

ΑΣΚΗΤΙΚΑ ΔΙΑΦΩΡΑ

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ ΕΠΙΤΡΑΧΕΙΟΥ

**ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΛΕΝΟΥΠΟΛΕΩΣ**

Η ΠΡΟΣ ΛΑΥΣΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΗΤΟΙ

ΛΑΥΣΑ·Ι·ΚΟΝ

ΚΑΙ

**Η ΚΑΤ' ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑΙ ΒΙΟΥΣ ΕΡΗΜΙΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐξ Ἱεροσολυμιτικοῦ χειρογράφου ἸΣΤ'. αἰῶνος

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ

ΥΠΟ

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ
Ἰορδανίτου

ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ

ΤΥΠΟΣ ΙΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ

1914

Τῆς
ΜΕΛΤῆς ΜΝΗΜῆς
ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΜΟΥ
ΣΟΦΙΑΣ

Ἀνατίθεται

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ
Ἰορδανίτης

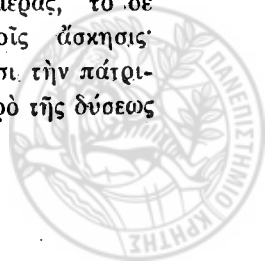

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ Μοναχικὸς βίος ἐμφανισθεὶς τὸ πρῶτον ἐν Αἰγύπτῳ ἀνεπτύχθη καὶ ἠδουκίμησεν ἐπὶ τοσοῦτον, ὅσον ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ χώρᾳ. Ἐπεκταθεὶς κυρίως μετὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ θαυμασθεὶς διὰ τὸν αὐστηρὸν αὐτοῦ βίον, ὡς ἐκπροσωπῶν ἐν ἑαυτῷ τὰς εὐαγγελικὰς ἀρχάς, προσεῖλκυσε πλῆθος πολὺ εἰς τὰς τάξεις αὐτοῦ. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν, μεταξύ τῶν ἄλλων αἰτιῶν, καὶ αἱ διαδιδόμεναι πράξεις τῶν ἐναρέτων μοναχῶν. Ὑπεξεκαίετο ὁμιῶς ἔτι μᾶλλον ὁ ζῆλος πρὸς μίμησιν, ἐπὶ τῇ εἰδήσει ὅτι οἱ μοναχοὶ ἐκεῖνοι, ἄσημοι ὄντες καὶ ἀνευτινὸς παιδείας, ἠδυνήθησαν διὰ μόνης τῆς αὐταπαρνήσεως αὐτῶν νὰ ἀνέλθωσιν εἰς τὸ ἦθος τῶν ἀρετῶν. Ὅθεν καθ' ἐκάστην εὐρυνόμενον τὸ πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον ρεῦμα, ἠξήθη βραδύτερον ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν μικρῷ διαστήματι ἐπληρώθησαν αἱ ἔρημοι μοναχῶν. «Ποῦ γὰρ τοσαῦτα ἐν ταῖς πόλεσι τῶν σωζομένων μοναχῶν ἀγέλαι, λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχικῆς ἱστορίας, ὅσοι αἱ κατ' Αἴγυπτον ἔρημοι τῷ Θεῷ παριστῶσιν; ὅσοι γὰρ ἐνταῦθα λαοί, τοσοῦτοι ἐν ταῖς ἐρήμοις μοναχοί» (κεφ. ε'. σελ. 214). Ἦτο δὲ τοσαύτη ἡ συρροή, ὥστε οὐ μόνον αἱ ἔρημοι, ἀλλὰ καὶ αἱ κῶμαι ἐπληρώθησαν μοναχῶν. «Οὐ γάρ ἐστι κώμη οὔτε πόλις ἐν Αἰγύπτῳ τε καὶ Θηβαίῳ, ἢ οὐχὶ τοῖς μοναστηρίοις καθάπερ τείχεσι περιβέβληται» (ἐν Προοιμίῳ, σελ. 199). Καὶ ἰδίως ἀναφέρεται περὶ τῆς πόλεως Ὁξυρύγγου, ὅτι ἦτο πλήρης μοναστηρίων «ὡς τὰ τεῖχη ὑπ' αὐτῶν ἐξωθεισθαι τῶν μοναχῶν, περιέχεσθαι δὲ ἔξωθεν ἐτέροις μοναστηρίοις, ὡς ἄλλην εἶναι παρὰ ταύτην τὴν ἔξω πόλιν... πλείους ἦσαν οἱ μοναχοὶ ὑπὲρ τοὺς κοσμικοὺς. Πεντακισχίλιοι γὰρ μοναχοὶ ἐλέγοντο εἶναι ἐνδοθεν, τοσοῦτοι καὶ οἱ ἔξωθεν (Αὐτόθ. κεφ. κ'). Δικαίως θαυμάζων ὁ ἀνώτερος συγγραφεὺς διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν ταύτην μεταβολήν, λέγει «Κάμοι δοκεῖ τὸ τοῦ Ἀποστόλου ρητὸν καὶ ἐπ' αὐτοῖς (τοῖς μοναχοῖς) πεπληρωσθαι, λέγοντος,

δπου « ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις ». (Ρωμ. ε'. 20) ἐπλεόνασε γάρ ποτε ἐν Αἰγύπτῳ πολλή τις καὶ ἄσεμνος εἰδωλολατρεία, ὡς ἐν οὐδενὶ ἔθνει... τετέλεσται δὲ ἐπὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐρήμου, πλείονα τέκνα περιστώσης Θεῷ » (Αὐτόθ. κεφ. ε'). Οὕτω διαδοθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ ὁ μοναχικὸς βίος καὶ ἐργασθεὶς ὑπὲρ τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ Εὐαγγελίου, κατώρθωσε διὰ τοῦ αὐστηροῦ αὐτοῦ βίου, ὅπως φθάσῃ εἰς τὴν ἀπαράμιλλον ἐκείνην ἀκμὴν, ἣτις δὲν ἀπαντᾷται ἀλλαχοῦ· ἔσχε δὲ τοιαύτην ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ μοναχικοῦ κόσμου βραδύτερον, ὥστε πᾶσα διάταξις καὶ κανὼν αὐτοῦ ἐη-
 ρεῖτο μετὰ σεβασμοῦ.

Τοῦ τοσοῦτον ἐπωφελοῦς μοναχικοῦ βίου, καίτοι ἔχοντος κοιτί-
 दा τὴν Αἴγυπτον, ἐν τούτοις ὁμως ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀσκητὰς τῶν πρώτων αἰώνων τῆς Ἐκκλησίας, οἵτινες ζῶντες βίον ἐγκρατῆ, ἐγένοντο πρόδρομοι τοῦ μετέπειτα μοναχικοῦ βίου, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἐκεῖνοι ἔζωον ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων αὐτῶν, ἐνῶ οἱ μοναχοὶ ὑπεχώρησαν εἰς τὰς ἐρήμους. Περὶ τῶν ἀσκητῶν τούτων ὀλίγα διεσώθησαν πληροφορίαι. Ἀρκεταὶ ὁμως ἀπαντῶνται ἐν τινι λόγῳ ἀποδοιμομένῳ τῷ Ἰουδαίῳ Φίλωνι περὶ ἀσκητῶν τινῶν καλονμένων θεραπευτῶν· παρὰ τὸ τὰς ψυχὰς τῶν προσιόντων αὐτοῖς τῶν ἀπὸ κακίας παθῶν ἰατρῶν δίκην ἀπαλλάττοντας ἀκρεῖσθαι καὶ θεραπεύειν, ἢ τῆς περὶ τὸ θεῖον καθαρᾶς καὶ εἰλικρινοῦς θεραπείας τε καὶ θρησκείας ἕνεκα » (Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορ. β'. 17). Οἱ θεραπευταί, ὅπως καὶ οἱ μοναχοὶ βραδύτερον, κατελίμπανον τοὺς οἰκείους αὐτῶν κατῴκουν ἔξω τῶν πόλεων ἐν κήποις καὶ ἀγροῖς, « ἐρημίαν μεταδιώκοντες, οὐ διὰ τινὰ ἐπιτετηδευμένην μισανθρωπίαν, ἀλλὰ διὰ τὰς τῶν ἀνομιῶν τὸ ἦθος ἐπιμιξίας, ἀλυσιτελείς καὶ βλαβερὰς εἰδότες » (Φίλωνος περὶ θεωρητικοῦ βίου, σελ. 889, ἔκδ. Φραγκοφούρης). Καὶ ὑπῆρχον μὲν πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης, ἐπλεόναζον ὁμως ἐν Ἀλεξανδρίᾳ ὑπερθεῖν τῆς Μαρείας λίμνης « ἐπὶ γεωλόφου χθαμαλωτέροι, σφόδρα εὐκαιροί, ἀσφαλείας τε ἕνεκα καὶ ἀέρος εὐκρασίας ». Τὸ οἰκημα ἐκάστου θεραπευτοῦ ἐκαλεῖτο σφμεῖον καὶ μοναστήριον, ἦτο δὲ αὐτοσχέδιον καὶ πρὸς τὸ χρεῖν ὄδες μόνον ἀποβλέπον· δὲν ἔκειτο δὲ ἐγγὺς τοῦ ἑτέρου, « ὀχληρὸν γὰρ καὶ δυσάρεστον τοῖς ἐρημίαν ἐζηλωκόσιν... οὔτε πόρρω, δι' ἣν ἀσπάζονται κοινωνίαν, καὶ ἵνα ληστώων γένοιτο ἔφοδος, ἀλλήλοις ἐπιβουλιῶσιν ». Ἐλαστος ἐν τῷ οἰλήματι αὐτοῦ διαμένων, εἶχεν ἀληστον τὴν τοῦ Θεοῦ μνήμην καὶ προσηύχето δις τῆς ἡμέρας, τὸ δὲ « ἔξ ἑωθινοῦ μέχρι ἐσπέρας διάστημα σύμπαν ἦν αὐτοῖς ἀσκησις ἐντυγχάνοντες γὰρ τοῖς ἱερωτάτοις γραμμασι, φιλοσοφοῦσι τὴν πάτριον διδασκαλίαν ». Οὐδεὶς ἔξ αὐτῶν ἐτρωγεν ἢ ἐπινέ τι πρὸ τῆς δύσεως

τοῦ ἡλίου, ἕτερος διὰ τριῶν ἡμερῶν καὶ ἄλλος εἰς διπλασίονα χρόνον ἔτρωγον δὲ ὥστε μὴ πεινῆν καὶ ἔπινον ὥστε μὴ διψῆν, «πλησμονὴν ὡς ἐχθρόν τε καὶ ἐπίβουλον ἐκτρεπόμενοι ψυχῆς τε καὶ σώματος». Ἡ τροφή αὐτῶν συνίστατο ἐξ ἄρτου καὶ ὕδατος καὶ ὑσώπου, ἀπείχον δὲ τῶν ἐναίμων. Καθεζόμενοι τὰς ἐξ ἡμέρας ἕκαστος ἐν τῷ οἰκίματι αὐτοῦ καὶ τὴν αὐλείον μὴ ὑπερβαίνων οὐδὲ ἐξ ἀπόπτου θεωρῶν, τὴν ἐβδόμην ἡμέραν συνήρχοντο πάντες εἰς ἓν κοινὸν σεμνεῖον, ὡσπερ εἰς κοινὸν σύλλογον. Ἡ ἐσθὴς αὐτῶν ἦν εὐτελεστάτη καὶ ἤσκουν ἀτυφίαν, «εἰδότες τύφου μὲν τοῦ ψεύδους ἀρχὴν, ἀτυφίας δὲ ἀλήθειαν». Ἐν τούτοις καὶ ἐν πλείστοις ἄλλοις συνεφώνει ὁ βίος τῶν θεραπευτῶν πρὸς τὸν τῶν μοναχῶν βραδύτερον. Ὅθεν ἐπικρατεῖ ἡ γνώμη, ὅτι οἱ θεραπευταὶ ἦσαν Χριστιανοὶ ἀσκηταὶ ἀκμάσαντες περὶ τὰ τέλη τοῦ Β'. πρὸς τὸν Γ'. αἰῶνα, συγγραφεὺς δὲ τοῦ ἀνωτέρω λόγου δὲν εἶναι ὁ Φίλων, ἀλλὰ μεταγενέστερός τις ὡς Χριστιανούς δὲ ἀσκητὰς παροδέχονται πάντες οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ, πλην τοῦ Φωτίου (Μυριόβιβλ. 104).

Οὕτως οἱ μὲν ἀσκηταὶ τῶν πρώτων αἰῶνων ἠσκούντο ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων, οἱ δὲ θεραπευταὶ ἔξω τῶν πόλεων ἐν κήποις καὶ ἀγροῖς. Ἡ μακρὰ ὄμως πείρα ἔδειξεν, ὅτι ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἐπίτευξις τῆς ἀρετῆς ἐν μέσῳ τῶν οἰκείων· ὅθεν ἀπεσῦρθησαν βραδύτερον εἰς τὰς ἐρήμους, κληθέντες ἐκ τούτου: **Ἀναχωρηταί, Ἐρημίται, Μοναχοί**. Τινὲς ἐξ αὐτῶν ἀποφεύγοντες πᾶσαν συναναστροφὴν ἀνθρωπίνην καὶ τρεφόμενοι ἐκ χόρτων ὀνομάσθησαν **Βοσκοί**. Ἄτεροι μὴ φέροντες τὰς δυσκολίας τῆς ἐρήμου, κατόκουν καθ' ὁμάδας, ἔχοντες ἕκαστος ἴδιον κέλλιον, ἐνθα διαμένοντες τὰς ἐξ ἡμέρας τῆς Ἑβδομάδος, συνήρχοντο πάντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τοῖς Σάββασι καὶ Κυριακαῖς· οὗτοι πειμαινόμενοι ὑπὸ ὀνομαστοῦ ἐρημίτου ἐκλήθησαν **Σκημιῶται**. Ἄλλοι πάλιν οὐδεμίαν κλίσιν ἔχοντες πρὸς τὸν ἐρημικὸν βίον, ἀλλ' οἰκοῦντες ὑπὸ μίαν στέγην, ἔχοντες πάντα κοινά, καὶ ὑπὸ ἐνὸς ἀρχιμανδριτοῦ διευθυνόμενοι, ὀνομάσθησαν **Κοινοβίῳται**.

Καὶ οἱ μὲν **Ἐρημίται** ἀποσυστηθέντες τοῦ κόσμου κατόκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν σπηλαίοις, διήρχοντο δὲ τὰς ἡμέρας τοῦ βίου αὐτῶν ἐν ἀσκήσεσι, νηστεῖαις καὶ διαρκεῖ προσευχῇ, ἀποδιώκοντες, τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς καὶ ἀένναον ἔχοντες τὴν μνήμην τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἑαυτῶν διανοίᾳ. Οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν μετελάμβανε τροφῆς πρὸ τῆς δίσεως τοῦ ἡλίου, ἐνῶ ἄλλοι παρέτεινον τὴν νηστείαν εἰς δύο καὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἄλλοι περισσότερον. Ἡ τροφή αὐτῶν ἦτο ἄρτος, ἐπορίζοντο δὲ αὐτὸν ἐκ πωλήσεως σπυριδῶν, τὰς ὁποίας ἔπλεον, ἄλλοι ὁμως καλλιεργοῦντες ὀλίγα λάχανα καὶ ἀρκοῦμενοι εἰς αὐτὰ, ἀπ-

έφευγον τελείως τὴν μετὰ τοῦ κόσμου ἐπαφήν. Πρῶτος ὁ ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἔρημον ἀναφέρεται Παῦλος ὁ Θηβαῖος, ὅστις φεύγων τὸν ἐπὶ Δεκίου διωγμὸν (249—251), διέμεινεν ἐν τινὶ σπηλαίῳ περὶ τὰ 90 ἔτη. Ὁ μεταγαγὼν ὁμοῦς τὴν ἀσκησιν ἐκ τῆς κώμης εἰς τὴν ἔρημον, καὶ δοὺς τὴν ὠθησιν εἰς τὸν πραγματικὸν ἐρημικὸν βίον, εἶναι ὁ μέγας Ἀντώνιος, ὅστις διὰ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ βίου εἴλκυσε περὶ ἑαυτὸν πολλοὺς μιμητὰς.

Οἱ Βοσκοὶ⁽¹⁾ οἰκοῦντες καὶ αὐτοὶ ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ ἀποφεύγοντες τελείως τοὺς ἀνθρώπους, ἀφωσιοῦντο εἰς προσεχῆς καὶ εἰς ἄλλου; ἀσκητικὸς ἀγῶνας, ἐτρέφοντο δὲ ἐκ χόρτων μόνον.

Οἱ καθ' ὁμάδας ζῶντες ἀναχωρηταί, **Σητιῶται** καὶ **Κελλιῶται** κληθέντες, κατόικουν ἐπίσης εἰς σπήλαια, ἢ εἰς καλύβας, καὶ διήγον ὅπως καὶ οἱ Ἐρημίται σκληρὸν βίον. Τὰ τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐπορίζετο ἕκαστος ἐκ τοῦ ἰδίου ἐργοχείρου, ἄλλοι ὁμοῦς ἀπερχόμενοι ἐν καιρῷ θέρους καὶ θερίζοντες ἐλάμβανον ὡς μισθὸν σίτον⁽²⁾, δι' οὗ ἐτρέφοντο καθ' ὄλον τὸ ἔτος. Τὰ κελλία ἢ τὰ σπήλαια, ἔνθα διέμενον, ἔκειντο ἐξ ἀποστάσεως⁽³⁾, οὕτως ὥστε νὰ μὴ βλέπῃ ὁ εἰς τὸν ἕτερον, οὔτε φωνῆς νὰ ἀκούῃ, ἐν οἷς διαμένοντες τὰς ἐξ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος, τὸ Σάββατον καὶ Κυριακὴν συνήρχοντο πάντες εἰς τὴν ἐκκλησιαν⁽⁴⁾ πρὸς μετὰληψιν τῶν ἁγίων μυστηρίων⁽⁵⁾, ἢ ἀπουσία δὲ ἐνός

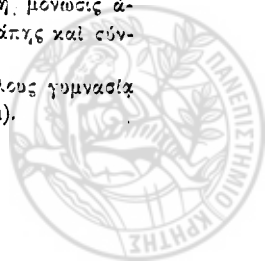
1) «Πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἀποσειόμενοι τέλειον, πόαις τοι καὶ ρίζαις, ἕς ἢ γῆ αὐτομάτως ἐκδιδοσι, τρέφονται, οἱ καὶ Βοσκοὶ ἕνεκα ἔσχον τῇ τροφῆς τῆς ζωῆς πορισμῷ. Καὶ γε θηρίαις τῷ χρόνῳ ἀφομοιοῦνται, παρατρεπεμένης μὲν τῆς ιδέας, τῆς δὲ γνώμης μηδαμῶς συμβαινούσης τοῖς λοιποῖς τῶν ἀνθρώπων, οὗς καὶ εἰ ποτε συμβαίει θεάσασθαι διαδιεράσκουσιν, εἰ δὲ καὶ γνοῖεν οὐ διώκοντο, ἐπὶ μᾶλλον τῇ τάξει κέχρηται τῶν ποδῶν ἀντικρυς αἰθέριοι τῇ λεπτότητι διαπτάμενοι» (Νιζηφόρος. Κατὰ λίστ. ἐκκλ. ἰστορ. ἰδ'. 50. Πατρολογ. τόμ. 146, σελ. 1236).

2) «Ὁρα δὲ θέρους ἐπὶ μισθῷ ὁμῶντες ἀρκούντα αὐτοῖς σίτον ἀπετίθεντο, καὶ ἄλλοις μοναχοῖς ἐδίδον» (Σωζομέν. σι'. 28, ὄρ. τὴν κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἰστορίαν κεφ. κγ').

3) «Οἰκοῦσι δὲ οὐ πλησίον ἀλλήλων ἀλλ' ἰκανῶς εἴργονται ταῖς εὐχάσαι, διασημάτι· εἰκοσὶ που καὶ πλείω ἄλλος ἄλλου σταδίου ἀπέχοντες· οὐ κατὰ μισανθρωπίαν ἢ θηριωδίαν... ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ τὰ ἔτη πρὸς τὸ ἀρέσκον θεῷ παιθαγωγεῖν ἐθέλοντες, καὶ τὰς πρὸς τὸ θεῖον ἐμιλίας ποιεῖσθαι ἀπερισπάστως σπουδαζόμενοι» (Ἰββῶ Νείλου εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν τῷ ὄρει Σινά μοναχῶν διήγημα γ'. Πατρολογ. τόμ. 79, ὄρ. τὴν κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἰστορ. κεφ. ιζ').

4) «Ταῖς δὲ Κυριακαῖς εἰς ἐκκλησίαν μίαν ζειτούσι συναγόμενοι, καὶ ἀλλήλους δι' ἑβδομάδος συνεισόμενοι συνέρχονται, ἵνα μὴ πάλιν ὁ παντελής χωρισμὸς τῷ χρόνῳ διακόψῃ τῆς ἐμονίας τὸν σύνδεσμον... οἶδε γὰρ ἡ ἐπιτεταμένη μόνωσις ἀγριαίνει τὸ ἦθος ἀπομανθάνον τῇ μακρᾷ συνήθειᾳ τὸ ἀγελαῖον τῆς ἀγάπης καὶ σύννομον» (Αὐτόθι).

5) «Κοινωνοὶαί τε οὖν τῶν θεῶν μυστηρίων καὶ ἐστιῶσιν ἀλλήλους γυμνασίαν τῶν καθηκόντων λόγων, καὶ ἀλείφουσιν ἡθικαῖς παραινέσεσι» (Αὐτόθι).

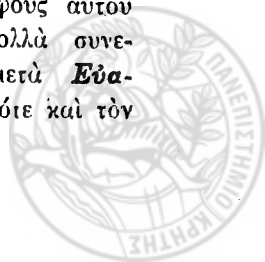

δαιώητα. Καὶ ἐπειδὴ πρόκειται ἀκριβῶς περὶ ἀμφοτέρων τῶν ἔργων τούτων ἐνταῦθα, φέρε ἐξετίσωμεν αὐτὰ δι' ὀλίγων ὡς καὶ τὰ κατὰ τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν.

Τῆς Λαυσαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεὺς τυγχάνει Παλλόδιος ὁ Ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως, ὅστις γεννηθεὶς ἐν Γαλατῖα τῷ 363—364, ἀπῆλθεν εἰς Παλαιστίνην τῷ 386, ἐνθα ἀσπασθεὶς τὸ μοναχικὸν στάδιον, διέμεινεν ἐπὶ τριετίαν (386—388) ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν μετὰ **Ἰννοκετίου** (ὄρ. κεφ. γγ') ὅτε καὶ ἐγνώρισεν **Ἀδόλιον** τὸν Ταρσέα (νβ'), τὴν πρεσβυτέραν **Μελάνην**, τὸν **Ρουφῖνον** (νστ', ιζ'), τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις **σακκοφοροῦσαν παρθένον** (λ'), τοὺς ἀνωθεν Ἱερικοῦντος ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῦ Δούκα **Ἐλπίδιον** καὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ **Αἰνέσιον**, **Εὐστάθιον**, **Σισίνιον** (ξ', ξα'), ἐν Ἱερικοῦντι τὸν **Ὀλύμπιον** καὶ τὸν κοσμικὸν **Σαββάτιον** (πθ', ξδ'), τοὺς ἐν τῆς κατὰ τὸν Ἰορδάνην τόποις **Γαδδανᾶν** καὶ **Ἥλιαν** (ξβ', ξγ'), τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἀραβίας **Λεόντιον** (νε') καὶ τὸν ὑπὸ τῆς ὑπερηφανίας κυριευθέντα Αἰγύπτιον **Ἀβράμιον** (ξε').

Ἀκούων ὁ Παλλόδιος τὴν ὑψηλὴν πολιτείαν τῶν Αἰγυπτίων μοναχῶν, καὶ ἐπιθυμῶν ὅπως ἐκ τοῦ πλησίον σπουδάσῃ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχικὸν βίον, κατέλιπε τὴν Παλαιστίνην, συνοδεύσας μετὰ **Ἰουβίνου** τὴν **Σαλβίαν** ἀπερχομένην εἰς Αἴγυπτον (ξζ'), καὶ ἀφίκετο εἰς Ἀλέξανδρειαν τῷ 388. Ἐνταῦθα ἐγνωρίσθη μετὰ **Ἰσιδώρου** τοῦ ξενοδόχου (α'), παρὰ τοῦ ὁποίου ἤκουσε τὸ περὶ **Ποταμιαίνης** διήγημα (γ') συνεστήθη δὲ τῷ ἀσκητῇ **Δωροθέῳ** (β'), μετὴν ἐντολὴν ὅπως μείνῃ παρ' αὐτῷ ἐπὶ μίαν τριετίαν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐγνώρισεν τὸν διάσημον τυφλὸν **Διδύμον** (δ'), ὅστις διηγῆθη αὐτῷ τὰ περὶ τῆς παιδείας **Ἀλεξάνδρας** (ε'), ἐν δὲ τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἔμαθε τὰ κατὰ τὴν **φιλόπλουτον παρθένον** (στ'). Μὴ δυνηθεὶς νὰ συμπληρώσῃ τὰ τρία ἔτη παρὰ τῷ Δωροθέῳ, ἔνεκεν ἀσθενείας, ἀνεχώρησε τῷ 399 εἰς τὸ ὄρος τῆς **Νιτρίας**, ἐνθα διαμείνας ἐπὶ ἐν ἔτος καὶ συναναστραφεὶς μετὰ **Ἀρσισίου**, **Πουτοβάστου**, **Ἀσίωνος**, **Σεραπίωνος** (ι') καὶ ἄλλων, ἔμαθε παρ' αὐτῶν τὰ περὶ **Ἀμουῦν**, **Ὠρ**, **Παμβῶ**, (η'—ια'), **Ἀπολλωνίου**, **Παῖσιου**, **Ἡσαίου** καὶ **Ναθαναήλ**, (ιδ'· ιε', ιζ'), παρὰ δὲ τοῦ πρεσβυτέρου **Κρονίου** τὰ περὶ **Εὐλογίου** καὶ τοῦ **λελωβημένου**, **περὶ τῆς ὀπτασίας τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου** καὶ περὶ τοῦ **ἀπλοῦ Παύλου** (κγ'—κδ'). Ἐνταῦθα ἐγνώρισεν **Ἀμμώνιον** τὸν Παρώτην καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ (ιβ'), τὸν νεώτερον **Μακάριον** (ισ'), μεθ' οὗ πολλὰ συνεχρόνισε, τὸν ὑδροπιάσαντα **Βενιαμίν**, ὃν ἐπεσκέψατο μετὰ **Εὐαγρίου** καὶ τοῦ ἐπισκόπου **Διοσκόρου** (ιγ'), ἕως δὲ τότε καὶ τὸν

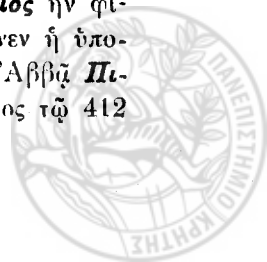

ἐν τῷ ὄρει τῆς Φέρμης **Παῦλον** (κβ'). Τὸ ἐπόμενον ἔτος 391 ἀπῆλθεν ἐσώτερον τῆς Νιτρίας ἐν τοῖς **Κελλίοις**, ἔνθα διαμείνας ἐπὶ ἑννέα ἔτη, ἤκουσε τὰ κατὰ τὸν **Αἰγύπτιον Μακάριον** (ιη'), συν-ἔτιχε τῷ **Ἀλεξανδρεῖ Μακαρίῳ** πρεσβυτέρῳ τῶν Κελλίων, οὗτινος διετέλεσε μαθητῆς (ιδ'). Ἰσως καὶ **Μάρκῳ τῷ ἀσκητῇ** (κ'), **Ἀλβινῳ** (κη.), **Ἐδαγρίῳ τῷ Ποντικῷ** ἐπίσης διδασκάλῳ αὐτοῦ (λδ'), ὅστις διηγήθη αὐτῷ τὰ περὶ **Στεφάνου τοῦ Διζυος** (κοτ'). Πρὸς τοῖς ἐναργετοῖς μοναχοῖς εἶδε καὶ ἐκλεσόντας, καὶ ἀναγράφει τὸν γείτονα αὐτοῦ **Ἡρώνα, Οὐάλεντια καὶ Πτολεμαῖον** (κς'.—κθ'). Κατὰ τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἐν τοῖς Κελλίοις, ἀπερχόμενος καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Σκήτεως πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ πατέρων, ἐγνώρισεν Ἰσως **Μωσέα τὸν Αἰθίοπα** (κα'), **Σεραπίωνα τῶν Σινδόνιον** (λα'), τὸν **Πάχωνα**, ὃν ἐπισκεφθεὶς, ἀνέθετο αὐτῷ τὸν ἐκ τῶν αἰσχρῶν λογισμῶν πόλεμον αὐτοῦ (κε'), τὸν **Ἰακώβ** καὶ **Παφνούτιον**, οὓς ἐπεσκέψατο μετὰ Ἐδαγρίου καὶ Ἀλβινίου (κθ'), Ἰσως καὶ τὸν **Χρόνιον** (νη'). Ἄγνωστον πότε ἐπεσκέφθη τὸ ἐν Ἀθρίβει γυναικεῖον μοναστήριον, ὕπερ ἔκτισεν ὁ **Ἡλίας**, ὃν καὶ διεδέξατο ὁ **Δωρόθεος** (λα'. λβ'). Τὰ περὶ **Ποιμενῆς** Ἰσως ἤκουσε παρὰ Ἰωάννου τοῦ ἐν Λυκῷ (λοτ'), ἄγνωστον ὅμως πόθεν ἔμαθε τὰ κατὰ τὴν παρθένον **Πιαμοῦν** (λγ').

Τῷ 396 ἐπισκέφη **Ἰωάννην τὸν ἐν Λυκῷ** (λοτ'), ὅστις ἀποκαλύψας τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἐπολεμήθη ἐξελθεῖν τῆς ἐρήμου ἐκ διαφόρων προφάσεων, ἰδίως ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς, ὅπως κατηχήσῃ αὐτοῖς, ἵνα ἀσπασθῶσι τὸν μοναχικὸν βίον. Προεῖπεν αὐτῷ, ὅτι περιμένουσιν αὐτὸν πολλοὶ θλίψεις, καὶ τέλος ὅτι γενήσεται ἐπισκοπός. Τρία ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐν ἀρχῇ τοῦ 399, ἀσθενήσας ἐκ νοσήματος τοῦ σπληνός καὶ τοῦ στομάχου, ἐστάλη ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν εἰς Ἀλεξάνδρειαν πρὸς θεραπείαν, διότι ἡ νόσος ἐκινδύνευε νὰ μετατραπῇ εἰς ἕδρωπα, ἔνθα πεισθεὶς ταῖς συμβουλαῖς τῶν ἱατρῶν, ἀπῆλθεν εἰς Παλαιστίνην, τῆς ὁποίας τὸ κλίμα ἦτο κατάλληλον διὰ τὴν κράνιν αὐτοῦ καὶ διέμεινεν ἐν Βηθλεὲμ μετὰ **Ποσειδονίου** ἐν ἔτος, ἐπέκεινα τοῦ Ποιμενίου, παρὰ τοῦ ὁποίου ἤκουσε τὰ κατὰ τὸν Ἰερώνυμον, καὶ οὗτινος ἡ βασκανία ἤλασεν ἐκεῖθεν **Ὁξυπέτριον τὸν Ἰταλόν, Πέτρον τὸν Αἰγύπτιον** καὶ **Συμεῶνα** (λς'). Ἀναχωρήσας ἐκ Παλαιστίνης ὁ Παλλάδιος μετέβη εἰς Βιθυνίαν, ἔνθα εἶτε ἐξ ἀνθρωπίνης σπουδῆς, εἶτε ἐξ εὐδοκίας τοῦ κρείττονος, ὡς λέγει, κατηξιώθη τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, χειροτονηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ Ἰσως τοῦ Χρυσοστόμου Ἐλενουπόλεως ἐπίσκοπος τῷ 400. Κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Παλλάδιος ὡς ἐπίσκοπος εἰς τὴν συγκροτηθεῖσιν

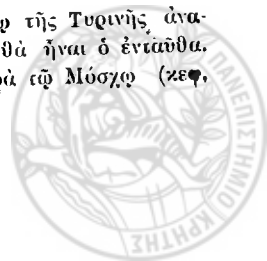
σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Ἐφέσου Ἀντωνῖνος
 κατηγορήθη ἐπὶ σιμωνίᾳ. Μεταξὺ δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ Χρυσόστομου ἀπο-
 σταλέντων ἐπισκόπων εἰς Ἐφεσον, πρὸ τῆς συγκλήσεως τῆς συνόδου
 πρὸς ἐξέτασιν τῆς κατηγορίας ταύτης, εἶς ἦτο καὶ ὁ Παλλάδιος. Τὸν
 ἐπόμενον χειμῶνα 401—2 μεταβὰς ὁ Χρυσόστομος αὐτοπροσώπως
 εἰς Ἐφεσον χάριν τῆς ὑποθέσεως ταύτης, συναδεύετο καὶ ὑπὸ τοῦ
 Παλλαδίου. Κατὰ τὴν ἐπὶ Δρῦν συνελθοῦσαν σύνοδον (403) ὑπερα-
 σπίας ἐνθέρμως τὸν Χρυσόστομον, κατὰ τινων τῆς Ἀσίας ἐπισκό-
 πων καὶ τοῦ φιλοδόξου Θεοφίλου, κατηγορήθη ὁ Παλλάδιος τῇ ἐ-
 νεργείᾳ τοῦ Θεοφίλου μεταξὺ ἄλλων καὶ ὡς Ὁριγενιστής. Ἡ κατη-
 γορία αὕτη, ἐὰν ἦτο ἀληθής, δὲν θὰ ἐγίνετο δεκτὸς βραδύτερον ἐν
 Ρώμῃ ὡς ὀρθόδοξος ἱεράρχης, ἐνθα πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν
 κατεδικάσθησαν οἱ Ὁριγενισταί, οὐδὲ θὰ ἐνεπιστεύετο αὐτῷ μετὰ πά-
 ροδον ὀλίγων ἐτῶν ἢ τῶν Ἀσπυρίων ἐπισκοπῇ. Ἐξορισθεὶς ὁ Χρυ-
 σόστομος εἰς Κουκουσόν, ἀπέστειλεν ἐκεῖθεν τῷ Παλλαδίῳ ἐπιστολήν.
 Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διατριβῆς αὐτοῦ ἐγνώ-
 ρισε τὴν διάκονον **Ὀλυμπιάδα**, τὴν **Κανδίαν** καὶ τὴν **Γελασίαν**
 (ζη'—ο'). Τῷ 405 ἀπέρχεται εἰς Ρώμην ὁ Παλλάδιος μετὰ πολ-
 λῶν ἐπισκόπων, ὅπως ἐνεργήσῃ ὑπὲρ τοῦ Χρυσόστομου, ἐκεῖ δὲ ἐπι-
 λοξενήθη ὑπὸ **Πινιανοῦ** καὶ τῆς **νεωτέρας Μελάνης** καὶ **Ἀλβίνης**
 τῆς μητρὸς αὐτῆς (π'), ἐγνωρίσθη μετὰ **Ἀπρονιανοῦ**, **Ἀβίτας**, **Εὐ-
 νομίας** (ν'), καὶ **Ἀσέλας** (μθ'), ὅτε καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐπε-
 σκέφθη τὰς περὶ Ρώμην ἐπαρχίας καὶ τὴν Καμπανίαν, ἐνθα συνήνησε
 πάλιν τὴν Μελάνην καὶ τοὺς περὶ αὐτήν. Μετὰ τινὰς μῆνας ἐξορι-
 ζεται ὁ Παλλάδιος εἰς Σιήνην, πρὸς τὰ ὄρια τῶν Βλεμμύων καὶ Αἰ-
 θιόπων, ἐνθα διέμεινε μέχρι τοῦ 408, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι
 τοῦ 412 ἐν Ἀντιόφῳ τῆς Θηβαΐδος. Ἐκεῖ δὲ εὐρισκόμενος ἐν μὲν
 τοῖς σπηλαίοις εἶδε τὸν ἀναχωρητὴν **Σολομῶντα**, τὸν πρεσβύτερον
Δωρόθεον, τὸν ἀπὸ γραμματικῶν **Διοκλήν**, τὸν ἀπὸ ληστῶν **Καπί-
 τωνα**, καὶ τὸν **κενόδοξον ἀναχωρητὴν** (οβ'—οστ'), ἐν δὲ τοῖς
 μοναστηρίοις τὴν γραῖαν **Ἀματαλίδα**, τὴν **Ταῶρ** καὶ τὴν **μὴ προ-
 ερχομένην παρθένον** (οζ'—οθ'), ἣτις τελετῶσα παρήγγειλε τῇ μη-
 τρὶ αὐτῆς, ὅπως δώσῃ τὸ σύγγραμμα τοῦ Κλήμεντος τῷ ἐξωρισμένῳ
 ἐπισκόπῳ, καὶ ὑποτίθεται ὅτι εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ Παλλάδιος. Τότε
 ἴσως ἐπεσκέφθη καὶ τὸ ἐν Ταβενήσῃ τῆς Θηβαΐδος μοναστήριον τοῦ
 ἁγίου Παχωμίου, οὗτινος ὁ δευτερεύων προεστὼς **Ἀφθόνιος** ἦν φί-
 λος αὐτοῦ, καὶ τὸ ἀντίπερα τούτου γυναικεῖον, ἐνθα διέμενον ἡ ὑπο-
 κρινομένη σαλόητα **Ἰσιδώρα**, περὶ ἧς ἀπεκαλύφθη τῷ Ἀββῆ **Πι-
 τηροῦμ** (λδ'—λε'). Ἀπαλλαγείς ἐκ τῆς ἐξορίας ὁ Παλλάδιος τῷ 412

διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Θεοφίλου, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Γαλατίαν, συνέζησεν ἐπὶ μακρὸν μετὰ **Φιλορόμου** (νδ'), ἐγνώρισε τὸν **Σευήρον** καὶ **Βοσπορίαν**, ἐν Ἀγκύρα δὲ τὴν σεμινοπρεπιστατὴν **Μάγναν** καὶ τὸν **ἐλεήμονα μοναχόν**, οὗτινος δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομα. Πρὸς τῇ **Παύλῃ** καὶ **Εὐστοχίῳ**, ἀσκησάσας ἐν Βηθλέεμ, ἐγνώρισε καὶ τὰς ἐξῆς ἀγίας γυναῖκας: **Βενερίαν**, **Θεοδώραν**, **Οὐσίαν**, **Ἀδολίαν**, **Βασιανίλλαν**, **Φωτεινὴν** καὶ τὴν **Σαβιανήν**, θείαν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου (μδ'.—μη'). Πρὸς τοῦτοις διηγείτο περὶ **Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου**, **Ἰουλιανοῦ** τοῦ ἐξ Ἐδέσσης (μβ'. να'), περὶ **Παρμαχίου**, **Μακαρίου**, **Κωνσταντίου**, ἀνδρῶν ἐπισήμων (πά'.—πβ'), περὶ **τῆς παρθένου τῆς κρηψάσης τὸν Ἀθαιάσιον**, **περὶ τοῦ Μαγιστριανοῦ** (πγ', πέ'), **περὶ τῆς ἐκπεσοῦσης ἀσκητηρίας καὶ τῆς ἐν Καισαρείᾳ παρθένου**, (ζ'.—ζα'). Τέλος ἐν τῷ 7β'. κεφ. ὑπὸ τὸ πρόσωπον ἀδελφοῦ, συνόντος αὐτῷ ἀπὸ νεότητος, παρέχει λεπτομερείας τινὰς περὶ τοῦ ἑαυτοῦ βίου. Βραδύτερον ἀλοκαταστάσης τῆς εἰρήνης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, μετετέθη ὁ Παλλάδιος εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἀσπούνων, κειμένων ἐν τῇ πρώτῃ Γαλατίᾳ. Τὸ ἔτος τῆς τελευτῆς αὐτοῦ εἶναι ἄγνωστον¹, φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν ἔζη τῷ 431, διότι κατὰ τὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον ἀναφέρεται ὡς ἐπίσκοπος Ἀσπούνων ὁ Εὐστάθιος.

Τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχικῆς ἱστορίας συγγραφεὺς ἐνομιζέτο ὁ ἐξ Ἀκυληῖος πρεσβύτερος Ρουφῖνος. Ἐπιστημονικαί ὅμως ἐργασίαι γένομεναι ἐσχάτως ἀπέδειξαν, ὅτι τὸ ἀρχικὸν κείμενον ἦτο Ἑλληνικόν, ὅπερ ἀπλῶς ὁ Ρουφῖνος μετέφρασεν εἰς τὴν Λατινικὴν. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλοι φρονοῦντες ὅτι τὸ πρωτότυπον κείμενον εἶναι τὸ Λατινικόν καὶ συγγραφεὺς αὐτοῦ ὁ Ρουφῖνος· καὶ εἰς κύρωσιν τῆς γνώμης αὐτῶν φέρουσιν αὐτὸν τὸν Ρουφῖνον, ὅστις ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ (Π'. 4) προαγγέλλει εἰδικὸν περὶ μοναχῶν ἔργον, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ καὶ ὁ Ἰερώνυμος (ἐπιστολ. 66). Αἱ πληροφορίες ὅμως αὗται, κατ' ἄλλους, δὲν δηλοῦσιν ὅτι πρόκειται περὶ πρωτοτύπου συγγραφῆς, ἀλλὰ περὶ μεταφράσεως. Καὶ ὁ Πρόλογος ἰδίως τῆς ἱστορίας ταύτης, ἔνθα ἀναφέρει ὁ Ρουφῖνος, ὅτι περιῆλθε μόνος τὴν Αἴγυπτον, ἀντιφάσκων πρὸς τὰς ἀπαντιωμένας πληροφορίες τοῦ περιεχομένου, ὅτι ἦσαν ἑπτὰ ἀδελφοὶ συνοδοιπόροι ἐξ Ἱεροσολύμων, καθιστᾷ αὐτὸν ἀναξιόπιστον. Ἐντεῦθεν κρατεῖ ἡ γνώμη,

1) Μεταξὺ τῶν ἐορταζομένων Ὁσίων ἐν τῷ Σαββίῳ τῆς Τυρνῆς ἀναφέρεται καὶ Παλλάδιος τις, ὅστις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θά ἦναι ὁ ἐνταῦθα. Πλὴν τούτου ἀπαντᾶται καὶ ἕτερος ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο παρὰ τῷ Μόσχῳ (κεφ. 70).

ὅτι ἡ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορία συνετάχθη πρωτοτύπως Ἑλληνιστιῶν ὑπὸ Ἑλληνοσ συγγραφέως τῷ 396, τὴν ὁποίαν ὁ Ρουφῖνος μετέφρασεν εἰς τὴν Λατινικὴν. Ὁ ἄγνωστος λοιπὸν συγγραφεὺς αὐτῆς ἀπελθὼν εἰς Αἴγυπτον μετὰ ἐπτὰ φίλων αὐτοῦ ἐξ Ἱεροσολύμων, ἐξ ὧν ὁ εἷς διάκονος, ἐπεσκέφθησαν πρῶτον τὸν ἐν Λυκῶ τῆς Θηβαΐδος **Ἰωάννην**, ὅστις θεραπεύσας ἕνα ἐξ αὐτῶν κατεχόμενον ὑπὸ πιρικοῦ καὶ πολλὰ διηγησάμενος αὐτοῖς περὶ τῶν ἐν ἐρήμῳ μοναχῶν, καὶ στηρίζας αὐτούς, ὅταν ἀνεχώρουν, προεῖπεν, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔφθασαν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὰ ἐπινίκια τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει τοῦ τυράννου Εὐγενίου (κεφ. α'). Ἐν Θηβαΐδι ἐθεάσατο τὸν **Ὠρ**, κατέρα μοναχῶν χιλίων, τὸν προσβύτην **Βῆ** (β'.—γ'), τὸν **Ἀμμωνα** πατέρα τοῦ μοναστηρίου τῶν Ταβερνησιωτῶν περιέχοντος τρισχιλίουσ μοναχοῦσ (σι'), τὸν **Πιτυρίωνα** κατοικοῦντα μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν σπηλαιοῖσ κρημνώδουσ ὄρουσ, τὸν **Εὐλόγιον** (ιέ.—ισι'), τὸν **Διδόσκορον** (ιδ'), τὴν **μονὴν Ἰσιδώρου** περιέχουσαν χιλίουσ μοναχοῦσ (κβ'). ἐν δὲ τῇ Ἀντινόῃ τῆσ Θηβαΐδουσ προσεκύνησαν τὰ λείψανα **Ἀπολλωνίου** καὶ **Φιλήμονοσ** μαρτυρησάντων ἐπὶ Διοκλητιανοῦ (ιη'). Ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆσ Ἀντινόου εἶδον τὸν προσβύτην **Ἡλίαν**, ἀσκούμενον ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ 326 ἔτουσ (κα'), ἐν Ἀχώρῃ τὸν προσβύτην **Ἀπειλῆν**, ὅστισ διηγῆθη αὐτοῖσ τὰ περὶ **Ἰωάννου** (ιβ'.—ιγ'), ἐν Ἐσμουπόλει τὸν **Ἀπολλῶ**, πατέρα πεντακοσίων μοναχῶν, παρ' ᾧ ἔμειναν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα, ἀντι-ὄμιωσ ἐπτὰ ἀδελφῶν, ὡσ ἦσαν ἐν ἀρχῇ ἀναφέρονται μόνον τρεῖσ ἐνταῦθα, πρὸσ οὓσ διηγηθῆσ διάφορα ἐπεισόδια τοῦ ἑαυτοῦ βίου καὶ ἄλλων ἐρημιτῶν μοναχῶν, ὅταν ἀνεχώρουν εἶπεν αὐτοῖσ «Εἰρήνην ἔχετε μετ' ἀλλήλων καὶ μὴ ἀπ' ἀλλήλων χωρίζεσθε» (ε'). Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν, συνήνητησεν αὐτοῦσ κατὰ τὴν ἔρημον εἰς ἀδελφός, οὗτινοσ δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα, ὅστισ φιλοξενήσασ αὐτοῦσ, διηγῆθη τὰ περὶ τῆσ πολιτείασ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ **Ἀμοσῶν** (ζ'.[.]. Πλησῖον τούτου διέμενεν ὁ προσβύτεροσ **Κόπρησ**, πατῆρ πενήκοντα ἀδελφῶν, παρὰ τοῦ ὁποίου ἔμαθον τὰ κατὰ τὸν **Πατερμούθειον**, **Σούρον**, **Ἡσαίαν**, **Παῦλον**, **Ἀνούφ**, **Ἑλλην**, (ιη'.—ια'). Ἐκεῖθεν παρεγένοντο εἰς **Ὄξύγυγον**, ἣτισ ἦτο πλήρησ μοναστηρίου (κ'). μικρὸν τῆσ πόλεωσ ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἔρημον εἶδον τὸν ἔγκλειστον **Θέωνα** (δ'), ἐθεάσαντο καὶ τὸν τόπον τοῦ ἀναχωρητοῦ **Παφνουτίου**, οὐ πρὸ πολλοῦ τελειωθέντοσ ἐν τῇ περιχώρῳ Ἰρακλέουσ, περὶ οὗ πολλὰ αὐτοῖσ διηγῆσαντο (ιδ'), ἐν Ἀρσινόῃ εἶδον τὸν **Σεραπίωνα** ἡγούμενον ὡσ μιᾶσ μυριάδοσ ἀδελφότητοσ, ἐν δὲ τῇ περιχώρῳ Βαβυλῶνοσ καὶ Μέμφεωσ πολλοῦσ καὶ μεγάλουσ πατέρασ καὶ ἄπειρον πλῆθοσ μοναχῶν (κγ'). Ἀπερχομένων αὐτῶν ἐν Νιτρῆσ,

ὡς διήρχοντο κοιλάδα τινά, ἐξ ἧς τὸ ὕδωρ εἶχεν ὑποχωρήσῃ, εἶδον πολλοὺς κροκοδειλους ἐν αὐτῇ· τρεῖς ὁμως μεγάλους θεωρήσαντες ἐν τινι βόθρῳ ἐκτεταμένους, καὶ νομίσαντες αὐτοὺς νεκροὺς εἶναι, ὡς ἐπλησίασαν ἰδεῖν, ὥρμησαν κατ' αὐτῶν τὰ θηρία, ἀλλ' αὐτοὶ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Χριστὸν διεσώθησαν. Πόρρωθεν τούτους ἰδόντες οἱ μοναχοὶ τῆς Νιτρίας προεπήνησαν αὐτοὺς μετ' ὕδατος, ἄλλοι ἔπλυνον τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔτεροι ἐπὶ τροφήν παρεκάλουν. Ἐν Νιτρίᾳ ἐγνώρισαν τὸν Ἀμμώνιον, πατέρα τῶν ἐκεῖσε ἀδελφῶν, τὸν Ἀδύμον, τὸν Κορηλίον, καὶ Εὐάγγριον (κδ'.—κοι'), ἕμადον δὲ πατρὰ τῶν ἐνταῦθα πατέρων τὰ περὶ Μακαρίου μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, περὶ Ἀμοῦν, Μακαρίου τοῦ πολιτικοῦ, καὶ τοῦ ἀπλοῦ Παύλου (κη'.—λα'). Τέλος ἀπερχόμενοι εἰς δίοικον, κατὰ τὴν θαλασσίαν ὄχθην, κατεδιώχθησαν ὑπὸ ληστῶν ὡς ἐπὶ δέκα μίλια, ἀλλὰ διὰ τῆς φυγῆς διεσώθησαν. Ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Διοικῆ, μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων ἀνοχωρητῶν εἶδον τὸν πρεσβύτερον Πιάμμωνα καὶ τὸν Ἰωάννην (λβ'.—λγ'). Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἐθεάσαντο καὶ ἄλλους πολλοὺς μοναχοὺς ἐν Αἰγύπτῳ, ὀλίγους ὁμως ἐκ τῶν πολλῶν ἐμνημόνευσεν ὁ συγγραφεὺς· ἐπίσης δὲν ἀναφέρει τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τῶν κατὰ τὴν ἄνω Θηβαΐδα καὶ Σνήνην μοναχῶν, διότι οὐδεὶς θὰ ἐπίστευεν αὐτάς, ὡς ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ζωὴν ὑπαρχούσας.

Τὸ ἔργον, ὅπερ συνέγραψεν ὁ Παλλάδιος, καλεῖται *Λαυσαϊκὴ ἱστορία* καὶ *Λαυσαϊκόν*, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ *Λαύσου*, ὅστις ἦν πραιπόσιτος τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου, καὶ ὃν ἐγνώρισε τῷ 391. Προέβη δὲ εἰς τὴν σύνταξιν κατ' αἰτίοις μὲν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ «πρὸς ζήλον καὶ μίμησιν τῶν τὴν οὐράνιον πολιτείαν ἐθελόντων κατορθοῦν καὶ τὴν εἰς βασιλείαν οὐρανῶν ἄγουσαν βουλομένων ὁδόν» (ἐν Προοιμίῳ). Ὁμολογεῖ ὅτι ἀνέλαβεν ἔργον ὑπὲρ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι εἶναι ἀπαίδευτος τῇ γλώσσῃ καὶ πνευματικῆς γνώσεως ἀκροδιγῶς πῶς ἐγεύσατο, «δεδιῶς ὁμως τὸν τῆς παρακοῆς κίνδυνον, τῇ προνοίᾳ πρῶτον ἀνατεθεικῶς τὸ γενναῖον ἐπίταγμα καὶ τῇ πρεσβείᾳ τῶν ἁγίων Πατέρων περουόμενος ἐνέβη ἐν τῷ σκάμματι» (Αὐτόθι). Συνέγραψε βίους ὄχι μόνον ἀνδρῶν, «ἀλλὰ καὶ γυναικῶν μακαρίων εὐσχήμονα διαγωγὴν κησαμένων, ὧν τὰ μὲν ἱεροπρεπῆ πρόσωπα αὐτοπροσώπως ἰδεῖν κατηξιώθη, τῶν δὲ προτελειωθέντων παρὰ θεοφόρων ἀνδρῶν μεμύθηκε». Περιῆλθε πολλὰς πόλεις καὶ χώρας καὶ πλείστας κόμας, σπήλαιά τε καὶ σκηνὰς τῶν ἐν ἐρήμῳ μοναχῶν περὶ τῇ πορείᾳ μὴ φειδόμενος δὲ κόπων καὶ μόχθων, διήνευε πολλάκις τριάκοντα ἡμερῶν ὁδοιπορίαν ὑπὲρ τοῦ θεοσεβοῦς αὐτοῦ σκοποῦ. Ὁμιλεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς εἰλικρινείας περὶ τῶν ἐπ' ἀρετῇ διαπρεψάντων

μοναχῶν, ἔσον καὶ περὶ τῶν ἐκπεσόντων. Εἶναι ἀκριβῆς περὶ τὴν χρονολογίαν καὶ τοπογραφίαν πάντοτε δὲ διηλοῖ, ἐὰν ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς τῶν ἀφηγουμένων, ἢ ἐὰν παρ' ἄλλων ἤκουσε ταῦτα, ἢ ἐν βιβλίῳ ἀνέγνωσεν. Ἐνῶστε παρουσιάζεται λίαν εὐπιστος πρὸς τὰ μεταδιδόμενα αὐτῷ παρ' ἄλλων· οὕτω μετέδωκεν αὐτῷ τὴν πληροφορίαν περὶ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, ὅτε οὗτος κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν κατὰ τὰ ἔτη 356—362, ὅτι ἐκρύπτετο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν οἰκίᾳ παρθένου τινός, ἐνῶ εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐκρύπτετο ἐν ταῖς ἐρήμοις κατὰ τὸ δίδισθημα τοῦτο. Παρὰ τὴν μικρὰς ταύτας ἀνακριβείας τῆς Λαυσαϊκῆς ἱστορίας, εὐρίσκεται ἐν αὐτῇ σπουδαῖον καὶ ἀδιάφθορον ὑλικὸν τοῦ ἀρχικοῦ Αἰγυπτιακοῦ μοναχικοῦ βίου, ὅπερ καθιστᾷ αὐτὴν φιλολογικὸν μνημεῖον πρωτίστης ἀξίας.

Τὸ ἔργον ὅπερ ἐπίσης συνέγραψεν ὁ ἀγνωστος συγγραφεὺς κατ' αἴτησιν τῆς ἐν τῷ ἔρει τῶν Ἐλαιῶν ἀδελφότητος τῶν τῆς πρεσβυτέρου Μελάνης μοναστηρίων, καλεῖται *ἡ κατ' Αἴγυπτον τῶν μοναχῶν ἱστορία*, προσέβη δὲ εἰς τὴν σύνταξιν αὐτοῦ, ἐπειδὴ συνεχῶς παρεκλήθη εἰς τοῦτο. Ὁμολογεῖ ἑαυτὸν ἀνάξιον «τῆς τοιαύτης κατάρχασθαι ὑφηγήσεως, διὰ τὸ μὴ ἰκανὸν εἶναι τοὺς μικροὺς τῶν μεγάλων ἐξάπτεσθαι ὑποθέσεων, μὴ ἐπαξίως δυναμένους τὰ ἀληθῆ ἐξεπεῖν καὶ μάλιστα γραφῇ παραδοῦναι τὸ πρᾶγμα καὶ μετρίῳ λόγῳ τὰ δύσφραστα φράζειν κατωλμῶντας». Ὁρῶν ὅμως τὴν πολλὴν ἀγάπην τῆς ἀδελφότητος, καὶ ταῖς εὐχαῖς αὐτῆς καταπιστεύσας ἑαυτόν, ἐτόλμησε πρὸς τὴν διήγησιν ταύτην τραπήναι, ὅπως κέρδος τι γένηται καὶ αὐτῷ ἐκ τοιαύτης ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ ὡς ἰκανὴν οὖσαν διεγείρει ψυχὴν πρὸς εὐσέβειαν, ὡς ἐναρέτου πολιτείας καλὸν ὑπόμνημα: «Ὅθεν καὶ εἰς κοινὸν τὸ κέρδος ἤγαγεν, ἠγησάμενος ταύτην καλὴν ἐμπορίαν, τὸ μεταδοῦναι τοῖς ἀδελφοῖς τῆς ὠφελείας, ὅπως εὕξωνται ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας» (ἐν Προοιμίῳ). Ἡ κατ' Αἴγυπτον τῶν μοναχῶν ἱστορία περιέχει βίους τινὰς τῶν ἐν Θηβαίδι μοναχῶν, ἐξ ὧν ἐθεάσατο ὁ συγγραφεὺς μετὰ τῶν συντρόφων αὐτοῦ, παρέλειψε δὲ ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους ἐνόμιζεν ὅτι δὲν θὰ πιστευθῆ, ὡς ὑπάρχοντας ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ζωὴν δὲν διηγείται ἐπίσης περὶ τῶν ἐν τῇ ἄνω Θηβαίδι μοναχῶν. Πάντοτε ἀναφέρει, ἐὰν ἐγένετο αὐτόπτης μάρτυς τῶν ἀφηγουμένων ἢ ἐὰν ἤκουσε ταῦτα. Ὁμολογεῖ ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπέλθῃ πέραν τῆς Λυκῆς, ὅπως ἴδῃ καὶ τοὺς ἐκεῖ πατέρας, διὰ τὴν ἔφοδον τῶν ληστῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσους ἐπεσκέφθη μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ «οὐκ ἀπόνως οὐδὲ ἀμογητὶ ἐώρακε», διότι ἐνῶ διήρχοντο διὰ τῆς ἐρήμου ἐπὶ πέντε ἡμέρας καὶ νύκτας, μικροῦ δεῖν ἐλιποψύγησαν ἐκ πείνης καὶ δίψης. Ἄλλοτε περιπεσόντες ὄξσει καὶ τραχέσιν ἔλεσι καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν

διατρήσαντες, ὑπέφερον ἐκ τῶν γενομένων ἀνυποίσταν ἀληθδόνων. Ἐν ἄλλῃ περιστάσει ἐνεπάγησαν ἐν βορβόροις μέχρις ὀσφύος. Δίς ἐκινδύνευσαν νὰ πνιγῶσιν ἐπὶ τοῦ Νείλου, ἀπαξ νὰ καταβροχθισθῶσιν ὑπὸ κροκοδείλων, ἀπαξ κατεδιώχθησαν ὑπὸ ληστῶν, καὶ τέλος ἀπερρίφησαν εἰς νῆσόν τινα τῆς Μιφρωτίδος, ἐνθα διέμεινον τρία νυχθήμερα ὑπαίθριοι, «κρύους μεγάλου καὶ ὄμβρων ἐπικειμένων».

Τοιούτους κόπους καὶ κινδύνους ὑποστάντες ὁ τε Παλλάδιος καὶ ὁ ἄγνωστος συγγραφεὺς τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίας, ἐγένοντο αὐτόπται μάρτυρες τῆς πολιτείας τῶν Αἰγυπτίων μοναχῶν ὅθεν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἔργοις αὐτῶν ὑπὸ μορφὴν διηγήσεων ἀπετύπωσαν ὄχι μόνον τὴν ἀρχικὴν ἱστορίαν τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ μοναχικοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ ἐνθουσιώδη ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία. Οὐδεμία ἀμφιβολία πρέπει νὰ ὑπάρῃ περὶ τῆς εὐλικρινείας αὐτῶν, διότι ἀμφοτέροι ἦσαν σύγχρονοι καὶ αὐτόπται. Πρέπει δὲ μετὰ πεποιθήσεως νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῆς Λαυσαϊκῆς ἱστορίας καὶ τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίας πᾶς ὁ θέλων νὰ γνωρίσῃ τὸν μοναχικὸν βίον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Καὶ τῆς μὲν Λαυσαϊκῆς ἱστορίας τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον πολλάκις ἐξεδόθη ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ¹⁾, τῆς δὲ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίας ὀλίγα τεμάχια πρῶτος ἐξέδωκεν ὁ Κοτελέριος (Ecl. Graec. Monumenta τόμ. γ'. Παρίσιος 1686), πλήρες ὁμως τὸ κείμενον ἐδημοσίευσεν ὁ E. Preuschen (Giessen 1897). Παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλήσι δις τιγῶς μέχρι τοῦδε δὲν ἐδημοσιεύθη τὸ πρωτότυπον Ἑλληνικὸν κείμενον τῆς Λαυσαϊκῆς ἱστορίας, οὔτε τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίας, ἀλλ' ἐν κοινῇ χρήσει ὑπάρχει παράφρασις τις ἐν χυδαῖζούσῃ γλώσσῃ, γενομένη ὑπὸ Ἰβηρίτου τινὸς διδασκάλου καὶ ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ τότε μὲν ἱεροδιδασκάλου Ἐφραίμ ἐν ἔτει 1756, βραδύτερον δὲ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Τὸ ἔργον ἀποδίδεται οὐχὶ τῷ Παλλάδιῳ, ἀλλὰ τῷ ἐπισκόπῳ Ἡρακλείδῃ, τὸ δὲ κείμενον τῆς Λαυσαϊκῆς ἱστορίας συγγέεται πολλάκις μετὰ τοῦ τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίας· οὕτω, ὁ Ὄρ τῆς Λαυσαϊκῆς ἱστορίας, τελετήσας πρὸ τοῦ 390, ταυτίζεται μετὰ τοῦ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίᾳ Ὄρ, ὅστις ἔζη τῷ 396. Πάν ὅ,τι ἀπαντᾶται περὶ Ἀμοῦν τοῦ Νιτριώτου, Μακαρίου τοῦ πολιτικοῦ καὶ Παύλου τοῦ ἀπλοῦ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον μο-

1) Πρώτη ἐκδοσις ἐγένετο τῷ 1616 ὑπὸ Ἰωάννου Μεουρσίου, μετ' αὐτὴν ἐγένοντο αἱ ἐξῆς ἐν Παρίσιος κατὰ τὰ ἔτη 1624, 1644, 1656, 1686, εἶτα ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ τῷ 1746, ἡ ἐν Παρίσιος ὑπὸ Migne τῷ 1860, ἡ ἐν Καταβρυγίᾳ τῷ 1904 ὑπὸ τοῦ Buttler καὶ τελευταῖον ἡ ἐν Παρίσιος ὑπὸ τοῦ Lucot τῷ 1912.

τη.

μαχ. ιστορία, τίθεται ἀτάκτως ἐν τῷ κειμένῳ τῆς Λαυσαϊκῆς ιστορίας. Τὸ προοίμιον τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ιστορίας τελειῶς ἔλλειπει, ὃ δὲ ἐπίλογος αὐτῆς προστίθεται ὑπὸ τὸν τῆς Λαυσαϊκῆς. Πρὸς τοῦτοις ἔλλειπouσι καὶ τὰ ἐξῆς διηγήματα: ἐκ μὲν τῆς Λαυσαϊκῆς ιστορίας Μακαρίου τοῦ Αἴγυπτίου (κεφ. 19'. κατὰ τὴν ἡμετέρ. ἔκδοσιν), Μωσέως τοῦ Αἰθίοπος (κα'), Σεραπίωνος τοῦ Σινδονίου (λη'), καὶ Σαβιανῆς θείας Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ δὲ τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ιστορ. Ἀπολλῶ (ε'), Ἀμοῦν (ζ'), περὶ Ὄξυρύγχου (κ'), Διδύμου, Κορηγίου, Εὐαγρίου (κε'.—κζ'), τὰ ὁποῖα παρελείφθησαν, διότι προεξεδόθησαν ἐν ἄλλοις βιβλίοις. Πρὸς ταῖς ἀνωτέρω ἔλλειψαι βρίθει πολλῶν σφαλμάτων οὕτως ἀντι Σὺνήν φέρεται Σκήτη, ἀντι Πιάμμων Ἀμμωνάς, ἀντι Πινιανός Ὀπιανός κτλ. Οὕτω παραμειομορφωμένη καὶ ἔλλειπῆς ἡ Λαυσαϊκὴ ιστορία καὶ ἡ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ιστορία, οὐδ' ὁλως ἀνταπεκρίνοντο πρὸς τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐγράφησαν, διότι καὶ λόγῳ γλώσσης καὶ ἐννοιῶν ὑπελείποντο τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου.

Ἡ ἔλλειψις αὕτη καὶ τὸ σποιδαῖον τοῦτο κενὸν αἴρεται σήμερον διὰ τῆς παρουσίας ἐκδόσεως τοῦ πρωτοτύπου Ἑλληνικοῦ κειμένου, γινομένης ἐπὶ τῇ βάσει Ἱεροσολυμιτικοῦ χειρογράφου ΙΣΤ'. αἰῶνος. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εὐρισκόμενον ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν Κοινοῦ, φέρει ἀριθμ. 112 τῆς Πατριαρχικῆς συλλογῆς, εἶναι δὲ «χαρτῶν»⁽¹⁾ (0,312X0,21) ἐκ φύλ. ἠριθμημένων 208. Καθ' ἑκάστην σελίδα 27 γραμμαὶ (0,215X0,135). Μεταξὺ τῶν φύλ. 12 καὶ 13 παρασυνεβλήθησαν ἐν ἔτει 1666 φύλ. 6, περιέχοντα διηγήσεις ἀσκητικὰς, ὡς περὶ Ἀλεξάνδρου, περὶ τῆς φιλοπλοῦτου παρθένου κτλ. Τὸ βιβλίον ἦν πρότερον κτῆμα Ναθαναὴλ μοναχοῦ Γερότα. Σημείωσις δὲ κεκαλυμμένη (ἐν φύλ. 208β), ἀλλ' εὐχερῶς διακρινόμενη, λέγει: «Συμεὼν ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Κύκκου προσήλωσε τὸ παρὸν βιβλίον εἰς τὴν Λαύραν τοῦ ἁγίου Σάβα ἐν Ἱεροσολύμοις»⁽²⁾. Ἡ σημείωσις αὕτη δὲν ἀπαντᾶται, ἀλλ' ἀντι ταύτης ἀναγινώσκονται: «Τούτω το βιβλίον εἶναι θειοτατον και οστις το ἀναγνωθ λαμβανει πολλῆν ὠφελειαν». Ἡμισοβεβημένα καὶ δυσδιάκριτα τὰ ἐξῆς: «† οεναγ(;) εν το παρῶν υποεμου Μωκιου(;) ιερομοναχου Τουτύριτᾶ». Ἐν φύλ. 209β: «Ιερεμια ο πρωτοσυγγελος Ιερεμιας». Τὸ χειρόγραφον περιέχει ἐκ τοῦ φύλ. 1α—2α τὸν πίνακα τῆς Λαυσαϊκῆς ιστορίας, ἐκ τοῦ φύλ. 2β—115α τὸ κείμενον, ἐν τῷ φύλ. 115β

1) Ὅρ. Ἱεροσολυμιτ. Βιβλιοθήκην, τόμ. α'. σελ. 197.

2) Πρόκειται περὶ τῆς μονῆς τῶν Ἀρχαγγέλων ἐν Ἱεροσολύμοις, ἧτις ἦτο μετόχιον τῆς Λαύρας τοῦ ἁγίου Σάβα.

πίνακα τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορίας, ἐκ τοῦ 116α—168α τὸ κείμενον ἔπονται περὶ Βραχμάνων 168β—184, καὶ Βασιλείου Καισαρείας ἐκ τῶν ἀσκητικῶν αὐτοῦ 184β—208α. Τὰ κεφάλαια τῶν διηγημάτων τῆς Λαυσαϊκῆς καὶ τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορίας πάντοτε εὐρίσκονται ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ χειρογράφου, καθὼς καὶ αἱ στάσεις, αἵτινες ἦσαν τὸ σημεῖον, ἔνθα ἐγένετο διακοπὴ τῆς ἀναγνώσεως εἴτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτε κατὰ τὴν μεγάλην Τεσσαρακοστὴν ἐποιεῖτο ἀνάγνωσιν ἐξ αὐτοῦ ὁ ἡγούμενος, εἴτε ἐν τῇ τραπέζῃ ὑπὸ τοῦ ἀναγνώστου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔθος τοῦτο κρατεῖ μέχρι σήμερον ἐν ταῖς ἱεραῖς μοναῖς, προσετέθησαν αὐταί. Τὸ κείμενον ἐδημοσιεύθη ἄνευ ἀλλοιώσεως. Προσθῆκαι ἐγένοντο τῶν ἐξῆς κεφ., ἅπερ ἔλλειπουν ἐκ τοῦ χειρογράφου εἰς μὲν τὴν Λαυσαϊκὴν ἱστορίαν τὸ Προοίμιον τοῦ βίου τῶν ἁγίων Πατέρων, ληφθὲν ἐκ τοῦ 369 Σαβαϊτικοῦ κώδικος, εἰς δὲ τὴν κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορίαν τὸ κ'. κεφ. περὶ Ὁξυρύγχου ἐκ τοῦ 494 Σιναϊτικοῦ κώδ., καὶ τὸ κ. περὶ τοῦ ἁπλοῦ Παύλου, ὅπερ ἀνεπληρώθη ἐκ τῆς ἐκδόσεως Preuschen. Προστέθησαν σημειώσεις χρονολογικαὶ καὶ διασαφητικαὶ προσώπων καὶ πραγμάτων, τὰ ἐκδεδομένα συγγραμματα ἐκάστου πατρὸς καὶ ἐκ τῶν ἀνεκδότων ὅσα μοι ἦσαν γνωστά, ἐπὶ πλέον χάριτος τῆς Αἰγύπτου ληφθεὶς ἐκ τῆς ἐκδόσεως τοῦ Buttler καὶ πίναξ λεπτομερῆς πρὸς εὐκολίαν τοῦ ἀναγνώστου.

Τοιαῦτα ἐν ὀλίγοις τὰ κατὰ τὴν παροῦσαν ἐκδοσιν βεβαίως δὲν εἶναι ὅποια ὄφειλε νὰ ἦναι, ὁπωσδήποτε ὁμως πληροὶ ἐν κενὸν καὶ θεραπείαι μίαν ἔλλειψιν.

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ
Ἰορδανίτης

Ἐν Ἰορδάνῃ τῇ 24 Μαΐου 1914.

—○○○○○○—

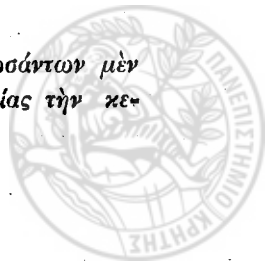

αὐτοῦ καὶ φιλαρέτῳ προτροπῇ τὸν ρωθρὸν ἡμῶν τοῦν πρὸς τὴν τῶν κρειπτόνων θεωρίαν διεγείρας πρὸς μίμησιν καὶ ἄμιλλαν ἤγαγε τῶν ἀρετῶν τῆς ἀσκήσεως τῶν ὁσίων καὶ πνευματικῶν ἡμῶν Πατέρων τῶν ἐν ἀρεσειᾷ Θεοῦ μετὰ σκληραγωγίας πολλῆς τοῦ σώματος βεβιωκότων, ὧν ἀναγραφάμενοι τῶν ἀνικητῶν ἀθλητῶν τοὺς βίους διεπεμψάμεθα πρὸς σωτηρίαν τῆς τιμίας αὐτοῦ ψυχῆς.

Ἐγὼ τοίνυν ὁ καὶ τῇ γλώττῃ ἀπαίδευτος καὶ πνευματικῆς γνώσεως ἀκροθιγῶς πως γευσάμενος καὶ τοῦ καταλόγου τῶν ἁγίων Πατέρων πνευματικοῦ βίου ἀνάξιος, δεδοικῶς τὸ ὑπὲρ ἐμὲ ἄμετρον τῆς ἐπιταγῆς μέγεθος, δυσχερῶς ἔχων ἐγγχειροῦσαι τῷ ἐπιτάγματι, πολλῆς δεομένη καὶ σοφίας τῆς ἔξωθεν καὶ πνευματικῆς συνέσεως, ὅμως αἰδεσθεὶς πρῶτον τὸ σπουδαῖον τῆς ἀρετῆς τοῦ εἰς ταύτην τὴν ἐπιταγὴν ἡμᾶς διεγείραντος, ἀναλογισάμενος δὲ καὶ τὴν τῶν ἐντυγχανόντων τὴν ὠφέλειαν, δεδιῶς δὲ καὶ τὸν τῆς παρακοῆς κίνδυνον, τῇ προνοίᾳ πρῶτον ἀνατεθεικῶς τὸ γενναῖον ἐπίταγμα καὶ πολλῇ προσοχῇ χρησάμενος, τῇ τε πρεσβείᾳ τῶν ἁγίων Πατέρων περνούμενος, ἐνέβην εἰς τοὺς ἀγῶνας τοῦ σκάμματος, ὡς ἐν ἐπιτομῇ τῶν γενναίων ἀνδρῶν τὰ ἔπακρα μόνον ἀθλά τε καὶ σημεῖα ἀναγραφάμενος, οὐ μόνον ἀνδρῶν ἀοιδίμων κατορθωκότων πολιτείαν ἀρίστην, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν μακαρίων εὐσχήμονα διαγωγὴν κησομένον.

Καὶ τῶν μὲν τὰ ἱεροπρεπῆ πρόσωπα αὐτοπροσώπως ἰδεῖν κατηξιώθη, τῶν δὲ προτελειωθέντων ἐν τῷ σκάμματι τῆς εὐσεβείας παρὰ θεοφόρων ἀνδρῶν τὴν οὐράνιον αὐτῶν πολιτείαν μεμάθηκα. Πολλὰς δὲ πόλεις καὶ πλείστας κόμας, σπήλαιά τε καὶ πύσας σκηρὰς τὰς ἐν ἐρήμῳ τῶν μοναχῶν ἐν περὶ τῇ πορείᾳ περιουσίῃσας θεοσεβείας σκοπῶ μετὰ πίσης ἀκριβείας, ἃ μὲν αὐτὸς ἱστορήσας ἀνεγραψάμενος ὅσα τε εἶδον καὶ ὅσα παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων ἀκήκοα ἀθλα μεγάλων ἀνδρῶν καὶ ἀνδρειότερων τῆς φύσεως γυναικῶν διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἐλπίδα ἐνημάντας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ἀπέσταλκα τῇ τῶν θείων λογίων φίλῃ ἀκοῇ σου, ἀνδρῶν ἀριστε καὶ θεοφιλῶν ἐγκαλλώπισμα καὶ τῆς πισιοτάτης καὶ θεοφιλοῦς βασιλείας ἀγλάισμα, γνήσιε καὶ φιλόχριστε δοῦλε τοῦ Θεοῦ **Δαῦσε**, ἐγχαράξας κατὰ τὴν παροῦσαν ἐμοὶ βραχύτητα ἐκάστου τῶν τοῦ Χριστοῦ ἀθλητῶν, ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, τὸ ἀοιδίμον ὄνομα, ἐξηγησάμενός τε ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων ἄθλων ἐκάστου ὀλίγους καὶ σφόδρα βραχεῖς, προστεθεικῶς τῶν πλειόνων καὶ τὸ γένος καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν μονήν.

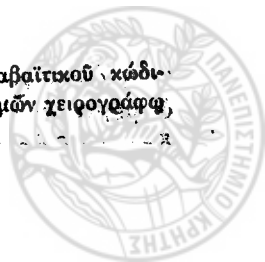
Ἐμνημόνευσα δὲ καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν κατορθωσάντων μὲν εἰς ἄκρον τὴν ἀσκήσιν, διὰ δὲ τὴν μητέρα τῆς ὑπερηφανίας τὴν κε-

νοδοξίαν, εἰς ἔσχατον βράθρον καὶ πυθμένα ἕδου κατενεχθέντων, καὶ τὰ ἐκ μακρῶν χρόνων καὶ πολλῶν κόπων κτηθέντα αὐτοῖς ἐπέ-
ραστα καὶ περιμάχητα τῆς ἀσκήσεως κατορθώματα, ἐν μιᾷ καιροῦ ρο-
πῇ ὑπὸ τοῦ τύφου καὶ τῆς οὐσίσεως διαρρύνετα· χάριτι δὲ τοῦ Σωτή-
ρος ἡμῶν καὶ προνοίᾳ τῶν ἁγίων Πατέρων καὶ συμπαθείᾳ σπλάγγων
πατρικῶν ἐξαρπασθέντων, τῶν τοῦ διαβόλου δικτύων καὶ ταῖς εὐχαῖς
τῶν ἁγίων τῶν πρότερον ἀνακηνομένων ἐνάρετον βίον⁽¹⁾.

(1) Τὸ προσίμιον τοῦτα ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 369 Σαββαίτιου κώδι-
κος αἰῶνος ΙΖ'. φύλ. η—ια', ὡς μὴ ὑπάρχοντος ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν χειρογράφῳ
τῆς Πατριαρχικῆς συλλογῆς.

ΛΑΥΣΩ, ΠΡΑΙΠΟΣΙΤΩ,

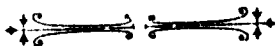
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΡΑΦΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΛΕΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ἱεροσολυμιτικὸς χαρτῶς κώδιξ ὑπ' ἀρ. 112 αἰῶνος ΙΣΤ'.
φύλ. 1α—115α τῆς Πατριαρχικῆς συλλογῆς.

Μακαρίζω σου τὴν προαίρεσιν ἄξιον γὰρ ἀπὸ μακαρισμοῦ ἄρ-
ξασθαι τῆς ἐπιστολῆς, ὅτι πάντων εἰς τὰ μάταια κερηνότων καὶ λί-
θους οἰκοδομούντων, ἔξ ὧν οὐκ ἐχάρησαν, αὐτὸς λόγους οἰκοδομῆς
διδάσκεισθαι θέλεις. Ἐπίδοκτος γὰρ ὁ μόνος ἐστὶν ὁ τῶν ὅλων Θεός,
ἐπειδὴ καὶ αὐτοφθῆς καὶ πρὸ αὐτοῦ ἄλλον οὐκ ἔχει τὰ γὰρ ἄλλα πάν-
τα ἐστὶ διδακτά, ἐπειδὴ πενητὰ καὶ κτιστά. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα τάγμα-
τα διδάσκουλον ἔχει τὴν ἀνωτάτω Τριάδα, τὰ δὲ δεύτερα μανθάνει
παρὰ τῶν πρώτων, τὰ τρίτα παρὰ τῶν δευτέρων καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς
κατὰ τάξιν μέχρι τῶν ἐσχάτων· οἱ γὰρ κρείττους ὄντες ἐν γνώμῃ καὶ
ἀρετῇ, τοὺς ἐλαττωμένους ἐν γνώσει διδάσκουσιν. Οἱ τοίνυν οἰόμε-
νοι διδασκάλων μὴ χρῆσθαι, ἄγνοιαν νοσοῦσι τὴν μητέρα τῆς ὑπερη-
φανίας· ὧν πρωτεύουσιν εἰς ἀπώλειαν οἱ τῷ αὐτῷ πάθει τῆς οὐρανί-
ου διαγωγῆς ἐκπεσόντες, οἱ ἐν τῷ ἄερι πετώμενοι δαίμονες τῶν ἐν
τοῖς οὐρανοῖς ἀποδράντες διδασκάλων. Οὐ γὰρ αἱ λέξεις ἢ αἱ σὺλ-
λαβαὶ εἰσι διδασκαλία, ἀ ἔχουσιν ἐνίοτε καὶ οἱ ἐπὶ πλείστον φαῦλοι,
ἀλλὰ τοῦ ἡθους τὰ κατορθώματα, ἦτε ἀλμπία καὶ ἀπτοησία καὶ ἡ ἀ-
δειλία καὶ τὸ ἀόργητον, καὶ ἡ ἐπὶ πάντων παρηρησία, ἢ καὶ τοὺς λό-
γους ὡς πυρὸς φλόγα γεννώσα. Εἰ μὴ γὰρ ἦν τοῦτο, οὐκ ἂν ἔλεγεν
ὁ μέγας διδάσκαλος τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς· «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ
ὅτι πρῶτός εἰμι καὶ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ» (Ματθ. ια'. 29),

οὐ τῇ εὐλεξίᾳ τῶν λόγων ρυθμίζων τοὺς ἀποστόλους, ἀλλὰ τῇ εὐσεβείᾳ τοῦ ἤθους, μηδένα λυπῶν πλὴν τῶν μισολόγων καὶ διδασκίλους μισούντων. Δεῖ γὰρ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀσκουμένην ψυχὴν, ἢ μανθάνειν πιστῶς, ἢ οὐκ οἶδεν ἢ διδάσκειν σαφῶς, ἢ ἔγνω· εἰ δὲ ὀπότερον μὴ βούληται, εἰ δύναται, μανίαν νοσεῖ. Ἄρχὴ γὰρ ἀποστασίας διδασκαλίας κόρος καὶ ἀνορεξία λόγου, ὃν ἀεὶ πεινᾷ ἡ ψυχὴ τοῦ φιλοθέου. Ἰσχυε οὖν καὶ ὑγίαινε καὶ ἀνδρίζου, καὶ χαρίσθηταί σοι ὁ Θεὸς τὸ μεταδιώκειν τὴν γνῶσιν τοῦ Χριστοῦ.

ΒΙΟΣ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

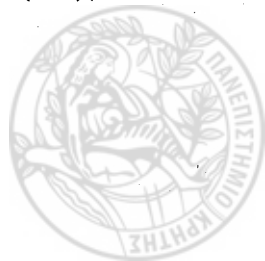
Πολλῶν πολλὰ καὶ ποικίλα συγγράμματα τῷ βίῳ καταλειπούτων, τῶν μὲν ἐξ ἐπιπνοίας τῆς ἀνωθεν χάριτος θεοδότης εἰς οἰκοδομὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πιστῆ προθέσει ἐπομένων ταῖς δόγμασι τοῦ Σωτῆρος, τῶν δὲ ἐξ ἀνθρωπαρέσκου καὶ διεφθοαρμένης προαιρέσεως ὕλομανησάντων εἰς παραμυθίαν τῶν τὴν κενοδοξίαν κισσώντων, ἐτέρων δὲ ἔκ τινος ἀκαίρου μανίας καὶ ἐνεργείας τοῦ μισοκάλου δαίμονος, τύφῳ καὶ μὴνιδι ἐπὶ λύμῃ τῶν κουφογνωμόνων ἀνθρώπων καὶ σπίλῳ τῆς ἀχράντου καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπεισφρησάντων ταῖς διανοαῖς τῶν ἀνοήτων ἐπὶ ἐγκότῳ τῆς σεμνῆς καὶ καθαρᾶς πολιτείας· ἔδοξε καὶ μοι τῷ ταπεινῷ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἐλπίδα, αἰδεσθέντα με τὴν ἐπιταγὴν τῆς οἷς μεγαλονοίας, φιλομαθέστατε τῶν ἀνδρῶν, πρῶτον πάντων τὰ κατ' ἐμαυτὸν διηγῆσασθαι, τὰ τε τῆς ἡλικίας καὶ τὰ ἐπὶ προκοπῇ τῆς διανοίας τῆς εἰς Θεὸν ἀρετῆς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἀρξάμενος.

Τριακοστὸν καὶ τρίτον ἔτος ἄγοντί μοι ἐν τῇ τῶν ἀδελφῶν πολιτεία, δῆθεν τῷ μονήρει βίῳ⁽¹⁾, εἴκοσι δὲ τῆς ἐπισκοπῆς⁽²⁾, πεντήκοντα δὲ καὶ ἐξ τῆς πάσης ζωῆς μου⁽³⁾, ἀναγ-

1) Ἀπὸ τοῦ 386—419.

2) Ἀπὸ τοῦ 400—419.

3) Ἀπὸ τοῦ 363—419.

καίον ἡγγασάμην ποθεῶντί σοι τὰ τῶν ἁγίων Πατέρων κατορθώματα ὠφελείας χάριν πνευματικῆς ἐν γραφῇ διηγήσασθαί σοι, ἀρρένων τε καὶ θηλειῶν, ὧν τε αὐτὸς ἐώρακα, καὶ περὶ ὧν ἀκήκοα παρὰ πιστοτάτων ψυχῶν, οἷς τε συνανεστράφην ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον ἐρήμῳ καὶ Λιβύῃ καὶ Θηβαΐδι καὶ Συήνῃ, ὅφ' ἦν καὶ οἱ λεγόμενοι Ταβερνησιῶται· ἔπειτα Μεσοποταμίᾳ, Παλαιστίνῃ τε καὶ Συρίᾳ, καὶ τοῖς μέρεσι τῆς Δύσεως Ρώμῃ τε καὶ Καμπανίᾳ καὶ τοὺς περὶ ταύτην, ἀκριβῶς ἐξ ἀρχῆς ἐκθέσθαι σοι ἐν διηγήματος εἶδει ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, ὅπως σεμνὸν καὶ ψυχωφελὲς ὑπομνησικὸν ἔχων ἀδιάλειπτον φάρμακον ἀληθείας πάντα μὲν νυσταγμὸν λήθης τὸν ἐξ ἀλόγου ἐπιθυμίας ἐγγινόμενον τῇ ψυχῇ, πᾶσαν δὲ διψυχίαν ἐν τῇ πίστει καὶ κιμβικεῖαν ἐν ταῖς χρεαίαις, πάντα τε ὄκνον καὶ μικροψυχίαν τὴν ἐν τῷ ἦθει, ὀξυθυμίαν τε καὶ τάραχον ἄλογον καὶ φόβον ἄκαιρον διὰ τούτου ἀποσκευαζόμενος καὶ τὸν μάταιον μετεωρισμὸν τοῦ διεσθαρμένου κόσμου ἀποφεύγων, ἀδιαλείπτῳ πόθῳ προκόπτοις ἐν τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἐλπίδι τῇ προθέσει τῆς εὐσεβείας, ὁδηγὸς καὶ σαυτοῦ καὶ τῶν μετὰ σοῦ καὶ τῶν ὑπὸ σὲ καὶ τῶν εὐσεβεστάτων γενόμενος βασιλέων δι' ὧν κατορθωμάτων πάντες οἱ φιλόχριστοι ἐνωθῆναι Χριστῷ ἐπείγονται, ἐκδεχόμενοι καὶ τὴν ἀνάλυσιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, δηλονότι τὸ καθ' ἡμέραν κατὰ τὸ γεγραμμένον: «Συνέχομαι ἀγαθὴν ἐπιθυμίαν ἔχων τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῷ μᾶλλον κρεῖττον» (Φιλιπ. α'. 24), καὶ τό: «ἐτόιμαζε εἰς τὴν ἔξοδον τὰ ἔργα σου, καὶ παρασκευάζου εἰς τὸν ἀγρὸν» (Παροιμ. κθ'. 27). Ὁ γὰρ μνημονεύων ἀεὶ τοῦ θανάτου ὡς ἐξ ἀνάγκης ἵζει πάντως, οὐκ ἀμελήσει, οὐ πταίσει μεγάλᾳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις σου μιμνήσκου τὰ ἔσχατά σου, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα οὐχ ἀμαρτήσεις. Καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσι μὴ παραλογιζόμενος ἡμῶν τὴν βραχείαν ταύτην ὑποθήκην τῶν ἐξηγήσεων, μήτε διαπτύων τὴν ιδιωτείαν καὶ τὸ ἀκαλλῆς τῶν λέξεων οὐ γὰρ τοῦτο ἔργον ἐστὶ θεϊκῆς διδασκαλίας τὸ σεσοφισμένως φράζειν, ἀλλὰ πείθειν τὴν γνώμην νοήμασιν ἀληθείας, κατὰ τὸ εἰρημένον:

« ἄνοιγε στόμα λόγῳ Θεοῦ, καὶ κρίνε πάντα ὑγιῶς » (Παροιμ. κδ'. 7), καὶ πάλιν: « Μὴ ἀστόχει διηγήματος γερόντων. Καὶ γὰρ αὐτοὶ ἔμαθον τὰ παρὰ τῶν Πατέρων αὐτῶν » (Σιράχ, η'. 9).

Ἐγὼ τοίνυν, φιλομαθέστατε τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπε, ἐκ μέρους ἐπόμενος ταύτῃ τῇ ρήσει πολλοῖς τῶν ἁγίων συντετύχηκα, οὐ παρέργῳ χρησάμενος λογισμῶ, ἀλλὰ καὶ τριάκοντα ἡμερῶν καὶ δις τοσοῦτον ὁδὸν ἐξανύσας, ὡς ἐπὶ Θεοῦ πεζῇ τὴν πορείαν πατήσας πᾶσαν τὴν γῆν Ῥωμαίων, ἡσμένησα τὴν κακουχίαν τῆς ὁδοιπορίας ἐπὶ συντυχίᾳ ἀνδρὸς φιλοθέου, ἵνα τι κερδήσω ὅπερ οὐκ εἶχον. Εἰ γὰρ ὁ πολλῶ κρείττων ἐμοῦ, τάχα δὲ καὶ τοῦ παντὸς κόσμου, ὁ πολλοὺς ὑπερβεβηκῶς πολιτεία καὶ γνώσει καὶ συνέσει πνευματικῇ καὶ πίστει τῇ εἰς Χριστὸν ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος τὴν ἀπὸ Ταρσοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐστείλατο ἀποδημίαν ἐπὶ συντυχίᾳ Πέτρου καὶ Ἰωάννου καὶ Ἰακώβου, διὸ καὶ ἐν εἶδει καυχήματος αὐτὸ διηγεῖται, στηλιτεύων αὐτοῦ τοὺς πόνους εἰς παραξυσμὸν τῶν ὄκνη καὶ ἀργία ἀρετῆς βίῳ συζώντων ἐν τῷ εἰπεῖν: « Ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορήσαι Πέτρον » (Γαλάτ. α'. 18), οὐκ ἀρκούμενος τῇ φήμῃ μόνῃ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου, ἀλλ' ἐπιποθῶν καὶ αὐτὴν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν συντυχίαν πῶσφ μᾶλλον ἐγὼ ὁ μυρίων ταλάντων χρεωφειλέτης ὠφείλον τοῦτο ποιῆσαι οὐκ ἐκείνους τοὺς ἁγίους εὐεργετῶν, ἀλλ' ἑμαυτὸν τὸν ἁμαρτωλὸν ὠφελῶν. Καὶ γὰρ οἱ τοὺς τῶν Πατέρων ἀναγραφάμενοι θίους, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, Μωσέως τε καὶ Ἠλιοῦ καὶ τῶν λοιπῶν, οὐχ ἵνα ἐκείνους δοξάσωσιν ἐξηγγήσαντο, ἀλλ' ἵνα τοὺς ἐντυχάνοντας ὠφελήσωσιν.

Ταῦτα οὖν εἰδῶς, πιστότατε καὶ σεμνότατε δούλε τοῦ Θεοῦ **Λαῦσε**, τὰ πολλὰ σεαυτὸν νουθετῶν, ἀνάσχου καὶ τῆς φλυαρίας τῆς ἡμετέρας ἐπὶ φυλακῇ τῆς εὐσεβοῦς σοι γνώμης, ἥτις διάφοροις κακίαις ὄραταῖς τε καὶ ἀοράτοις κυμαίνεσθαι πέφυκεν, ἢ μόνῃ συνεχεῖ προσευχῇ καὶ ἰδιοπραγμοσύνῃ δύναται ἡρεμεῖν. Πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν εὐλαβεστέρων ἀδελφῶν καὶ πόνους ἀσκήσεως καὶ ἐλεημοσύναις κομῶντες, καὶ ἐπὶ ἀγαμίᾳ καὶ παν-

τελεῖ παρθενία μεγαλαυχούντες, καὶ μελέτη θείων λογίων ἑαυτοὺς κατατείνοντες, καὶ σπουδασμάτων θαρροῦντες, ἡσοχίησαν ἀπαθείας ἀδιακρίτῃ γνώμῃ δουλεύσαντες προσχήματι δῆθεν εὐλαβείας τινὸς φιλοπραγμοσύνην νοσήσαντες, ἐξ ὧν τίκονται πολυπραγμοσύνη, μεθ' ἧς ἀλλοτριπραγμοσύνη καὶ κακοπραγμοσύνη ἀπελαύνουσαι καλοπραγμοσύνην, τὴν μητέρα τῆς ἰδιοπραγμοσύνης.

Ἄνδρῖζου τοίνυν πάση συνέσει, παρακαλῶ, μὴ παιῖνων τὸν πλοῦτον ὃ δὴ καὶ πεπορήκας, αὐτάρκως αὐτὸν σμικρύνας τῇ διαδόσει τῶν χρεῖαν ἔχόντων διὰ τὴν ἐκ τούτου τῆς ἀρετῆς ὑπηρεσίαν· μήτε ὀρμηῇ τινι καὶ προλήψει ἀλόγῃ γίνεσθαι, ἢ προσχήματι ἀνθρωπαρεσκευίας τινὸς κρίσεως ὄρκῳ πεδήσας τὴν προαίρεσιν, καθὼς πεπόνθασι πολλοί, οἵτινες φιλονεικῶ κενοδοξία τοῦ μὴ φαγεῖν ἢ πιεῖν δουλώσαντες τὸ αὐτεξούσιον τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ὄρκου, καὶ τούτῳ πάλιν ὑποπεσόντες οἰκτρῶς ἢ φιλοζωῖα καὶ ἀκηδεῖα ἢ ἀσθενεῖα σώματος καὶ ἐπιθυμία ἡδονῆς τινος τὴν ἐπιτοκίαν ὠδίναντες. Λόγῳ τοίνυν μεταλαμβάνων καὶ λόγῳ ἀπεχόμενος οὐχ ἁμαρτήσεις ποτέ· θεῖος γὰρ ὁ λόγος τῶν ἐν ἡμῖν κινήματων, ἐξορῖζων μὲν τὰ βλαβερά, προσλαμβάνων δὲ τὰ ἐπωφελεῖ· «Δικαίῳ» γὰρ «νόμος φησὶν, οὐ κείται» (Α΄ Τιμοθ. α΄ 9). Ἄμεινον γὰρ ἢ μετὰ λόγου οἰνοποισία τῆς μετὰ τύφου ὑδροποισίας. Καὶ βλέπε μοι τοὺς μετὰ λόγου θεοσεβείας οἶνον πίνοντας ἄνδρας ἀγίους ὑπάρχοντας καὶ τοὺς ἀλογίστως μετὰ ἀπονοίας ὑδροποτήσαντας ἀνθρώπους βεβήλους καὶ διεφθαρμένους, καὶ μηκέτι ψέξης ἢ ἐπαινήσεως τὴν ὕλην τῶν βρωμάτων ἢ τῶν πομάτων, ἀλλὰ μακαρίσεως ἢ ταλανίσεως τὴν γνώμην τῶν κακῶς ἢ καλῶς χρωμένων τῇ ὕλῃ. Ἐπιέποτε Ἰωσήφ παρ' Αἰγυπτίοις εἶνον, ἀλλ' οὐκ ἐβλάβη τὴν φρένα, ἡσφαλίσατο γὰρ τῇ γνώμῃ. Ὑδροπότησε δὲ Πυθαγόρας καὶ Διογένης καὶ Πλάτων, ἐν οἷς καὶ Μανιχαῖοι· καὶ τὸ λοιπὸν σύστημα τῶν ἐθελοφιλοσόφων, οἱ ἐπὶ τοσοῦτον ἤλασαν κουφοδοξίας ἀκολασία, ὡς αὐτὸν τὸν Θεὸν ἀγνοῆσαι καὶ προσκυνῆσαι εἰδώλοις ἀψύχοις. Ἦψαντο δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν μακάριον ἀπόστολον Πέτρον τῆς χρήσεως τοῦ οἴνου, ὡς καὶ αὐτὸν ὄνει-

δίξεσθαι τὸν Κύριον καὶ διδάσκαλον τούτων, Σωτῆρα δὲ τῶν ἀπάντων, ἐπὶ τῇ μεταλήψει, ἐγκαλούντων τῶν Ἰουδαίων. « Διὰ τί οἱ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσιν ὡς καὶ οἱ Ἰωάννου »; (Ματθ. θ'. 14) καὶ πάλιν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐπέμβαινον, καὶ ὀνειδίζοντες ἔλεγον. « Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει » (Μαρκ. β'. 16). Οὐκ ἂν δὲ ἐπὶ ἄρτου καὶ ὕδατος ἐπελαμβάνοντο, εἰ μὴ ἐπ' ὄψου καὶ οἴνου δηλονότι. Ἐν οἷς τοῖς παντάπασιν ἀλόγως ψέγουσι μὲν οἰνοποσίαν, θαυμάζουσι δὲ ὕδροποσίαν, ἀποκρίνεται ὁ Σωτῆρ: « Ἦλθεν Ἰωάννης ἐν ὀδῷ δικαιοσύνης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων » — δηλαδή κρέα καὶ οἶνον, ἄνευ γὰρ τῶν ἄλλων ζῆν οὐκ ἠδύνατο — « καὶ λέγουσιν δαιμόνιον ἔχει. Ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγουσιν· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης τελωνῶν φίλος » (Ματθ. ια'. 18-19), διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. Τί οὖν ἡμεῖς ποιήσωμεν; μήτε τοῖς ψέγουσι μήτε τοῖς ἐπαινοῦσιν ἀκολουθήσωμεν· ἀλλ' ἢ μετὰ Ἰωάννου λόγῳ νηστεύσωμεν, κἂν εἴπωσιν ἡμῖν οἱ Ἰουδαῖοι, δαιμόνιον ἔχετε, ἢ μετ' Ἰησοῦ ἐν σοφίᾳ οἰνοποτήσωμεν, εἰ χρήξει τὸ σῶμα, κἂν εἴπωσιν· ἰδοὺ ἄνθρωποι φάγοι καὶ οἰνοπόται. Οὔτε γὰρ ἡ βρώσις ἐστὶ τι κατ' ἀλήθειαν οὔτε ἡ ἀποχή, ἀλλ' ἡ πίστις δι' ἀγάπης τοῖς ἔργοις παρεκτεινομένη. Ὅταν γὰρ πάσῃ πράξει ἀκολουθήσῃ ἡ πίστις ἀκατάκριτός ἐστιν ὁ ἐσθίων καὶ πίνων, διὰ τὴν πίστιν: « Πᾶν γὰρ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία » (Ρωμ. ιδ'. 23). Ἀλλ' ἐπειδὴ πᾶς τις τῶν φιληδόνων, ἢ ἐτιοῦν πλημμελούντων, ἐρεῖ ὅτι πιστεῖ μεταλαμβάνω, ἢ ὁ ἕτερόν τι πράττων ἀλόγῳ ἐπιθυμίᾳ ἢ διεφθαρμένῳ συνειδότι, τῇ πίστει ἐπερειδόμενος ἔσφαλται. Ὁ γὰρ Σωτῆρ διςτεῖλατο λέγων « Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτοὺς » (Ματθ. ζ'. 16). Ὅτι δὲ ὁ καρπὸς τῶν λόγῳ πολιτευομένων καὶ πνευματικῇ συνέσει, κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον, « Ἀγάπη ἐστὶ καὶ χαρὰ καὶ εἰρήνη καὶ μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια » (Γα-

λάτ. ε'. 22), ἀγνεῖα ὠμολόγηται. Αὐτὸς γὰρ ἔλεγεν ὁ μακάριος Παῦλος: «Ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστι.» ταῦτα καὶ ταῦτα. Ὅτι δὲ ὁ σπουδάζων τοιοῦτους ἔχειν καρπούς, ἀλόγως ἢ ἀκαίρως ἢ ἀσκόπως οὐ θρώσεται κρέα, οὐδὲ πίεται οἶνον, οὐδὲ συνοικήσει τινὶ πονηρῷ συνειδότε, πάλιν ἔλεγεν αὐτὸς ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος: «Ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται» (Α'. Κορινθ. θ'. 25), ὑγιαίνουσης μὲν τῆς σαρκὸς ἀπεχόμενος τῶν πιαινόντων, ἀρρωστούσης δὲ ἢ ὀδυνωμένης ἢ καὶ λύπαις ἢ περιστάσεσι κοινωνούσης, χρήσεται μὲν τότε βρώμασιν ἢ πόμασιν ὡς φαρμάκοις ἀλεξιτηρίαις εἰς ἴασιν τῶν λυπούντων, ἀφέξεται δὲ τῶν κατὰ ψυχὴν βλαβερῶν, ὀργῆς, φθόνου καὶ κενοδοξίας καὶ ἀκηθίας καὶ καταλαλιᾶς καὶ ὑπονοίας ἀλόγου, εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ.

Αὐτάρκως τοίνυν ὑπὲρ τούτων διαλαβῶν, πάλιν ἄλλην παράκλησιν προσφέρω σοι τῇ φιλομαθείᾳ. Φεῦγε ὄση σοι δύναμις συντυχίας ἀνδρῶν οὐδὲν ὄφελος ἔχόντων καὶ κοσμοούντων μὲν τὸ δέρμα ἀκαταλλήλως, κἂν ὀρθόδοξοὶ εἰσι μήτοι γε αἱρετικοί, θλάπτοντες τῇ ὑποκρίσει, κἂν δόξωσι πολιαῖς κεφαλῆς ἢ ρυτίσι προσώπου ἐπισύρεσθαι μῆκος χρόνου· κἂν γὰρ μηδὲν θλαθῆς παρ' αὐτῶν, δι' εὐγένειαν τρόπων, τὸ γοῦν ἐλάχιστον εἶναι σοι δοκοῦν τρώσει σε, καὶ χαννοθεῖς τὴν διάνοιαν ἐπαρθήσῃ καταγελῶν τούτων, ὅπερ ἐστὶ σοι βλάβη. Ὑπὲρ δὲ θυρεῖα φωτεινὴν μεταδίωκε ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ὁσίων συντυχίας, ἵνα διὰ τούτων καθάπερ λεπτόγραφον βιβλίον δυνηθῆς ἰδεῖν καὶ τὴν σὴν καρδίαν διὰ τῆς ἀντιπαραθέσεως, τὴν ραθυμίαν ἢ τὴν ἀμέλειαν δυνάμενος τὴν σὴν δοκιμάζειν. Πολλὰ γὰρ ἐστὶ τὰ τῇ χρηστότητι μαρτυροῦντα· ἦτε χροῖα τοῦ προσώπου ἢ ἐπανθοῦσα τῇ πολιτείᾳ καὶ ὁ στολισμὸς τῆς ἐσθῆτος καὶ τὸ ἀπέρπερον ἦθος καὶ ἡ ἀτυφία τῶν λόγων καὶ ἡ εὐλάβεια τῶν τρόπων καὶ τὸ ἀπερίεργον τῶν λέξεων καὶ τὸ χάριεν τῆς γνώμης καὶ τὸ συνετὸν τῶν νοημάτων· ἐνδυναμώσει καὶ τὴν σὴν κοσμιότητα καὶ πάντας τοὺς ἐπομένους τῷ τῆς θεοσεβείας σκοπῷ, κἂν ἐν ἀκηθίᾳ ἢ τινι περιστάσει τυγχάνοιτε. «Στολισμὸς γάρ, φησὶν, ἀνδρὸς καὶ βῆμα ποδὸς καὶ γέλως ὀδόν-

ντων ἀναγγελεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ» (Σιράχ, θ'. 30), ὡς ἡ παροιμία λέγει.

Ἀρξάμενος τοίνυν τῶν ἐξηγήσεων τοῦ βίου τῶν ἁγίων Πατέρων, οὔτε τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ κώμας ἢ σπηλαιαῖς ἢ ἐρημίαις ἀγνώστους σοι καταλείψω τῷ λόγῳ προσθεῖς καὶ τοὺς ἐν τοῖς κοινοβίοις. Οὔτε γὰρ ὁ τόπος ἐστὶν ὁ ζητούμενος, ἐνθα κατοικοῦντες οὗτοι κατώρθωσαν τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὁ τρόπος τῆς ὀρθῆς προαιρέσεως⁽¹⁾, εἰ' ἧς τὴν ἀγγελικὴν πολιτείαν τῇ τοῦ Χριστοῦ συμμαχίᾳ ἐξήσκησαν.

Α'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου

Πρῶτως τοίνυν πατήσας ἐγὼ τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν⁽²⁾, ἐν τῇ δευτέρᾳ ὑπατείᾳ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου βασιλέως, ὅς νῦν ἐν ἀγγέλοις ὑπάρχει διὰ τὴν ὀρθὴν αὐτοῦ πολιτείαν τῇ εἰς Χριστόν, περιέτυχον ἐν αὐτῇ τῇ πόλει ἀνδρὶ θαυμασίῳ τὸν τρόπον, πανταχόθεν κεκοσμημένῳ ἐν τε λόγῳ καὶ ᾗθει καὶ γνώσει, Ἰσιδώρῳ⁽³⁾ πρεσβυτέρῳ ὄντι καὶ ξενοδόχῳ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, ὅς τὰ μὲν πρῶτα τῆς νεότητος ἐλέγετο ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίψας καὶ ἡγυκέναι τὰ τῆς ἀσκήσεως ἄθλα, οὗ καὶ τὴν κέλαν ἐθεασάμην ἐγὼ ἐν τῷ ὄρει τῆς Νιτρίας. Κατέλαβον δὲ τοῦ-

1) «Ὁὗ γὰρ ὁ τόπος ἐστὶν ὁ ζητούμενος, ἀλλ' ὁ τῆς προαιρέσεως τρόπος» (Βίος ἁγίου Εὐθυμίου ὑπὸ Κυρίλλου Σκυθοπλίτου Κεφ. κ'. σελ. 31, ἐκ2. Ἀγίουσίνου μοναχοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις 1913).

2) *Ἐν ἔτει 388.

3) Περὶ Ἰσιδώρου ὁρ. Σωκράτους Ἐκκλ. ἱστ. βιβλ. δ'. κεφ. 9. Σωζόμενου Ἐκκλ. ἱστορ. βιβλ. η'. κεφ. 2. Παλλαδίου διάλογον περὶ τοῦ εἶου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου κεφ. ἱστ'. σελ. 22, 23. Πατρολογ. τόμ. 47. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἰσιδώρου ἀναφέρονται δύο ἕτεροι ὑπὸ τοῦ Παλλαδίου ὁ πρεσβύτερος τῆς Σκήτεως (ὁρ. κεφ. κα.) καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς μικρῆς Ἐρμουπόλεως (ὁρ. κεφ. νστ'). Ἐκτὸς τούτων ἀπαντῶνται Ἰσιώρος ὁ Πηλουσιώτης, ὁ Ἀββᾶς Ἰσιώρος, ἔχων μοναστήριον ἐν Θηβαῖσι (ὁρ. κεφ. κα'. τῆς κατ' Αἴγυπ. μοναχ. ἱστορίας), καὶ Ταβεννησιώτης τις μοναχὸς (ὁρ. ἐπιστολ. Ἀμμωνος § 14, Acta Sanctorum Μάτος τομ. γ').

τον ἐγὼ ἐτῶν ἑβδομήκοντα γέροντα, ὃς ἐπιζήσας πεντεκαίδεκα ἄλλα ἔτη, ἐτελεύτησεν ἐν εἰρήνῃ⁽¹⁾. Οὗτος ὁ ἅγιος μέχρις αὐτῆς τῆς ὥρας τῆς τελευτῆς οὐκ ὀθόνην ἐφόρεσε παράξ φακιολίου⁽²⁾, οὐ λουτρῶ ἐχρήσατο, οὐ κρεῶν ἤψατο, οὐ τραπέζης ποτὲ πρὸς κέρρον ἐνεφορήθη, ὃς τοιοῦτον ἔσχε τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ συγκροτούμενον, ὡς πεπληροφορηθῆσαι πάντας τοὺς ἀγνοοῦντας αὐτοῦ τὴν διαίταν, ἵτι ἐν μεγάλῃ τρυφῇ διάγει. Τοῦτου τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς ἐὰν θέλω διηγῆσασθαι κατὰ μέρος ἐπιλείψει με διηγούμενον ὁ χρόνος· ὃς τοσοῦτον ἦν πραῦς καὶ φιλόανθρωπος καὶ εἰρηνικός, ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπίστους ἐχθροὺς αὐτοῦ διὰ τὴν εἰς Θεὸν ὀρθὴν αὐτοῦ πίστιν αἰδεῖσθαι καὶ τὴν σκιὰν δι' ὑπερβολὴν τῆς τοῦ ἀνδρὸς χρησιμότητος. Τοιαύτην δὲ ἔσχε χάριν πνευματικὴν καὶ γνῶσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ τῶν θείων δογμάτων τὴν κατάληψιν, ὡς καὶ παρ' αὐτὰ τὰ συμπόσια τῆς εἰωθείας ὥρας τῆς μεταλήψεως τῶν ἀδελφῶν ἐξίστασθαι τὴν διάνοιαν τοῦ ἁγίου καὶ ἐνεάζειν αὐτὸν καὶ παρακαλούμενος διηγῆσασθαι τὰ τῆς ἐκστάσεως, ἔλεγεν ἵτι ἀπεδήμησα τῇ διανοίᾳ ἀρπαγείς ὑπὸ θεωρίας τινός. "Ἐγνων κἀγὼ τοῦτον πολλάκις δακρῦσαντα ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ τῶν δακρῦων τὴν αἰτίαν πυθόμενος, ἤκουσα αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι αἰδοῦμαι ἀλόγου μεταλαμβάνων τροφῆς λογικὸς ὑπάρχων⁽³⁾ καὶ ὀφειλῶν ἐν παραδείσῳ τρυφῆς ὑπάρχειν, καὶ ἐμπορεῖσθαι ἀμβροσίας τροφῆς, διὰ τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ Χριστοῦ ἐξουσίαν. Οὗτος γνώριμος ἦν πάσῃ τῇ κατὰ Ρώμην συγκλήτῳ καὶ ταῖς γυναιξὶ τῶν μεγιστάνων, ἐπηνίκα σὺν τῷ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ τῷ ἐπισκόπῳ ἀπεληλύθει τὸ πρότερον⁽⁴⁾, ἔπειτα σὺν τῷ μακαρίῳ Δημητρίῳ

1) Ὁ Ἰσιδωρος, μετὰ τῶν Μακρῶν ἀδελφῶν καὶ ἐτέρων μοναχῶν, καταδικώμενος ὑπὸ Θεοφίλου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας, κατέφυγεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον, ἕως εὖρη δικαιοσύνην, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε τῷ 403.

2) Φακιόλιον, κάλυμμα κεφαλῆς Σουτζας.

3) Καὶ ὁ μέγας Ἀντώνιος «μετ' ἄλλων μοναχῶν μέλλων ἐσθίειν, ἀναμνησθεὶς τῆς πνευματικῆς τροφῆς παρετήσατο, καὶ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀπῆλθε, νομίζων ἐρυθρεῖαν εἰ βλέποιο παρ' ἐκατέρων ἐσθίειν... Καὶ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις ἀνάγκαις τοῦ σώματος ἠσχύνετο τὸ τῆς ψυχῆς νοερὸν λογίζόμενος» (Ἐν τῷ 61ῳ κεφ. 45) σελ. 909. Πατρολόγ. τόμ. 26).

4) Ἐν ἔτει 340.

τῷ ἐπισκόπῳ⁽¹⁾. Οὗτος περιττεύων πλούτῳ καὶ ἀφθονίᾳ χρειῶν, οὐ διαθήκην ἔγραψε τελευτῶν, οὐ νόμισμα κατατέλειπεν, οὐ πρᾶγμα ταῖς ἑαυτοῦ ἀδελφαῖς παρθέναις εὐσαις· ἀλλὰ παρέθετο αὐτάς τῳ Θεῷ λέγων· ὁ κτίσας ἡμᾶς Θεὸς οἰκονομήσει ὑμῖν καὶ τὰ πρὸς τὴν ζωὴν, ὡς καὶ ἐγώ, ἦν ἐξ οὐν ταῖς ἀδελφαῖς αὐτοῦ σύστημα παρθένων ἐξδομήκοντα.

Οὗτος, φοιτήσαντί μοι νέῳ ὄντι πρὸς αὐτὸν καὶ παρακάλουντι στοιχειωθῆναι ἐν τῷ μονήρει βίῳ, σφριγώσης μου ἔτι τῆς ἡλικίας⁽²⁾ καὶ λόγων μὴ δεσμένης, ἀλλὰ πένων τῶν κατὰ σάρκα καὶ σκληραγωγίας τῆς κατὰ σῶμα, ὡς καλὸς πωλοδάμνης ἐξάγει με ἔξω τῆς πόλεως εἰς τὰ λεγόμενα Ἐρημικά⁽³⁾, ἀπὸ σημείων πέντε⁽⁴⁾. **(Στάσις).**

Β'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου.

Καὶ παραδέξασί με Δωροθέῳ⁽⁵⁾ τινὶ ἀσκητῇ Θηβαίῳ ἐξηκοστὸν ἄγοντι ἔτος ἐν τῷ σπηλαίῳ⁽⁶⁾, καὶ κελεύει με πληρῶσαι παρ' αὐτῷ τρία ἔτη πρὸς δαμασμέν τῶν παθῶν· ἡπίστατο γὰρ τὸν Γέροντα μεγάλης σκληραγωγίας συζῶντα, καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι με τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν πάλιν πρὸς αὐτὸν ἐπανακάμπτειν ἐντειλάμενος λοιπῆς διδασκαλίας ἕνεκεν πνευματικῆς.

1) Πιθανῶς τῷ 398 ὅτε ὁ Βερροίας Ἀκάκιος μετὰ ἐπισκόπων τινῶν ἀπέηλθεν εἰς Ρώμην, μεθ' ὧν ἴσως ἦτο καὶ ὁ ἐπίσκοπος Δημήτριος (βρ. Βίον Χρισοστόμ. κεφ. στ'. σελ. 22, καὶ Θεοδότη. Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. ε'. κεφ. 23).

2) Ἦν τότε ὁ Παλλάδιος 25—26 ἐτῶν.

3) Τὰ κελλία ταῦτα ἀναφέρονται καὶ ἐν τινὶ Ἀποφθέγματι τοῦ ἀνεκδότου εἰσέτι Γεροντικοῦ. «*Ἦν τις γέρον εἰς τὰ κελλία τὰ λεγόμενα Ἐρημικά ἐξωθεν Ἀλεξανδρείας*» (Συναϊτικὸς μεμβ. κῶδ. ὑπ' ἀρ. 448, αἰῶν. ΙΑ'. φύλ. 261α).

4) Ἡ τοῦ σημείου ἀπόστασις ἦτο Ἰση, κατὰ Σουίθαν, πρὸς τὴν τοῦ μιλίου.

5) Περὶ Δωροθέου βρ. Σωζομέν. στ'. 29, Νικηφόρου Καλλιστου Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. ια'. κεφ. 35).

6) Ἀπὸ τοῦ 328 ἔτους.

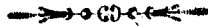

Καὶ μὴ δυνηθεὶς τῶν τριῶν ἐτῶν τὸν ἀριθμὸν πληρῶσαι, διὰ τὸ κραταιᾶ ἀρρωστία περιπεσεῖν με, οὕτως ἤρθην παρὰ τοῦ πρώτου χρόνου τῆς προθεσμίας. Ἦν γὰρ ἡ δίαιτα αὐτοῦ πάνυ σκληροτάτη· διὰ πάσης μὲν γὰρ τῆς ἡμέρας καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καύματι τῆς μεσημβρίας ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ παρὰ θάλασσαν συνήγαγε λίθους, καὶ τούτους ἀεὶ οἰκοδομῶν καὶ κέλλας ποιῶν, παρεχώρει τοῖς μὴ δυναμένοις οἰκοδομῆσαι⁽¹⁾, κατ' ἔτος κέλλαν τελίσκων. Ἐμοῦ δέ ποτε τῷ ἀγίῳ τούτῳ εἰρηκότος, τί ποιεῖς, Πάτερ, ἐν γήρῳ τοσοῦτῳ ἀποκτενῶν σου τὸ σωματίον ἐν τοῖς καύμασι τοῖς χαλεποῖς; ἀπεκρίνατό μοι λέγων· ἐκεῖνο ἀποκτένει με, καὶ ἀποκτενῶ αὐτὸ κἀγώ. Ἦσθιε μὲν γὰρ οὐγκίας ἐξ ἄρτου καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ λεπτολαχάνων δέμα, ἔπινε δὲ ὕδατος τὸ ἴσον. Ἐπὶ Θεοῦ μάρτυρος, οὐκ ἔγνων τοῦτον ἀπλώσαντα τοὺς πόδας, οὐ καθευδῆσαντα ἐξεπίτηδες ἢ ἐπὶ ψιαθίου ἢ ἐπὶ κλίνης· ἀλλὰ διὰ πάσης νυκτὸς καθήμενος ἔπλεκε σειρὰν τὴν ἐκ θαλλῶν φοινίκων εἰς λόγον τροφῆς. Ἵπονόησας δὲ ὅτι ἐπὶ ἐμοῦ μόνου τοσαύτῃ ἀκρότητι ἀσκήσεως κέχρηται, ἐφιλοπεύστησα παρὰ πλειόνων αὐτοῦ μαθητῶν ἀκριβῶς, εἰ ταύτην ἔχει διαπαντὸς τοῦ βίου τὴν ἀσκησιν, οἵτινες ἔμενον κατ' ἰδίαν καὶ αὐτοὶ τὴν ἀρετὴν λοιπὸν κατορθοῦντες, αὐτοὶ μοι ἔλεγον, ὅτι ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ταύτην ἔσχε τὴν πολιτείαν, μηδέποτε κοιμηθεὶς ἐξεπίτηδες, εἰ μὴ τι ἐν τῷ ἐργάζεσθαι ἢ ἐσθίειν ἐκάμνυε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὥστε πολλάκις καὶ τὸν ψωμὸν ἐκπίπτειν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ φαγεῖν ὑπερβολῇ νυσταγμοῦ. Ἀναγκάζοντος δέ μου ποτε τοῦτον τὸν ἅγιον μικρὸν ἐπὶ τῆς ψιάθου πεσεῖν, ὑπολυπούμενος οὕτως ἔλεγέ μοι· εἰάν πείσης τοὺς ἀγγέλους ποτὲ κοιμηθῆναι, πείσεις ἐν τούτῳ καὶ τὸν σπουδαῖον⁽²⁾. Μιάς δὲ τῶν ἡμερῶν ἀπέστειλέ με ἐν τῷ

1) Ὁ τῆς Νιτρίας Ἀββᾶς Ἀμμώνιος τῷ προσερχομένῳ πρὸς αὐτὸν ἀδελφῷ καὶ «σωθῆναι σπεύδοντι» παρεχόμενος τὸ ἴδιον κέλλιον· «Εἰ δὲ καὶ πλείους ἦσαν οἱ συνερχόμενοι συνήγαγε πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα, καὶ τοῦ μὲν πλίνθους ἐπιδιδόντος, τοῦ δὲ ὕδατος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τὰ κελία ἀπεπληροῦντο» (ἔρ. Τὴν κατ' Αἴγυπ. μοναχ. ἱστορίαν κεφ. κγ').

2) «Ποτὲ γοῦν εἰς ἄκρον τῷ ὕπνῳ ἔλαθεν ἐπὶ τοῦ ριπὸς πεσὼν, καὶ περιίλυπος ἐπὶ τούτῳ γεγονώς, ἡρέμα ἔφη· εἰ τοὺς ἀγγέλους πείσεις καθεύδειν, πείσεις ἐν τούτῳ καὶ τὸν σπουδαῖον» (Σωζομέν. στ'. 29).

φρέατι αὐτοῦ περὶ ὥραν ἐνάτην πληρῶσαι τὸν κάδον εἰς λέγον τῆς μεταλήψεως, ἐνοστάσης τῆς τοῦ φηγεῖν ὥρας. Ἐτυχε δὲ με ἀπελθόντα ἀσπίδα θεάσασθαι ἐν τῷ φρέατι κάτω, καὶ μηκέτι τῷ φόβῳ ἀντλήσαι τὸ ὕδωρ, ἀλλ' ἀπελθόντα δρομαῖον ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ, ὅτι τεθνήκαμεν Ἀββᾶ ἀσπίδα γὰρ εἶδον ἐν τῷ φρέατι κάτω. Ὑπομειδιάσας δὲ ἐκεῖνος σεμνὸν ἐπὶ πολὺ μοι προσέχων, καὶ σεῖων τὴν κεφαλὴν ἔλεγεν· ἐὰν δόξῃ τῷ διαβόλῳ κατὰ πᾶν φρέαρ ἐμβαλεῖν ἢ ὄφεις ἢ ἀσπίδας, χελώνας ἢ ἔτερα ἰσοδόλα θηρία εἰς πάσας τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὐ μένεις μηδέποτε πίνων; καὶ ἐξελθὼν τῆς κέλλης αὐτὸς καὶ δι' ἑαυτοῦ γεμίσας τὸν κάδον, νῆστις πρῶτος αὐτὸς τοῦ ὕδατος ἀπερρόφησεν, ἐπισφραγίσας δὲ τὸ ὕδωρ καὶ εἰπὼν: Ὅπου ὁ σταυρὸς ἐπιφοιτᾷ, οὐκ ἰσχύει ἢ κακία τοῦ σατανᾶ. [Στάσις].

Γ'.

Περὶ Ποταμιαίνης.

Ὁ μακάριος Ἰσίδωρος ὁ ξενοδόχος συντετυχηκῶς τῷ μακαρίῳ Ἀντωνίῳ, γραφῆς ἀξίον διηγῆσατο πρᾶγμα, ἀκηκῶς παρ' αὐτοῦ, ὅτι Ποταμιαῖνα⁽¹⁾ τις ὠραιστάτη κόρη, κατὰ τὸν καιρὸν Μαξιμιανοῦ τοῦ διώκτου, παιδίσκη τινὸς ἀκολάστου ὑπῆρχεν· ἦν πολλὰ λιπαρῆσας ὁ ταύτης δεσπότης ὑποσχέσσει διαφόροις, ἀπατήσσει ταύτην οὐκ ἰσχυσεν. Ἐν οἷς τὸ τελευταῖον μανεῖς παραδίξωσι ταύτην τῷ κατ' ἐκείνῳ καιρῷ ἐπάρχῳ τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐκδοτον αὐτὴν δεδωκῶς ὡς χριστιανὴν καὶ θλασφημοῦσαν τοὺς καιροὺς καὶ τοὺς βασιλεῖς ἐπὶ τοῖς διωγμοῖς, ὑποσχόμενος αὐτῷ χρῆματα ἱκανὰ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συμφορᾷ, ὅτι ἐὰν πείσῃς ταύτην, φήσας, συνθέσθαι μοι τῷ σκοπῷ, φύλαξεν αὐτὴν ἀτιμῶ-

1) Τὴν ἐτήσιον αὐτῆς μνήμην τελεῖ ἡ Ἐκκλησία τῇ 7 Ἰουνίου, ὡς ἔτος δὲ τοῦ μαρτυρικοῦ αὐτῆς θανάτου ἔρκει ὁ Συναξαριστὴς τῷ 304. Παρ' Ἐδοσεῖφ (ἐκκλ. ἱστορ. στ. 5), ἀπαντᾶται καὶ ἕτερα μάρτυς Ποταμιαῖνα ἐπὶ Σεβήρου (202—3), κομισμένη τὸν μαρτυρικὸν στέφανον, ἀλλὰ δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Συναξαριστοῦ.

ρητον ἐὰν δὲ μείνη τῇ ἐξ ἀρχῆς αὐστηρία, παρεκάλεσεν τιμωρομένην αὐτὴν ἀποθανεῖν, ἵνα μὴ ζῶσα, λέγων, καταγελάσῃ μου τῆς ἀσωτείας. Πραχθεῖσα δὲ πρὸ τοῦ θήματος ἢ ἀνδρεία διαφόροις ὀργάνοις τιμωρητικαῖς τὸ σῶμα ἐβασανίζετο, καὶ πρὸς πολλοὺς λογισμοὺς καὶ διαφόρους τῇ γνώμῃ· ἐν εἰς ὀργάνοις τῶν τιμωριῶν ὡμότερα τις ἐάσανος παρὰ τοῦ τότε δικάζοντος εὔρηται. Κελεύει λέβητα μέγαν πίσεως πληροθέντα, ὑποκαίεσθαι τοῦτον λαυροτάτῳ πυρὶ. Βραζούσης οὖν τῆς πίσεως καὶ σφόδρα ἐκκαιομένης, προέτεινεν ὁ ἄρχων τῇ μακαρία ἐκείνῃ λέγων, ὅτι ὑπετάγηθι τοῖς θελήμασι τοῦ δεσπότου σου, ἢ ἵνα εἰδέναι ἔχῃς ἐν τῷ λέβητι σε καταγγισθῆναι κελεύω. Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο λέγουσα: Μὴ γένοιτο τοιοῦτος πώποτε ἀδικος δικαστῆς ὁ κελεύων ὑποτάσσεσθαι με τῇ ἀσωτεία. Ἀπομνησθεῖς οὖν ἐκεῖνος κελεύει αὐτὴν ἐκδυθεῖσαν ἐμβληθῆναι τῷ λέβητι. Ἡ δὲ ἀφείσα φωνὴν εἶπε: Τὴν κεφαλὴν τοῦ βασιλέως σου, ὃν σὺ φοβῆ, εἰ κέκριται σοι τὸ οὕτω τιμωρησασθαι με, μὴ κελεύσης με ἐκδυθῆναι, ἀλλὰ κατ' ὀλίγον με πρόσταξόν ἐν τῇ βραζούσῃ με πίσει καταχαλασθῆναι, ἵνα ἰδῆς ὅσην μοι ὑπομονὴν χαρίζεται ὁ Χριστός, ὃν σὺ ἀγνοεῖς. Καὶ χαλασθεῖσα κατὰ μικρόν, ὡς ἐπὶ παρατάσει ὠρῶν τριῶν, οὕτως ἐξέψυξε, φθασάσης τῆς πίσεως περὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς. Πλείστον μὲν οὖν σύστημα χοροῦ ἀγίων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐτελειώθησαν τότε ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησίᾳ, ἄξιοι εὔρεθέντες τῆς γῆς τῶν πρᾶξων.

Δ'.

Περὶ Διδύμου τοῦ συγγραφέως.

Ἐν εἰς τελειοῦται καὶ ὁ μακάριος Δίδυμος⁽¹⁾ ὁ συγγραφεύς, ὁ ἀπὸ ὀμμάτων γενόμενος, οὗ καὶ συντυχίας ἔσχηκα τέσσαρας, ἐκ διαλειμμάτων ἀπερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἔ-

1) Περὶ Διδύμου ἔρ. Ἱερωνύμ. De script. eccl. c. 109, Σωκράτ. δ' 25, Σωζομέν. γ' 15, Νικηφόρ. Καλλιστ. θ' 17.

τη. Τελειοῦται δὲ εὖτος ἑτῶν ἑγδμήκοντα πέντε⁽¹⁾. Οὗτος ἀπὸ ὀμμάτων ὑπῆρχεν, ὡς αὐτὸς μοι διηγῆσατο, τετραέτης τὰς ὀφει ἀποβαλῶν, μήτε γράμματα μεμαθηκώς, μήτε παρὰ διδασκάλους φοιτήσας· εἶχε γὰρ τὴν κατὰ φύσιν διδάσκαλον ἐρρωμένον, τὸ ἴδιον συνειδὸς· ὅς τοσαύτη χάριτι ἐκεκόςμητο γνώσεως πνευματικῆς, ὡς ἐναργῶς πληροῦσθαι τὸ γεγραμμένον: «Κύριος σοφοὶ τυφλοῦς» (Ψαλμ. ρμ'. 8). Παλαιὰν μὲν γὰρ καὶ Καινὴν Γραφὴν ἤρμηνευσε κατὰ λέξιν· τῶν δὲ δογμάτων οὕτως ἐπεμελεῖτο, λεπτῶς καὶ ἰσχυρῶς ἐκθέμενος τὴν περὶ αὐτῶν λόγον, ὡς πάντας ὑπερβεβηκέναι τοὺς ἀρχαίους ἐν γνώσει. Τοῦτου ποτὲ ἀναγκάζοντός με ποιῆσαι εὐχὴν ἐν τῇ οἴκῳ αὐτοῦ καὶ μὴ βουλεμένου μου, ἔλεγέ μοι διηγούμενος, ὅτι εἰς τὴν κέλλαν ταύτην τρίτον εἰσῆλθεν ὁ μακάριος Ἀντώνιος⁽²⁾ ἐπισκεψόμενός με· καὶ παρακληθεὶς παρ' ἐμοῦ ποιῆσαι εὐχὴν, εὐθὺς ἐκλίνε γόνυ ἐν τούτῳ τῷ κελλίῳ, καὶ οὐ παρεσκευάσέ με δευτερώσαι τὸν λόγον, ἔργῳ με παιδεύσας ἐν τῇ ὑπακοῇ. Ἰδοτε οὖν εἰ κατ' ἔχνης βαίνεις καὶ σὺ τῆς αὐτοῦ πολιτείας, ὡς ἅτε μονάζων καὶ δι' ἀρετὴν ξενιτεύων, ἀπόθου πᾶσαν φιλονεικίαν. Ὁ αὐτὸς μοι διηγῆσατο καὶ τοῦτο ὅτι ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν φροντίζοντός μου περὶ τῆς ζωῆς Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀθλίου βασιλέως τοῦ διώκτου, καὶ ἀδημονούντός μου μέχρις ἑσπέρας βαθείας μηδενὸς γέυσασθαι με ἕνεκεν ταύτης τῆς φροντίδος καὶ καθεζομένη ἐν τῷ ὄρνῳ κατηνέχθη ὑπνῷ καὶ ἰδεῖν ἐν ἑκστάσει ἵππους λευκοὺς διατρέχοντας μετὰ τῶν ἐπιβατῶν καὶ κηρύττοντας: Εἶπατε Διδύμω, σήμερον ἐβδέμην ὥραν ἐτελεύτησεν Ἰουλιανός⁽³⁾· ἀναστὰς οὖν φάγε

1) Περί τὸ 398.

2) Εἰς μίαν τῶν ἐπισκέψεων τούτων λέγεται εἰπεῖν τὸν ἅγιον Ἀντώνιον· *Μηδὲν ὡ Δίδυμο παρατίττω σοι ἢ τῶν αἰσθητῶν ὀφθαλμῶν ἀποβολή. Τοιοῦτοι γὰρ σοι λείπουνσιν ὀφθαλμοί, οἷς καὶ μυῖαι καὶ κώνωπες βλέπει ἰσχύουσιν· χαῖρε δὲ ὅτι ἔχεις ὀφθαλμούς, οἷς καὶ ἄγγελοι βλέπουσι, δι' ὧν καὶ ὁ Θεὸς θεωρεῖται, καὶ τὸ αὐτοῦ φῶς καταλαμβάνεται» (Σωκρ. δ'. 25).*

3) Τῇ 26 Ἰουνίου 363. Πλὴν τοῦ Διδύμου καὶ ὁ μονάζων Ἰουλιανὸς προορατικῶ ὄμματι ἰδὼν τὴν θάνατον τοῦ Ἰουλιανοῦ εἶπε τοῖς ὑπ' αὐτὴν μοναχοῖς· *Τὸν σὺν τὸν ἅγιον τὸν τοῦ ἀμπελώνος θεῖου πολέμιον, δίκας εἰσπεπραχῆθαι τῶν εἰς τοῦτον ἀδικημάτων καὶ κείσθαι νεκρὸν τῆς ἐπιβουλῆς πεπανμένον»* Θεοδωρῆ. ἐκκλ. ἱστορ. γ'. 19 καὶ Φιλοθέου ἱστορ. Β').

σύ, καὶ γνῶσιν ἀπέστειλον τῷ ἐπισκόπῳ Ἀθανασίῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ⁽¹⁾, ἵνα κἀκείνος γνῶ περὶ τούτου. Καὶ ἐσημειωσάμην, φησί, τὴν ὤραν καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ἐβδομάδα καὶ τὸν μῆνα καὶ ἡŷρηται οὕτως⁽²⁾. [Στάσις]

Ε΄.

Περὶ Ἀλεξάνδρας⁽³⁾.

Ἐν οἷς τελειοῦται καὶ πικρὸς τις ὄνομαι Ἀλεξάνδρα, ἣτις καταλείψασα τὴν πόλιν ἐν μνήματι ἑαυτὴν ἐγκαθηεῖρξε δι' ὁπῆς λαμβάνουσα τὰς χρεῖας, μήτε ἀνδράσι μήτε γυναιξί κατ' ὄψιν συντυχοῦσα ἐπὶ ἔτη δέκα. Τῷ δὲ δωδεκάτῳ ἔτει κοιμηθεῖσα, φησί, ἐσχημάτισεν ἑαυτὴν ἢ μακαρίτις, ὡς τὴν ἐν συνθηαῖ ἀπελθοῦσαν καὶ μὴ τυχοῦσαν ἀποκρίσεως ἀναγγεῖλαι ἡμῖν. Ἀπελθόντες οὖν ἡμεῖς καὶ ἀνοιξαντες τὴν θύραν τοῦ μνήματος εὗρομεν αὐτὴν κοιμηθεῖσαν. Ἐλεγε δὲ περὶ ταύτης ἢ τρισμακαρία Μελάνη ἢ Ρωμαία, περὶ ἣς εἰς τὸν καθήκοντα καιρὸν καὶ τόπον διηγήσομαι, ὅτι κατ' ὄψιν μὲν, φησι, τὴν μακαρίαν ταύτην ἰδεῖν οὐ δεδύνημαι, περὶ δὲ τὴν ὁπῆν στάσα ἐγὼ παρεκάλεσα αὐτὴν εἰπεῖν μοι: τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἀνεχώρησε μὲν τῆς πόλεως, ἐγκατέκλεισε δὲ ἑαυτὴν ἐν τῷ μνήματι. Ἡ δὲ διὰ τῆς

1) Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀμμωνος βλέπομεν ὅτι ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην δὲν ἐκρύπτετο ἐν τῇ οἰκίᾳ παρὰ τῇ παρθένῳ, περὶ ἣς ὁ Παλλαδῖος ἀφιερῶν Ἰλλόκληρον κεφάλαιον (ἔρ. κεφ. 4α), ἀλλ' ἀπῆλθε παρὰ τῷ διαδόχῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου Ἀββᾶ Θεόδωρῳ ἵνα κρυβῆ· ἐπιβάς δὲ τῷ ἐκείνου πλοίῳ καὶ τοῦ ἀνέμου ἀνεπιτηρείου ὄντος ἠγωνία καὶ προσχύχεται τῇ καρδίᾳ, ὄν παραμυθούμενος ὁ Ἀββᾶς Παμμων, ἐνατενίας ὁ Θεόδωρος ἐμειδίσκεν, ἐρωτήσας δὲ τὴν αἰτίαν ὁ Ἀθανάσιος ἔηκουσε: «*Ταύτῃ τῇ ὥρᾳ ἀνηρέθη Ἰουλιανὸς ἐν Περσίῳ*» (§ 23).

2) Ὁ Δίδυμος, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ἀρχαίων καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰερωνύμου, διέμεινε μέχρι τέλους πιστὸς εἰς τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὁμως ἐτύχχανεν εἰς τῶν ἐνθέρμων ὑπεραριστῶν τοῦ Ὁριγένους, ἐφελίκετο καθ' ἑαυτοῦ τὴν καταδικὴν τοῦ ἀναθέματος παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει (553) Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

3) Ἐπειδὴ δὲ ἐντέθειν μέχρι τοῦ περὶ τοῦ Ἀλεξ. Παμβῶ κεφαλαίου ἐλλείπουσιν ἐκ τοῦ χειρογράφου, νεωτέρᾳ χεῖρ προσθέσασα φύλλα τινὰ ἀνεπλήρωσε ταῦτα.

ὁπῆς μοι ἐφθέγγετο λέγουσα, ὅτι ἐβλάβη τις τὸν νοῦν εἰς ἐμέ· καὶ ἵνα μὴ δέξω λυπεῖν αὐτόν, ἤρησάμην ζῶσαν ἑμαυτὴν εἰς τὸ μνήμα τοῦτο κατακλείσαι ἢ σκανδαλίσαι ψυχὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ποιηθείσαν. Ἐμοῦ δὲ εἰρηκυίας αὐτῇ καὶ πᾶς διακαρτερεῖς, δούλη τοῦ Χριστοῦ, τὸ παράπαν μηδενὶ συντυγχάνουσα, ἀλλὰ μόνον πυκτεύουσα τῇ ἀκηδία καὶ τοῖς λογισμοῖς· ἀπεκρίνατό μοι λέγουσα. Ἀπὸ πρωῒ ἕως ὥρας ἐνάτης εὐχομαι καθ' ὥραν νύθουσα λίνον, τὰς δὲ ὑπολοίπους ὥρας περιέρχομαι τῇ νῶ τὴν πίστιν τῶν ἀγίων Πατέρων μετὰ τῶν Πατριαρχῶν καὶ τοὺς ἄθλους τῶν μακαρίων Ἀποστόλων καὶ Προφητῶν καὶ Μαρτύρων· τῆς δὲ ἐσπέρας καταλαβούσης, δοξολογήσασά μου τὸν Δεσπότην ἐοθίω τὸν ψωμῖον, τὰς πάσας ὥρας τῆς νυκτὸς προσκαρτερῶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει τὸ τέλος ἐκδεχόμενη, πότε ἀναλύσω ἐντεῦθεν μετ' ἐλπίδων χρηστῶν καὶ ὀφθήσομαι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ.

Οὐ παραλείψω δὲ τῇ διηγήματι καὶ τοὺς ἐν προσχήματι θεοσεβείας ἐν καταφρονήσει βεβιωκότας, εἰς ἔπαινον μὲν τῶν κατωρθωκότων τὴν ἀρετὴν, ἀσφάλειαν δὲ καὶ παραφυλακὴν τῶν ἐντυγχανόντων.

ΣΤ'.

Περὶ τῆς φιλοπλοῦτου παρθένου.

Παρθένος τις γέγονεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὀνόματι μόνον, τῇ μὲν σχήματι εἶχεν ταπεινῇ, τῇ δὲ πραιορέσει φειδωλός, σοβαρὰ καὶ φιλόπλουτος εἰς ἄγαν ἐν χρήμασι, φιλόχρυσος μᾶλλον ἢ φιλόχριστος, μηδέποτε πραιομένη τῶν ἑαυτῆς τι εὐ ξένῳ, οὐ πενομένη, οὐκ ἀγχομένη, οὐ μοναχῆ, οὐ παρθένῳ, οὐκ ἐκκλησιαίᾳ ὀβολὸν ἕνα δοῦσα. Αὕτη πολλαῖς νοθεσίαις τῶν ἀγίων Πατέρων οὐκ ἀπεσκευάζετο τὴν ὕλην τοῦ πλοῦτου. Ὑπήρχε δὲ ταύτῃ καὶ γένος, ἐν οἷς τεκνοποιεῖται θυγατέρα ἀδελφῆς ἰδίᾳ, ἢ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπηγγέλλετο τὰ ἑαυτῆς, τοῦ οὐ-

ρανίου πόθου ἐκπεσοῦσα. Εἶδος γάρ ἐστι καὶ τοῦτο ἐν τῆς πλάνης τοῦ διαβόλου, ἐν προσχήματι τῆς φιλοσυγγενείας τὴν πλεονεξίαν ὠδίνειν παρασκευάζοντος· ὅτι γὰρ αὐτῷ οὐ μέλλει περὶ συγγενείας, δῆλον ἐντεῦθεν ἀδελφοκτονεῖν γὰρ καὶ μητροκτονεῖν αὐτὸς ἐδίδαξε, καὶ τοῦτο ταῖς θείαις Γραφαῖς ὠμολόγηται. Ἄλλὰ κὰν δόξη συγγενῶν κηδεμονίαν ἐντιθέσθαι τοῖσιν, οὐκ εἰς εὐνοίαν ἐκείνων τοῦτο ποιεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ τὴν ψυχὴν ἄδικον ἐξασκῆσαι τινῶν, σαφῶς αὐτὸς εἰδὼς τὴν ἀπόφασιν ὅτι: «Ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν» (Α΄ Κορινθ. στ΄. 9). Δύναται δέ τις τῆ συνέσει τῆ πνευματικῆ καὶ θείῳ πόθῳ νικώμενος, μήτε τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἀμελεῖν καὶ τοῖς συγγενέσιν ἐπικουρεῖν, εἰ ἄρα λείποντο καὶ διαφόρους παρέχειν παραμυθίας. Ὅταν δέ τις ἄλλην τὴν ψυχὴν καταφρονήσας καταπατήσῃ τῆ κηδεμονία τῶν συγγενῶν, ὑποπίπτει νόμῳ, ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λογιζόμενος. Λέγει γὰρ καὶ ὁ ἱεροφάτης Δαβὶδ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς φροντιζόντων ἐν φόβῳ Θεοῦ, ὅτι: Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου; ἀντὶ τοῦ σπανίως: Ἡ τίς στήσεται ἐν τόπῳ ἁγίῳ αὐτοῦ; ἀθῶος χερσὶ καὶ καθαρὸς τῆ καρδία, ὃς οὐκ ἔλαβεν ἐπὶ ματαίῳ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ» (Ψαλμ. κγ΄. 3, 4). Ἐκεῖνοι γὰρ ἐπὶ ματαίῳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν λαμβάνουσιν, οἱ νομίζοντες αὐτὴν τῷ σαρκίῳ τούτῳ συνδιαλύεσθαι, οἱ τῶν πνευματικῶν ἀρετῶν ἀμελοῦντες.

Ταύτην τοίνυν τὴν παρθένον, τὴν τῷ ὀνόματι μόνον τὴν ἐπωνυμίαν κεκτημένην, τοῖς δὲ τρόποις τῆς ἀσκήσεως ἀποξενωμένην θελήσας διορθώσασθαι ὁ Μακάριος⁽¹⁾, πρεσβύτερος καὶ ἀφηγούμενος τοῦ πτωχείου τῶν λελωθῆμένων, σοφίζεται δρᾶμα τοιοῦτον. Ἦν γὰρ ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ λιθουργός, ἐν λέγουσι καβιδάριον⁽²⁾. Ἀπέλθὼν οὖν λέγει αὐτῇ: Λίθοι ἀναγκαῖοι σμάραγδοι καὶ ὑάκινθοι ἐμπεπτῶκασι μοι, καὶ εἴτε κλεψιμαῖοι εἰσιν

1) Παρὰ τῇ 18'. Διαλέξει (Collection) τοῦ Κασσιανοῦ ἀπαντᾶται Μακάριος τις, ἀφηγούμενος ξενοδοχείου ἀγνωστον ἔμως ἕαν ἐκεῖνος καὶ ὁ ἐνταῦθα Μακάριος εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

2) Πρβλ. Ἄββα Ζωσιμᾶ κεφάλαια πάνυ ὠφέλιμα κεφ΄. ΣΤ. σελ. 7, ἐκδ. Ἀυγουστίνου μοναχοῦ, Ἱεροσόλυμα 1913.

ἢ ἐμπορικῶι οὐ γινώσκω τιμῆ οὐχ ὑποβάλλονται, ὑπὲρ διατίμη-
 σιν ὄντες, πιπράσκει δὲ αὐτοὺς πεντακοσίων νομισμάτων ὁ ἔ-
 χων. Ἐὰν οὖν δοκεῖ σοι αὐτοὺς λαβεῖν ἀπὸ ἐνὸς λίθου, δύνασαι
 σῶσαι τὰ πεντακόσια νομίσματα, τοῖς δὲ λοιποῖς εἰς κατασκευ-
 ῆν κόσμου ποικίλου τῆς ἀδελφιδῆς σου. Ἐκκρεμαμένη δὲ ἡ
 παρθένος πάσῃ ψήφῳ τῆς κόρης δελεάζεται τῇ φιλοκοσμίᾳ ταύ-
 τῆς καὶ πίπτει αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας καὶ λέγει αὐτῷ: Δέομαί
 σου, μὴ τις λάβῃ αὐτοῦς. Προτρέπεται οὖν ταύτην ὁ ἅγιος Πέ-
 ρων λέγων, ὅτι παραγενεὺ ἕως τῆς οἰκίας μου καὶ βλέπε αὐ-
 τοῦς. Ἡ δὲ οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλὰ προσρίπτει αὐτῷ πεντακόσια
 νομίσματα λέγουσα: Δέομαί σου, λάβε αὐτοὺς ὡς θέλεις σύ, ἐ-
 γὼ γὰρ οὐ θέλω ἰδεῖν τὸν ἄνθρωπον τὸν πιπράσκοντα αὐτοῦς.
 Λαβὼν οὖν τὰ πεντακόσια νομίσματα παρ' αὐτῆς ὁ ἅγιος Μα-
 κάριος, δίδωσιν αὐτὰ εἰς τὰς χρεῖας τοῦ πτωχείου. Χρόνου δὲ
 παρελθόντος, ἐπειδὴ μεγάλην ὑπόληψιν εἶχεν ὁ ἀνὴρ ἐν Ἀλε-
 ξανδρείᾳ εἰς ἄκρον φιλέθεος ὢν καὶ ἐλεήμων πρεσβύτης, ἡ-
 κμασε γὰρ καὶ μέχρις ἐτῶν ἑκατόν, ᾧ συνεχρονήσαμεν καὶ ἡμεῖς,
 ἠύλαβεῖτο αὐτὸν ὑπομνήσκι. Τέλος οὖν εὐροῦσα αὐτὸν ἐν τῇ
 Ἐκκλησίᾳ λέγει αὐτῷ: Τί κελεύεις περὶ τῶν λίθων ἐκείνων, δι-
 οὺς δεδώκαμεν τὰ πεντακόσια νομίσματα; ὁ δὲ ἀπεκρίθη λέγων
 αὐτῇ: Εἰ βούλει ἰδεῖν αὐτοὺς, ἐλθὲ ἕως τοῦ ὀσπιτίου μου καὶ
 βλέπεις αὐτοὺς, ἐκεῖ γὰρ κεινται, καὶ ἐὰν οὐκ ἀρέσουσί σοι,
 αἶρεις σου τὸν χρυσόν. Ἦλθεν οὖν ἐκεῖνη ἀσμενέστατα· ἦν δὲ
 τὸ πτωχεῖον εἰς μὲν τὰ ἀνώγεα ἔχον τὰς γυναῖκας, εἰς δὲ τὰ
 κατώγεα τοὺς ἄνδρας. Παραγεναμένης δὲ αὐτῆς, εἰσάγει αὐτὴν
 εἰς τὸν πυλῶνα καὶ λέγει αὐτῇ: Τί θέλεις ἰδεῖν πρῶτον; τοὺς
 ὑακίνθους ἢ τοὺς σμαράγδους; λέγει αὐτῷ ὡς δοκεῖ σοι. Ὁ δὲ
 ἀπάγει αὐτὴν εἰς τὰ ἀνώγεα καὶ δείκνυσιν αὐτῇ ἡκρωτηρια-
 σμένας γυναῖκας, λελωθημένας ὄψεις ἐχούσας, καὶ λέγει αὐτῇ·
 ἰδοὺ οἱ ὑακίνθοι. Εἶτα κατὰγει αὐτὴν εἰς τὰ κατώγεα καὶ δείκνυσιν
 αὐτῇ τοὺς ἄνδρας, εἰπὼν ἰδοὺ καὶ οἱ σμαράγδοι. Καὶ νομίζω τού-
 των τιμωτέρους μὴ εὐρεθῆναι· ἐὰν οὖν σοι ἀρέσκουσιν, ἐπεὶ λάβε
 σου τὸν χρυσόν. Τούτων τοίνυν οὕτω γενομένων, διατραπέισα ἡ
 παρθένος ἐξῆλθε, καὶ ἀπελθοῦσα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς ἀπὸ πολλῆς

λύπης ἐνόσησεν, ὅτι οὐ κατὰ Θεὸν ἐποίησε τοῦτο τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ ἀναγκαστῶς. Ὑστερον δὲ ἠὐχαρίσται τῷ πρεσβυτέρῳ ἢ κόρη γὰρ ἦς ἐφρόντιζε, μετὰ γάμον ἄτεκνος ἐτελεύτησε, καὶ λοιπὸν ταύτῃ εἰς δέον καταχρησαμένη τοῦ βίου.

Συντετυχηκῶς εὖν ἐγὼ πολλοῖς τῶν ἀγίων, καὶ ἐνδιατρίψας τοῖς περὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν μοναστηρίοις ἐπὶ ἔτη τρία⁽¹⁾, καὶ συναναστραφεὶς καλλίστοις καὶ σπουδαίοις ἀνδράσιν, ὡς δισχιλίοις⁽²⁾, πάσῃ ἀρετῇ τῆς ἀσκήσεως κεκοσμημένοις. [Στάσις].

Z.

Περὶ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας, καὶ περὶ τῶν ἐν Νιτρίᾳ μοναχῶν.

Ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ἦλθον εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας⁽³⁾· μεταξὺ δὲ τούτου καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας λίμνη κεῖται καλουμένη Μάρεια⁽⁴⁾· κατέχει δὲ αὕτη ἐπὶ μίλια ἑβδομήκοντα, ἣν διαπλεύσας ἐπὶ μιᾶς καὶ ἡμῖου ἡμέρας, ἦλθον εἰς τὸ ὄρος ἐπὶ τὸ μέρος τῆς μεσημβρίας, ἧ ὄρει παράκειται ἢ πανέρημος παρατεινούσα ἕως Αἰθιοπίας καὶ τῶν Μαζίκων καὶ ἕως Μαυριτανίας. Ἐν τούτῳ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχιλιοὶ, οἵτινες διαφόρους ἔχουσι πολιτείας⁽⁵⁾, ἕκαστος ὡς δύναται καὶ ὡς βούλεται, ὡς ἐξείναι καὶ μόνον μένειν καὶ πολλοστὸν. Ἐν τούτῳ τῷ ὄρει ἀρτοκοπεῖά εἰσιν ἐπτὰ ὑπηρετούμενα κἀκείνους καὶ τοῖς τὴν πανέρημον οἰκοῦσιν ἀναχωρηταῖς ἀνδράσιν ἑξακισίοις.

1) Ἀπὸ τοῦ 388—390.

2) Ὅρ. Σωζομέν. στ. 29.

3) «Καλοῦσι δὲ τὸν χώρον τούτον Νιτρίαν, καθότι κώμη τις ὁμορος, ἐν ἣ ἀλλέγουσι τὸ νίτρον» (Σωζομέν. στ. 31)· νῦν καλεῖται οὐαδ: Νάτρον, ὄρ. χάρτην.

4) Ὁ Στράβων (βιβλ. ιζ') ἐνομάζει αὐτὴν Μάρειαν καὶ Μαρεῶτιν, τανὼν δὲ Μαριούτ ὄρ. χάρτην.

5) Περὶ πολιτείας τῶν ἐν Νιτρίᾳ μοναχῶν ὄρ. καὶ κεφ. ιζ' τῆς κατ' Αἴγυπ. μοναχ. ἱστορίας.

Η.

Περὶ Ἀρσιόου.

Παρειχόμενος οὖν ἐν τῷ ὄρει τεύτῳ ἑνιαυτὸν ἔλεον⁽¹⁾ καὶ πολλὰ ὠφελήθεις ὑπὸ τῶν μακαρίων πατέρων Ἀρσιόου τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ Ποτευδάστου καὶ Ἀγγίωνος⁽²⁾ καὶ Κρονίου καὶ Σεραπίωνος⁽³⁾ καὶ πολλῶν διηγῆμασιν ἀρχαιοτέρων πνευματικῶν Πατέρων παρ' αὐτῶν κεντρωθεὶς, ἤλθον εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐνδοτάτω. Ἐν τῷ ὄρει τούτῳ τῆς Νιτρίας ἐκκλησία ἐστὶ μέγιστη. Ἐν ταύτῃ οὖν τῇ ἐκκλησίᾳ τρεῖς φοινικῆς εἰσιν, ἕκαστος ἔχων μάλιστα ἑφ' ἑαυτὸν κρεμαμένην. Καὶ ὁ μὲν ἐστὶν εἰς ἐπιστροφὴν τῶν πταιόντων μοναχῶν, ὁ δὲ εἰς τιμωρίαν τῶν ληστῶν, ἐάν γε ἐμπέσωσί ποτε, ὁ δὲ εἰς διόρθωσιν τῶν περιτυγχανόντων καὶ ἐμπεπτωκότων οἰοισθήποτε σφάλμασιν, ὥστε πάντας τοὺς πταιόντας καὶ ὑπευθύνους ὑπάρχοντας περιλαμβάνει τὸν φοινικα, λαμβάνει κατὰ τοῦ νότου ρητὰς καὶ οὕτως ἀπολύεσθαι. Πρόσκειται δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ξενοδοχεῖον, εἰς ὃ τὸν ἐπελθόντα ξένον δεξιούονται πάντα τὸν χρόνον, κἂν ἐπὶ διετίαν ἢ τριετίαν μείναι θελήσῃ, συγχωροῦντες αὐτῷ ἐπὶ ἑβδομάδα ἐν ἀργίᾳ διδάξαι, τὰς δὲ λοιπὰς ἡμέρας περιπῶσιν αὐτὸν ἐν ἔργῳ, ἢ ἐν κήπῳ, ἢ ἐν ἀρτοκοπιῳ, ἢ ἐν μαγειρείῳ. Εἰ δὲ ἀξιόλογός τις εἴη διδάσκειν αὐτῷ βιβλίον ἀναγινώσκειν, μὴ συγχωρήσαντες αὐτῷ ἕως ὥρας ἕκτης μηδενὶ συντυχεῖν. Ἐν τούτῳ τῷ ὄρει καὶ ἰατροὶ διάγουσι καὶ πλακουντάριοι· κέχρηται δὲ καὶ οἶνω οἱ χρεῖαν ἔχοντες. Πάντες δὲ οὗτοι ὀθόνην ἐργάζονται ταῖς χερσίν, ὡς εἶναι αὐτοὺς πάντας ἀνευδεεῖς. Καὶ τῆς ἑσπέρας καταλαβούσης ἔστιν ἑστᾶναι καὶ ἀκοῦσαι ὕμνους ἀφ' ἑκάστης μονῆς καὶ ψαλμωδίας τῷ Χριστῷ ἁδομένους, καὶ προσευχὰς εἰς οὐρανοὺς ἀναπεμπομένας, ὡς νομίσει τινὰ μετάρσιον ἐν τῇ τρυφῇ τοῦ παραδείσου μετοικισθῆναι, τὴν δὲ ἐκκλησίαν Σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ

1) 390—391.

2) Ἐν ἄλλ. Ἀσίωνος.

3) Ὁρ. Σωζομέν. γ. 14 καὶ στ. 30.

καταλαμβάνουσι μόνον. Ὀκτώ εἰσιν ἀφηγεύμενοι πρεσβύτεροι ταύτης τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἧ μέχρις οὗ ζῆ ὁ πρῶτος πρεσβύτερος ἄλλος οὐ προσφέρει, οὐ δικάζει, οὐχ ἔμιλει, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ αὐτῶ συγκαθέζονται μόνον.

Οὗτος ὁ μέγας Ἀρσίσιος⁽¹⁾ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ ἄλλοι πολλοὶ γέροντες τῶν ἁγίων, οἱ σὺν αὐτῶ ὄντες, οὗς ἡμεῖς ἐωράκαμεν, σύγχρονοι ἦσαν τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου⁽²⁾, ἐν οἷς διηγείτο αὐτὸς ὁ μέγας Ἀρσίσιος καὶ τὸν Ἀμοῦν εἰδέναι τὸν Νιτριώτην, οὗ τὴν ψυχὴν εἶδεν ἀναλαμβανομένην ὁ Ἀντώνιος ὑπὸ ἀγγέλων καὶ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναγκομένην. Ἐλεγεν οὗτος καὶ Παχώμιον⁽³⁾ εἰδέναί τὸν Ταβεννησιώτην, ἀνδρα προφητικὸν χάρισμα ἔχοντα, ἀρχιμανδρίτην γεγονότα ἀνδρῶν τρισχιλίων, περὶ οὗ ὑστερον τὰς ἀρετὰς διηγῆσομαι. [Στάσις].

Θ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμοῦν τοῦ Νιτριώτου.

Οὗτος ἔλεγε τὸν Ἀμοῦν⁽⁴⁾ τοιοῦτον τρόπον θεβιωκέναί: ὀρφανός, φησιν, ὑπάρχων, νεανίσκος ὢν ἐτῶν εἴκοσι δύο θία παρὰ τοῦ ἰδίου θεοῦ γυναικί συνηρμόσθη. Καὶ μὴ δυνηθεὶς ἀντιστῆναι τῇ τοῦ θεοῦ ἀνάγκῃ, ἔδοξε καὶ στεφανοῦσθαι καὶ ἐν παστῶ καθέζεσθαι καὶ πάντα ὑπόμμενηκέναί τὰ κατὰ τὸν γάμον. Μετὰ δὲ τὸ κοιμηθῆναι πάντας, ἀναστὰς ὁ Ἀμοῦν καὶ κλείσας τὴν θύραν, καθίσας προσκαλεῖται τὴν μακαρίαν αὐτοῦ σύζυγον καὶ λέγει αὐτῇ: Δεῦρο, κυρία καὶ ἀδελφή, διηγῆσομαί σοι πρᾶγμα· ὁ γάμος ἐν ἡρμόσθημεν οὗτός ἐστι, περισσὸν ἔχων οὐδέν. Καλῶς σὺν ποιήσωμεν ἡμεῖς, ἐὰν ἀπὸ τοῦ νῦν ἕκαστος

1) Ἐν ἄλ. Ὁρσίσιος.

2) Ὁρ. Σωζομέν. στ. 30.

3) Περὶ τοῦ ἁγίου Παχωμίου ὁρ. κεφ. λδ'.

4) Περὶ Ἀμοῦν ὁρ. Σωκράτ. δ. 23, Σωζομέν. α. 14, Νικηφόρ. Καλλίστ. η'.

14. καὶ κεφ. κη' τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορίας, ἐνθα ὁ ἀναγνώστης ἐλπείει συμπληρωματικὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἀμοῦν, πλὴν τοῦ ἐποιοῦ ἀπαντᾶται καὶ ἕτερος περὶ οὗ ὁρ. κεφ. ζ' τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορίας.

ἡμῶν κατ' ἰδίαν καθευδήσῃ, ἵνα καὶ τῷ Χριστῷ λοιπὸν ἀρέσω-
 μεν φυλάξαντες ἄθικτον ἡμῶν τὴν παρθενίαν. Καὶ ἐξενεγκῶν
 ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ βιβλίον γεγραμμένον, ὡς ἐκ προσώπου
 τοῦ ἀποστόλου καὶ τοῦ Σωτήρος, ἀνεγίνωσκε τῇ κόρῃ οὕτῃ
 ἀπείρῳ Γραφῶν, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀναγνώσεως προστίθει
 ἀπὸ τῆς ἰδίας θεοπνεύστου αὐτοῦ διανοίας, τὸν περὶ παρθενίας
 καὶ ἀγγελίας εἰσηγούμενος αὐτῇ λόγον, ὥστε τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ
 πληροφορηθεῖσα ἐκείνη εἶπεν: Κἀγὼ πέπεισμαι, κύριέ μου, τὸν
 ἀγνὸν θιῶσαι θίον, καὶ εἴ τι κελεύεις τοῦτο ποιήσω λοιπόν. Ὁ
 δέ, φησι, τοῦτο κελεύω καὶ παρακαλῶ, ἵνα ἕκαστος ἡμῶν ἀπὸ
 τοῦ νῦν κατ' ἰδίαν μένη. Ἡ δὲ σὺν ἠγέσχετο, εἰπούσα: Ἐν τῷ
 αὐτῷ οἴκῳ μείνωμεν, ἐν διαφόροις δὲ κλίμαις. Ζήσας σὺν μετ' αὐ-
 τῆς ἔτη ὀκτὼ καὶ δέκα ἐν τῷ αὐτῷ οἴκῳ, διὰ πάσης ἡμέρας
 ἐσχόλαζεν ἐν τῷ κήπῳ καὶ τῷ βαλσαμῶνι¹⁾, βαλσαμουργὸς γὰρ
 ἦν· ἥτις βάλαμος ἀμπέλου δίκην φυτεύεται, γεωργουμένη καὶ
 κλαδευομένη πολὺν ἔχουσα πόνον. Ἐσπέρας οὖν εἰσερχόμενος
 εἰς τὸν οἶκον καὶ ποιῶν τὰς εὐχὰς ἦσθε μετ' αὐτῆς, καὶ πάλιν
 νυκτερινὰς ἐποίουν εὐχὰς καὶ συνάξεις, καὶ ὑπὸ θαθὴν ὄρ-
 θρον ἀπήει ἐν τῷ κήπῳ. Τούτων οὕτως ἐπιτελουμένων, καὶ ἀμ-
 φοτέρων εἰς ἀπάθειαν ἐληλακότων, ἐνήργησαν αἱ εὐχαὶ τοῦ μα-
 καρίου καὶ ἀγίου Ἀμοῦν, καὶ λέγει τὰ τελευταῖα ἡ μακαρίτις
 ἐκείνη: Ἐχω σοί τι εἰπεῖν, κύριέ μου, ἵνα ἐάν μοι ἀκούσης, πλη-
 ροφορηθῶ ὅτι κατὰ Θεὸν ἀγαπᾷς με. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ:
 Εἰπέ ὃ θούλει. Ἡ δὲ λέγει αὐτῷ: Δίκαιόν ἐστι· πρᾶγμα ἀνθρω-
 πόν σε ὄντα θεοσεβῆ καὶ δικαιοσύνην ἀσκούντα, ἐμοίως κἀμὲ
 ἐξηλωκυῖαν τὴν αὐτὴν σευ ἐδόν, κατ' ἰδίαν μένειν καὶ μὴ πολ-
 λουδὸς ὠφελεῖσθαι. Ἄτοπον γὰρ δι' ἐμὲ κρύπτεσθαι σε τὴν τοι-
 αύτην καὶ τηλικαύτην ἀρετὴν τῆς φιλοσοφίας, συνοικούντά μοι
 διὰ τὸν Κύριον ἐν ἀγγελίᾳ. Ὁ δὲ εὐχαριστήσας αὐτῇ, καὶ δεδω-

1) « Βαλσαμῶν ἐστὶν ὄνομα περιεκτικὸν δηλοῦν τόπον ἢ κήπον, περιέχοντα φυτὰ τοῦ Βαλσάμου, ὅπερ καὶ βάλαμον λέγεται θηλυκῶς» (Μηνολόγ. Σ'. Ὀκτωβρίου). Τὸ βάλαμον, κατὰ τὸν Ἰωσήπον (Ἀρχαιολ. Η' 6, 6), εἰσῆχθη ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὑπὸ τῆς βασιλείας Σαβᾶ, ἐξ Ἰερουσόλυτος δὲ ἐνθα ἠύδακίμει μετεδόθη εἰς Αἴγυπτον ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας.

κῶς δόξαν τῷ Θεῷ, εἶπεν αὐτῆ: Καλῶς σοι ἔδοξε, κυρία καὶ ἀδελφή, εἰ οὖν τοῦτό σοι ἀρέσκει, ἔχε σὺ τὸν οἶκον τοῦτον, ἐγὼ δὲ ἀπελθὼν ποιήσω ἑμαυτῷ ἕτερον οἶκον. Καὶ ἐξελθὼν ἀπ' αὐτῆς καὶ εἰσελθὼν ἐνδότερον τοῦ τῆς Νιτρίας ὄρους—οὐπω γὰρ ἦν ἐκεῖ τότε συνεχῆ μοναστήρια—οἰκοδομῆ ἑαυτῷ τρεῖς θόλους κελλίων⁽¹⁾, καὶ βιώσας ἄλλα εἴκοσι δύο ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κατορθώσας εἰς ἄκρον τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀρετὴν ἐν τῷ μονήρει βίῳ ἐτελεύτησε⁽²⁾, μᾶλλον δὲ μετετέθη ὁ ἄγιος Ἀμοῦν ἐτῶν ἐξήκοντα ἕξ, δις τοῦ ἐνιαυτοῦ ὄρων τὴν ἑαυτοῦ σύμβιον.

Τούτου τοῦ Ἀμοῦν θαῦμα διηγήσατο ὁ μακάριος Ἀθανάσιος ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας γράψας εἰς τὸν περὶ Ἀντωνίου βίον⁽³⁾, ὅτι περ μέλλων παρέρχεσθαι τὸν Νεῖλον ποταμὸν ἄμα Θεοδώρῳ⁽⁴⁾ μαθητῇ αὐτοῦ, εὐλαβεῖτο ἀποδύσασθαι, ἵνα μὴ γυμνὸν ἑαυτὸν ἴδῃ. Καὶ ἐν τῷ διαπορεῖν εἰς τὸ πέραν εὐρέθη τοῦ ποταμοῦ, ὡς ἐν ἐκστάσει ὑπὸ ἀγγέλου ἀγίου μετενεχθείς. Οὗτός ἐστιν ὁ Ἀμοῦν, ὁ οὕτω βιώσας καὶ οὕτω τελευτήσας, ὡς τὸν μακάριον Ἀντώνιον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἰδεῖν ὑπὸ ἀγγέλων ἀναγομένην εἰς οὐρανόν⁽⁵⁾. Τούτον τὸν Νεῖλον⁽⁶⁾ ποταμὸν μετὰ πορθμείου παρήλθον, διῶρυξ γὰρ ἐστὶ τοῦ μεγάλου Νεῖλου.

1) Ὁ τόπος ἔνθα κατόκησεν ὁ Ἀμοῦν, θραυότερον ἐκλήθη «Κελλία», ἕνεκα τῶν ἐν αὐτῷ διεσπαρμένων κελλίων τῶν ἐρημιτῶν.

2) Πρὸ τοῦ 356. Τὴν ἐτήσιον αὐτοῦ μνήμην ἄγει ἡ Ἐκκλησία τῇ 4ῃ Ὀκτωβρίου καὶ τῇ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Ἐν δὲ τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σελ. 128) ἐισώθησαν 3 ἀποφθέγματα αὐτοῦ. Τῷ Ἀββᾷ Ἀμοῦν τινές (Οὐόσιος, Φαβρίκιος, Φιλάρτος) ἀποδίδουσι 19 Παρανετικὰ κεφάλαια ταῦτα ὅμως, κατὰ τοὺς 157ον Σαβαίτικόν καὶ 13ον τῆς συλλογῆς τοῦ Σταυροῦ κώδικας τῆς Ἱεροσολυμητικῆς βιβλιοθήκης, ἀνήκουσι τῷ Ἀββᾷ Ἀμμωνᾷ, ἅπερ μετὰ ἡ ἀνεκδότων αὐτοῦ ἐπιστολῶν καὶ τινῶν τεμαχίων ἐπὶ τῇ βάσει Συναϊτικοῦ χειρογράφου ἐδημοσιεύσαμεν (Ἱεροσόλυμα 1911).

3) Κεφ. 60, σ. 929, Πατρ. ελ. τόμ. 26.

4) «Τοῦ ἀγίου πατρὸς Ἀμοῦν ἀρχιμτᾶξεντες ἐν τῷ ἔρει τῆς Νιτρίας ἀδελφῶν, καὶ τοῦ σὺν αὐτῷ Θεοδώρου» (Βίος ἀγίου Παχωμίου κεφ. 1) «Εἰσὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ (τῆς Νιτρίας) ἄνδρες ἄγιοι εὐάρεστοῦντες τῷ Θεῷ· ἔλεγε γὰρ Θεόδωρον τὸν μετὰ τοῦ ἀγίου Ἀμοῦν» (Ἐπιστολ. Ἀμμωνος κεφ. 21, Acta Sanctorum τόμ. γ').

5) Ὁρ. βίον αὐτοῦ ἐνθ' ἂν.

6) Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου (ἐνθ' ἂν.) καὶ ἐν πολλοῖς χειρογράφοις φέρεται: Δύκος.

I.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ὡρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.

Ἐν τῷ ὄρει τούτῳ τῆς Νιτρίας γέγονεν ἀνὴρ τις θαυμα-
στὸς ἀσκητῆς ὀνόματι Ὡρ⁽¹⁾, ᾧ πολλὴν προσεμαρτύρουσιν ἀρετὴν
πᾶσα μὲν ἢ ἀνθρωπότης, μάλιστα δὲ ἢ δουλῆ τοῦ Θεοῦ ἢ μα-
καρία Μελάνη πρὸ ἐμοῦ εἰσελθοῦσα εἰς τούτῳ τὸ ὄρος⁽²⁾. ἐγὼ
γὰρ αὐτὸν οὐ κατελίψα ζῶντα. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ἐν τοῖς διη-
γήμασι τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ ἀνδρός, ὅτι οὔτε ἐψεύσατό ποτε⁽³⁾,
οὔτε ὤμοσεν, οὔτε κατηράσατό τινα, οὔτε ἐκτὸς χρείας ἐλά-
λησεν τίποτε⁽⁴⁾. [Στάσις].

1Α'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ.

Ἐν δὲ τῷ ὄρει τούτῳ τῆς Νιτρίας ἐγένετο πάροιχος καὶ
ὁ μακάριος Παμβῶ⁽⁵⁾, διδάσκαλος γεγενῶς Διοσκόρου τοῦ ἐπι-
σκόπου καὶ Ἀρμωνίου καὶ Εὐσεβίου καὶ Εὐθυμίου τῶν ἀδελ-

1) Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 7ῃ Ἀυγούστου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.
ἐν δὲ τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σελ. 437) εἰσαθώθησαν 15 Ἀποφθέγματα αὐτοῦ.

2) Ἐν ἔτει 378.

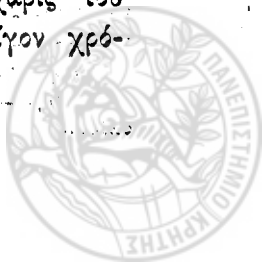
3) «Οὔτε ἐψεύσατό ποτε—τίποτε ἐκτὸς χρείας» (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 437).

4) Προηγούμεναι τινες ἐκδόσεις καὶ ἡ παρ' ἡμῖν παράφρασις τοῦ Λαυσαϊ-
κοῦ ἀβχσανίστως παραδεχθεῖσαι ὅτι ὁ ἐνταῦθα Ἀββᾶς Ὡρ καὶ ὁ ἀναφερόμενος ἐν
τῇ κατ' Αἴγυπτον μοναχικῇ ἱστορίᾳ (ἐρ. κεφ. 6) εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον,
προσέθετον ἐπὶ τὸ ἐνταῦθα κείμενον τοῦ Ὡρ τὸ περὶ ἐκείνου κεφάλαιον. Ἐκ τῶν
λεγομένων ὁμως τοῦ Παλλαξίου βλέπομεν ὅτι ὁ ἐνταῦθα Ὡρ ἐτελεύτησε τῷ 373—4,
ἐνῶ ἐκεῖνος μετὰ 20 ἔτη βραδύτερον ἀναφέρεται ὡς ζῶν.

5) «Εἰσὶ γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ (τῆς Νιτρίας) ἄνδρες ἅγιοι εὐαρεστοῦν-
τες τῷ Θεῷ· ἔλεγε γὰρ Θεόδωρον..... καὶ τὸν ἅγιον Παμβῶ, καὶ τὴν δοῦλον
τοῦ Θεοῦ Πίωρ, χαρίσματα ἱαμάτων παρὰ Κυρίου λαβόντας» (Ἐπιστολ. Ἀμ-
μων. κεφ. 21. Ὁρ. Σωκράτ. δ'. 23, Σωζομέν. γ'. 14, Νικηφόρ. Καλλιστ. θ'. 14, 61-
ον Παύλου τοῦ μεγάλου κεφ. δ'. ε'. στ'. σελ. 4—6 ἐκδ. Ποιμαλόφρακη, Πητρούπολ.
1900, Μεγ. Συναξαρ. Ἰουλίου σ. 184—5, καὶ κεφ. ιβ', ιε', νσ'. τοῦ παρόντος Λαυ-
σαϊκοῦ.

φῶν, καὶ Ὁριγένους τοῦ ἀδελφίδου [Δρακοντίου ἀνδρὸς θαυμαστοῦ]. «Οὗτος ὁ Παμῶ πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα ἔσχεν ἀνδραγαθήματα καὶ προτερήματα πλείστα καὶ διάφορα, ἐν οἷς καὶ τοῦτο ἦν αὐτοῦ πλεονέκτημα ἐν τοῖς μεγάλοις αὐτοῦ κατορθώμασι. Τοσοῦτον ἦν ὑπερόπτης χρυσοῦ καὶ ἀργυρίου, ὅσον ἀπαιτεῖ ὁ Δεσποτικὸς λόγος, ἐν οἷς διηγείτό μοι ἡ μακαρία Μελάνη, ὅτι ἐν ἀρχαῖςπραγενομένη εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀπὸ τῆς Ρώμης, καὶ ἀκούσασα περὶ τῆς τούτου ἀρετῆς, τοῦ μακαρίου Ἰσιδώρου⁽¹⁾ τοῦ πρεσβυτέρου καὶ ξενοδόχου περὶ αὐτοῦ διηγούμενόν μοι καὶ ὀδηγήσαντος πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ἔρημον, προσήνεγκα αὐτῷ ἀργενταρίαν τριακοσίων λιτρῶν ἀργυρίου, παρακαλοῦσα αὐτὸν ἐκ τῶν πραγμάτων μου μετασχεῖν. Ὁ δέ, φησιν, ἐργαζόμενος καὶ πλέκων θαλλούς, ἠὲλόγησέ με φωνῇ μόνον εἰπών: Ὁ Θεὸς δῶη σοι τὸν μισθόν. Καὶ λέγει τῷ οἰκονόμῳ αὐτοῦ [Ὁριγένει]: Δέξαι καὶ οἰκονόμησον αὐτὰ πᾶσι τοῖς κατὰ Λιβύην καὶ τοῖς ἐν ταῖς νήσοις ἀδελφοῖς, ταῦτα γὰρ τὰ μοναστήρια πένεται παρὰ τὰ ἄλλα, παραγγελίας αὐτῷ μὴδενὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ δοῦναι ἀπ' ἐκείνων τῶν χρημάτων, διὰ τὸ εὐπωρωτέραν εἶναι τὴν χώραν. Ἐγὼ δέ, φησιν, ἐστῶσα ἐξεδεχόμενη παρ' αὐτοῦ εὐλογίας ἀξιωθῆναι, ἢ καὶ λόγῳ δοξασθῆναι ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ δόσει. Καὶ μὴδὲν ὅλως παρ' αὐτοῦ ἀκούσασα, εἶπον αὐτῷ: Ἴνα εἰδῆς, κύρι, ὅτι τριακοσίων λιτρῶν ἀργυρίου εἰσίν. Ὁ δὲ πάλιν καὶ ἐπὶ τούτῳ μὴδὲως ἀνανεύσας, ἢ καὶ προσχῶν τῷ σκεύει τῆς θήκης, ἀπεκρίνατό μοι: Ὁ ἐνήνοχος αὐτῷ, τέκνον, μαθεῖν τὴν ποσότητα τοῦ σταθμοῦ χρειαν οὐκ ἔχει· ὁ γὰρ τὰ ὄρη σταθμίσας «καὶ τὰς νάπας ζυγῶ» (Ἦσ. μ'. 12), πολλῷ μᾶλλον ἐπίσταται τὴν ποσότητα τοῦ ἀργυρίου σου. Εἰ μὲν γὰρ ἐμοὶ αὐτὰ ἐδίδους, καλῶς ἂν μοι καὶ τὸν σταθμὸν ἔλεγες εἰ δὲ τῷ Θεῷ αὐτὰ προσήνεγκας, τῷ καὶ τὴν δύο ὀβολοὺς μὲ παριδόντι, ἀλλὰ πλέον πάντων τούτους τιμήσαντι (Μαρκ. ιβ'. 42), σιώπα οὖν καὶ ἠσούχαζε. Οὕτως οὖν οἰκονόμησεν ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, φησιν, ἐν τῷ εἰσελθεῖν με εἰς τὸ ὄρος μετ' ὀλίγον χρό-

1) Περὶ αὐτοῦ ὄρ. κει. α'.

νον κεκοίμηται ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, μὴ νοσήσας, μὴ ἀλγήσας τι τῶν τοῦ σώματος μελῶν, ἀλλὰ τὴν σφυρίδα καταρράπτων μετεστειλató με, καὶ τοῦ τελευταίου κεντήματος πρὸς ἀπαρτισμόν ὄντος, λέγει μοι: Δέξαι ταύτην τὴν σφυρίδα ἐκ τῶν ἐμῶν χειρῶν, ἵνα μέμνησαί μου, ἄλλο γάρ σοι οὐκ ἔχω τι καταλείψω. ¶ Ἐκλιμπάνει εὖν ἀπύρετος ἐτῶν ἑβδομήκοντα⁽¹⁾, παραθέμενος ἐν Κυρίῳ τὸ πνεῦμα. Ὅν ἐνταφιάσασα ἐγώ, καὶ ὀθονίοις τὸ σῶμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰλήσασα καὶ ἀποθεμένη, οὕτως ἀνεχώρησα ἐκ τῆς ἐρήμου τὴν σφυρίδα ἐκείνην μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσα. ¶ Οὗτος ὁ Παμβῶ⁽²⁾ τελευταῖν μέλλων, κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τοῦ ἐκλιμπάνειν παρεστῶσιν Ὁριγένει τῷ πρεσβυτέρῳ καὶ οἰκονόμῳ καὶ Ἀμμωνίῳ, ἀνδράσι περιβοήτοις σὺν τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς: ¶ Τούτῳ λέγεται εἰρηκέναι, ὅτι ἀφ' οὗ ἦλθον εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς ἐρήμου καὶ ὠκοδόμησά μου τὴν κέλλαν καὶ ὠκησα ἐνθάδε, οὐκ ἐκτός ἔργου τῶν ἐμῶν χειρῶν πεποίηκα ἡμέραν μίαν, οὐδὲ μέμνημαι «δωρεὰν ἄρτον» φαγῶν (Β'. Θεσσαλ. γ'. 8)· οὐ μεταμέλημαι ἕως τῆς ἄρτι ὥρας ἐπιλόγῃ ᾧ ἐλάλησα, καὶ οὕτως ἀπέρχομαι πρὸς τὸν Θεόν, ὡς μηδὲ ἀρξάμενος τοῦ θεοσεβεῖν⁽³⁾. ¶ Προσεμαρτύρουν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ δοῦλοι Χριστοῦ Ὁριγένης καὶ Ἀμμώνιος ἀφ' ἡμετέρων, ὅτι οὐδέποτε ἐρωτηθεῖς παρά τινος λόγον ἢ Γραφικόν ἢ ἄλλον τινὰ πραγματικόν εὐθὺς ἢ παραυτὰ ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ἔλεγε μηδέποτε τὴν ἀπόκρισιν εὐρηκέναι. ¶ Πολλάκις δὲ παρήλθε καὶ τρί-

1) Ἐν ἔτει 373· ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 18-Ἰουλίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 368) διεσώθησαν 14 ἀποφθέγματα αὐτοῦ, 10 παρ' ἄλλοις Πατράσι καὶ ἐν διήγημα.

2) Ὁ Ἀββᾶς Παμβῶ «ἀγράμματος ὢν προσήλθέ τιμι ἐπὶ τῷ διδαχθῆναι ψαλμόν» ἀκούσας δὲ τὸν πρῶτον στίχον τοῦ λη'. ψαλμοῦ λέγοντος «Εἶπα φυλάξω τὰς ἐδοῦς μου τοῦ μὴ ἁμαρτάνειν ἐν γλώσση μου», δευτέρου ἀκούσαι μὴ ἀνεχόμενος, ἀνεχώρησεν, ἀρκεῖσθαι φήσας τούτῳ τῷ ἐνὶ στίχῳ, εὐν δυνηθῶ ἔργω αὐτὸν ἐκμαθεῖν Ἐγκαλέσαντος δὲ τοῦ παραδεικνύοντος τὸν στίχον, διατι ἐξαμνησιαίου παρεδραμόντος χρόνου μὴ ἐωράκει αὐτὸν, ἀπεκρίνατο, ὅτι τοῦ ψαλμοῦ τὸν στίχον οὐπω τῷ ἔργῳ ἐξέμαθον. Μετὰ ταῦτα δὲ πολλοὺς ἐπιβιούδους χρόνους, πρὸς τινὰ τῶν γνωρίμων ἐρωτήσαντα, εἰ τὸν στίχον ἐξέμαθον· ἐν ὅλοις, ἔφη, ἐνεκακίδενα ἔτσι μόλις αὐτὸν πράττειν ἐξέμαθον» (Σωκράτ. δ'. 28).

3) Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 369.

μηγον καὶ εὖκ ἐδίδου ἀπόκρισιν, λέγων μήπω κατειληφέναι(1). Οὕτω μέντοι τὰς ἀποφάσεις ἐδίδου περιεσκεμμένως κατὰ Θεόν, ὡς ἀπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ μετὰ παντὸς φόβου τοὺς πάντας δέχεσθαι ταύτας. Ταύτην γὰρ τὴν ἀρετὴν ἐλέγετο καὶ ὑπὲρ τὸν μέγαν Ἀντώνιον καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀγίους ἐσχηκέναι τὴν εἰς τοὺς λόγους ἀκριβειαν.¶

Φέρεται δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ αὕτη ἡ πράξις τοῦ ἀγίου Παμβῶ, ὅτι ὁ μακάριος Πίωρ(2) ὁ ἀσκητὴς παραβαλὼν αὐτοῦ τῇ κέλλῃ ποτὲ, ἴδιον βαστάσας ἀπήνεγκεν ἄρτον ἐγκληθὴς παρ' αὐτοῦ, τίνος ἕνεκα τοῦτο πεποίηκας; ἀπεκρίνατο ὁ Πίωρ, ἵνα μὴ σε βαρῆσω· ὃν σιωπήσας οὕτως ἀπέλυσε.¶ Μετὰ τινα χρόνον παραβάλλει ὁ μέγας Παμβῶ τῇ κέλλῃ Πίωρ, καὶ βρέξας τὸν ἄρτην ἑαυτοῦ οὕτως ἀπήνεγκεν. Ἐπερωτηθεὶς παρ' αὐτοῦ δι' ἣν αἰτίαν βεβρεγμένον ἀπήνεγκεν, ἀπεκρίνατο ὁ Παμβῶ, ἵνα μὴ κἀγὼ σε βαρῆσω ἔβρεξα. [Στάσις].

IB.

Περὶ Ἀμμωνίου τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ.

Ἀμμωνιός(3) τις μαθητὴς γεγονώς τοῦ μεγάλου Παμβῶ ἅμα τρισὶν ἀδελφοῖς(4) ἑτέροις καὶ δυσὶν ἀδελφαῖς εἰς ἄκρον φιλοετίας ἐλάσαντες κατειλήφασιν τὴν ἔρημον ἀμφοτέρως τὰς μονὰς κατ'

1) Αὐτόθι.

2) Περὶ Πίωρ ἔρ. κεφ. μ'.

3) Περὶ Ἀμμωνίου ἔρ. Σωκράτ. δ. 23, στ. 7, Σωζομέν. στ. 30, Νικηφόρ. Καλλίστ. ια. 37 καὶ κεφ. νοτ. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἀμμωνίου ἀναφέρονται α) Ἀμμώνιος πατὴρ τῶν ἐν Νιτρία (ἔρ. Ἡ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ. κεφ. κγ). β) Ἀμμώνιος μοναχὸς Ἀλεξανδρείας, περιγράφας τὰ κατὰ τὴν σφαγὴν τῶν ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ Ραϊθῶ μοναχῶν.

4) Τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀσκητηρίων προσετήκεισαν τέσσαρες ἄνδρες εἰλαβεῖς, Διδάσκορος, Ἀμμώνιος, Εὐσέβιος, Εὐθύμιος· οὗτοι αὐτάδελφοι μὲν ἦσαν, οἱ Μακροὶ δὲ ἐκ τοῦ σώματος ἀνομάζοντο. Ἦσαν δὲ καὶ βίω καὶ λόγῳ διαπρέποντες, καὶ διὰ τοῦτο πολὺς ἦν ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ περὶ αὐτῶν λόγος (Σωκράτ. στ. 7).

ἰδίαν ποιήσαντες τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ὡς ἱκανὴν ἀπέχειν ἀπ' ἀλλήλων διάστημα. ¶ Ἐπειδὴ καθ' ὑπερβολὴν φιλόλογος ἦν ὁ ἄριστος τῶν ἀνδρῶν Ἀμμώνιος, πόλις τις τούτου ἠγάσθη εἰς λόγον ἐπισκόπου, προσελθόντες οἱ τῆς πόλεως τῷ Τιμοθέῳ⁽¹⁾ τῷ ἐπισκόπῳ, παρεκάλουν αὐτὸν χειροτονῆσαι αὐτοῖς ἐπίσκοπον τὸν Ἀμμώνιον. ¶ Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· φέρετέ μοι τοῦτον καὶ χειροτονῶ ὑμῖν αὐτόν. Ἀπελθόντων οὖν αὐτῶν μετὰ βοηθείας πολλῆς ἐπὶ τὸ συλλαβέσθαι αὐτόν, εἰς φυγὴν οὗτος ἐτρέπη. ¶ Ἰδὼν δὲ ὅτι λοιπὸν κατελήφθη, πάντας παρεκάλει· μὴ πειθομένων δὲ αὐτῶν, διώμνυτο μὴ καταδέχεσθαι τὸ πρᾶγμα μηδὲ δύνασθαι ἐξελθεῖν τῆς ἐρήμου. Ὡς δὲ οὐ συνεχώρουν αὐτῷ, βλέπόντων πάντων, ἀφαρπάσας ψαλίδα τὸ ἀριστερὸν οὖς ἑαυτοῦ ἕως τοῦ πυθμένος ἐφάλισε, λέγων αὐτοῖς. Κἂν ἀπὸ τοῦ νῦν μάθετε ὅτι ἀδύνατον γενέσθαι με λοιπὸν ἐπίσκοπον, τοῦ νόμου ἀπαγορευόντος ὠτότμητον⁽²⁾ εἰς ἱερωσύνην μὴ προάγεσθαι. ¶ Οὕτως οὖν ἀφέντες αὐτὸν ἀνεχώρησαν, καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν ταῦτα τῷ ἐπισκόπῳ. ¶ Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Οὗτος ὁ νόμος παρὰ Ἰουδαίους πολιτευέσθω, ἐμοὶ δὲ καὶ ρινότμητον ἔαν ἐνέγκητε, μόνον ἄξιον τοῖς τρόποις ὄντα, χειροτονῶ. ¶ Ἀπελθόντες οὖν πάλιν παρεκάλουν αὐτόν. Μὴ πειθομένου δὲ τοῦ Ὀσίου, ἐπεχείρουν καὶ βία προσάγειν αὐτόν. Ὁ δὲ διωρόμενος αὐτοῖς εἰπών, ἔαν ἀναγκάσῃτέ με, καὶ τὴν γλῶσσάν μου ἀποτέμνω. Ἐπὶ τούτοις ἀφέντες αὐτὸν ἀνεχώρησαν⁽³⁾. ¶

Τοῦ ἁγίου Ἀμμωνίου φέρεται τοῦτο τὸ θαῦμα· οὐδέποτε, φησί, τῷ σωματικῷ αὐτοῦ ἡδονῆς ἐπαναστάσης ἀτόπου, τοῦ σαρκίῳ αὐτοῦ ἐφείσατο, ἀλλὰ σιδήρον ἐκπυρώσας προσετίθει τοῖς μέλεσιν

1) Ὁ Τιμόθεος πρόεστη τοῦ θρόνου Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τοῦ 381—385.

2) «Ἐντεῦθεν Ἀμμώνιος ὁ παρώτης ὠνομάζετο» (Σωζομ. στ. 30).

3) «Χρόνῳ ὕστερον καὶ Εὐάγριος ὑπὸ Θεοφίλου τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας πρὸς ἐπισκοπὴν συλληφθεὶς ἀπέφυγεν, οὐδὲν ἀκρωτηριάσας τοῦ σώματος, περιτυχὼν τῷ Ἀμμωνίῳ χαριεντιζόμενος ἔλεγεν, ὡς κακῶς εἶη πράξας, ἐκκόψας τὴν ἀκοὴν καὶ ἔνοχος εἶναι Θεοῦ τοῦτο ποιήσας. Ὁ δὲ Ἀμμώνιος πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ σύ, ἔφη, Εὐάγριε, οὐκ οἶε δώσειν δίκην, τὴν γλῶσσαν ἀποτεμών, διὰ φιλαυτίαν τῇ δοθείῃ χέριτι μὴ χρησάμενος;» (Σωκράτ. δ. 23).

αὐτοῦ, ὡς πάντοτε αὐτὸν ἠλκωμένον εἶναι. Ἡ μέντοι τράπεζα αὐτοῦ γέγονει ἐκ νεότητος ἕως θανάτου ὠμοφαγία· οὐδὲν γὰρ ὃ διὰ πυρὸς διέρχεται ἔφαγέ ποτε ἐκτὸς ἄρτου. Παλαϊανὸν δὲ καὶ Καινήν γραφήν ἀπεστήθισε, καὶ ἐν συγγράμμασιν ἀνδρῶν λογάδων Ὁριγένους⁽¹⁾ τε καὶ Διδύμου⁽²⁾ καὶ Πιερίου⁽³⁾ καὶ Στεφάνου⁽⁴⁾ διήλθε μυριάδας ἑξακοσίας, διελοῦν πάνυ φιλοπόνως πολλῆς ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἐταμιεύσατο γνώσεως θησαυρόν. Ταῦτα δὲ μαρτυροῦσιν αὐτῷ καὶ οἱ μεγάλοι τῆς ἐρήμου Πατέρες. [Τούτου καὶ προφητεία φέρονται⁽⁵⁾]. Παρακλητικὸς δὲ ἦν τοῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀδελφοῖς, εἰ καὶ τις ἄλλος. Τούτῳ ψήφους ἐδίδου ὁ μακάριος Εὐάγγελος⁽⁶⁾, ἀνὴρ πνευματοφόρος καὶ διακριτικός, λέγων, ὅτι οὐδέποτε αὐτοῦ ἀπαθέστερον ἑώρακα ἄνθρωπον. |

Οὗτος ἰκεσίας καταδυσωπηθὲς παρὰ Ρουφίνου τοῦ κατ' ἐκείνῳ καιροῦ ἐπάρχου τῶν πραιτωρίων, εἰς τοὺς καιροὺς ἐκεῖνους ἐλθόντος τοῦ μεγάλου Ἀμμωνίου ἐν Κωνσταντινουπόλει διὰ χρείας τῶν τῆς ἐρήμου πολιτῶν, ἰκανῶς παρακληθὲς καὶ παρὰ τῶν ἁγίων ἐπισκόπων τῶν ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐρήμου συνελθυθότων εἰς τὰ καταθέσεια τῶν ἁγίων, οὐπερ αὐτὸς ἔκτισε μαρτυρίου, ἐν αὐτοῖς τοῖς καταθέσειοις ἀποδέχεται τὸν Ρουφίνον ὁ ἅγιος ἀπὸ τοῦ ἀχράντου βαπτίσμα-

1) Ὁ Ὁριγένης ἐγεννήθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ 185 καὶ ἐτελεύτησε τῷ 254.

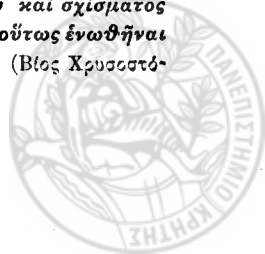
2) Περὶ Διδύμου ἔρ. κεφ. δ'. τοῦ παρόντος Λαυσαϊκοῦ.

3) Πιέριος ὁ πρεσβύτερος ἐγένετο διὰ λόγου Διονυσίου τοῦ μεγάλου ἐν τῇ Κατηχητικῇ σχολῇ Ἀλεξανδρείας ἐπὶ τοῦ ἐπισκόπου Θεωνᾶ (283—300), καὶ, κατὰ μὲν τὸν Φώτιον (Μυριόβιβλ. 119), ἐτελεύτησε μαρτυρικὸν θάνατον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰσιδώρου, κατὰ δὲ τὸν Ἱερώνυμον (De script. eccl. c. 70), μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ Διοκλητιανοῦ διωγμοῦ διεθώσεν ἐν Ρώμῃ.

4) Παρ' Εὐσεβίου μνημονεύεται Στέφανός τις «λόγων μὲν φιλοσόφων καὶ τῆς ἄλλης παρ' Ἑλλήσι παιδείας παρὰ τοῖς πολλοῖς θαυμάζομενος, οὐχ ὁμοίως γε μὴν περὶ τὴν θείαν πίστιν διατεθειμένος» (Ἐκκλ. ἱστορ. ζ'. 32), ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχει ὁμίαν πρὸς τὸν ἐνταῦθα ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέα Στέφανον περὶ οὗ ὀστυχῶς οὐδὲν τυγχάνει γνωστόν.

5) «Ἀμμώνιος μὲν, ὃς οἱ περὶ Ἀδελφίων καὶ Σισίνιον διηγῆσαντο, προφητεύσας περὶ τὴν ἔξοδον ὡς μεγάλου διωγμοῦ ἐπιγενομένου καὶ ὁμίσησιν ταῖς ἐκκλησίαις ἀίσχιστον τέλος ἐπενεγκεῖν τοὺς αἰτίους, καὶ οὕτως ἐνωθῆναι ταῖς ἐκκλησίαις· ὃ δὲ καὶ ἐκ μέρους γεγένηται καὶ γενήσεται» (Βίος Χρυσόστομου κεφ. ιζ'. σελ. 58).

6) Περὶ Εὐαγγελίου ἔρ. κεφ. λθ'.

τος παρὰ τῶν ἁγίων ἐπισκόπων· ὃν ἐσεβάσθη ἀξίως τῆς ἑαυτοῦ πολιτείας εἰς πάντα ὑπακούσας τῷ Ὁσίῳ ἀνδρὶ Ἀμμωνίῳ, ὃς μετ' ὀλίγον χρόνον⁽¹⁾ θάπτεται ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῷ λεγομένῳ Ρουφινιαναῖς⁽²⁾, οὗ τὸ μνῆμα λέγεται θεραπεύειν πάντας τοὺς ριγιάζομένους. [Στάσις].

ΙΓ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Βενιαμίν.

Ἐν τούτῳ τῷ ὄρει τῆς Νιτρίας γέγονέ τις ἀνὴρ θαυμαστὸς Βενιαμίν⁽³⁾ καλούμενος, ζωὴν βιώσας ἐνάρετον ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καὶ εἰς ἄκρον ἀσκήσας τὴν ἀρετὴν, κατηξιώθη χαρίσματος ἰαμάτων, ὡς παντὶ, ᾧ ἂν χεῖρας ἐπιτίθει ἢ ἔλαιον εὐλογήσας ἐπεδίδου, πάσης ἀπηλλάττετο ἀρρωστίας ὁ ἐνοχλούμενος. Οὗτος ὁ τοῦ τηλικούτου χαρίσματος ἀξιωθείς πρὸ ὀκτῶ μηνῶν τῆς ἑαυτοῦ κοιμήσεως ὑδρωπίασε καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ὠγκώσεν αὐτοῦ τὸ σῶμα τῇ οἰδήσει, ὡς ἄλλον Ἰὼβ ταῖς ἀλλαγέουσιν εὐρεθῆναι ἐν τοῖς ἡμετέροις καιροῖς. Παραλαβὼν οὖν ἡμᾶς ὁ Διόσκορος ὁ ἐπίσκοπος, τότε δὲ πρεσβύτερος ὢν τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας, ἐμέ τε καὶ τὸν μακάριον Εὐάγγριον, λέγει ἡμῖν· Δεῦτε, βλέπετε νέον Ἰὼβ ἐν τοσοῦτῳ ὄγκῳ σώματος καὶ πάθει ἀνιάτῳ ἄμετρον κεκτημένον εὐχαριστίαν. Ἀπελθόντες οὖν ἐθεασάμεθα τοσοῦτον ὄγκον τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὡς μὴ δύνασθαι τὸν μικρὸν δάκτυλον τῆς χειρὸς αὐτοῦ περιλαμβάνειν ταῖς δύο χερσαὶ τῶν δακτύλων. Μὴ δυνάμενοι δὲ ἡμεῖς ἐνατενί-

1) Ἴσως τῷ 408· ἡ μνῆμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 10ῃ Ἰανουαρίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

2) Ἡ τοποθεσία αὕτη ἄρως καλούμενη πρότερον, εἶναι λίαν γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ διότι ἐνταῦθα συνεκροτήθη ἡ περὶ τὸν Θεόφιλον σύνοδος καταδικάσασα ἀδικῶς τὸν Χρυσόστομον· νῦν καλεῖται Χαῦθάρ πασσαῖ.

3) Περὶ Βενιαμίν ὄρ. Σωζομέν. στ'. 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. α'. 35.

ζειν τῇ τοῦ πάθους δεινότητι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀπεστρέφομεν. ¶ Τότε λέγει ἡμῖν ὁ μακάριος ἐκεῖνος Βενιαμίν· Εὐξασθε, τέκνα, ἵνα μὴ μου ὁ ἔσωθεν ἄνθρωπος ὑδρωπιάσῃ· τοῦτο γὰρ τὸ σῶμα οὔτε εὐπαθοῦν με ὦνησεν, οὔτε δυσπαθοῦν παρέβλαψεν. ¶ Τοὺς ὀκτὼ οὖν μῆνας ἐκεῖνους δίφρος⁽¹⁾ αὐτῷ πλατύτερος γέγονεν, ἐν ᾧ ἀδιαλείπτως ἐκαθέζετο, μηκέτι ἐν κλίνῃ ἀναπεσεῖν δυνάμενος διὰ τὰς λοιπὰς χρείας τοῦ σώματος. Καὶ ἐν τούτῳ ὦν τῷ ἀνιάτῳ πάθει ἄλλους ἴατο τοὺς ἐνοικοδομητοῦν νοσήμασι κατεχομένους. ¶

Ἄναγκαῖον τοίνυν ἡγήσασθαι ἐξηγήσασθαι τούτου τοῦ ἀγίου τὸ πάθος, ἵνα μὴ ξενίζώμεθα, ὅταν τι περιστατικόν, δικαιοῖς ἀνδράσι συμβαίνει. ¶ Τελευτήσαντος δὲ τοῦ δικαίου ἐκεῖνου⁽²⁾, τὰ φιλιά τῆς θύρας ἐπήρθη καὶ αἱ παραστάδες, ἵνα δυναθῇ τὸ σῶμα ἐξενεχθῆναι τῆς κέλλης· τοσοῦτος ἦν ὁ ὄγκος τοῦ σώματος τοῦ μακαρίου καὶ αἰοιδίμου πατρὸς Βενιαμίν. ¶

ΙΑ΄.

Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ ἀπὸ πραγματευτῶν.

Ἀπολλωνίος⁽³⁾ τις ὀνόματι ἀπὸ πραγματευτῶν, ἀποταξάμενος καὶ οἰκήσας τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, μήτε τέχνην λοιπὸν μαθεῖν δυνάμενος, μήτε ἐπὶ ἄσκησιν γραφικὴν, διὰ τὸ προβεβηκέναι τὴν ἡλικίαν, ζήσας δὲ ἐν τῷ ὄρει εἴκοσιν ἔτη, ταύτην ἔσχε τὴν ἄσκησιν. ¶

Ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων καὶ τῶν οἰκείων πόνων παντοία ἱατρικὰ καὶ κελλαρικὰ ἀγοράζων ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, πάσῃ τῇ

1) Δίφρος, κάθισμα, σακμῖνον.

2) Ἴσως τῷ 390· ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 20 Δεκεμβρίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς, 5 δὲ Ἀποφθέγματα διεσώθησαν ὑπὸ τὸ ὄνομα αὐτοῦ (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 144).

3) Περὶ Ἀπολλωνίου ἔρ. Σωζομέν. στίχ. 29, Νικηφόρ. Καλλίστ. α΄. 35.

ἀδελφότητι εἰς τὰς νόσους ἐπήρκει. Καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτὸν ὄρθριον μέχρις ἐνάτης ὥρας κυκλεύοντα τὰ μοναστήρια καὶ ἀσκητήρια καὶ πάσας σκηναῖς τὰς ἐκεῖ, κατὰ θύραν εἰσερχόμενον καὶ ἐπισκοποῦντα μή τις ἀνάγκηται. Ἐδάσταξε δὲ σταφίδας, ροάς, ὠά, σιλιγγια⁽¹⁾, ὧν ἐπιδέονται οἱ ἀρρωστοῦντες. |

Ταύτην ἑαυτῷ λυσιτελοῦσαν εὐρῶν πολιτείαν εἰς τὸ γῆρας ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ὅστις τελευτᾶν μέλλων ὁμοίῳ ἑαυτοῦ καταλιμπάνει τὰ γρυτάρια⁽²⁾, παρακαλέσας αὐτὸν ἐκτελεῖν τὴν διακονίαν. Πεντακισχιλίων γὰρ οἰκούντων μοναζόντων τὸ ὄρος ἐκεῖνο, χρεῖα καὶ τῆς τοιαύτης ἐπισκέψεως διὰ τὸ ἔρημον εἶναι τὸν τόπον. [Στάσις]. |

ΙΕ'.

Περὶ Παϊσίου καὶ Ἠσαίου τῶν ἀδελφῶν.

Ἔτερος τις Παῖσιος καὶ Ἠσαίας⁽³⁾, οὕτω καλούμενοι ἀδελφοὶ ὑπῆρχον πατρὸς ἐμπόρου Σπανοδρόμου οἵτινες τοῦ πατρὸς αὐτῶν τελευτήσαντες ἐμερίσαντο τὰ ὑπάρχοντα, ἐν κινήτοις ἃ ἔσχον, ἐν μὲν νομίμασι πεντακισχιλίαις, ἐν ἱματίοις δὲ καὶ οἰκέταις τὰ εὐρεθέντα. | Οὗτοι μετὰ ἀλλήλων ἐσκέψαντο, καὶ συμβουλευόντες ἑαυτοῖς ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους. Ἐπὶ ποίαν μέθοδον τοῦ βίου ἔλθωμεν, ἀδελφέ; | Ἐάν ἔλθωμεν ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν, ἦν ἦλθεν ὁ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἐτέροις ἔχομεν καταλείψαι τοὺς πόνους ἡμῶν, ἴσως δὲ καὶ κινδύνους περιπεσούμεθα πάντως ἢ ληστρικοῖς ἢ θαλαττίοις. | Δεῦρο οὖν, ἀδελφέ, ἐπὶ τὸν μονήρη

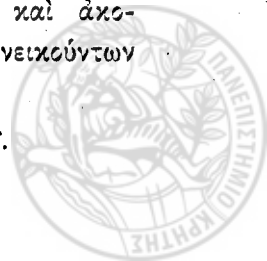
1) Ἦτοι, καθαροὺς ἄρτους.

2) Ἄντι «γρυτάρια» ὁ Νικηφόρ. Κάλλιπτος λέγει: «ἄλλω τινὶ τὰ φάρμακα παραδοῦς» (ἐνθ' ἀν.).

3) Περὶ Παῖσιου καὶ Ἠσαίου ἔρ. Νικηφόρ. Κάλλιπτ. ὁ. 14. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἠσαίου ἀναφέρεται καὶ ἕτερος ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίᾳ, περὶ οὗ ἔρ. κεφ. γ'.

βίον ἔλθωμεν, ἵνα καὶ τὰ τοῦ πατρὸς ἡμῶν κερδήσωμεν, καὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν μὴ ἀπολέσωμεν. Ἦρξεν οὖν ἀμφοτέρους ὁ σκοπὸς τοῦ μονήρους βίου. Εὐρέθησαν δὲ ἄλλος κατ' ἄλλο διαφωνοῦντες. Μερισάμενοι δὲ τὰ χρήματα καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, τοῦ μὲν σκοποῦ εἶχοντο ἕκαστος τοῦ ἀρέσαι Θεῷ, ἐνηλλαγμένη δὲ τῇ πολιτεία. Ὁ μὲν γὰρ πάντα διασκορπίσας ἔδωκεν ἀσκητήρις καὶ ἐκκλησίαις, καὶ τεχνύδριον ἔμαθεν ὅθεν τὸν ἄρτον πορήσεται, τῇ ἀσκήσει προσέσχε καὶ τῇ προσευχῇ. Ὁ δὲ ἕτερος τούτου μηδὲν διασκορπίσας, ἀλλὰ ποιήσας ἑαυτῷ μοναστήριον καὶ προσλαβόμενος ἀδελφούς ὀλίγους πάντα ξένον ἐδεξιοῦτο, πάντα ἄρρωστον ἐθεράπευε, πάντα γέροντα περιεκράτει, παντὶ πένητι παρεῖχε, κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν, τρεῖς ἢ τέσσαρας τραπέζας ἰσθῶν, τοὺς λειπομένους ἐδεξιοῦτο· τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν ἑαυτοῦ βίον κατηνάλωσεν. Τούτων ἀμφοτέρων τελευτησάντων διάφοροι μακαρισμοὶ ἀμφοτέρων ἐγίνοντο παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ὡς ἀμφοτέρων ἐν τῇ ἀρετῇ τελείων εὐρεθέντων· καὶ τοῖς μὲν ἤρρεσκεν ὁ τοῦ ἁπαξ ἀποταξαμένου βίος, τοῖς δὲ ὁ κοινωνικὸς πρὸς πάντας τοὺς δεομένους. Φιλονεικίας οὖν ἐμπειροσύνης ἐπὶ τῇ διαφόρῳ πολιτεία τούτων τῶν μακαρίων τῇ ἀδελφότητι, μάλιστα ἐπὶ τοῖς διαφόροις ἐπαίνοις, ἀπέρχονται πρὸς τὸν μακάριον καὶ ἅγιον Παμβῶ⁽¹⁾ καὶ ἀνατίθενται αὐτῷ τὴν περὶ τούτων ἐπίκρισιν, ἀξιοῦντες μαθεῖν ἀπ' αὐτοῦ τὴν ἀμεινω πολιτείαν. Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτούς· ἀμφοτέροι τέλειοί εἰσι πρὸς τὸν Θεόν· ὁ μὲν γὰρ Ἀβραμιαῖον ἐξετέλεσεν ἔργον δεξιούμενος πάντας, ὁ δὲ τοῦ προφήτου Ἡλίου τὸ ἀκαμπὲς τοῦ ζήλου τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως ἐνεδειξάτο. Καὶ τῶν μὲν λεγόντων, τῶν ποδῶν σου, πῶς δυνατόν εἶναι τούτους ἴσους; προτιμώντων τινῶν τὸν ἀσκητὴν καὶ λεγόντων, ὅτι οὗτος εὐαγγελικὸν πεπλήρωκε πρόσταγμα, τὰ πάντα πωλήσας καὶ διαδεδωκὼς πτωχοῖς καὶ προσκαρτερῶν ταῖς εὐχαῖς, κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὥραν τὸν σταυρὸν βαστάζων καὶ ἀκολουθῶν τῷ Σωτήρι· τῶν δὲ περὶ τοῦ ἐτέρου ἀντιφιλονεικούντων

1) Πρὸ τοῦ 373—4 ἔτους· περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ ὁρ. κεφ. ια'.

ὅτι καὶ αὐτός, δεόμεθά σου, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα σπλάγχνα ἐπεδείξατο εἰς πάντας τοὺς δεομένους, ὥστε καὶ εἰς λεωφόρους ἐξερχόμενον καθῆσθαι καὶ τοὺς θλιβομένους συνάγειν καὶ ἐπαρκεῖν, καὶ οὐ μόνον τὴν ἰδίαν ψυχὴν ἀνέπαυεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλὰς, νοσοκομῶν καὶ ἐπικουρῶν. Ἐλέγει αὐτοῖς ὁ μακάριος Παμβῶ. Πάλιν ὑμῖν ἐρῶ, ἀμφοτέροι εἰσιν ἴσοι πρὸς τὸν Θεόν, ἕκαστον δὲ ὑμῶν πληροφορήσω περὶ αὐτῶν. Οὗτος εἰ μὴ ἦσκει τοσαύτη ἀκρότητι οὐκ ἂν ἐγένετο ἄξιος τῆ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἀγαθότητι συγκριθῆναι. Ἐκεῖνος πάλιν ἀναπαύων τοὺς ξένους καὶ τοὺς δεομένους διακονῶν ἰσόρροπος κατὰ δύναμιν τοῦ Κυρίου ἀναδέδεικται. Αὐτὸς γὰρ λέγει, ἐγὼ «οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι» (Ματθ. κ'. 28), διάκονος ὢν καὶ οὗτος, εἰ καὶ ἐδέκει τὸ ἐκ τοῦ κόπρου ἔχειν φορτίον, ἀλλὰ καὶ τὴν παρ' αὐτὰ εἶχεν ἀνάπαυσιν. Ἐκδέξασθε δὲ μικρόν, ἵνα καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ δέξομαι τὴν περὶ αὐτῶν ἀποκάλυψιν καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐλθόντες μαθήσεσθε. Διαλειπόντες οὖν ὀλίγας ἡμέρας, ἦλθον πάλιν περὶ τούτων τὸν μέγαν ἐπερωτῶντες, καὶ ὁ μακάριος ἀπεκρίνατο αὐτοῖς λέγων· ὡς ἐπὶ Θεοῦ, ἀμφοτέρους εἶδον ἐστώτας ἐν τῇ παραδείσῳ.¶

ΙΣΤ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου [τοῦ νεωτέρου].

Νεώτερός τις τῆ ἡλικία ὀνόματι Μακάριος¹⁾ ὡς ἐτῶν δεκαοκτώ, ἐν τῇ παίζειν αὐτὸν μετὰ τῶν συνηλικιωτῶν παρὰ τὴν λίμνην τὴν καλουμένην Μαρείαν, τετράποδα νέμων, ἀκούσιον εἰργάσατο φόνον. Οὗτος μὲν εἰρηκῶς καταλαμβάνει τὴν ἔρημον, καὶ εἰς τοσεύτον ἤλλασε φόβον, θεῖόν τε καὶ ἀνθρώπινον, ὡς ἀναιοθητῆσαι αὐτὸν τριετίαν ἄστεγον μείναντα ἐν τῇ ἐρήμῳ.¶

1) Περὶ Μακαρίου ἑρ. Σωζομέν. στί. Νικηφόρ. Καλλίστ. α'. 85.

Ἄβροχος δὲ ἐκείνη ἡ γῆ ὑπάρχει, καὶ τοῦτο ἴσασι πάντες, καὶ οἱ διὰ λόγων γενόμενοι καὶ διὰ τῆς πείρας αὐτῆς. Ὁ αὐτὸς οὗτος Μακάριος ὕστερον οἰκοδόμησεν ἑαυτῷ κελλίον, καὶ ζήσας ἐν αὐτῷ ἄλλα εἰκοσιπέντε ἔτη, τοιοῦτου χαρίσματος ἠξιώθη, ὡς καταπτύειν δαιμόνων, ἐντροφῶν τῇ μονότητι. Τούτῳ πολλὰ συγχρονίσας ἐγὼ ἐμάνθανον παρ' αὐτοῦ πῶς αὐτοῦ ὁ διαλογισμὸς διάκειται ἐπὶ τῇ τοῦ φόνου ἀμαρτία, ὅς τοσοῦτον ἔλεγεν ἀπέχειν λύπης, ὡς καὶ προσευχαριστεῖν τῇ τοῦ φόνου αἰτία. Ἔλεγε δέ, ἀπὸ Γραφῶν φέρων τὴν μαρτυρίαν, ὅτι οὐκ ἂν Μωϋσῆς ἠξιώθη τῆς Δεσποτικῆς θεοπτείας καὶ τῆς τοσαύτης δωρεᾶς καὶ τῆς συγγραφῆς τῶν ἁγίων λογίων τοῦ Πνεύματος, εἰ μὴ τῷ δέει τοῦ Φαραῶ, δι' ὃ ἔδρασεν ἐν Αἰγύπτῳ κατειλήφει τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ. Ταῦτα δὲ λέγω ἐγὼ οὐχ ὀδοποιῶν εἰς φέρον τινά, ἀλλὰ μᾶλλον ὑποδεικνύων ὅτι εἰσὶ καὶ περιστατικά ἀρεταί, ὅταν μὴ ἐκουσίᾳ γνώμῃ τῷ ἀγαθῷ τις προσελθεῖν βουληθῆ· τῶν γὰρ ἀρετῶν αἱ μὲν εἰσὶ προαιρετικά, αἱ δὲ περιστατικά. [Στάσις].

ΙΖ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ναθαναήλ.

Ἐτερός τις τῶν ἁγίων γέγονε τῶν παλαιῶν ἄριστος ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ ἐνόματι Ναθαναήλ. Τούτον ἐγὼ ἐν σαρκὶ οὐ κατελιψα· κεκοίμητο γὰρ πρὸ τῆς ἐμῆς ἐν τῷ ὄρει εἰσόδου πρὸ ἐτῶν δεκαπέντε⁽¹⁾, τοῖς συνασκήσασι τῷ ἁγίῳ τούτῳ καὶ συγχρονίσασι περιτυχῶν, φιλοφρόνως ἠρώτων περὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς. Ἔδειξαν δέ μοι αὐτοῦ καὶ τὴν κέλλαν, εἰς ἣν ὄκει μὲν οὐκέτι οὐδεὶς, διὰ τὸ ἐγγύτερον εἶναι τῆς οἰκουμένης· ἐκεῖνος γὰρ ὁ μακάριος τότε αὐτὴν ἔκτισεν ὅτε σπάνιοι ἦσαν

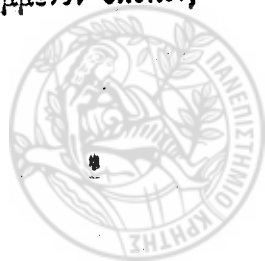
1) Ἐν ἔτει 375.

οὐκ ἀναχωρηταί. Διηγούντο δέ μοι τοῦτο περὶ αὐτοῦ ἐξαιρετον τῆς ἀσκήσεως, ὅτι τοσαύτην ἔσχεν ὑπομονήν ἐν τῇ κελίῳ, ὡς μὴ σαλευθῆναι ποτὲ τοῦτον τῆς προθέσεως. Ἐν οἷς ἐμπαιχοίς τὰς ἀρχὰς παρὰ τοῦ πᾶσιν ἐμπαίζοντος καὶ ἀπατώντος δαίμονος, καὶ τοῦτον τῇ ἀκηδία περιβαλόντος καὶ τῆς κέλλης αὐτὸν ἐξελάσαντος, ἔδοξε γὰρ ἀκηδιᾶν εἰς τὴν πρώτην κέλλαν καὶ ἀναχωρήσας ἐκεῖνης ἀπελθὼν ἄλλην ἔκτισε πλησιώτερον κώμης. Μετὰ οὖν τὸ τελέσαι τὴν κέλλαν καὶ ἐν αὐτῇ οἰκῆσαι, μετὰ τρεῖς μῆνας ἢ τέσσαρας παραγίνεται ὁ δαίμων ἐν νυκτί, ταυρέαν κατέχων ὡσπερ οἱ δήμιοι, σχῆμα ἔχων στρατιώτου ρακοδοτουόντος, φόφους ἐργαζόμενος τῇ ταυρέᾳ⁽¹⁾. Πρὸς ὃν ἀχθόμενος, ἔλεγεν ὁ μακάριος Ναθαναήλ· Τίς εἶ σὺ ὁ ταῦτα δρών ἐν τῇ ἐμῇ κέλλῃ; ὁ δὲ δαίμων ἀπεκρίνατο· Ἐγὼ εἰμι ὁ καὶ ἐκ τῆς πρώτης κέλλης ἐλάσας σε, καὶ νῦν ἦλθον καὶ ἐκ ταύτης φυγαδεῦσαι σε. Ἐγνωκὼς οὖν ὁ μακάριος Ναθαναήλ ὅτι ἐνεπαίχθη, ὑποστρέφει αὐθις εἰς τὴν πρώτην σκέπην, καὶ πληρώσας τριάκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη⁽²⁾ οὐχ ὑπερέβη τὴν βατίτρα, φιλονεικῶν τῷ δαίμονι· ὅς τοσαῦτα αὐτῷ ἐνεδείξατο, ἵνα αὐτὸν ἀναγκάσῃ ἐξελεθῆναι ἐκ τῆς κέλλης, ὅσα οὐκ ἔστιν οὐδὲ διηγῆσασθαι. Ἐν εἷς καὶ τοῦτο· ἐπιτηρήσας ὁ μισόκαλος ἐπιπρεᾶσαι τοῦτον, ἐσπούδασεν εἰς ἐγκοπὴν τῆς προθέσεως. Ἐπτὰ ἐπισκόπων ἀγίων ἐπισκεψαμένων τὸν ἅγιον, ἢ ἐκ Θεοῦ προνοίας ἢ ἐξ ὑποθέσεως τοῦ πονηροῦ ἐκεῖνου, παρ' ὀλίγον αὐτὸν ἐξώκειλε τῆς προθέσεως. Τῶν γὰρ ἐπισκόπων μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν εὐξαμένων καὶ μετὰ τὴν εὐχὴν ἐξιόντων, οὐ προέπεμψεν αὐτοὺς ὁ γενναῖος οὐδὲ βῆμα ποδός, ἵνα μὴ δῶ χώραν τῷ μισοκλίῳ. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ διάκονοι τῶν ἐπισκόπων· Ὑπερήφανον πρᾶγμα ἐργάζῃ, Ἀβδᾶ, μὴ προπέμπων τοὺς ἐπισκόπους. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Ἐγὼ καὶ τοὺς κυρίους μου τοὺς ἐπισκόπους σέβω καὶ πάντα τὸν κλῆρον τιμῶ, καὶ πάντων ἀνθρώπων ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς περίφημα, πᾶσι δὲ τούτοις καὶ ὅλῳ τῷ βίῳ ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοὶ τῇ προθέσει ἀπέθανον· ἔχω γὰρ κεκρυμμένον σκοπόν,

1) Taurea=μάστιξ.

2) Ἀπὸ τοῦ 338—375

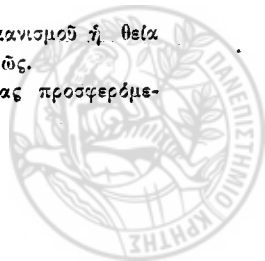
ὃν οἶδεν ὁ Κύριος, ὁ καὶ τὰ κρυπτά τῆς ἐμῆς καρδίας εἰδώς, διατί οὐ πρόεπεμψα. Ἐστοχίσας δὲ ὁ δαίμων καὶ ἐν τούτῳ τῷ δράματι, σχῆμα πάλιν τριούτου ἐπέρχεται. Ἐπὶ ἐννέα μηνῶν τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀθλήτου μεταμορφοῦται εἰς παιδάριον δεκαετές, ὡς ἐλαῦνον ἕνον ἄρτους ἐν Σαργάνῃ⁽¹⁾ βαστάζοντα. Καὶ γενόμενος ἐσπέραν θαθεῖαν πλησίον τῆς τούτου κέλλης ἐσχηματίσατο ὡς πεπτωκέναι τὸν ἕνον, καὶ κράζον τὸ παιδίον. Ἄββα Ναθαναήλ, ἐλέησόν με καὶ δός μοι χεῖρα. Ἦκουσεν ἐκεῖνος τῆς φωνῆς τοῦ δῆθεν παιδίου, καὶ ἀνοίξας τὴν θύραν τῆς κέλλης, ἔσω ἐστὼς ἐλάλει αὐτῷ. Τίς εἶ, καὶ τί θέλεις ἵνα ποιήσω σοι; Ἀποκρίνεται ὁ δαίμων. Ἐγὼ εἰμι τοῦδε τοῦ μοναχοῦ τὸ μελλάκιον⁽²⁾ καὶ ἄριους ἀποφέρω, ἐπειδὴ ἀγάπη⁽³⁾ ἐστὶ τοῦ σοῦ γνωρίμου τοῦδε τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ αὔριον Σαββάτου διαφραύσκοντος χρεῖα τῶν προσφορῶν⁽⁴⁾. δέομαι οὖν σου, μὴ με παρίδῃς, μήποτε καὶ ὑπὸ ὑαινῶν βρωθῶ—πολλαὶ γὰρ ὑαίλαι εἰσιν ἐν τοῖς τόποις. Ἐννεὸς οὖν ἐστηκώς ὁ μακάριος Ναθαναήλ ὑπὸ πολλῆς συμπαθείας σφόδρα ἠλιγία ταραττόμενος τοῖς σπλάγγχοις, καὶ ἐλογίζετο τί ποιήσω; ἢ τῆς ἐντολῆς ἔχω ἐκπεσεῖν ἢ τῆς προθέσεως ἐξολισθησαί. Ἐπιλογισάμενος τῷ εὐσεβεῖ λογισμῷ, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ. Ἀμεινόν ἐστι τὸ μὴ σαλευσαί τὴν τοσοῦτων ἐτῶν πρόθεσιν, εἰς ἀισχύνην καὶ ἦτταν τοῦ διαβόλου. Προσευξάμενος τοίνυν τῷ Θεῷ λέγει τῷ προσλαλοῦντι δῆθεν παιδίῳ. Ἄκουσον, παιδίον, ἐστιοδήποτε εἶπιστεύω εἰς τὸν Θεόν, ὃ λατρεύω, τῷ δεσπόζοντι πάσης πνοῆς, ὅτι εἰ χρήξεις ὄντως βοήθειας, πέμψει σοὶ ὁ Θεὸς μου βοήθειαν, καὶ οὔτε ὑαίλαι, οὔτε τι ἄλλο οὐ μὴ σε ἀδικήσῃ· εἰ δὲ πειρασμός τις εἶ καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς μου ἐντεῦθεν ἤδη τὸ δράμα μοι ἀποκαλύψει· καὶ κλείσας τὴν θύραν τῆς κέλλης ἐνδοτέρω ἀπήλ-

1) Σαργάνη, καλάθιον, ζεμπάκιον ἢ ἄλλο τι πλεκτόν.

2) Μελλάκιον, ἐτρηθός, μεῖραξ.

3) Ἀγάπη ἐκαλεῖτο κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ ἡ θεία Εὐχαριστία, ἥτις τελουμένη ἔγνου πάντας τοὺς Χριστιανούς ἀδελφικούς.

4) Προσφορά ἐκαλεῖτο ὁ πρὸς τέλειον τῆς θείας Εὐχαριστίας προσφερόμενος ὑπὸ τῶν πιστῶν ἄρτος καὶ οἶνος.

θεν. Αἰσχυνθεὶς δὲ ὁ δαίμων καὶ ἐπὶ ταύτῃ αὐτοῦ τῇ ἤττῃ, εἰς λαίλαπα ἀνελύθη καὶ ἐνάγρους σκιριτώντας καὶ φεύγοντας καὶ φόβους ἀφ' ἑαυτῶν ἀπολύοντας ἐξομοιωθεὶς, οὕτως ἄφαντος γέγονε.

Τοῦτο τὸ ἄθλον τοῦ μακαρίου Ναθαναήλ, καὶ αὗται αὐτοῦ αἱ ἀρεταὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ ἡ ἀήττητος μάχη πρὸς τὸν διάβολον, καὶ αὕτη αὐτοῦ ἡ διαγωγὴ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν τοῦ αἰοδίου βίου τέλος(!). [Στάσις].

ΙΗ.

Περὶ τῶν ἁγίων Μακαρίων.

Τὰ κατὰ τοὺς ἁγίους καὶ ἀθανάτους πατέρας Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον, καὶ Μακάριον τὸν Ἀλεξανδρέα⁽²⁾, τοὺς γενναίους ἄνδρας καὶ ἀκαταγωνίστους ἀθλητὰς τοῦ ἐναρέτου βίου, ἅθλα πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα καὶ μικροῦ δεῖν δύσπιστα τοῖς ἀπίστοις ὀκνῶ καὶ διηγείσθαι καὶ γραφῇ παραδοῦναι, μήποτε καὶ φεῦστου δόξαν ἀπενέγκωμαι· ὅτι δὲ ἀπόλλει Κύριος «πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος» (Ψαλμ. ε'. 7), σαφῶς ἔστιν ἰδεῖν ἀποφηνάμενον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ἐμοῦ τοίνυν μὴ ψευδομένου, διὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, πιστότατε τῶν ἀνδρῶν Λαῦσε, καὶ αὐτὸς μὴ ἀπίσται τοῖς τῶν ἁγίων Πατέρων ἄθλοις, ἀλλὰ μᾶλλον ἐγκαλλωπίζου τούτων τῶν αἰοδίων καὶ ὄντως μακαρίων, τῶν κατ' ἀξίαν τῶν ἐσίων ἄθλων αὐτῶν τῆς ἀσκήσε-

1) Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 27ῃ Νοεμβρίου καὶ τῇ Σαββάτῃ τῆς Τυρινῆς.

2) Πλὴν Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου καὶ τοῦ Ἀλεξανδρέως ἀπαντῶνται καὶ οἱ ἐξῆς ὑπὲρ τὸ ὄνομα τούτου· α) Μακάριος ὁ ἀφηγούμενος τοῦ πτωχείου τῶν λελωδημένων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (ἔρ. κεφ. στ')· β) Μακάριος ὁ νεώτερος (ἔρ. κεφ. ιστ')· γ) Μακάριος μαθητὴς Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου (ἔρ. κεφ. κγ')· δ) Μακάριος ὁ Ἀββᾶς τοῦ τῶν Ταβεννησιωτῶν μοναστηρίου Πιχνοῦμ (ἔρ. χάρτην), βίος ἁγίου Παχουμίου κεφ. 78.

ως καὶ τὰ ὀνόματα κεκτημένων. Ὁ μὲν γὰρ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ Μακάριος ὀνόματι, Αἰγύπτιος τῷ γένει ὑπῆρχεν, ὁ δὲ δεύτερος τῇ ἡλικίᾳ, πρῶτος δὲ τοῖς προτερήμασι τῶν μοναχῶν καὶ αὐτὸς Μακάριος καλούμενος τῷ ὀνόματι Ἀλεξανδρέων πολίτης γέγονε, τραγήματα⁽¹⁾ πιπράσκων. |

Καὶ τὰ μὲν πρῶτα διηγήσομαι τοῦ Αἰγυπτίου Μακαρίου⁽²⁾ τὰς ἀρετάς, ὃς ἔζησε τὰ σύμπαντα ἔτη ἑνενήκοντα⁽³⁾, ἀπὸ τούτων ἐν τῇ ἐρήμῳ πεποίηκεν ἑξήκοντα ἔτη⁽⁴⁾, τριακονταετῆς ἀνεληθὼν νεώτερος τῇ ἡλικίᾳ σφριγῶν τσαούτη οὕτως ἐκτίησατο καρτερίᾳ πόνων ἀσκητικῶν ἐν ὅλοις δέκα ἔτεσιν, ὡς καλεῖσθαι αὐτὸν παιδαριόγεροντα, ἐπειδὴ θάπτον τῆς ἡλικίας πρόεκοψε ταῖς ἀρεταῖς. | Τεσσαρακονταετῆς γὰρ γενόμενος καὶ κατὰ πνευμάτων ἔλαβεν ἐξουσιαστικὴν δύναμιν καὶ χάρισμα ἰαμάτων, καὶ πνεῦμα προρρήσεων, κατηξιώθη δὲ καὶ τῆς ἐντίμου ἱερωσύνης. |

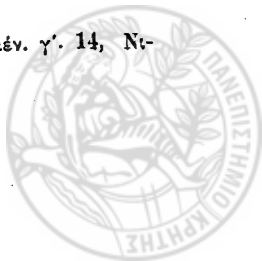
Τούτῳ οὖν ἦσαν δύο μαθηταὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐνδοτάτῳ, τὴν καλουμένην Σκήτιν. | Ὁ μὲν εἰς αὐτῶν ἦν αὐτῷ ὑπηρέτης πλησίον αὐτοῦ διαπαντός εὐρισκόμενος διὰ τοὺς ἐρχομένους θεραπεύεσθαι, ὁ δὲ ἄλλος ἀνεχώρει κατ' ἰδίαν εἰς κέλλαν. | Χρόνου δὲ προκόψαντος, διωρατικῷ ὄμματι προβλέψας ὁ ἅγιος, λέγει τῷ ὑπηρετοῦντι αὐτῷ ὀνόματι Ἰωάννη, εἰς ὕστερον δὲ γενομένην πρεσβυτέρῳ εἰς τὸν τόπον τοῦ ἀγίου Μακαρίου, πρεσβυτερίου γὰρ ἤξιώθη ὁ μέγας Μακάριος, ὅτι ἀκουσόν μου, ἀδελφεῖ Ἰωάννη, καὶ ἀνάσχου μου τῆς νοουθεσίας καὶ ἀνενέγκαι σοὶ ἔχει πειράζει γὰρ, φησί, καὶ πειράζει σε τὸ πνεῦμα τῆς φυλαργυρίας. Οὕτω γὰρ ἐώρακα· καὶ οἶδα ὅτι ἐάν μου ἀνάσχη τῆς παρακλήσεως, τελειωθήσῃ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ δοξασθήσῃ «καὶ μάστιξ οὐκ ἐγγιεῖ τῷ σκηνώματι σου» (Ψαλμ. 1. 10). | ἐάν δέ μου παρακούσης τοῦ Πιεζὶ ἤξει

1) Τραγήματα ὀνομάζονται τὰ μετὰ τὴν εὐωχίαν ἐπιδόρπια, ὀπωρικά ἢ γλυκίσματα.

2) Περὶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου ἔρ. Σωκράτ. δ'. 23, Σωζομέν. γ'. 14, Νικηφόρ. Καλλιστ. θ'. 14, ἡ κατ' Αἰγύπτιον μοναχ. ἱστορία κεφ'. κζ'.

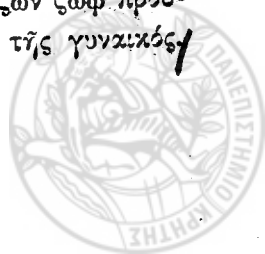
3) Ἀπὸ τοῦ 300—390.

4) Ἀπὸ τοῦ 330—390.

ἐπὶ σὲ τὰ τέλη (Δ'. Βασιλ. ε'. 27), εὖ καὶ τὸ πάθος νοσεῖς. Συνέβη δὲ αὐτὸν τοῦ μὲν ἁγίου τούτου παρακοῦσαι, μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀθανάτου Μακαρίου, ὑπακοῦσαι δὲ τῷ τὴν Ἰούδα τῆς φιλαργυρίας ἀγγέλλον· προσάψαντι, καὶ μετὰ ἄλλα δεκαπέντε ἔτη ἢ εἴκοσιν (1), οὕτως αὐτὸν ἐλεφαντιᾶσαι, νοσησάμενον τὰ τῶν πτωχῶν, ὡς μὴ εὐρεθῆναι ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἀκέραιον τόπον, ἐν ᾧ τις δάκτυλον πῆξει. Αὕτη ἐστὶν ἡ προφητεία τοῦ ἁγίου Μακαρίου. Περὶ μὲν οὖν βρώσεως καὶ πόσεως περιττόν ἐστι καὶ τὸ διηγήσασθαι περὶ τούτων, ὅποτε οὐδὲ παρὰ τοῖς ραθυμοτέροις τῶν ἔξω μοναχῶν ἐστὶν εὐρεθῆναι ἀδηφαγίαν ἢ ἄλλην τινὰ ἀδιαφορίαν ἢ παρὰ τοῖς οὖσιν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, καὶ διὰ τὴν σπάνιν τῶν χρειῶν καὶ διὰ τὸν κατὰ Θεὸν ζῆλον τῶν κατοικούντων ἐκεῖ ἀεὶ πρὸς ἀλλήλους ἕκαστον φιλονηκούντων ὑπερβαίνειν τὸν πλησίον ταῖς διαφοροῖς πολιτείαις. Περὶ δὲ τῆς ἄλλης ἀσκήσεως τούτου τοῦ οὐρανόυ ἀνδρός, Μακαρίου λέγω, ἐλέγετο οὗτος ὁ ἅγιος ἀδιαλείπτως ἐξίστασθαι, καὶ μᾶλλον τῷ πλείονι ἤχρην προσδιατρίβειν Θεῷ ἢ τοῖς ὑπ' οὐρανὸν πράγμασιν, οὗ καὶ διάφορα φέρονται θαύματα. **[Στάσις].**

Ἄνθρωπος γάρ τις Αἰγύπτιος ἄσματος, ἐρασθεὶς ἐλευθέρας ὑπάνδρου, καὶ μὴ δυνάμενος αὐτὴν δελεᾶσαι διὰ τὴν σωφροσύνην αὐτῆς τὴν πρὸς τὸν παρθενικὸν αὐτῆς ἄνδρα, προσωμίλησε γόητι ὁ κακόσυχος, λέγων αὐτῷ. Ἡ ἔλκυσεν ταύτην εἰς τὸ ἀγαπήσασθαι με, ἢ ἔργασαι τι τῇ τέχνῃ σου, ἵνα ρίψῃ αὐτὴν ἡ ἀνὴρ αὐτῆς. Μαθὼν οὖν ὁ γόης τὸ ἱκανὸν παρ' αὐτοῦ, ἐκρήσατο ταῖς αὐτοῦ γοητείαις καὶ μαγγανείαις, καὶ μὴ δυνηθεὶς ταύτης ἐκοτῆσαι τὸν νοῦν εἰς τὸ συνθέσθαι αὐτὴν, παρασκευάζει αὐτὴν ὡς φοράδα φανῆναι τοῖς αὐτὸν θεωμένοις. Ἐξῶθεν τοίνυν ἐλθὼν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐν σχήματι φοράδος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐβλεπε· καὶ ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ κοίτης κατακλιθεὶς ἐξενίζετο, ὅτι εἰς τὸν κράθβατον αὐτοῦ φορβὰς ἀνέκειτο, καὶ ἤρξατο ὁ ἀνὴρ αὐτῆς κλαίειν ὀδυρώμενος, καὶ ὡς νομίζων ζῶν προσωμίλειν, ἀποκρίσεως οὐκ ἐτόγγανεν, ὀργιζομένης τῆς γυναικὸς.

Ἐπὶ τούτοις παρακαλέσας τοὺς πρεσβυτέρους τῆς κώμης, εἰς τὸν οἶκον εἰσάγει καὶ δείκνυσι ταύτην αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐδ' αὐτοὶ συνήκαν τὴν συμφορὰν τὴν καταλαβούσαν αὐτούς. Ἐπὶ τρεῖς τοίνυν ἡμέρας οὔτε χόρτου μετελάμβανεν ὡς φορβάς οὔτε ἄρτου ὡς ἄνθρωπος, ἀμφοτέρων ἐστερημένη τῶν τροφῶν. Τέλος, ἵνα δοξασθῇ ὁ Θεὸς καὶ φανῇ ἡ ἀρετὴ τοῦ ἁγίου Μακαρίου, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀγαγεῖν αὐτὴν εἰς τὴν ἔρημον πρὸς τὸν Ὅσιον ἄνδρα· καὶ φορβιάσας αὐτὴν ὡς ἵππον, οὕτως αὐτὴν ἤγαγεν εἰς τὴν ἔρημον, ἔνθα ὤκει ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος. Ἐν δὲ τῷ ἐγγίσει αὐτούς, εἰστήκεισαν οἱ ἀδελφοὶ πλησίον τῆς κέλλης τοῦ ἁγίου Μακαρίου, ἀπομαχόμενοι τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, καὶ λέγοντες· Τί ἤγαγες ὡς τὴν φοράδα ταύτην; Ἀποκρίνεται αὐτοῖς ἐκεῖνος· Ἴνα ἐλεγθῇ τῇ προσευχῇ τοῦ δικαίου. Οἱ δὲ πρὸς αὐτόν· Τί γὰρ ἔχει κακόν; λέγει αὐτοῖς ἐκεῖνος· Ἦν ὁράτε φοράδα ταύτην γυνὴ μου ἦν ἡ ἀθλία, καὶ οὐκ οἶδα πῶς μετεβλήθη εἰς ἵππον, καὶ σήμερον ἔχει τρίτην ἡμέραν μηδενὸς γευσαμένη. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, ἀναφέρουσι τῷ μεγάλῳ θεράποντι τοῦ Χριστοῦ Μακαρίῳ ταῦτα, αὐτοῦ ἔνδον προσευχομένου περὶ αὐτῆς· ἀπεκαλύφθη γὰρ αὐτῷ ὁ Θεός, ἀπερχομένων αὐτῶν πρὸς αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο προσήρχετο φανερωθῆναι αὐτῷ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τοῦτο ἐγένετο, ἅπερ καὶ ἔγνω πάντα τῇ προσευχῇ, ὡς τοῦτο ἐγένετο. Ἀπεκρίνατο ὁ ἅγιος Μακάριος τοῖς ἀπαγγέλλουσιν αὐτῷ ἀδελφοῖς· ὅτι φοράδα ἐνταῦθά τις ἤγαγε, λέγων αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἵπποι ἐστέ, οἱ τῶν ἵππων ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμούς, ἐκεῖνη γὰρ γυνὴ ἐστίν, ὡς καὶ ἐκτίσθη, μὴ μετασχηματισθεῖσα, ἀλλ' ἡ μόνον τοῦτο φαινομένη τοῖς ὀφθαλμοῖς τῶν ἡπατημένων. Καὶ προσαχθείσης αὐτῷ ταύτης, εὐλογήσας ὕδωρ καὶ ἀπὸ κορυφῆς ἐπιχέας αὐτῇ γυμνῇ, ἐπηύξατο τῇ ταύτης κεφαλῇ· καὶ παραγρήμα ἐποίησεν αὐτὴν πᾶσι τοῖς ὄρωσιν αὐτὴν γυναῖκα φανῆναι, κελεύσας δὲ αὐτῇ προσενεχθῆναι τροφάς, ἐποίησεν αὐτὴν φαγεῖν καὶ οὕτως ἰασάμενος αὐτὴν ἀπέλυσεν μετὰ τοῦ ἰδίου ἀνδρός, εὐχαριστοῦντος τῷ Θεῷ (1).

1) Τὸ διήγημα τοῦτο ἀπαντᾶται καὶ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίᾳ, ἔ-

Ἰπέθετο δὲ αὐτῇ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος εἰπὼν αὐτῇ· Μηδέποτε ἀπολειφθῆς τῆς ἐκκλησίας, μηδέποτε ἀπόσχη τῆς κοινωνίας τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ· ταῦτα γάρ σοι συνέβη τῷ ἐπὶ πέντε ἐβδομάδας μὴ προσεληλυθέναι σε τοῖς μυστηρίοις τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. # [Στάσις].

Ἄλλη αὐτοῦ πάλιν πράξις τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀσκήσεως ἐν τῷ μακρῷ τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ χρόνῳ ὑπὸ τὴν γῆν ποιήσας σύριγγα ἐρύγματος ἀπὸ τῆς κέλλης αὐτοῦ μέχρις ἡμισταδίου εἰς τὸ ἄκρον σπήλαιον ἀπειτέλεσεν· καὶ εἴ ποτε πλείονες αὐτῷ ὄχλουν, κρυπτῶς ἐκ τῆς κέλλης αὐτοῦ ἐξιὼν, ἀπήει εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἠύρισκε. Διηγείτο οὖν ἡμῖν τις τῶν σπουδαίων αὐτοῦ μαθητῶν, λέγων· ὅτι ἀπὼν ἕως τοῦ σπηλαίου διὰ τῆς σύριγγος εἰκοσιτέσσαρας ἐποίει προσευχάς, καὶ ἐρχόμενος πάλιν τὰς αὐτάς. #

Περὶ τούτου ἐξῆλθε φήμη ὅτι καὶ νεκρὸν ἤγειρεν, ἵνα αἰρετικὸν πείσῃ, τὸν μὴ ἐμολογοῦντα ἀνάστασιν εἶναι σωμάτων⁽¹⁾· καὶ αὕτη ἡ φήμη ἐκράτει περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ. #

Τούτῳ τῷ ἁγίῳ ἀνδρὶ προσηνέχθη τις ποτε νεανίσκος δαιμονίων παρὰ τῆς ἰδίας μητρὸς ὀλοφυρομένης περὶ αὐτοῦ, δυοὶ νεανίσκοις δεδαμένος ἐξ ἑκατέρων μερῶν. Καὶ ταύτην τὴν ἐνέργειαν εἶχεν ὁ δαίμων· τριῶν μοδίων ἄρτους ἔθουε καὶ ἀμφορέα κιλικίσιον ὕδατος, ἐρευγόμενος δὲ εἰς ἀτμὸς ἀνέλυε τὰ

1) Χειρὸς δὲ ὡς ἐξῆς· «Φασὶ δὲ αὐτὸν (τὸν Μακάριον) ποτὲ κακούργου τινὸς παρθενεύουσαν κόρην μαγείαις τισὶν εἰς φοράδα μεταβαλόντος, καὶ τῶν γονέων αὐτῆς ταύτην αὐτῷ προσαγαγόντων καὶ δεηθέντων αὐτῶν αὐτοῦ, εἰ βουληθεῖν ταύτην εὐξάμενος μεταβαλεῖν εἰς γυναῖκα, ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἐγκλείσας αὐτὴν κατὰ μόνας, τῶν γονέων αὐτῇ παραμενόντων, αὐτὸν δὲ εἰς ἕτερον κελίον τῇ δεήσει σχολάζειν, τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ εἰσελθόντα μετὰ τῶν γονέων ἀλεῖψαι αὐτὴν ὀλην ἐλαίῳ, καὶ κλίνας τὰ γόνατα εὐξασθαι σὺν αὐτοῖς, καὶ ἀναστάς εὐρεν αὐτὴν εἰς κόρην μεταβληθεῖσαν» (Κεφ. κζ) #

1) Ὁ αἰρετικὸς οὗτος, κατὰ τὸ ὑπ' ἀρ. 369 Σαβαϊτικὸν χειρόγραφον, ἐνθα ἀπαντᾶται τὸ περὶ αὐτοῦ διήγημα, διαμένων παρὰ τὸν Ἀρσενοίτην «καὶ ἐπὶ ἑτη πολλὰ ἀσκήσας τὸν τῶν ἁγίων βίον» διὰ κορυφότητα ὑπερηφανίας περιέπεσον ἐν τῇ τῶν Ἰσραηλιτῶν πλάνῃ, οἵτινες πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲν παρέδочοντο τὴν ἀνάστασιν τῶν σωμάτων ἐλκύσας καὶ 500 ψυχὰς ἐπίσω αὐτοῦ. Τοῦτο ἰδὼν ὁ τοῦ τόπου ἐπίσκοπος, παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀββᾶ Μακάριον καὶ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· «ἔλθε βοήθησον ἡμῖν. Ἐὰν γὰρ μὴ σοῦ ζῶντος τὴν γειτονίαν καθάρωμεν,

βρώματα· οὕτω γὰρ ἀνηλίσκοντο τὰ βρωθέντα ὑπ' αὐτοῦ· καὶ ποθέντα, ὡς ὑπὸ πυρός. Ἔστι γὰρ καὶ τάγμα δαιμόνων τὸ λεγόμενον πύρινον· διαφοραὶ γὰρ εἰσι τῶν δαιμόνων(1), ὡσπερ καὶ τῶν ἀνθρώπων, οὐκ οὐσίας ἀλλὰ γνώμης. Οὗτος τείνουν ὁ νεανίσκος μὴ ἐπαρκούμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας μητρὸς, πολλάκις τὴν ἰδίαν ἦσθιε κόπρον καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἐπινεν οὖρος· Κλαιεύσης οὖν τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ σφόδρα ἀνωμένης ἐπὶ τῇ ἀπορρήτῃ συμφορᾷ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ πολλὰ παρακαλοῦσης τὸν ἅγιον καὶ δεομένης, λαθὼν ἐκείνιν ὁ ἀήττητος ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι Μακάριος, ἐπηύξατο αὐτῷ τὸν Θεὸν ἰκετεύων· καὶ μετὰ μίαν καὶ δευτέραν ἡμέραν ὑπελώφησε τοῦ δεινοῦ πάθους ὁ δαίμων. Λέγει οὖν τότε τῇ τοῦ νεανίσκου μητρὶ ὁ κύρις Μακάριος· Πόσον θέλεις ἐσθίειν τὸν υἱόν σου; Ἡ δὲ ἀπεκρίνατο λέγουσα· Δέομαί σου δεκάλιτρον κέλευσον ἄρτου. Ἐπιτιμῆσας δὲ αὐτῇ σφοδρῶς ὡς πολὺ εἰρηκυίας αὐτῆς, εἶπεν· ὦ γύναι, τί τοῦτο ἐλάλησας; καὶ ἐπευξάμενος τῇ νεανίσκῳ ἑπτὰ ἡμέρας μετὰ νηστείας, ἐξελάσας ἀπ' αὐτοῦ τὸν ἀλάστορα δαίμονα, ἐστησεν αὐτῷ τὴν διαίταν τῆς τροφῆς εἰς τριλιτρον ἄρτου, ὡς ὀφείλειν αὐτὸν ἐργαζόμενον τοῦτο ἐσθίειν. Καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι καὶ τῇ αὐτοῦ θεοφορήτῳ πολιτείᾳ ἀποθεραπεύσας τὸν παῖδα, ἀπέδωκε τῇ μητρὶ ὁ πάσης δαιμονικῆς ἐνεργείας ἀκαταγώνιστος, ὁ τοῦ Χριστοῦ ἀθλητὴς Μακάριος.

Ταῦτα τὰ παράδοξα θαύματα ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ

πάντες αὐτῷ πρόσκυνῆται. Ἀκολουθήσας αὐτὸν ὁ Μακάριος καὶ συνδιαλεχθεὶς μετὰ τοῦ αἰρετικοῦ, ἐπειδὴ ἔβλεπεν αὐτὸν μὴ πειθόμενον τῆς λόγῳ, ἀνέστησεν νεκρὸν τινα, ὅστις ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τούτῳ σημείῳ θαυμάσας προσέπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἁγίου Μακαρίου μετὰ τοῦ ἐκλυομένου ὀπίσω αὐτοῦ πλήθους.

(1) Αὐτὸς ὁ ἅγιος Μακάριος λέγει ἐν τῷ ἀνωτέρῳ διηγήματι· «δύο τάγματα λέγουσιν οἱ ἅγιοι δαίμονες ἐν τῷ τὰς ἡδονὰς ἐμβάλλον τῷ σώματι, καὶ ἐν τῷ τὰς ψυχικὰς ἐμπνοὴν πλάνας, ὁ καὶ σφόδρα δυναπότητων». Ὁ δὲ Πέτρος Δαμασκηνὸς λέγει· «ἄρχοντες εἰσι καὶ ἀρχόμενοι οἱ δαίμονες καὶ ἀρχοντικὰ μὲν εἰσι, κενοδοξία, οἰήσις, καὶ τὰ ὁμοία, ἀρχόμενα δὲ, γαστριμαργία, πορνεία, καὶ τὰ τοιαῦτα» (Ὁτι διχα ταπεινοῦρ· ἀλόγιστον σωθῆναι. Φιλοκαλ. Τόμ. 6'. σ. 55).

γνησίῳ αὐτοῦ φίλου Μακαρίου, οὗ ἡ ἀθάνατος ψυχὴ μετ' ἀγγέλων ἐστί. Τῷ ἀγίῳ τούτῳ ἐγὼ οὐ συντετύχηκα, πρὸ ἐνιαυτοῦ γὰρ τῆς εἰς τὴν ἔρημον ἐμῆς εισόδου οὗτος ὁ πολεμιστὴς τῶν ἀλόγων παθῶν ἐκεκοίμητο⁽¹⁾. [Στάσις].

ΙΘ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρείως.

Τῷ δὲ ἐμεζύγῳ τούτῳ τοῖς ἔργοις τῆς πίστεως καὶ τῷ ἁμονύμῳ τοῦ σεβασμίῳ ὀνόματος, λέγω δὴ τῷ ἀγίῳ Μακαρίῳ τῷ Ἀλεξανδρεί⁽²⁾, συντετύχηκα, πρεσβυτέρῳ ὄντι τῶν λεγομένων Κελλίων. Εἰς ἡ Κελλία ἐγὼ παρῴκησα ἑναετίαν⁽³⁾, ἐν οἷς τρία ἔτη ἐπ' ἐμοὶ ἐπέζησεν ὁ μακάριος οὗτος⁽⁴⁾, καθεζόμενος ἐν ἡσυχίᾳ. Καὶ τὰ μὲν εἶδον ἐγὼ παρ' αὐτοῦ τῆς ἀρίστης πολιτείας ἔργα τε καὶ σημεῖα, τὰ δὲ παρ' ἐτέρων πλειόνων μεμάθηκα. Ἡ μὲν οὖν ἀσκησις τοῦ μεγάλου Μακαρίου, ἦν ἐγὼ καὶ πολλοὶ ἠκριβωσάμεθα ἦν αὕτη· εἶ τι ἀκήκοεν πώποτε τινα πεπονηκότα ἔργον ἀτήσεως, διαπύρως πάντως τούτῳ κατώρθωσεν. Ἀκούσας οὖν παρά τινων ὅτι οἱ Ταβεννησιῶται διὰ πάσης τῆς τεσσαρακοστῆς ἐσθίουσιν ἄπυρον, ἔκρινεν οὗτος ὁ ἅγιος ἐπὶ ἑπταετίαν τὸ διὰ πυρὸς διαβῆναι μὴ φαγεῖν, πλὴν λαχάνων ὁμῶν, εἰ-

1) Ἐν ἔτει 390· ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 19 Ἰανουαρίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Συγγράμματα αὐτοῦ διεσώθησαν 50 πνευματικὰ ὁμίλια, μία ἐπιστολὴ περὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν βίου, καὶ 7 ἀσκητικοὶ λόγοι. (Πατρολογ. τόμ. 84 σ. 449—936), εἰς ὧν παρελήφθη ὁ «περὶ φυλακῆς καρδίας» πρῶτος λόγος ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς Φιλοκαλιῆς (τόμ. 6' σ. 109), 41 Ἀποφθέγματα (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 257—281), διηγήματά τινα καὶ ἕτερα Ἀποφθέγματα ἀνέκδοτα ἐν χειρογράφοις.

2) Περὶ Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρείως ἕρ. Σωκρατ. δ'. 23, Σωζομέν. γ'. 14, Νικηφόρ. Καλλίστ. β'. 14, κεφ. κβ'· καὶ κζ'. τοῦ παρόντος Λαυσαϊκοῦ.

3) Ἀπὸ τοῦ 390—399.

4) Ὁ Ἀββᾶς Μακάριος ἐτελεύτησε τῷ 393—4, ἡ δὲ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 19 Ἰανουαρίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Συγγράμματα αὐτοῦ διεσώθησαν εἰς λόγος περὶ ἐξόδου ψυχῆς, 3 Ἀποφθέγματα (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 308), διηγήματά τινα καὶ ἕτερα Ἀποφθέγματα σωζόμενα ἐν χειρογράφοις.

ποτε δὲ καὶ παρηύρεν ὀσπρίδιον βρεκτόν, μηδενὸς ἐτέρου γευσά-
μενος ἐν ἐκαίνοις τοῖς ἑπτὰ ἔτεσι. Κατορθώσας οὖν τοῦτο κατ-
έπτυσε ταύτης τῆς πολιτείας. Ἦκουσεν ὁ ἄριστος οὗτος τῶν
μοναχῶν περὶ τινος ἄλλου, ὅτι ἄρτον λίτραν⁽¹⁾ ἐσθίει καὶ τοῦ-
τον ζηλώσας, κλάσας τὸ βουκέλλατον ὃ εἶχε, κατήγγισεν εἰς
κεράμια, κρίνας τοσοῦτον μόνον ἐσθίειν, ὅσον ἂν ἡ χεὶρ αὐτοῦ
ἀνεδέγκῃ· μεγάλη δὲ καὶ αὕτη σώματος σκληραγωγία. **Λιηγει-**
το γὰρ ἡμῖν χαριεντιζόμενος, ὅτι περιεδρασομένην κλασμάτων
πλειόνων, εὐ συνεχωρούμην δὲ ἐξενεγκεῖν ὑπὸ τῆς στενοβρόγ-
χου ὀπῆς· ὁ τελώνης γάρ μοι εὐ συνεχώρει, φησί, τὸ παντε-
λῶς μὴ ἐσθίειν. **Ἐπὶ** ὅλα οὖν τρία ἔτη ἤσκησα τὴν ἐγκράτει-
αν, τέσσαρας ἢ πέντε οὐγκίας ἐσθίων, καὶ τὸ ἀντίρροπον τού-
των πίνων ὕδωρ, ξέστην⁽²⁾ δὲ ἐλαίου εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ἀνήλουν
εἰς τροφήν.

Ἄλλη ἀσκησις τοῦ ἀθλητοῦ¹¹⁰ ἔκρινεν οὗτος ὁ ἀδάμας ὕ-
πνου περιγενέσθαι, καὶ ὡς διηγήσατο ὅτι οὐκ εἰσῆλθον ὑπὸ
στέγην ἐν ὅλοις εἴκοσι νυχθημέροις, ἵνα νικήσω ὕπνον, τοῖς μὲν
καύμασι φλεγόμενος τὴν ἡμέραν, τῇ δὲ νυκτερινῇ στυφόμενος
φυχρότητι. **Καὶ** ὡς ἔλεγεν οὗτος, ὅτι εἰ μὴ τάχιον ὑπὸ στέγην
εἰσῆλθον καὶ ἐχρησάμην ὕπνω, οὕτω μου ἐξηράνθη ὁ ἐγκέφα-
λος, ὡς εἰς ἔκστασίν με ἐλάσαι λοιπὸν καὶ τὸ ὅσον ἐν ἐμοὶ
ἐνίκησα ὕπνον· τὸ δὲ ὅσον ἐπὶ τῇ φύσει τῇ χρεῖαν ἐχούσῃ τοῦ
ὕπνου παρεχώρησα ταύτη.

Τοῦ ἀγίου τούτου καθεζομένου ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἐπὶ τῷ κελ-
λίῳ, κώνωψ στάς ἐπὶ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ, ἐκέντησεν αὐτόν· ἀλγή-
σας δὲ κατέαξε τοῦτον τῇ χειρὶ μετὰ τοῦ κρεοσθῆναι τοῦ αἵ-
ματος. Κατεγνωκῶς οὖν ὕστερον ἑαυτοῦ, ὡς ἑαυτὸν ἐκδική-
σαντος, καταδικάζει ἑαυτὸν ὥστε εἰς τὸ ἔλος τῆς Σκήτσεως⁽³⁾, ὃ

1) Ἡ λίτρα εἶχε 12 οὐγκίας, αἷτινες ἀπετέλουν 96 δράμια.

2) Ἐσότης εἶδος μέτρου χωροῦν ἐν μὲν τῇ Ρώμῃ οὐγκίας εἴκοσιν, ἐν ἄλλοις
δὲ τόποις περισσότερον ἢ ἑλιγώτερον.

3) «Ἐλος γὰρ παράκειται ἐν τῇ Σκήτει, ἐνθα καὶ αἱ ἐκκλησῖαι φη-
σὺν δόμνηται, καὶ αἱ πηγαὶ τῶν ὑδάτων εἰσὶν» (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. 249, πρὸς
Ἄββα Ἡσαίου Πρέλογ. σ. 17. Εκδ. Αὐγουστίνου μοναχοῦ, Ἱερουσόλυμα 1911).

ἐστιν ἐν τῇ πανερέμῳ, καθεσθῆναι γυμνὸν ἐπὶ ἡμέρας⁽¹⁾ ἕξ, ἔνθα οἱ κώνωπες δύνανται καὶ σπάγγων δέρματα τιτρώσκειν, ὡς σφήκες ὄντες μεγάλοι οὕτως οὖν ὄλος ὑπ' αὐτῶν κατετρώθη, ὡς καὶ σφονδύλους ἐξενεγκεῖν καθ' ὄλου τοῦ σώματος, ὡς καὶ τινες νομίσαι ἔτι ἠλεφαντίασεν. Ἐπανελθὼν οὖν εἰς τὸ κελλίον μετὰ τὰς ἕξ ἡμέρας ἀπὸ τῆς φωνῆς ἐγνωρίζετο μόνον, ὅτι οὗτος ἦν ὁ κύρις Μακάριος. |

Ἐπεθύμησέ ποτε οὗτος⁽²⁾, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγῆσατο, εἰς τὸ κηποταφεῖον εἰσελθεῖν Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ⁽³⁾ τῶν μάγων τῶν ἐπὶ τοῦ Φαραῦ, χάριν ἱστορίας ἢ καὶ συντυχίας τῶν ἐκεῖ δαιμόνων, ἐλέγετο γὰρ παμπόλλοις καὶ χαλεποῖς ἀποκεκληρωσθαι παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῷ τόπῳ δαίμονας, δι' ὑπερβολὴν τῆς ἀτίμου τέχνης αὐτῶν | τοῦτο δὲ τὸ κηποταφεῖον γέγονε παρὰ τοῦ Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ τῶν ἀδελφῶν, δι' ὑπερβολὴν μαγικῆς τέχνης τὰ πρῶτα ἐχόντων κατ' ἐκείνῳ καιρῷ παρὰ τῷ Φαραῦ. | Ὡς οὖν κεκτημένοι τὴν δυναστείαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τῷ τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνῳ ἐκ τετραπέδων λίθων ἐκτίσαντο τὸ ἔργον ἐκεῖνο⁽⁴⁾ ἐν αὐτῷ τῷ μνημῆμα πεποιηκότες, καὶ χρυσὸν πολὺν ἀποθέμενοι, ἐφύτευσαν δένδρα παντοῖα, καὶ φρέαρ ὕδατος μέγιστον ὠρυξαν⁽⁵⁾, ὕπικμος γάρ ἐστιν ὁ τόπος. | Ταῦτα δὲ πάντα ἐποίησαν, ἐλπίζοντες μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκείσε ἀφίξιν ἐν τούτῳ τῷ παραδείσῳ τρυφᾶν. | Τέλος γοῦν ἀγνοῶν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγού-

1) Ἐν ἄλλοις *μήνας*.

2) Ὁ συγγραφεὺς τῆς κατ' Αἰγύπτου μοναχ. ἱστορίας (κεφ. κζ) *παραδέχεται* ἔτι ὁ Αἰγύπτιος Μακάριος, ὁ καὶ μαθητὴς χρηματίσας Ἀντωνίου τοῦ μεγάλου, ἀπῆλθεν εἰς τὸ κηποταφεῖον, καὶ οὐχὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ἐν πολλοῖς δὲ παραλλάσσει τὸ ἐκεῖ διήγημα πρὸς τὸ ἐνταῦθα.

3) «*Ἄλλοτε δὲ πολλὰ νηστεύσας καὶ προσευξάμενος ἤτήσατο παρὰ τοῦ Θεοῦ δεῖχθῆναι αὐτῷ τὸν παράδεισον, ὃν ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Αἰγύπτου Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ ἐφύτευσαν, ἀντίτυπον τοῦ ἀληθινοῦ παραδείσου ποιῆσαι βουλόμενοι*» (Ἡ κατ' Αἰγύπτου μοναχ. ἱστορ. κεφ. κη').

4) «*Ἦν δὲ παμμέγεθες τὸ χωρίον καὶ πολὺ τὸ διάστημα εἶχε*» (Αὐτόθι).

5) «*Ἦσαν δέ, φησίν, πηγαὶ τρεῖς ἐν τῷ παραδείσῳ μεγάλαι ἐκ τῆς ἀβύσσου βρύουσαι καὶ ποτίζουσαι τὸν παράδεισον, δένδρα δὲ παμμεγέθη καὶ πολύκαρπα, πᾶν γένος ὀπίσθας τῆς ὑπ' οὐρανὸν καρποφοροῦντα.*» (αὐτόθι).

σαν ἐπὶ τὸν κήπον τοῦτον, ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος Μακάριος⁽¹⁾, στοχασμῶ μόνον ἠκολούθει τοῖς ἄστροις, καθάπερ οἱ ναυτικοὶ διαβαίνοντες τὰ πελάγη· οὕτως ὁ ἅγιος τὴν ἔρημον πᾶσαν διώδευε, καὶ λαβὼν δέμα καλάμων⁽²⁾, ἓνα κατὰ μίλιον ἴστα χάριν σημείου, ἵνα εὕρη δι' αὐτῶν ὑποστρέψαι. Διόδευσας σὺν ἐκείνῃ τὴν ἔρημον πᾶσαν ἐντὸς ἡμερῶν ἐννέα, καὶ γενόμενος πλησίον τοῦ κήπου ἐκείνου, κατακλαθούσης νυκτός, μικρὸν ἐκαθεύδησεν. Ὁ οὖν ἄγριος δαίμων, ὁ αἰεὶ τοῖς ἀθληταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀντιπράττων, συναγαγὼν ὅλους τοὺς καλάμους ἐκείνους, τοῦ μακαρίου καθεύδοντος ὡς ἀπὸ σταδίου ἐνὸς τοῦ κηποταφείου, πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τεθεικώς, ἀπηλλάγη. Ἀναστὰς σὺν εὐρε τοὺς καλάμους δεδεμένους, οὕς αὐτὸς χάριν σημείου κατέπηξε· τάχα δὲ καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος εἰς μείζονα τούτου γυμνασίαν, ἵνα μὴ καλάμοις ἐπελπίζη, ἐδηγοῦσι τοῦτον, ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, τοῦ διὰ στύλου νεφέλης ἐδηγήσαντος τὸν Ἰσραὴλ πεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ φεβερᾷ. Ἐλεγε δὲ ὁ ἅγιος, ὅτι ἐγγίσαντός μου μόνον τῷ κηποταφείῳ, ἐξήλθον εἰς συνάντησίν μου ἑβδομήκοντα δαίμονες⁽³⁾ παντοίῳ τῷ σχήματι, οἱ μὲν βοῶντες, οἱ δὲ πηδῶντες, οἱ δὲ μεγάλῳ βρυγμῶ τρίζοντες κατ' ἐμοῦ τοῖς ὁδοῦσιν. Ἄλλοι δὲ ὡς κόρακες πτερουσόμενοι ἐτόλμων κατὰ τῆς ὄψεώς μου, λέγοντες: Τί θέλεις, Μακάριε, πειρασμὲ τῶν μοναχῶν; Τί πρὸς ἡμᾶς παρεγένου; Μὴ καὶ ἡμεῖς εἰς τινὰς τῶν μοναχῶν ἐνηργήσαμεν; Ἐὰν ἡμέτερα ἔχεις ἐκεῖ μετὰ τῶν σοι ὁμοίων τὴν ἔρημον· κάκειθεν τοὺς συγγενεῖς ἡμῶν ἐδιώξατε, οὐδὲν κοινὸν ἡμεῖς ἔχομεν μετὰ σοῦ. Τί ἐπιθαίνεις ἡμῶν τοῖς τόποις; ὡς ἀναχωρητῆς, ἀρκέσθητι τῇ ἐ-

1) «Πελαζόμενον σὺν αὐτὸν διὰ τῆς ἐρήμου ἐπὶ τρισὶν ἑβδομάσι καὶ αἴπτον διατελέσαντα καὶ ἤδη λιποψυχήσαντα ἄγγελος τῷ τόπῳ ἐπέστησεν» (Αὐτόθι).

2) Οὐχὶ ἔταν ἤρχετο εἰς τὸ κηποταφεῖον, ἀλλ' ἔταν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκουμένην ὁ Μακάριος, ἀντὶ δὲ καλάμων, λέγει· «βαλὼν πλῆθος σιλλέξας ἐβάσταξεν, σημεῖα τιθεὶς ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ἵνα μὴ σφάλῃ ποῦ ἐρχόμενος. Ἀπουστάξας δὲ ποῦ κατὰ τὴν ἔρημον καὶ ἔξυπτος γενόμενος εὕρε πάντα τὰ βαῖα πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ συνηγμένα ὑπὸ δαιμόνων» (Αὐτόθι).

3) «Ἦσαν δὲ δαίμονες φυλάσσοντες τὰς εἰσόδους τοῦ παραδείσου καὶ μὴ ἐῶντες αὐτὸν εἰσελθεῖν» (Αὐτόθι).

ρήμῳ. Ἡμῖν τοῦτον τὸν τρόπον οἱ κτίσαντες ἀπεκλήρωσαν. οὐ
 δύνασαι αὐτὸς μείναι ἐνθάδε. Τί ζητεῖς εἰσελθεῖν εἰς τοῦτο τὸ
 κτίσμα, εἰς ὃ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων τῶν ζώντων εἰσῆλθεν, ἀφ'
 οὐπερ οἱ τοῦτο κτίσαντες ἀδελφοὶ ὑφ' ἡμῶν ἐνθάδε κατετέθη-
 σαν. Καὶ ἔτι πολλὰ τῶν δαιμόνων ταραττομένων καὶ ὀλοφυρο-
 μένων, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Μακάριος, ὅτι εἰσέλθω μόνον καὶ ἱστο-
 ρήσω, καὶ ἀπέρχομαι ἐντεῦθεν. Εἰσερχομένου δὲ αὐτοῦ, ὑπήντη-
 σεν αὐτῷ ὁ σατανᾶς μετὰ ρομφαίας ἐσπασμένης ἐπαπειλῶν αὐ-
 τῷ, πρὸς ὃν ταύτην τὴν ῥῆσιν. «Σὺ ἔρχῃ πρὸς με ἐν ρομφαί-
 α ἐσπασμένη; καὶ γὰρ προπορεύσομαι πρὸς σε
 ἐν ὀνόματι Κυρίου Σαβαώθ, ἐν παρχτάξει Θεοῦ Ἰσρα-
 ῆλ» (Α'. Βασιλ. ιζ'. 45). Εἰσελθὼν οὖν¹⁾, φησὶν, ἔθεασάμην τὰ
 πάντα ἐν οἷς εὖρον καὶ κᾶδον χαλκοῦν ἀλύσει σιδηρᾷ κρεμάμενον
 κατὰ τοῦ φρέατος, λοιπὸν τῷ χρόνῳ λυθέντα, καὶ καρπῶν ροι-
 ῶν ἔχουσῶν ἔνδον οὐδέν, ἐξήραντο γὰρ ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Ἀτα-
 ράχως οὖν ἐκειθεν ἀναχωρήσας ὁ ἅγιος διὰ εἰκοσιν ἡμερῶν
 ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κέλλαν. Ἐκλειοιπῶτων δὲ τῶν ἄρ-

1) Ὡς δὲ προσευξάμενος εἰσελθεῖν κατετόλημσεν, εὗρεν ἔνδον δύο ἄν-
 δρας ἁγίους, οἱ καὶ αὐτοὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκεῖ ἐληλύθεισαν, χρόνον ἰκανὸν
 ἤδη ἔχοντες. Προσευξάμενοι δέ, ἀλλήλους ἠσπάζοντο λίαν ἐπ' ἀλλήλοις χαίρον-
 τες· νύμφαντες δὲ αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ παραδείσου παρέθηκαν.
 Ὁ δὲ μετεληφώς ἠγαθήσθησεν τῷ Κυρίῳ, θαυμάζων ἐπὶ τοῖς καρποῖς τοῖς με-
 γάλοις καὶ παμποικίλοις οὖσιν. Ἔλεγον οὖν πρὸς ἀλλήλους· καλὸν ἦν πάντως
 ὧδε εἶναι τοὺς μοναχοὺς.... Ἐπιμείνας οὖν πρὸς αὐτοὺς ἡμέρας ἐπτά, ἡξίου ἀπ-
 ελθεῖν ὁ Μακάριος εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ ἄξιεν σὺν αὐτῷ τοὺς μοναχοὺς. Οἱ
 δὲ ἅγιοι ἄνδρες ἔλεγον πρὸς αὐτόν, μὴ δύνασθαι αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, πολλὴν
 γὰρ εἶναι τὴν ἔρημον καὶ ἐκτεταμένην, καὶ πολλοὺς εἶναι δαίμονας τοὺς πλα-
 νῶντας τοὺς μοναχοὺς κατὰ πᾶσαν τὴν ἔρημον καὶ ἀναιροῦντας, ὡς πολλοὺς καὶ
 ἄλλους πολλάκις βουληθέντας ἐλθεῖν ἀναιρεῖσθαι. Ὁ δὲ Μακάριος μὴ ἀνασχόμε-
 νος ἔτι μένειν ἐκεῖ, ἀλλ' εἰπὼν, ὅτι δεῖ με αὐτοὺς ὀγαγεῖν ἐνθάδε, ἵνα τῆς τρυ-
 φῆς ἀπολαύσωσιν, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ἐπιφερόμενός τις τῶν καρπῶν
 εἰς ἐπίδειξιν.... παραγενόμενος αὐτοὺς ἀπελθεῖν εἰς τὸν παράδεισον. Συναχθέντες
 δὲ Πατέρες πολλοί, πρὸς αὐτόν εἶπον· μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ὁ πα-
 ράδεισος ἐκεῖνος γέγονεν; εἰ γὰρ νῦν ἀπολαύσωμεν, ἀπειλήσαμεν τὰ ἀγαθὰ ἡ-
 μῶν ἐπὶ τῆς γῆς, τίνα δὲ μισθὸν ἔξωμεν ὕστερον πρὸς τὸν Θεὸν ἀφικόμενοι, ἢ
 ὑπὲρ ποίας ἀρετῆς τιμηθῶμεθα; καὶ ἔπεισαν αὐτὸν τοῦ μηκέτι ἀπελθεῖν.
 (Αὐτόθ), ἐν οἷς περατοῦτα· τὸ διήγημα.

των καὶ τοῦ ὕδατος οὐ ἐπεφέρετο, ἐν πολλῇ περιστάσει ἐγένετο. Ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ὀδεύων τὴν ἔρημον, σχεδὸν οὐδὲν ἔγευσαστο· ὡς δὲ τὸ πρᾶγμα ἔδειξεν, τάχα δὲ καὶ εἰς ὑπόμονήν ἐπειράζετο. Καὶ ὡς ἐγγὺς ἐγένετο τοῦ ὀκλάσαι, ὠφθη αὐτῷ τις ἐν σχήματι κόρης, ὡς αὐτὸς διγγήσατο, καθαρὰν ὀθόνην φοροῦσα, καὶ κατέχουσα βαυκάλιον⁽¹⁾ ὕδατος στάζον· ὑπέλαβεν ὁ Μακάριος ἔμπροσθεν αὐτοῦ εἶναι, ὡς ἀπὸ σταδίου, καὶ ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς ὠδεύει, βλέπων αὐτὴν μετὰ τοῦ βαυκαλίου ὡς ἐστῶσαν, καὶ τοῦτον προσκαλουμένην, καταλαβεῖν δὲ ταύτην μὴ δυνάμενον, ὡς ἐπὶ τῶν ἱερέων καὶ τῶν μυστηρίων ἔστιν ἰδεῖν, τῇ δὲ ἐλπίδι τοῦ ποιεῖν τὸν κάματον τῶν τριῶν ἡμερῶν ὑπέμεινεν αὐτὸς τῇ εὐτονίᾳ· μεθ' ἣν ἀνεφάνη πλήθος βουβάλων, ἐξ ὧν μία ἔχουσα μόσχον, ἔστη κατέναντι τοῦ μοναχοῦ—εἰσὶ γὰρ πολλαὶ ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις—καί, ὡς ἔλεγεν ὁ Μακάριος ἐκεῖνος, ὅτι ἔρρει αὐτῆς τὸ οὐθαρ τοῦ γάλακτος. Ὑπεισελθὼν οὖν, φησὶν, ὑπ' αὐτὴν καὶ θηλάσας ἠρκέσθη· ἵνα ἐπὶ πλειόνων δείξῃ τὴν ἑαυτοῦ χάριν ὁ Κύριος, παιδεύων τὴν ἐμὴν ὀλιγότητα, κελεύει τὴν βούβαλον ἕως τῆς κέλλης μου ἀκολουθήσαι μοι. Ἡ δὲ τῷ προστάγματι ὑπακούουσα, πειθαρχήσασα ἠκολούθει, ἐμὲ μὲν θηλάζουσα, τὸν δὲ μόσχον αὐτῆς μὴ δεχομένη· [Στάσις].

* Ἄλλοτε πάλιν ὀρύσσων φρέαρ ὁ ἐνάρετος οὗτος εἰς ἀνάπαυσιν μοναχῶν, τούτου δὲ ἦν πλησίον θροῶν καὶ φρυγάνων ἐκεῖ κειμένων, ὑπὸ ἀσπίδος ἐδήχθη, ἀναιρετικὸν δὲ ἔχει ἰδὼν τοῦτο τὸ ζῶον, δραξάμενος οὖν τῆς ἀσπίδος οὗτος ὁ ἅγιος ἀμφοτέρας ταῖς χερσὶν ἀπὸ τῶν αὐτῆς χελυνίων ταύτην διέρρηξεν, εἰπὼν πρὸς αὐτήν· μὴ ἀποστειλαντός σε τοῦ Θεοῦ μου, πῶς ἐτόλμησας ἐλθεῖν πρὸς με;

Οὗτος εἶχε διαφόρους κέλλας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν αἷς τοὺς ἀθλους τῆς ἀρετῆς ἐξειργάζετο· μίαν ἐν τῇ Σικήτει ἐν τῇ πανερήμῳ τῇ ἐνδοτέρᾳ, μίαν εἰς Λιβύην εἰς τὰ λεγόμενα Κελλία,

1) Βαυκάλιον ἢ καυκάλιον, πῆλινον ἀγγεῖον φέρον λαμινὸν-στενὸν πρὸς ψύχρανσιν τοῦ ὕδατος.

μίαν εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας· καὶ αἱ μὲν εἰσὶν ἀθυρίδωτοι, εἰς ἃς ἐλέγετο καθέζεσθαι ὁ μακάριος ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ ἐν σκοτίᾳ, ἢ δὲ ἄλλη κέλλα στενωτάτῃ ὑπῆρχε πάνυ, εἰς ἣν ἐκτείνειν πόδα οὐκ ἦν, ἢ δὲ τρίτῃ κέλλα ἦν πλατυτέρα, ἐν ἣ καὶ συνετύγχανε τοῖς πρὸς αὐτὸν φοιτῶσι.

Ὁ φιλόθεος οὗτος τοσοῦτον πλῆθος ἐθεράπευσε δαιμονιζομένων, ὡς μὴ ραδίως ἀριθμῶ υποβάλλεσθαι τούτους. Παρόντων δὲ ἡμῶν πρὸς τοῦτον τὸν ὄσιον ἄνδρα, παρθένος τις φοράδην ἐκομίσθη ἀπὸ Θεσσαλονίκης ἐνορίας τῆς Ἀχαΐας, εὐγενῆς τῷ γένει, πλουσία ἐν βίῳ, πολυετίαν ἔχουσα ἐν παραλύσει· καὶ τούτῳ προσενεχθεῖσα ἐρρίφη πλησίον τῆς αὐτοῦ κέλλης, εἰς ἣν ἀπλαγχτισθεῖς καὶ ἐπευξάμενος ἐλαίῳ τε ἀγίῳ ἀλείφων αὐτὴν ταῖς ἑαυτοῦ χερσί, καὶ συνεχῶς, μᾶλλον δὲ νουνεχῶς ὑπὲρ αὐτῆς προσευχόμενος ἐν ὄλαις εἴκοσιν ἡμέραις, ὕγιῃ εἰς τὴν ἑαυτῆς ἐξαπέστειλε πόλιν, ἣτις τοῖς ἰδίοις ποσὶν ἀπελθοῦσα πολλὴν καρποφορίαν ἀπέστειλε τοῖς ἀγίοις.

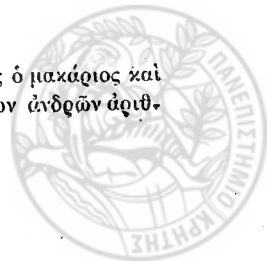
Οὗτος οὖν ἀκούσας ὁ ἅγιος Μακάριος, ὅτι μεγάλην πολιτείαν ἔχουσιν οἱ Ταβεννησιῶται, μετεμφιασάμενος καὶ ἀνολαβῶν σχῆμα ἐργάτου κοσμηκοῦ, δι' ἡμερῶν δεκαπέντε ἀνῆλθεν εἰς τὴν Θηβαΐδα διὰ τῆς ἐρήμου ὁδεύσας, καὶ ἐλθὼν ἐν τῷ ἀσκητηρίῳ τῶν Ταβεννησιωτῶν, ἐπεζήτησε τὸν ἀρχιμανδρίτην τούτων Παχώμιον ὀνόματι ἄνδρα δοκιμώτατον καὶ χάρισμα ἔχοντα προφητικόν, ᾧ ἀπεκρύβη τότε τῷ ἀγίῳ ἐκείνῳ τὰ κατὰ τὸν μέγαν Μακάριον. Περιτυχὼν οὖν αὐτῷ λέγει αὐτῷ ὁ Μακάριος: Δέομαί σου, κύριε, δέξαι με εἰς τὴν μονὴν σου, ἵνα γένωμαι μοναχός. Λέγει αὐτῷ ὁ μέγας Παχώμιος: λαιπὸν εἰς γῆρας ἐλάσας ἀσκεῖν σὺ πῶς δύνασαι(!): οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἀπὸ νεότητος

1) Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο δὲν εἶναι γνωστὸν πότε συνέβη, πάντως ὅμως πρὸ τοῦ 345 ἢ 346, ὅτε τίθεται ἡ τελευταῖα τοῦ ἀγίου Παχωμίου. Ὁ ἅγιος Μακάριος τελευταῖος τῷ 393—4 ἐν ἡλικίᾳ 100 ἐτῶν, ἦν τότε πενηκοντούτης. Ἐάν ὅμως ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆ συνέβη ἐνωρίτερον, τότε θὰ ἦτο πλέον νεώτερος, ἀρα τὸ «εἰς γῆρας ἐλάσας ἀσκεῖν σὺ πῶς δύνασαι» καὶ κατοπίνῃ «ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ σὺ δύνασαι ἐνεγκεῖν τοὺς τῆς ἀσκήσεως πειρασμούς», δὲν διακρίνονται ἐπὶ πολλῇ ἀκρίβειᾳ.

ἀσκήσαντες· καὶ πόνους συναναστραφέντες φέρουσι τὸν κάματον· σὺ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ οὐ δύνασαι ἐνεργεῖν τοὺς τῆς ἀσκήσεως πειρασμούς, καὶ σκανδαλίξῃ καὶ ἐξέρχῃ καὶ κακολογεῖς ἡμᾶς· καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν οὐδὲ τὴν πρώτην ἡμέραν οὐδὲ τὴν δευτέραν μέχρις ἡμερῶν ἑπτὰ· ὁ δὲ ἠτόνησε παραμείνας νῆστις. | Ὑστερον δὲ λέγει αὐτῷ ὁ μακάριος γέρων: Δέξαι με, Ἄββᾶ, καὶ ἐὰν μὴ νηστεύσω κατ' αὐτοὺς καὶ ἐργάσωμαι, τότε κέλευσόν με ἐκριφῆναι ἐκ τῆς μονῆς. Πείθει οὖν τοὺς ἀδελφούς ὁ μέγας Παχώμιος δέξασθαι αὐτόν. | Ἔστι δὲ τὸ σύστημα τῆς μιᾶς μονῆς ἐκείνης χίλιοι τετρακόσιοι¹⁾ ἄνδρες μέχρι τῆς σήμερον. Εἰσηλθὲν οὖν εἰς ταύτην ὁ μέγας Μακάριος. | Παρελθόντος δὲ χρόνου ὀλίγου ἐπέστη ἡ τεσσαρακοστὴ καὶ εἶδεν ὁ μακάριος γέρων ἕκαστον διαφόρους πολιτείας ἀναλαμβάνοντα, τὸν μὲν ἐσθίοντα ἐν ἑσπέρα, τὸν δὲ διὰ δύο, τὸν δὲ διὰ πέντε, ἄλλον πάλιν ἐστώτα διὰ πάσης νυκτός, τὴν δὲ ἡμέραν καθήμενον εἰς ἔργον. | Οὗτος βρέξας θαλλοὺς τοὺς ἐκ φοινίκων εἰς πλῆθος, ἔστη ἐν γωνίᾳ μιᾶ καὶ, μέχρις οὐ αἰ τεσσαράκοντα ἡμέραι ἐπληρώθησαν καὶ τὸ Πάσχα παραγέγονεν, οὐκ ἄρτου μετέλαβεν, οὐχ ὕδατος ἤφατο, οὐ γόνυ ἔκαμψεν, οὐκ ἐκαθέθη, οὐκ ἀνέπεσεν, οὐδεὶς ἄλλου ἐγεύσατο, παρεκτός φύλλων κράμβης ὀλίγων ὠμῶν, ὧν ἐλάμβανε κατὰ Κυριακὴν, ἵνα δόξῃ ἐσθίειν, καὶ μὴ εἰς οἴησιν ἐμπέσῃ. | Καὶ εἶποτε ἐξεβαίνειν εἰς τὴν χρεῖαν ἑαυτοῦ, θάπτον εἰσιῶν ἴστατο εἰς τὸ ἔργον μὴ ἀνοίγων τὸ στόμα, μὴ λαλήσας μὴ μικρὸν ἢ μέγα, ἀλλ' ἐστῶς σιωπῇ, μηδὲν ἄλλο ποιῶν παρεκτός τῆς ἐν καρδίᾳ προσευχῆς καὶ τῶν θαλλῶν, ὧν εἶχεν ἐν ταῖς χερσίν. | Θεασάμενοι δὲ τοῦτον πάντες οἱ ἀσκηταὶ τῆς μονῆς, ἐστασίασαν κατὰ τοῦ ἡγουμένου αὐτῶν, λέγοντες. | Πόθεν ἡμῖν ἤγαγες τὸν ἄσαρκον τοῦτον ἀνθρώπον εἰς ἡμετέραν κατάκρισιν; ἢ ἔκβαλε τοῦτον ἐντεῦθεν, ἢ ἵνα εἰδέναι ἐχῆς, ὅτι πάντες ἀναχωροῦμέν σοι σήμερον. Ἀκούσας δὲ ταύ-

1) «Ἔστι δὲ τὸ πρῶτον καὶ μέγα μοναστήριον, ἐνθα αὐτὸς ὁ μακάριος καὶ ἅγιος Παχώμιος ὄκει, τὸ καὶ τὰ ἄλλα ἀποκυῖσαν μοναστήρια, ἔχων ἀνδρῶν ἀριθμὸν χιλίων τριακοσίων» (ἐρ. κεφ. λζ').

τα παρὰ τῶν ἀδελφῶν ὁ μέγας Παχώμιος, ἠρώτησε τὰ κατ' αὐτόν· καὶ μαθὼν τὰ περὶ τῆς αὐτοῦ πολιτείας, προσηύξατο τῷ Θεῷ, ἵνα αὐτῷ ἀποκαλύψῃ τὸ τίς ἐστὶν οὗτος. Ἀποκαλύφθη δὲ αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Μακάριος μοναχός. Τότε κρατεῖ αὐτοῦ τὴν χεῖρα ὁ κύριος Παχώμιος, ἐξάγει αὐτὸν ἔξω καὶ εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς τὸν εὐκτήριον οἶκον, ἐνθα ἀνέκειτο αὐτῶν τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἀσπασάμενος αὐτόν, λέγει αὐτῷ· Δεῦρο, καλόγηρε, οὐ εἶ Μακάριος, καὶ ἀπέκρυψας ἀπ' ἐμοῦ. Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ἐπεπέθου ἰδεῖν ἀκούων τὰ περὶ σοῦ. Χάριν σοι ἔχω ὅτι ἐκονδύλισας τὰ παιδία μου, ἵνα μὴ μέγα φρονῶσιν ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν ἀσκήσει. Παρακαλῶ σε ἀπελθε εἰς τὸν τόπον σου, αὐτάρκως γὰρ ὤκιστόμησας ἡμᾶς, καὶ εὐχου ὑπὲρ ἡμῶν. Τότε ἀξιοθεῖς ὑπ' αὐτοῦ, δεηθέντων αὐτοῦ πάντων τῶν ἀδελφῶν, ἀνεχώρησεν οὗτος. [Στάσις].

Ἄλλοτε πάλιν διηγεῖτο ἡμῖν οὗτος ὁ ἀπαθής, ὅτι πᾶσαν πολιτείαν ἀσκητικὴν, ἣν ἐπεθύμησεν κατορθώσας, τότε εἰς ἄλλην ἦλθον ἐπιθυμίαν, πνευματικὴν· ἐν οἷς ἔκρινά ποτε εἰς ταύτην τὴν τῶν ἔργων ἐπιθυμίαν ἐλθεῖν· ἠθέλησα, φησί, πέντε ἡμέρας μόνον τὸν νοῦν μου ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀπερίσπαστον ποιῆσαι καὶ μηδὲν ἕλως ἄλλο τι ἐννοῆσαι, ἀλλ' ἐκείνῳ μόνῳ προσανασχεῖν. Καὶ τοῦτο κρίνας ἑμαυτῷ ἀπέκλεισά μου τὴν κέλλαν καὶ ἔξωθεν τὴν αὐλήν, ὥστε μὴ δοῦναι ἀνθρώπῳ ἐλθόντι ἀπόκρισιν. Καὶ ἔστιν ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς δευτέρας παραγγελίας μου τῷ νοῦ καὶ εἰπὼν αὐτῷ· Βλέπε μὴ κατέλθῃς τῶν οὐρανῶν, ἔχεις ἐκεῖ ἀγγέλους, ἀρχαγγέλους καὶ τὰς ἄνω πάσας δυνάμεις, τὰ Χερουβίμ, τὰ Σεραφίμ, τὸν Θεόν, τῶν πάντων τεύτων ποιητήν· ἐκεῖ διάτρισον, μὴ κατέλθῃς ὑποκάτω πάντων τῶν οὐρανῶν, μὴ ἐμπέσῃς εἰς λογισμοὺς ψυχικούς. Καὶ διαρκέσας, φησὶν, ἡμέρας δύο καὶ νύκτας οὕτω παρῶξυνα τὸν δαίμονα, ὡς φλόγα πυρὸς γενέσθαι τοῦτον καὶ κατακαῦσαί μου πάντα τὰ ἐν τῷ κελίῳ, ἕως καὶ τὸν ψάθον, ἐν ᾧ ἴστημι, πυρὶ καταφλεχθῆναι, καὶ οὕτω νομίσει με ὅτι καὶ αὐτὸς ὅλος ἐμπύραμαι. Ἐτέλος πληγθεὶς ἐγὼ φέθῃ, ἀπέστην τῆς προθέσεως τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, μὴ δυνήθεις λοιπὸν ἀπερίσπαστόν μου ποιῆσαι τὸν νοῦν, ἀλλὰ κατῆλ-

θον εἰς θεωρίαν τοῦ κόσμου, ἵνα μὴ εἴη μοι λογισθῆναι τοῦτο εἰς τύπον.

Τούτῳ τῷ πνευματικῷ λοιπὸν μοναχῷ τῷ μεγάλῳ Μακαρίῳ παρέβαλον ἐγὼ καὶ εὖρον ἔξω τῆς κέλλης αὐτοῦ πρεσβύτερον κώμης τινὸς κατακείμενον, οὗ ἡ κεφαλὴ πᾶσα ἐβέβρωτο ὑπὸ τοῦ πάθους τοῦ λεγομένου καρκίνου, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ ὄστον φαίνεσθαι ἅπαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς. Οὗτος παρεγένετο πρὸς αὐτὸν ἰαθῆναι, καὶ οὐκ ἐδέχετο τοῦτον ἐν συντυχίᾳ. Παρεκάλεσα τοῖνον αὐτὸν λέγων, δέομαί σου, κατοικτεῖρησον τοῦτον τὸν ἄθλιον καὶ δὸς αὐτῷ κἂν ἀπόκρισιν. Καὶ αὐτὸς ἀπεκρίνατο λέγων μοι, ὅτι ἀνάξιός ἐστιν ἰαθῆναι, παιδεία γὰρ αὐτῷ αὕτη ἀπεστάλη. Εἰ δὲ θέλεις αὐτὸν ἰαθῆναι, πείσον αὐτὸν ἀποστῆναι ἀπὸ τῆς λειτουργίας τῶν μυστηρίων. Ἐγὼ δὲ λέγω αὐτῷ· διατί; δέομαί σου. Ὁ δὲ λέγει μοι· πορνεύων ἐλειτούργει, καὶ διὰ τοῦτο παιδεύεται· ἐὰν δὲ ἀποστῇ φόβῳ, ὧν καταφρονῶν κατετόλμησεν, ὁ Θεὸς αὐτὸν ἰάσεται. Εἶπον οὖν ἐγὼ ταῦτα τῷ κακουμένῳ· ὁ δὲ συνέθετό μοι, ὁμόσας ἐπὶ Θεοῦ μηκέτι ἱερατεύειν, καὶ τότε αὐτὸν ἐδέξατο. Καὶ λέγει αὐτῷ· πιστεύεις ὅτι ἔστι Θεός, ὃν οὐδὲν λανθάνει; ἀποκρίνεται ἐκεῖνος· ναί, δέομαί σου. Εἶτα λέγει αὐτῷ ὁ Μακάριος· μὴ ἡδυνήθης διαπαιξαι τὸν Θεόν; λέγει ἐκεῖνος· οὐκ ἡδυνήθην, κύριέ μου. Λέγει αὐτῷ ὁ μέγας Μακάριος· γνωρίζεις οὖν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ παιδείαν, δι' ἣν τοῦτο ὑπέστης, διόρθωσε εἰς τὸ ἐξῆς. Καὶ ἐξωμολογήσατο τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔδωκε λόγον τοῦ μηκέτι ἁμαρτῆσαι μήτε λειτουργῆσαι, ἀλλὰ τὸν λαϊκὸν ἀσπάσασθαι κλῆρον. Εἶθ' οὕτως ἐπέθηκεν αὐτῷ τὰς χεῖρας ὁ ἅγιος, καὶ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἰάθη, καὶ ἐτρέχωσεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ὑγιῆς καὶ δοξάζων τὸν Θεόν, εὐχαριστῶν δὲ καὶ τῷ μεγάλῳ.

[Στάσις].

Ἦπ' ὄψεσι πάλιν ἐμαῖς προσηνέχθη τῷ πνευματικῷ, πάντων τῶν ἀλόγων παθῶν ἱατρῷ, τῷ ἁγίῳ Μακαρίῳ, παιδάριον ἐνεργούμενον ὑπὸ πνεύματος πονηροῦ, καὶ ἐπιτιθεῖς αὐτῷ τὴν δεξιάν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὴν εὐώνυμον ἐπὶ τὴν καρδίαν, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἅγιος τούτῳ ἐπηύξατο ἕως οὗ αὐτὸν ἐποίησεν

ὑπὸ ἀέρος ἐκκρεμασθῆναι. Οἰδέχσας εὖν ὁ παῖς ὡς ἀσκήσας ἔλφ τῷ σώματι, τσευτον ἐφλέγμανεν, ὡς γενέσθαι πολυτάλαντον τῷ συκώματι, καὶ αἰφνίδιον ἀνακράξας διὰ πτωῶν τῶν αἰσθήσεων ὕδωρ ἤνεγκε, καὶ λωφύσας γέγονεν εἰς τὸ μέτρον, ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς. Παραδίδωσιν εὖν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, ἀλείψας αὐτὸν ἐλαίῳ ἀγίῳ καὶ ἐπιχέων αὐτῷ ὕδωρ ἠύλογγημένον, παραγγελίας τοῖς μετ' αὐτοῦ μὴ κρεῶν ἄψασθαι, μὴ εἶνεῦ ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα· καὶ οὕτως αὐτὸν ἀπέλυσεν ἰασάμενος.

Ἐλθόντων τούτῳ ποτὲ λογισμοὶ κενοδοξίας, πειρώμενοι τούτον ἐκβαλεῖν τῆς κέλλης, καὶ ὑποτιθέμενοι οικονομίας χάριν καταλαμβάνειν τὴν Ρώμην, ἐπὶ προφάσει· διήθεν εὐεργεσίας τῶν ἐκεῖ ἀρρωστούντων· ἄκρω γὰρ κατὰ τῶν πνευμάτων ἐνήργει εἰς αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Καὶ ὡς ἐπὶ πολὺ ὀχλοῦντες οὐχ ὑπηκούοντο, σφοδρότερος αὐτῷ προσπελάσαντες τοῦτον ἐξήλαυον. Πρωῶν εὖν ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς ἑαυτοῦ κέλλης ὁ ἅγιος, τοὺς πόδας ἐκτείνσας ἀψήκην ἐπὶ τὰ ἔξω, λέγων τοῖς τῆς κενοδοξίας δαίμοσιν. Ἐλκετέ με σύροντες, δαίμονες, ἐὰν δύνασθε, ἐγὼ γὰρ τοῖς ἐμοῖς ποσὶν ἀλλαχοῦ οὐκ ἀπέρχομαι· εἰ εὖν δύνασθέ με οὕτως ἀπενεγκεῖν, ἔπου λέγεται· ἀπελεύσομαι, διομνύμενος αὐτοῖς καὶ λέγων, ἔτι οὕτως ἔσομαι κείμενος ἕως ἑσπέρας· ἐὰν μὴ σκλεύσῃτέ με, οὐ μὴ ὑμῶν ὑπακούσω. Ἐπὶ πολὺ δὲ πεσὼν καὶ μείνας ἀσάλευτος ἀνέστη λοιπὸν ἑσπέρας· εὐσγῆς λαθείας. Ἐπιγενομένης δὲ τῆς νυκτός, πάλιν τούτῳ διαπύρως ἠνώχλησαν· ἀναστὰς εὖν ὁ ἅγιος καὶ λαθὼν σπυρίδα ὡς δύο μοδίῳ ψάμμου ταύτην ἐπλήρωσε, καὶ τεθεικῶς αὐτὴν ἐπὶ τῶν ἑαυτοῦ ὤμων διεκίνει· ἀνά τὴν ἔρημον οὕτως. Τούτῳ συνήντησε Θεοσεβίος ὁ κοσμήτωρ, Ἀντιοχεὺς τῷ γένει, καὶ λέγει αὐτῷ· Τί βαστάζεις Ἀββᾶ· παραχώρησόν μοι τὸ φορτίον σου, καὶ μὴ σκύλλου αὐτός. Ὁ δὲ ἔλεγε· σκύλλω τὸν σκύλλοντά με· ἄνετος γὰρ ὢν ἀποδημίας μοι ὑποβάλλει. Καὶ ἐπὶ πολὺ διακινύσας, οὕτως εἰς τὴν κέλλαν εἰσῆλθε, συντρίψας τὸ σῶμα.

Τούτο τὸ παράδοξον ὁ θαυμάσιος οὗτος ἀνὴρ Μακάριος διηγήσατο ἡμῖν—ἦν γὰρ τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἐπισκόπων πρεσβύ-

τερος—λέγων ὅτι ἐπισημηνάμην ἐγὼ κατὰ τὴν καιρὸν τῆς διαδόσεως τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων, ὅτι Μάρκη τῷ ἀσκητῇ οὐδέποτε ἔδωκα ἐγὼ προσφοράν, ἀλλ' ἄγγελος αὐτῷ ἐπέδιδου ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου λαμβάνων· μένον δὲ τὸν ἀστράγαλον τῆς χειρὸς ἐθεώρουν ἐγὼ τοῦ ἐπιδιδόντος τούτῳ τὴν κοινωνίαν.

Κ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου.

Μάρκος⁽¹⁾ δὲ οὗτος νεώτερος ὢν παλαιὰν καὶ καινὴν Γραφήν ἀπεστήθισε, πρῶτος ὢν καθ' ὑπερβολήν, σώφρων εἰς ἄκρον εἰ καὶ τις ἄλλος.

Μιάς οὖν τῶν ἡμερῶν⁽²⁾ εὐκαιρούμενος ἐγὼ εἰς τὸ κελλίον μου, εἰς τὸ ἔσχατον αὐτοῦ γῆρας⁽³⁾, ἀπέρχομαι πρὸς αὐτὸν.

1) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου ὄρ. Σωζομέν. στί. 29, Νικηφόρ. Καλλίστ. ιδ'. 30, 54. Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 5ῃ Μαρτίου καὶ τῇ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς πλὴν τῶν ἐν τῇ Φιλοκαλίᾳ (τόμ. α'. σ. 56-73) ἐκδοθέντων αὐτοῦ ἔργων, «περὶ νόμου πνευματικοῦ, περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων τελειοῦσθαι, ἐπιστολὴ πρὸς Νικόλαον μονάζοντα» ἐξεδόθησαν, «περὶ μετανοίας, πρὸς τοὺς ἀποροῦντας περὶ τοῦ θεοῦ θαπτίσματος, κεφάλαια νηπτικά κα'», ἀντιβολή πρὸς σχολαστικόν, συμβουλίαι νόες πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, περὶ νηστείας, περὶ Μελχισεδέκ» (Πατρολογ. τόμ. 65, σ. 905—1117), ἀνεκδότα δὲ ἐν χειρογράφοις τὰ ἑξῆς: α) κεφάλαια περὶ ἀγεννήτου, β) κεφάλαια ἠθικά, γ) περὶ εὐχῆς, δ) κεφάλαια γνωστικά, ε) περὶ πράξεως καὶ θεωρίας, στ) ἀντίζυγα ἀρετῶν καὶ κακιῶν, ζ) παραίνεσις ἀσκητικῆ κατ' ἀλφάβητον, η) λόγος εἰς τὸν τίμιον σταυρὸν» (Catal. cod. Anglic. τόμ. ε'. ἀρ. 583δ, 5936. Fabric. bibl. gr. IX, 269. ed. Harl.). Ἐκτὸς τοῦ ἐνταῦθα Μάρκου ἀναφέρονται α) Μάρκος ὁ Αἰγύπτιος ('Αποφθέγμ. Πατέρ. σ. 304), β) Μάρκος μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Σιλουανοῦ (αὐτόθ. σ. 293).

2) Τὰ ἐπόμενα μέχρι τέλους τοῦ κεφαλαίου φέρονται μὲν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Μάρκου, ἀνήκουσιν ὅμως τῷ Ἀββᾶ Μακαρίῳ ἐκ σφάλματος τῶν ἀντιγραφῶν.

3) Ὅτι ταῦτα δὲν ἀνήκουσιν τῷ Μάρκῳ, ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Παλλάδιος ἀνωτέρω καλεῖ αὐτὸν νεώτερον, ὅπερ πιστοῦται καὶ ἐκ μαρτυρίας Νικηφόρου Καλλίστου (ιδ'. 54), ὅτι οὗτος διετέλεσε μαθητὴς τοῦ Χρυσοστόμου καὶ οὗ τὴν τελευταίην τινας ἐρίζουσι τῷ 450' ἄρα αἱ λέξεις «εἰς τὸ ἔσχατον αὐτοῦ γῆρας» καὶ κατωτέρω «περὶ τὰ ἑκατὸν ἐλάσας ἔτη» ἀρμόζουσι τῷ Ἀββᾶ Μακαρίῳ.

καὶ παρακαθέζομαι τῇ θύρᾳ τῆς κέλλης αὐτοῦ, ὡς ἄτε ἐγὼ ὁ ἀρχάριος, νομίζων αὐτὸν ὑπὲρ ἄνθρωπον, ὡσπερ καὶ ἦν, καὶ ἠ-
κροώμην τί ἄρα λαλεῖ ἢ τί διαπράττεται. Καὶ μονώτατος ὢν
ἔνδον, περὶ τὰ ἑκατὸν ἔτη ἐλάσας ἤδη καὶ τοὺς ἑδόντας ἀπο-
λέσας, ἑαυτῷ διεμάχετο καὶ τῷ διαβόλῳ λέγων· Τί θέλεις λοι-
πὸν, κακόγηρε; ἰδοὺ καὶ οἴνου μετέλαβες, καὶ ἐλαίου ἠψω, λοι-
πὸν τί θέλεις ποιήσω σε, πολιοφάγε, κοιλιόδουλε; ἑαυτὸν ἐξυ-
βρίζων. Εἶτα καὶ τῷ διαβόλῳ· Ἄπελθε λοιπὸν ἀπ' ἐμοῦ διαβο-
λε, συγγεγήρακάς μοι ἐν ἀδιαφορίαις, ἀσθένειάν μοι τοῦ σώμα-
τος ἐπιρρίψας, οἴνου ἐποίησάς με μεταλαβεῖν καὶ ἐλαίου, φιλή-
δονόν με ἀπεργασάμενος, μὴ ἀκμήν σοί τι χρεωστῶ; οὐδὲν εὐ-
ρίσκεις ἐν ἐμοί, ὃ θέλεις συλῆσαι· ἄπελθε λοιπὸν ἀπ' ἐμοῦ, μι-
σάνθρωπε. Καὶ ὡσπερ τερετίζων ἑαυτῷ ἔλεγε διαλεγόμενος· δεῦ-
ρο λοιπὸν λῆρε, πολιοφάγε, φαγόγηρε, ἕως πότε ἔσομαι μετὰ σοῦ;

Διηγείτο οὖν ἡμῖν καὶ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Παφνούτιος, ὁ
τοῦ γενναίου τούτου ἀθλητοῦ μαθητῆς⁽¹⁾, ὅτι μίᾳς τῶν ἡμερῶν
καθεζομένου τούτου τοῦ μακαρίου Μάρκου⁽²⁾ ἐν τῇ αὐτῇ καὶ
τῷ Θεῷ προσομιλοῦντες, ὕαινα λαβοῦσα αὐτῆς τὸν σκύμνον τυ-
φλὸν ὄντα ἤνεγκε, καὶ τῇ κεφαλῇ κρούσασα τὸ θυρίον τῆς αὐ-
λῆς, εἰσῆλθεν ἐτι αὐτοῦ ἐκεῖ καθεζομένου⁽³⁾ καὶ ρίπτει αὐτὸν
ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Τούτον τὸν σκύμνον λαβὼν ὁ ἅγιος
Μάρκος, καὶ ἐπιπτύσας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ ἐπηύξατο, καὶ
παραχρῆμα ἀνέβλεψε⁽⁴⁾, καὶ θηλάσασα αὐτὸν λαβοῦσα ἡ μήττηρ

1) Ἐκ τῶν ἐπομένων ἐλέπομεν ἔτι ὁ Παφνούτιος ἦν οὐχὶ τοῦ Μάρκου, ἀλλὰ
τοῦ Μακαρίου μαθητῆς· «ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Παφνούτιος ὁ μαθητῆς τοῦ Ἀββᾶ
Μακαρίου» (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 273). Ἄγνωστον ὅμως ἐστὶν Παφνούτιος ὁ Κεφα-
λᾶς (ἔρ. κεφ. νη'), ὁ ἐν κεφ. νστ'. ἀναφερόμενος καὶ ὁ ἐν ταῦθα εἶναι ἐν καὶ τὸ
αὐτὸ πρόσωπον.

2) Ἐτερα χερσὶ γράφα ἀντὶ Μάρκου φέρουσι Μακαρίου, ἕπερ καὶ ὀρθότερον
ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ. (κεφ. κη') ἀναφέρουσα τὸ περὶ ὑαίνης διή-
γημα ἕλως διαφόρως, ἀποδίδει τῷ Ἀββᾶ Μακαρίῳ.

3) Τὸ διήγημα τοῦτο φέρεται ὡς ἐξῆς ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ. (κεφ.
κη')· «Ἄλλοτε δὲ φησὶν τὸν Μακάριον σπηλαιὸν οἰκοῦντα ἐν τῇ ἐρήμῳ προσεύ-
χεσθαι· ἄλλο δὲ σπηλαιὸν ὑαίνης ἐτύγγανε πλησίον, ἧτις εὐχομένου αὐτοῦ
ἐπέστη καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἤπιετο, καὶ λαβομένη αὐτοῦ ἡρέμα τοῦ κρασπέ-
δου εἴλεεν ἐπὶ τὸ ἴδιον σπήλαιον. Ὁ δὲ ἠκολούθει αὐτῇ λέγων· ἄρα τί θέλει
τὸ θηρίον τοῦτο ποιεῖν».

4) «Ὡς δὲ ἤγαγεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἑαυτῆς σπηλαίου, εἰσελθοῦσα ἐξάγει

οὕτως ἀπήλθεν· καὶ τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ κώδιον προβάτου μεγάλου⁽¹⁾ ἦνεγκε τῷ ἀγίῳ καὶ μακαρίῳ Μάρκῳ⁽²⁾, ὅπερ κώδιον οὗτος ὁ τοῦ Χριστοῦ δούλος καταλέλοιπε τῷ ἀγίῳ καὶ μακαρίῳ Ἀθανασίῳ τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς δὲ καὶ ἡ μακαρία δούλη τοῦ Χριστοῦ Μελάνη μοι εἶπεν, ὅτι παρὰ τοῦ ἀγίου καὶ θαυμαστοῦ ἀνδρὸς Ἀθανασίου ἐγὼ ἔλαβον τὸ κώδιον ἐκεῖνο, ξένιον τῆς υἱαίνης ἐπιλεγόμενον. Καὶ τί τοῦτο θαυμαστὸν παρὰ ἀνδράσι· τῷ κόσμῳ ἐσταυρωμένοις, ὕαιναν εὐεργετηθεῖσαν εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ τιμῇ τῷ δούλῳ αὐτοῦ, εὐαισθητήσασαν ξένια τούτοις κομίσαι· ὁ γὰρ τοὺς λέοντας ἐπὶ τοῦ Δανιὴλ ἡμερώσας καὶ ταύτῃ τῇ υἱαίνῃ σύνεσιν ἐχαρίσατο. Ἔλεγε δὲ περὶ τοῦ ἀγίου Μάρκου, ὅτι ἀφοῦ ἐβαπτίσθη οὐκ ἔπτυσε χαμαί, ἐξηκοστὸν ἔτος ἔχων ἀφοῦ ἐβαπτίσθη, τεσσαράκοντα γὰρ ἐτῶν ἐτύγχανεν, ὅτε ἐβαπτίσθη ὁ γνήσιος δούλος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀθάνατος Μάρκος. Ἦν δὲ τὸ εἶδος αὐτοῦ τοιοῦτον τῆς ἡλικίας, δεῖ με γὰρ καὶ περὶ τούτου σημάναι σοι, δούλε τοῦ Θεοῦ, ἀκριβῶς ἐμοῦ τούτον γινώσκοντος, ὡς ἄτε καὶ μετ' αὐτοῦ τὴν ἐμὴν βραχύτητα συγχρονίσασαν, ἦν οὖν τὸ εἶδος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὑποκόλοβον, σπανόν, ἐπὶ τοῦ χειλοῦς μόνον ἔχων τρίχας, καὶ εἰς τὸ ἄκρον δὲ τοῦ γενείου εἶχεν ὀλίγας· ὑπερβολῇ γὰρ πόνων ἀσκήσεως οὐδὲ αἱ τρίχες τῆς γενειάδος αὐτοῦ ἐξεφύησαν.

πρὸς αὐτὸν τοὺς ἑαυτῆς σκύμνους τυφλοὺς γεννηθέντας· ὁ δὲ ἐπευξάμενος θεωροῦντας τοὺς σκύμνους τῇ υἱαίνῃ ἀπέδωκεν» (Αὐτόθ).

1) «Ἡ δὲ ὡσπερ δῶρον εὐχαριστήριον φέρουσα τῷ ἀνδρὶ δέγμα μέγιστον κριοῦ μεγάλου τοῖς ποσὶν αὐτοῦ παρέθηκεν. Ὁ δὲ ἐπιγελάσας αὐτῇ ὡς ὑγνώμωνι καὶ αἰσθησὶν ἐχούσῃ, λαβὼν ἑαυτῷ ὑπεστρώσατο, ὅπερ δέγμα μέγιστον νῦν παρὰ τινι διασέσωσται» (Αὐτόθ).

2) Ἐν Συναϊτικῷ χειρογράφῳ ΙΔ'. αἰῶνος φύλ. 32β, καὶ ἐν ἄλλοις ἕπονται τὰ ἐξῆς· «Θεασάμενος οὖν ὁ ἅγιος τὸ κώδιον, ταῦτα ἔλεγε τῇ υἱαίνῃ πόθεν σοι τοῦτο, εἰ μὴ βεβρώκεις πρόβατόν τινος; τὸ οὖν ἐξ ἀδικίας ὄν ἐγὼ οὐ λαμβάνω παρὰ σοῦ. Ἡ δὲ ὕαινα κλίνασα τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ ἔδαφος ἐγονυπέτει τοῦτω, καὶ πρὸς τοῖς ποσὶ τοῦ ἀγίου ἐτίθει τὸ κώδιον. Αὐτὸς δὲ ἔλεγεν αὐτῇ· εἰρηκὰ σοι οὐ λαμβάνω αὐτό, εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ νῦν συνθήῃ μοι μηκέτι λυπεῖν πένητας κατεσθίουσα τὰ αὐτῶν πρόβατα· ἡ δὲ καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐπινεύσασα τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ὡς συντιθεμένη τῷ ἀγίῳ. Τότε οὖν ἐδέξατο τὸ κώδιον, κατέλιπε δὲ αὐτῷ τῷ ἀγίῳ καὶ μακαρίῳ» κτλ.

Τούτῳ τῷ ἀγίῳ ἐγὼ προσελθὼν μιᾶς τῶν ἡμερῶν, λέγω αὐτῷ· Ἐν ἀκηδία μου σφέδρα διάγοντος, Ἀββᾶ Μάρκε, τί ποιήσω ὅτι θλιβουσί με εἰ λογισμοὶ λέγοντές μοι, ὅτι οὐδὲν ποιεῖς, ἅπελθε ἐντεῦθεν. Ἀποκρίνεται μοι λέγων ὁ ἅγιος πατήρ Μάρκος· εἰπόν σου τοῖς λογιμοῖς, ὅτι διὰ τὸν Κύριον τοὺς τοίχους τηρῶ.

Ταῦτά σοι, φιλόχριστε καὶ φιλομαθέστατε δοῦλε τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων σημείων καὶ ἄθλων τοῦ αἰοδίμου καὶ ἐναρέτου ἀνδρὸς Μάρκου ἐσήμανα. [Στάσις].

ΚΑ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μωϋσῆ τοῦ Αἰθίοπος.

Μωϋσῆς¹⁾ τις οὕτω καλούμενος, Αἰθίοψ τῷ γένει, οἰκέτης ὑπῆρχε πολιτευομένου τινός, ἐν διὰ πολλὴν ευστροφίαν καὶ ληστρικὴν αἰτίαν ἔρριψεν ὁ ἴδιος δεσπότης· ἐλέγετο γὰρ καὶ μέχρι φόνων φθάνειν αὐτὸν—ἀναγκάζομαι γὰρ λέγειν αὐτοῦ τὰ ἔργα τῆς πονηρίας—, ἵνα δείξω αὐτοῦ τὴν μετὰ ταῦτα ἀρετὴν, τὴν ἐκ μετανοίας. Διηγούντο οὖν τινες, ὅτι καὶ ἀρηγούμενος ἦν ληστηρίου μεγίστου, οὗ καὶ τοῦτο φέρεται ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς ληστικαῖς, ὅτι ποιμένοι τινὶ ἐμνησικάκησε παρεμποδίσαντι αὐτῷ ἐν πράγματι ἀπίοντι μετὰ τῶν τῆς πόλινης κυνῶν ἐν νυκτί, ὃν ἀποκτείνει θελήσας περιενόσσει τὸν τόπον, ἔνθα τὴν στάσιν εἶχε τὴν τῶν προβάτων. Ἐμνήθη δὲ αὐτῷ ὅτι πέραν τοῦ Νεῖλου ἐστὶ καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πλημμυροῦντος τοῦ

1) Περὶ Μωϋσεῖος τοῦ Αἰθίοπος ἔρ. Σωζομέν. στ. 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 36. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Μωϋσεῖος ἀπαντῶνται καὶ οἱ ἕξῃς· α) ὁ παρὰ τῷ Κασσιανῷ ἀναφερόμενος (Φιλοκαλ. τόμ. α'. σ. 47), β) Μωϋσῆς ὁ Λιβύς (ἔρ. κερ. μ'), γ) Μωϋσῆς ὁ Μυθόδουλος (ἑὶς ἄγ. Παχωμίου § 71), δ) Μωϋσῆς ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῶν Σαρακηνῶν (ἔρ. Θεοδωρήτ. ἐκκλ. ἱστορ. ε'. 21, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια': 46).

ποταμοῦ καὶ κρατοῦντος ἐπὶ ἐν σημεῖον τῷ πλάτει, δακῶν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐν τῷ στόματι καὶ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνεδέδουτο, ἐπιθείς τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ, διεπέρασεν οὕτω κολυμβήσας τὸν ποταμόν. Ἐν τῷ τούτῳ οὖν διακολυμβᾶν ἠδυνήθη διαλαθεῖν ὁ ποιμὴν εἰς κρύφιον ἑαυτὸν καταχώσας. Ἀποτυχὼν οὖν οὕτως ὁ Μωϋσῆς τοῦ ἐγχειρήματος τοὺς ἐξ ἐπιλογῆς τέσσαρας κριοὺς σφάξας, καὶ δῆσας σειρᾶ, διεκολύμβησεν αὐτοῖς τὸν Νεῖλον, καὶ ἔλθων εἰς μικρὸν ἐπαύλιον ἀπέδειρε τοὺς κριοὺς, καὶ φαγὼν τὰ κάλλιστα τῶν κρεῶν καὶ εἰς οἶνον διαπωλήσας τὰ κώδια, σαΐτιον πῶν ὡς ἰταλικῶν δεκαοκτὼ [ἕξαστῶν], πεντήκοντα σημεῖα ἀπῆλθεν ὅπου τὸ κολλήγιον ἦλθεν.

Οὗτος ὀφείποτε τοῦ καιροῦ, ὁ τοιοῦτος λήσταρχος⁽¹⁾ κατανογεῖς ἕκ τινος περιστάσεως ἐπέδωκεν ἑαυτὸν μοναστηρίῳ⁽²⁾, καὶ οὕτω προσῆλθε τῷ πράγματι τῆς μετανοίας [ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν συμπράκτην αὐτοῦ ἐκ νεότητος δαίμονα ἄντικρυς εἰς ἐπίγνωσιν ἀγαγεῖν τοῦ Χριστοῦ]. Ἐν οἷς λέγεται ποτε τούτῳ ἐπέρριψαν λησται τέσσαρες καθεζομένῳ ἐν τῷ κελίῳ, ἀγνοήσαντες ὅτι Μωϋσῆς οὗτός ἐστιν, οὗς δῆσας ὁ μακάριος πάντας, καθάπερ σάκκον ἀχύρου πλήρη τοῖς ὅμοις αὐτοῦ ἐπιθείς ἤνεγκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν ἀδελφῶν, εἰπὼν ὅτι ἐπειδὴ οὐκέτι ἔξεστί μοι ἀδικεῖν οὐδένα, εὖρον δὲ αὐτοὺς ἐπελθόντας μοι, τί κελεύετε περὶ τούτων; συλλήφθεντες οὖν οὗτοι τούτῳ τῷ τρόπῳ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Μωϋσέως ἐξωμολογήσαντο τῷ Θεῷ καὶ γνωρίσαντες ὅτι Μωϋσῆς ἐστὶν οὗτος ὁ ποτε ἐνομαστὴς καὶ περιβόητος λήσταρχος, δεξάσαντες ἐπ' αὐτῷ τὸν Χριστὸν κάκεινοι ἀπετάξαντο διὰ τὴν τούτου μεταβολὴν καὶ γεγονάσι μοναχοὶ δοκιμώτατοι, λογισάμενοι τοῦτο ὅτι, εἰ οὗτος ὁ ἱκανὸς ἐν δυνάμει καὶ κατὰ ἄκρον πεποιημένος τῷ ἔργῳ τῷ ληστρικῷ πε-

1) Μὴ γὰρ οὐκ ἦν ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς τὸ πρῶτον ἀρχιληστής; μὴ οὐκ ἐποίησε μυρία φαῦλα; ὥστε καὶ ἐκριφῆναι αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ διὰ τὴν δυστροπίαν αὐτοῦ; ἀλλ' ὅμως ἐπειδὴ γενναίως προσῆλθε τῷ πράγματι, καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς θερμῆς προαιρέσεως οἶδαμεν πάντες εἰς ποῖα μέτρα ἔφθασεν, ὥστε συναριθμῆσθαι αὐτὸν τοῖς ἐκλεκτοῖς δούλοις τοῦ Θεοῦ. (Ἀββᾶ Ζωσιμῶ, κεφάλαια πάνυ ὠφέλιμα κειμ. ἰ. σελ. 13).

2) Τῷ 365 ἢ κατ' ἄλλους τῷ 360.

θέβηται τὸν Θεόν, τί ἡμεῖς ἀναβαλλόμεθα τὴν σωτηρίαν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν;

Τούτῳ τῷ μακαρίῳ Μωϋσῆ, δεῖ γὰρ αὐτὸν λοιπὸν οὕτω προσαγορεύειν, ἐπέθεντο οἱ τῆς ἀσωτείας δαίμονες εἰς τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν τὴν τῆς ἀκολασίας αὐτὸν κατελαύνοντες· ὅς ἐπὶ τοσοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἐπειράσθη ὡς αὐτὸς διηγήσατο, ὡς μικροῦ δεῖν τῆς προθέσεως αὐτὸν ἐξοικεῖλαι. Παραγενόμενος δὲ οὗτος πρὸς τὸν μέγαν Ἰσιδώρον, τὸν ἐν τῇ Σκήτει καθήμενον, ἀνήνεγκε τούτῳ τὰ περὶ τοῦ τῆς πορνείας πολέμου, πρὸς ὃν ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος (1). Μηδὲν θρονητῆς, ἀδελφέ, ἀρχαὶ γὰρ εἰσι καὶ διὰ τοῦτο σφοδρότερόν σοι ἐπέθεντο τὴν προτέραν ζητοῦντες συνήθειαν· ὡς γὰρ κύων, ὅταν ἐν μακελλαρίῳ ἐθίσῃ, κωλύσας περιτυχεῖν τῆς συνήθειας οὐκ ἀναχωρεῖ, ἐὰν δέ τις κλείσῃ μακέλλιον καὶ μηδεὶς αὐτῷ μηδὲν ἐπιδῶψῃ, λιμαγχονηθεὶς οὐκέτι ἐγγίζει ἐκεῖ μηδεμίαν ἔχων βοράν, οὕτω καὶ σύ, ἐὰν ἐπιμεινῆς σου τῇ ἀσκήσει τῆς ἐγκρατείας νεκρώσας σου τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀποκλείσας τὴν εἰσοδὸν τῇ γαστριμαργίᾳ τῇ τικτούσῃ τὴν ἀκολασίαν, ἀκηδιάσας ὁ τῆς πορνείας δαίμων, μὴ ἔχων τὰ θρώματα τοῦτον ἐξάπτοντα, οὕτως σοῦ ἀποστήσεται. Ἀναχωρήσας οὖν ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος Μωϋσῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης, καὶ κατακλείσας ἑαυτὸν ἐν τῇ κέλλῃ, ὑπομονῇ σφοδροτάτῃ ἴσκειτο ἐν πάσι, μάλιστα ἀπὸ βρωμάτων, οὐδενὸς ἄλλου μεταλαμβάνων πλὴν ἄρτου ξηροῦ ἐν οὐγκίαις δεκαδύο, πλείστον ἐργαζόμενος ἔργον καὶ πεντήκοντα εὐχὰς ἐκτελῶν τὴν ἡμέραν. Κατατῆξας οὖν ἑαυτοῦ τὸ σωματίον ἔμεινεν ἔτι πυρούμενος, καὶ δια-

1) Κατὰ τὰς πληροφορίας τῶν Ἀποφθεγμάτων (σ. 281) μετὰ τὸ ἀπαγγεῖλαι τὸν Μωϋσῆ τὰ τοῦ πολέμου αὐτοῦ τῷ Ἰσιδῶρῳ· Παρεκάλεισεν αὐτὸν ἵνα ὑποστρέψῃ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ· καὶ οὐ κατεδέξατο, λέγων, ὅτι οὐκ ἴσχω, Ἀββᾶ. Καὶ λαβὼν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ ἀνήγαγεν εἰς τὸ δῶμα, καὶ λέγει αὐτῷ· πρόσχε εἰς δυσμάς. Καὶ προσχὼν εἶδε πλῆθος δαιμόνων ἀναρίθμητον, καὶ ἦσαν τετραγαμῆνοι καὶ θορυβοῦντες τοῦ κλεμεῖν. Λέγει αὐτῷ πάλιν ὁ ἄββᾶς Ἰσιδώρος· βλέπων καὶ εἰς τὰς ἀνατολάς. Καὶ προσέσχε καὶ εἶδεν ἀναρίθμητα πλήθη ἀγγέλων δεδοξασμένων. Καὶ εἶπεν ὁ ἄββᾶς Ἰσιδώρος· ἰδοὺ οὗτοι εἰσιν οἱ ἀποστελλόμενοι τοῖς ἁγίοις παρὰ τοῦ Κυρίου εἰς βοήθειαν, οἱ δὲ εἰς δυσμάς εἰσιν οἱ πολεμοῦντες αὐτούς, πλείους οὖν εἰσιν οἱ μεθ' ἡμῶν. Καὶ οὕτως εὐχαριστήσας ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ὑπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

φόρως ἐνυπνιαζόμενος. Πάλιν οὗτος παρέβαλεν ἄλλω τινὶ μονα-
 χῶ τῶν ἀγίων πᾶν δοκίμιον, καὶ λέγει αὐτῷ· Τί ποιήσω, Ἄβ-
 βᾶ, ὅτι σκοτίζουσί μου τὸν λογισμὸν τὰ ἐνύπνια τῆς ψυχῆς κα-
 τὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν. Λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος ὁ ἅγιος· Ἐπει-
 δὴ τὸν νοῦν σου οὐκ ἀπέστησας τῶν περὶ ταῦτα φαντασιῶν,
 τούτου χάριν τὴν μυσταρίαν ταύτην ὑφίστασαι. Ποίησον οὖν ὅ-
 σοι λέγω· δὲς σεαυτὸν εἰς ἀγρυπνίαν κατὰ μικρὸν καὶ προσεύ-
 χου νηφόντως, καὶ ἐλευθεροῦσαι ἀπὸ τούτων ταχέως. Ἀκούσας
 δὲ ὁ γενναῖος καὶ ταύτης τῆς ὑποθήκης, ὡς παρὰ τεχνίτου τῆ
 πείρα, ἀπελθὼν ἐν τῇ κέλλῃ, ἔδωκε λόγον τῷ ἑαυτοῦ συνειδῶτι
 μὴ κοιμηθῆναι διὰ πάσης νυκτός, μὴ κλίνειν γόνυ ὡς ἐπὶ προ-
 φάσει προσευχῆς ἐπὶ τὸ φυγεῖν τὴν τυραννίδα τοῦ ὕπνου. Μεί-
 νας οὖν ἐν τῷ κελλίῳ ἔτη ἕξ, τὰς νύκτας πάσας μέσον τῆς κέλ-
 λης ἰστάμενος καὶ ἀδιελπίτως τῷ Θεῷ προσευχόμενος, καὶ δὴ
 ἐπικαμμῶν τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ ταῦτα ποιῶν, τοῦ πράγματος
 τῆς ἀκολάστου ἐπιθυμίας περιγενέσθαι οὐκ ἠδυνήθη· τῷ ὄντι γὰρ
 ἀληθῶς ἀκόλαστος ἐπιθυμία. Ἐαυτὸν γὰρ ἐκτῆξας τοῖς πόνοις,
 ἐκεῖνο τὸ αἰσχρὸν πάθος ὑποτάξαι οὐκ ἴσχυσεν.

Μετὰ ταῦτα πάντα ἑαυτῷ πάλιν ἄλλην πολιτείαν σκληραγω-
 γίας ὑπέθετο· ἐξερχόμενος οὗτος ὁ πύκτης τοῦ σατανᾶ—διαφόρως
 γὰρ τούτῳ ἐπύκτευσε—τὰς νύκτας, ἀπῆει εἰς τὰς κέλλας τῶν
 τοῖς πόνοις συγγεγρακῶτων τῇ ἀσκήσει μοναχῶν καὶ λοιπὸν
 μὴ δυναμένων τὴν τοῦ ὕδατος χρεῖαν δι' ἑαυτῶν κομίζειν, καὶ
 λαμβάνων τὰς ὑδρίας αὐτῶν, ἀγνωσούντων ἐκεῖνων, ἐπλήρου τοῦ
 ὕδατος, ἀπὸ μήκους γὰρ ἔχουσι ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις τὸ ὕ-
 δωρ, οἱ μὲν ἀπὸ δύο, οἱ δὲ ἀπὸ πέντε σημείων⁽¹⁾, καὶ ἄλλοι
 ἀπὸ ἡμίσεως. Μιᾶς οὖν τῶν νυκτῶν, ἐν ἣ τούτο ἐποίει, ἐπιτη-
 ρήσας ὁ δαίμων, καὶ μηκέτι φέρων τοῦ ἀθλητοῦ τὴν καρτερίαν,
 ἐγκύψαντι αὐτῷ εἰς τὸ φρέαρ ἐπὶ τῷ τὴν ὑδρίαν πληρῶσαι τι-
 νος μοναχοῦ, δέδωκεν αὐτῷ κατὰ τῶν φοιῶν ροπάλῳ τινὶ καὶ
 ἀφήκεν αὐτὸν ἐν τῷ τόπῳ κείθαι νεκρὸν, μηδέλωσ αἰσθόμενον

1) Ἀναφέρεται περὶ τοῦ Ἄββᾶ Χαιρήμονος, ὅτι «τὸ σπήλαιον αὐτοῦ ἀπὸ
 τῆς ἐκκλησίας τῆς Σκήτεως ἀπέιχε μίλια τεσσαράκοντα, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔλους
 καὶ τοῦ ὕδατος μίλια δώδεκα» (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 436).

ὃ πέπονθε, μηδὲ παρὰ τίνος τοῦτο ὑπέστη. Τὴν οὖν ἄλλην ἡμέραν ἐλθὼν τις τῶν μοναχῶν ἀντλήσαι ὕδωρ, εὔρεν αὐτὸν ἐκεῖ κείμενον καὶ ψυχορραγοῦντα, καὶ ἐλθὼν παρήγγειλε τῷ μεγάλῳ Ἰσιδώρῳ⁽¹⁾ τῷ πρεσβυτέρῳ τῆς Σκήτews. Ἀπελθὼν οὖν ἐκεῖνος μετὰ τινων, λαβὼν αὐτὸν ἤνεγκεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐπὶ ἐνιαυτὸν πλήρη οὕτως ἐνόσησεν, ὡς μόλις γενέσθαι τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ τὴν ψυχὴν ἐν ἰσχύϊ. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ μέγας Ἰσιδώρος· Παῦσαι λοιπὸν τοῖς δαίμοσι φιλονεικῶν, ἀδελφὲ Μωϋσῆ, καὶ μὴ αὐτοῖς οὕτως ἐπέμβαινε· μέτρα γὰρ εἰσι καὶ τῆς ἀθλήσεως τῆς πρὸς τοὺς δαίμονας ἐν τῇ ἀσκήσει. Ὁ δὲ ἀδάμας τοῦ Χριστοῦ Μωϋσῆς λέγει αὐτῷ· Οὐ μὴ παύσωμαι τοῦ μάχεσθαι, ἕως ἂν παύσηταί μου ἡ φαντασία τῶν ἐνουπνίων. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ τοῦ Χριστοῦ στόλος Ἰσιδώρος· Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν πέπαυταί σου τὰ ἀπρεπῆ ἐνούπνια, λοιπὸν μετὰ παρρησίας τοῖς μυστηρίοις κοινώνησον· ἵνα γὰρ μὴ καυχῆσῃ ὡς τῇ ἀσκήσει τῇ σῆ περιγεγόμενος τοῦτου τοῦ πάθους, διὰ τοῦτο σφοδρῶς ὑπ' αὐτοῦ κατεδυναστεύθης πρὸς τὸ σοι συμφέρον, ἵνα μὴ ὑπὸ ἐπάρεως καταπέσης. Ταῦτα ἀκούσας πάλιν ἀπήλθεν ἐπὶ τὴν κέλλαν λοιπὸν προσέχων μεθ' ἡσυχίας τῇ τῆς ἀσκήσεως πολιτείᾳ ἐν μέτρῳ. Μετὰ δὲ μῆνας δύο ἢ τρεῖς ἐρωτηθεὶς παρὰ τοῦ μακαρίου Ἰσιδώρου τοῦ πρεσβυτέρου ὁ ἀσκητῆς Μωϋσῆς, εἰ ἔτι αὐτῷ ὠχλήσε τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο, εἶπεν ὅτι ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας, ἧς ἐπέβρατό μοι ὁ τοῦ Θεοῦ δούλος, οὐκέτι μοι οὐδὲν τοιοῦτο συμβέβηκε. Κατηξιώθη δὲ οὗτος ὁ ἅγιος χάρισματος κατὰ δαιμόνων, οὕτως ὡς ἡμεῖς τῶν μυιῶν ἐν τῷ χειμῶνι καταφρονούμεν, τσοῦτεν καὶ μάλλον οὗτος ὁ μέγας Μωϋσῆς παλαιστῆς τῶν δαιμόνων.

Αὕτη ἡ ἐνθεος τῆς ἀσκήσεως αὐτοῦ καὶ πολιτείας τοῦ ἀκαταγωνίστου ἀθλητοῦ Μωϋσεώς, τοῦ τῷ γένει Αἰθίοπος, τὴν δὲ ψυχὴν ἐθίσαντος θεῖα χάριτι, ὡς καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τοῖς μεγάλοις κατορθώμασιν ἀριθμύμενος. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἐτῶν ἑβδομήκοντα πέντε ἐν τῇ Σκήτει⁽²⁾, γενόμενος πρεσβύτερος, κα-

1) Περὶ αὐτοῦ ἔρ. Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 233.

2) Ἐν ἔτει 410, κατ' ἄλλους τῷ 400, φονευθεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατὰ τὰς

ταλιπῶν μαθητὰς ἑβδομήκοντα λεηστὰς ἤρωας ἄνδρας· καὶ ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἄγιοι ἄνδρες ἀσκούμενοι μεγά-
λως κατὰ Θεόν. [Στάσις].

ΚΒ΄.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παύλου τοῦ εἰς Φέρμην.

Ὁρος ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐστὶν ἀπάγον ἐπὶ τὴν Σχήτιν τὴν ἔρημον, ὃ καλεῖται Φέρμη⁽¹⁾· ἐν τούτῳ τῷ ὄρει καθέζονται ὡς πεντακῆσοι ἄνδρες ἀσκούμενοι, ἐν οἷς καὶ Παῦλός⁽²⁾ τις οὗτω κλυόμενος μοναχὸς ἄριστος, ὃς ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ αὐτοῦ ταύ-
την ἔσχε τὴν πολιτείαν· οὐκ ἔργου ἤψατό ποτε, οὐ πραγματείας τινός, οὐκ ἔλαβέ τι παρά τινός ποτε παρεκτός οὐ ἤμελλεν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐσθτεῖν, ἔργον δὲ αὐτῷ τῆς ἀσκήσεως γέγονε τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι. Οὗτος τετυπωμένας εἶχεν εὐ-
χὰς⁽³⁾ τριακοσίας, τοσαύτας ψήφους συνάγων καὶ ἐν τῷ κλίπῳ

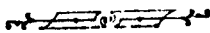
πληροφορίας τῶν Ἀποφθεγμάτων (σ. 285), καὶ τοῦ Συναξαριστοῦ (28 Ἀγούστου), ὅτε τελεῖται καὶ ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη, «ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, λέγοντος «πάντες οἱ λαθόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦν-
ται.» (Ματθ. κατ'. 52). Πλὴν τῶν διασωθέντων 18 αὐτοῦ Ἀποφθεγμάτων ὑπάρχουσι παρ' ἔμοι τὰ ἐξῆς ἀνέκδοτα αὐτοῦ ἔργα· Βίος καὶ πολιτεία αὐτοῦ μετὰ τινῶν ἀνεκ-
δότων Ἀποφθεγμάτων ἐξ Ἱεροσολυμιτικοῦ χειρογράφου, εἰς λόγος πρὸς τὸν Ἀβ-
βᾶν Ποιμένα, ἐπὶ κεφάλαια λόγων, περὶ καταστάσεως ἀρχαίου μοναχοῦ, περὶ τοῦ κατὰ διάνοιαν ἀμειψωρίστου πρὸς τὸν αὐτὸν ἐξ ἀγιορειτικοῦ χειρογράφου, 12 κεφάλαια περὶ ἀρετῶν καὶ προφητείαν περὶ τῶν μοναχῶν τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος ἐκ Συναϊτικοῦ χειρογράφου, ἅτινα, Θεοῦ εὐδοκούντος, βραβύτερον θὰ δημοσιεύσωμεν.

1) Τὸ ὄρος Φέρμη ἀναφέρεται ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τοῦ Ἀββᾶ Θεοδώρου (σ. 188) τοῦ καὶ ἀσκήσαντος ἐνταῦθα, καὶ Ἀρσενίου τοῦ μεγάλου (σ. 97) κατὰ τι-
νας δὲ ἔκειτο πρὸς βορρᾶν τῆς Νιτρίας.

2) Περὶ Παύλου ἔρ. Σωζομέν. στ'. 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 36.

3) Πολλάκις ὁ Παλλαδίος ἐμιλεῖ περὶ τῆς εὐχῆς, ἄγνωστον ὅμως εἰάν αὕτη συνίστατο ἐκ τοῦ συμβόλου τῆς πίστεως, τοῦ Πάτερ ἡμῶν, ἢ ἐκ μικροτέρων εὐχῶν, ἢ καὶ ἐκ ποσότητος ψαλμῶν. Βεβαίως δὲν ἐννοεῖ τὴν βραχεῖαν εὐχὴν «Κύριε Ἰη-
σοῦ Χριστέ υἱὰ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με», τὴν καὶ σήμερον ἐν χρήσει οὖσαν παρά τοῖς μοναχοῖς, διότι ὁ ἐνταῦθα Παῦλος ἠθύνετο νὰ ἀπαγγεῖλῃ αὐτὴν πλέον ἢ τριακοσά-

κατέχων καὶ ρίπτων καθ' ἐκάστην εὐχὴν ἔξω τοῦ κόλπου αὐτοῦ φήσων μίαν. Οὗτος ὁ ἔνθεος ἄνθρωπος παραβαλὼν συντυχίας ἔνεκεν καὶ ὠφελείας πνευματικῆς τῷ ἁγίῳ Μακαρίῳ τῷ λεγομένῳ πολιτικῷ, λέγει αὐτῷ· Ἄββα Μακάριε, θλιβομαι σφόδρα. Ἠνάγκασεν σὺν αὐτὸν ὁ τοῦ Χριστοῦ δούλος εἰπεῖν τὴν αἰτίαν δι' ἣν λυπεῖται. Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ἐν κώμῃ τινὶ παρθένος τις κατοικεῖ τριακοστὸν ἔτος ἡδὴ ἔχουσα ἀσκουμένη, περὶ ἧς μοι πολλὰ διηγήσαντο, ὅτι παρεκτός Σαββάτου ἢ Κυριακῆς οὐδέποτε γεύεται ἄλλην ἡμέραν, ἀλλὰ τὸν σύμπαντα χρόνον ἔλκουσα τὴν ἐβδομάδα, καὶ δι' ἡμερῶν πέντε ἐσθίουσα, ποιεῖ εὐχὰς ἑπτακοσίας, καὶ ἀπευδόκησα ἐγὼ ἑμαυτοῦ τοῦτο μαθὼν, ὅτι ἀνὴρ κατ' ἐκείνην τῇ ρώμῃ τοῦ σώματος δημιουργηθεὶς, ὑπεράνω τῶν τριακοσίων εὐχῶν ποιῆσαι οὐκ ἠδυνήθη. Ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ ἅγιος Μακάριος, λέγων· Ἐγὼ ἐξηκοστὸν ἔχω ἔτος ἀφοῦ τεταγμένας ἑκατὸν εὐχὰς ποιῶ, τὰ πρὸς τὴν τροφὴν ἐργαζόμενος ταῖς χρεῖαις, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς τὴν ὀφειλομένην συντυχίαν ἀποπληρῶ, καὶ οὐ κρίνει με ὁ λογισμὸς ὡς ἀμελήσαντα. Εἰ δὲ σὺ τριακοσίας εὐχὰς ποιῶν κρίνη ὑπὸ τοῦ συνειδότος, δῆλος εἶ ἢ καθαρῶς αὐτὰς μὴ εὐχόμενος, ἢ δυνάμενος πλείονας εὔχεσθαι καὶ μὴ εὐχόμενος.

ΚΓ'.

Περὶ Εὐλογίου τοῦ σχολαστικοῦ καὶ τοῦ λελωβημένου τὸ σῶμα.

Κρόνιος μοι⁽¹⁾ διηγήσατο ὁ πρεσβύτερος τῆς Νιτρίας, ὅτι νεώτερος ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς καὶ ἀκηδίας χάριν φυγὼν ἐκ τῆς

κ.ε., ἀλλ' ἄλλην τινὰ μεγαλειτέραν, περὶ ἧς δυστυχῶς δὲν διεσώθη οὐδεμία πληροφορία.

1) Τοῦ Κρόνιου τούτου ποιεῖται μναῖαν ὁ Παλλάδιος ἐν κεφ. η', ἣ δὲ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορία (κεφ. κη') καλεῖ αὐτὸν «ἕνα τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν σὺν Ἀντωνίῳ γενόμενον», ὃ δὲ βίος τοῦ Χρυσοστόμου (σ. 59) πρεσβύτερον καὶ μαθητὴν

μονῆς τοῦ ἀρχιμανδρίτου μου, ἀλώμενος ἔφθασα ἕως τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου⁽¹⁾. ἑκαθέζετο δὲ ὁ μακάριος οὗτος μεταξὺ Βαβυλωνος⁽²⁾ καὶ Ἡρακλέους⁽³⁾ εἰς τὴν πανέρημον τὴν φέρουσαν κατὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὡς ἀπὸ τριάκοντα σημείων τοῦ ποταμοῦ. Ἐλθὼν οὖν αὐτοῦ εἰς τὸ μοναστήριον τὸ παρὰ τὸν ποταμόν, ἔνθα οἱ τούτου μαθηταὶ ἑκαθέζοντο τὸ λεγόμενον Πίσπιρ⁽⁴⁾, Μακάριος καὶ Ἀμάτας, οἱ καὶ ἔθαψαν τὸν μακάριον κοιμηθέντα, ἔξεδεξάμην ἡμέρας πέντε, ἵνα συντύχω τῷ μακαρίῳ Ἀντωνίῳ. Ἐλέγετο δὲ παραβάλλειν αὐτὸν τῷ μοναστηρίῳ τούτῳ ποτὲ μὲν διὰ δέκα, ποτὲ διὰ εἴκοσι, καὶ διὰ πεντήκοντα ἡμερῶν, καθὼς ἂν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤγεν ἐπὶ εὐεργεσίᾳ καὶ ὠφελείᾳ τῶν παρατυγχανόντων ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Διάφοροι οὖν συνήχθημεν ἀδελφοὶ διαφόρους ἔχοντες χρείας, ἐν οἷς καὶ Εὐλόγιός τις Ἀλεξανδρεὺς μονάζων καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλος λελωθημένος, οὔτινες παρεγένοντο δι' αἰτίαν τοιάνδε. [Στάσις].

Οὗτος ὁ Εὐλόγιος σχολαστικὸς ὑπῆρχεν ἐκ τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων, ὃς ἔρωτι θεῖῳ πληγεὶς ἐπιθυμίᾳ ἀθανασίας, ἀπετάξατο τῶν θορύβων, καὶ πάντα διασκορπίσας τὰ ὑπάρχοντα κατέλιπεν ἑαυτῷ βραχέα νομίσματα, ἐργάζεσθαι μὴ δυνάμενος. Διαλογιζόμενος δὲ καθ' ἑαυτὸν τι ἂν δέοι αὐτὸν διαπραττέσθαι, καὶ μήτε εἰς συνοδίαν βουλόμενος εἰσελθεῖν, μήτε δεξάμενος, μήτε πληροφορούμενος, εὖρέ τινα ἀνὰ τὴν ἀγορὰν ἔρριμένον λελωθημένον, ὃς οὔτε χεῖρας εἶχεν οὔτε πόδας. Τούτου μόνῃ ἢ γλῶσσα ἀκατάτριπτος ὑπῆρχε πρὸς συμφορὰν

τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου. Πλὴν τούτου ἀναφέρεται καὶ ἕτερος ἐν ταῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 243), οὔτινος διεσώθησαν ὁ Ἀποφθέγματα.

1) Πρόκειται περὶ τοῦ ἔσω ὄρους, ἐνθα ἰδίως διέτριβε κατὰ τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἔτη ὁ ἅγιος Ἀντώνιος, περὶ οὗ ἀναφέρεται ἐν ταῖς κεφ. 49, 50 91 τοῦ βίου αὐτοῦ ἔρ. χάρτην.

2) Ἡ Βαβυλὼν (ἔρ. χάρτην) κατηδαφίσθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀράβων Ἀμερ (638), πλησίον δὲ αὐτῆς παρὰ τὸν ποταμὸν ἔκτισε νέαν πόλιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Φοστάτ (=σκηνήν), τὸ νῦν Κάϊρον.

3) Ἡρακλέους ἢ Ἡρακλεούπολις (νῦν Ἀχνας ἐλ. Μεδινέ), περὶ ἧς ἀναφέρεται ἐν κεφ. 18. τῆς κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορίας.

4) Τὸ Πίσπιρ (νῦν Ντέρ ἐλ Μερούν) ἦν τὸ ἔξω ὄρος τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου, περὶ οὗ ἔρ. κεφ. 89, 90, τοῦ βίου αὐτοῦ. ἔρ. χάρτην.

τῶν πικρατυγχανόντων. Ὁ δὲ Εὐλόγιος στάς, ἐνατενίζει αὐτῷ καὶ προσεύχεται τῷ Θεῷ, καὶ τίθεται διαθήκην μετὰ τοῦ Θεοῦ εἰπών, ὅτι, Κύριε, ἐπὶ τῷ σῶ ὀνόματι λαμβάνω τοῦτον τὸν λελωθημένον καὶ διαναπαύω αὐτὸν ἕως ἡμέρας θανάτου αὐτοῦ, ἵνα διὰ τούτου κἀγὼ σωθῶ. Χάρισαι σὺν μοι, Χριστέ, τὴν ὑπομονὴν τῆς εἰς αὐτὸν ὑπηρεσίας. Καὶ προσελθὼν τῷ λελωθημένῳ, λέγει αὐτῷ· Θέλεις, ὁ μέγας, λαμβάνω σε εἰς τὸν οἶκον καὶ ἀναπαύω σε; Λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Εἶθε κατηξίους, ἀλλὰ ἐγὼ ἀνάξιός εἰμι. Λέγει αὐτῷ ὁ Εὐλόγιος· Οὐκοῦν ἀπέρχομαι φέρω ὄνον καὶ λαμβάνω σε ἔνθεν· συνέθετο ὁ λελωθημένος μετὰ πολλῆς χαρᾶς. Ἐνεγκὼν σὺν ὄνον ἐκεῖνος ἔλαβεν αὐτὸν καὶ ἀπήνεγκεν εἰς τὸ ἴδιον ξενίδιον, καὶ ἦν αὐτοῦ ἐπιμελούμενος κατὰ πᾶσαν αὐτοῦ χρείαν. Διαρκέσας σὺν ὁ λελωθημένος ἐπὶ ἔτη δεκαπέντε, ἐνοσοκομεῖτο παρ' αὐτοῦ ὡς πατήρ, φιλοφρόνως λουόμενος, ἀλειφόμενος, ἐν πᾶσι τρεφόμενος καὶ διασασταζόμενος τὰς χερσὶ τοῦ Εὐλόγιου· καὶ ὑπὲρ ἀξίαν μὲν παρ' ἐκείνου δορυφορούμενος, καταλλήλως δὲ τῆς νόσου ἀναπαυόμενος. Μετὰ δὲ πεντεκαίδεκα ἔτη ὁ δαίμων ἐνέσκηψε τῷ λελωθημένῳ, θέλων τάχα καὶ τὸν Εὐλόγιον τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς προθέσεως στερεῆσαι, καὶ τὸν λελωθημένον τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς εὐχαριστίας τοῦ Κυρίου, καὶ ἀποστασιάζει αὐτὸς πρὸς τὸν Εὐλόγιον, καὶ ἤρξατο λέγειν κατ' αὐτοῦ πολλὰ δύσφημα, ὡς καὶ λοιδορίαις λοιπὸν πλύνειν τὸν ἄνδρα, ἐπιλέγων αὐτῷ· Σχάστα, φαγοκῦρι, ἀλλότρια χρήματα ἐκλεψας καὶ δεῦλος ὑπάρχων τὸν ἴδιον δεσπότην ἐσύλησας καὶ τῇ ἐμῇ προφάσει βούλει λαθεῖν, ὡς ἐπὶ προφάσει δῆθεν εὐποιίας εἰς τὸ ξενιδιόν σου λαβὼν με καὶ δι' ἐμοῦ θέλεις σωθῆναι; Ὁ δὲ Εὐλόγιος παρεκάλει αὐτὸν θεραπεύων αὐτοῦ τὴν καρδίαν, λέγων· Μή, κύρι, μὴ λέγε τοιαῦτα· ἀλλ' εἰπέ τί σε ἐλύπησα καὶ διορθοῦμαι. Ὁ δὲ ὄλως λελωθημένος ἔλεγεν ἐμβριθῶς· Οὐ θέλω σου ταύτας τὰς κολακείας, ἀπενεγκὼν ριψὸν με ἐν τῇ ἀγορᾷ. Ὁ δὲ Εὐλόγιος εἶπε· παρακαλῶ σε, θεραπεύθητι εἴ τι λυπῆ, κύρι ὁ μέγας. Ὁ δὲ λελωθημένος ἀγριαίνων θυμῷ, πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν· Οὐκέτι ἀνέχομαι τῆς ὑπόουλου σου καὶ εἰρωνικῆς κολα-

κείας. Οὐκ ἀρέσκομαι τῇ ζωῇ ταύτῃ τῇ τεταρχειυμένη καὶ
 φειδωλῷ, ἐγὼ κρέα θέλω ἐσθίειν. Ὁ δὲ μακρόθυμος Εὐλόγιος
 ἤνεγκεν αὐτῷ τὰ κρέα· ἰδὼν δὲ ταῦτα, πάλιν ἀνακράζει ὁ δυσ-
 πειθής, λέγων· Οὐ πληροφοροῦμαι εἶναι μετὰ σοῦ μόνου, ὄχλους
 θέλω βλέπειν. Λέγει αὐτῷ ὁ Εὐλόγιος· Ἐγὼ σοι φέρω ἄρτι
 πλῆθος ἀδελφῶν. Ὁ δὲ πάλιν ἀποδυσπετῶν, λέγει· Οὐαί μοι
 τῷ τάλαιπύρρῳ, τὴν σὴν ὄψιν οὐ θέλω ἰδεῖν, καὶ ἄγεις μοι τοὺς
 ὁμοίους σου ἀργοφάγους; καὶ σπαράξας ἑαυτὸν ἀτάκτῳ φωνῇ ἀν-
 ἐκράξεν· Οὐ θέλω, οὐ θέλω, εἰς τὴν ἀγορὰν θέλω. Ὡ βία! ρίψόν με
 ὅπου ἡῦρες. Λέγω ὅτι εἰ εἶχε χεῖρας τάχα, οὐ παρηγεῖτο καὶ
 ἀγγχόνῃ χρῆσασθαι, ἢ ξίφει ἑαυτὸν χειρώσασθαι, οὕτω τοῦ δαι-
 μονος αὐτὸν ἀγριώσαντος. Μετὰ ταῦτα ἀπέρχεται ὁ Εὐλόγιος
 πρὸς τοὺς ἐκ γειτόνων αὐτοῦ ἀσκητὰς καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ποι-
 ῆσω, ὅτι εἰς ἀπελπισμὸν με ἤγαγεν ὁ λελωθημένος οὗτος; Λέ-
 γουσιν αὐτῷ, διατί; ὁ δὲ, δεῖνά μοι διατίθει, καὶ τί ποιήσω οὐκ
 οἶδα· ρίψω αὐτόν; ἀλλὰ τῷ Θεῷ δεξιὰς ἔδωκα καὶ φοβοῦμαι,
 ἀλλὰ μὴ ρίψω αὐτόν; κακὰς μοι ἡμέρας καὶ νύκτας δίδωσιν·
 οὐκ οἶδα τί αὐτῷ ποιήσω. Λέγουσιν αὐτῷ ἐκεῖνοι· ἕως ὅτου
 ζῆ ὁ μέγας—οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὸν ἅγιον Ἀντώνιον—ἀνελθε
 πρὸς αὐτὸν θαλὼν τὸν λελωθημένον εἰς πλοῖον, καὶ ἀνένεγκε αὐ-
 τὸν εἰς τὸ μοναστήριον καὶ ἐκδεξαί ἕως οὐ ἔλθῃ ὁ μέγας ἐκ
 τοῦ σπηλαίου, καὶ ἀνένεγκε αὐτῷ τὸ κρίμα, καὶ ἔάν σοι
 εἴπη, στοίχησον αὐτῷ, ὁ γὰρ Θεὸς σοι λαλεῖ δι' αὐτοῦ. Ὁ δὲ
 εὐπειθής Εὐλόγιος ἠνέσχετο αὐτῶν, καὶ κολακεύσας τὸν λελω-
 θημένον καὶ ἐμβαλὼν αὐτὸν εἰς σκάφος βουκολικόν, ἐξῆλθε τῆς
 πόλεως ἐν νυκτί, καὶ ἀνήνεγκεν αὐτὸν εἰς τὸ μοναστήριον τῶν
 μαθητῶν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου. Συνέβη δὲ τὴν ἄλλην ἡμέ-
 ραν ἐλθεῖν τὸν μέγαν ἐσπέραν βαθεῖαν, ὡς ὁ Κρόνιος διηγῆσατο,
 ἐμπεφιβλωμένον χλανίδα δερματίνῃν. Ἐρχόμενος οὖν εἰς τὸ μο-
 ναστήριον ἑαυτοῦ εἰσῆρχετο, καὶ ταύτην εἶχε συνήθειαν καλεῖν
 τὸν Μακάριον καὶ ἐρωτᾶν αὐτῷ· Ἀδελφε Μακάριε, ἦλθόν τινες
 ἀδελφοὶ ἐνθάδε; ἀπεκρίνατο ὁ Μακάριος, ἦλθον. Καὶ ὁ μέγας Αἰ-
 γύπτιοι εἰσιν ἢ Ἱεροσολυμίται; δέδωκε δὲ αὐτῷ σημεῖον ὁ μέ-
 γας, λέγων· ὅταν ἀπραγοτέρους τινὰς ἴδῃς ἐλθόντας, λέγε ὅτι

Αἰγύπτιοι πάρεισιν, ἔταν δέ τινας εὐλαβεστέρους, λέγε ὅτι Ἰεροσολυμίται εἰσι. Ἦρώτα οὖν κατὰ τὸ εἰωθὸς ὁ μέγας λέγων τῷ μαθητῇ Μακαρίῳ· Αἰγύπτιοί εἰσιν οἱ ἀδελφοί, ἢ Ἰεροσολυμίται; ἀπεκρίνατο ὁ Μακάριος λέγων, ἔτι μίγμα εἰσίν. Ὅταν οὖν εἶπεν ὁ Μακάριος ὅτι Αἰγύπτιοί εἰσιν, ἔλεγεν αὐτῷ ὁ μέγας· Ποίησον αὐτοῖς φακὸν καὶ δὸς αὐτοῖς φαγεῖν καὶ ἐποίησε αὐτοῖς εὐχὴν μίαν καὶ ἀπέλυεν αὐτούς. Ὅταν δὲ ἔλεγεν ὅτι Ἰεροσολυμίται, ἐκαθέζετο δι' ὄλης νυκτὸς καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὰ προσήκοντα πρὸς σωτηρίαν. Ἐν ἐκείνῃ οὖν τῇ ἑσπέρᾳ καθεσθεις, φησί, προσκαλεῖται πάντας ὁ μέγας, καὶ μηδενὸς αὐτῷ εἰρηκότος ἐποίησεν ὄνομα ἔχει ὁ σχολαστικός, ἑσπέρας οὔσης βαθείας, καλεῖ αὐτὸν λέγων· Εὐλόγιε, Εὐλόγιε, Εὐλόγιε, ἐκ τρίτου εἰρηκότος. Ὁ σχολαστικὸς Εὐλόγιος οὐκ ἀπεκρίνατο, οἰόμενος ἄλλον τινὰ καλεῖσθαι τῷ ὀνόματι τούτῳ. Λέγει αὐτῷ ἐκ δευτέρου· σοὶ λέγω, Εὐλόγιε, τῷ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἐλθόντι. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Εὐλόγιος· Τί κελεύεις, δέομαί σου; λέγει αὐτῷ ὁ μέγας· Τί ἤλθες ἐνθάδε; ἀπεκρίνατο ὁ Εὐλόγιος λέγων αὐτῷ· Ὁ ἀποκαλύψας σοὶ τὸ ὄνομά μου καὶ τὸ πρᾶγμα σοὶ ἀπεκάλυψε δι' ὃ ἤλθον. Λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος Ἀντώνιος· Ἐμαθον δι' ὃ ἤλθες, ἀλλ' ἐπὶ πάντων τῶν ἀδελφῶν εἶπέ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀκούσωσι. Κελευσθεὶς οὖν ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος Εὐλόγιος, εἶπεν ἐπὶ πάντων. **[Στάσις].**

Τοῦτον τὸν λελωθημένον εὐρον ἐγὼ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐρριμένον καὶ ἀμελούμενον κατελεήσας δὲ αὐτόν, τῷ Θεῷ προσευξάμενος δεθῆναι μοι χάριν ὑπομονῆς εἰς αὐτόν, δέδωκα δὲ καὶ δεξιὰς τῷ Χριστῷ, ἵνα αὐτὸν νουσοκμήσω, ὅπως κἀγὼ σωθῶ δι' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ἀνανῆ δι' ἐμοῦ· ἐξ οὗ δὲ ἐσμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔτη εἰσι δεκαπέντε, ὡσπερ καὶ τῇ σῇ ἀγιωσύνῃ ἀπεκαλύφθη τὰ πάντα. Ἄλλ' οὐκ οἶδα τί δεινὸν πεπονθὸς παρ' ἐμοῦ μετὰ τσαυτὰ ἔτη εἰς ἄκρον με νῦν χειμάζει· ἐνεθυμήθην οὖν αὐτὸν ρίφαι εἰς τοῦτό με καταναγκάσαντος, τούτου χάριν ἤλθον εἰς τὴν σὴν ἀγιωσύνην, ἵνα μοι συμβουλεύσης τί ἐφείλω ποιῆσαι, καὶ προσεύξη περὶ ἐμοῦ, δεινῶς γὰρ χειμάζει με. Λέγει αὐτῷ ὁ μέγας Ἀντώνιος ἐμβριθεστάτῃ φωνῇ· Ρίπτεις αὐτόν, Εὐ-

λόγισ; Ἄλλ' ὁ ποιήσας αὐτὸν οὐ ρίπτει αὐτόν. Σὺ αὐτὸν ρίπτεις; Ἐγείρει ὁ Θεὸς τὸν καλλιονά σου καὶ συνάγει αὐτόν. Καὶ ἐφυσάσας ὁ Εὐλόγιος κατέπηξε ταῦτα ἀκούσας. Καταλείψας δὲ τὸν Εὐλόγιον ὁ μέγας Ἀντώνιος ἀρχεται τῇ γλώττῃ μασιτίζειν τὸν λελωθημένον καὶ ἀποβοᾶν πρὸς αὐτόν, λέγων· Λελωθημένε, πεπηρωμένε, ἀνάξιε τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, οὐ παύη θεομαχῶν, παροργίζων τὸν ἀδελφόν; Οὐκ οἶδας ὅτι ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ ὑπηρετῶν σοι; Πῶς τολμᾶς κατὰ τοῦ Χριστοῦ τοιαῦτα φθέγγεσθαι; Οὐ διὰ τὸν Χριστὸν ἐδούλωσεν ἑαυτὸν εἰς τὴν σὴν ὑπουργίαν; Στύψας οὖν καὶ τοῦτον τοῖς ἐπιπληκτικαῖς λόγοις ἀφίησι τούτους καὶ διαλεχθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς πᾶσι τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐκάστω, ἐπιλαμβάνεται πάλιν τὸν Εὐλόγιον καὶ τὸν λελωθημένον ὁ ἅγιος οὗτος καὶ λέγει αὐτοῖς· Μὴ περιστραφῆτε, τέκνα, μηδαμῶθεν, ἀλλ' ἀπέλθετε μετ' εἰρήνης καὶ μὴ χωρισθῆτε ἀπ' ἀλλήλων ἀποθέμενοι πᾶσαν λύπην, ἣν ὁ δαίμων ὑμῖν ἐνέβαλε, καὶ μετὰ καθαρᾶς ἀγάπης ὑποστρέψατε εἰς τὴν κέλλαν, εἰς ἣν καὶ ἐχρονίσατε· ἤδη γὰρ ἀποστέλλει ὁ Θεὸς ἐφ' ὑμᾶς. Ὁ πειρασμὸς γὰρ οὗτος ἐπεσεῖσθη ὑμῖν ἀπὸ τοῦ σατανᾶ, ἐπειδὴ οἶδεν ὅτι ἀμφοτέροι περι τέλος ἔχετε, καὶ στεφάνων μέλλετε ἀπολαύσειν παρὰ Χριστοῦ, καὶ αὐτὸς διὰ σοῦ καὶ σὺ δι' αὐτοῦ. Μὴ οὖν ἄλλο τι φρονήσητε, καὶ ἐλθὼν ὁ ἄγγελος μὴ εὖρη ὑμᾶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, καὶ μέλλετε τῶν στεφάνων στερεῖσθαι. Σπεύσαντες οὖν θάπτον ὠδευσαν καὶ ἦλθον εἰς τὴν κέλλαν αὐτῶν ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ, καὶ ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν τελευτᾷ ὁ μακάριος Εὐλόγιος ἀναλύσας πρὸς τὸν Κύριον· καὶ ἐντὸς ἄλλων τριῶν ἡμερῶν τελευτᾷ ὁ τὸ σῶμα λελωθημένος, καὶ αὐτὸς πρᾶθέμενος εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Χρονοτριβήσας οὖν ὁ Κρόνιος εἰς τοὺς περὶ Θηβαΐδα τόπους κατήλθεν εἰς τὰ μοναστήρια Ἀλεξανδρείας· καὶ συνέβη τοῦ μὲν μακαρίου Εὐλογίου τὰ τεσσαρακοστὰ ἐπιτελεῖσθαι, τοῦ δὲ λελωθημένου τὸ σῶμα τὰ τρίτα(1) παρὰ τῆς ἀδελφότητος.

1) Ἀνωτέρω ὁ Παλλάδιος λέγει, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ

Μεμαθηκῶς οὖν ὁ Κρόνιος τοῦτο ἐξέστη, καὶ λαθὼν Εὐαγγέλιον εἰς πίστιν τῶν ἀκουόντων τέθεικεν ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν καὶ διωμόσατο αὐτοῖς ἀφηγησάμενος τὴν πρόγνωσιν τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου περὶ αὐτῶν, καὶ περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων, ὅτι τούτων ὄλων τῶν λόγων ἐρμηνεύς αὐτὸς γέγονα τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου Ἑλληνιστὶ μὴ εἰδότες· ἐγὼ γὰρ ἠπιστάμην ἀμφοτέρως τὰς γλώσσας, καὶ ἤρμηνευσα αὐτοῖς τοῖς μὲν μακαρίοις λοιπὸν διὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ χάριν Εὐλογία καὶ τῷ λελωθημένῳ τὸ σῶμα Ἑλληνιστὶ τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου εἰρημένα, τῷ δὲ παναγίῳ καὶ μακαρίῳ καὶ μεγάλῳ Ἀντωνίῳ Αἴγυπτιστὶ τὰ παρὰ τῶν ἀμφοτέρων εἰρημένα.

Καὶ τοῦτο δὲ διεγείτο ὁ Κρόνιος, ὅτι ἐν ἡ νυκτὶ εἰρηνεύσας τοὺς περὶ Εὐλόγιον τὸν μακάριον ἀπέλυσε, διεγείτο ἡμῖν ὁ μακάριος καὶ μέγας Ἀντώνιος, ὅτι ἐνιαυτὸν ὀλόκληρον ἠϋξάμην ἀποκαλυφθῆναι μοι τὸν τόπον τῶν δικαίων καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν. Καὶ ἔθεασάμην μακρὸν γίγαντα μέλανα ὑφούμενον ἕως τῶν νεφελῶν, τὰς χεῖρας ἐκτεταμένας ἔχοντα ἐπὶ τὸν οὐρανόν, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ λίμνη θαλάσσης ἔχουσα μέτρον καὶ ἑώρων ψυχὰς ἀνιπταμένας ὡς ὄρνεα. Καὶ ὅσαι μὲν ὑπερίπταντο αὐτοῦ τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς διεσώζοντο ὑπὸ ἀγγέλων, ὅσαι δὲ παρὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐκοσσίζοντο, ἐνέπιπτον εἰς τὴν λίμνην. Ἦλθεν οὖν φωνή, φησὶ μοι, λέγουσα· Ταύτας ἄς βλέπεις ὑπεριπταμένας τῆς τοῦ γίγαντος κεφαλῆς καὶ τῶν χειρῶν τούτου ψυχὰς, αὐταὶ εἰσιν αἱ ψυχαὶ τῶν δικαίων, αἵτινες σώζονται ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, ἀποφερόμεναι εἰς τὸν παράδεισον· αἱ δὲ πλησόμεναι ὑπὸ τῶν μέλανος χειρῶν, αὐταὶ εἰς τὸν ᾄδην καταποντίζονται αἱ ὑποσυρεῖσαι τοῖς θελήμασι τῆς σαρκὸς καὶ τῇ μησικακίᾳ ἐξακολουθήσασαι⁽¹⁾. [Στάσις].

Εὐλογίου ἀπέθανε καὶ ὁ λελωθημένος, ἐνταῦθα δὲ ὅτι, ἀγομῆναι τῶν τεσσαρακοσῶν τοῦ Εὐλογίου ἐτελοῦντο τὰ τρίτα τοῦ λελωθημένου, ἀρα οὐχὶ μετὰ τρεῖς, ἀλλὰ μετὰ 37 ἡμέρας ἀπέθανεν ὁ λελωθημένος.

1) Τὸ διήγημα τοῦτο ὡς ἐξῆς ἀπαντᾷται ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου· «Διαλέξως ποτε γενομένης πρὸς τινὰς εἰσελθόντας πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς δια-

ΚΔ΄.

Περὶ Παύλου τοῦ ἀπλοῦ.

Διηγείτο δὲ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ Ἰέραξ⁽¹⁾, καὶ Κρόνιος δὲ οὗτος καὶ ἕτεροι πλείονες τῶν ἀδελφῶν, περὶ ὧν μέλλω λέγειν, ὅτι Παῦλός⁽²⁾ τις ἄγροικος γεωργός, καθ' ὑπερβολὴν ἄκακος καὶ ἀπλὸς τὸν τρόπον, ὠραιοτάτη συνεζεύχθη γυναικί, κακοτρόπῃ τὴν γνώμην, ἣτις τοῦτον διέλαθεν ἀμαρτάνουσα ἐπὶ μήκιστον χρόνον. Εἰσελθὼν οὖν ἐξ ἀγροῦ αἰφνίδιον εἰς τὸν οἶκον, εὔρεν αὐτοὺς αἰσχροπραγοῦντας — τῆς προνοίας εἰς τὸ συμφῆρον ὀδηγήσουσας τὸν Παῦλον. — καὶ θεασάμενος ταύτην μετὰ τοῦ συνήθους αὐτῆ, γελάσας σεμνὸν ἐπιφωνεῖ αὐτοῖς, λέγων· Καλῶς, καλῶς, ἀληθῶς οὐ μέλει μοι. Μὰ τὸν Ἰησοῦν, ἐγὼ αὐτὴν οὐκέτι αἴρω ὑπαγε, ἔχε αὐτὴν καὶ τὰ παιδιὰ αὐτῆς, ἐγὼ γὰρ ὑπάγω καὶ γίνομαι μοναχός. Καὶ μηδενὶ μηδὲν εἰρηκῶς, ἀναπρέχει τὰς ὀκτῶ μονὰς καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν Ἀββαῖον Ἀν-

γαγῆς τῆς ψυχῆς, καὶ ποῖος μετὰ ταῦτα αὐτῆ τόπος ἔσται, τῇ ἐξῆς νυκτὶ καλεῖ τις ἀνωθεν αὐτόν, λέγων· Ἀντώνιε, ἀναστὰς ἐξέλθε καὶ βλέπε. Ἐξεληθὼν τοίνυν, ἤδει γὰρ τίσιν ὑπακοῦειν ὀφείλει, ἐθεώρησέ τινα μακρὸν ἀηδῆ καὶ φοβερὸν ἐστῶτα καὶ φθάνοντα μέχρι τῶν νεφελῶν, καὶ ἀναβαινοντάς τινας ὡσπερ ἐπιτερωμένους, κἀκεῖνον ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας· καὶ τοὺς μὲν κωλυμένους παρ' αὐτοῦ, τοὺς δὲ ὑπεριπταμένους καὶ διελθόντας λοιπὸν ἀμερίμους ἀνάγεσθαι, ἐπὶ μὲν τοὺς τοιοῦτους ἔτριξε τοὺς ὀδόντας ὁ μακρὸς ἐκεῖνος, ἐπὶ δὲ τοῖς ἀποπίπτουσιν ἔχαιρε. Καὶ εὐθὺς πρὸς Ἀντώνιον ἐγένετο φωνή· νόει τὸ βλέπόμενον καὶ διανοιχθείσης αὐτοῦ τῆς διανοίας ἐνενοεῖ τῶν ψυχῶν εἶναι τὴν πάροδον, καὶ τὸν ἐστῶτα μακρὸν εἶναι τὸν ἐχθρὸν τὸν φθάνοντα τοῖς πιστοῖς, καὶ τοὺς μὲν ὑπευθύνους αὐτῷ κρατοῦντα καὶ κωλύοντα διελθεῖν, τοὺς δὲ μὴ πεισθέντας αὐτῷ μὴ δυνάμενον κρατεῖν ὡς ὑπερβαίνοντας (Κεφ. 66. σελ. 637).

1) Ὁ ἐναυθα Ἰέραξ καὶ ὁ ἐν τῷ διαλόγῳ τοῦ βίου τοῦ Χρυσοστόμου (σ. 58, 59) ἀναφερόμενος ἴσως εἶνε ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπόν. Κατὰ τὰς τοῦ βίου πληροφορίας, οὗτος ἐξῆσε πλέον τῶν 90 ἐτῶν καὶ συναναστράφη τῷ μακαρίῳ Ἀντωνίῳ, μονάσας πρῶτον ἐν τῷ Πορφυριτῇ ἐπὶ 4 ἔτη, 25 δὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Νιτρίας. Δύο μικρὰ ἀποφθέγματα διασώθησαν ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 231) καὶ ἴσως ἀνήκουσι τούτῳ· ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη εορτάζεται τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

2) Περὶ τοῦ ἀπλοῦ Παύλου ἔρ. Σωζομέν. α'. 13, Νικηφόρ. Καλλιστ. η'. 40, καὶ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ. (κεφ. λα') συμπληρωματικὰς τινὰς εἰδησεις. Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 7 Μαρτίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

τώνιον⁽¹⁾, καὶ κρούει τὴν θύραν. Ἐξελθὼν οὖν ὁ μακάριος Ἀντώνιος ἐρωτᾷ αὐτόν· Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Μοναχὸς θέλω γενέσθαι. Ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος, καὶ λέγει· Ἐτῶν ἐξήκοντα γέρων ἄνθρωπος ὡς μοναχὸς γενέσθαι οὐ δύνασαι, ἀλλὰ μάλλον ἀπελθε εἰς κώμην καὶ ἐργάζου καὶ ζῆθι ἐργατικὸν βίον εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ· ὑπομῖναι γὰρ οὐ τὰς θλίψεις τῆς ἐρήμου οὐ δύνασαι. Ἀποκρίνεται πάλιν ὁ γέρων καὶ λέγει· Εἴ τι ἐάν με διδάξης, τοῦτο ποιήσω. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος· Εἰρηκὰ σοι ὅτι γέρων εἶ, καὶ οὐ δύνασαι μονάσαι· ἀπελθε εἰς κοινόβιον πλειόνων ἀδελφῶν, οἵτινες δύνανταί σου τῆς ἀσθενείας ἀνέχεσθαι· ἐγὼ γὰρ μόνος κάθημαι ὡς, διὰ πέντε ἡμερῶν ἐσθίων καὶ τοῦτο λιμώττων. Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ῥήμασιν ἀπεσέβη τὸν Παῦλον. Καὶ ὡς οὐκ ἠνέσχετο αὐτοῦ κλείσας τὴν θύραν ὁ Ἀντώνιος οὐκ ἐξῆλθεν ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς δι' αὐτόν, οὐδὲ πρὸς τὴν ἰδίαν χρεῖαν. Ὁ δὲ γέρων παρέμενεν οὐκ ἀναχωρῶν. Τῇ οὖν τετάρτῃ ἡμέρᾳ χρεῖας αὐτὸν καταλαβούσης, ἀνοίξας ἐξῆλθε, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πάλιν, λέγει τῷ Παύλῳ· Ἀπελθε ἔνθεν γέρων, τί με ὑποπιάζεις; οὐ δύνασαι ὡς μεῖναι. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ἀμήχανόν ἐστιν ἀλλαχού με ἀποθανεῖν, ἀλλ' ἢ ὡς. Περιβλεψάμενος δὲ ὁ Ἀντώνιος, καὶ ἰδὼν ὅτι τὰ πρὸς τροφήν οὐ βαστάζει, οὐκ ἄρτον, οὐχ ὕδωρ, οὐχ ἕτερόν τι, καὶ τετάρτην ἔχει καρτερήσας νῆστις, ἐλογίσατο ὁ μέγας Ἀντώνιος· ἔτι μήποτε καὶ ἀποθάνῃ, ἀπειρος ὢν τοῦ νηστεύειν, καὶ κηλιδώσει μου τὴν ψυχὴν· εἰσδέχεται οὖν αὐτὸν τότε. Καὶ τοιαύτην ἀνέλαβε πολιτείαν ὁ Ἀντώνιος σκληραγωγίας ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, οἷαν οὐδὲ ὅτε ἐν ἀρχαῖς τῆς νεότητος. Καὶ βρέξας θαλλοὺς ἐκ φοινίκων, λέγει αὐτῷ· Δέξαι, πλέξον σειρὰν ὡς βλέπεις ἐμέ. Πλέκει ὁ γέρων μέχρις ἐνάτης, ὀργυίας δεκαπέντε μόχθῳ πολλῷ. Θεασάμενος δὲ ὁ μέγας Ἀντώνιος τὸ πλέγμα δυσηρεστήθη,

1) Ἄγνωστον κατὰ ποῖον ἔτος προσήλθε τῷ Ἀντωνίῳ ὁ Παῦλος, πάντως ἔμπροσθεν τοῦ 337, διότι ἀναφέρεται ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 86), ὅτι λαβὼν ὁ Ἀντώνιος γράμματα Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως (337—361), ἔπειθ ἀπέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν συνεβουλεύθη περὶ τούτου τὸν Παῦλον, ὅστις εἶπεν αὐτῷ· «ἐὰν ἀπέλθῃς Ἀντώνιος λέγῃ· εἰ δὲ μὴ ἀπέλθῃς Ἀββᾶς Ἀντώνιος».

καὶ ἐπιφερόμενος λέγει αὐτῷ· Κακῶς ἐπλεξας, ἀπόπλεξον καὶ ἄνωθεν πλέξον· νήσται αὐτῷ ὄντι τετάρτην ἡμέραν καὶ ἡλικιωτή. Ταύτην ἐπαγαγὼν τὴν σῆψιν, ἵνα δυσφορήσας ὁ γέρων φύγη τὸν Ἀντώνιον καὶ τὸν βίον τῶν μοναχῶν. Ὁ δὲ καὶ ἀπέπλεξε καὶ πάλιν ἐπλεξε τοὺς αὐτοὺς θαλλοὺς πάνυ δυσχεροστέρευς, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἐκ τῆς πρώτης πλοκῆς ἐρρυσιδωμένους. Θεασάμενος οὖν ὁ μέγας Ἀντώνιος, ἐτι οὔτε ἐγόγγυσεν ὁ γέρων οὔτε ἐμικροφύχησεν, οὔτε κὰν πρὸς βραχὺ ἠγανάκτησεν, οὐδὲ ὅπως τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διέστρεψε, κατενύγη ἐπ' αὐτῷ. Καὶ δύνωντος τοῦ ἡλίου, λέγει αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος· Παπία, θέλεις φάγωμεν ἄρτου κλάσμα; Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ὡς δοκεῖ σοι, Ἀεθα. Καὶ τοῦτο πάλιν ἐπὶ πλεῖον ἔκαμψε τὸν Ἀντώνιον, τὸ μὴ προσδραμεῖν προθύμως τῇ τῆς τροφῆς ἀγγελίᾳ, ἀλλ' αὐτῷ ἐπιτρέψαι τὴν ἐξουσίαν. Θὲς οὖν, φησὶν ὁ Ἀντώνιος τῷ γέροντι, τὴν τράπεζαν καὶ ὑπήκουσε. Φέρει ἄρτους ὁ Ἀντώνιος καὶ ἐπιτίθησι τῇ τραπέζῃ παξαμάδας τέσσαρας, ἔχοντας ὡς ἀπὸ οὐγκιῶν ἕξ· καὶ ἐαυτῷ μὲν ἔθρεξεν ἓνα—ξηροὶ γὰρ ἦσαν,—ἐκείνῳ δὲ τρεῖς. Ψάλλει ψαλμὸν ὁ Ἀντώνιος ὃν ἤδει, καὶ δωδέκατον αὐτὸν ψάλας, δωδέκατον ἠΰξατο, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ δοκιμάσῃ τὸν Παῦλον. Ὁ δὲ γέρων προθυμότερον τῷ μεγάλῳ συνῆύξατο, ἠρεῖτο γάρ, ὡς οἶμαι, σκορπίους μᾶλλον ποιμᾶναι ἢ μοιχαλίδι συζῆσαι. Μετὰ δὲ τὰς δώδεκα προσευχὰς ἐκαθέσθησαν τοῦ φγεῖν ἐσπέρας οὔσης βαθείας. Φαγὼν οὖν ὁ μέγας Ἀντώνιος τὸν παξαμᾶν τὸν ἓνα, ἄλλου οὐχ ἤψατο. Ὁ δὲ γέρων σχολαιώτερον ἐσθίων, ἐτι εἶχε τοῦ παξαματίου οὐ ἤρξατο· ἐξεδέχετο οὖν ὁ Ἀντώνιος, ἕως οὐ τελέσῃ. Καὶ λέγει αὐτῷ· Φάγε, παπία, καὶ ἄλλον παξαμᾶν. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· ἐὰν οὐ ἐσθίης, κἀγὼ σοῦ δὲ μὴ ἐσθίοντος, οὐκ ἐσθίω. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος· ἐμοὶ ἐπαρκεῖ, μοναχὸς γάρ εἰμι. Ἀποκρίνεται τῷ μεγάλῳ ὁ Παῦλος· ἀρκεῖ καὶ ἐμοί, καὶ ἐγὼ γὰρ θέλω μοναχὸς γενέσθαι. Ἐγείρονται πάλιν καὶ ποιεῖ δώδεκα προσευχὰς καὶ δώδεκα Ψαλμοὺς(1)· καὶ μετὰ τὰς προσευχὰς καθεύδουσι μικρὸν τοῦ

1) Ἐν τῷ ἐσπερινῷ «δώδεκα Ψαλμοὺς λέγουσιν οἱ Σκητιῶται, καὶ καθ' ἕναστον τέλος ἀντὶ δοξολογίας Ἀλληλούϊα λέγοντες, καὶ ποιοῦντες μίαν εὐχὴν»

πρωτοὔπνιου, καὶ πάλιν ἐγείρονται ψάλλειν ἀπὸ μεσονυκτίου ἕως ἡμέρας. [Στάσις].

Ὡς οὖν εἶδε τὸν γέροντα ὁ μέγας Ἀντώνιος εἰς πάντα προθύμως αὐτῷ ἐπακολουθήσαντα εἰς τὴν τῆς ἀσκήσεως πολιτείαν, πάλιν λέγει αὐτῷ· Ἴδε, ἀδελφέ, ἐὰν δύνασαι καθ' ἡμέραν οὕτως, μένε μεθ' ἡμῶν. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ἐὰν μὲν πλεόν τιποτε ἔχῃς μοι δεῖξαι, οὐκ οἶδα, ἐπεὶ πάντα ἃ σὲ εἶδον ποιοῦντα, ποιῶ καὶ γὼ εὐχερῶς. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος τὴν ἄλλην ἡμέραν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου, ἰδοὺ γέγονας μοναχός. Πληροφορηθεὶς οὖν καθ' ὑπερβολὴν ἐν πᾶσιν εἰς αὐτὸν ὁ μακάριος καὶ μέγας Ἀντώνιος, ἔτι τελείας ἐστὶ πάνυ ψυχῆς ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος Παῦλος ὁ ἄπλαστος, λίαν ἀπλοῦς ὢν, μετὰ μήνας ρητούς, τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος συνεργούσης Ἀντωνίῳ τῷ μακαρίῳ, ποιεῖ αὐτῷ κέλλαν λοιπὸν ὡς ἀπὸ σημείων τριῶν ἢ τεσσάρων τῆς κέλλης ἑαυτοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ ἰδοὺ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ συνεργούσης σοι γέγονας μοναχός· μένε κατ' ἰδίαν λοιπὸν, ἵνα καὶ πείραν λάβῃς δαιμόνων. Οἰκίσας οὖν καθ' ἑαυτὸν ὁ Παῦλος ὁ ἀπλοῦς ἔτος ἐν χαρίσματος κατηξιώθη κατὰ δαιμόνων καὶ νοσημάτων παντοδαπῶν, κατορθώσας εἰς ἄκρον τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀρετήν⁽¹⁾.

Μιᾶς τοίνυν τῶν ἡμερῶν καθ' ὑπερβολὴν δεινότατος δαιμονίων ἠνέχθη νεανίσκος⁽²⁾ Ἀντωνίῳ τῷ μακαρίτῃ, ἀρχικὸν ἔχων χαλεπώτατον δαίμονα, ὃς καὶ αὐτὸν τὸν εὐρανόθεν ἐδυσ-

Ὁμοίως δὲ καὶ τὴν νύκτα δώδεκα Ψαλμοῦς» (Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου ἐρωταποκρίσεις, ἐκδ. Νικηδίου ἀγορίστ. Βενετία 1816 σ. 40). Παρὰ τοῖς Ρώσοις ἔσουχαις μοναχοῖς οἱ δώδεκα ψαλμοὶ εἶνε οἱ ἐξῆς· κοτ', λα', λγ', λδ', λη', λθ', μ', εῖδ', σ', οστ', ρα', καὶ ὁ ρμα', διακροῦντες δὲ αὐτοὺς εἰς τέσσαρας στάσεις, λέγουσιν ἐν ἐκάστῃ στάσει, μετὰ τοὺς τρεῖς ψαλμοὺς, τὸ Τρισάγιον, τρία τροπάρια κατανυκτικά, καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον λ'. Ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ στάσει λέγουσι καὶ τὴν προσευχὴν τοῦ Μανασσῆ, τὴν δοξολογίαν, τὴν εὐχὴν τοῦ ἁγίου Εὐστατίου, Μεγαλύνων μεγαλύνω σε, τρία κατανυκτικά, τὸ Κύριε ἐλέησον λ'. καὶ εἶτα ποιοῦσιν ἀπόλυσιν.

1) «Τελείαν δὲ αὐτῷ φιλοσοφίαν ἐπιμαρτυρήσας καθ' ἑαυτὸν διάγειν ἐπέτρεπεν, ὡς μηδὲν διδασκάλου δεόμενον. Ἐπεψηφίζετο δὲ καὶ ὁ Θεὸς τῇ Ἀντωνίου μαρτυρίᾳ καὶ τοῖς ἔργοις ἐπεδείκνυε τὸν ἄνδρα ἰνδοξότατον· κρείττονα δὲ καὶ αὐτοῦ τοῦ διδασκάλου εἰς τὸ κακοῦν καὶ ἀπελαύνει τοὺς δαίμονας» (Σωζομέν. α'. 14).

2) Ἀντὶ νεανίσκος παρὰ Πέτρῳ τῷ Δαμασκηνῷ ἀπαντάται κέρη (Λόγ. συν-οπτικοὶ σελ. 107. Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν, ἐκδ. Ἀθηνῶν 1893).

φήμει. Προσεσχηκῶς οὖν ὁ μέγας Ἀντώνιος τῷ νσανίσκῳ, λέγει τοῖς ἄγουσιν αὐτόν· Οὐκ ἔστι τοῦτο τὸ ἔργον ἐμόν, κατὰ γὰρ τούτου τοῦ τάγματος τῶν δαιμόνων τοῦ ἀρχικοῦ οὐπω ἠξιώθητι χάρισματος, ἀλλὰ τοῦτο τὸ χάρισμα Παύλου ἐστὶ τοῦ ἀπλοῦ. Ἀπελθὼν οὖν ὁ μακάριος Ἀντώνιος πρὸς τὸν δόκιμον Παῦλον ἀπήγαγε καὶ αὐτούς, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ Παῦλε, ἐκβαλε τὸν δαίμονα τοῦτον ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ἵνα ὑγιαίνων ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια καὶ δοξάσῃ τὸν Κύριον. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Σὺ γὰρ τί; οὐκ ἐκβάλλῃς αὐτόν; Λέγει αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος, οὐ σχολάζω ἐγώ, ἄλλο ἔχω πρᾶγμα. Καὶ καταλείψας ἐκεῖ τὸν παῖδα ὁ μέγας Ἀντώνιος ὑπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν κέλλαν. Ἀναστὰς οὖν ὁ ἄκακος γέρον καὶ προσευξάμενος ἐνεργῆ προσευχὴν, προσκαλεσάμενος τὸν δαιμονιζόμενον λέγει· εἶρηκεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι ἐξελθε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα δοξάσῃ τὸν Κύριον ὑγιῆς· Ὁ δὲ δαίμων μετὰ εὐσφημίας ἔκραξεν· οὐκ ἐξέρχομαι⁽¹⁾, φαγόνγηρε, λῆρε. Λαβὼν οὖν τὴν μηλωτὴν ἑαυτοῦ, κατὰ νώτου αὐτὸν ἔτυπτε λέγων· Ἐξελθε, εἶρηκεν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος. Ὁ δὲ δαίμων ἐλοιδῶρει καὶ τὸν Ἀντώνιον μετὰ τοῦ Παύλου σφοδρότερον, λέγων· Οἱ πολυφάγοι οὗτοι, οἱ λελημαργημένοι, οἱ ἀπληστοί, οἱ μηδέποτε τοῖς ἰδίοις ἀρκεύμενοι, τί κοινὸν ἔχετε μεθ' ἡμῶν; τί ἡμᾶς τυραννεῖτε; Τέλος λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ἐκβαίνεις, ἢ ὑπάγω λέγω τῷ Χριστῷ. Μὰ τὸν Ἰησοῦν, ἐὰν μὴ ἐκβαίνῃς, ἰδοὺ ἄρτι ὑπάγω λέγω τῷ Χριστῷ, καὶ οὐαί σοι ἔχει ποιῆσαι. Προσεδυσφήμησε δὲ καὶ τὸν Ἰησοῦν ὁ ἀνήμερος δαίμων, κράζων· οὐκ ἐξέρχομαι. Ἐπὶ τούτῳ χολέσας ὁ ἅγιος Παῦλος κατὰ τοῦ δαίμονος ἐξήλ-

1) «Διὰ τοῦτο, παρατηρεῖ Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, οὐκ ἤκουσεν ὁ δαίμων εὐθὺς τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὸ εἰπεῖν αὐτῷ ὁ μέγας Ἀντώνιος. Ἀββᾶ Παῦλε, ἐκβαλε τὸν δαίμονα τῆς κόρης ταύτης, καὶ οὐκ ἔβαλεν εὐθὺς μετάνοιαν ὑπακούσας, ἀλλὰ τρόπον τινὰ ἀντέλεγεν εἰπὼν, σὺ δὲ τί, καὶ μετὰ τὸ ἀκοῦσαι ὅτι ἐγὼ οὐκ ἀδeiaζω, τότε ὑπήκουσε· καὶ τούτου χάριν, εἶπε ὁ μακάριος γέρον (ὁ Παλλάδιος), ὅτι οὐκ ἐξήλθεν εὐθὺς ὁ δαίμων, ἀλλὰ μετὰ τὸ κοπιᾶσαι πολλά. Καὶ εἰκότως· οὐ μόνον γὰρ ὡς θεωρορούμενος πιστεύεται ὁ γέρον, ἀλλὰ ἡ τοῦ νικιτήρος μαρτυρεῖ, καὶ ἡ τοῦ Μωϋσεώς ἀντιλογία, καὶ ἡ τοῦ προφήτου τοῦ ζητοῦντός ποτε πληγῆναι ἀπὸ τινος. (ἐνθ' ἂν).

θε τῆς ἑαυτοῦ ξενίας κατ' αὐτὴν τὴν σταθηρὰν μεσημβρίαν· τῶν δὲ Αἰγυπτίων τὸ καῦμα μάλιστα ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις συγγενές ἐστι τάχα τῆς Βαβυλωνίας καμίνου. Στάς οὖν ὡς στύλος τοῦ οὐρανοῦ, στύλος ἐπὶ τῆς πέτρας ἐν τῷ ὄρει, προσήυχετο λέγων οὕτω: Σὺ βλέπεις, Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ σταυρωθεὶς ἐπὶ Ποντίας Πιλάτου, ὅτι οὐ μὴ καταβῶ ἀπὸ τῆς πέτρας, οὐ φάγω, οὐ πῖω ἕως οὐ ἀποθάνω, ἐὰν μὴ μου ἄρτι ἀκουσῆς καὶ ἐκβάλῃς τοῦτον τὸν δαίμονα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐλεύθερον αὐτὸν ποιήσῃς ἀπὸ τούτου τοῦ πνεύματος τοῦ ἀκαθάρτου. Ἐτι λαλοῦντος τοῦ καὶ ἀπλοῦ καὶ ταπεινόφρονος Παύλου τῷ Ἰησοῦ, πρὸ τοῦ τελεσθῆναι τοὺς λόγους τοῦ στόματος αὐτοῦ τοῦ καθαροῦ, ἀνέκραξε κάτω πρὸς τὴν κέλλαν ὁ δαίμων: Ὑπάγω, ὑπάγω, ἐξέρχομαι· βία καὶ τυραννίδι ἐλαύνομαι· ἀναχωρῶ τοῦ ἀνθρώπου, οὐκέτι ἐγγίζω τὸ ταπεινὸν καὶ ἀπλοῦν Παύλου ἐλαύνει με φυγαδεύων, καὶ ποῦ ἀπέλθω; οὐκ οἶδα. Καὶ παραχρῆμα ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ μετεβλήθη εἰς δράκοντα μέγιστον ὡσεὶ πηχῶν ἐβδομήκοντα, καὶ ἀπήει σὺρόμενος ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν Ἐρυθρὰν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος: « ἐπιδεικνυμένην πίστιν ἀπαγγελεῖ δίκαιος » (Παροιμ. ιβ'. 17) καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ: « ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, φησὶν ὁ Κύριος, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους » (Ἠσ. ζσθ'. 2). Εἶπεθε γὰρ τὰ ταπεινότερα τῶν δαιμόνων ὑπὸ τῶν ἀρχικῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ πίστει ἐκβάλλεσθαι, τοὺς δὲ ἀρχικοὺς πάλιν δαίμονας ὑπὸ ταπεινῶν φυγαδεύεσθαι. Ταῦτά ἐστι τὰ θαύματα τοῦ ἀπλοῦ καὶ ταπεινόφρονος Παύλου καὶ ἄλλα πλείονα⁽¹⁾ καὶ μέγιστα τούτων, ὅς ἐπεκλήθη ἀπλοῦς παρὰ πάσης τῆς ἀδελφότητος. [Στάσις].

1) Πλὴν τῶν ἐναυθα καὶ τῶν ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτον μοναχ. ἱστορ. (κεφ. λα'.) δεσπῶθη ἐν διήγημα τοῦ ἀπλοῦ Παύλου ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 381). ἕτερον ἀνέκδοτον ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 448 Συνακτικῷ χειρογράφῳ, καὶ ἐρωταποκρίσεις τινές ἐπίσης ἀνέκδοτοι ἐν τῷ 113 Ἱεροσολυμητικῷ τῆς πατριαρχικῆς συλλογῆς.

ΚΕ΄.

Περὶ Ἀββᾶ Παχῶν.

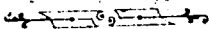
Παχῶν⁽¹⁾ τις ὀνόματι περὶ τὰ ἑβδομήκοντα ἐλάσας ἔτη ἐκαθέζετο ἐν τῇ Σκῆτι. Συνέβη δέ μοι ὀχληθέντα ὑπὸ τοῦ δαίμονος συνεχόμενον ἐπιθυμία γυναικείᾳ, δυσφορεῖν καὶ πρὸς τοὺς λογισμοὺς καὶ πρὸς τὰς φαντασίας τὰς νυκτερινάς. Καὶ ἐγγὺς γενόμενος ἀπὸ τούτου τοῦ πειρασμοῦ ἐξελθεῖν τῆς ἐρήμου, ἐλαύνοντάς με σφοδρατάτως τοῦ πάθους, τοῖς μὲν γείτοσι τῶν πατέρων οὐκ ἀνεθέμην τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' οὐδὲ τῷ διδασκάλῳ μου Εὐαγγρίῳ· λεληθότως δὲ παραβαλὼν εἰς τὴν πανέρημον, συνετύγχανον ἐπὶ ἡμέρας δεκαπέντε τοῖς κατὰ τὴν Σκῆτιν πατράσι γηράσασιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ἐν οἷς δὴ περιέτυχον καὶ τῷ Παχῶν. Εὐρὼν οὖν αὐτὸν ἀκεραιότερον καὶ ἀσκητικώτερον, ἐθάραση ἀναθέσθαι μοι τὰ τῆς διανοίας αὐτῆ. Καὶ λέγει μοι αὐτός ὁ ἅγιος· οὕτω· Μὴ ξενίσῃ σε τὸ πρᾶγμα, οὐ γὰρ αὐτὸς πάσχεις ἀπὸ ραθυμίας· μαρτυρεῖ γάρ σοι καὶ ὁ τόπος καὶ ἡ σπάνις τῶν χρυσίων, καὶ τὸ μὴ εἶναι συντυχίαν θηλειῶν ἐνόθδε, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ σπουδῆς τῆς κατ' ἀρετὴν συμβαίνει σοι τοῦτο παρὰ τοῦ ἐναντίου. Τριπλοῦς γάρ ἐστιν ὁ πόλεμος ὁ πορνικὸς. Ποτὲ μὲν γὰρ ἡ σὰρξ ἡμῖν ἐπιτίθεται εὐπαθοῦσα, ποτὲ δὲ τὰ πάθη ἡμῖν ἐπανίστανται διὰ τῶν λογισμῶν, ποτὲ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ δαίμων ἡμᾶς τυραννεῖ διὰ τῆς βασκανίας⁽²⁾· ἐγὼ γὰρ πολλὰ παρα-

1) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παχῶν ἔρ. Σωζομ. στ'. 29. Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 86. Θεοδώρ. Στουδίτου Κατήχ. γ'. σελ. 87, ἐκδ. Πητροπόλ. 1904.

2) «Εἶπεν ὁ Ἀββᾶς Ἀντώνιος· λογίζομαι ὅτι ἔχει τὸ σῶμα κίνησιν φυσικὴν συναναφρῆσιν αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἐνεργεῖ μὴ θελοῦσης τῆς ψυχῆς... ἔστι δὲ καὶ ἄλλη κίνησις, ἐκ τοῦ τρέφειν καὶ θάλπειν τὸ σῶμα βρώμασι καὶ πόμασι, ἐξ ὧν ἡ θέρη τοῦ αἵματος διεγείρει τὸ σῶμα πρὸς ἐνέργειαν... ἔστι δὲ τις καὶ ἕτερα κίνησις τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ φθόνου δαιμόνων ἐπιγενομένη. Ὡστε εἰδέναι δεῖ, ὅτι τρεῖς εἰσι σωματικαὶ κινήσεις· μία μὲν φυσική, ἑτέρα δὲ ἐξ ἀδιαφορίας τροφῶν, ἡ δὲ τρίτη ἀπὸ δαιμόνων» (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 84). Ταῦτα ἀπαντῶνται καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἑπιστολῶν τοῦ μεγάλου Ἐγνωνίου (§ 4), αἵτινες ἐπιτᾶ ὄντας διεσώθησαν λατινιστί, ἐξεδόθησαν δ' ἐν τῷ 40 τόμ. τῆς Πατρολογίας σ. 977—999.

τηρήσας εὐρηκα τοῦτο. Ἴδού, ὡς ὄρας με γέροντα ἄνθρωπον, τεσσαρακοστὸν ἔτος ἔχω ἐν τῇ κέλλῃ ταύτῃ φροντίζων τῆς ἐμαυτοῦ σωτηρίας, καὶ ταύτην ἄγων τὴν ἡλικίαν ἕως ἄρτι πειράζομαι· καὶ ὤμνυτο λέγων, ὅτι δώδεκα ἔτη μετὰ τὸ πεντηκοστὸν με ἔτος ἄγειν, οὐ νύκτα μοὶ συνεχώρησεν οὐχ ἡμέραν ἐπιτιθέμενός μοι. Ἰπνοήσας οὖν ὅτι ἀπέστη μου ὁ Θεός, δι' ὃ καὶ καταδυναστεύομαι οὕτως, ἡρησάμην ἀποθανεῖν μάλλον ἀλόγως, ἢ πάθει σώματος ἀσχημονῆσαι αἰσχυρῶς. Καὶ ἐξελλῶν μου τῆς κέλλης, καὶ περιῶν τὴν ἔρημον εὐρον σπήλαιον υαίνης· εἰς ὃ σπήλαιον ἔθηκα ἐμαυτὸν ἐν ἡμέρᾳ γυμνόν, ἵνα ἐξελθόντα τὰ θηρία φάγη με. Ὡς οὖν ἐγένετο ἑσπέρα, κατὰ τὸ γεγραμμένον: «Ὁ ἡλίος ἔγνω τὴν δύσιν αὐτοῦ. Ἐθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ· ἐν αὐτῇ διελεύσονται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ· σκύμνοι ὠρυόμενοι τοῦ ἀρπᾶσαι παρὰ τοῦ Θεοῦ βρῶσιν αὐτοῖς» (Ψαλμ. ργ'. 19—21). Ἐξελθόντες οὖν οἱ θῆρες ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ὃ τε ἄρσην καὶ ἡ θήλεια, ὡσφράνθησάν μου ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς περιλείξαντές με· καὶ ὡς ἐδόκουν βρωθῆναι ἀνεχώρησαν ἀπ' ἐμοῦ. Περὶ οὖν ἐκεῖ διὰ πάσης νυκτὸς οὐκ ἐβρώθην· λογισάμενος ὅτι πάντως ἐφείσατό μοι ὁ Θεός, αὐθις ὑπέστρεψα εἰς τὴν κέλλαν. Καρτερήσας δὲ ὁ δαίμων ὀλίγας ἡμέρας· πάλιν μοι ἐπέθετο τοῦ προτέρου σφοδρότερον, ὡς παρὰ μικρόν με καὶ βλασφημῆσαι. Μετασχηματισθεὶς γὰρ εἰς Αἰθιοπίσσαν κόρην, ἣν ἐωράκειν ποτὲ ἐν νεότητί μου ἐν τῷ θέρει καλαμωμένην, ταύτην ἔδοξα ἐπικαθῆσθαι μοι τοῖς γόνασι, καὶ ἐπὶ τοσοῦτόν με κεινίηκεν, ὡς νομίσαι με συγγενέσθαι αὐτῇ. Ἀπομανεὶς οὖν ἐγὼ ἔδωκα αὐτῇ κόσσον, καὶ οὕτω γέγονεν ἄφαντος· καὶ πιστευέ μοι λέγοντι ὅτι τῆς δυσωδίας τῆς χειρὸς μου ἐπὶ διαιτίαν ἀνασχέσθαι οὐκ ἠδυνάμην. Μικροψυχήσας οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ μεγάλως, καὶ ἀπευδοκῆσας ἐμαυτοῦ ἐντελῶς, ἐξῆλθον εἰς τὴν πανέρημον ἀλώμενος, καὶ ἠύρον ἀσπίδα μικράν, καὶ λαβὼν αὐτὴν προσφέρω τοῖς γεννητικαῖς μου μορίοις, ἵνα κὰν οὕτω δηχθεῖς ὑπ' αὐτῆς ἀποσθάνω. Καὶ προστρέψας τὴν κεφαλὴν τοῦ θηρίου τοῖς μορίοις, ὡς αἰτίοις μοι τοῦ πειρασμοῦ γενομένοις, οὐδὲ οὕτως ἐδήχθην, προνοία τῆς χάρι-

τοῦ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤκουσα φωνῆς ἐλθούσης ἐν τῇ διανοίᾳ μου, ὅτι ἄπελθε, Πάχων, ἀγωνίζου· διὰ γὰρ τοῦτα ἀφῆκά σε ἐπὶ τοσοῦτον καταδυναστευθῆναι, ἵνα μὴ μέγα χρονίσῃς, ὡς αὐτός, δυνάμενος τοῦ δαίμονος τούτου περιγενέσθαι, ἀλλ' ἐπεγνωκῶς σου τὴν ἀσθένειαν, μηδέποτε θαρσήσῃς σου τῇ πολιτείᾳ, ἀλλὰ αἰεὶ προσδράμῃς τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ. Οὕτω πληροφορηθεὶς ἀνέκαμψα εἰς τὴν κέλλαν, καὶ μετὰ θάρσους λοιπὸν καθίσας καὶ μὴκέτι φροντίσας τοῦ κατὰ τὴν γυναικομανίαν πολέμου, εἰρήνευσα ἐκ τῆς μάχης ἐκείνης τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας. Ὁ δὲ δαίμων ἐγνωκῶς μου τὴν εἰς αὐτὸν καταφρόνησιν, λοιπὸν αἰσχυνθεὶς οὐκέτι μοι ἤγγισε. Τούτοις τοῖς λόγοις τῶν πρὸς τὸν σάκτανᾶν παλαιομάτων ὁ ἅγιος Παχὼν στηρίζας με, καὶ γενναίτερον πρὸς τοὺς πόνους ἀλείψας με, φέρειν φραδίως τὸν πόλεμον τοῦ τῆς πόρνεας δαίμονος ἐκδιδάξας, ἀπέπεμφεν ἐν πᾶσιν ἀνδρίζεσθαι με παρακελευσάμενος.

ΚΣΤ.

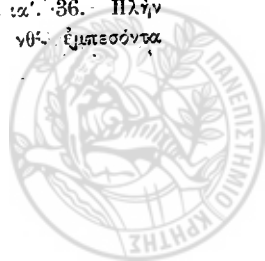
Περὶ Στεφάνου τοῦ Λίβυος.

Στέφανός⁽¹⁾ τις Λίβυος τῷ γένει, ἐκ πλαγίου τῆς Μαρμαρικής καὶ τοῦ Μαρεώτου, ἐκαθέσθη ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη. Οὗτος εἰς ἄκρον γενόμενος ἀσκήσεως διακριτικοῦ κατῆξιώθη χαρίσματος, ὡς πάντα τὸν λυπούμενόν οἰανδήποτε λύπην, συντυχόντα αὐτῷ, ἄλυτον ἀναχώρειν ἀπ' αὐτοῦ. Γνώριμος δὲ οὗτος ἦν καὶ τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου ἔφθασε καὶ μέχρι τῶν ἡμετέρων καιρῶν, ὃ ἐγὼ μὲν οὐ συνέτυχον διὰ τὸ μῆκος τῆς ἐδοῦ, οἱ δὲ περὶ τὸν ἅγιον Ἀμμώνιον⁽²⁾ καὶ Εὐάγγριον⁽³⁾ συντυχόντες αὐτῷ, αὐτοὶ

1) Περὶ Στεφάνου ἔρ. Σωζομέν. στ'. 29, Νικηφόρ. Καλλιπ. κα'. 36. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Στεφάνου ἀναφέρει καὶ ἕτερον ὁ Παλλάδιος ἐν κεφ. 10^ῃ ἐμπεσόντα εἰς αἰσχρὰν ἀσφίλιαν.

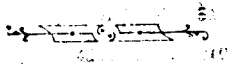
2) Περὶ Ἀμμωνίου ἔρ. κεφ. 15'.

3) Περὶ Εὐάγγριου ἔρ. κεφ. 18'.

μοι διηγήσαντο, ὅτι καταλάβομεν αὐτὸν ἀρρωστίᾳ τοιαύτῃ περιπεσόντα κατ' αὐτοὺς τοὺς τρόπους, φησί, τῶν διδύμων καὶ τῆς βαλάνου ἔλκος ποιήσαντα, τὴν λεγομένην παρὰ πᾶσι φαγέδαιναν· ὃν εὗρομεν ἐπιμελούμενον παρὰ τινος ἰατροῦ, καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἐργαζόμενον καὶ πλέκοντα θαλλοὺς τῶν ἁγίων, λαλαῦντα δὲ καὶ ἡμῖν, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα, χειρίζομενον, ὅς οὕτως ἦν διακείμενος τῇ χάριτι τῆς ὑπομονῆς, ὡς ἑτέρου τινὸς σώματος τεμνομένου. Ἀποκοπέντων δὲ τῶν τούτου μελῶν καθάπερ τριχῶν, ἀνεπαισθήτως οὕτως ἔμμενεν ἄτρεπτος ὑπερβολῇ παρασκευῆς οὐκίης. Ἡμῶν τε, φησί, τοῦτο μὲν ὑπολυπουμένων, τούτα δὲ καὶ σιαινεμένων, ὅτι ὁ τοιοῦτος βίος τοῦ τοσούτου ἀνδρὸς τοιοῦτω περιπέπτωκε πάθει καὶ ἰατρῶν χειρουργίαις τοιαύταις, ἀισθανόμενος σὺν ὁ μακάριος Στέφανος τοὺς λογισμοὺς ἡμῶν, λέγει ἡμῖν: Μὴ βλαβήτε, τέκνα, ἐκ τοῦ πράγματος τούτου. Οὐδὲν γὰρ ὧν ποιεῖ ὁ Θεὸς κακίᾳ ποτὲ ποιεῖ, ἀλλὰ τέλει χρηστῇ. Ἴσως γὰρ καὶ υπεύθυνα ἦν τὰ μέλη κολάσεως καὶ συμφέρον ἐστὶν αὐτὰ ὡς δοῦναι τὴν δίκην, ἢ μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ ἐνθάδε σταδίου. Οὕτως σὺν ἡμᾶς παρακαλέσας, τοῖς λόγοις τῆς ὑπομονῆς στηρίξας, οἰκοδόμησεν ἐγκατατερεῖν τοῖς θλιβεροῖς.

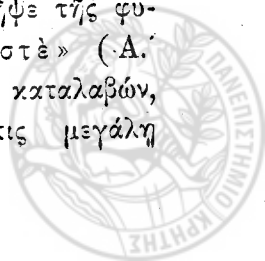
Ταῦται δὲ διηγησάμεν ἵνα μὴ ξενίζώμεθα, ὅταν ἀγίους τινὰς ἴδωμεν τοιοῦτοις περιπεσόντας δαινοῖς. [Στάσις].

ΚΖ.

Περὶ Ουάλεντος τοῦ φυσιοθέντου.

Ουάλης τις γέγονε τὸ γένος Παλαιστίνος, τῇ γνώμῃ Κορίνθιος, πεφυσιωμένος τὸ φρόνημα. Ὁ γὰρ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος Κορινθίοις γράφων τούτοις τὸ πάθος προσήψε τῆς φυσιώσεως, εἰπών: «καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ» (Α. Κορινθ. ε' 2). Οὗτος ὁ αὐτὸς Ουάλης τὴν ἔργμον καταλαβών, καὶ αὐτὸς ἦκησε μεθ' ἡμῶν ἐπὶ πλείονα ἔτη· ἕστις μεγάλη

βίου σκληραγωγία τὸν ἄκρον βίον τῆς ἀσκήσεως κατωρθώσας, ὑπὸ τοῦ τῆς οἰήσεως καὶ τοῦ τύφου δαίμονος δελεασθεὶς εἰς ἄκρον κορυφῆς ἐξεπήδησεν ὑπερηφανίας, ὡς ὑπὸ δαιμόνων τούτων ἀπατηθῆναι. Ἐκ γὰρ τοῦ ἐλευθρίου πάθους τῆς οἰήσεως ἐπαρθείς, καὶ κατὰ μικρὸν ἑαυτὸν ἀπατῶν τὴν διάνοιαν αὐτοῦ παρεσκεύασε μέγα φρονήσαι, ὡς ἀγγέλων αὐτῷ συντυγχανόντων, καὶ τὰ πρὸς ἐκάστην διακονίαν τούτῳ εὐτρεπιζόντων. Μιᾶς γοῦν τῶν ἡμερῶν, ὡς διηγούντο οἱ τούτῳ συνήθεις, ὅτι ἐργαζόμενος τὰς σπυρίδας ἐν ἐσπέρα, βαθείας οὔσης σκοτίας, τὴν βελόνην ἀφήκε ρίψας ἐν τῷ ἐδάφει, ἐν ἣ κατέρραπτε τὰς σειράς· καὶ μὴ εὐρίσκοντος ταύτην αὐτοῦ, λαμπάδα φανῆναι τούτῳ ὁ δαίμων ἐποίησε, καὶ αὕτως ἦν ἀπώλεσεν εὖρε βελόνην. Καὶ πάλιν φυσιωθεὶς ὄγκῳ κενῷ καὶ ἐπὶ τούτῳ μειζῶνως πληγείς μέγα τῷ τύφῳ φρονεῖ· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφυσιώθη ὁ ἄθλιος, ὥστε καὶ αὐτῶν καταφρονῆσαι τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ.

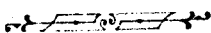
Συνέβη δὲ ἐλθόντας τινὰς ξένους τραγήματα ἐνεγκεῖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἀδελφότητι⁽¹⁾. Λαβὼν οὖν ὁ κύριος⁽²⁾ Μακάριος ὁ πρεσβύτερος ἡμῶν, ἀπέστειλεν ἐκάστῳ εἰς τὴν κέλλαν πρὸς δράκα, ἐν οἷς καὶ τούτῳ τῷ Οὐάλεντι ἀπέστειλε. Λαβὼν οὖν ὁ Οὐάλης τὸν ἀπενέγκαντα ὕβρισε καὶ ἐτύπησε, καὶ λέγει αὐτῷ: Ἄπελθε, εἰπέ τῷ Μακαρίῳ, οὐκ εἰμί σου χεῖριον, ἵνα σὺ μοι εὐλογίαν πέμπῃς. Ἐγνωκὼς οὖν ὁ ἅγιος Μακάριος ὅτι ἐπλανήθη, μετὰ μίαν ἡμέραν ἀπήλθεν αὐτὸν παρακαλέσαι, καὶ λέγει αὐτῷ: Ἀδελφὲ Οὐάλη, ἐνεπαίχθης· παῦσαι, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ Οὐάλης οὐδὲ προσήκατο τὰς παραινέσεις τοῦ πατρὸς Μακαρίου. Ὡς δὲ οὐκ ἤκουσε τῆς παρακλήσεως αὐτοῦ, ἀνεχώρησε τούτου, σφόδρα θλιβόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ Οὐάλεντος ἦττα. Πληροφορηθεὶς οὖν ὁ δαίμων ὅτι εἰς ἄκρον αὐτοῦ ἐπέισθη τῇ

1) Πᾶν ὅτι ἐδίδετο ἐν τῇ Σκήτι διμοιράζετο τοῖς ἀδελφοῖς· ἐδόθη ποτὲ εἰς Σκήτιν πρὸς ὀλίγα ἰσάδια, καὶ ὡς μηδὲν ὄντα οὐκ ἀπέστειλαν τῷ ἀββῆ Ἀρσενίῳ» (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σελ. 92). Ἄλλοτε ἐτίθεντο πρὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐλπίβανεν ἕκαστος μέρος· ἐήνεγκαν ποτὲ τινες εἰς Σκήτιν λάχανα καὶ κολοκύνθια καὶ ἔθηκαν αὐτὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα, ὡς ἔρχονται οἱ ἀδελφοί, λάβωσι πρὸς μικρὸν εἰς τὰ κελλία αὐτῶν» (Συνακτικὸς κώδ. αἰθ. ΙΑ ὑπ. ἀρ. 448 φύλ. 239 β).

2) Ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἢ πολιτικός, περὶ οὗ ἔρ. κεφ. ιθ'.

πλάνη, ἀπέρχεται, καὶ σχηματίζει αὐτὸν εἰς τὸν σωτήρα ὁ διάβολος, καὶ παραγίνεται ἐν νυκτὶ πρὸς αὐτὸν μετὰ τῶν ἑαυτοῦ δαιμόνων ἐν φαντασίᾳ, ὡς ἀγγέλων χιλίων λαμπαδηφορούντων· καὶ δείκνυσιν αὐτῷ δῆθεν τροχὸν πύρινον, ἐνῷ ἔδοξε μέσον τὸν σωτήρα σχηματίζειν καὶ ἓνα προλαμβάνοντα τῶν δαιμόνων ὡς ἄγγελον, λέγοντα αὐτῷ: Ἡράσθη σου ὁ Χριστὸς τῆς πολιτείας καὶ τῆς παρρησίας τοῦ βίου, καὶ παρεγένετο πρὸς σε τοῦ ἰδεῖν σε· ἔξελθε οὖν τῆς κέλλης σου, καὶ μηδὲν ἄλλο ποιήσης, ἀλλὰ πρόρρωθεν μὲν ἐστῶς, καὶ τοῦτον ἰδὼν τὸν ἐν μέσῳ πάντων ἐστῶτα, κύψας προσκύνησον, καὶ εἰσελθέ σου εἰς τὴν κέλλαν. Ἐξελθὼν οὖν ὁ Οὐάλης καὶ θεασάμενος τὴν παράταξιν τῶν λαμπαδηφόρων, ὡς ἀπὸ σταδίου δὲ τὸν ἀντίχριστον, πεσὼν προσεκύνησεν. Ἐπὶ τοσοῦτον οὖν ἐφρενοβλάβησεν ὁ ἡπατημένος, ὡς πάλιν τὴν ἡμέραν τὴν ἄλλην ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ συνηγμένης τῆς ἀδελφότητος, εἶπειν: Ἐγὼ κοινωνίας χρεῖαν οὐκ ἔχω, τὸν Χριστὸν γὰρ ἑώρακα σήμερον. Τότε δῆσαντες αὐτὸν οἱ ἅγιοι Πατέρες σιδήρῳ ἐπὶ ἔτος ἐν ἀπειθεράπευσαν, εὐχαῖς καὶ ποικίλῃ ἀδιαφορήσει καὶ ἀπραγοτέρῳ βίῳ τὸ οἷμα αὐτοῦ καθελόντες, καθὼς λέγεται, τὰ ἐναντία τοῖς ἐναντίοις ἰώνται.

Ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τοὺς τῶν ἡπατημένων βίους ἐνθῆναι τῷ βιβλίῳ τούτῳ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἐντυγχανόντων, καὶ καθάπερ καὶ τοῖς ἁγίοις τοῦ παραδείσου φυτοῖς, συμφυῆς ἐστὶ τὸ ξύλον τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν ἵνα, εἴ ποτέ τι συμβαίῃ κατόρθωμά τι, μὴ μέγα φρονήσωσιν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ. Πολλάκις γὰρ καὶ αἱ ἀρεταὶ ὑποθέσεις γίνονται πτώσεως, ὅταν μὴ μετὰ πνευματικῆς σοφίας ταύτας τις κατορθοῖ τῷ τῆς θεοσεβείας σκοπῷ, κατὰ τὸ γεγραμμένον: «εἶδον δίκαιον ἀπολλύμενον ἐν δικαίῳ αὐτοῦ· καὶ γε τοῦτο ματαιότης» (Ἐκκλ. ζ'. 17). [Στάσις]

ΚΗ.

Περὶ Ἡρωνος.

Ἡρων⁽¹⁾ τις γέγονε γεινιῶν μοι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀστέιος, νεώτερος, εὐφυῆς τὴν διάνοιαν, καθαρὸς τὸν βίον, ὃς καὶ αὐτὸς μετὰ πένους μεγάλους καὶ ἰδρωτάς γενναίους καὶ βίον εἰς ἄκρον ἐνάρετον, τῷ τύφῳ τῆς ἀπονοίας ἀρθεὶς πρὸς ὕψος μετέωρον, κἄκειθεν ἐλευνὸν πᾶσι πτώμα κατενεχθεὶς ἐξ-ετραχηλιάσθη, καὶ κατὰ τῶν ἀγίων πατέρων οἴησει ματαῖα κινούμενος, ἐφρόνησε μέγα, τοὺς πάντας ὑβρίσας, καὶ μετ' αὐτῶν τὸν μακάριον Εὐάγγριον, λέγων ὅτι οἱ πειθόμενοι σοῦ τῇ διδασκαλίᾳ ἀπαντῶνται. Οὐ χρεὶ γάρ, φησι, διδασκάλους ἑτέροις χρῆσθαι παρεκτὸς τοῦ Χριστοῦ. Ἀπεχρήσατό δὲ καὶ τῇ μαρτυρίᾳ πρὸς τὸν κατεστραμμένον σκοπὸν τῆς ἑαυτοῦ μωρίας, καὶ ἔλεγεν, ὅτι αὐτὸς ὁ Σωτὴρ λέγει: «μὴ καλῆσῃτε διδάσκαλον ἐπὶ τῆς γῆς» (Ματθ. κγ'. 8). Ὅς καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτον ἐσκοτώθη τὸν λογισμὸν τῇ κενοδοξίᾳ τῆς οἴησεως, ἀνωθεν κάτω ἐλθὼν, ὃς καὶ αὐτὸν ὑστερον σιδερωθῆναι, μὴ θέλοντα τῇ οἴησει αὐτὸν μηδὲ τοῖς μυστηρίοις αὐταῖς προσέρχεσθαι. Φίλη δὲ ἡ ἀλήθεια. Καθ' ὑπερβολὴν λεπτὸς ἦν τῇ ἀρίστῃ πολιτείᾳ, ὡς πολλοὺς διηγείσθαι τοὺς ἐν συνηθείᾳ τούτῳ τὴν ἄκρον αὐτοῦ τῆς ἀσκήσεως πολιτείαν, λεγόντων τινῶν ὅτι πολλακίς διὰ τριῶν μηνῶν ἐσθίει, ἀρκούμενος μόνῃ τῇ κοινωνίᾳ τῶν μυστηρίων, καὶ εἴ που ἂν παραφανῆ ἀγριολάχανον. Πειραν δὲ τούτου εἴληφα κἀγὼ μετὰ τοῦ μακαρίου Ἀλβινίου⁽²⁾ ἀπιὼν ἐπὶ τὴν Σκῆτιν. Ἀπεῖχε δὲ ἡμῶν ἡ Σκῆτις⁽³⁾ τεσσαρά-

1) Τοῦ Ἡρωνος μνησὶν ποιεῖται ὁ Παλλάδιος καὶ ἐν κεφ. νθ'. Πλὴν τούτου ἀναγέρεται παρὰ τῷ Κασσιανῷ (Φιλοκαλ. τόμ. α'. σ. 51) καὶ ἕτερος Ἡρων ὁσούτως ἐκπεσὼν, ἀλλ' αἱ πληροφορίαι, τὰς ἑσπείας εἶδει ὁ Κασσιανὸς περὶ αὐτοῦ, δείκνυσθαι ὅτι πρόκειται περὶ ἑτέρου προσώπου.

2) Ἐν ἄλλ. Ἀθελίνου ἔρ. περὶ αὐτοῦ κεφ. λθ'. καὶ νθ'.

3) Ἐστὶ δὲ καὶ ὁ τόπος (τῆς Σκῆτιως) ἐρημος, νυχθήμερον τῆς Νιγρίας, ἀπέχων τῷ διαστήματι ἐπὶ τὴν ἐρημον καὶ κίνδυνος μέγας ἐστὶ τοῖς ἀπιστοῦσι.

κοντα σημείοις, καὶ ἡμεῖς δεύτερον βεβρώκαμεν καὶ τρίτον ἐπι-
ομεν ὕδωρ, ἐκεῖνος δὲ μηδὲν γευσάμενος, πεζὸς βαδίζων, ἀπ-
εοτήθισε φαλμοὺς δεκαπέντε, ἔπειτα τὸν μέγαν, εἶτα τὴν πρὸς
Ἑβραίους ἐπιστολήν, εἶτα Ἡσαΐαν καὶ μέρος Ἱερεμίου τῶν
προφητῶν, εἶτα Λουκᾶν τὸν Εὐαγγελιστὴν, ἔπειτα τὰς Παροιμί-
ας. Καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, καταλαμβάνειν αὐτὸν βαδίζοντα
οὐκ ἠδυνάμεθα. Οὗτος τὸ τελευταῖον τῆ τοῦ πονηροῦ δαίμονος
ἐνεργεία ληφθεὶς, ὡς ὑπὸ σφοδροτάτου πυρὸς ἐλαυνόμενος, ἐν τῇ
κέλλη μὲν αὐτοῦ καθεσθῆναι οὐκ ἠδυνήθη· ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν
Ἀλεξάνδρειαν, τάχα καὶ τοῦτο κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν, τὸ δὴ
λεγόμενον ἤλω τὸν ἦλον ἐξέκρουσε. Περιέπεσε γὰρ ἐκουσίως
τῇ ἀδιαφορίᾳ εἰς ὑπεροπτικὸν ἀκούσιον εὐράμενος σωτηρίαν. Παρέ-
βαλε γὰρ καὶ θεάτρους καὶ ἵπποδρομίας, καὶ τὰς διατριβὰς εἶ-
χεν ἐν καπηλίοις. Οὕτω δὲ γαστριμαργῶν καὶ οἰνοφλυγῶν,
ἐνέπεσε καὶ εἰς τὸν βόρβορον τῆς γυναικείας ἐπιθυμίας. Καὶ
ὡς ἐσκέπτετο ἀμαρτῆσαι, μιμᾶδι τινὶ προσομιλῶν, συνεχῶς τὰ
πρὸς τὸ ἔλκος αὐτοῦ διελέγετο. Τούτων οὖν ὑπ' αὐτοῦ διαπρα-
τομένων, γέγονεν αὐτῷ, κατὰ τινα οἰκονομίαν, ἀνθραξ κατ' αὐ-
τῆς τῆς βαλάνου· καὶ ἐπὶ τοσοῦτον ἐνόσησεν ἐξαμηνιαῖον χρό-
νον, ὡς κατασαπῆναι αὐτοῦ τὰ μέρη καὶ αὐτομάτως ἀποπεσεῖν.
Ἵστερον δὲ ὑγιάνας, καὶ ἐπονελθὼν ἄνευ τούτων τῶν μελῶν,
καὶ εἰς φρόνημα θεϊκὸν ἐλθὼν, καὶ μνήμην τῆς οὐρανοῦ πολιτεί-
ας, καὶ ἐξομολογησάμενος πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ τοῖς ἀ-
γίοις πατέρας, ἐνεργῆσαι μὴδὲν φθάσας, ἐκοιμήθη μετ' ὀλίγας
ἡμέρας. [Στάσις].

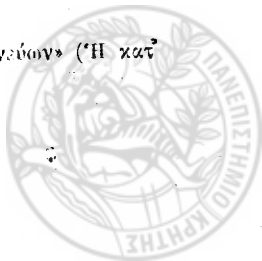
ΚΘ.

Περὶ Πτολεμαίου

Ἄλλος τις πάλιν Πτολεμαῖος⁽¹⁾ ὀνόματι, δυσδιήγητον ἢ μάλλον

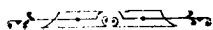
ἐάν γὰρ μικρὸν σφαλῆ τις, πλάζεται κατὰ τὴν ἔσημον κινδυνεύων» (Ἡ κατ'
Αἴγυπτ. μοναχ. ιστορ. κεφ. λ').

1) Ὅρα περὶ αὐτοῦ κεφ. νθ'.

ἀνεκδιήγητον ἀρετῆς βίον ζήσας, τὸ κατ' ἀρχὰς οἰκήσεν ἐπέκεινα τῆς Σκήτεως εἰς τὴν καλουμένην Κλίμακα· τόπος δὲ ἔστιν οὕτω καλούμενος, εἰς ὃν οὐδεὶς ἤθουνήθη ποτὲ οἰκῆσαι τῶν μοναχῶν, διὰ τὸ ἀπὸ δεκαοκτῶ σημείων εἶναι τὸ φρέαρ τοῦ ὕδατος. Βαστάσας οὖν ἐκεῖνος κεράμια κιλικίσια πλείονα, ἐκείσε ἀπήνεγκε, καὶ τῷ Δεκεμβρίῳ καὶ Ἰανουαρίῳ μηνὶ συνάγων σπόγγῳ τὴν δρόσον ἐκ τῶν πετρῶν—δροσίξει γὰρ ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσι τότε πολλὰ—καὶ τὰ κεράμια πλήσας τῆς δρόσου, διήρκεσεν ἑαυτῷ ἐπὶ δεκαπέντε ἔτη. Οἰκήσας ἐκεῖ ἐπὶ πλείονα χρόνον μηδὲλως τινὶ συντυγχάνων, ὡς ἀποξενωθείς διδασκαλίας πνευματικῆς καὶ συντυχίας ἀνδρῶν ὁσίων καὶ ὠφελείας ἀγίων πατέρων καὶ συνεχοῦς κοινωνίας τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον ἐμάνη ἔκτραπείς τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ὡς τὸν παρά τισι τῶν ἀσεβῶν λεγόμενον αὐτοματισμὸν καὶ τοῦτον τὸν ἄθλιον ὁμολογεῖν τοῦ τῆς πλάνης αὐτὸν ὀδηγοῦντος δαίμονος λοιπόν. Οὗτος γὰρ ὁ δυσμενῆς τῷ κενῷ τούτῳ ὑπέθετο· λέγειν μηδεμίαν οὐσίαν ἔχειν τὰ πράγματα, ἀλλ' ἀπλῶς εἶναι τὰ πάντα ἐκ τοῦ τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι. Ἰπέβαλεν οὖν αὐτῷ ὁ πολέμιος τῆς πάντων ζωῆς ἐνοκλήφας ὄλως εἰς τὴν τούτου ψυχὴν, λέγων· Τούτων οὕτως ἐχόντων τί μάτην σαυτὸν οὕτω καταδαμάξεις; ἵνα εἰς τοῦ σοι ὀνήση, Πτολεμαῖε, μὴ οὐσης ἀντιμισθίας; ποῖος δέ σοι μισθὸς ἂν ἐξήρκεσε τούτων τῶν πόνων, ἢ καὶ τίς ἦν ὁ ἀποδιδούς σοι; ποῖα δὲ καὶ κρίσις ἐστίν, ἣν ἀπειλοῦσιν αἱ Γραφαί, ἀπρονοήτων ὑπαρχόντων ἀπάντων; Τούτοις τοῖς σατανικαῖς λογισμοῖς κατακλασθεῖς ὁ πανάθλιος Πτολεμαῖος, λέγεται φέρεσθαι μετέωρος, ἐξεστηκὼς τῶν κατὰ φύσιν φρενῶν, μέχρι τῆς δεῦρο ἀλώμενος ἐν Αἰγύπτῳ, ἔκδοτον ἑαυτὸν δεδωκὼς τῇ γαστριμαργίᾳ καὶ οἰοφλυγίᾳ, μηδενὶ μηδὲν ὀμιλῶν, ἀλλ' ἐννεδὸς ἀνακάμπτων τὴν ἀγοράν, ἐλεεινὸν μὲν θέαμα καὶ πλήρες θαυρῶν προκείμενον Χριστιανῶν ὀφθαλμοῖς, παίγιον δὲ καὶ χλευή τοῖς ἀγνοοῦσι τὸν ἡμέτερον βίον. Καὶ αὕτη δὲ ἡ ἀνίατος συμφορὰ κατειλήφει τὸν ἐλεεινὸν Πτολεμαῖον ἐκ τῆς ἀλόγου οἰήσεως, τὸ νομίζειν αὐτὸν ἐμπαιζόμενον ὑπὸ τοῦ πλάνου, ὅτι γινῶσιν ἔχει ὑπὲρ πάντας τοὺς ἁγίους

πατέρας δι' ἧς φυσιωθείς ὡς ἑαυτοῦ πολέμιος, εἰς τὸν θυθὸν τοῦτον κατεποντίσθη τῆς ἀπωλείας, μηδέποτε μηδενὶ συντυχῶν τῶν ἀγίων πατέρων, τῶν σοφῶς κυβερνησάντων καὶ τῇ τούτων πνευματικῇ διδασκαλίᾳ πιμελιθείς, ἀλλ' ἀκυβέρνητος εὐρεθείς, καὶ ὑπὸ τῆς σκοτεινῆς λαίλαπος χειμασθείς, εἰς ἔσχατον πωθμένα θανάτου ἐξώκειλεν ἢ ὡσπερ δένδρον γενναῖον καὶ εὐθαλὲς κομῶν τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς καρποῖς, ἐν μιᾷ καιροῦ ροπή πάντων ἀθρόον γυμνωθέν, ἀνεδείχθη ξηρόν, κατὰ τὸ γεγραμμένον, τούτῳ δὲ ἐφαρμόζον, « οἷς μὴ ὑπάρχει κυβέρνησις, πίπτουσιν ὡσπερ φύλλα » (Παροιμ. ια'. 14). [Στάσις]

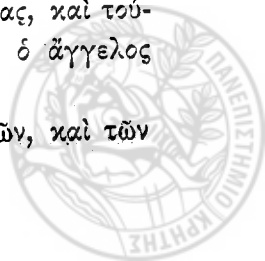

Α'.

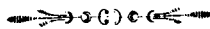
Περί παρθένου σακκοφορούσης

Παρθένον εἶδα ἐγὼ πάλιν ἐν Ἱεροσολύμοις σακκοφοροῦσαν ἐπὶ ἑξαετίαν καὶ κέλλα κελκλεισμένην, μηδενὸς ποτε τῶν εἰς ἡδονὴν συντεινόντων κόρον λαβοῦσαν, ἀλλ' ἄκραν πολιτείαν ἐγκρατείας ἀσκοῦσαν ἐν γυναιξίν· ἦτις εἰς ὑστερον ἐγκαταλειφθεῖσα ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ βοήθειας δι' ὑπερβολὴν ὑπερηφανίας—τῆς τιτηνοῦ τῶν κακῶν—ἐξαισίῳ πτώματι περιέπεσεν. Ἀνοίξασα γὰρ τὴν θυρίδα τῆς κέλλης εἰσεδέξατο τὸν ὑπηρετούμενον αὐτῇ καὶ τούτῳ συνεφύρη. Τοῦτο δὲ ταύτῃ συνέβη, τὸ μὴ κατὰ πνευματικὴν πρόθεσιν καὶ ἀγάπην Θεοῦ ἐσχηκέναι τὴν ἄσκησιν, ἀλλὰ κατὰ σκηρὴν ἀνθρωπίνην, τευτέστι κατὰ κενοδοξίαν, σαθρᾶς καρδίας εὐρημα. Τῶν γὰρ εὐσεβῶν λογισμῶν αὐτῆς ἀπασχοληθέντων ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς κενοδοξίας, ἐξήσκησε ταύτην εἰς τὸ καταγινώσκειν τῶν ἄλλων ἐκβακχευμένης δὲ ταύτης ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς ὑπερηφανίας, καὶ τούτῳ μᾶλλον ταύτης συνηδομένης, ἀπέστη ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος ὁ φύλαξ τῆς σωφροσύνης.

Διὰ δὲ τοῦτο γεγράφαμεν, πιστότατε τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν

ἐξ ἀρετῆς κατορθωσάντων τὸν βίον καὶ τῶν ἀπὸ ραθυμίας ἐξ ἄκρας πολιτείας μετὰ πόνους πολλοὺς χειρωθέντας ὑπὸ τοῦ δι-
 ἀβόλου ταῖς παντοίαις τούτου σαγγίαις, ἵνα ἕκαστος ἐκ τῆς
 ἑαυτοῦ πολιτείας τοῦ μισοκάλου, μανθάνων τὰ κεκρυμμένα δι-
 κτυα, φεύγη τὰς τούτου παγίδας. Πολλῶν τοίνυν ὄντων καὶ
 μεγάλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν τῶν κατ' ἀρχὰς τὴν ἐνάρε-
 τον τῆς ἀσκήσεως πολιτείαν κατορθωσάντων, τελευταῖον δὲ ὑ-
 πὸ τοῦ ἀντιπάλου πάντων ἀνθρώπων ἐκρίζωθέντων, ἀπὸ τῶν
 πολλῶν μνημονεύσας ἐλίγων¹, ἀποσιωπήσω τοὺς πλείστους, μή-
 τε αὐτοὺς ἀνιστῶν μήτε ἐμαυτὸν ὠφελῶν, ἐπὶ πολὺ τούτοις δια-
 τρήτων, καὶ τῶν ἐξόχων τοῦ Χριστοῦ ἀμελῶν ἀθλητῶν, μὴ διη-
 γούμενον με μᾶλλον τὰς τούτων ἀρετὰς τῆς ἐνθέου αὐτῶν
 ἀσκήσεως. [Στάσις].

ΛΑ'.

Περὶ Ἡλιοῦ τοῦ φιλοπαρθένου

Ἡλίας⁽²⁾ τις ἐνόματι, ἄριστος ἀθλητής, σφῆδρα γέγονε φι-
 λοπάρθενος, τοῦ ἀσθενεστέρου μέλους ποιούμενος πρόνοιαν· εἰ-
 σὶ γὰρ τοιαῦται ψυχαί, αἷς μαρτυρεῖ τὸ τέλος ὅτι κατὰ ἀρετὴν
 τοῦτο ποιοῦσιν. Οὗτος κατοικτειρήσας τοῦ γένους τῶν ἀσκη-
 τριῶν ἐν Ἀθρίβη⁽³⁾ τῇ πόλει, ἔχων ἀναλώματα, ὠκοδόμησε με-

1) Πλὴν τοῦ Οὐάλεντος, Ἡρωνος, Πτολεμαίου, τῆς σακκοφορούσης παρθέ-
 νου, τοῦ κενοδόξου ἀναχωρητοῦ (κεφ. σστ'. καὶ τῆς ἀπατηθείσης παρθένου) (κεφ. ζ').
 ἀναφέρει ὁ Παλλάδιος (κεφ. νθ'). καὶ δύο ἄλλους ἐκπεσόντας, τὸν Στέφανον, ὅστις
 περιέπεσον «εἰς αἰσχρὰν ἀσωτείαν» καὶ Εὐκάρπιον, περὶ τῶν ἐποίων οὐδὲν περισ-
 σότερον λέγει.

2) Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Ἡλία ἀναφέρονται· α) Ἡλίας ἐν τοῖς κατὰ τὸν Ἰορ-
 δάνην τόποις μονάζων (ἐρ. κεφ. ἐγ'), β) Ἡλίας ἐν Ἀντινόφῃ (ἢ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ.
 ἱστορ. κεφ. κζ').

3) Δύο Ἀθρίβεις ἀπαντῶνται· μία ἐξ αὐτῶν, ἡ καὶ ἐπισημοτέρα, ἔκειτο εἰς
 τὴν ἀνατολικὴν ἔχθην τοῦ Πηλουσιακοῦ κλάδου καὶ ἦν κεκαλλωπισμένη διὰ μεγα-
 λοπρεπῶν ναῶν καὶ μνημείων ἐπὶ τῶν Φαραῶν, ἡ δὲ ἑτέρα κομποπόλις οὕσα ἔκει-
 το πρὸς βορρᾶν τῆς Πανοπλίως (νὸν Ἀχμίμ) (ἐρ. χάρτην), κατὰ τὴν δυτικὴν ἔ-
 χθην τοῦ Νείλου, καὶ ἐνταῦθα ἴσως ἔκειτο τὸ μοναστήριον τοῦ Ἡλία.

γάλην μονήν, καὶ συνήγαγε πάσας τὰς ἀλωμένας ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἀκολούθως αὐτῶν φροντίζων εἰς πάντα, ποιήσας αὐταῖς πᾶσαν ἀνάγκυσιν τὴν εἰς τὴν χρείαν, κήπους καὶ τὰ τούτων χρηστήρια, καὶ ἀπαξιαπλῶς πάντα ὅσα ἀπαιτεῖ ὁ τῆς ἀσκήσεως βίος. Αὐταὶ δὲ ἐκ διαφόρων βίων καὶ συνηθείας ἰδίας ἠγμέναι συνεχεῖς μάχας ἐποίουν μετ' ἀλλήλων. Ἐχρῆν δὲ τοῦτον τὸν ἅγιον καὶ διακούειν τούτων καὶ εἰρηνεύειν αὐτάς. Συνήγαγε γὰρ ὡς τριακοσίας, καὶ ἀνάγκην εἶχε μεσιτεύειν αὐτάς. Μετὰ δὲ δύο ἔτη, νέαν ἄγων τὴν ἡλικίαν—ἦν γὰρ ὡς τριάκοντα ἐτῶν ἢ τεσσαράκοντα—οὗτος ἐπειράσθη καθ' ἡδονὴν καὶ ἀναχωρήσας τοῦ μοναστηρίου νῆστις, ἐπλανᾶτο ἀνὰ τὴν ἔρημον ἐπὶ ἡμέρας δύο, τοῦτο δεόμενος καὶ λέγων, ὅτι Κύριε, ἢ ἀποκτεινόν με, ἵνα μὴ ἰδῶ αὐτάς θλιβομένας, ἢ τὸ πάθος μου λάβῃ, ἵνα αὐτῶν φροντίζω κατὰ λόγον. Ἐσπέρας τοίνυν γενομένης, ὕπνωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐλθόντες δὲ ἄγγελοι τρεῖς πρὸς αὐτόν, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγήσατο, λοιπὸν κατέσχον αὐτὸν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Τί ἐξήλθες ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου τῶν γυναικῶν; διηγήσατο δὲ αὐτοῖς τὸ πρᾶγμα εἰπὼν, ὅτι ἐφροθίθην μήποτε κλικείνας βλάβῳ καὶ ἐμυκτόν. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι· Ἐὐὐ ἀπαλλάξωμεν, ἀπέρχῃ καὶ φροντίζεις αὐτῶν; ἐπὶ τούτοις συνέθετο. Εἰσπράττονται αὐτὸν ὄρκον. Τὸν δὲ ὄρκον διηγεῖτο εἶναι τοιοῦτον· Ὁμοσον ἡμῖν, φησὶν, ὅτι μὰ τὸν φροντίζοντά μου, φροντίσω αὐτὰν. Ἐπὶ τούτῳ ὤμοσεν αὐτοῖς. Τότε οἱ ἄγγελοι κατέσχον αὐτόν, ὁ εἰς τοὺς πόδας καὶ ὁ ἕτερος τὰς χεῖρας, ὁ δὲ τρίτος λαβὼν ξυρὸν ἐξέτεμεν αὐτοῦ τοὺς διδύμους, ὡς ἐν ἐκστάσει, ἀλλ' οὐ κατὰ ἀλήθειαν, κατὰ δὲ φαντασίαν τινά. Ἐδοξεν οὖν ἐν τῇ ἐκστάσει ἐκείνῃ, ὡς ἂν εἶποι τις, καὶ ἀποτμηθῆναι καὶ ἀποτεθεραπεῦσθαι. Μετὰ τοῦτο ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ ἄγγελοι, λέγοντες· Ἡσθης ὠφελείας τινός; λέγει αὐτοῖς ἐκεῖνος. Σφόδρα ὠφέλημαι, ἐκουφίσθην γὰρ πάνυ, καὶ πέπεισμαι ἀπηλλάχθαι καὶ τοῦ πόνου καὶ τοῦ πάθους. Τότε οἱ ἄγγελοι λέγουσιν αὐτῷ· Ἀπελθε οὖν εἰς τὸ ἀσκητήριόν σου. Ὑπέστρεψε δὲ οὗτος μετὰ πέντε ἡμέρας πενθεῦντος οὖν περὶ αὐτοῦ τοῦ μοναστηρίου, εἰσέρχεται ἔνδον, καὶ ἔκτοτε ἔμεινεν ἐν καλλίῳ

ἐκ πηλαγίων τοῦ μοναστηρίου, ἐξ οὗ ἐγγύτερος ὢν, συνεχῶς αὐτὰς διακρούουτο, ὅσον ἐπ' ἐκείνῃ. Ἐπιζήσας αὐταῖς ἄλλα τεσσαράκοντα ἔτη, διεβεβαίουτο τοῖς πατράσιν, ὅτι οὐκ ἐτι ἀνέβη εἰς τὴν διάνοιάν μου πάθος γυναικείας ἐπιθυμίας. Τοῦτο τὸ χάρισμα τοῦ ἁγίου ἀνδρὸς Ἡλία, καὶ αὕτη ἡ ἀσκήσις· καὶ οὕτως ἐφρόντισε τοῦ μοναστηρίου ὁ μακάριος οὗτος.

ΛΒ΄.

Περὶ Δωροθέου τοῦ διαδόχου Ἡλιοῦ.

Ὅν διεδέξατο Δωροθέος⁽¹⁾ τις, ἀνὴρ δοκιμώτατος, γηράσας ἐν βίῃ χρηστῶν καὶ ἐμπράκτων· μὴ δυνηθεὶς μὲν οὕτω φροντίσαι, ὥς ὁ μακάριος οὗτος τοῦ μοναστηρίου, μήτε μείνας ἐν τῇ κέλλῃ ἐκείνου, ἐν ἀνωγῆν δὲ καλλιῶν ἐναποκλεισάμενος, θυρῶτα ἐποίησεν, ἀφορῶσαν ἐπὶ τὸ τῶν γυναικῶν μοναστήριον, καὶ ταύτην ἴνοιγεν καὶ ἐκλείειν, ἀδιαλείπτως παρακαθεζόμενος τῇ θυρῶδι, τὴν ἀμαχίαν ταύταις ἐπραγματεύετο. Οὕτως ἀπροσκόπως γηράσας ἐν ἐκείνῃ τῇ ἀνωγῆν, μηδὲ πώποτε τινος ἀνεληθόντος ἐκεῖ, οὔτε δὲ ἐκείνου κάτω ποτὲ καταλθεῖν δυναμένου, διὰ τὸ κλίμακα μὴ εἶσθαι.

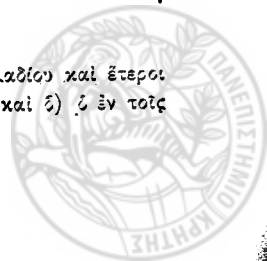
Αὕτη ἡ ἀρετὴ τῆς ἀσκήσεως Δωροθέου, καὶ ἐν ταύτῃ τε τὸ τέλος. [Στάσις].

ΛΓ΄.

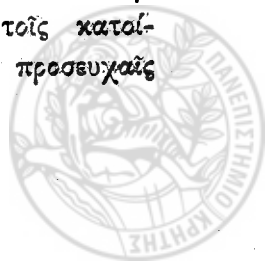
Περὶ Πιαμοῦν τῆς παρθένου

Πιαμοῦν τῇ ὀνόματι γέγονε παρθένος, ἣτις πάντα τὰ ἔτη

1) Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Δωροθέου ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Παλλαδίου καὶ ἕτεροι δύο· α) ὁ ἐν τοῖς ἐρημικοῖς ἔξωθεν Ἀλεξανδρείας (ὄρ. κεφ. β'), καὶ β) ὁ ἐν τοῖς ἀπηλατίοις τοῦ Ἀντινοῦ (κεφ. σγ').

ἔμεινε μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς—μίαν παρὰ μίαν ἐσθίουσα ἐν ἐσπέρῃ· καὶ νήθουσα λίνον. Αὕτη κατηξιώθη χάρισματος προορήσεως. Ἐν οἷς συνέβη ἐν Αἰγύπτῳ ποτὲ τῆς ἀναβάσεως οὐσης τοῦ Νεῖλου, κώμην κώμη ἐπιθέσθαι· μάχονται γὰρ εἰς τὰς ὑδρομερίας, ὡς καὶ φόνους παρακολουθεῖν πολλάκις καὶ κατακοπάς. Δυνατωτέρα οὖν κώμη ἐπέθετο τῇ αὐτῆς κώμῃ, καὶ ἤρχοντο ἐπ' αὐτὴν ἄνδρες ἐν πλῆθει· μετὰ δοράτων καὶ ροπάλων, ὥστε συγκόφαι τὴν κώμην αὐτῆς. Παρέστη δὲ ταύτῃ τῇ μακαρίᾳ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἀποκαλύπτων αὐτῇ τὴν ἐπίθεσιν τούτων. Μεταστελλομένη δὲ αὕτη τοὺς πρεσβυτέρους τῆς κώμης αὐτῆς, λέγει αὐτοῖς· Ἐξέλθετε εἰς συνάντησιν τοῖς ἐρχομένοις ἐφ' ἡμᾶς ἐκ τῆσδε τῆς κώμης, ἵνα μὴ πάντες ὑφ' ἐν συναπολώμεθα, καὶ παρακαλέσατε αὐτοὺς λωφῆσαι τῆς καθ' ἡμῶν ἀηθῆς θανατικῆς. Φοβηθέντες δὲ οἱ πρεσβύτεροι σφόδρα, πίπτουσιν αὐτῆς εἰς τοὺς πόδας, δεόμενοι καὶ παρακαλοῦντες αὐτήν, ὅτι ἡμεῖς οὐ τολμῶμεν αὐτοῖς συναντῆσαι· οἶδαμεν γὰρ αὐτῶν τὴν μέθην καὶ ἀπόνειαν, ἀλλ' εἰ ποιεῖς ἔλεος καὶ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν κώμην καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν σὸν, ἐξελευσάσθαι αὐτῆς αὐτοῖς συνάντησον, καὶ εἰρηνεύσασα τοὺτους ἀπόστρεψον· Ἡ δὲ ἅγια ἐκεῖνη τοῦτο μὲν οὐ συνέθετο, ἀνεληθούσα δὲ εἰς τὸ δωμάτιον ἑαυτῆς, ἔστη δι' ἑλγῆς νυκτὸς εὐχομένη καὶ μὴ κλίνουσα γόνυ, ἀλλὰ δεομένη τοῦ Θεοῦ (καὶ) λέγουσα, ὅτι Κύριε, ὁ κρίνων πᾶσαν τὴν γῆν, ἧ εὐδὲν τῶν ἀδίκων ἀρέσκει ποτὲ, τῆς προσευχῆς ταύτης ἐλθούσης πρὸς σέ, ἡ ἅγια σου δύναμις στηλωσάτω αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἂν αὐτοὺς καταλάβῃ. Προσευξαμένης δὲ ταῦτα τῆς ἁγίας Παρθένου, γίνεται τι τοιοῦτον· Περὶ ὧραν πρώτης εὐρέθησαν οἱ πολέμιοι ἀπὸ τριῶν σημείων τῆς κώμης, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ τόπῳ ἐστηλώθησαν, καθὼς ἤτήσατο ἡ ἅγια, μηδέλωσ δυνάμενοι σαλευθῆναι. Ἀπεκαλύφθη δὲ κακείνοις τοῖς μαχίμοις, ὅτι πρεσβείαις τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Πιαμοῦν τοῦτο τοῦτοισι συμβέβηκε τὸ ἐμπόδιον. Ἀποστείλαντες οὖν εἰς τὴν κώμην αὐτῆς, ἤτησαν τὰ εἰς εἰρήνην, δηλώσαντες τοῖς κατοικοῖς, ὅτι εὐχαριστήσατε τῷ Θεῷ καὶ ταῖς καθαραῖς προσευχαῖς

Πιαμοῦν τῆς δικαίας, αἵτινες καὶ ὑμᾶς διεφύλαξαν, καὶ ἡμᾶς συνεπέδισχν εἰς ἀνατροπὴν μεγάλου κακοῦ. [Στάσις].

ΛΔ΄.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παχωμίου.

Ταβέννησις ἐστὶ τόπος ἐν τῇ Θηβαΐδι οὕτω καλούμενος, ἐν ᾧ Παχώμιος⁽¹⁾ τις γέγονε μοναχός, ἀνὴρ τῶν εἰς ἄκραν εὐθείαν βεβιωκότων, ὡς καταξιωθῆναι τοῦτον καὶ προρρήσεων καὶ ὀπτασιῶν ἀγγελικῶν. Οὗτος εἰς ἄγαν ἐγένετο φιλόανθρωπος καὶ φιλόπτωχος. Καθεζομένῳ δὲ αὐτῷ ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου, καὶ λέγει αὐτῷ· Παχώμιε⁽²⁾, τὰ κατὰ σεαυτὸν

1) Ὁ ἅγιος Παχώμιος ἐγεννήθη ἐν Θηβαίῳ τῷ 292 ἐξ ἔθνικῶν γονέων, τῷ 312 ἐν ἡλικίᾳ 20 ἐτῶν ἐγένετο στρατιώτης, τῷ 314 ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἀναχωρητὴν Παλάμωνα καὶ ἐγένετο μοναχός, τῷ 314 συνέστησε τὸ πρῶτον μοναστήριον ἐν Ταβέννησι, τῷ δὲ 346 ἢ 350 ἀτελεύτησεν· ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 15 Μαΐου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Ὅρα περὶ αὐτοῦ Σωζομέν. γ΄. 14, Νικηφόρ. Καλλιστ. θ΄. 14. Ἐν μεταφράσει τοῦ μακαρίου Ἱερωνύμου ἀφίκοντο μέχρις ἡμῶν τὰ ἐξῆς ἔργα τοῦ ἁγίου Παχωμίου· Κανὼν περιέχων 194 ἐντολάς καὶ διατάξεις μεταφρασθεῖς ὑπὸ τοῦ Ἱερωνύμου (404) λατινιστὶ κατὰ πιστὸν Ἑλληνικὸν ἀπόγραφον, οὗτινος σύντομον Ἑλληνικὸν κείμενον ἐκ 50 ἐντολῶν εὑρίσκεται ἐν Πατρολογ. τόμ. 40, σ. 947—952, παραινέσεις πλήρεις πρασίτητος καὶ ἀγάπης, τρεῖς ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἀββᾶν Σούρον, δύο πρὸς τὸν Κορνήλιον, δύο εἰς πάσας τὰς μονὰς, μία πρὸς τοὺς ἀδελφούς τοὺς κείροντας τὰ πρόβατα, καὶ τρεῖς προρρήσεις διὰ μυστηριωδῶν σημείων γραφεῖσαι. Τὸν βίον αὐτοῦ καὶ τὰ παραλειπόμενα τοῦ βίου σὺν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Ἀμμωνος ἐδημοσίευσαν οἱ Βολλανδισταὶ (Acta Sanctorum Μάιος τόμ. γ΄). Παρ' ἡμῖν, δυστυχῶς, δὲν ἐδημοσίευσθῆ μέχρι τοῦδε τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον τοῦ βίου, ἀλλ' ἐν χρήσει ὑπάρχει τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀγαπίου παραφρασθὲν κείμενον τῶν Παραλειπομένων, ὅπερ κυρίως εἶναι συμπλήρωσις τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Παχωμίου.

2) «Καὶ ὁδεύων ποτὲ τὴν ἔρημον.....ἦλθεν ἐπὶ κώμην τινὰ ἔρημον οὖσαν Ταβέννησιν λεγομένην, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης ἠΐξαστο, καὶ τῇ δεήσει χρονίσαντος, φωνὴ πρὸς αὐτὸν ἔρχεται (οὐπω μέντοι γε ὄραμα εἶδεν ἕως ἄρτι), λέγουσα πρὸς αὐτόν· παραμένειν ὁδε, καὶ ποιήσον μοναστήριον, ἐλεύσονται γὰρ πολλοὶ πρὸς σὲ γενέσθαι μοναχοί. Καὶ ταῦτα ἀκούσας καὶ διακρίνας τῇ καθαρῳῆτι τοῦ νοός, κατὰ τὰς Γραφάς, τὴν φωνὴν εἶναι ἄγίαν, ὑπέστρεψεν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ (Παλάμωνα) καὶ διηγήσατο αὐτῷ

κατώρθωσας, περιπτώσας οὖν καθέζη ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ· δεῦρο τοίνυν ἐξεληθὼν συνάγαγε πάντας τοὺς νεωτέρους μονάζοντας καὶ οἰκησον μετ' αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸν τύπον, ὃν δίδωμί σοι, οὕτως αὐτοῖς νομοθέτησον. Καὶ ἐπιδέδωκεν αὐτῷ δέλτον χαλκῆν, ἐν ἣ ἐγγέγραπτο ταῦτα· Συγχωρήσεις ἐκάστω κατὰ δύνάμιν φαγεῖν καὶ ποιεῖν⁽¹⁾, καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις τῶν ἐσθιόντων ἀνάλογα καὶ τὰ ἔργα αὐτοῖς ἐγχείρησον, καὶ μήτε νηστεῦσαι κωλύσης, μήτε φαγεῖν. Οὕτω μέντοι τὰ ἰσχυρὰ τοῖς ἰσχυροτέροις καὶ ἐσθίουσιν ἐγχείριζε ἔργα, ἄτονα δὲ καὶ ἐλαφρὰ τοῖς ἀσκητικωτέροις καὶ ἀσθενεστέροις. Ποίησον δὲ κέλλας διαφόρους ἐν τῇ αὐλῇ, καὶ τρεῖς κατὰ κέλλαν μενέτωσαν. Ἡ δὲ τροφή πάντων ὑπὸ ἓνα οἶκον ἐξεταζέσθω. Καθευδέτωσαν δὲ μὴ ἀνακλινόμενοι, ἀλλὰ θρόνους οἰκοδομητοὺς ὑπιτωτέρους πεπειηκότες καὶ ἐνθόντες ἐκεῖ τὰ στρώματα ἑαυτῶν, καθευδέτωσαν καθήμενοι. Φορεῖτωσαν δὲ ἐν ταῖς νυξὶ λεβίτῳνας λινοὺς ἐζωσμένοι, καὶ ἕκαστος αὐτῶν ἐχέτω μηλωτῆν⁽²⁾ τὴν αἰγίαν εἰργασμένην λευκῆν, ἧς ἄνευ μηδὲ ἐσθιέτωσαν, μηδὲ καθευδέτωσαν. Εἰσιόντες δὲ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ Σάββατον καὶ Κυριακὴν τὰς ζῶνας λυέτωσαν, καὶ τὴν μηλωτῆν ἀποτιθέσθωσαν, καὶ μετὰ κουκουλίου μόνου εἰσιέτωσαν. Κουκούλια δὲ αὐτοῖς ἐτύπωσεν ἄμαλλα ὡς παιδίῳ, ἐν οἷς καὶ καυτήρας τινὰς σταυροῦ διὰ πορφυροῦ ἐκέλευσε τούτοις ἐντίθεσθαι⁽³⁾. Ἐκέλευσε δὲ εἰκοσιτέσσαρα τάγματα εἶναι τῶν ἀδελφῶν, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰκοσιτεσσάρων γραμμάτων καὶ προσέταξεν ἐκάστω τάγματι ὄνομα τεθῆναι στοιχεῖον ἑλληνικόν, ἀπὸ α καὶ β καὶ τῶν

τοῦτο. Καὶ πολλὰ περὶ τούτου ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐκείνων ἀκούσθησαν, ὅτι χάριν τούτου, γνήσιον γὰρ τέκνον εἶχεν αὐτόν· ἀμφότεροι οὖν ᾤδυσαν ἐκεῖ καὶ οἰκοδομήσαντες οἰκίσκον, ἧτοι μικρὰν μονήν· ἔμμενον ἐκεῖσε. (Βίος ἁγ. Παχωμ. § 7) Acta Sanctorum Μάιος τόμ. γ'.

1) «Ἐὰν δὲ τις θέλῃ πάλιν ἐγκρατεῦσασθαι, ἐπίσει πρὸς τὸν ἀκωλύτως τὴν ἐγκράτειαν» (Αὐτόθι § 19).

2) «Ἄνευ κουκουλίου καὶ μηλωτῆς οὐδεὶς πρέπει νὰ περιφύρηται ἐν τῇ μονῇ, ἢ νὰ μεταβαίνει εἰς τὴν σύναξιν ἢ τὸ φαγητόν» (Κανὼν ἁγ. Παχωμ. 91 τοῦ κειμένου τοῦ Ἱερωνύμου).

3) «Τὰ κουκούλια ἐκάστου πρέπει νὰ φέρων τὰ σήματα τῆς μονῆς καὶ τοῦ οἴκου» (κανὼν 99).

καθεξῆς μέχρι τοῦ ω, ἵνα ἐν τῷ ἐπερωτῶν καὶ φιλοπραγμανεῖν τὸν ἀρχιμανδρίτην περί τινος εἰς τοσοῦτον πλῆθος, ἐρωτᾷ τὸν δεύτερον ἑαυτοῦ, πῶς ἔχει τὸ τάγμα τοῦ ἄλφα; ἢ πῶς ἔχει τὸ ζῆτα; πάλιν ἀσπασαὶ τὸ ρῶ, ἰδίῳ τινὶ σημείῳ ὀνόματος γραμμάτων ἀκολουθοῦντες. Καὶ τοῖς μὲν ἀπλουστεροῖς καὶ ἀκεραιότεροις ἐπιθήσεις τὸ ἰῶτα, τοῖς δὲ δυσχερεστεροῖς καὶ σκολιωτέροις προσάξεις τὸ ξι: καὶ οὕτω κατὰ ἀναλογίαν τῆς καταστάσεως τῶν προαιρέσεων καὶ τῶν τρόπων καὶ τῶν βίων, ἐκάστη τάγματι τὸ στοιχεῖον τοῦ γράμματος ἐφαρμόσεις, μόνων τῶν πνευματικῶν εἰδῶν τὰ σημαινόμενα. Ἐγγέγραπτο δὲ ἐν τῇ δέλτῳ, ὅτι ξένος ἄλλου μοναστηρίου ἐὰν ἔλθῃ, ἄλλον ἔχοντος τύπον, τούτοις μὴ συμφάγη, μὴ συμπῆ, μὴ συνεισέλθῃ εἰς τὴν μονήν⁽¹⁾, ἐκτὸς ἂν εἰ μὴ εἰς ὁδὸν εὔρεθῆ. Τὸν μέντοι εἰσελθόντα εἰσάπαξ συμμειναι αὐτοῖς, ἐπὶ τριετίᾳ εἰς ἀγῶνα τοῦτον οὐ δέξῃ: ἀλλ' ἐργατικώτερα ἔργα ποιήσας, οὕτως εἰς τὸ στάδιον ἐμβαιέντω μετὰ τὴν τριετίαν. Ἐσθίοντες τὰς κεφαλὰς καλυπτέτωσαν τοῖς κουκουλίαις, ἵνα μὴ ἀδελφὸς ἀδελφὸν μασώμενον ἴδῃ⁽²⁾. Οὐκ ἔστι λαλῆσαι ἐσθίοντα⁽³⁾, οὐδὲ ἐκτὸς τοῦ

1) Βραδύτερον μεμφόμενος τὸν Παχώμιον ὁ φίλος αὐτοῦ Διονύσιος ὁ ἐρημολητής καὶ οἰκονόμος τῆς Τεντέρων ἐκκλησίας, ἐπὶ «τοῖς ἀλλαχόθεν ἐρχομένοις ἀδελφοῦς εἰς τὴν μονήν ἔσω ἐκώλως μετὰ τῶν ἀδελφῶν συνδιάγειν, ἀλλ' ἐν τόπῳ τινὶ κατ' ἰδίαν πρὸς ταῖς θύραις μένειν, ἀπεκρίνατο μετὰ πολλῆς μακροθυμίας: οἶδεν ὁ Θεὸς τὴν πρόθεσίν μου καὶ ἡ πατρικὴ σου ἀγάπη οὐκ ἀγνοεῖ, ὅτι οὐδέποτε ἠθέλησα βλάψαι ψυχὴν ἀπλῶς... ἀλλ' ἐπιιδῆ... τὸ κοινόβιον διαφόρους ἀνθρώπους ἔχει νεοφύτους μήπω εἰδότας τί ἐστὶ μοναχός, καὶ παιδία μὴ αἰσθανόμενα δεξιὰν ἢ ἀριστεράν, ἡγησάμην ἀγαθὸν εἶναι καὶ πρὸς τιμὴν μᾶλλον τῶν παραβαλλόντων ἡμῖν πατέρων καὶ ἀδελφῶν τῇ μὲν ὥρᾳ τῆς συνάξεως συνέρχεσθαι μετ' ἡμῶν, μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν εἰς πρέποντα καὶ ἡσυχον τόπον ὄντας ἐσθίειν καὶ ἀναπαύεσθαι ἐμοῦ ὑπηρετουμένου» (Βίος ἀγ. Παχωμ. § 28).

2) «Καὶ τὰ κουκούλια ἕως κάτω τῶν βλεφάρων φοροῦσιν οὗτοι (οἱ Ταβεννησιῶται), ἵνα μὴ ρεμβοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες περιεργότερον ἀλλήλοις ἐνορῶσι» (Κασσιανοῦ περὶ διακτοπίσεως κοινοβίων, Πατρολογ. τόμ. 28. σ. 856).

3) Παρὰ τοῖς Ταβεννησιώταις, τοσαύτη σιωπὴ παρέχεται, λέγει ὁ Κασσιανός, «κατὰ τὴν καιρὸν τῆς συνάξεως τῆς τραπέζης αὐτῶν, ὅσην σχεδὸν ἐν ἄλλοις μὴ εὐρίσκονται, οὕτως ὡς μὴ τολμᾶν βρῆξαι τινα παρεκτός τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς τραπέζης, ὅστις, εἴ τινος χρειὰ γένηται, κρούσματι μᾶλλον ἢ φωνῇ τοῦτο σημαίνει» (ἐνθ' ἄνωτ).

πίνακος ἢ τῆς τραπέζης ἀλλαχοῦ προσέχειν τοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐτύπωσε δὲ διὰ πάσης τῆς ἡμέρας ποιεῖν αὐτοὺς εὐχὰς δώδεκα, καὶ ἐν τῷ λυγνικῷ δώδεκα, καὶ ἐν ταῖς παννουχίσι δώδεκα, καὶ ἐνάτην ὥραν τρεῖς ὅτε δεδῶκει τὸ πλῆθος ἐσθίειν, ἐκάστην τάγματι κατὰ ἐκάστην εὐχὴν ψαλμὸν προσάδεσθαι ἐτύπωσεν.

[Στάσις]

Προσαντιλέγοντος δὲ τοῦ μεγάλου Παχωμίου τῷ ἀγγέλῳ, ὅτι ὀλίγοι εἰσὶν αἱ εὐχαί, λέγει αὐτῷ ὁ ἄγγελος, ὅτι ταῦτα δι-ετύπωσα ὡς ὀφείλειν φθάνειν καὶ τοὺς μικροὺς ἐπιτελεῖν τὸν κανόνα, καὶ μὴ λυπεῖσθαι, οἱ γὰρ τέλειοι νομοθεσίας χρεῖαν οὐκ ἔχουσι καθ' ἑαυτοὺς δὲ ἐν ταῖς κέλλαις αὐτῶν ὄντες, ὅλον τὸ ζῆν ἑαυτῶν τῇ τοῦ Θεοῦ θεωρίᾳ παρεχώρησαν. Τούτοις δὲ ἐνεμοθέτησα, ὅσοι οὐκ ἔχουσι νῦν ἐπιγνώμονα, ἵνα κἂν ὡσιν ὡς οἰκέται καταφρονητὰ τῷ φόβῳ τοῦ δεσπότου, τὴν σύνταξιν πληροῦντες τῆς πολιτείας, διατεθῶσιν ἐν παρρησίᾳ. Ταῦτα δια-ταξάμενος ὁ ἄγγελος καὶ πληρώσας τὴν διακονίαν, ἀπῆλθεν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Παχωμίου.

Ἔστιν οὖν ταῦτα τὰ μοναστήρια πλείονα κρατήσαντα τοῦτον τὸν τύπον, συντείνοντα εἰς ἑπτακισχιλίους ἄνδρας. Ἔστι δὲ τὸ πρῶτον καὶ μέγα μοναστήριον⁽¹⁾, ἔνθα αὐτὸς ὁ μακάριος καὶ ἅγιος Παχώμιος ὄκει, τὸ καὶ τὰ ἄλλα ἀποκουήσαν μοναστήρια, ἀσκητήρια, ἔχον ἀνδρῶν ἀριθμὸν χιλίων τριακοσίων⁽²⁾. Ἐν εἰς καὶ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ, ὁ καλούμενος Ἀφθόνιος, φίλος μου γενόμενος γνήσιος, ὅστις νῦν δευτερεύων⁽³⁾ ἐστὶν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκεῖνῳ, ὃν ὡς ἀσκανδάλιστον ἀποστέλλουσιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπὶ τὰς χρεῖας, διαπωλῆσαι μὲν αὐτῶν τὰ ἔργα, συμφωνήσασθαι δὲ αὐτῶν

1) Ἦτοι: Τῆς Ταβεννήσεως.

2) Ἀλλαχοῦ ὁ Παλλάδιος (κεφ. 10'. σ. 56) λέγει «*χιλίοι τετρακόσιοι*».

3) «*Ἀπόντος... τοῦ πατρὸς τῆς μονῆς, ὁ δεύτερος ἱκανὸς ἐστὶ πρὸς πᾶσαν διαταγὴν ἕως ἔλθῃ χωρὶς πάσης ὑψηλοφροσύνης καὶ ναυχήσεως, ἀλλὰ ταπεινοφροσύνη καὶ πραότητι εἰς οἰκοδομὴν τῶν ἀδελφῶν*» (Βίος ἁγ. Παχωμ. § 19).

τὰς χρείας⁽¹⁾. Ἔστι καὶ ἄλλα μοναστήρια⁽²⁾ ἀπὸ διακοσίων καὶ τριακοσίων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ εἰς Πανὸς τὴν πόλιν, ἐν ἣ εἰσηλθόντες ἐγὼ, ἀνδρῶν τριακοσίων ψυχῶν. Ἐν τούτῳ τῷ μοναστηρίῳ ἑώρακα ἐγὼ ράπτιας δεκαπέντε, χαλκίαις ἐπτὰ, τέκτονας τέσσαρας, καμηλαρίους δώδεκα, κναφεῖς δεκαπέντε· ἐργάζονται δὲ πᾶσαν τέχνην, ἐκ τῶν περισσευμάτων οἰκονομοῦντες καὶ τὰ τῶν γυναικῶν μοναστήρια καὶ φυλακάς. Τρέφουσι δὲ καὶ δέκα χοίρους· ἐμοῦ δὲ φέγοντος τὸ πρᾶγμα, λέγουσί μοι· Ἐν τῇ παραδόσει παρελήφαμεν, ὅτι τρεφέσθωσαν διὰ τὰ σιμιάσματα, καὶ διὰ τὰ ἀποκαθαρίσματα τῶν λαχάνων, καὶ διὰ τὰ ριπτόμενα ἀφ' ἐκάστου περιττώματα, ἵνα μὴ ζημιῶνται· καὶ θυέσθωσαν οἱ χείροι, καὶ τὰ κρέα μὲν πιπρασκέσθω, τὰ δὲ ἄκρα τοῖς νοσοῦσι καὶ τοῖς γέροντι ἀναλισκέτω, τῷ εἶναι μετρίαν τὴν χώραν καὶ πολυάνθρωπον· τὸ γὰρ ἔθνος τῶν Βλεμμύων⁽³⁾ αὐτοῖς προικεῖ. Ἀναστάντες τοίνυν οἱ ἐφημερευταὶ ὄρθιοι, οἱ μὲν περὶ τὸ μαγειρεῖον ἀσχολοῦνται, οἱ δὲ περὶ τὰς τραπέζας γίνονται· ἰστώσιν οὖν αὐτὰς μέχρι τρίτης ὥρας ἀπαρτίσαντες, ἐπιθέντες κατὰ τράπεζαν ἄρτους, λαφάνια, συνθετὰς ἐλαίας, τυροὺς βρώων, τὰ ἄκρα τῶν κρεῶν καὶ λεπτολάχανα⁽⁴⁾. Εἰσὶν οὖν οἱ εἰσερχόμενοι ἄτονοι ἕκτην ὥραν καὶ ἐσθιόντες, οἱ δὲ ἀσθενέστεροι εἰσερχονται ἐξῆδόμεν ὥραν, ἄλλοι ἐγδόην, ἄλλοι ἐνάτην, ἄλλοι δεκάτην, ἄλλοι

1) «Ὁμοίως καὶ ἄλλους πιστοὺς καὶ τῇ θεοσεβείᾳ κοσμίους ὥρισε διὰ τὸ ἔργον τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς χρείας ἀγορᾶσαι καὶ πωλῆσαι» (Αὐτόθ. § 19).

2) Πλὴν τοῦ ἐν Ταβεννήσει μοναστηρίου συνεστήθησαν καὶ τὰ ἐπέμνενα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου Παχωμίου : Μονὴ Πύλου, Χηνοβοσκίου, ἑτέρα ἐν Μονχῶσει (ἔρ. Βίον ἁγ. Παχωμ. § 35), Τασῆ, ἑτέρα ἐν Πανὸς (Πανόπολις), Τηθεθε, Τιμηνηαί, Πιχνούμ, Παβαῦ (Αὐτόθ. § 51). Βραδύτερον συνεστήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου ἐν πλησίον Πτολεμαΐδος τῆς ἐν Θηβαΐδι (ἐπιστολ. Ἄμμων. § 17), περὶ τὴν Ἐρμούπολιν δύο, Κάτος καὶ Ὁεῖ, καὶ περὶ Ἐρμουθιν ἑτέρα (Βίος ἁγ. Παχωμίου § 86. ἔρ. χάρτην).

3) Οἱ Βλέμμυες μία ἐκ τῶν ἀγρίων φυλῶν ὄντες, διετέλεσαν φοβεροὶ ἐχθροὶ τῶν Ρωμαίων ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τινὲς ἑκατονταετηρίδας.

4) «Μικρὰ βρώματα τοῖς ἀδελφοῖς, ἅπερ ἐστὶν λαφάνια μετὰ ὄξους καὶ ἐλαίου καὶ σκορδάμας καὶ λεπτολάχανον» (Παραλειπόμενα § 15). Ἄλλοτε ὁ ἁγιος Παχώμιος συντηγῶν μετὰ δύο ἀδελφῶν ἐν πλοικρίῳ παρὰ τὴν Μόνχωσην καὶ εἰδὼν ὅτι πολλὰ τὰ παρακείμενα τῇ τραπέζῃ βρώματα, τυρίδια, σικκίδια, ἐλαίας καὶ ἕτερα πολλά, ἤρξατο ἄρτον ἐσθίειν αὐτοὶ δὲ ἀδιακρίτως ὅσα ἐστὶν ἐπέβαλον χεῖρας» (Βίος ἁγ. Παχωμίου § 35).

ἐσπέραν βαθεῖαν, ἄλλοι διὰ δύο, ἄλλοι διὰ τριῶν, ἄλλοι διὰ πέντε, ὡς ἕκαστον στοιχεῖον τὴν ἰδίαν ὥραν γνωρίζειν. Οὕτως αὐτῶν ἦν καὶ τὰ ἔργα· ὁ μὲν ἐργάζεται γῆν γεωργῶν, ἄλλος κῆπον, ἄλλος χαλκεῖον, ἄλλος ἀρτοκοπεῖον, ἄλλος τεκτονεῖον, ἄλλος γναφεῖον, ἄλλος βυρσεῖον, ἄλλος σκυτοτομεῖον, ἄλλος καλλιγραφεῖον, ἄλλος πλέκων σφυρίδας τὰς μεγάλας, ἄλλος τὰ λεγόμενα μαλάκια τὰ σφυριδάλια τὰ μικρά· ἀποστηθίζουσι δὲ πάντων Γραφήν.

Τούτων ἐστὶ καὶ μοναστήριον γυναικῶν⁽¹⁾ ὡς τετρακοσίων, τὴν αὐτὴν ἔχων διατύπωσιν, τὴν αὐτὴν πολιτείαν, ἕκτος τῆς μηλωτῆς· καὶ αἱ μὲν γυναῖκες εἰσὶ πέραν τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ, οἱ δὲ ἄνδρες ἀντίπερα τούτων. Ἐὰν τελευτήσῃ παρθένος, ἐνταφιάσασα αὐτὴν αἱ λοιπαὶ παρθένοι, φέρουσι καὶ τιθέασιν αὐτὴν εἰς τὴν ἔχθην τοῦ ποταμοῦ· περάσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ μετὰ πορθμείου, μετὰ βαίτων καὶ κλάδων ἐλαιῶν, μετὰ ψαλμωδίας διαπερῶσι ταύτην εἰς τὸ πέραν, καὶ θάπτουσι εἰς τὰ μνήματα ἑαυτῶν. Παρεκτὸς μέντοι τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου οὐδεὶς περᾶ εἰς τὸ μοναστήριον τῶν γυναικῶν.

Συνέβη δὲ ἐν μιᾷ πρᾶγμα τοιοῦτον· ῥάπτῃς κόσμικῆς περάσας κατὰ ἄγνοιαν, ἐζήτει ἔργον. Ἐξελοῦσα δὲ μία νεωτέρα τῶν Παρθένων λόγῳ ἑαυτῆς, ἔρημος γάρ ἐστιν ὁ τόπος, συνέτυχεν αὐτῇ ἀκουσίως καὶ δέδωκεν αὐτῇ τὴν ἀπόκρισιν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν ῥάπτῃς ἰδίους. Ἄλλη δὲ ἑωρακυῖα τὴν συντυχίαν ταύτην, χρόνου παρελθόντος, γενομένης μάχης μεταξὺ τούτων, ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ διαβόλου ἀπὸ πολλῆς πονηρίας καὶ ζέσεως θυμοῦ, ἐσυκοφάντησέ ταύτην ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος διὰ τὴν συντυχίαν· ἢ συνέδραμον ὀλίγοι οὐ πολλῇ κακίᾳ φερόμενοι. Ἀπολυπηθεῖσα δὲ ἐκεῖνη ὡς τοιαύτην ὑποστᾶσα συκοφαντίαν, τὴν μηδὲ εἰς ἔννοιαν αὐτῆς ἀνελοῦσαν, καὶ μὴ ἐνέγκασα τὸ πρᾶγ-

1) Πλὴν τοῦ γυναικείου τούτου μοναστηρίου ἐν Τχθενήσῃ, οὕτως· πρῶτον ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἁγίου Παχωμίου (Βίος § 22), ἀναφέρεται καὶ ἕτερον εἰς τὸ Μηνέ (Αὐτόθι· § 86), βραδύτερον συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου καὶ ἄλλο ἐν κώμῃ Βηχρέ, ἐν μίλιον μακρὰν τῆς μονῆς Παλαῶ (Αὐτόθι). «Καὶ αὗται αἱ μοναὶ ἦσαν ἐπαρκούσαι εἰς ἱμάτια, ἔρια καὶ στρώματα καὶ τὰ ἄλλα ὑφαίνουσαι καὶ τὰ ὀμόλινα γήθειν εἰς τοὺς λευτίωνας».

μα ἔβαλεν ἑαυτὴν εἰς τὸν ποταμὸν λάθρα, καὶ ἐτελεύτησεν. Εἰς συναίσθησιν δὲ ἔλθοῦσα ἢ συκοφαντήσασα, καὶ ἑωρακυῖα ὅτι ἀπὸ πονηρίας ἐσυκοφάντησε, καὶ τοῦτο εἰργάσατο τὸ ἄλλος τῇ ἀδελφότητι, λαβοῦσα ἑαυτὴν ἀπήγγεστο καὶ αὐτὴ μὴ ἐνεγκοῦσα τὸ πρᾶγμα. Ἐλθόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου⁽¹⁾, ἀνήγγειλαν ταῦτα αἱ λοιπαὶ παρθένοι· ἐκέλευσε δὲ τούτων μηδὲ μίας προσφορὰν ἐπιτελεσθῆναι· τὰς δὲ λοιπὰς ὡς συνειδυῖας καὶ μὴ ἐρευνησάσας τὴν συκοφαντίαν, ἀλλὰ μᾶλλον πιστευσάσας τὰ εἰρημένα, ἑπταετίαν ἀφώρισεν ἀκοινωνήτους ποιήσας. [Στάσις].

ΛΕ΄.

Περὶ τῆς Ἀμμᾶς Ἰσιδώρας.

Ἐν τούτῳ τῷ μοναστηρίῳ παρθένος τις ἦν μία διὰ τὸν Χριστὸν ὑποκρινομένη μωρίαν καὶ δαίμονα, προθεμένη δι' αὐτῶν κατορθῶσαι τὴν ἀρετὴν, εἰς ἄκρον ἑαυτὴν ταπεινοῦσα καὶ κατευτελιζέουσα. Ταύτην ἐπὶ τοσοῦτον ἐβδελύξαντο αἱ λοιπαί, ὡς μηδὲ συνεσθίειν αὐτῇ, τοῦτο ἐκείνης μετὰ χαρᾶς καταδέξασθαι. Ἀναλωμένη οὖν ἀνὰ τὸ μαγεῖριον, πᾶσαν ἐποίησε ὑπηρεσίαν, πάσαις αὐταῖς ὡς δούλη ὑπακούουσα· καὶ ἦν αὕτη ἡ μακαρίτις, τὸ δὴ λεγόμενον, σπύγγος τῆς συνοδείας, ἔργῳ πληροῦσα τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ ἀγίῳ Εὐαγγελίῳ· «Ὁ θελῶν ἐν ὑμῖν εἶναι μέγας, ἔστω πάντων δοῦλος καὶ πάντων διάκονος» (Ματθ. κ. 26, καὶ Μαρκ.

1) Ἐν τῷ γυναικίῳ τούτῳ μοναστηρίῳ «Πέτρον... τινὰ εὐλαβῆ καὶ σφόδρα πρεσβύτην τῇ ἡλικίᾳ ἐπέταξεν (ὁ ἄγιος Παχώμιος) εἰς τὸ ἐπισκέπτεσθαι αὐτάς· ἦν γὰρ σὺν τῇ ἀπαθείᾳ καὶ ὁ λόγος τοῦ ἀνδρὸς ἄλατι ἡρητημένος, λίαν δὲ σεμνοὶ σὺν τῇ διανοίᾳ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑπῆρχον αὐτῷ· πολλάκις γοῦν ἰστάμενος ὠμίλει ταῖς ἀδελφαῖς τὰ πρὸς σωτηρίαν ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν» (ἴσως ἄγ. Παχωμ § 22). Πλὴν τούτου ἀναφέρεται καὶ ἕτερος ὁ «Ἀββᾶς Τιθοῆς γενόμενος τῶν παρθένων πατὴρ ἅγιος καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ ὡς στέλαρ πεπεπιαμένος» (Αὐτόθι § 50).

ί. 42), καί· «Εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν τῷ αἰ-
 ῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφὸς»
 (Α'. Κορινθ. γ'. 18). Τῶν οὖν ἄλλων παρθένων πασῶν τὸ
 σχῆμα ἦν κεκαρμένον, ἔχουσῶν κουκούλια ἐπὶ τῶν κεφαλῶν,
 αὕτη δὲ ράκος ἀναδήσασα τὴν κεφαλὴν, οὕτως ἐποίει πᾶσαν
 αὐτῶν ὑπηρεσίαν. Ταύτην μασσωμένην οὐκ εἶδεν οὐδεμία τῶν
 τετρακοσίων τὰ ἔτη τῆς ζωῆς αὐτῆς· ἐπὶ τῆς τραπέζης οὐδέ-
 ποτε ἐκαθέσθη, οὐ κλάσματος ἄρτου μετέλαθέ ποτε, ἀλλὰ τὰς
 φειχὰς σπογγολογοῦσα τῶν τραπέζων καὶ τὰς χύτρας περιπλύ-
 νουσα τούτοις ἤρκειτο· μὴ ὑποδυσασμένη ποτέ, μὴ ὑβρίσασά τινα,
 μὴ γογγύσασα, μὴ λαλήσασα μικρὸν ἢ μέγα, καίπερ ὑβρίζο-
 μένη καὶ κονδυλιζομένη, καταρωμένη καὶ ὑπὸ πλειόνων μυστα-
 τωμένη.

Περὶ ταύτης τῆς δόξιας τῷ ἀγίῳ Πιτηροῦμ(1) παρέστη
 ἄγγελος ἐν τῷ Πορφυρίτῃ(2) καθεζομένῳ, ἀναχωρητῇ δοκιμο-
 τάτῳ εἰς τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀρετὴν, καὶ λέγει αὐτῷ· Διὰτί μέ-
 γα φρονεῖς ἐπὶ τοῖς σεαυτοῦ κατορθώμασιν ὡς εὐλαθῆς, καὶ ἐν
 τοιοῦτῳ καθεζόμενος τόπῳ; θέλεις ἰδεῖν σου εὐλαθεστέραν γυ-
 ναῖκα; ἄπελθε εἰς τὸ μοναστήριον τῶν γυναικῶν τῶν Ταβεννη-
 σιωτῶν, καὶ εὐρήσεις ἐκεῖ μίαν διάδημα ἔχουσαν ἐπὶ τῆς κε-
 φαλῆς αὐτῆς, ὀνόματι Ἰσιδώραν· ἐκείνη σου ἀμείνων ἐστί. Το-
 σοῦτῳ ὄχλῳ πυκτεύουσα, καὶ διαφόρως πάσαις δουλεύουσα, τὴν
 ἐκυτῆς καρδίαν οὐδέποτε ἀπέστησε τοῦ Θεοῦ, καίπερ πρὸς πα-
 σῶν ἢ περιφρονουμένη· οὐ δὲ καθεζόμενος ὧδε, ἀνὰ τὰς πόλεις
 πλανᾷται τῇ διανοίᾳ, ὃ μηδέποτε οἰκουμένην πατήσας. Ἀνα-
 σταὶς οὖν ὁ μέγας Πιτηροῦμ ἦλθεν ἕως τοῦ μοναστηρίου τῶν
 Ταβεννησιωτῶν, καὶ παρακαλεῖ τοὺς διδασκάλους διαβῆναι εἰς

1) Ἄγνωστον ἐάν ὁ ἐνταῦθα Πιτηροῦμ, ἢ κατὰ τὸν Συναξαριστὴν Πιτηροῦν, ὃ ἑορταζόμενος τῇ 29 Νοεμβρίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς καὶ ὃ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορίᾳ (κεφ. ιε') μνημονευόμενος Πιτηρίων «εἰς τῶν μαθητῶν Ἀντωνίου γενόμενος», οὗτινος διεσώθη ἐν Ἀπόφθεγμα (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ 476), εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον.

2) Ὁ Πορφυρίτης ἀναφέρεται πάλιν ἐν τῷ λζ'. κεφ. καθὼς καὶ ἐν τῷ εἰπῶ τοῦ Χρυσοστόμου (σ. 60). Ὁ Κασσιανὸς λέγει ὅτι ἡ ἔρημος τοῦ Πορφυρίτου ἐκα-
 λεῖτο καὶ Κάλαμος, ἀπέχε δὲ ἑπτὰ ἡμέρας τῆς οἰκουμένης (ἔρα χέρτην).

τὸ μοναστήριον τῶν γυναικῶν⁽¹⁾. ὡς οὖν ἐπίδοξον τῶν πατέρων καὶ ἐν τῇ ἀσκήσει γεγηρακότα θαρροῦντες εἰσῆγαγον αὐτόν, διαπεράσαντες τὸν ποταμόν. Καὶ μετὰ τὸ εὐξασθαι αὐτούς, ἐπ-εζήτησεν ὁ μέγας πάσας τὰς παρθένους ἰδεῖν κατὰ πρόσωπον. Πασῶν οὖν ἐλθουσῶν ἐν τῷ μέσῳ, ἐκείνη οὐ παρεφαίνεται. Τέ-λος λέγει αὐταῖς ὁ ἅγιος Πιτηρούμ· Φέρετέ μοι πάσας. Τῶν δὲ λεγουσῶν, πάρεσμεν πάσαι, λέγει αὐταῖς· λείπει μία, ἣν ἔδειξέ μοι ὁ ἄγγελος. Λέγουσιν αὐτῷ· μίαν ἔχομεν σαλήν⁽²⁾, καὶ ἐν τῷ μαγειρείῳ ἐστί·—οὕτω γὰρ ἐκεῖ καλοῦσι τὰς πασχούσας. Λέγει ὁ μέγας· Ἀγάγετέ μοι κἀκείνην, ἵνα ἴδω αὐτήν. Ἀπῆλ-θον οὖν φωνῆσαι αὐτήν· ἣ δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, αἰσθομένη τοῦ πράγματος, ἴσως γὰρ καὶ ἀπεκαλύφθη αὐτῇ. Σύρουσιν οὖν αὐτὴν μετὰ βίας ἄγουσαι, καὶ λέγουσιν αὐτῇ· Ὁ ἅγιος Πιτηρούμ ἰ-δεῖν σε θέλει, ἣν γὰρ ὄνομαστός. Ἀχθείσης οὖν αὐτῆς, ἐθεά-σατο ὁ μέγας τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ τὸ ράκος ἐπὶ τῆς κε-φαλῆς αὐτῆς καὶ τοῦ μετώπου. Πεσῶν οὖν εἰς τοὺς πόδας αὐ-τῆς, λέγει αὐτῇ· εὐλόγησόν με Ἀμμᾶ. Πесоῦσα δὲ καὶ αὐτῇ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, ἔλεγε· Σὺ με εὐλόγησον, Κύριέ μου πάτερ· Ἰδοῦσαι δὲ τούτο πάσαι ἐξέστησαν, λέγουσαι αὐτῷ· Ἀββᾶ, μὴ πάσχε ὑβριν, σαλή γὰρ ἐστί. Λέγει αὐταῖς ὁ ἅγιος Πιτηρούμ· Ὑμεῖς ἐστε αἱ σαλαί, αὕτη γὰρ καὶ ὑμῶν καὶ ἐμοῦ ἀμείνων οὔσα Ἀμμᾶς ἐστίν·—οὕτω γὰρ καλοῦσι τὰς πνευματικὰς μη-

1) Ἀπηγορεύετο εἰς πάντα μοναχὸν ἢ ἐπίσκοπος· «*παρεκτός μένοι τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ διακόνου, λέγει ἀνωτέρω ὁ Παλλάδιος (κεφ. λδ'), οὐδεὶς περᾶ εἰς τὸ μοναστήριον τῶν γυναικῶν*». Ὁ δὲ 49 κανὼν λέγει· «*μηδεὶς ἀπέλ-θη εἰς τὴν μονὴν τῶν ἀειπαρθένων εἰς τὸ ἐπισκέπασθαι τινὰς αὐτῶν, εἰ μὴ μόνον οἱ προσταχθέντες πρεσβύτεροι, οἱ καὶ διακονοῦντες αὐταῖς*» (Πατρολογία. τόμ. 40 σ. 952).

2) Πρῶτον ἐνταῦθα ἀπαντῶμεν ἐπιτηθευομένην τὴν σαλότητα ὑπὸ τῆς Ἰσι-δώρας, ταύτην δὲ ἐμμηθήσαν καὶ ἄλλοι ἐρημίται μοναχοί, ἀποκρύπτοντες οὕτω τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς. Βραδύτερον (582) Συμεὼν ὁ ἀναχωρητὴς καταλείψας τὸ παρά τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν κελλίον αὐτοῦ, καὶ ἀπελθὼν ἐν Ἐδέσῳ προσποιεῖτο τὸν σαλόν, πρῶτος οὗτος ἐκ τῆς ἐρήμου εἰς τὸν κόσμον εἰσαγαγὼν τοιοῦτον βίον. Πρὸ αὐτοῦ ἔμωσ Ἀνδρέας τις, μὴ ὢν μοναχὸς καὶ ἐν τῷ χρόνῳ Λέοντος τοῦ Μακέλλη ἀκ-μάσας (457—474) ὑπεκρίθη πᾶν εὐδοκίμως τὸν σαλόν, οὗ τὸν βίον ἐδημοσιύσαμεν ἐκ Σιναιτικῆς χειρογράφου (Ἱεροσόλυμα 1912), ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ ἑποίου διὰ μα-κρῶν ἐπραγματεύθημεν καθόλου περὶ σαλότητος καὶ σαλῶν.

τέρας·—καὶ εὐχομαι ἄξιός αὐτῆς εὐρεθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Ἀκούσασαι δὲ τούτων ἔπεσον αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας ἐξομολογούμεναι πᾶσαι, πῶς διαφόρως τὴν ἁγίαν ταύτην ἐλύπουν· ἢ μὲν λέγουσα, ἐγὼ αὐτὴν αἰεὶ ἐχλεύαζον· καὶ ἄλλη ἐγὼ τὸ σχῆμα αὐτῆς τὸ ταπεινὸν κατεγέλων· καὶ ἑτέρα, ἐγὼ αὐτὴν ὕβριζον σιωπῶσαν· καὶ πάλιν ἄλλη, ἐγὼ τοῦ πίνακος τὸ ἀπόπλυμα πολλάκις αὐτῇ κατέχεα· ἄλλη, πληγὰς αὐτῇ πλειστάκις ἐέδωκα· ἑτέρα πάλιν, ἐγὼ εἰμι ἢ κονδύλους ἐντριψαμένη αὐτήν, ἄλλη πάλιν, ἐγὼ πολλάκις τὴν ρίνα αὐτῆς ἐσινάπισα, καὶ ἀπαξαπλῶς πᾶσαι διαφόρους ὕβρεις ἀπήγγειλαν πεποιημέναι εἰς αὐτήν. Δεξάμενος οὖν αὐτῶν τὴν ἐξομολόγησιν ὁ ἅγιος Πιτηρούμ, καὶ εὐξάμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἅμα αὐτῇ καὶ ἐπὶ πολὺ παρακαλέσας τὴν τιμίαν δούλην, οὕτως ἐξῆλθε. Μετὰ δὲ ἡμέρας ὀλίγας ὑπὸ πασῶν τιμωμένη μεγάλως, καὶ παρὰ πασῶν θεραπευμένη, μὴ ἐνεγκούσα ἐκείνη ἢ μακαρίτις τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τὴν παρὰ πάσης τῆς ἀδελφότητος, καὶ τὰς ἀπολογίας ἄχθος τοῦτο ἠγγισχόμενη, λαθραίως ἐξῆλθε τοῦ μοναστηρίου· καὶ ποῦ ἀπῆλθεν, ἢ ποῦ κατέδυ, καὶ ποῦ ἐτελεύτησεν, ἔγνω οὐδεὶς ἄχρι τῆς δευροῦ περι τῆς γενναίας ταύτης καὶ μακαρίας. [Στάσις].

ΛΣΤ'.

Περὶ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ⁽¹⁾ προφήτου.

Γέγονέ τις Ἰωάννης⁽²⁾ ὀνόματι ἐν Λυκῶ⁽³⁾ τῇ πόλει, ὃς ἐκ παιδείου ἔμαθε τὴν τεκτονικὴν, ᾧ ἀδελφὸς ὑπῆρχε βαφεύς.

1) Ἐν ἄλλ. Περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐν Λυκῶ.

2) Περὶ Ἰωάννου ἔρ. Σωζομέν. ζ'. 22. Νικηφόρ. Καλλιστ. ιζ'. 50, καὶ κεφ. α'. τῆς κατ' Αἰγυπτῶν μοναχ. ἱστορ. ἔνθα διὰ μακρῶν ἐμιλεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ συγγράφου αὐτῆς ἢ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 6 Φεβρουαρίου. Πλὴν τούτου ἀναφέρονται α.) Ἰωάννης μαθητῆς Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου (ἔρ. κεφ. ιη'. σ. 41)· β.) Ἰωάννης ὁ ἐν ἐρήμῳ (κεφ. ιγ'. τῆς κατ' Αἰγυπτ. μοναχ. ἱστορ.)· γ.) Ἰωάννης ὁ ἐν Διολκῶ (αὐτόθ. κεφ. λγ'.

3) Λυκῶ ἢ Λυκόπολις, νῦν Ἀσιούτ (ἔρ. χάρτην).

Ὅς ὕστερον γενόμενος ἐτῶν εἰκοσιπέντε ἀπετάξατο, καὶ δια-
 τρίψας ἐν διαφόροις μοναστηρίοις ἔτη πέντε, ἀνεχώρησε μόνος
 εἰς τὸ ὄρος τῆς Λυκῶ, εἰς αὐτὴν τὴν ἀκρόρειαν ποιήσας τρεῖς
 θόλους, καὶ εἰσελθὼν εἰς αὐτοὺς ἐνοικοδόμησεν ἑαυτὸν. Ἦν οὖν
 ὁ εἰς θύλος ἐνθα προσηύχετο, ὁ δεύτερος ἐν ᾧ εἰργάζετο καὶ ἤ-
 σθιεν, ὁ ἄλλος εἰς τὰς χρείας τὰς τῆς σαρκός· οὕτω τριάκοντα πλη-
 ρώσας ἔτη ἐγκεκλεισμένος, καὶ διὰ θυρίδος λαμβάνων διὰ τοῦ
 διακονοῦντος τὰ πρὸς τὰς χρείας, κατηξίωθη χάρισματος προρ-
 ρήσεων. Ἐν οἷς καὶ τῷ μακαρίῳ Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ διαφόρους
 ἀπέστειλε προρρήσεις περὶ τοῦ Μαξίμου τοῦ τυράννου, ὅτι νι-
 κήσας αὐτὸν⁽¹⁾ ὑποστρέψει τῶν Γαλιῶν ὁμοίως δὲ καὶ περὶ
 Εὐγενίου τοῦ τυράννου εὐηγγελίστατο τοῦτο αὐτό, ὅτι νικήσεις
 μὲν τοῦτον⁽²⁾, αὐτὸς δὲ τὸ πέρασ τοῦ βίου ἐκεῖσε πληρῶσεις⁽³⁾
 καὶ τὴν ἐκεῖ βασιλείαν τῷ υἱῷ αὐτοῦ καταλείψει. Τούτου φήμη
 ἐξήλθε πολλή καὶ μεγάλη ὡς ἐναρέτου ἀνδρός, διὸ καὶ ὁ ἐν
 ἀγγέλοις ἀριθμούμενος βασιλεὺς Θεοδοσίος προφητικῆ τιμῇ
 αὐτὸν ἐσέβετο.

Ὅντες οὖν ἡμεῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ τῆς Νιτρίας, ἐγὼ τε
 καὶ οἱ περὶ τὸν μακάριον Εὐάγριον, ἐζητοῦμεν μαθεῖν τὴν ἀ-
 κριβείαν, τίς ἢ ἀρετὴ τοῦ ἀνδρός. Λέγει οὖν ὁ μακάριος Εὐά-
 γριος· Ἡδέως ἐμάνθανον παρὰ τοῦ εἰδότος δοκιμάζειν νοῦν καὶ
 λόγον, ποταπὸς εἶη ὁ ἀνὴρ. Ἐὰν μὲν μάθω, ἵνα αὐτῷ συντύχω,
 εἰδὼν δὲ μὴ μάθω αὐτοῦ τὴν πολιτείαν, οὐκ ἀπέρχομαι ἕως τοῦ
 ἔρους. Ἀκούσας ἐγὼ μηδενὶ μηδὲν εἰρηκῶς ἠσούχασα μίαν ἡμέ-
 ραν, τὴν ἄλλην ἀποκλείω μου τὸ κελλίον καὶ Θεῷ παραθέ-
 μενος ἑμαυτόν, ἐσκύλην ἕως Θηβαΐδος, καὶ ἔφθασα δι' ἡμερῶν
 δεκαοκτώ, τὰ μὲν πεζεύσας, τὰ δὲ καὶ πλεύσας ἐν τῷ ποταμῷ·
 ὁ καιρὸς δὲ ἦν ὁ τῆς ἀναβάσεως, ἐν ᾧ νοσοῦσι πολλοί, ὁ δὲ
 καὶ ὑπέστην. Ἀπελθὼν οὖν εὗρον αὐτοῦ κεκλεισμένον τὸ προ-

1) Ἐν ἔτει 388.

2) Ἐν ἔτει 394.

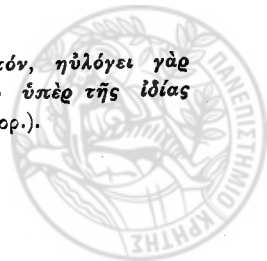
3) Ὁ βασιλεὺς Θεοδοσίος ἐτελεύτησε τῷ 395 τῇ 17 Ἰανουαρίου ὅτε καὶ ἡ
 μνήμη αὐτοῦ τελεῖται.

εισοδικόν· ὕστερον δὲ προσωκοδόμησαν οἱ ἀδελφοὶ προεισοδικόν μέγιστον, ἐν ᾧ ἐχωροῦντο ἄνδρες ὡσεὶ ἑκατόν, καὶ κλειδίῳ ἀποκλείοντες κατὰ Σάββατον καὶ Κυριακὴν μόνον ἀνοίγοντες. Μαθὼν οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐκέκλειστο, ἠσούχασα ἕως τοῦ Σαββάτου, καὶ παραγενόμενος ὥραν δευτέραν ἐπὶ συντυχίαν τοῦ δικαίου ἀνδρός, εὔρον αὐτὸν τῇ θυρίδι παρακαθεζόμενον, δι' ἧς ἐδόκει παρακαλεῖν τοὺς παρατυγχάνοντας⁽¹⁾. Ἀσπασάμενος οὖν με ἔλεγε δι' ἑρμηνέως· πῶθεν εἶ, καὶ τί παραγέγονας; στοχάζομαι γὰρ σε τῆς συνοδίας εἶναι Εὐαγγρίου. [Εἶπον ὅτι ξένος ἐκ Γαλατίας ὠρμημένος, ὠμολόγησα δὲ ὅτι καὶ τῆς ἐταιρείας Εὐαγγρίου]· καὶ ἐν τῷ μεταξὺ λαλούντων ἡμῶν ἐπεισῆλθεν ὁ ἄρχων τῆς χώρας Ἀλύπιος ὀνόματι, οὗ προσδραμόντος ἀφῆκε τὴν πρὸς ἐμὲ ὀμιλίαν ὁ μέγας. Ἀναχωρήσας οὖν ὀλίγον ἐγώ, δέδωκα αὐτοῖς τόπον ἐστὼς πόρρωθεν· ἐπὶ πολὺ δὲ συνομιλοῦντων αὐτῶν ἠκηδίασα, καὶ ἀκηδιάσας κατεγόγγυσα τοῦ καλογήρου, ὡς ἐμοῦ μὲν καταφρονήσαντος, τιμήσαντος δὲ ἐκείνου. Καὶ ἐπὶ τούτῳ σιανθεὶς τὴν διάνοιαν, ἐσκεπτόμην ἀναχωρήσας καταφρονήσας αὐτοῦ. [Στάσις].

Προσκαλεσάμενος οὖν ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος τὸν ἐρμηνέα ὀνόματι Θεόδωρον, λέγει αὐτῷ· Ἄπελθε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ ἐκείνῳ, μὴ μικροψύχει· ἄρτι ἀπολύω τὸν ἡγεμόνα καὶ λαλῶ σοι. Ἔγνων οὖν ἀκριβῶς πνευματικὸν αὐτὸν εἶναι, καὶ προγινώσκειν πάντα, καὶ τούτῳ προσχῶν μᾶλλον προσεκαρτέρουν. Ἐξεληθόντος δὲ τοῦ ἡγεμόνος προσκαλεῖται με καὶ λέγει μοι· Διὰ τί ἐβλάβης κατ' ἐμοῦ; τί ἄξιον βλάβης ἡὔρες, ὅτι ἐκεῖνα ἐλογίσω ἄπερ οὔτε ἐμοὶ πρόσεστιν, οὔτε σοι ἔπρεπε λογίσασθαι; ἢ οὐκ οἶδας ὅτι γέγραπται: «Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες»; (Μαθ. θ'. 12. Μαρκ. γ'. 17, Λευκ. ε'. 31). Σὲ ὅτε θέλω εὐρίσκω, καὶ σὺ ἐμέ· κἂν ἐγώ σε μὴ παρακαλέσω, ἄλλοι σε ἀδελφοὶ παρακα-

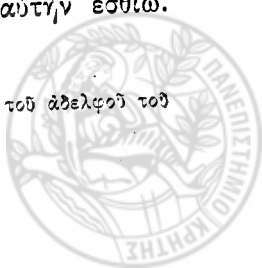
1) «Ἄλλ' οὐδὲ ἀνήρ τις εἰσῆλθε πώποτε πρὸς αὐτόν, ἠὐλόγει γὰρ μόνον διὰ θυρίδος καὶ ἠσπάζετο τοὺς προσιόντας ἐκάστω ὑπὲρ τῆς ἰδίας σπουδῆς διαλεγόμενος» (κεφ. α'. τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ.).

λοῦσι καὶ ἄλλοι πατέρες· οὗτος δὲ ἔκδοτος δεδεμένος ἐστὶ τῆ διαβόλῃ διὰ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων, καὶ βραχειαν ἀναπνεύσας ὦραν, ὡς περ τις αὐστηρὸν δεσπότην δραπετεύσας, οὕτω καὶ οὗτος βραχειαν ὦραν εὐρών, παρεγένετο πρὸς ἡμᾶς τοῦ ὠφελθῆναι. Ἐποιοῦν δὲ ἦν ἡμᾶς καταλείψαντας ἐκείνον, σοὶ προσδιατρίψαι, σοῦ ἀδιαλείπτως τῇ σωτηρίᾳ σχολάζοντος. Παρακαλέσας οὖν αὐτὸν εὐξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἐπληροφορήθην τελείως, ὅτι ὄντως ἀνὴρ ἐστὶ πνευματικός. Τότε χαριεντισάμενός μοι τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ, εἰς τὴν ἀριστερὰν σιαγόνα ἡρέμα ἐκόσσοις, καὶ λέγει μοι· Πολλὰί σε μένουσι θλίψεις, καὶ πολλὰ ἐπολεμήθης ἐξελεθῆν τῆς ἐρήμου, καὶ ἐδειλάνθης καὶ ὑπερέθου. Εὐσεβεῖς δὲ σοὶ προφάσεις καὶ εὐλόγους δῆθεν φέρων ὁ δαίμων ἀναρριπίζει. Ὑπέθετο γάρ σοι καὶ τὴν τοῦ πατρὸς σου ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν κατήχησιν τοῦ ἀδελφοῦ σου¹⁾ καὶ τῆς ἀδελφῆς εἰς τὸν μονήρη βίον· ἰδὲ οὖν σοὶ εὐαγγελίζομαι, ἀμφότεροι ἐσώθησαν· ἀπετάξαντο γάρ, καὶ ὁ πατήρ σου ζῆσαι ἔχει ἀκμήν· ἄλλα ἐπτὰ ἔτη. Ἐγκαρτέρει οὖν σὺ τῇ ἐρήμῳ, καὶ μὴ χάριν τούτων θελήσης ἀπελθεῖν τῇ πατρίδι· γέγραπται γάρ· « Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν » (Λουκ. θ'. 62). Ὀφελθῆεις οὖν ἐγὼ ἐκ τῶν ρημάτων τοῦ θεοπνεύστου πατρὸς καὶ συτρυφῆεις ἱκανῶς, ἡὐχαρίστησα τῷ Θεῷ τὰς ἐλαυνούσας με προφάσεις, ἡνυσμένας μαθὼν τῇ προγνώσει τοῦ ἁγίου ἀνδρός.

Εἶτα πάλιν λέγει μοι, χαριεντιζόμενος· Θέλεις ἐπίσκοπος γενέσθαι; ἐγὼ δὲ λέγω αὐτῷ, ὅτι εἰμί. Ὁ δὲ λέγει μοι· ποίας πόλεως; λέγω αὐτῷ, ὅτι εἰς τὰ μαγειρεῖα, εἰς τὰ καπηλεῖα, εἰς τὰς τραπέζας, εἰς τὰ κεράμια· ἐπίσκοπῳ αὐτά, καὶ ἐὰν ἢ οἶνος ὄξυνος, ἀφορίζω αὐτόν, τὸν δὲ χρηστὸν πίνω· ὁμοίως ἐπίσκοπῳ τὴν χύτραν, καὶ ἐὰν λείπη ἄλλας ἢ τι τῶν ἀρτυμάτων, ἐμβάλλω εἰς αὐτήν καὶ ἀρτύω αὐτήν, καὶ οὕτως αὐτήν ἐσθίω.

1) Ἐν τῇ βίῳ τοῦ Χρυσόστομου (σ. 71) διασώθη τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Παλλαδίου, ὅστις ἐκαλεῖτο Βρίσσαν.

Αὐτὴ μού ἐστὶν ἡ ἐπίσκοπή, ἐχειροτόνησε γάρ με ἡ γαστριμαργία. Λέγει μοι ὁ μακάριος μειδιάσας· ἄφες τὰ παίγνια· ἐπίσκοπος ἔχεις χειροτονηθῆναι, καὶ πολλὰ καμῆν καὶ θλιβῆναι. Εἰ τοίνυν φεύγεις τὰς θλίψεις, μὴ ἐξέλθῃς τῆς ἐρήμου· ἐν γὰρ τῇ ἐρήμῳ σε ἐπίσκοπον οὐδεὶς χειροτονεῖ. Ἀναχωρήσας οὖν αὐτοῦ ἦλθον ἐπὶ τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον μου τὸν συνήθη, αὐτὰ ταῦτα διηγηγούμενος τοῖς ἁγίοις πატράσι, τὰ περὶ τοῦ θεοπεσιῦ καὶ πνευματοφόρου πατρὸς· οἵτινες μετὰ δύο μῆνας ἀποπλεύσαντες ἦλθον καὶ συνέτιχον τούτῳ τῷ μακαρίῳ. Ἐγὼ δὲ ὁ ἄθλιος τῶν ρημάτων αὐτοῦ ἐπελαθόμεν, καὶ μετὰ τρία ἔτη ἠρρώσθησα ἀρρωστίαν τὴν ἀπὸ σπληνὸς καὶ στομάχου· κἀκείθεν ἀπεστάλην εἰς Ἀλεξάνδρειαν παρὰ τῶν ἀδελφῶν, εἰς ὕδρωπα γὰρ λοιπὸν ἐμελέτα τὸ πάθος. Ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρέων πάλιν συνεβούλευσάν με οἱ ἰατροί, τῶν ἀέρων ἕνεκεν καταλαβεῖν με τὴν Παλαιστίνην⁽¹⁾· ἔχει γὰρ λεπτοτέρους ἀέρας ὡς πρὸς τὴν κρᾶσιν τὴν ἡμετέραν. Ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης πάλιν κατέλαβον τὴν Βιθύνιαν· καὶ ἐν αὐτῇ—οὐκ οἶδα πῶς εἶπω, εἴτε ἐξ ἀνθρωπίνης σπουδῆς, εἴτε ἐξ εὐδοκίας τοῦ κρείττονος, μόνος ὁ Θεὸς ἂν οἶδε—κατηξιώθην τῆς ὑπὲρ ἐμὲ χειροτονίας⁽²⁾, κοινωνήσας τῇ περιστάσει τῇ κατὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην· καὶ ἐπὶ ἑνδεκα μῆνας ἐν ζοφερῷ κελίῳ κρυπτόμενος, ἐμνήσθην τοῦ θαυμασίου ἀνδρὸς ἐκείνου, ἔτι ταῦτά μοι προειρήκει, ἅπερ νῦν ὑπέστην.

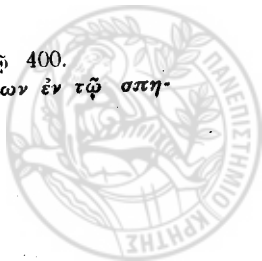
Διηγῆσατο δὲ τοῦτο ὁ μέγας ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὡς ὀφείλων με διὰ τοῦ διηγήματος εἰς ὑπομονὴν ἀγαγεῖν τῆς ἐρήμου, πρὸς τὸ μηδέποτε αὐτῆς χωρισθῆναι, λέγων μοι τοῦτο, ὅτι τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχω ἐν τῇ κέλλῃ ταύτῃ· οὐ γυναικὸς πρόσωπον εἶδον⁽³⁾, οὐ νομίσματος, οὐ μαστῶμενόν με τις εἶδεν, οὐκ ἐσθίοντα, οὐ πίνοντά με εἰδέ τις πώποτε.

Οὗτος καὶ τῇ δούλῃ τοῦ Θεοῦ Παιμενίῃ παραβαλοῦσῃ αὐ-

1) Ἐν ἔτει 399.

2) Ὁ Παλλᾶδιος ἐχειροτονήθη ἐπίσκοπος Ἐλενουπόλεως τῷ 400.

3) «Μὴ ἑώρακὼς γυναῖκα τεσσαρακιστὸν ἤδη ἔτος ἔχων ἐν τῷ σπηλαίῳ» (κεφ. α'. τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ.).

τῷ ἱστορίας χάριν, οὐ συντετύχηκε μὲν αὐτῇ κατὰ πρόσωπον, ἐδήλωσε δὲ αὐτῇ τινα καὶ τῶν ἀπορρήτων. Παρήγγειλε δὲ αὐτῇ κατερχομένη ἀπὸ Θηβαΐδος μὴ ἐκνεῦσαι εἰς Ἀλεξάνδρειαν [ἐπεὶ πειρασμοῖς ἔχεις περιπεσεῖν. Ἡ δὲ παραλογοισμένη τοῦ μεγάλου τὴν πρόβρησιν, ἣ ἐπιλαθομένη ἐξένευσεν ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν], τάχα θέλουσα ἱστορήσαι τὴν πόλιν. Κατὰ δὲ τὴν ἔδδον πλησίον Νικίου⁽¹⁾ τῆς πόλεως παρέβαλεν αὐτοῖς τὰ πλοῖα ἀναπαύσεως χάριν. Ἐξελθόντες οὖν οἱ παῖδες ἐξ ἀταξίας τινὸς συνέβαλον μάχην μετὰ τῶν ἐπιχωρίων, ἀνδρῶν ἀπονενοημένων· οἵτινες ἐνὸς μὲν εὐνούχου δάκτυλον ἐξέκοψαν, ἄλλον δὲ ἐφόνευσαν, Διονύσιον δὲ τὸν ἅγιον ἐπίσκοπον καὶ εἰς τὸν ποταμὸν ἔδαψαν, ὅμως ἀγνοήσαντες, κἀκείνην αὐτὴν πολλὰς ἔπλυναν λαιδορίαις καὶ ἐφόβησαν ἀπειλαῖς, τοὺς λοιποὺς πάντας παῖδας τραυματίσαντες ἀπήεσαν. [Στάσις]

ΛΖ.

Περὶ Ποσειδονίου τοῦ Θηβαίου.

Τὰ κατὰ τὸν Ποσειδόνιον τὸν Θηβαῖον, ἄνδρα δοκιμώτατον καὶ καρτερικώτατον, πολλὰ μὲν καὶ ἀδιήγητα, πῶς τε ἦν πρῶτος καὶ ἀσκητικώτατος, καὶ πόσῃν τινὰ εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀκακίαν, οὐκ οἶδα εἰ συντετύχηκά τινα πώποτε. Συνέζησα γὰρ ἐγὼ τούτῳ ἐπὶ ἔτος ἓν ἐν Βηθλεέμ⁽²⁾, ὁπηνίκα ἐκαθέζετο ἐπέκεινα Ποιμενίου⁽³⁾, καὶ πολλὰς τούτου κατείδον ἀρετάς· ἐν

1) «Νικίου κόμη καὶ χειρρόνησος φρουρίον, πλησίον ἤδη τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Νεκροπόλεως ἐν ἑβδομήκοντα σταδίοις» (Στραβ. βιβλ. ιζ')· σήμερον καλεῖται Μενούφ.

2) Μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου ἀναχώρησιν αὐτοῦ 399—400.

3) «Πρὸς ἀνατολὴν τῆς Βηθλεέμ ἐστι τὸ μοναστήριον τὸ λεγόμενον Ποίμνιον, ἐνθα ὁ ἄγγελος ἐφάνη τοῖς ποιμέσι» (Ἐπιφανίου μοναχοῦ διήγησις περὶ τῆς Συρίας καὶ τῆς ἁγίας πόλεως. Ὀδοπορικὰ ἁγίας γῆς ὑπὸ Κλεῖπα καὶ Φωκυλίδου, ἐκδ. Ἱεροσολ. σελ. 431)· τὸ Ποιμένιον σήμερον καλεῖται Μπέτ—Σαχούρ.

οἷς μοι ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν αὐτὸς διηγείτο, ὅτι περ εἰς τὸν Πορφυρίτην οἰκίσεως ἔτος ἓν, ἀνθρώπων οὐ συντετύχηκα ἐν ἔλῳ τῷ ἔτει, οὐχ ὀμιλίας ἀκήκοα, οὐκ ἄρτου ἠψάμην, ἀλλ' ἡ βραχέσι φοινικίοις διεγενόμην, καὶ εἴ που βοτάνας εὔρον ἀγρίας. Ἐν εἷς ποτε ἐκλειπόντων μου τῶν βρωμάτων, ἐξήλθον τοῦ σπηλαίου ἐλθεῖν εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ περιπατήσας διὰ πάσης ἡμέρας, μόλις ἐξήλθον τοῦ σπηλαίου μίλια δύο. Περιβλεψάμενος δὲ ὄρω ἰππέα στρατιώτου ἔχοντα σχῆμα, τιαροσφρόν κράνος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα καὶ προσδοκίσεως αὐτὸν εἶναι στρατιώτην, ὥρμησα πάλιν ἕως τοῦ σπηλαίου, καὶ εἰσελθὼν ὕρων κάρταλον σταφυλῶν καὶ σύκων νεαροτήτων ἃ λαβὼν, καὶ περιχαρῆς γενόμενος, εἰσελθὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐνείκησα μῆνας δύο, ἔχων τὰ βρώματα ἐκεῖνα παραμύθημα. Τοῦτο δὲ πεποίηκε θαῦμα ἐν Βηθλεὲμ ὁ Θαυμασίος Ποσειδώνιος. Γυνή τις ἀγκύμων εἶχε πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ μέλλειν τίκτειν ἐδυστόκει, τοῦ πνεύματος ταύτην συντρέβοντος. Δαιμονιζομένης οὖν τῆς γυναικὸς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐπέστη καὶ παρεκάλει τὸν ἅγιον Ποσειδώνιον τοῦ παραγενέσθαι. Εἰσελθόντων οὖν ἡμῶν ἅμα εὐξασθαι, στάς καὶ προσευξάμενος μετὰ δευτέραν γυνυκλισίαν ἐξέβαλε τὸ πνεῦμα. Ἐν οἷς ἀναστὰς λέγει ἡμῖν· Εὐξασθε, παρακαλῶ, ἄρτι γὰρ ἐξελαύνεται τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα, σημεῖον δὲ ἡμῖν ἔχει τι ὑπάρξει, ἵνα πληροφορηθῶμεν ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει. Καὶ εὐθὺς ἐξερχόμενος ὁ δαίμων ἀπὸ θεμελίων ὄλον τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς, ἔβαλε κάτω ἦν δὲ τοῦτο τὸ γύναιον ἐξαιτίαν μὴ λαλήσαν· μετὰ δὲ τὸ ἐξελθεῖν τὸν δαίμονα, ἔτεκε τὸ γύναιον καὶ ἐλάλησε.

Τούτου τοῦ ἀνδρός, λέγω δὴ Ποσειδωνίου τοῦ ἀθανάτου, καὶ προφητεῖαν ἔγων ἐγώ· Ἰερώνυμος¹⁾ γάρ τις πρεσβύτερος ὄκει εἰς τοὺς τόπους ἐκεῖνους, ἀρετῇ λόγων πολλῶν ρωμαϊκῶν

1) Ὁ Ἰερώνυμος κατήγετο ἐκ Στριδῶνος τῆς Δαλματίας, βραδύτερον ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος ἐν Ἀντιοχείᾳ, τῷ δὲ 386 ἐγκατεστάθη ἐν Βηθλεὲμ ἐν ἰδίῳ μοναστηρίῳ κτισθέντι δαπάναις τῆς εὐσεβοῦς Παύλας, ἐνθα καὶ ἐτελεύτησε τῷ 419. Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 1ῷ Ἰουνίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς (ἑρ. κερ. μγ').

κεκοσμημένος καὶ ἱκανῆ εὐφυΐα. Τοσαύτην δὲ ἔσχε βασκανίαν, ὡς ὑπὸ ταύτης καλύπτεσθαι τῶν λόγων τὴν ἀρετήν. Συγχρονήσας οὖν τούτῳ ὁ ἅγιος Ποσειδόνιος ἡμέρας πλείους, λέγει μοι πρὸς τὸ οὖς, ὅτι ἡ μὲν ἐλευθέρα Παῦλα, ἡ φροντίζουσα αὐτοῦ, προτελευτήσῃ (1), ἀπαλλαγεῖσα αὐτοῦ τῆς βασκανίας, ὡς οἶμαι. Χάριν δὲ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐ μὴ ἅγιος ἀνὴρ εἰς τοὺς τόπους τούτους οἰκήσῃ, ἀλλὰ φθάσῃ αὐτοῦ ὁ φθόνος καὶ μέχρι τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ, ἐν οἷς καὶ συνέβη τὸ πρᾶγμα. Καὶ γὰρ καὶ Ὁξυπερέντιον τὸν μακάριον τὸν Ἰταλὸν ἤλασεν οὗτος ἔθνευ, καὶ Πέτρον τινὰ ἄλλον Αἰγύπτιον, καὶ Συμεῶνα, θαυμασίους ἀνδρας, οὗς τέως ἐγὼ ἐπεσημνήμαην. Οὗτός μοι διηγήσατο ὁ ἐγκρατικώτατος τῆς ἀρετῆς ἀσκητῆς Ποσειδόνιος ὡς ἄρτου πείραν μὴ ἔχων ἀπὸ τεσσαρακοστοῦ ἔτους, μήτε μὴν μνησικακήσας τινὶ ἕως ἡμέρας ἡμισείας.

Ταῦτα τὰ ἄθλα καὶ τὰ σημεῖα τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ Ποσειδωνίου, ἃ προμηθεΐα τῆς τῶν πατρῶν δυνάμεως μειζρόνως εἰργάσατο ταῦτα, καὶ ἐν τούτοις τὸ ἀσίδιμον τοῦ μακαρίου πέρας τοῦ βίου. [Στάσις]

ΛΗ'.

Περὶ Σεραπίωνος τοῦ ἐπίκλην σινδονίου.

Σεραπίων (2) τις ἐνόματι γέγονε τῷ γένει Αἰγύπτιος, ἐπίκλην σινδόνιος, παρεκτός γὰρ σινδονίου οὐδὲν ἄλλο περιβάλλ-

1) Ὅπως, κατὰ τὴν προφητείαν τοῦ Ποσειδωνίου, ἡ εὐσεβὴς Παῦλα ἐτελεύτησε τῇ 26 Ἰανουαρίου 404, 15 ἔτη πρὸ τοῦ Ἱερωνύμου.

2) Ἡ ἐτήσιος μνήμη τοῦ Σεραπίωνος τελεῖται τῇ 21 Μαρτίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Πλήν τούτου ἀπικνῶνται καὶ οἱ ἐξῆς: α') Σεραπίων ὁ ἐν Νιτρία (ἔρ. κερ. ἡ. νοτ.) ε.) ὁ ὑπὸ τοῦ Κασσιανοῦ μνημονευόμενος (Φιλοκαλ. τόμ. α'. σ. 52) γ.) Σεραπίων ὁ ἐν τῷ Ἀρσενότη (κερ. κγ' τῆς κατ' Αἰγυπτ. μοναχ. ἱστορ.) δ.) ὁ ὑπὸ τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαίου μνημονευόμενος (ἔρ. ἡμετέραν ἐκδοσ. λόγ. κατ' σ. 187) ε.) ὁ Μᾶρκον τὸν Ἀθηναίων ἐπισκεψθεὶς Σεραπίων καὶ στ.) Σεραπίων ὁ κατὰ τὸν στ. αἰῶνα ἀκμάσας. Ἀγνοοῦμεν εἰς τίνα ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀνήκουσι τὰ δια-

λετο, ὅς πολλὴν ἐξήσκησεν ἀκτημοσύνην, διὸ καὶ ἀπαθῆς ἐπέ-
λέγετο, εὐγράμματος δὲ ὢν ἀπεστήθιζε πάσας τὰς θείας Γραφάς·
ὅς ἀπὸ πολλῆς ἀκτημοσύνης καὶ μελέτης θείων λογίων τοῦ
Πνεύματος, οὐδὲ ἠρεμῆσαι ἴσχυσεν ἐν κελλίῳ, ἵνα ἐν ὕλῃ μὴ
περισπάται, ἀλλὰ περιερχόμενος τὴν οἰκουμένην τὴν τῆς ἁ-
κρας ἀκτημοσύνης κατώρθωσεν ἀρετὴν, ὡς παντελῆ ἀπάθειαν
μόνην τοῦτον κεκτῆσθαι ταύτης γὰρ ἐγεγόνει καὶ τῆς ἕξεως,
διαφοραὶ γάρ εἰσιν ἕξεων ἑκουσίων. Διηγούντο δὲ οἱ πατέρες,
ὅτι λαβὼν τινα συμπαίκτην ἀσκητὴν πέπρακεν ἑαυτὸν ἐν τινι
πόλει μίμοις, ἑλλησιν οὔσιν, εἴκοσι νομισμάτων καὶ σφραγισά-
μενος τὰ νομίσματα ἐφύλαττε παρ' ἑαυτοῦ. Ἐπὶ τοσοῦτον οὖν
παρέμενε καὶ ἐδούλευε τοῖς ἀγοράσασιν αὐτὸν μίμοις, μέχρις οὗ
καὶ Χριστιανὸς αὐτοὺς ἐποίησε καὶ τοῦ θεάτρου αὐτοὺς ἀπο-
στήσει. Παρεκτός ἄρτου καὶ ὕδατος μηδὲν ἄλλο λαμβάνων, μη-
δὲ ἡσυχάζων τῷ στόματι ἀπὸ μελέτης θείων Γραφῶν. Οὕτως
δὲ τοῦτοις ὁ μακάριος οὗτος παραμείνας, τῷ μακρῷ χρόνῳ
πρῶτον κατένυξε τὸν μίμον, εἶτα τὴν μιμάδα, εἶτα τὸν συμ-
παντα εἶκον αὐτοῦ· ἐλέγετο δὲ ὅτι ἐνόσφ ἠγνόουν αὐτόν, ἀμ-
φοτέρων ἐνίπτε τοὺς πένδας. Ἐκάτεροι οὖν βαπτισθέντες ἀπέ-
στησαν τοῦ θεατρίζειν λοιπόν, καὶ ἐπὶ τὸν σεμνὸν καὶ θεοφι-
λῆ ἐλάσαντες βίον, σφέδρα ἠδούοντο τὸν ἄνδρα, καὶ λέγουσιν
αὐτῷ· Δεῦρο, ἀδελφέ, ἐλευθερώσωμέν σε λοιπόν, ἐπειδὴ ἀπὸ αἰ-
σχρᾶς ἡμᾶς δουλείας αὐτὸς ἠλευθέρωσας. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ
μέγας Σεραπίων· Ἐπειδὴ ἐνήργησεν ὁ Θεὸς μου, καὶ ὑμεῖς συν-
ηργήσατε καὶ ἐσώθη δι' ἐμοῦ ἡ ψυχὴ ὑμῶν, λοιπὸν εἶπω ὑμῖν
ἅπαν τὸ μυστήριον τοῦ δράματος. Ἐγὼ κατοικτειρήσας ὑμῶν
τὴν ψυχὴν ἐν πολλῇ πλάνῃ ὑπάρχουσαν, ἐλεύθερος ὢν ἀσκητῆς,
τῷ γένει Αἰγύπτιος, χάριν τοῦ σωθῆναι ὑμᾶς πέπρακα ἑμαυτόν,
ἵνα ὑμεῖς ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ τῶν μεγάλων ἁμαρτιῶν. Ἐπειδὴ
δὲ τοῦτο πεποίηκεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως, χαίρω

σωθέντα 4 Ἀποφθέγματα ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 414—16). Πρὸς
τοὺς ἀνωτέρω ἀπαντῶνται καὶ δύο ἐπίσκοποι, Σεραπίων ὁ Τεντύρων καὶ Σεραπίων
ὁ Θμένεως φίλος τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου.

λάβετε οὖν ὑμῶν τὸ χρυσίον, ἵνα καὶ ἄλλοις ἀπελθῶν βοηθήσω. Οἱ δὲ παρεκάλουν αὐτόν, δεόμενοι καὶ διαβεβαιούμενοι, ὅτι ὡς πατέρα ἔξομεν τοῦ λοιποῦ καὶ δεσπότην τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, μόνον μεῖνον μεθ' ἡμῶν. Οὐκ ἰσχύσαντες δὲ αὐτόν πείσαι, λέγουσιν αὐτῷ· Δὸς σὺ τὸ χρυσίον πτωχοῖς, ἐπειδὴ ἀρραβῶν ἡμῖν ἐγένετο σωτηρίας. Αἰεὶ αὐτοῖς· Δότε τοῦτο ὑμεῖς, ὑμέτερον γὰρ ἔστιν, ἐγὼ γὰρ ἀλλότρια χρήματα οὐ χαρίζομαι πένησιν. Ἐπὶ τούτοις παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· Κἂν δι' ἐνιαυτοῦ ἡμᾶς ὄρα. [Στάσις]

Οὗτος ὁ ὄσιος δούλος τοῦ Χριστοῦ ταῖς συνεχέσιν ἀποδημίαις κατήντησέ ποτε καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διατρίψας τρεῖς ἡμέρας ἐν Ἀθήναις, οὐκ ἠξιώθη παρά τις ἄρτου οὐδὲ κέρμα ἐβάσταζεν, οὐδὲ γὰρ εἶχεν, οὐ πῆραν, οὐ μηλωτήν, οὐ ράβδον, οὐδὲ ὄλωσ τι τῶν τοιούτων, ἢ μόνον τὸ σινδόνιον¹⁾, ὃ περιεβέβλητο. Τετάρτης οὖν ἐπιλαβομένης τοῦτον ἡμέρας, σφόδρα ἐπέινασε, μηδὲ ὄλωσ ἐν ταύταις γευσάμενος· δεινὴ γὰρ ἔστιν ἡ ἀκούσιος νηστεία, σύμμιχρον ἔχουσα τῆς ἀπιστίας. Καὶ στάς ἐπὶ τινος γεωλόφου τῆς πόλεως, ἔθα οἱ ἐν τέλει ἦσαν συναθροισόμενοι, ἤρξατο κράζειν καὶ ἀποδύρεσθαι βίαν μετὰ κρότου χειρῶν, λέγων· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βοηθεῖτε. Συνδραμόντες δὲ πάντες ὑφ' ἐν, τριβωνοφόροι τε καὶ θιρραφόροι, λέγουσιν αὐτῷ· Τί ἔχεις ἄνθρωπε; καὶ πόθεν εἶ; ἢ τί πάσχεις; Αἰεὶ αὐτοῖς· Ἐγὼ μὲν εἰμι τῷ γένει Αἰγύπτιος, μοναχὸς δὲ τὴν πολιτείαν, ἀφοῦ

1) Ἐλεγον περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σεραπίωνος, ὅτι οὕτως ἐγένετο ὁ βίος αὐτοῦ, ὡς ἐνὸς τῶν πτηνῶν, μὴ κτησάμενος πρᾶγμα τοῦ αἰῶνος τούτου, μηδὲ εἰς κέλλιον καρτερήσας, ἀλλὰ σινδόνα φορῶν καὶ μικρὸν Ἐυαγγέλιον ἔχων, οὕτως ἐγύρευεν ὡς ἀσώματος. Πολλὰκις οὖν εὑρισκον αὐτὸν ἐξωθεν κόμης, ἐν τῇ ὁδῷ καθημένον καὶ δεινῶς κλαίοντα, καὶ ἠρώτων αὐτόν· διατί οὕτω κλαίεις γέρον; καὶ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· Ὁ δεσπότης μου ἐπίστευσέ μοι τὸν πλοῦτον αὐτοῦ, καὶ ἀπώλεσα καὶ ἐσκόρπισα αὐτόν, καὶ βούλεται με τιμωρήσασθαι. Ἐκεῖνοι ἀκούοντες ἐνόμιζον περὶ χρυσίου αὐτὸν λέγειν καὶ πολλὰκις ῥίπτοντες αὐτῷ μικρὸν ἄρτον, ἔλεγον· Δέξαι, ἀδελφέ, φάγε, καὶ περὶ τοῦ πλοῦτου, οὐ ἀπώλεσας, δυνατὸς ἔστιν ὁ Θεὸς πέμψαι σοι αὐτόν. Καὶ ἀπεκρίνατο ὁ γέρον· Ἀμήν» (Συνακτ. μεμερᾶν. κωδ. αἰῶν. ΙΑ'. ὑπ' ἀρ. 448, φύλ. 263α). Τὸ διήγημα τοῦτο ἀπαντῶμενον καὶ ἐν τριῶν Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 143) πλατύτερον καὶ κατὰ τι παρῆλλαγμένον ἀποδίδεται τῷ ἀββᾷ Βησσαρίων.

δὲ τῆς σαρκικῆς μου πατρίδος ἀπέστην, τρισὶ δανεισταῖς περιέπεσα· καὶ οἱ μὲν δύο μου ἀπηλλάγησαν πληρωθέντες τὸ χρέος, οὐκ ἔχοντες ἐγκαλέσουσί μοι, ὁ δὲ εἷς μου οὐκ ἀπαλλάττεται, καὶ οὐκ ἔχω πόθεν τοῦτον πληροφρήσω. Φιλοπραγμονοῦντες δὲ ἐκεῖνοι τοὺς δανειστάς, ἵνα αὐτοὺς πληροφρήσωσιν, ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· Ποῦ εἶσι, καὶ τίνες εἰ διοχλοῦντές σοι; δεῖξον ἡμῖν αὐτούς, ἵνα σοι βοηθήσωμεν. Τότε λέγει αὐτοῖς· ὦχλησέ μοι ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πορνεία καὶ ἡ γαστριμαργία· τῶν οὖν δύο ἀπηλλάγην, φιλαργυρίας καὶ πορνείας. Οὕτε γὰρ χρυσὸν ἔχω, οὐδὲ ἄλλο τι κέκτημαι· οὐ τρυφὴν ἀπολαύω τῆς τροφῆς ταύτης τῆς νόσου, διὸ οὐκέτι μοι ὄχλοῦσι. Γαστριμαργίας δὲ ἀπαλλαγῆναι οὐ δύναμαι. Τετάρτην γὰρ ἡμέραν ἔχω σήμερον μὴ φαγῶν, καὶ παραμένει μοι ὡς αὐστηρὸς δανειστής ἡ γαστήρ, ἀγχοῦσα τὸ σύνθηες χρέος, ὅπερ ἐὰν μὴ ἀποδῶ, ζῆσαι οὐ συγχωρεῖ μοι. Τότε τινὲς τῶν φιλοσόφων ἐνόμισαν σκηνὴν εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἕμως διδώσιν αὐτῷ νόμισμα ἓν. Ὁ δὲ τοῦτο δεξάμενος ἔθηκεν ἐν ἀρτοποιείῳ, καὶ λαβὼν ἓνα ἄρτον, ἀνεχώρησε παραχρῆμα ἐδούσας τῆς πόλεως καὶ μηκέτι εἰς αὐτὴν ὑποστρέψας. Τότε ἔγνωσαν ἀληθῶς οἱ φιλόσοφοι, ὅτι ἐνάρετον βίον κέκτηται ὁ ἄνθρωπος οὗτος, καὶ δεδωκότες ἐκεῖνοι τοῦ ἄρτου τὸ τίμημα, τὸ νόμισμα ἔλαβον. **[Στάσις].**

Ἐλθὼν οὖν ὁ μικῆριος ἐκείθεν εἰς τοὺς περὶ Λακεδαίμονα τόπους, ἤκουσέ τινα τῶν πρώτων τῆς πόλεως Μανιχαῖον εἶναι τῷ δόγματι ἅμα παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἐνάρετον ἄνδρα τὰ ἄλλα. Οὗτος ὁ ἄριστος τῶν μοναχῶν, τούτῳ πάλιν πέπρακεν ἑαυτὸν κατὰ τὸ πρῶτον δράμα· καὶ ἐντὸς δύο ἐνιαυτῶν ἀπρωτήσας αὐτὸν τῆς αἰρέσεως καὶ τὴν τούτου ἐλευθέραν, ἅμα πάσῃ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, προσήγαγε τούτους τῇ ἐκκλησίᾳ, οἵτινες τοῦτον ἠγάπησαν οὐκέτι ὡς οἰκέτην, ἀλλ' ὡσπερ γνήσιον ἀδελφὸν ἢ πατέρα, ἔχοντες αὐτὸν ἐν πολλῇ τιμῇ, καὶ δοξάζοντες μετ' αὐτοῦ τὸν Θεόν.⁽¹⁾

1) *Ἄλλοτε πάλιν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνήνησε ριγῶντι πτωχῷ, καὶ στάς καθ' ἑαυτὸν ἐλογίζετο· πῶς ἐγὼ ὁ δοκῶν ἀσκητὴς εἶναι χιτῶνα φορῶ καὶ οὐ-

Ὁ πνευματικὸς ἀδάμας Σεραπίων ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς πλοῖον, ἀποδώσας καὶ τοῦτοις τοῖς δεσπόταις τὸ τίμημα, μηδὲν ὡς τι ἐπικομιζόμενος, ὡς θφείλων ἐπὶ Ρώμην πλεῦσαι. Οἱ εὖν ναυτικοὶ τοῦτον ἰδόντες ὑπενόουν αὐτὸν ἔχειν δαπάνας καὶ ἐν τῷ πλοίῳ εἰσηνηνοχέαι, ἧ καὶ ἐν χρυσῷ κεκτῆσθαι πολλὰ ἀναλώματα τοῦτον· διὸ καὶ ἀπεριέργως αὐτὸν ὑπεδέξαντο, ἄλλος ἄλλον νομίσας παρ' αὐτοῦ εἰληφέναι τὰ σκεύη. Ἐν τῷ εὖν ἀποπλεῦσαι αὐτοὺς ὡς ἀπὸ σταδίων πεντακοσίων Ἀλεξανδρείας, ἤρξαντο οἱ ἐπιβάται περὶ δυσμᾶς ἡλίου ἐσθίειν ἕκαστος, τῶν ναυτῶν προφαγόντων. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν ὅτι εὖν ἦσθιεν τὴν πρώτην ἡμέραν, προσεδόκησαν ἀγδίαν τινὰ ἐκ τοῦ πλοῦς αὐτῷ προσγενέσθαι· ὁμοίως καὶ τὴν δευτέραν, καὶ πάλιν τὴν τρίτην, εἶτα καὶ τὴν τετάρτην. Τῇ εὖν πέμπτῃ ἡμέρᾳ, πάντων ἐσθιόντων, βλέπουσι πάλιν τοῦτον καθεζόμενον ἡσυχῇ, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διατί οὐκ ἐσθίεις ἄνθρωπε; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· οὐκ ἔχω. Ἀκούσαντες δὲ τοῦτο οἱ ναυτικοὶ περιειργάζοντο ἀλλήλους, τίς τοῦτου ἄρα ἔλαβεν ἐν τῷ πλοίῳ τὰ ἀναλώματα· ὡς δὲ εὗρον ὅτι οὐδεὶς—οὐδὲ γὰρ εἶχέ τι—ἤρξαντο αὐτῷ διαμάχεσθαι, λέγοντες· Σὺ πῶς εἰσηλθες ἐνθάδε ἄνευ ἀναλωμάτων; τσοῦτον δὲ πλοῦν πῶθεν ἔχεις οἰκονομηθῆναι; καὶ ἄλλως ἡμῖν τὸν ναυτὸν πῶθεν ἔχεις πληρῶσαι; Ὁ δὲ μακροθύμως λέγει αὐτοῖς· Ἐγὼ

τος ὁ πτωχός, μᾶλλον δὲ ὁ Χριστός, ἀπὸ ρίγους ἀποθνήσκει; Φύσει, ἐάν ἀφήσῃ αὐτὸν ἀποθανεῖν, ὡς φονεὺς κρινομαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Καὶ ἀποδυσάμενος, ὡς καλὸς ἀθλητής, δέδωκε τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει τῷ πτωχῷ, καὶ ἐκάθητο ἔχων ἐν τῇ μάλῃ αὐτοῦ τὸ μικρὸν Εὐαγγέλιον, ὅπερ αἰεὶ ἐβάσταζε. Παρερχόμενος οὖν ὁ λεγόμενος ἐπὶ τῆς Εἰρήνης, ὡς εἶδεν αὐτὸν γυμνόν, λέγει πρὸς αὐτόν· Ἀββᾶ Σεραπίων, τίς σε ἀπέδυσσε; καὶ ἐξενέγκας τὸ μικρὸν Εὐαγγέλιον λέγει πρὸς αὐτόν, οὗτος ἀπέδυσέ με. Καὶ ἀναστάς ἐκείθεν ὑπαντᾷ τινι ὑπ' ἄλλου κρατουμένῳ διὰ χρέος, καὶ μὴ ἔχοντι δοῦναι· πωλήσας τὸ μικρὸν Εὐαγγέλιον ὁ ἀδάμας οὗτος Σεραπίων, δέδωκεν εἰς χρέος τοῦ βιαζομένου ἀνθρώπου, καὶ εἰσηλθὲν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ γυμνός. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν ὁ μαθητὴς αὐτοῦ γυμνόν, λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ, ποῦ τὸ μικρὸν κολόβιον; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρον· Προέπεμψα αὐτό, τέκνον, ὅπου χρῆζομεν αὐτοῦ. Λέγει πρὸς αὐτόν ὁ ἀδελφός· Ποῦ τὸ μικρὸν Εὐαγγέλιον; ἀπεκρίθη ὁ γέρον· φύσει, τέκνον, αὐτὸν τὸν λέγοντα καθ' ἐκάστην· πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς (Ματθ. ιθ'. 25); αὐτὸν ἐπώλησα καὶ ἔδωκα αὐτῷ, ἵνα ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως εὗρωμεν περισσοτέραν παραγοσίαν πρὸς αὐτόν» (Συνακτικ. κωδ. 448, φύλ. 263α).

πρᾶγμα οὐκ ἔχω, ἀπενέγκατέ με καὶ ρίψατέ με, ὅπου με εὐρατε. Οἱ δὲ ναυτικοὶ τούτῳ λέγουσιν· Οὔτε εἰ ἑκατὸν ἐδίδως χρύσινα, τοῦτο ἐποιούμεν, ἢ δέως τσσαύτης ἡμῖν οὔσης εὐπλοίας· ἐχώμεθα οὖν τοῦ σκοποῦ τὰ προκείμενα ἡμῖν ἐξανύοντες. Οὕτως ἐν τῷ πλοίῳ ἦν ἀμέριμος, καὶ οἱ ναυτικοὶ εὐρέθησαν αὐτὸν ἕως Ρώμης τρέφοντες. Εἰσελθὼν οὖν ὁ ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ· ἐν Ρώμῃ, περιειργάζετο ἐν αὐτῇ, τίς ἄρα ἐστὶν ἀριστός τῶν ἀσκητῶν καὶ μέγας, ἢ καὶ ἀσκήτρια ἐν τῇ πόλει. Ἐν οἷς Δομνίῳ τινί, γενναίῳ ἐν τῇ ἀσκήσει ἀνδρί, μαθητῇ Ὀριγένους, μεγάλη ἀσκήσει πεπονημένον, πολλὰ θαύματα πεποιηκέναι, οὗ ἢ κλίνη καὶ μετὰ θάνατον τούτου ἐλέγετο νόσους ἰᾶσθαι. Περιτυχὼν οὖν αὐτῷ καὶ οἰκοδομηθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἀνὴρ γὰρ ἦν τετορευμένος ἐν τε ἤθει καὶ γνώσει καὶ λόγῳ καὶ βίῳ. [Στάσις].

Ἐρωτῶν δὲ μαθεῖν παρ' αὐτοῦ τίς ἄρα εἴη ἐκεῖ ἄλλος ἀσκητῆς ἢ ἀσκήτρια, ἔγνω παρ' αὐτοῦ περὶ ἡσυχάζουσας τινὸς παρθένου, ὡς εἴη αὕτη εἰκοστὸν πέμπτον ἄγουσα ἔτος, ἐγκατακεκλεισμένη ἐν κέλλῃ, καὶ μηδέποτε μηδενὶ συντυγχάνουσα. Μαθὼν οὖν αὐτῆς ὁ ἀοίδιος οὗτος τὸν οἶκον ἀπήλθεν ἐκεῖ, καὶ λέγει τῇ ὑπηρετουμένῃ αὐτῇ γραδί· Εἶπον τῇ παρθένῳ ὅτι μονάζων τίς ποτε ἀναγκαίως σοὶ θέλει συντυχεῖν. Δεδώκει δὲ αὐτῷ ἀπόκρισιν ἢ γυνή, ὅτι ἐκ πολλῶν ἐτῶν οὐδενὶ συντετύχηκε. Λέγει αὐτῇ· εἶπον αὐτῇ, ὅτι ἵνα σοὶ συντύχω· ὁ Θεὸς γάρ με ἀπέστειλε πρὸς σε· ἢ δὲ οὐδὲ οὕτως ἠνείχετο. Παραμείνας δὲ τρεῖς ἡμέρας τῇ εὐτονίᾳ, ὑστερον αὐτῇ συνέτυχε, καὶ ἰδὼν αὐτὴν λέγει· Τί καθέζη ἐνταῦθα; Ἀποκρίνεται αὐτῷ λέγουσα· Οὐ καθέξομαι, ἀλλὰ ἐδεύω. Λέγει αὐτῇ ἐκεῖνος· ποῦ ἐδεύεις; λέγει αὐτῷ ἢ παρθένος· πρὸς τὸν Θεόν μου. Λέγει αὐτῇ ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ· Ζῆς ἢ ἀπέθανες; Λέγει αὐτῷ ἐκείνη· Πιστεύω εἰς τὸν Θεόν μου ὅτι ἀπέθανον τῷ κόσμῳ· ζῶν γάρ τις τῇ σαρκί, οὐ μὴ ἐδεύσῃ πρὸς Κύριον. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ μακάριος Σεραπίων, λέγει αὐτῇ· Οὐκοῦν ἵνα με πληροφορήσῃς ὅτι ἀπέθανες τῷ κόσμῳ, ποιήσον ὃ ἐγὼ ποιῶ. Λέγει αὐτῷ ἐκείνη· Δυνατὰ μοι μόνον ἐπίταξον, καὶ ποιῶ. Ἀπεκρίνατο αὐ-

τῇ ἐκείνος· Νεκρῶ πάντα ἐστὶ δυνατά, παρεκτός τοῦ ἀσεβῆσαι. Εἶτα λέγει αὐτῇ· Κάτελθε, πρόελθε. Ἀποκρίνεται αὐτῷ ἐκείνη· Εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος ἔχω μηδέπω προσελθοῦσα, καὶ ἵνατί σήμερον πρόελθω; Λέγει αὐτῇ ἐκείνος· Οὐκ εἶπας, ὅτι ἐγὼ τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπέθανον; δῆλον πάντως ὅτι καὶ σοὶ ὁ κόσμος αὗτος οὐκ ἔστιν· εἰ οὖν τοῦτό ἐστιν, νεκρὸς οὐδενὸς ἐπαισθάνεται, ταῦτόν οὖν σοὶ ἐστὶ καὶ προσελθεῖν καὶ μὴ προσελθεῖν· πρόελθε οὖν. Ἀκούσασα ταῦτα ἡ παρθένος, προῆλθε· μετὰ δὲ τὸ προσελθεῖν αὐτὴν ἔξω καὶ ἐλθεῖν ἕως ἐκκλησίας τινός, ἐλθὼν ὁ μακάριος εὗρεν αὐτὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ λέγει αὐτῇ· Εἰ ὄντως θέλεις τελείως πληροφορησαί με ὅτι ἀπέθανες καὶ οὐκέτι ζῆς ἀνθρώποις ἀρέσκουσα, ποιήσον ὃ ἐγὼ δύναμαι ποιῆσαι, καὶ τότε πληροφορήσεις με ὅτι ἀληθῶς τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπέθανες. Καὶ ἡ παρθένος· Λοιπὸν τί θέλεις ποιήσω; λέγει αὐτῇ ἐκείνος· Ἐκδυσασμένη πάντα τὰ ἱμάτιά σου, ὡς ἐγὼ, ἐπὶ τῶν ὤμων σου θές, καὶ πάρελθε μέσον τὴν πόλιν, ἐμοῦ δυναμένου ἀναισχύντως προλαβεῖν σε τῷ σχήματι τούτῳ. Λέγει αὐτῷ ἐκείνη· Ἀλλὰ τοῦτο ἐὰν ποιήσω, σκανδαλίζω πολλοὺς ἐπὶ τῷ ἀσχήμῳ τοῦ πράγματος, καὶ ἔχουσι λέγειν τινές, ὅτι ἐξέστη καὶ δειμονιώσά ἐστιν. Ἀποκρίνεται ὁ ἅγιος Σεραπίων· Καὶ σοὶ τί μέλει, ἐὰν τοῦτο εἴπωσι; σὺ γὰρ αὐτοῖς, ὡς λέγεις, ἀπέθανες· νεκρῶ δὲ οὐδέποτε μέλει εἴ τις τοῦτον λοιδορήσῃ, εἰ καταγελαῖ· ἀναίσθητος γὰρ τοῖς πᾶσιν ἐστὶ. Τότε λέγει αὐτῷ ἡ παρθένος ἐκείνη· Δέομαί σου, εἴ τι ἄλλο κελεύεις ἐν τῇ ἀσκήσει, κέλευσον καὶ ποιῶ· εἰς τοῦτο γὰρ τὸ μέτρον οὐκ ἤλθον ἀκμήν, εὐχομαι δὲ ἐλθεῖν. Τότε λέγει αὐτῇ ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ Σεραπίων ὁ ἀπροσπαθῆς· Βλέπε οὖν ἀδελφή, μηκέτι μεγαλοφρόνει ἐπὶ σεαυτῇ, ὡς πάντων οὔσα ἀγιωτέρα, καὶ καυχωμένη ὡς τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀποθανοῦσα· ἔμαθες γὰρ ὅτι ζῆς, καὶ ἀκμήν ἀνθρώποις ἀρέσκεις. Ἐγὼ γὰρ σου δύναμαι νεκρότερος εἶναι, ἔργῳ δυναμένος δεῖξαι ὅτι τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπέθανον, ἀπροσπαθῶς ἔχων τὰ πρὸς αὐτόν· ἀνεπαισχύντως γὰρ δύναμαι καὶ ἀσκανδαλίστως τοῦτο ποιῆσαι, ὅπερ ἐπέταξά σοι. Ἀπὸ τούτων τῶν λόγων παιδεύσας αὐτὴν ἐν ταπεινοφροσύνῃ, τότε αὐτὴν κατέλειπε τελείαν,

καὶ κλάσας αὐτῆς τὸ φρόνημα τοῦ τύφου, οὕτως αὐτῆς ὁ μακάριος ἀνεχώρησε.

Οὗτος ὁ βίος Σεραπίωνος τοῦ ἀπαθοῦς καὶ ἀκροτάτου ἀκτῆμονος· πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα καὶ ἄλλα πεποιήκε θαυμάσια ὁ ἐνάρετος Χριστοῦ σοφιστῆς τὰ συντείνοντα εἰς ἀπάθειαν, ἀτινα ἀπὸ πολλῶν ἕλιγα γεγράφαμεν, τὸ καθαρὸν τοῦ βίου τούτου δηλώσαντες⁽¹⁾. Οὗτος ὁ ἀθάνατος τελευτᾷ ἄγων τῆς ἡλικίας ἔτος ἑξηκοστόν, ἐν αὐτῇ τῇ ἐρήμῳ⁽²⁾ ταφαίς. [Στάσις].

ΛΘ'.

Περὶ Εὐαγρίου τοῦ διακόνου.

Τὰ κατὰ Εὐάγριον⁽³⁾ τὸν αἰοδιμον διάκονον τοῦ Χριστοῦ, ἄνδρα βεβιωκότα κατὰ τοὺς ἀποστόλους, οὐ δίκαιον ἡσυχάσαι, ἀλλὰ

1) Πλὴν τῶν ἀνωτέρω δύο διηγημάτων τοῦ Συναϊτικοῦ κώδικος, εἰρίσκονται ἐν τῇ Ἱεροσολυμιτικῇ βιβλιοθήκῃ, ἐν τῷ ὑπ' ἀρ. 113 τῆς πατριαρχ. συλλογῆς, τρία ἕτερα ἀποδιδόμενα τῷ Ἀεθᾶ Σεραπίωνι· ἐν ὅμοις ἐξ αὐτῶν ἀνήκει ἐτέρῳ ὁμωνύμῳ αὐτοῦ, ἀκμάσαντι κατὰ τὴν στ'. αἰῶνα, διότι ἐν αὐτῷ ἀναφέρονται πρόσωπα ἀκμάσαντα κατὰ τὴν αὐτὴν αἰῶνα.

2) Ἐν ἄλλοις χειρογράφοις ἀντὶ ἐν ἐρήμῳ, φέρεται **Ρώμη**. Ἐν Ἀρμενικῇ ἐκδόσει ἐν τέλει τοῦ παρόντος κεφαλαίου ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Σεραπίων ἐπιστρέψας ἐκ Ρώμης ἐτελεύτησεν ἐν τῇ Σκήτῃ ἐν τῷ κελίῳ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ζαχαρίου. Ἐν τοῖς σωζομένοις ὅμοις Ἀποφθέγμασι τοῦ Ζαχαρίου (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 177) δὲν ἀπαντᾶται τοιοῦτόν τι. Ἐτέρα διήγησις τοῦ Συριακοῦ βίου τοῦ Σεραπίωνος ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ ἐπέστρεφεν οὗτος ἐκ Ρώμης, ἀπῆλθεν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου, ἐνθα ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη. Ἡ διήγησις αὕτη, κατὰ τινες, πιστοῦται καὶ ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τάφου τινός ἐν Ἀντινόῃ (νῦν Σοῦχ Ἀπαδὲ), ἐνθα εὐρέθη σκελετός, κατὰ τὸ φαινόμενον μοναχοῦ, φέρων ζώνην καὶ σιδηρα εἰς τοὺς πόδας, ἐπὶ τινος δὲ πλησίον ἀγγείου ὑπῆρχον αἱ λέξεις **ΣΕΡΑΠΙΩΝ ΚΩΡΝΟΣΘΑΛΟΥ**. ἐπειδὴ δὲ ὑπῆρχε μοναστήριον τῶν Ταβεννησιωτῶν ἐν Ἀντινόῃ, διατείνονται ἔτι ὁ τάφος οὗτος ἀνήκει τῷ Σεραπίωνι. Ἄγνωστον ὅμως, ἐὰν πράγματι ἀνήκει τῷ ἐνταῦθα Σεραπίωνι τῷ σινδονίῳ, ἄλλως τε, ὡς εἶδομεν, πολλοὶ ἔφερον τὸ ὄνομα τοῦτο.

3) Περὶ Εὐαγρίου ἐρ. Σωκράτ. δ'. 23. Σωζομέν. στ'. 30, Νικηφόρ. Καλλιστ. α' β'. μγ'. Σουθας ἐν Λεξ. Μακάριος, Gennad. de script. eccles. c. II, καὶ ἐν τῇ κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ἱστορ. (κεφ. κζ') συμπληρωματικὰς τινὰς εἰδήσεις. Συγγράμματα αὐτοῦ ἐξεδόθησαν τὰ ἐξῆς ὑπὸ τοῦ Κοτελερίου· Κεφάλαια πρακτικὰ πρὸς Ἀνα-

ταῦτα γραφῆ παραδοῦναι εἰς οἰκοδομὴν τῶν ἐντυγχανόντων, καὶ δόξαν τῆς ἀγαθότητος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἀξίον ἡγησάμενος ἄνωθεν ἐκτιθέναι, πῶς τε ἦλθεν ἐπὶ τὸν μονήρη σκοπὸν, καὶ ὅπως αὐτὸν ἐξασκήσας ἀξίως τελευτᾶ πενήτηντα τεσσάρων ἐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, κατὰ τὸ γεγραμμένον «Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς. Ἄρεστή γὰρ ὄντως τῷ Κυρίῳ ἐγεγόνει ἡ ψυχὴ αὐτοῦ» (Σοφ. Σολομ. δ'. 13-14). Οὗτος τῷ μὲν γένει γέγονε Ποντικὸς πόλεως Ἰβρωῶν⁽¹⁾, υἱὸς πρεσβυτέρου, ἀναγνώστης προαχθεὶς παρὰ τοῦ ἁγίου Βασιλείου τοῦ ἐπισκόπου τῆς ἐκκλησίας Καισαρείας τῆς πρὸς Ἄργεω. Μετὰ δὲ τὴν κοίμησιν τοῦ ἁγίου Βασιλείου προσέχων αὐτοῦ τῇ ἐπιτηδειότητι ὁ σοφώτατος καὶ ἀπαθέστατος καὶ πάσῃ παιδείᾳ διαλάμπων Γρηγόριος ὁ Νυσαεὺς⁽²⁾ ἐπίσκοπος, ἀδελφὸς τοῦ ἐν τιμῇ τῶν ἀποστόλων Βασιλείου τοῦ ἐπισκόπου, προχειρίζεται αὐτὸν διάκονον. Ἐκείθεν ἐλθὼν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ ἐπίσκοπος ἐν τῇ μεγάλῃ συνόδῳ τῇ κατὰ Κωνσταντινούπολιν⁽³⁾, καταλιμπάνει αὐτὸν τῷ μακαρίῳ Νεκταρίῳ⁽⁴⁾ ἐπισκόπῳ, διαλεκτικώτατον ὄντα κατὰ πασῶν τῶν αἵρέσεων ἦνθει οὖν ἐν τῇ μεγαλοπόλει λόγοις νεανιευόμενος κατὰ πάσης αἵρέσεως. Συνέβη τοῦτον ὑπερβολῇ τρόπων χρηστῶν τιμώμενον παρὰ πάσης τῆς πόλεως, εἰδῶν περιπαγῆναι γυναικικῆς ἐπιθυμίας, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγείτο ὕστερον ἐλευθερωθεὶς

τόλιον, καὶ Λόγος πρακτικὸς εἰς 100 κεφ., τῶν κατὰ μοναχῶν πραγμάτων τὰ αἷτια (Φιλοκαλ. Τόμ. α'. σ. 21), ἔρισοι διάφοροι εἰς κεφ. λγ' κατ' ἀκολουθίαν, πνευματικαὶ γνῶμαι κατ' ἀλφάβητον, ἑτεραι γνῶμαι, περὶ τῶν ἑκτῶ λογισμῶν πρὸς Ἀνατόλιον, γνῶμαι αὐτοῦ (λατινιστί), τερμάχιον περὶ τῶν τεσσάρων θεωριῶν, σχόλιον εἰς τὸ ΠΠΠ (Πατρολογ. τόμ. 40. σ. 1252—1285), Συχηρά, λόγος δογματικὸς περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, ἐπὶ ἀποφθέγματα (Ἄποφθέγγμ. Πατέρ. σ. 173) ἀνέκδοτα: ἀρογνωστικὰ προβλήματα 600, ἐπιστολὴ πρὸς Μελανίαν, περὶ ἀπαθείας, βραχέα: τινες γνῶμαι, ὑπέμνημα εἰς τὰς Παροιμίας τοῦ Σολομῶντος.

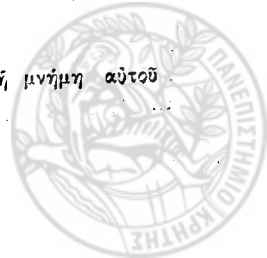
1) Ἐν ἄλλ. χειρογράφ. καὶ παρὰ τῷ Σωζομέν. Ἰβρωῶν.

2) Ἐν ἄλλ. χειρογράφ. παρὰ τῷ Σωκράτ. καὶ Σωζομέν. φέρεται. **Γρηγόριος**

ὁ Ναζιανζηνός.

3) Ἐν Ἔτει 381.

4) Ὁ Νεκτάριος χειροτονηθεὶς τῷ 381 ἐτελεύτησε τῷ 397· ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 11 Ὀκτωβρίου.

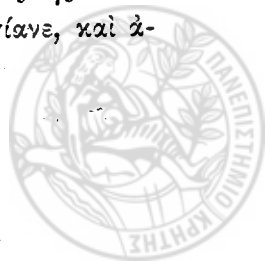

τοῦ φρονήματος, ἀντηράσθη δὲ τούτου πάλιν τὸ γύναιον· ἦν δὲ ἐνὸς τούτου τῶν μεγιστάνων. Ὁ δὲ Εὐάγγελιος καὶ τὸν Θεὸν φοβούμενος καὶ τὸ ἑαυτοῦ συνειδὸς αἰδούμενος, καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ μέγεθος τῆς ἀσχημοσύνης θέμενος καὶ τὸ ἐπιχαιρέκακον τῶν αἰρέσεων, ἤρξατο τὸν Θεὸν ἱκετεύσας παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ ἐμποδισθῆναι τοῦ προκειμένου σκόλου, τῆς γυναικὸς ἐπικειμένης αὐτῷ τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ λυττώσης τῷ πάθει. Θέλων τε αὐτῆς ἀναχωρῆσαι οὐκ ἔσχυε, δεσμοῖς τῆς θεραπείας αὐτῆς κατεχόμενος. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῆς εὐχῆς αὐτοῦ προκοφάσης πρὸ τῆς τοῦ πράγματος πείρας, ἐπέστη αὐτῷ ἀγγελικὴ ὄπτασις ἐν σχήματι τῶν στρατιωτῶν τοῦ ἐπάρχου, καὶ ἀρπάζει αὐτὸν καὶ ἄγει ὡς ἐν δικαστηρίῳ, καὶ βάλλει αὐτὸν εἰς τὴν λεγομένην κουστωδία, κλειοῖς σιδηροῖς κατ' αὐχένα θαλῶν καὶ ἀλύσει σιδηρᾶ καταδῆσας τὰς χεῖρας, τῶν ἐπ' αὐτῷ δῆθεν ἐλθόντων τὴν αἰτίαν αὐτῷ οὐ λεγόντων· αὐτὸς δὲ τῇ συνειδήσει κεντούμενος, ἐνόμιζε ταῦτα χάριν αὐτῆς ὑφίστασθαι, προσδοκῆσας τὸν τοῦ γυναικοῦ ἄνδρα ἐντετυχημέναι περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης τῷ δικαστῇ. Ἐν δὲ τῷ ἐστάναι αὐτὸν λίαν ἀγωνιῶντα, ἄλλης δίκης δῆθεν πραττομένης καὶ βασανιζομένων ἐπὶ τιοῦτω ἐγκλήματι ἐτέρων, ἔμενεν ὁ Εὐάγγελιος σφόδρα ἀγωνιῶν. Μετὰ μὲν οὖν τὸν πολὺν φόβον ἐκείνου καὶ τὴν ἄμετρον ἀγωνίαν μετασχηματίζεται ὁ ἄγγελος, ὁ ἐν τῇ ἀρχῇ τὴν ὄπτασιον παρασχών, εἰς παρουσίαν γνησίου φίλου τοῦ Εὐαγγελίου πρὸς ἐπίσκεψιν, καὶ σφόδρα δῆθεν ἐκπλαγεῖς, καὶ γενόμενος κατηφῆς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ἀτιμίᾳ τῶν δεσμῶν, λέγει αὐτῷ δεδεμένῳ μεταξὺ σειρᾶς τεσσαράκοντα καταδίκων· Τί οὕτως κατέχη ἀτίμως μετὰ τῶν καταδίκων, κύριε διάκονε; Λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κατὰ μὲν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν οὐκ ἐπίσταμαι, ὑπόνοια δὲ με ἔχει ὅτι ὁ δεῖνα, ὁ ἀπὸ ἐπάρχου, ἐνέτυχε κατ' ἐμοῦ ἀλόγῳ ζηλοτυπίᾳ πληγείς, καὶ δέδοικα μήποτε ὁ ἄρχων χρήμασι διαφθαρῆ ὑπ' αὐτοῦ καὶ τιμωρίᾳ με υποβάλῃ μεγίστη. Λέγει αὐτῷ ὁ φίλος τῷ σχήματι· Εἰ ἀκούεις τοῦ φίλου σου, ὡς συμβουλεύσω σοι, οὐ συμφέρει σοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διάγειν. Λέγει αὐτῷ ὁ Εὐάγγελιος· Ἐὰν ὁ Θεὸς με ταύτης τῆς συμφορᾶς ἀπαλλάξῃ καὶ

ἴδης με ἐν Κωνσταντινουπόλει, γινῶθι ὅτι εὐλόγως ὑφίσταμαι ταύτην τὴν τιμωρίαν, καὶ ἑτέρας μείζονος ἀξίός εἰμι. Λέγει αὐτῷ ὁ φίλος· Εἰ οὕτως ἔχει, φέρω τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ὁμολογῶ μοι ἐν αὐτῷ, ὅτι ἀναχωρεῖς τῆς πόλεως ταύτης καὶ φροντίζεις σου τῆς ψυχῆς, καὶ ἀπαλλάσσω σε ἐγὼ τῆς ἀνάγκης ταύτης. Ὁ δὲ Εὐάγγελος ἔφη· Δέσμαι σου, ὁμνῶ σοι ὡς θέλεις, μόνον με ἀπάλλαξεν τοῦ σκοτεινοῦ τούτου νέφους· καὶ ἐν τούτοις κομίζει αὐτῷ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἀπαιτεῖ τὸν ὄρκον. [Στάσις]

Ὁ δὲ Εὐάγγελος ὁμνυσιν αὐτῷ, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ὅτι παρεκτός μιᾶς ἡμέρας οὐ μὴ μείνω ἐνθάδε, καὶ ταύτης, ἵνα φθάσω ἐμβαλεῖν μου τὰ ἱμάτια εἰς τὸ πλοῖον· τοῦ ὄρκου προχωρήσαντος, ἐπανῆλθεν ἀπὸ τῆς ἐκστάσεως τῆς γενομένης αὐτῷ ἐν τῇ νυκτί, καὶ ἀναστὰς ἐλόγισατο, ὅτι εἰ καὶ ἐκστάσει γέγονεν ὁ ὄρκος, ἀλλ' ὅμως ὡμοσα. Βαλὼν οὖν πάντα ἃ εἶχεν εἰς πλοῖον, ἔρχεται εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐκεῖ δεξιούται παρὰ τῆς μακαρίας Μελάνης τῆς Ρωμαίας· Πάλιν τοῦ διαβόλου σκληρύναντος αὐτοῦ τὴν καρδίαν, ὡσπερ τοῦ Φαραῶ, καὶ ὡς νέφ καὶ σφριγῶντι τὴν ἡλικίαν γέγονε πάλιν ἐνδοιασμός καὶ ἐδιψύχησε μηδενὶ οὐδὲν εἰρηκώς, κἀκείσε πάλιν ἐξαλλάσσων τοῖς ἱματίοις καὶ ἐν τῇ διαλέκτῳ ἐκάρου τοῦτον ἢ κενοδοξία. Ἄλλ' ὁ ἐμποδιστῆς τῆς πᾶντων ἡμῶν ἀπωλείας, ἐνέβλεπεν αὐτὸν εἰς περίστασιν πάλιν, ἐπιθαλὼν αὐτῷ πυρετόν, κἀκείθεν εἰς νόσον μακρὰν ἐξαμηνιαίῳ χρόνῳ ταριχεύσας αὐτοῦ τὸ σαρκίον, δι' οὗ ἐνεποδίζετο εἰς ἀρετήν. Τῶν ἰατρῶν ἀπορούντων καὶ τρόπον θεραπείας μὴ εὐρισκόντων, λέγει αὐτῷ ἡ μακαρία Μελάνια· Οὐκ ἀρέσκει μοι, υἱέ, ἡ σὴ μακρονοσία. Εἶπε οὖν μοι τὰ ἐν τῇ διανοίᾳ σου· οὐκ ἔστι γὰρ ἄθειε αὐτῆ σου ἡ νόσος. Ὁμολόγησεν οὖν αὐτῇ τὸ κατὰ Κωνσταντινεῦπολιν συμβάν. Λέγει αὐτῷ ἡ μακαρίτις· Δός μοι λόγον ἐπὶ Κυρίου ὅτι ἔχη τοῦ σκοποῦ τοῦ εἰς τὸν μονήρη βίον· ὅτι εἰ καὶ ἀμαρτωλός εἰμι, προσεύχομαι πρὸς τὸν Κύριον, ἵνα σοι δοθῇ καιρὸς κομιάτου¹⁾ καὶ προθεσμία ζωῆς· ὃ δὲ συνέθετο. Εὐξαμένης δὲ αὐτῆς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ὑγίανε, καὶ ἀ-

1) Ἐν ἄλλοις· καμάτου.

ναστὰς παρ' αὐτῆς ἐκείνης μετ' ἡμέρας, καὶ ἐξέρχεται ἐκδη-
μύσας εἰς τὸ ἔρος τῆς Νιτρίας τὸ ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν ᾧ οἰκήσας
δευτέρου ἔτος⁽¹⁾, τὸ τρίτον εἰσβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. Ζήσας οὖν
δεκατέσσαρα ἔτη ἐν τοῖς λεγομένοις Κελλίοις⁽²⁾, ἦσθι μὲν ἄρ-
του λίτραν τὴν ἡμέραν, ἐν τριμηνιαίῳ δὲ γρῆνῳ ξέστην ἐλάου,
ἀνήρ ἀπὸ ἄβρου καὶ τρυφηλεῦ καὶ ὑγροτάτου βίου ἡγμένος
ἐποίησε δὲ εὐχὰς ἑκατόν, γράφων τῷ ἔτους τὴν τιμὴν μόνον
ὧν ἦσθιεν, εὐφυῶς γὰρ ἔγραφε τὸν ὀξύρυγχον χαρακτῆρα. Ἐν-
τὸς οὖν πεντεκαίδεκα ἔτων καθρέυσας τὸν νοῦν κτηξιῶθη χαρί-
σματος γνώσεως καὶ σοφίας καὶ διακρίσεως πνευμάτων. Συντάττει
οὖν οὗτος τρία βιβλία: ἱερέα⁽³⁾, μοναχόν⁽⁴⁾, ἀντιρρητικόν⁽⁵⁾, οὕτω
λεγόμενα, τὰς πρὸς τοὺς δαίμονας ὑποθέμενος τέχνας. Τούτω
ὠχλησέ ποτε εἰς θάρος ὁ τῆς πορνείας δαίμων, ὡς αὐτὸς ἡμῖν
διηγείτο, καὶ διὰ πάσης νυκτὸς γυμνὸς ἔσθη ἐν τῷ φρέατι, χει-

1) Ἀπὸ τοῦ 388—385.

2) Ἐντεῦθεν δὲ (τῆς Νιτρίας) ὡς ἐπὶ τὴν ἔρημον ἠκόντων, ἔτε-
ρός ἐστι τόπος, σχεδὸν ἰβδομήκοντα σταδίους διεστώς, ὄνομα Κελλία. Ἐν τού-
τῳ δὲ σποράδην ἐστὶ μοναχικὰ οἰκήματα πολλά, καθὼ καὶ τριαύτης ἐλαχ^ε
προσηγορίας. Κεχώρισται δὲ τοσοῦτον ἀλλήλων ὡς τοὺς αὐτόθι κατοικοῦν-
τας, σφᾶς αὐτοὺς μὴ καθορᾶν ἢ ἐπαῖειν. Σύνιασι δὲ πάντες εἰς αὐτὸν ἄμα
καὶ ἐκκλησιάζουσι τῇ πρώτῃ καὶ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομῆδος. Ἦν δὲ τις
μὴ παραγένηται, δήλος ἐστὶν ἄκων ἀπολειφθεὶς ἢ πάθει τινὶ ἢ νόσῳ πεπε-
δημένος. Καὶ ἐπὶ θείαν αὐτοῦ καὶ θεραπείαν οὐκ εὐθὺς πάντες ἀπίσιν
ἀλλ' ἐν διαφόροις καιροῖς ἕκαστος, ἐπιφερόμενος ὅπερ ἔχει πρὸς νόσον ἀρ-
μόδιον. Ἐκτὸς δὲ τοιαύτης αἰτίας οὐχ ὀμιλοῦσιν ἀλλήλοις, εἰ μὴ λόγων ἔνεκεν
εἰς γνώσιν Θεοῦ τεινόντων ἢ ὠφέλειαν ψυχῆς ἔλθοι τις μαθησόμενος παρὰ
τὸν φράσαι δυνάμενον. Οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς Κελλίοις ὅσοι τῆς φιλοσοφίας εἰς
ἄκρον ἐληλύθασι, καὶ σφᾶς ἄγειν δύνανται καὶ μόνον διατρέβειν, δι' ἡσυχίαν
χωρισθέντες τῶν ἄλλων. . . . εἰ γὰρ τὸ καθέκαστον τῆς αὐτῶν ἀγωγῆς διεξ-
ελθεῖν πειραθεῖν, μηχανομένην ἴσως τὴν γραφὴν μωμήσαιτο τις. Ἰδίαν
γὰρ συστησάμενοι πολιτείαν, ἔργα ἦδη καὶ γυμνάσια, καὶ διαίταν καὶ και-
ρόν, ἐκάστη ἡλικία κατὰ τὸ εἶκος διένειμαν (Σωζομ. στ'. 31).

3) Ἐν ἄλλ. ἱερά: ὁ Σωκράτης ἀναξέρων τὰ συγγραμματα Μοναχόν καὶ Ἀν-
τιρρητικόν προσθέτει καὶ Γνωστικόν, ἴσως ἀντὶ τοῦ ἱερέως. ὅπερ, κατὰ τὸν αὐτόν,
περιεῖχε κεφ. 50.

4) Ὁ Μοναχός, ἢ περὶ πρακτικῆς, διηγείτο εἰς 100 κεφ., συνεγράφη δὲ χά-
ριν τῶν ἀναχωρητῶν (ἔρ. Πατρολογ. τομ. 40. σ. 1220—1241).

5) Τὸ Ἀντιρρητικόν συνετάχθη κατὰ τῶν πειραζόντων δαιμόνων καὶ διηγεί-
το εἰς ἑκτὸς μέρη, κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκτὸς τῆς κελίας λογισμῶν.

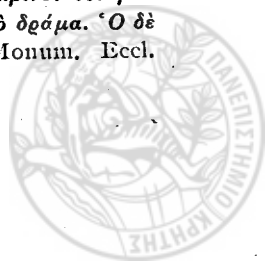
μῶνος ὄντος, ὡς παγῆναι αὐτοῦ τὰς σάρκας. "Ἄλλοτε πάλιν ὤχλησεν αὐτῷ πνεῦμα βλασφημίας καὶ ἐν τεσσαράκοντα ἡμέραις ὑπὸ στέγην οὐκ εἰσῆλθεν, ὡς αὐτὸς διηγείτο ἡμῖν, ὡς καὶ τὰ σῶμα αὐτοῦ καθάπερ τῶν ἀγρίων ζῴων κρέτωνα ἐκθράσαι(!). Τούτῳ τρεῖς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐπέστησαν δαίμονες ἐν σχήματι κληρικῶν(2) περὶ πίστεως συζητοῦντες αὐτῷ· καὶ ὁ μὲν ἔλεγεν ἑαυτὸν Ἄρειανόν, ὁ δὲ Ἐυνομιανόν, ὁ δὲ Ἀπολλινარიανόν, καὶ τούτων περιεγένετο(3) διὰ βραχέων τῆ πνευματικῆ σοφίᾳ. Πάλιν μιᾶς τῶν ἡμερῶν τῆς κλειδῆς ἀπολομένης τῆς ἐκκλησίας, σφραγίσας τὸ πρόσωπον τοῦ ἡλωταρίου καὶ τῆ χειρὶ ὥσας ἦνοιξεν, ἐπικαλεσάμενος τὸν Χριστὸν. Τοσαῦτα ἐμαστιγώθη εὐτος ὑπὸ δαιμόνων καὶ τοσαύτην πείραν ἔλαβει δαιμόνων ποικίλων, ὡς μὴ βραδίως τούτους ἀριθμηθῆναι. Ἐνὶ τῶν μαθητῶν ἑαυτοῦ μετὰ δεκάκτῳ ἔτη τὰ συμβησόμενα τούτῳ εἶπε πάντα κατ' εἶδος προφητεύσας αὐτῷ. "Ἐλεγε δὲ ὁ μακάριος εὐτος, ὅτι ἀφοῦ κατέλαβον τὴν ἔρημον οὐ θριδακίου ἠψάμην, οὐ λεπτολαχάνου, οὐ χλωροῦ τινος, οὐκ ὀπώρας, οὐ σταφυλῆς, οὐ λουτροῦ, οὐ κρεῶν, οὐκ οἴνου, οὐδὲ ὅλως τινὸς τῶν διὰ πυρὸς διερχομένων, πλήν ρητῶν λαχάνων ὠμῶν καὶ ἐμμέτρου ὕδατος. Εἰς ὑστερον δὲ τῷ ἐξκαιδεκάτῳ ἔτει(4) τῆς πολιτείας, τῆς ἀνευ πυρὸς ἐψήματος λοιπὸν χρείας ἐχούσης αὐτοῦ τῆς σαρκὸς διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς τε καὶ τοῦ στομάχου μεταλαμβάνει διὰ πυρὸς, καὶ ἄρτου

1) *Ορ. Ἀββα Δαρθέου περὶ Ταπεινοφροσύνης λόγ. β'. σ. 1052. Πατρολογία. τόμ. 88.

2) «Πάλιν ἐπέστησαν τούτῳ τρεῖς δαίμονες ἐν σχήματι κληρικῶν ἐν αὐτῇ τῇ μεσημβρίᾳ τοσοῦτον δὲ εὐφυῶς ἑαυτοὺς συνεσευάσαντο, ὡς μόλις αὐτὸν γνῶναι ὅτι δαίμονες εἰσι. Καὶ γὰρ ἡ θύρα αὐτοῦ τῆς ἀγῆς πάντοτε κλειθρὸν εἶχεν· ὅθεν εὐρῶν ὠσαύτως ἔχουσαν μετὰ τὸ ἀπιέναι αὐτοὺς ἔγνω, ἔτι δαίμονες οἱ παραγεσόμενοι».

3) «Ταραχθέντες σφόδρα (οἱ δαίμονες, διότι ἐνίκησαν ὑπὸ τοῦ Εὐχαρίου) καὶ ἀπειλήσαντες ἄλλον παραδειγματισμὸν ἠφαντώθησαν. Ὁ δὲ ὡς ἀπὸ ὑπνου τινὸς ἀνανεύσας, περίφοβος γίνεται· πέμψας οὖν πρὸς Ἀλβῖνον τὸν γείτονα πρῶτον ὄντα, ᾧ πάνν προσέκειτο, ἀπήγγειλεν αὐτῷ τὸ δρόμα. Ὁ δὲ συνεβούλευσεν αὐτῷ μὴ μένειν μόνῳ τὸ πολὺ» (Κοτσελερίου, Monum. Eccl. Graec. τόμ. γ'. σ. 117).

4) Ἐν ἔτει 397.

μὲν ἤψατο οὐκέτι, λαχάνων δὲ μετελάμβανεν ἐψημένων, ἀλλ' ἢ πτισάνων ἢ ὑσπρίων ἐπὶ δύο ἔτη. Ἐν τούτοις τελευτᾷ⁽¹⁾ τὸ σῶμα ὁ μακάριος, τὴν ψυχὴν ζωποιοῦσας τῷ ἁγίῳ πνεύματι, κοινωνήσας εἰς τὰ Ἐπιφάνεια εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀφηγεῖτο οὐκ ἐπισημῶν ὁ γενναῖος τοῦ Χριστοῦ ἀθλητῆς περὶ τὸν θάνατον, ὅτι τρίτον ἔτος ἔχω, ἀφοῦ οὐκέτι ὠχλήθην ὑπὸ ἐπιθυμίας σαρκικῆς. Εἰ μετὰ τοσοῦτον ἀρετῆς βίον καὶ ἀσκήσεως πόνον ἀμετρον καὶ προσευχὴν νήφουσαν ἀδιάλειπτον, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ μισόκαλος καὶ διεσφαρμένος δαίμων τούτῳ τῷ ἀθανάτῳ ἐπέθετο, τί πάσχειν τοὺς ραθυμότερους οἰόμεθα ὑπὸ τοῦ μυσσαροῦ δαίματος διὰ τῆς ἑαυτῶν ραθυμίας; Ἐμνηύθη τῷ ἁγίῳ τούτῳ ποτὲ ἡ τελευταίη τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ λέγει τῷ ἀναγγεῖλαντι Παῦσαι βλασφημιῶν, ὁ γὰρ ἐμὸς πατὴρ ἀθάνατός ἐστιν⁽²⁾.

Ἔως ἐνταῦθα ὁ ἄκρος βίος τῆς ἐνκράτου πολιτείας τοῦ ἀσιδίου Εὐαγρίου⁽³⁾. [Στάσις]

Μ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Πίωρ.

Πίωρ τις⁽⁴⁾ ὀνόματι τὸ γένος Αἰγύπτιος, νέος τῇ ἡλικίᾳ ἀποταξάμενος, ἐξῆλθε τοῦ οἴκου τοῦ πατρικοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἔρωτος πνευματικοῦ λόγον ἔδωκε τῷ Θεῷ⁵ μηκέτι ἰδεῖν τινα τῶν ἰδίων. Μετὰ οὖν πενήκοντα ἔτη ἢ τούτου ἀδελφῆ γηράσασα καὶ μαθοῦσα παρά τινος ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς ζῆ,

1) Ἐν ἔτει 399.

2) Ὁρ. Πατρολογ. τόμ. 40. σ. 1219.

3) Ὁ Εὐαγγεῖος διὰ τὰς ὀριγενετικὰς αὐτοῦ δοξασίας ἐπέκλυσε καθ' ἑαυτὸ τὴν καταδικῆν τοῦ ἀναθήματος παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐ. οἴκουμενικῆς Συνόδου.

4) Περὶ Πίωρ ὁρ. Σωκράτ. δ'. 23. Σωζομέν. στ'. 29. Νικηφόρ. Καλλιστ. κ'. 36 καὶ σ. 32 τοῦ παρόντος Λαυσαϊκοῦ. Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 17 Ἰουνίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 373) διασώθησαν ἢ Ἀποφθέγματα αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ Ἱεροσολυμιτικῇ βιβλιοθήκῃ ὁπ' ἀρ. 113 τῆς Πατριαρχ. συλλογῆς σώζεται ἕτερον ἀνέκδοτον ἀποδιδόμενον τούτῳ.

εἰς ἑκοσασιν ἤλαυνεν, ἐὰν μὴ ἴδῃ αὐτόν. Ἐλθεῖν δὲ μὴ δυναμένη ἐν τῇ πανερέμῳ, ἰκέτευσε τὸν κατὰ τόπον ἐπίσκοπον γράψαι τοῖς ἀγίοις πατράσι τοῖς ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἵνα αὐτὸν ἀποστελῶσι καὶ ἴδῃ αὐτόν. Βίας οὖν πολλῆς περιτεθείσης, ὑπακούσας⁽¹⁾ τῶν πατέρων, ἔδοξεν ἄλλον ἕνα παραλαβεῖν ἀπελθεῖν, καὶ ἐσήμανεν ἐν τῷ οἴκῳ τῆς ἀδελφῆς, ὅτι Πίωρ ὁ ἀδελφός σου παρεγένετο καὶ ἔξω ἕστηκεν. Αἰσθόμενος δὲ τοῦ φόβου τῆς θύρας ὅτι εἰς συνάντησιν αὐτοῦ ἐξέρχεται ἡ ἀδελφή, καμμύσας ὁ Πίωρ τοὺς ὀφθαλμούς, ἐβόησε πρὸς αὐτήν. Ἀδελφή ἡ δαίνα, ἐγὼ εἰμι Πίωρ ὁ ἀδελφός σου, ἐγὼ εἰμι, ἴδε, βλέπε με ὅσον θέλεις. Πληροφορηθεῖσα οὖν ἐκείνη ἐδόξαζε τὸν Θεόν, καὶ πολλὰ ποιήσασα, οὐκ ἔπεισεν αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον· ἀλλ' εὐχὴν ποιήσας ἐπὶ τῆς φλιας, ἀπεδήμησε πάλιν εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἰδίαν πατριδα, ἐκεῖ κατορθῶν τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀρετήν.

Τούτου δὲ τοῦ ἀγίου τοῦτο φέρεται τῆς ὑπομονῆς τὸ θαῦμα· εἰς τὸν τόπον ὃν οἴκησεν ὀρύξας φρέαρ, εὗρεν ὕδωρ πικρότατον, καὶ μέχρις ὅτου ἐτελεύτησεν, ἐκεῖσε παρέμεινε στοιχήσας ἐκείνῳ μόνῳ τῷ πικροτάτῳ ὕδατι, ἵνα δειχθῇ τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ ἡ ὑπομονή. Πολλοὶ γοῦν τῶν μοναχῶν δοκιμώτατοι ἄνδρες, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀθανάτου φιλονεικῆσαντες ἐν τῇ κέλλῃ ἐκείνῃ, ἐναυτὸν ὄλον οὐκ ἴσχυσαν ἐκτελέσαι· ἔστι γὰρ καθ' ὑπερβολὴν τὸ ὕδωρ πικρὸν καὶ σφόδρα φοβερὸς ὁ τόπος, καὶ παντάπασιν ἀπαρακλήτος.

ΜΑ΄.

Περὶ Μωϋσέως τοῦ Λίβυος.

Μωϋσῆς⁽²⁾ ὁ Λίβυς, ἀνὴρ πραότατος καὶ ἀγαπητικώτατος, κατηξιώθη χαρίσματος ἱαμάτων. Αὐτός μοι ἀφηγγήσατο, ὅτι ἐν

1) «Ὁὐ γὰρ θέμις Αἰγυπτίοις μοναχοῖς, οἶμαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, ἀπειθεῖν τοῖς ἐπιταττομένοις» (Σωζομέν. στί. 29).

2) Περὶ Μωϋσέως ἕρ. Σωζομέν. στί. 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. κα΄. 37.

τῷ μοναστηρίῳ ἤμην ἕως ἀκμῆν, καὶ φρέαρ ὀρύσσομεν μέγιστον εἴκοσι ποδῶν πλάτους· ἐν τούτῳ τρεῖς ἡμέρας ἐκχοῦσαντες ἄνδρες ὀγδοήκοντα καὶ τὴν συνήθη καὶ ὑποπτον φλέβα παρελθόντες ὡς πῆχυν, οὐχ εὔρομεν ὕδωρ. Πάνυ γοῦν ἀπολυπηθέντες, ἐσκεπτόμεθα ἀναχωρῆσαι τοῦ ἔργου· καὶ ἐν τῷ σκέπτεσθαι ἡμᾶς τοῦτο, ἐπιστάς ἡμῖν ὁ μακάριος Πίωρ ἐκ τῆς πανερήμου ἐν αὐτῇ τῇ ἕκτη τοῦ καύματος, γέρων περιβεβλημένος τὴν μηλωτήν, καὶ ἀσπασάμενος ἡμᾶς, λέγει μετὰ τὸν ἀσπασμὸν πρὸς ἡμᾶς. Τί ἐμικρεψυχήσατε ὀλιγόπιστοι; ἐώρακα γὰρ ὑμᾶς ἀπὸ ἐχθῆς μικρεψυχούντας. Καὶ τοῦτο εἰπὼν κατέλθε τὴν κλίμακα εἰς τὸ ὄρυγμα τοῦ φρέατος, καὶ ποιεῖ εὐχὴν οὖν αὐτοῖς· καὶ λαβὼν τὸν ὄρυγα καὶ κατενεγκὼν τρίτην πληγῆν, εἶπεν· Ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων πατριαρχῶν, μὴ ἀχρειώσῃς τὸν πόνον τῶν δούλων σου, ἀλλὰ ἀπέστειλον αὐτοῖς τὴν τῶν ὑδάτων χρεῖαν. Καὶ παραχρήμα ἐξεπέδησεν ὕδωρ ὡς ραντισθῆναι πάντας ἡμᾶς. Πάλιν οὖν προσευξάμενος ᾤχετο. Ἀναγκαζόντων οὖν αὐτὸν ἵνα φάγη ἐκεῖ, οὐκ ἠνέσχετο, εἰπὼν· Δι' ὃ ἀπεστάλην ἠνύσθη, δι' ἐκεῖνα δὲ οὐκ ἀπεστάλην.

Ταῦτα τὰ παράδοξα θαύματα Πίωρ τοῦ γενναίου στόλου τῆς ὑπομονῆς, καὶ τοῦτο τὸ τέλος τῆς ἐκεῖνου ἀρετῆς· ἀντὶ τῆς πικρᾶς πηγῆς αἰώνιον νόμα γλυκύτητος μετὰ μεγάλης πνευματικῆς χαρᾶς ἀπολαύων διὰ παντός. [Στάσις].

ΜΒ'.

Περὶ Ἐφραΐμ.

Τὰ κατὰ Ἐφραΐμ⁽¹⁾ τὸν διάκονον⁽²⁾ τῆς Ἐδεσσηνῶν ἐκκλη-

1) Περὶ Ἐφραΐμ ὁρ. Σώζομέν. γ'. 16. Νικηφόρ. Καλλιστ. θ'. 16. α'. 40, Ἱερωνύμ. de Script. Eccl. c. 115, καὶ Γρηγόριον Νύσσης, ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν ἐγκωμίῳ Πατρολογ. τόμ. 46. σ. 820.

2) Ὁ Παλλάδιος, Γρηγόριος ὁ Νύσσης, Ἱερώνυμος καὶ ὁ Σύρος βιογράφος καλοῦσιν αὐτὸν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐδέσσης, τὸ Μηνολόγιον δὲ μὲς τοῦ Βασιλείου λέγει, ὅτι ὁ Ἐφραΐμ προὐχειρίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου πρεσβύτερος.

·σίας πάντως ἀκήκοας· γέγονε γὰρ οὗτος εἰς τὸ μνημονεύεσθαι ἄξιος παρὰ τῶν ἀγίων δούλων τοῦ Χριστοῦ. Οὗτος ἀξίως τὴν τοῦ ἀγίου πνεύματος ἐξανύσας ἐδόν, καὶ μηδὲως ἐκτραπείς τῆς εὐθείας ἐδοῦ, κατηξιώθη χάρισματος γνώσεως φυσικῆς, ἣν διαδέχεται θεολογία καὶ ἡ ἐσχάτη μακαριότης. Τὸν ἤσυχον αἰεὶ ἐξασκίσας βίον εἰς ἄκρον, καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας αἰεὶ δι' αὐτοῦ οἰκοδομῶν ἐπὶ ἱκανὰ ἔτη, εἰς ὕστερον προσήλθε τῆς κέλλης ἐξ αἰτίας τοιαύσδε. Λοιμοῦ καταλαβόντος μεγάλου τὴν Ἐδεσηνῶν πόλιν, κατοικτειρήσας πᾶσιν τὴν ἀγροικίαν διαφθειρομένην ὁ ἔνθεος οὗτος, προσήλθε τοῖς ἀδροῖς ἐν ὕλῃ καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἔνεκεν οὐκ ἐλεεῖτε διαφθειρομένην τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλὰ τὸν πλοῦτον ὑμῶν σήπετε εἰς κατάκριμα τῶν φυχῶν ὑμῶν; Ἐκεῖνοι σκεψάμενοι δῆθεν εὐλογον σκεψίν, λέγουσι τῷ ἀγίῳ· ὅτι οὐκ ἔχομεν τίνα πιστεῦσαι πρὸς τὸ διακονῆσαι τοῖς λιμώττουσιν ἄρτους· πάντες γὰρ καπηλεύουσι τὰ πράγματα¹⁾. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἐνάρετος οὗτος· Τὰ περὶ ἐμὲ πῶς ἔχετε; τί ὑμῖν δοκῶ ἐγώ; Λέγουσιν αὐτῷ· Ἄνθρωπόν σε οἶδαμεν τοῦ Θεοῦ. Φίλη δὲ ἡ ἀλήθεια· μεγάλην γὰρ ὑπόληψιν εἶχε παρὰ πᾶσιν, οὐ ψευδῶς, ἀλλ' ἀληθῶς. Λέγει αὐτοῖς ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ· Εἰ οὕτως οἴεσθε τὰ κατ' ἐμέ, ἐμοὶ ἐμπιστεύσατε τὴν τῶν λιμωττόντων ἐπιμέλειαν. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ σοβαροὶ· εἴθε κατηξίης. Ἀποκρίνεται αὐτοῖς ὁ Ἐφραίμ καὶ λέγει· Ἴδου ἀπὸ σήμερον δι' ὑμᾶς χειροτονῶ ἐμαυτὸν ξενοδόχον τῶν δεομένων. Καὶ λαθὼν παρ' αὐτῶν ἀργύρια καὶ διαφράξας τοὺς ἐμβόλους καὶ στήσας κλίνας ὡς τριακοσίας ἐνοσοκόμει τοὺς λιμώττοντας, τοὺς μὲν ἐκλιμπάνοντας θάπτων, τοὺς δὲ ἐλπίδα ζωῆς ἔχοντας διατρέφων καὶ νοσοκομῶν καὶ ἀπαξιαπλῶς πᾶσι τοῖς ἐπιχωριάζουσιν αὐτῷ

1) Ἐν τῷ 368 Σαβαΐτικ. κώδικι ἔπονται τὰ ἑξῆς· Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· σκήψεις εἰσὶ ταῦτα καὶ προφάσεις οὐχ ἀρμόττουσαι ὑμῖν πρὸς ἀπολογίαν· εἰ γὰρ ἐβούλεσθε εὐ ποιεῖν, ὥσπερ τοὺς δεομένους εὐρίσκετε, οὕτως ἂν καὶ τοὺς διακονήσαντας εὔρατε. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· ἵνα γινῶς (ὅτι) ἀληθεύομεν, δοῦλε τοῦ Χριστοῦ, δὸς αὐτοῖς τῇ σῆ πίστει τὸν διακονήσαντα ἀμέμετώς κατὰ Θεὸν καὶ ἀρετίως παρέχωμι ἐν. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἐνάρετος οὗτος· Τὰ περὶ ἐμοῦ πῶς ἔχετε; κτλ.

τοῦ λιμοῦ ἔνεκεν ξενοδοχίαν καὶ ὑπηρεσίαν παρεῖχε καθ' ἡμέραν ἐκ τῶν παρεχομένων αὐτῷ. Πληρωθέντος δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ διαδεξαμένης τῆς εὐθηνίας καὶ πάντων οἴκοι πορευομένων, ὁ ἀοίδιμος οὗτος μηκέτι ἔχων ὃ πράξει, αὐθις ὑποστρέψας⁽¹⁾ εἰς τὴν ἑαυτοῦ κέλλαν πάλιν εἰσῆλθε, καὶ κοιμᾶται μετὰ μήνα⁽²⁾ κληρονομήσας τὴν μακαρίαν γῆν τῶν πρᾶξων. Πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ κατορθώμασι καὶ ταύτην τὴν διακονίαν παρασχόντος αὐτῷ τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ ἔσχατα πρὸς ὑπέθεσιν λαμπροτέρων στεφάνων διὰ τρόπων πρᾶξίτητα. Κατέλιπε δὲ καὶ συντάγματα⁽³⁾ οὗτος ὁ δοκιμώτατος γνωστικὸς, ὧν τὰ πλεῖστα σπουδῆς ἐστὶν ἀξία, πολλὴν ἀρετὴν τῷ ἀνδρὶ μαρτυροῦντα.

ΜΓ'.

Περὶ Παύλης καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

Ἄναγκαῖον δὲ ἡγησάμην καὶ γυναικῶν ἀνδρείων καὶ εὐσχημένων μνημονεῦσαι ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ, αἷς ὁ Θεὸς τὰ ἴσα τῶν ἐν ἀρετῇ βεβιωκότων ἀνδρῶν ἐχαρίσατο ἄθλα, καὶ αὐταῖς τῶν εὐχρηστηράντων αὐτῷ στέφανον ἀποδέδωκεν ὑπὲρ τοῦ

1) Καὶ πολλὰ τοῖς χορηγήσασιν ἐπευξάμενος καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς ἐμπροσθίμους πάντοτε εἰς τὰ τοιαῦτα εἶναι, καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου εἰπὼν «ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσῃ» ζοῶν αἰώνιον, «ἱλαρὸν γὰρ ὄσπην ἀγαπᾷ ὁ Θεός».... πεινώντα γὰρ φησι τὸν Κύριον ἐθρέψατε, καὶ χρεώστην αὐτὸν ἔχετε ἀνταποδιδόντα ὑμῖν ἀντὶ τῶν προσκαιρῶν τὰ αἰώνια καὶ ἀπόρητα ἀγαθὰ καὶ εὐλογίας αὐτοῦ, ὑπέστρεψεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ μοναστήριον, καὶ μετὰ μῆνα ἐτελεύτησε, κληρονομήσας τὴν οὐράνιον βασιλείαν» (Αὐτόθι).

2) Ἐν ἐτι: 372. Ἡ μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 28 Ἰανουαρίου καὶ τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

3) Πολλὰκις ἐξεδόθησαν ἐν Εὐρώπῃ τὰ συγγράμματα τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ ἢ ἀρίστη αὐτῶν ἐκδοσις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Ἀρμενίου (Γόμη 1732-1746) εἰς ἑξ. τόμους, ἑξ ὧν τρεῖς ἐλληνιστί. Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει μέχρι σήμερον πλήρης ἐκδοσις τῶν διασωθέντων τουλάχιστον ἐλληνιστί, ἀλλ' ἐν χρήσει ὑπάρχουσι λόγοι τινές ἐν χυδαῖζούσῃ παραφράσει ἐκδοθέντες ἐν Βενετίᾳ (αψή) ὑπὸ Ἱεροθέου Ἰερηίτου, καὶ ἐν Ἀθήναις (1861) ὑπὸ Μάρκου Σακκοράφου. Ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 168) διεσωθήσαν 3 Ἀποφθέγματα αὐτοῦ.

μὴ καταμαλακίζεσθαι τὰς ραθυμοτέρας, καὶ ἀναχαιτίζειν ὡς ἀσθενεστέρας πρὸς τοὺς ἀθλους τῆς ἀρετῆς καὶ σεμνοῦ βίου κατάρθωσιν. Πολλὰς μὲν οὖν καὶ ἄλλας ἐώρακα τῶν εὐσεβῶν, πλείσταίς δὲ ἀστείαις εἰς ἀρετὴν συντετύχηκα παρθένοις τε καὶ χήραις· ἐν αἷς καὶ Παύλῃ⁽¹⁾ τῇ Ῥωμαίᾳ τῇ μητρὶ Τοξοτίου, γυναικὶ εἰς τὴν πνευματικὴν πολιτείαν ἀστείοτάτῃ, ἣς ἐμπόδιον γέγονεν Ἰερωνύμος⁽²⁾ τις ἀπὸ Δαλματίας· δυναμένην γὰρ αὐτὴν ὑπερπτῆναι πολλῶν, ἵνα μὴ εἶπω πασῶν, εὐφροεστάτην οὖσαν εἰς τὴν ἐνάρετον πολιτείαν, προσενηπόδισε τῇ ἑαυτοῦ βασκανίᾳ ἐλκυσάσ-αὐτὴν πρὸς τὸν ἴδιον αὐτοῦ σκοπόν. Ἦς θυγάτηρ ἐστί, καὶ νῦν ἀσκειῖται, Εὐστόχιον⁽³⁾ ἐνόματι ἐν Βηθλεέμ· ἣς ἐγὼ ἐν συντυχίᾳ οὐκ ἐγεγόνειν. Λέγεται δὲ σφόδρα εἶναι σωφρονεστάτῃ, συνοδίαν ἔχουσα πενήτηντα παρθένων.

[Στάσις].

ΜΔ.

Περὶ Βενερίας.

*Ἐγνων δὲ καὶ Βενερίαν τὴν Βαλλόνικου τοῦ κόμητος, καλῶς διασκορπίσασαν τὸ τῆς καμῆλου φορτίον καὶ ἀπαλλαγείσαν πῶν ἐκ τῆς ὕλης πραγμάτων.

ΜΕ.

Περὶ Θεοδώρας.

Καὶ τὴν μακαρίαν Θεοδώραν τὴν τοῦ τριβούνου τὴν ἐπὶ

1) Ἡ Παῦλα συζευχθεῖσα τὸν Ἕλληνα Τοξότιον ἐχίραυεν ἐν ἡλικίᾳ 35 ἐτῶν, ἀναχωρήσασα ἐκ Ῥώμης (385) μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Εὐστόχιου καὶ τοῦ Ἰερωνύμου, ἐπεσκέφατο τὴν Παλαιστίνην, ἀπελθοῦσα μετ' αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον καὶ ἐπιστρέψασα ἐγκατεστάθη ἐν Βηθλεέμ (386) μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἐν ἰδίῳ μοναστηρίῳ, ἔπερ ἔκτισεν, μέχρι τῆς 26 Ἰανουαρίου, ὅτε ἐτελεύτησεν. (Ἐφ. κερ. λζ').

2) Περὶ Ἰερωνύμου β' κερ. λζ'.

3) Τὸ Εὐστόχιον διαδεχθεῖσα τὴν μητέρα αὐτῆς Παῦλαν (404) ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ γυναικείου μοναστηρίου, ἐτελεύτησε τῇ 419.

τοσοῦτον ἀκτημοσύνης ἐλάσασαν, ὡς ἐλεημοσύνην ταύτην λαβοῦσαν, οὕτω τελευτήσαι ἐν τῇ μοναστηρίῳ τοῦ Ἰουχᾶ⁽¹⁾ παρὰ θάλασσαν.

ΜΣΤ.

Περὶ Ουσίας καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.

Ἔγνων Ουσίαν τὰ ἔλα σεμνοτάτην γυναῖκα, καὶ τὴν ταύτης ἀδελφὴν Ἀδολίαν καὶ ταύτην βεβιωκυῖαν ἐν ἀρετῇ, οὐκ ἀξίως μὲν ταύτης, ἐπαξίως δὲ τῆς δυνάμεως ἑαυτῆς ζήσασαν ζήλω Θεοῦ.

ΜΖ.

Περὶ Βασιανίλλης καὶ Φωτεινῆς.

Ἔγνων ἐγὼ καὶ Βασιανίλλαν τὴν Κανδιδιανοῦ τοῦ στρατηλάτου, προθύμως καὶ εὐλαβῶς τὴν ἀρετὴν ἐξασκήσασαν, καὶ ἐχομένην εἰσέτι καὶ νῦν τῶν ἀγώνων σφοδρῶς καὶ Φωτεινῆν παρθένον σεμνοτάτην εἰς ἄκρον, θυγατέρα Θεοκτίστου πρεσβυτέρου τοῦ κατὰ Λαοδίκειαν.

ΜΗ'.

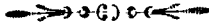
Περὶ Σαβιανῆς τῆς θείας τοῦ μακαρίου Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

Συνέτυχον δὲ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ σεμνοτάτῃ καὶ εὐλαβεστά-

---

1) Ἄγνωστον εἶναι πρόκειται περὶ Ἰουχᾶ τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Παλμῆνος, περὶ οὗ ἔρ. Σοῦζομέν. στί. λδ', Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 39.

τῆ εἰς ὑπερβολὴν γυναικί καὶ τῷ Θεῷ προσομιλοῦσῃ, τῇ διακονίᾳ Σαβιανῆ⁽¹⁾, τῇ θείᾳ Ἰωάννου τοῦ ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

ΜΘ΄.

Περὶ Ἀσέλλης τῆς παρθένου.

Εἶδον δὲ καὶ ἐν Ρώμῃ τὴν καλὴν Ἀσέλλαν⁽²⁾ τὴν παρθένον τοῦ Χριστοῦ καλῶς γεγηρακυῖαν ἐν τῷ μοναστηρίῳ, σφόδρα πρασοτάτην γυναῖκα καὶ ἀνεχομένην συνοδείας. Ἐν οἷς ἐθεασάμην ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας νεοκατηχίτους.

Ν΄.

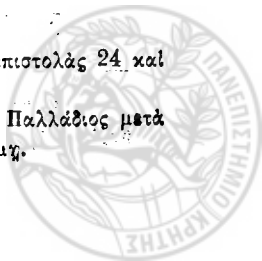
Περὶ Ἀβίττας.

Ἐθεασάμην καὶ τὴν μυχκρίαν Ἀβίτταν, τὴν τοῦ Θεοῦ ἀξίαν, οὗν τῷ ταύτης ἀνδρὶ Πινιανῷ⁽³⁾, καὶ τῇ τούτων θυγατρὶ Εὐνομίῃ, ἐν πᾶσιν εὐαρεστοῦντας τῷ Θεῷ, ὡς ἀντικρυς μετατεθῆναι ραδίως ἀπὸ τοῦ ἀνειμένου καὶ τρυφηλοῦ βίου ἐπὶ τὴν ἐνάρετον καὶ ἐγκρατῆ πολιτείαν, καταξιωθέντας ἐν τούτοις καὶ τῆς ἐν Χριστῷ κοιμήσεως, ἐλευθερωθέντας μὲν πάσης ἀμαρτίας τελείως· ἐντὸς δὲ καὶ γνώσεως γενόμενοι, ἐν μνήμῃ ἀγαθῇ τὸν βίον ἐαυτῶν καταλείψαντες.

1) Ἐν ἄλλ. *Σαβιανῆ*.

2) Εἰς τὴν Ἀσέλλαν ταύτην ἀπηθύθηεν ὁ Ἱερώνυμος τὰς ἐπιστολάς 24 καὶ 45· ἡ τελευταῖα αὐτῆς τίθεται τῷ 405.

3) Γράφ. *Ἀπρονιανῷ* (ἔρ. κεφ. νοτ'). Τοῦτον ἐγνώρισεν ὁ Παλλάδιος μετὰ Ἀβίττας καὶ Εὐνομίης καὶ τῆς ἀνωτέρω Ἀσέλλας, τῷ 405 ἐν Ρώμῃ.

ΝΑ'.

Περί 'Ιουλιανού.

'Ακήκοα περί 'Ιουλιανού⁽¹⁾ τινος ἐν τοῖς μέρεσι τῶν Ἐδουσηνῶν, ἀνδρὸς ἀσκητικωτάτου· ὃς καθ' ὑπερβολὴν κατατήξας ἑαυτοῦ τὸ σαρκίον, ὅστέα καὶ δέρμα περιέφερε μόνον. Οὗτος εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ τέλους κατηξιώθη τιμῆς ἕνεκεν χαρίσματος ἰαμάτων.

ΝΒ'.

Περί 'Αδολίου.

'Ἐγνων πάλιν τινὰ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὀνόματι Ἀδόλιον, Ταρσέα τῷ γένει· οὗτος παραγενόμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, λίαν τὴν ἀτριπτον τῆς ἀρετῆς ᾤδευσεν ὁδόν, οὐχ ἦν ἡμεῖς οἱ πολλοὶ ᾤδεύσαμεν, ἀλλὰ ξένην τινὰ καὶ καινὴν ἑαυτῷ ἀνατεμῶν ὑπὲρ ἀνθρώπων πολιτείαν ἤσκησεν ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς πονηροὺς φρίζαντας αὐτοῦ τὸ αὐστηρὸν τῆς ἀρίστης πολιτείας μὴ τολμήσαι αὐτῷ προσεγγίσει. Δι' ὑπερβολὴν γὰρ ἐγκρατείας καὶ ἀγρυπνίας, φάντασμα εἶναι ὑπενόηθη. Ἐν μὲν γὰρ πάσῃ τῇ τεσσαρακοστῇ ἅπαξ ἤσθιεν ἄρτον καὶ τοῦτον ἐν μέτρῳ, τὸν δὲ ἄλλον χρόνον ἤσθιε διὰ πέντε. Τὸ δὲ μέγα καὶ παράδοξον τοῦτο ἦν αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς· οὕτω στρεφόμενος ἀπὸ ἑσπέρας μέχρις ὅτε τῇ ἑωθινῇ ὥρᾳ πάλιν ἡ ἀδελφότης ἐν τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις συνήγετο, οὗτος ὁ ἀθλητὴς ἐστὼς ἐν τῷ Ἐλαιῶνι εἰς τὸν τῆς Ἀναλήψεως βουνόν, ὅθεν ἀνελήφθη ὁ Ἰησοῦς, ἐστὼς καὶ ψάλλον καὶ προσευχόμενος διετέλει· καὶ τοῦτο ἐποίει ἐν παντὶ καιρῷ, εἴτε ἔνιψεν, εἴτε ἔβρεχεν, εἴτε ἐπά-

1) Περί 'Ιουλιανού ἑρ. Σωζομέν. γ'. 14, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 25, Ἐφραίμ Σύρου (τ. 1. γ'. σ. 254).

χνιζεν, ἀσάλευτος ἔμενε. Καὶ πληρώσας τὸν συνήθη τῶν εὐχῶν κανόνα, τὸ τηρικαῦτα τῷ ἐξυπνιστικῷ σφυρίῳ τὰς κέλλας ἔκρουε πάντων, συνάγων αὐτοὺς εἰς τοὺς εὐκτηρίους οἴκους πρὸς τὴν ὀρθρινὴν δοξολογίαν, καθ' ἑκάστην κέλλαν συμπάλλων αὐτοῖς ἐν ἧ δεύτερον ἀντίφωνον, καὶ συνευχόμενος, οὕτως ἀπίει πρὸς ἡμέρας εἰς τὸ κελλίον. Ὡς δὲ ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐστὶν ὁ λέγων, ἐκδιδυσκόντων τοῦτον τῶν ἀδελφῶν τὰ ἱμάτια καὶ ἀποπιεζόντων τὸν ἰδρῶτα ὡς ἀπὸ πλύτρας, οὕτως ἀπέσταζον, καὶ ἄλλα περιβαλλόμενος ἕως οὗ ταῦτα ἐφύγησαν, καὶ μέχρι τρίτης ὥρας διαναπαυσάμενος, οὕτω πάλιν τὰς λοιπὰς ὥρας ἕως ἐσπέρας τῇ ψαλμωδίᾳ προσεῖχε.

Καὶ αὕτη τοίνυν ἡ ἀρετὴ τῆς ἄκρας ὑπομονῆς Ἀδολίου, τῆς πέτρας τῆς στερεᾶς, ὃς ἐγένετο τῷ γένει Ταρσοῦς, τοῖς δὲ ἔργοις τῆς ὑπομονῆς φοβερός· τελειωθείς δὲ μέχρις ἔξω τοῖς ἀθλοῖς τῆς καρτερίας, τὸν αἰώνιον ὕπνον ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις κοιμᾶται, κακῆι θάπτεται. [Στάσις].

ΝΓ΄.

Περὶ Ἰννοκεντίου.

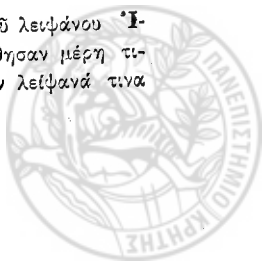
Τὰ κατὰ τὸν μακάριον Ἰννοκέντιον τὸν πρεσβύτερον τοῦ Ἑλαιῶνος παρὰ πολλῶν μὲν καὶ μεγάλων ἀκήκοας, οὐδὲν δὲ ἤττον εἰ καὶ παρ' ἡμῶν τῶν ταπεινῶν μάθησις τὰ περὶ αὐτοῦ τῶν συζησάντων αὐτῷ τριετῆ χρόνον(!)· ἃ γὰρ ἐκεῖνοις πολλάκις ἔλαθεν τῶν ἀρετῶν τοῦ ἀνδρός, ἡμῖν πεφανέρωται· οὐ γὰρ ῥάδιον τοιούτου ἀνδρός ἀρετὰς ἐξειργάσασθαι ἓνα καὶ δεύτερον, ἀλλ' οὐδὲ δέκατον. Οὗτος τοίνυν ὁ ἄριστος τῶν ἀσκητῶν ἀπλούστατος ἦν καθ' ὑπερβολὴν γενόμενος τῶν ἐπιδόξων, τῶν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ταῖς ἀρχαῖς Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως.

1) Ἀπὸ τοῦ 386—388.

ἀπετάξατο, ὀρμώμενος ἀπὸ γάμου, ἐν οἷς εἶχε καὶ υἶδν Παῦλον ὀνόματι δομέστικον στρατευόμενον. Τοῦτον ἀμαρτήσαντα πρὸς θυγατέρα πρεσβυτέρου ἐπεράσατο ὁ ἅγιος Ἰννοκέντιος τῷ ἰδίῳ υἱῷ, παρακαλέσας τὸν Θεὸν καὶ εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι Κύριε δὸς αὐτῷ τοιοῦτον πνεῦμα, ἵνα μηκέτι εὕρη καιρὸν τοῦ ἐξαμαρτῆσαι τὸ σαρκίον· ἄμεινόν ἐστιν εἰπὼν, δαίμονι τοῦτον πυκτεύειν ἢ ἀκολασία δουλεύειν, ὃ δὴ καὶ ἐγεγόνει. Ὅς ἔτι καὶ νῦν ἐστὶν εἰς τὸ ἕρος τῶν Ἑλαιῶν σιδηροφορῶν καὶ παιδευόμενος ὑπὸ τοῦ πνεύματος. Οὗτος ὁ αἰδιδίμος Ἰννοκέντιος οἷος μὲν γέγονεν ἐλεήμων, οἷος δὲ πάλιν ἀπλοῦς λήρως, ὀφθήσομαι τάληθῆ περὶ αὐτοῦ διηγούμενος. Οὗτος πολλὰ κλέπτων παρὰ τῶν ἀδελφῶν, εἴ τι αὐτῷ ἐνέπεσεν, ἐδίδου τοῖς δεομένοις, καθ' ὑπερβολὴν δὲ γεγωνὸς ἀκακος καὶ τὸν τρόπον ἀπλοῦς, κατηξιώθη καὶ χαρίσματος κατὰ δαιμόνων. Ἐν οἷς ποτε ἠνέχθη αὐτῷ νεανίσκος, ὀρώντων ἡμῶν, ὑπὸ πνεύματος ληφθεὶς καὶ παρέσεως, ὡς ἐμὲ θεασάμενον ἀντικρυς ἀπευδοκῆσαι τῆς αὐτοῦ θεραπείας, καὶ θελήσαι διῶξαι ἐκεῖθεν τὴν μητέρα τοῦ δαιμονιῶντος σὺν τοῖς αὐτὸν ἐνεγκοῦσι. Συνέβη οὖν ἐν τῷ μεταξύ, θεωρούντων ἡμῶν τὸ ἀφόρητον ἄλγος, ἐλθεῖν τὸν τῷ πνεύματι νεανινευόμενον ἅγιον Γέροντα, καὶ θεάσασθαι τὸν δαιμονιῶντα, καὶ περιεστῶσαν τὴν τούτου μητέρα κλαίουσαν καὶ ὀδυρομένην ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγῆτῳ συμφορᾷ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς. Δακρύσας οὖν ὁ καλόγηρος καὶ σπλαγχνισθεὶς ἐπ' αὐτοῖς, λαβὼν τὸν νεανίσκον εἰσῆλθεν εἰς τὸ μαρτύριον ἑαυτοῦ, ὃ ὀκοδομήκει αὐτός, ἐν ᾧ κατέκειντο λείψανα Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ⁽¹⁾, καὶ ἐπευξάμενος αὐτῷ ἀπὸ τρίτης ὥρας μέχρις ἐνάτης, ὑγιᾶ ἀπέδωκε τῇ μητρὶ τὸν νεανίσκον, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν δαίμονα ἐξελάσας καὶ τὴν πάρεσιν αὐτοῦ ἰασάμενος. Τοιαύτη δὲ ἦν ἡ πάρεσις, ὡς πτύοντα τὸν παῖδα ἐπὶ τὸν νῶτον αὐτοῦ πτύειν· οὕτως ἦν ἐκστραφεὶς καὶ οὕτως ἐλεεινῶς, τῇ εὐχῇ τοῦ δικαίου παραχρῆμα ἰάθη.

1) Ἰωβλιανὸς ὁ παραβάτης ἂν καὶ ἔκαυσε τὸν τάφον μετὰ τοῦ λειψάνου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐν Σεβαστείᾳ, ἐν τούτοις, ὡς φαίνεται, διεσώθησαν μέρη τινα, διότι ὁ Θεοφάνης ἱστορεῖ ὅτι ἐπὶ Ἐρκαδίου τοῦ βασιλέως ἔφερον λείψανά τινα τοῦ Προδρόμου εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

Εἰς τοὺς περὶ τὸ Λαζάριον⁽¹⁾ τόπους νέμουςα πρέβατα γραῦς ἀπώλεσεν ἐν πρόβατον, νεωτέρων κατὰ τὸν τόπον τοῦτο κλεφάντων. Κλαίουσα οὖν ἡ γραῦς προσήλθε τῷ ἐνθέῳ τούτῳ ἀνδρὶ. Ὁ δὲ λέγει αὐτῇ· δεῖξόν μοι τὸν τόπον, ἔνθα τοῦτο ἀπώλεσας. Ἀπιούσης οὖν αὐτῆς ἐπὶ τὸ Λαζάριον, ἠκολούθει ὁ μέγας. Καὶ γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, στὰς προσήύξατο. Οἱ οὖν κλέφαντες τοῦτο, φθάσαντες τὸ πρόβατον ἔσφαξαν, καὶ τὰ κρέα ἐν τῇ ἀμπέλῳ κατέκρυσαν. Ἐν τῷ οὖν τὸν ἕσιον ἄνδρα προσεύχασθαι, μηδενὸς τὸν αἴτιον ἐμολογούντων, τῆς χάριτος ἐνεργούσης, κόραξ ποθὲν ἐλθὼν καὶ ἐπιπτάς τῇ κλοπῇ, λαβὼν κόπαιον ἀπ' αὐτοῦ πάλιν ἀνέκτη. Πρὸςσεγγνώως οὖν τούτῳ ὁ μακάριος οὗτος, μικρὸν προελθὼν εὔρε τὸ θῦμα. Εἶθ' οὕτως προσελθόντες αὐτῷ οἱ κλέφαντες τοῦτο νεώτεροι καὶ τὴν αἰτίαν ἐμολογήσαντες, ἀπητήθησαν τὸ ἄξιον τίμημα, καὶ οὕτως ἐσωφρονίσθησαν. [Στάσις].

ΝΔ.

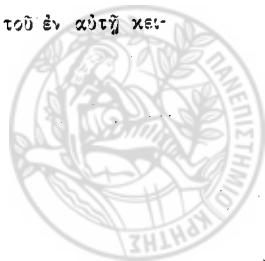
Περὶ Φιλορώμου.

Περιετύχομεν ἐν Γαλατίᾳ καὶ συνεχρονίσασμεν μακρῷ χρῶνι τῷ θεοφιλεστάτῳ πρεσβυτέρῳ Φιλορώμῳ⁽²⁾, ἀνδρὶ ἀσκητικωτάτῳ καὶ καρτερικωτάτῳ, ὃς ὄρμητο μὲν ἐξ οἰκέτιδος μητρὸς, ἐλευθέρου δὲ πατρὸς. Τοσαύτην δὲ εὐγένειαν ἐνάρετον εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν ἐνεδειξάτο πολιτείαν, ὡς καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνικητούς ἐν γένει αἰδεῖσθαι αὐτοῦ τὴν ἰσάγγελον ζωὴν καὶ τὴν τῆς ἀσκήσεως ἐνεργὸν ἀρετὴν. Οὗτος ἀπετάξατο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἰουλιανοῦ τοῦ δυσωνύμου βασιλέως⁽³⁾ καὶ μετὰ παρρησίας

1) Λαζάριον ἐνομαζέται καὶ μέχρι σήμερον ἡ Βιθανία ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ κειμένου τάφου τοῦ Λαζάρου.

2) Ἀπὸ τοῦ 412—413.

3) Οὗτος ἐβασίλευσεν ἀπὸ 361 μέχρι 26 Ἰουνίου 363.

διελέχθη τούτῳ τῷ δυσσεβεῖ ὁ γενναῖος ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ Φιλόρωμος, ὃν ξυρισθῆναι ἐκέλευσε καὶ ὑπὸ παιδαρίων ἐντονώ-
 τατα κοσσιοθῆναι ὡς ἐγκαρτερήσας τῷ πράγματι, καὶ χάριτας
 αὐτῷ ὡμολόγησεν, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγῆσατο. Τούτῳ ἐπέθετο
 τῷ γενναίῳ ἐν προουμίαις ὁ τῆς πορνείας πόλεμος καὶ τῆς γασ-
 στριμαργίας, ὡς ἔλεγεν, ὅς τυραννήσας τὸ πάθος ἐξήλασε, κα-
 θάπερ πυρκαϊὰν ἀμετρον ὕδατι λαύρῳ κατασέσας ἄκρας ἐγ-
 καρτερίας ὄρω, σιδηροφορία τε καὶ ἐγκλεισμῶ καὶ ἀπογῆ βρω-
 μάτων καὶ σιτίνου ἄρτου, καὶ ἀπαξιαπλῶς πάντων τῶν ἐφομέ-
 νων διὰ πυρός. Διακαρτερήσας ἐν τούτοις ἐπὶ δέκα καὶ ὀκτῶ
 ἔτεσιν, ὅστις τούτων ὑπερνικήσας τῶν ἀτάκτων παθῶν, ἤσε τὸν
 ἐπινίκιον ὕμνον τῷ Χριστῷ· «Ἵψώσω σε, Κύριε, ὅτι ὑπέ-
 λαθές με καὶ οὐκ εὐφρανας τὸς ἐχθρούς μου ἐπ' ἔ-
 μοί» (Ψαλμ. κβ'. 2). Οὗτος ὑπὸ πνευμάτων τῆς πονηρίας
 διαφόρως πολεμηθεὶς διεκαρτέρησεν ἐν ἐνὶ μοναστηρίῳ τεσσα-
 ράκοντα ἔτη. Ἀφηγεῖτο δὲ οὗτος, ὅτι ἐπὶ τριάκοντα καὶ δύο
 ἔτη οὐδεμιᾶς ἐπώρας ἴψάμην.

Δειλίας ποτέ με, φησί, πολεμησάσης εἰς ἄκρον, ὡς καὶ
 τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἐκφοβὸν γίνεσθαι, πρὸς τὸ ταύτης περιγενέ-
 σθαι μνήματι ἑαυτὸν ἐγκαθεῖρξεν ἐπὶ ἔτη ἑξ, καὶ ταύτης περι-
 εγένετο τὸν ἐξ ἐπαφῆς πόλεμον πολεμήσας μετὰ τοῦ πνεύμα-
 τος τοῦ τὴν δειλίαν τούτῳ ἐπάγοντος. Τούτου τοῦ αἰοιδίμου
 πάνυ ἐκίχθετο ὁ μακάριος Βασίλειος ὁ ἐπίσκοπος ἡδόμενος
 αὐτοῦ τῇ αὐστηρίᾳ καὶ τῇ στυφότητι καὶ προσεχείᾳ τοῦ ἔργου.
 Ὅς εἰσέτι καὶ νῦν τοῦ καλάμου καὶ τῆς τετραδὸς τοῦ γράφειν
 οὐκ ἀνεχώρησεν, ἐγδοηκοστὸν περὶ ἄγων ἔτος τῆς ἡλικίας.
 Οὗτος ἔφησεν ὁ μακάριος, ὅτι ἀφ' ἐμυσταγωγίῃ καὶ ἀνε-
 γεννήθῃ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος μέχρι τῆς σήμερον, ἄρτον
 ἀλλότριον δωρεὰν οὐ βέβρωκε παρά τινος, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων
 πόνων, ὡς ἐπὶ Θεοῦ ἡμᾶς ἔπεισε, διακόσια πεντήκοντα νομί-
 ματα ἐκ τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν αὐτοῦ λελωθημένοις δεδωκένας,
 ἀδικήσας οὐδένα οὐδέποτε. Ὅς περὶ τῆς πορείας καὶ μέχρις αὐτῆς
 τῆς Ρώμης ἀπῆλθεν, εὐξάμενος εἰς τὸ ἀγιώτατον μαρτύριον τῶν
 μακαρίων Πέτρου τοῦ Παύλου, ἔφθασε δὲ καὶ μέχρις Ἀλεξαν-

δρεΐας εὐξόμενος, εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ τιμίου ἀθλητοῦ Μάρκου, κατηξιώθην δέ, ἔφη, χάριν εὐχῆς καὶ δεύτερον ἐν Ἱεροσολύμοις εἰς τιμὴν τῶν ἁγίων τόπων, ἰδίους ἀπελθὼν ποσὶ καὶ ἀναλώμασιν ἑαυτῷ ἐπαρκέσας. Ἔλεγε δὲ ἡμῖν οὗτος αὐτὸς χάριν τοῦ ἡμᾶς ὠφελήθηται, ὅτι σὺ μένημαί ποτε ἀποστάς κατὰ νοῦν τοῦ Θεοῦ μου.

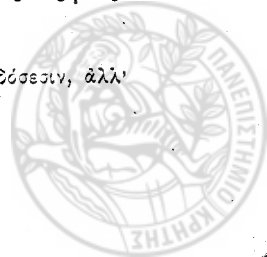
Ταῦτα τὰ ἄθλα τοῦ μακαρίου Φιλορώμου, καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀήττητος νίκη· καὶ αὐτῷ ἀποδέδοται τῶν μακαρίων πόνων τὸ πέρασ, ὁ ἀμαράντινος τῆς δόξης στέφανος.

ΝΕ΄.

Περὶ Λεοντίου.

Ἔγνων τινὰ Λεόντιον¹⁾ ὀνόματι, Ποντικὸν τῷ γένει σὺν τῇ ἰδίᾳ μητρὶ ὀνομάτι Ριγιανῇ μετὰ υἱοῦ Ἀτρέου, τῶν εὐγενῶν ἐν κόσμῳ. Οὗτοι ἀνειληφότες τὸν μονήρη βίον κατέλαβον τὰ Ἱεροσόλυμα, ὅλην δυνάμει Χριστὸν ἀγαπήσαντες, διένειμον τὰ ἑαυτῶν χρήματα τοῖς πένησιν, ὁ δὲ υἱὸς αὐτῆς Λεόντιος φιλολόγυτατος ὑπάρχων καὶ ἀσκητικώτατος, ἀγαπήσας τὴν ἡσυχίαν τῆς ἐρήμου, ἀξιωθεὶς δὲ προσβυτερίου, εἰς τοσοῦτον ἤλασεν ἀκτημοσύνης ὡς μὴ κτᾶσθαι δύο χιτῶνας μηδὲ μεριμνήσαι περὶ τῆς αὔριον. Οὗτος πολλὰ πειρασθεὶς ὑπὸ τῶν δαιμόνων, ἐνίκησε τὰ τρία πνεύματα ταῦτα· τὸ πνεῦμα τῆς γαστριμαργίας, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τῆς φυλαργυρίας, καὶ ἀγαπήσας τὴν ταπεινῶσιν, ἐπάτησε τὴν κενοδοξίαν, διαπτύσας τὸν τύπον. Τινὲς τῶν ἐπίσκεπτομένων αὐτὸν διηγῆσαντο, ὅτι τὸ ἀφόδευμα αὐτοῦ χόρτινον ἦν, διὰ τὸ ἐσθίειν αὐτὸν ῥέζας χόρτου. Οὗτος εἰς τὸ ὑστερον κατηξιώθη χαρίσματος ἰαμάτων καὶ προγνώσεως, ἐπιτάσων τοῖς δαίμοσιν ὡς ἀλόγοις ζώοις.

1) Τὸ περὶ Λεοντίου κεφάλαιον δὲν ἀπαντᾶται ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσιν, ἀλλ' ἤδη πρῶτον δημοσιεύεται ἐνταῦθα.

Οὗτος πολλάκις νηστεύσας καὶ ἐν προσευχῇ ἀγρυπνήσας, εἶδε τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὸν τῆς μητρὸς τόπον ἐν δόξῃ μετὰ τῶν ἁγίων. Μιάς οὖν τῶν ἡμερῶν ἐστῶτος αὐτοῦ ἐν τῇ προσευχῇ, ἔξι ἀντίζηλος γέγονε δράκων πύρινος, ζώσας αὐτὸν τῇ οὐρᾷ ἀπὸ ποδῶν ἕως τραχήλου, τὸ στόμα αὐτοῦ προσενέγκας τῷ στόματι αὐτοῦ· ὁ δὲ φάλλων εἰστήκει ἀναβλέπων εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ στενάζων ἀπὸ ὥρας ἕκτης ἕως ὥρας ἐνάτης, καὶ ἦν οὕτω τὸ κελλίον αὐτοῦ καὶ αὐτὸς ὡς λαμπὰς καιόμενοι. Καρτερήσαντος δὲ αὐτοῦ ἐν τῇ προσευχῇ, ὡς καπνὸς διαλυθεὶς ῥηχεται. Λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ, ἕως τοῦ νῦν οἰκεῖν τὴν πανέρημον Ἀραβίαν, ἔνθα πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα γίνεται διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης αὐτῷ· ἀλλὰ νῦν οὐ δυνάμεθα κατὰ λόγον διηγῆσασθαι, ἐπειδήπερ ἐστὶν ἐν τῷ σώματι πολεμῶν καὶ πολεμούμενος, τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀγωνοθετοῦντος αὐτοῦ τοὺς πόνους. [Στάσις].

ΝΣΤ.

Περὶ Μελανίης τῆς Ρωμαίας.

Ἡ τρισμακαρία Μελανία⁽¹⁾, Σπανὴ τὸ γένος, εἶτα Ρωμαία, θυγάτηρ γέγονε Μαρκελλίνου τοῦ ἀπὸ ὑπάτων, ἀνδρὸς δέτινος τῶν ἀπὸ ἀξιωματῶν γυνή, οὐ καλῶς τὸ ὄνομα οὐκ ἐπιμέμνημαι. Ταύτης χηρευσάσης εἰκοστὸν δευτέρον ἀγούσης ἔτος, μετὰ τὴν ἐκείνου ἀποβίωσιν⁽²⁾ ἔρωτος θεοῦ καταξιωθείσα, τῷ αἰωνίῳ νυμφίῳ συνήφθη εἰς τέλος ἀγαπήσασα τοῦτον· καὶ μηδενὶ μηδὲν εἰρήκυσια, ἐκωλύετο γὰρ ἐν τοῖς καιροῖς Οὐάλεντος τοῦ βασιλέως, ἀρχὴν ἔχοντος ἐν τῇ βασιλείᾳ, ποιήσασα ἐπίτροπον τὸν υἱὸν αὐτῆς ὀνομασθῆναι, τὰ κινητὰ πάντα ἑαυτῆς θαλοῦσα καὶ εἰς πλοῖον ἐμβαλομένη μετὰ φανερῶν παιδίων καὶ

1) Περὶ αὐτῆς ὅρ. κεν. ε', ι', ια', κ', λθ', σγ'.

2) Ἐν ἔτει 371—2.

ρητῶν παιδισκῶν, δραμικία κατέπλευσεν ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν⁽¹⁾. καὶ ταύτην καταλαβοῦσα, ἐκεῖ διαπωλήσασα τὰς ὕλας καὶ εἰς χρυσίον κατακερματίσασα, εἰσῆλθεν εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας, τοῖς ἁγίοις πατράσι περιτυγχάνουσα τοῖς περὶ τὸν μακάριον Παμβῶ⁽²⁾, καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ δοῦλον Ἀρσίσιον, καὶ τὸν μέγαν Σεραπίωνα⁽³⁾, καὶ τὸν ἅγιον Παφνούτιον⁽⁴⁾ τὸν Σκητιώτην, καὶ τὸν ἁγιδιμὸν Ἰσιδώρον τὸν ἐμολογητὴν⁽⁵⁾, ἐπίσκοπον δὲ Ἐρμουπόλεως, καὶ τὸν δοκιμώτατον Δίοσκρον, καὶ χρονίσασα παρ' αὐτοῖς ὡσεὶ ἡμισυ ἔτους κυκλεύουσα ἀνά τὴν ἔρημον, καὶ πᾶσι συντυγχάνουσα τοῖς ἁγίοις. Μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ Αὐγουσταλίου ἐξορίσαντος⁽⁶⁾ τοὺς ἁγίους πατέρας Ἰσιδώρον καὶ Πισίμιον καὶ Ἀδελφίον καὶ Παφνούτιον καὶ Παμβῶ καὶ Ἀμμώνιον τὸν παρώτιον⁽⁷⁾ καὶ ἑτέρους τινάς, καὶ ἄλλους ἕνδεκα, ὡς γενέσθαι τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν εἴκοσιν ἕξ τοὺς πάντας, δέκα δύο ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, εἰς τὴν Παλαιστίνην περὶ Διοκαισάρειαν ἐν εἰς καὶ αὐτὴ συνελθοῦσα ἡ μακαρίτις ἐκ τῶν ἰδίων ὑπαρχόντων διακονοῦσα αὐτοῖς. Κωλυομένων δὲ τῶν ὑπηρετουμένων αὐτοῖς, ὡς διηγοῦντο, συνέτυχον γὰρ ἐγὼ τῷ ἁγίῳ Πισιμίῳ καὶ Παφνουτίῳ καὶ Ἰσιδώρῳ καὶ Ἀμμωνίῳ, αὐτῇ ἡ ἀνδρεία παιδαρίου καρακάλλιον λαμβάνουσα καθ' ἑσπέραν εἰσέφερεν αὐτοῖς τὰς χρείας. Ἐγνωκῶς οὖν ὁ ὑπατικὸς τῆς Παλαιστίνης, θελήσας ἀπ' αὐτῆς τὸν κόλπον πληρῶσαι, προσεδόκησε ταύτην καπνίσαι· καὶ κατασχὼν ταύτην ἔβαλεν εἰς φυλακὴν, ἀγνοῶν τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς. Συγκλεισθεῖσα δὲ ἡ θεοφιλὴς, δηλοῖ τῷ ὑπατικῷ λέγουσα· Ἐγὼ τοῦδε μὲν γεγένημαι θυγάτηρ, τοῦδε δὲ γυνὴ τοῦ ἐπιδόξου γένους κατὰ τὴν

1) Ἐν ἔτει 373.

2) Περὶ τοῦ Παμβῶ ἔρ. κεφ. ια'. σ. 29—32.

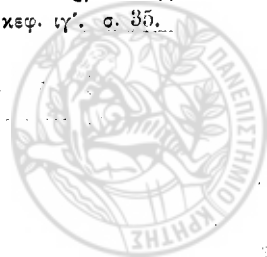
3) Περὶ Ἀρσίσιου καὶ Σεραπίωνος ἔρ. κεφ. η'. σ. 25.

4) Ἴσως πρόκειται περὶ τοῦ ἐν τῷ νθ'. κεφ. ἀναφερομένου.

5) Πιθανῶς ὁ ξενόδοχος (ἔρ. κεφ. α'. σ. 14), τὸ «ἐπίσκοπον δὲ Ἐρμουπόλεως» Ἴσως ἀνήκει τῷ Διοσκῶρῳ, ὅστις ἀναφέρεται ὡς τοιοῦτος ἐν κεφ. ιγ'. σ. 35. ἔρ. καὶ κεφ. ια'. σ. 29).

6) Ἴσως τῷ 374.

7) Περὶ Ἀμμωνίου ἔρ. κεφ. ιβ'. σ. 32—35.

γῆν, τὰ δὲ νῦν εἰμι δεύλη Χριστοῦ. Καὶ μὴ τῇ εὐτελείᾳ τοῦ σχήματός μου πρόσέχων κατὰπτύσης· δύναμαι γάρ, ἐὰν θέλω, ἑμαυτὴν ὑφῶσαι καὶ ἐκδικήσαι· καὶ οὐκ ἔχεις με ἐν τούτῳ κἀπνίσαι οὐδὲ τῶν ἐμῶν τι λαβεῖν. Ὡστε οὖν, ἵνα μὴ ἀγνοήσας ἐγκλήμασι περιπέσης, ἐδίγλωσά σοι· δεῖ γάρ, φησι, κατὰ τῶν ἀναισθήτων καθάπερ κυνὶ ἢ ἰέρακι, τῷ τύφῳ κεχρησθαι καὶ ἐν καιρῷ ὑπερηφανίας αὐτὴν τούτοις ἐπαφίεσθαι. Τότε ἀκούσας ταῦτα ὁ δικαστὴς εἰς συναίσθησιν ἐλθὼν καὶ ἀπελογήσατο καὶ ἐδεήθη αὐτῆς καὶ ἐκέλευσεν αὐτὴν ἀκωλύτως συντυγχάνειν τοῖς ἁγίοις ἀνδράσι.

Αὕτη μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τῶν ἁγίων ἀνδρῶν μοναστήριον κτίσασα ἐν Ἱεροσολύμοις, εἰκοσιεπτὰ ἔτη⁽¹⁾ ἐχρόνισεν ἐν τῇ Ἱερουσαλῆμ ἔχουσα συνοδίαν παρθένων [πεντήκοντα].

[Στάσις].

ΝΖ.

Περὶ Ρουφίνου.

Ἡ συνέζησε καὶ ὁ εὐγενέστατος καὶ μονότροπος καὶ στιβαρώτατος Ρουφίνος⁽²⁾, ὁ ἀπὸ Ἰταλίας ἐξ Ἀκυλητίας τῆς πόλεως, πρεσβυτερίου εἰς ὑστερον καταξιωθεὶς, οὗ γνωστικώτερος καὶ ἐπιεικέστερος ἐν ἀνδράσιν οὐχ εὐρίσκετο, δεξιούμενοι ἀμφοῖτεροι ἐν τοῖς εἰκοσιεπτὰ ἔτεσι τοὺς ἐπιχωριάζοντας τοῖς Ἱεροσολύμοις εὐχῆς χάριν ἐπισκόπους τε καὶ μονάζοντας, παρθένους τε καὶ τοὺς ἐν συζυγαίαις, ἀξιολόγους τε καὶ ἰδιώτας, καὶ ἀπαξιαπλῶς τοὺς ἐπιδομένους τῆς συντυχίας αὐτῶν, καταλλήλως ἀναπαύοντες οἰκείους ἀναλώμασιν, οἰκοδομοῦντες πάντας τοὺς παρατυγχάνοντας. Ἡ-

1) Ἀπὸ τοῦ 373—400.

2) Ὁ Ρουφίνος, ὁ βραδύτερον χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος, ἐγεννήθη ἐν Ἀκυλητίας περὶ τὸ 345, ἐγένετο μοναχὸς τῇ 371 ἐν τινι μοναστηρίῳ τῆς Πατρίδος αὐτοῦ, ἐβῆα καὶ συνεδέθη διὰ φιλίας μετὰ τοῦ Ἱερωνύμου, τῷ 378 συνώδευσεν τὴν Μελάνην ἐν Αἰγύπτῳ, τῇ 377 ἐγκατεστάθη ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἑλαιῶν, τῷ 397 ἐπανήλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, τῇ 399 καταδικάσθη ὑπὸ τινος συνέδου ἐν Ρώμῃ ὡς ἐμόρφων τοῦ Ἐριγένους, τὸ δὲ 400 ἐτελεύτησεν.

νωσαν δὲ καὶ τὸ σχίσμα τὸ κατὰ Παυλίνον⁽¹⁾ ὡς ἀνδρῶν τετρακοσίων μοναζόντων, καὶ πάντα αἰρετικὸν πνευματομάχον συμπείσαντες εἰσήγαγον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τιμῶντες τὸν κατὰ τόπον κληρὸν δώροις τε καὶ τροφαῖς. Καὶ ταῦτα ποιῶντες, οὕτω τὸν βίον ἐν εὐσεβείᾳ συντελέσαντες, μηδένα μὲν σκανδαλίσαντες, σχεδὸν δὲ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὠφελήσαντες.

ΝΗ΄.

Περὶ Χρονίου.

Χρόνιός τις ὀνόματι, ὀρμώμενος ἐκ τῆς κώμης τῆς λεγομένης Φοινίκης, ἀπομετρήσας ἀπὸ τῆς ἰδίας κώμης, πλησίον οὔσης τῆς ἐρήμου, μύρια πεντακισχίλια βήματα τῷ δεξιῷ ποδὶ ἀριθμούμενα, ἐκεῖσε προσευξάμενος ὤρυξε φρέαρ, καὶ εὔρε κάλλιστον ὕδωρ ἀπέχον εἰς βάθος ὀργυιᾶς ἑπτὰ, καὶ ὠκεόδησεν ἑαυτῷ ἐκεῖ ξενίαν μικράν. Καὶ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐνεθρόνισεν ἑαυτὸν τῇ μονῇ, ἠῦξαστο τῷ Θεῷ μὴ ἀνακάμψαι μηκέτι εἰς οἰκουμένον τόπον. Παρελθόντων δὲ ὀλίγων ἐτῶν, ἠξιώθη πρεσβυτερίου, ἀδελφότητος περὶ αὐτὸν συναχθείσης ὡς ἀνδρῶν διακοσίων. Αὐτῇ οὖν αὐτοῦ φέρεται τῆς ἀσκήσεως ἢ ἀρετῆς, ὅτι ἐξήκοντα ἔτη παρεδρεύσας τῷ θυσιαστηρίῳ ἱερατεύων, οὐ τῆς ἐρήμου ἐξηλθεν, οὐκ ἐκτὸς ἔργου τῶν ἰδίων χειρῶν βέβρωκεν ἄρτον.

ΝΘ΄.

Περὶ Ἰακώβ καὶ Παφνουτίου.

Τούτῳ συνῴκει Ἰακώβ⁽²⁾ τις ἐκ γειτόνων, ὁ ἐπίκλην χω-

1) Τινὲς ὑποθέτουσιν ὅτι δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ σχίσματος τοῦ Παυλίνου, ἀλλὰ περὶ τῆς ἑρῆδος Ἰωάννου Ἱεροσολύμων καὶ τῶν ἐν Βηθλεὲμ μοναχῶν τοῦ Ἱερωνύμου διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου γενομένην χειροτονίαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Παυλιανοῦ.

2) Ἄγνωστον ἐάν ὁ ἐνταῦθα Ἰακώβ καὶ ὁ ἀπαντῶμενος ἐν τῇ ζ΄. Ἀποφθέγματι τοῦ Ἀββᾶ Ματώη εἴνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπον (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 292).

λός, γνωστικώτατος εἰς ἄκρον, ἀμφοτέροι γνώριμοι τῷ μακαρίῳ Ἀντωνίῳ ὑπῆρχον. Μιάς τῶν ἡμερῶν συνδραμόντος καὶ Παφνουτίου⁽¹⁾ τοῦ λεγομένου Κεφαλᾶ, ὃς χάρισμα γνώσεως εἶχε τῶν θείων Γραφῶν Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, πᾶσαν αὐτὴν ἐρμηνεύων μὴ ἀγνωκῶς γράμματα, πρῶτος δὲ ἦν οὗτος τοσοῦτον, ὥς καλύπτεσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὴν προφητικὴν ἀρετὴν, οὗ φέρεται ἐγκώμιον ἀρετῆς, ὅτι ὀγδοήκοντα ἔτη οὗτος ὑφ' ἐν δύο χιτῶνας οὐκ ἔσχε. Τούτοις συντυχόντες ἐγὼ τε καὶ οἱ διάκονοι Εὐάγριος⁽²⁾ καὶ Ἀλβίνιος⁽³⁾, ἐζητοῦμεν μαθεῖν παρ' αὐτῶν τὰς αἰτίας τῶν παραπιπτόντων ἢ ἐκπιπτόντων ἀδελφῶν ἢ σφαλομένων ἐν τῷ καθήκοντι βίῳ. Συνέβη δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ Χαιρήμονα⁽⁴⁾ τὸν ἀσκητὴν τελευτῆσαι καὶ εὐρεθῆναι νεκρὸν ἐν τῇ καθέδρᾳ, κατέχοντα τὸ ἔργον ἐν ταῖς χερσὶ. Συνέβη δὲ καὶ ἄλλον ἀδελφὸν ὀρύσσοντα φρέαρ καταχωσθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἄλλον ἐκ τῆς Σκήτews ἐρχόμενον ἀποθανεῖν ἀπὸ δίψης⁽⁵⁾. Ἐμνημονεύσαμεν δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Στέφανον τὸν ἐμπροσθέντα εἰς αἰσχρὰν ἀσωτείαν, καὶ Εὐκάρπιον⁽⁶⁾, καὶ τὰ κατὰ Ἡρώνα⁽⁷⁾ τὸν Ἀλεξανδρέα, καὶ τὰ κατὰ Οὐάλην⁽⁸⁾ τὸν Παλαιστινόν, καὶ τὰ κατὰ Πτολεμαῖον⁽⁹⁾ τὸν ἐν τῇ Σκήτει Αἰγύπτειον. Συνερωτῶντων ἡμῶν τίς ἢ αἰτία, τὸ οὕτω ζῶντας ἀνθρώπους ἐν ἀρετῇ βίου, ἐν ἐρημίᾳ τσαούτῃ, τοὺς μὲν ἀπατη-

1) Ὁ Παφνούτιος ἦν μαθητὴς Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου (Ἀποφθέγιμ. Πατέρ. σ. 273), ἡ δὲ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Πλὴν τοῦ ἐν ταῦθα ἀναφέρονται: α) Παφνούτιος μαθητὴς Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως (κεφ. κ'). β) Παφνούτιος ὁ Σκήτιώτης (κεφ. νστ) καὶ γ) Παφνούτιος ὁ ἀναχωρητῆς (κεφ. ιδ') τῆς κατ' Αἴγυπτ. μοναχ. ιστορίας). Ἄγνωστον εἰς τίνα ἐκ τούτων ἀνήκουσι τὰ 5 Ἀποφθέγματα (ἐνθ. ἀν. σ. 377).

2) Περὶ Εὐαγρίου ἔρ. κεφ. λθ'.

3) Περὶ Ἀλβίνου ἔρ. κεφ. κη' λστ'.

4) Ἡ ἐτήσιος μνήμη τοῦ ἀσκητοῦ Χαιρήμονος τελεῖται τῇ 16 Αὐγούστου καὶ τῇ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς, ἐν δὲ τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 436) διεσώθη ἐν Ἀποφθέγμα αὐτοῦ.

5) Ἄγνωστον εἰς πρόκειται περὶ τῶν δύο μοναχῶν τῶν ἀπερχομένων πρὸς τὸν μέγαν Ἀντώνιον, ὃν ὁ εἰς ἀπέθανεν ἐκ δίψης (Βίος ἁγίου Ἀντωνίου, § 59, σ. 929).

6) Περὶ Στεφάνου καὶ Εὐκάρπιου οὐδεμίᾳ διεσώθη πλήρως φέρει.

7) Περὶ Ἡρώνος ἔρ. κεφ. κη'.

8) Περὶ Οὐάλεντος ἔρ. κεφ. κζ'.

9) Περὶ Πτολεμαίου ἔρ. κεφ. κθ'.

θῆναι βλαβέντας τὴν φρένα, τοὺς δὲ ἀλῶναι γαστριμαργίᾳ, τοὺς δὲ περιρραγῆναι ἀκολασίᾳ. Ταύτην οὖν ἡμῖν οἱ ἅγιοι τὴν ἀπόκρισιν πεποιθήσασιν Παφνούτιος καὶ Ἰακώβ οἱ γνωστικώτατοι "Ὅτι περ πάντα τὰ γινόμενα διαιρεῖται εἰς δύο, εἷς τε εὐδοκίαν Θεοῦ καὶ εἰς συγχώρησιν τοῦ αὐτοῦ. "Ὅσα τοίνων γίνεται κατὰ ἀρετὴν εἰς δόξαν Θεοῦ, ταῦτα γίνεται εὐδοκίᾳ Θεοῦ· ὅσα δ' ἂν πάλιν ἐπιζήμια καὶ ἐπικίνδυνα καὶ περιστατικά καὶ ἐκπτωτικά, ταῦτα γίνεται κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ· ἢ δὲ συγχώρησις ἐξ ἀλογίας ἢ ἀπιστίας τῶν καταλιμπανομένων. Ἄδύνατον γὰρ τοὺς ὀρθῶς φρονούντας καὶ εὐσεβῶς βιούντας ἐγκαταλειφθῆναι πταισμοσιν αἰσχύνῃς ἢ πλάναις δαιμόνων. [Στάσις].

"Ὅσοι τοίνυν διεφθαρμένῳ σκοπῷ ἢ νόσῳ ἀνθρωπαρεσκείας καὶ αὐθαδεῖα λογισμῶν μετέρχασθαι δοκῶσι ταῖς ἀρεταῖς, οὗτοι καὶ σφάλμασι περιπίπτουσι τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐκείνων κατεστραμμένον σκοπὸν ἐγκαταλιμπάνοντος αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῆς ἐγκαταλείψεως αἰσθόμενοι τὴν ἐκ τῆς μεταβολῆς ἀλλοίωσιν, διορθώσωνται ἢ τὴν πρόθεσιν ἢ τὴν πράξιν. Ποτὲ μὲν γὰρ ἢ πρόθεσις ἐξαμαρτάνει, ποτὲ δὲ ἢ πράξις, ὅταν διεφθαρμένως ἢ καθ' ἂν δεῖ τρόπον μὴ γένηται, ὅπερ συμβαίνει πολλάκις καὶ τὸν ἀκόλαστον διεφθαρμένῳ σκοπῷ ποιεῖν τὴν ἐλεημοσύνην ἐπι νεωτέρας διὰ τέλος αἰσχρόν, πράξιν δὲ εὐλογον τὸ ὡς ὀφρανή καὶ μένη διδόναι ἐπικουρίαν. Συμβαίνει δὲ καὶ σκοπῷ ὀρθῷ ποιεῖν μὲν ἐλεημοσύνην εἰς νοσοῦντας ἢ γεγηρακότας ἢ ἐκπεπτωκότας ἀπὸ πλοῦτου, φειδωλῶς δὲ καὶ μετὰ γογγυσμοῦ, καὶ εἶναι τὸν μὲν σκοπὸν ὀρθόν, τὴν δὲ πράξιν τοῦ σκοποῦ ἀναξίαν· δεῖ γὰρ τὸν ἐλεήμονα ἐν ἰλαρότητι ἐλεεῖν ἐν ἀφειδίᾳ. Ἐλεγον δὲ καὶ τοῦτο οἱ ἅγιοι, ὅτι προτερήματά εἰσιν ἐν πολλαῖς ψυχαῖς, ἐν ταῖς μὲν εὐφυῖα διανοίας, ἐν ταῖς δὲ ἐπιτηδειότης ἀσκήσεως. Ἄλλ' ὅταν μὴ γένηται δι' αὐτὸ τὸ καλόν, μηδὲ κατὰ θεῖον σκοπόν, μήτε ἢ ἐκ τοῦ προτερήματος πράξις, μήτε ἢ εὐφυῖα, μήτε οἱ τὴν εὐκλειαν λόγων κεκτημένοι οὐκ ἐπιγράφουσι τὴν χάριν τῷ δοτῆρι Θεῷ, ἀλλὰ τῇ οἰκείᾳ προαιρέσει καὶ εὐπαθείᾳ καὶ ἰκανότητι, καὶ οὗτοι ἐγκαταλειφθέντες

ὑπὸ τῆς προνοίας ἐμπίπτουσιν εἰς αἰσχροουργίαν, ἢ εἰς αἰσχροπάθειαν καὶ αἰσχύνην. Καταλειφθέντες οὖν διὰ τῆς ἐπιγενομένης αὐτοῖς ταπεινώσεως καὶ ἀτιμίας, ἡρέμα πως κατὰ μικρὸν τὸν ἐπὶ τῇ νομιζομένῃ ἀρετῇ ἑαυτῶν ἀποτρίβονται τῦφον, μηκέτι ἐφ' ἑαυτοῖς πεποιθότες, ἀλλὰ ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ χαριζομένῳ τὰ πάντα, ὁμολογοῦντες τὴν χάριν. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ πεφυσιωμένος ἐπὶ εὐφυΐα λόγων ἐπαυρόμενος, οὐκέτι ἐπιγράφει τῷ Θεῷ τὴν δωρεάν τῆς εὐφυΐας οὐδὲ τὴν χορηγίαν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ τῇ ἑαυτοῦ ἀσκήσει ἢ φύσει, ἀφιστᾷ ὁ Θεὸς τὸν ἄγγελον τῆς προνοίας τὸν ἐπὶ ταύτῃ τῇ χάριτι τεταγμένον· οὗ ἀποστάντος, καταδυναστευεῖς ὑπὸ τοῦ ἀντικειμένου ὁ ἐπαυρόμενος τῇ εὐφυΐα περιπίπτει ἀκολασίᾳ, ἵνα ἡ κτηνώδης ἢ ἡ κυνώδης ἀκολασία ἐξελάσῃ τὴν δαιμονιώδη φυσίωσιν, ὅπερ ἐστὶν ὑπερηφανία, ἵνα τοῦ μάρτυρος τῆς σωφροσύνης ἀφαιρεθέντος, ἀναξιοπίστα γένηται τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν, φευγόντων τῶν εὐλαβῶν τὴν ἐκ τοῦ τοιοῦτου στόματος διδασκαλίαν, καθάπερ πηγὴν βδέλλας ἔχουσαν, ὡς πληροῦσθαι τὸ γεγραμμένον: «Τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ Θεός· ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματος σου; (Ψαλμ. μθ'. 16). Ἐοίκασι γὰρ ἀληθῶς αἱ τῶν ἐμπαθῶν ψυχαὶ διαφόροις πηγαῖς· αἱ μὲν γαστρίμαργοι καὶ οἰνόφιλοι πηγαῖς βορβορώδεσιν, αἱ δὲ φιλάργυροι καὶ πλεονεκτικαὶ πηγαῖς βατράχους ἔχουσας, αἱ δὲ βᾶσκανοὶ καὶ ὑπερήφανοι, ἐπιτηδειότητα δὲ γνώσεως ἔχουσαι, ὁμοίαι εἰσιν πηγαῖς, αἷς ἀεὶ ἐνλιμνάζει ὁ λόγος, καθάπερ ὕδωρ ὄζον ἐν λίμνῃ τῷ μηδένα ἐκείθεν ἀρύεσθαι, διὰ τὴν πικρίαν τοῦ ἤθους, καὶ διὰ τὴν ὁσμὴν τῶν ἀκαθάρτων πράξεων. Ὁθεν Δαβὶδ παρακαλεῖ τρία αἰτῶν χαρίσματα παρὰ τοῦ Θεοῦ διδασκῆναι: «χρηστότητα, καὶ παιδείαν καὶ γνῶσιν» (Ψαλμ. ρηγ'. 66), ἄνευ γὰρ χρηστότητος γνῶσις ἄχρηστος. [Στάσις]

Καὶ εἰ μὲν διορθώσῃται ὁ τοιοῦτος, τὴν αἰτίαν τῆς ἐγκαταλείψεως ἀποθέμενος, τουτέστι τὸν τῦφον, καὶ ἀναλάβῃ ταπεινοφροσύνην καὶ ἐπιγνῶ ἑαυτοῦ τὰ μέτρα, μήτε κατὰ τινος ἐπαυρόμενος, ἀλλὰ καὶ τῷ Θεῷ εὐχαριστῶν, ἐπανέρχεται πάλιν ἐπ'

αὐτὸν ἐμμάρτυρος γνώσις. Λόγοι γὰρ πνευματικοὶ βίον σεμνὸν καὶ σώφρονα μὴ ἔχοντες συνιππάζοντα, στάχυές εἰσιν ἀνεμόφθοροι, τὸ μὲν σχῆμα σταχύων ἔχοντες, τὸ δὲ τρόφιμον τῆς Δήμητρος ὑποκλαπέντες. Πᾶσα οὖν πτώσις, εἴτε ἡ διὰ γλώσσης εἴτε ἡ δι' ὀράσεως, ἡ δι' ἀκοῆς, ἡ ὀσφρήσεως, ἡ πράξεως, εἴτε δι' ὄλου τοῦ σώματος, πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῆς ὑπερηφανίας ἢ τῆς οἰήσεως, κατ' ἐγκατάλειψιν γίνεται, Θεοῦ φειδομένου τῶν ἐγκαταλιμπανομένων. Εἰ γὰρ μετὰ τῆς ἀκολασίας καὶ τῆ εὐφύια αὐτῶν μαρτυρήσει τῇ χορηγίᾳ τῶν λόγων ὁ Κύριος, δαίμονας αὐτοὺς ἀπεργάζεται τοὺς ἐπαιρομένους τῷ τύφῳ μετὰ ἀκαθαρσίας.

Καὶ ταῦτα δὲ ἔλεγον ἡμῖν οἱ ὄσιοι ἄνδρες οὗτοι καὶ ἄριστοι τῶν πατέρων· "Ὅταν ἴδητε, φησί, τινὰ βίῳ μὲν χαλεπὸν, λόγοις δὲ πιθανόν, μνημόνευσον τοῦ δαίμονος, τοῦ ἐν τῷ ἀγίῳ Εὐαγγελίῳ τῷ Κυρίῳ προσομιλοῦντος, καὶ τῆς λεγούσης τῶν Γραφῶν μαρτυρίας· «Ὁ δὲ ὄφρις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ γῆς» (Γένεσ. γ'. 1), ὃ ἢ φρόνησις μᾶλλον εἰς βλάβην τούτῳ γεγένηται, ἀλλῆς ἀρετῆς τούτῳ μὴ συνδραμούσης. Δεῖ γὰρ τὸν πιστὸν καὶ ἀγαθὸν φρονεῖν μὲν ἃ διδωσιν ὁ Θεός, λαθεῖν δὲ ἃ φρονεῖ, ποιεῖν δὲ ἃ λαλεῖ. Ἐὰν γὰρ μὴ τῇ ἀληθείᾳ τῶν λόγων ἢ ἀρετῇ τοῦ βίου συντρέχη καὶ ἡ λοιπὴ τῶν χρηστῶν τρόπων εὐγένεια, ἄρτος ἐστὶν ἀνευ ἀλδὸς κατὰ τὸν μακάριον Ἰώβ, ὁ δὲ τοιοῦτος βρωθήσεται οὐδαμῶς, ὃς κἂν βρωθῇ εἰς πολλὴν καχεξίαν ἐμβάλλη τὸν ἐσθλόντα. «Εἰ βρωθήσεται γὰρ, φησὶν, ἀνευ ἀλδὸς; εἰ δὲ καὶ ἐστὶ γεῦμα ἐν ρήμασι κενοῖς; (Ἰώβ στ'. 6), τούτεστιν εἰς ὠφέλειαν μὴ πεπληρωμένοις τῇ μαρτυρίᾳ τῶν καλῶν ἔργων. Τῶν οὖν ἐγκαταλείψων διάφοροί εἰσιν αἱ αἰτίαι· ἡ μὲν γὰρ γίνεται διὰ κεκρυμμένην ἀρετὴν, ἵνα φανερωθῇ, ὡς ἡ τοῦ μεγάλου τῆς ὑπομονῆς ἀθλητοῦ Ἰώβ, τοῦ Θεοῦ χρηματίζοντος τούτῳ καὶ λέγοντος· «Μὴ ἀποποιουῦ μου τὸ κρίμα, μὴδὲ οὔου με ἄλλως σοι κεχρηματικῆναι, ἀλλ' ἵνα ἀναφανῆς δίκαιος (Ἰώβ μ. 3). Ἐμοὶ μὲν γὰρ γνωστὸς ἦς ἐξ ἀρχῆς τῷ βλέποντι τὰ κρυπτά, καὶ ὄρωντι

εἰς βάθη λογισμῶν ἀνθρώπων· ἐπειδὴ δὲ ἡγνῶναι τσαῦτα κα-
 τερθώματα τοῖς ἀνθρώποις, ὑπονοούντων τῶν κακοσχόλων διὰ
 τὸν πλοῦτόν σε θεραπεύειν ἐμέ, ἐπαγαγὼν τὴν τσαούτην περι-
 στασιν, ἀπεθέρισα τὸν πλοῦτον, ἵνα δεῖξω αὐτοῖς τὴν εὐχάριστόν
 σου φιλοσοφίαν. Ἔστι δὲ καὶ ἐτέρως ἐγκαταλείφθηναι δι' ἀποτρο-
 πὴν ὑπερηφανίας καὶ ἀποφυγὴν οἰήσεως ἢ ἀλαζονίας, ὡς ἐπὶ
 τοῦ μακαρίου Παύλου ἔστιν ἰδεῖν· ἐγκατελείφθη γὰρ καὶ αὐτὸς
 περιστάσειν ἐναφειθείς, καὶ κολαφισμοῖς καὶ διαφόροις θλίψεσιν
 βαλλόμενος, διὸ καὶ ἔλεγεν· «Ἐδόθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκί,
 ἄγγελος σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραί-
 ρωμαι» (Β'. Κορινθ. ιβ'. 7), ἵνα μήποτε μετὰ τῶν τοσοῦτων
 θαυμάτων καὶ ἡ ἄνεσις, καὶ ἡ εὐθηνία, καὶ ἡ τιμὴ τού-
 τῃ προσγενομένη εἰς τῦφρον αὐτὸν ἐμβάλλῃ διαβολικὸν ὑπὸ
 τῆς ἀδεΐας χαννωθέντα. Ἐγκατελείφθη καὶ ὁ παραλυτικὸς
 διὰ ἁμαρτίας, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· «Ἴδε, ὑγιῆς γέγονας,
 μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν τί σοι γένηται»
 (Ἰωάν. ε'. 14). Ἐγκατελείφθη καὶ ὁ Ἰούδας, προτιμήσας ἀργύ-
 ριον τοῦ τῆς ζωῆς λόγου, διὸ καὶ ἀπήγγεστο. Ἐγκατελείφθη
 καὶ ὁ Ἡσαῦ, διὸ καὶ ἀκολασίᾳ περιέπεσε, προτιμήσας κόπρον
 ἐντέρων εὐλογίας πατρικῆς. Ταῦτα οὖν πάντα συναισθόμενος τῷ
 ἁγίῳ Πνεύματι ὁ μακάριος Ἀπόστολος Παῦλος, ἔλεγε περὶ τῶν
 τοιούτῃ τρόπῳ ἐγκαταλελειμμένων· «Καθὼς οὖν οὐκ ἐδοκί-
 μασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν
 αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ
 καθήκοντα» (Ρωμ. α'. 28). Περὶ δὲ ἐτέρων, τῶν δοκούντων
 γνῶσιν ἔχειν Θεοῦ, μετὰ διεφθαρμένης δὲ γνώμης καὶ κενοῦ
 φροσύματος, λέγει· «Διότι γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς
 Θεὸν ἐδόξασαν ἢ εὐχαρίστησαν, ἀλλ' ἐματαιώθη-
 σαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ
 ἀσύνετος αὐτῶν καρδίᾳ· φάσκοντες εἶναι σοφοί,
 ἐμωράνθησαν, καὶ τῷ τῆς οἰήσεως καὶ ἀπονοίας δαίμονι
 προσφυγόντες, διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη
 ἀτιμίας τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν» (Ρωμ.
 α'. 21-24)· ὥστε ἐκ τούτου γινώσκειν ἡμᾶς χρῆσθαι ἀ-

μήχανόν ἐστι πεσεῖν τινὰ εἰς ἀκολασίαν μὴ ἐγκαταλειφθέντα ὑπὸ τῆς Θεοῦ προνοίας καὶ ὑπὸ ἀμελείας καὶ ραθυμίας οἰκείας τῶν ἐγκαταλιμπανομένων τοῦτο συμβαῖνον ἐν αὐτοῖς.

Καὶ οὗτος ὁ ὄρος ἐστὶ Παφνουτίου τοῦ ἐναρέτου τῶν γνωστικῶν καὶ δοκιμωτάτου τῶν μοναχῶν, συμπαρόντων αὐτῷ καὶ διασκεπτομένων τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ἐκπιπτόντων Χρονίου καὶ Ἰακώβ τῶν τῆ ἀρίστη τῆς ἀσκήσεως πολιτεία διαλαμπόντων. [Στάσις].

Ξ΄.

Περὶ Ἐλπίδιου Καππαδόκου.

Ἐν τοῖς κατὰ Ἱερικῶ σπηλαίοις τῶν κατ' ἀρχὰς τῶν Ἀμορραίων γεγονότων, ἅπερ λελαξεύκασιν φυγόντες τότε, ὅτε Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ⁽¹⁾ ἐξεπόρθει τὸ τηνικαῦτα τοῦς ἄλλοφύλους εἰς τὸ ὄρος τοῦ Δούκα⁽²⁾, Ἐλπίδιός τις Καππαδόκης τῷ γένει εἰς ὕστερον πρεσβυτερίου ἡξιωμένος, τοῦ μοναστηρίου γενόμενος τοῦ χωρεπισκόπου Τιμοθέου⁽³⁾ τῆς Καππαδοκίας, ἀνδρὸς δοκιμωτάτου. Οὗτος ἐλθὼν παρήκησεν ἐν ἐνὶ τῶν σπηλαίων ὅς τοσαύτην ἐγκράτειαν ἀσκήσεως ἐνεδείξατο⁽⁴⁾, ὡς καλύφαι τοὺς πάντας. Ζήσας γὰρ εἰκοσιπέντε ἔτη, τὰ Σάββατα καὶ τὰς Κυριακὰς μετελάμβανε μόνον, τὰς δὲ νύκτας πάσας ἐστὼς ἔψαλλεν,

1) Ἐκαλεῖτο ὄρος Δούκα ἐκ τοῦ παρὰ τοῖς πρόποδας τοῦ ὄρους ἢ κατ' ἄλλους ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὠχυρωματίου Δώκ, ἔνθα Ἰπτολεμαῖος ὁ Ἀεούδου ἐφένουσε τὸν Σίμωνα μετὰ δύο ἐκ τῶν υἱῶν αὐτοῦ (Α'. Μακκαβ. ιστ'. 15—16).

2) Ὁ Ἐλπίδιος, ἐὰν εἶναι ὁ αὐτὸς μετὰ τοῦ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος μνημονουμένου, ἐγένετο διάδοχος τοῦ ἁγίου Χαρίτωνος, ἐν τῇ ἐνταῦθα Λαύρα, ἣν καὶ ἐπλάτυνε, μετὰ τὴν ἀποχώρησιν αὐτοῦ εἰς Θεωκέ. Τὸ μοναστήριον τοῦ Ἐλπίδιου, κείμενον ἔνθα νῦν ἡ μονὴ τοῦ Σαρανταρίου κατὰ τινὰς, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Μόσχου (κεφ. 154). Εἰς τὰ σπήλαια τοῦ ὄρους τούτου, κατὰ τὸν ὄχθον αἰθῶνα διέμενέ τις γηραιὸς ἀναχωρητῆς.

3) Εἰς Τιμόθεον τὸν χωρεπίσκοπον ἀπευθύνεται ἡ 291 ἐπιστολὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (Πατρολογία, τόμ. 32, σ. 1032).

4) «Ἐλπίδιος..... ἀνῆρ τοῖς ἀσκητικοῖς μάλα κατορθώμασι διαπρέφας» (Βίος ἁγίου Χαρίτωνος § 10, σ. 912, Πατρολογ. τόμ. 115).

ᾧ καθάπερ βασιλίσκου τῶν μελισσῶν ἐσομένῳ ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν συνοικήσας, τὸ ὄρος ἐκαίνο ἐπόλισε· καὶ ἦν ἰδεῖν ἐκεῖ παρ' ἐκάστῳ διαφόρου τῆς ἀσκήσεως πολιτείας. Τοῦτόν ποτε τὸν Ἐλπίδιον, τὸν ὄντως τῇ ἐλπίδι χαίραρχα καὶ διὰ τὸν Χριστὸν τῇ θλίψει ὑπομένοντα, ψάλλοντα ἐν νυκτὶ καὶ συμπυκνόντων ἡμῶν αὐτῷ σκορπίος ἐπληξεν ὡς πατήσας αὐτὸν οὐδὲ μετέφθη τῆς τοῦ σχήματος στάσεως, τοσοῦτον τῇ ὑπομονῇ ἀλογήσας τῆς κατὰ τὸν σκορπίον ὀδύνης. Μιᾶς τῶν ἡμερῶν ἀδελφοῦ τινος κόμμα κατέχωντος κλήματος, τοῦτο λαβὼν ὁ μακάριος, ἐν τῷ καθῆσθαι παρὰ τὴν ὄχθαν τοῦ ὄρους, ἔχασεν ὡς φυτεύων, καίπερ οὐκ ἐν καιρῷ, εἰς τοσοῦτον ἠὺξήθη καὶ γέγονεν ἄμπελος, ὥστε σκεπάζειν πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν. Τοῦτω τῷ ἀγίῳ ἀθλητῇ τοῦ Χριστοῦ συνετελειώθη καὶ ὁ αἰδῖμος δοῦλος τοῦ Χριστοῦ Αἰνέσιος, ἀνὴρ τις ἀξιόλογος, καὶ τῇ ἀσκήσει διαπρέφας, καὶ Εὐστάθιος ἀδελφὸς τούτου ὁμότιμος, καὶ τοὺς ἀθλοὺς τῆς κατὰ Χριστὸν πολιτείας ἐξανύσας προθύμως.

Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ ὁ μακάριος Ἐλπίδιος ἤλασεν ἀπαθείας ταριχεύσας τὸ σῶμα, ὡς ἥλιον διαφαίνειν αὐτοῦ τῶν ὀστέων τὸ πῆγμα. Φέρεται δὲ καὶ τοῦτο ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ διηγήμασι παρὰ τῶν σπουδαίων αὐτοῦ μαθητῶν, ὅτι ἐν ὅλοις εἰκοσιπέντε ἔτεσιν οὐδέποτε ἐπὶ δύοσιν ἐστράφη, καίτοι γε τῆς τροσπηλαίου θύρας εἰς τὸ ὕψος τοῦ ὄρους ἐπικειμένης, οὐδὲ μετὰ ἐξαωρίαν τὸν ἥλιον, ὑπὲρ κεφαλῆς τούτου γινόμενον, εἰδὲ ποτε κατὰ αὐσιν κλίναντα, οὐδὲ τοὺς κατὰ δυσμὰς ἀνατέλλοντας ἀστέρας ποτὲ θεάσατο ἐν τοῖς εἰκοσιπέντε ἔτεσιν. Οὗτος ὁ μέγας ἀθλητῆς τῆς ὑπομονῆς ἀφοῦ εἰσηλθεν εἰς τὸ σπήλαιον, οὐ κατήλθεν ἐκ τοῦ ὄρους μέχρις ὅτου ἐτάφη.

Ταῦτα τὰ οὐράνια ἐγχειρήματα τοῦ στεφανίτου καὶ ἀγιότητου παλαιστοῦ Ἐλπίδιου, τοῦ νῦν ἐν παραδείσῳ δικαιομένου μετὰ τῶν αὐτῷ ὁμοίων. [Στάσις]

ΞΑ΄.

Περὶ Σισιννίου.

Τούτου τοῦ ἀθανάτου Ἐλπιδίου μαθητῆς γέγονεν ὀνόματι Σισιννίος⁽¹⁾, ἐξ οἰκειτικῆς μὲν ὀρμώμενος τύχης, ἐλεύθερος δὲ κατὰ τὴν πίστιν, τῷ γένει Καππαδόκης· δεῖ γὰρ καὶ τὰ γένη σημαίνειν πρὸς δόξαν τοῦ ἐξευγενίζοντος ἡμᾶς Θεοῦ καὶ εἰς τὴν μακαρίαν καὶ ἀληθινὴν ἀπάγοντος ἡμᾶς εὐγένειαν, εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Χρονίσας τοίνυν παρὰ τῷ μακαρίῳ Ἐλπιδίῳ ὁ δὲ διάπυρος ἐραστὴς τῶν τῆς ἀσκήσεως ἀρετῶν Σισιννίος ἔκτον ἢ καὶ ἑβδομον ἔτος, καὶ ἐκμαθηκῶς τὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὰς καὶ τὸ καρτερόν τῶν τῆς ἀσκήσεως πόνων, εἰς ὕστερον οὗτος μνήματι ἑαυτὸν ἐγκαθεῖρξεν, ἐπὶ ἔτη τρία σταθεὶς ἐν τῷ μνήματι ἐν προσευχαῖς διατέλει, μὴ νύκτωρ μὴ μεθ' ἡμέραν καθίσας, μὴ ἀναπεσὼν, μὴ βαδίσας ἔξω. Οὗτος κατηξιώθη κατὰ δαιμόνων χάρισματος, νυνὶ δὲ ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα ἠξιώθη πρεσβυτερίου, συναγαγὼν ἀδελφότητα ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν τῇ μαρτυρίᾳ τῆς ἀπαθείας διὰ τῆς σεμνῆς πολιτείας, καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἄρρεν τῆς ἐπιθυμίας ἐλάσας καὶ τὸ τῶν γυναικῶν θῆλυ ἐγκρατεῖα φιμώσας, ὡς πληροῦσθαι τὸ γεγραμμένον «Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ οὐκ ἔστι ἄρσεν καὶ θῆλυ» (Γαλάτ. γ', 28). Ἔστι δὲ καὶ φιλόξενος καθ' ὑπερβολήν, καὶ περὶ ὧν ἀκτῆμων, εἰς ἔλεγχον τῶν ἀμεταδότων πλουσίων.

ΞΒ΄.

Περὶ Γαδδανᾶ.

Ἔγνων ἐγὼ γέροντά τινα Παλαιστίνον τῷ γένει ὀνόματι

1) Παρὰ τῷ Μόσχῳ (κεφ. 136) ἀπαντᾶται καὶ ἕτερος Σισιννίος, ὅστις δεικνύμενος ἐν τινι σπηλαίῳ πλησίον τοῦ Ἰορδάνου, τὸν ἀναχωρητικὸν μετήρχετο βίον.

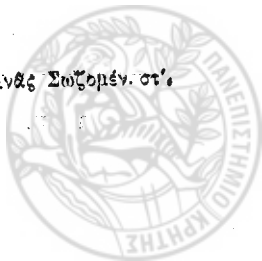
Γαδδανᾶν⁽¹⁾, ὃς τὴν ἄστεγον ἔζησε βίον τὸν πάντα τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον περὶ τοὺς τὸν Ἰορδάνην τόπους. Τοῦτις ποτὲ τῷ μακαρίῳ ἐρημίτῃ Ἰουδαῖοι κατὰ ζῆλον ἐπιθέμενοι ἐν τοῖς περὶ τὴν Νεκράν θάλασσαν τόποις, ξίφος γυμνώσαντες κατ' αὐτοῦ ἐπῆλθον αὐτῷ. Συνέβη δὲ θαῦμα τοιοῦτον γενέσθαι· Ἐν τῷ τὸ ξίφος ἐπᾶραι καὶ βουληθῆναι σπᾶσαι κατὰ τοῦ Γαδδανᾶ τὸν δλέθριον, ἀπεξηράνθη ἡ χεὶρ τοῦ τὸ ξίφος κατέχοντος, καὶ τοῦτο ἀπ' αὐτοῦ ἀναισθητῶς ἐξέπεσεν. Αὕτη ἡ παρά τοῦ Θεοῦ βοήθεια σύμμαχος γέγονε τοῦ ἀγίου Γαδδανᾶ, καὶ αὕτη ἡ ἀρετὴ τοῦ μακαρίου ἀνδρὸς ἕως ἔξω τοῦ βίου. [Στάσις]

ΞΓ΄.

Περὶ Ἡλίας.

Ἡλίας τις πάλιν ὀνόματι, μονάζων εὐδοκίμωτατος, ἐν τοῖς αὐτοῖς τόποις ἐν σπηλαίῳ κατῴκει, σεμνοτάτου καὶ ἐνθέσμιου βίου ὑπάρχων, τῇ ἐγκρατεῖα καὶ τῇ εὐχῇ πρόσανειχε, φιλοφρόνως πάντας ξενοδοχῶν τοὺς παραγενομένους. Μιας οὖν τῶν ἡμερῶν, ἀδελφῶν αὐτῷ ἐπεληλυθότων πλείονων—ἦν γὰρ πάροδος δι' αὐτοῦ—ἐλείφθη ἄρτων καὶ διομνύμενος ἔπεισεν ἡμᾶς, ὅτι παρ' ὀλίγον ἐλιποθύμησα ἐπὶ τῇ σπάνει τῶν τροφῶν. Εἰσελθὼν οὖν ἐν τῷ κελίῳ πάνυ περιλυπούμενος τὸ πῶς εἰς τοῖς παραγενομένους πρὸς με τὸ τῆς ἀγάπης μέτρον ἀποπληρώσω, εἶδρον τρεῖς ἄρτους μεγάλους νεαροὺς κειμένους, οὓς λαθὼν χαίρων παρέθηκα· καὶ φαγόντων εἰς κόρον εἴκοσιν ἀνδρῶν ἐπερίσσευσεν ὁ εἰς ἄρτος. Ἄρας οὖν τοῦτον ἐγὼ ἐχρησάμην ἐπὶ ἡμέρας εἰκοσιπέντε.

1) Ἄγνωστον ἐὰν ὁ ἐνταῦθα καὶ ὁ ἐν Συρίᾳ διαμένων Γαδδανᾶς Σωζομέν. στί. 34 εἶναι· εἰς καὶ ὁ αὐτός.

Ἐπεὶ αὐτὴ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου μετὰ τοῦ φιλοξένου γέγονεν Ἑλλά, εὐ αἰ ἀμοιβαί τῶν πόγων παρὰ τῷ φιλανθρώπῳ δεσπότῃ εὐτρεπισμέναι ὑπάρχουσι.

ΞΔ.

Περὶ Σαββατίου.

Σαββάτιος⁽¹⁾ ὄνόματι, κοσμικός, τῷ γένει Ἰεριχούντιος, γυναικα ἔχων διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, τοσοῦτον ἐγένετο φιλομονάζων ὡς κυκλεύειν τοῦτον ἀνά τὰς κέλλας καὶ τὴν ἔρημον πᾶσαν ἐν ταῖς νυξί, καὶ καθ' ἐκάστην μονὴν λάθρα ἔξω τιθέναι φοινίκων μῦδιον ἓνα καὶ λαχάνων τὸ αὐταρκές, διὰ τὸ μὴ ἐσθίειν ἄρτον τοὺς ἀσκητὰς τοὺς κατὰ τὸν Ἰορδάνην. Τούτῳ τῷ δεξιῷ τῶν μοναχῶν καὶ εὐτραπέζῳ τῶν ἀσκητῶν μιᾶς τῶν ἡμερῶν ἀποκομίσαντι τοῖς ἀγίοις τὰ τῆς ἀσκήσεως ἐπιτήδεια, ζήλω τοῦ πονηροῦ τούτῳ λέων ὑπήντησε, τοῦ ἐχθροῦ τῶν ἀγίων τὸν ἀνήμερον θῆρα κατὰ τοῦ διακόνου αὐτῶν ἐξεγείραντος, ὁτέρησαι σπουδάζοντας κηκείνους τῆς ἀναπαύσεως, καὶ τοῦτον τῆς προθέσεως. Καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ὁ θῆρ ἀπὸ σημείου ἐνὸς τῶν μοναχῶν, τῇ ἰδίᾳ δρακί ὡσεν αὐτὸν καὶ κατέστρεφεν. Ἄλλ' ὁ ἐπὶ τοῦ Δανιὴλ διδάξας νηστεύειν τοὺς λέοντας, καὶ τοῦτον τῆς τοῦ φιλεντόλου θοίνης ἐκώλυσε σφοδρῶς πεινῶντα τὸν λέοντα· ἐξ ὧν τὸν ὄνον τοῦ γέροντος λαβὼν ἀνεχώρησεν. Ὁ γὰρ τούτῳ τὴν ζωὴν χαρισάμενος, καὶ τοῦ θηρὸς τὴν πείναν παρεμύθησατο.

ΞΕ.

Περὶ Ἀβραμίου τοῦ Αἰγυπτίου.

Ἀβράμιος τις γέγονε μοναχὸς ἀκριβῆς, τῷ γένει Αἰγύπτιος, τραχύτατον καὶ ἀγριώτατον βίον ζήσας ἐν τῇ ἐρήμῳ.

1) Ἐν ἄλλ. Σαβᾶς.

Οὗτος ἐπλήγη τὴν φρένα ὑπὸ ἄκρου οἰήσεως, καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διεμάχετο τοῖς πρεσβυτέροις λέγων, ὅτι καὶ ἐγὼ πρεσβύτερος ἐχειροτονήθην ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὀφείλετε δέξασθαι με ὡς πρεσβύτερον ἱερατεῦειν μέλλοντα. Τοῦτον οἱ ἅγιοι πατέρες διαχωρήσαντες τῆς ἐρήμου, καὶ ἐπὶ τὸν παχύτερον καὶ ἀδιαφορώτερον ἀγαγόντες βίον, ἀπεθεράπευσαν τῆς ὑπερηφανίας, εἰς γινῶσιν αὐτὸν ἀγαγόντες τῆς οἰκείας ἀσθενείας, ἔδειξαν τοῦτον ἐμπαιχθέντα ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς ὑπερηφανίας. [Στάσις].

ΕΣΤ'.

Περὶ Μελάνης.

Περὶ τῆς ἁγίας καὶ μακαρίας ἐν γυναιξὶ Μελάνης, ἧς ἀκροθιγῶς μὲν ἄνω διηγησάμην περὶ αὐτῆς¹⁾, οὐδὲν δὲ ἤττον τὰ λοιπὰ, μᾶλλον δέ, ἃ καταλαμβάνω τῇ μνήμῃ τῶν ταύτης ἀρετῶν, νῦν ἐξυφανῶ τῷ ποικίλῳ χιτῶνι διηγούμενος τῷ λόγῳ τὰς ἀφράστους τῆς Θεοφιλεστάτης ταύτης εὐποιίας, δι' ὧν τὸ μακάριον τῆς ἀφθαρσίας ἐνδυμα οἰκείαις πόνοις ἑαυτῇ ἐξυφάνασα, καὶ τὴν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον τοῖς ἰδίοις χρήμασι τῇ τιμῇ αὐτῆς κεφαλῇ καλῶς ἐκχαλκεύσασα καὶ μεταμφιασάμενη μετὰ πολλῆς παρρησίας, πρὸς τὸν Κύριον ἀπεδήμησεν. Ἀρξάμενόν με τοῖνον διηγεῖσθαι ταύτης τῆς μακαρίας τὰ κατορθώματα, ἐὰν ἐθέλω ἄπερ ἐπίσταμαι λέγειν, ἐπιλείψει καὶ ὁ χρόνος. Ὅσην μὲν ὕλην αὕτη εἰς δεομένους ἀνήλωσε ληφθεῖσα τῷ οὐρανίῳ ἔρωτι, καὶ ζήλῳ καὶ πόθῳ, οὐκ οἶμαι πρὸς φλόγα ἐμπεσοῦσαν εἰς ἀφθονίαν ὕλης τοσαύτην δυνηθῆναι ἐμπρῆσαι. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐμὸν μόνον ἐστὶ διηγήσασθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν τῆν Περσίδα καὶ Βρεττανίαν, καὶ τὰς πά-

1) "Ορ. Κεφ. νστ'.

σας οἰκούντων νήσους. Τῶν γὰρ εὐποιῶν καὶ ἐπιδόσεων τῆς ἀθανάτου ταύτης, οὐ δύσις, οὐκ ἀνατολή, οὐκ ἄρκτος, οὐ μεσημβρία ἠστόχησε. Τριακοστὸν γὰρ καὶ ἑβδομον ξενιτεύσασα ἔτος⁽¹⁾ ἰδίως ἀναλώμασιν ἐπήρκασεν, καὶ ἐκκλησίαις, καὶ μοναστηρίοις, καὶ ξένοις, καὶ φυλακαῖς, καὶ ἀπαξιαπλῶς οὐδεις τῶν παρατυγαχάνων ἄμοιρος αὐτῆς ἀνεχώρησε· χορηγούντων αὐτῇ τῶν πρὸς γένος, καὶ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν αὐτῆς ἐπιτρόπων κατ' ἔτος τὰ χρήματα, ὡσπερ λύχνῳ φαιδρῶ χορηγοῦντες τὸ ἔλαιον, ἥτις δεχομένη λαμπρῶ τῷ φωτί, τῆς ἐλεημοσύνης τὴν φλόγα ἀνάπτουσα, ἰλαρᾶ τῇ δόσει ἐφώτιτεν. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τῇ ξενιτείᾳ ἐγκαρτερήσασα οὐδὲ σπιθαμὴν ἐκτίσαστο γῆς, οὐκ ἐξειλκύσθη τοῦ πτόθου τῆς ἐρημίας ὑπὸ τῆς τοῦ υἱοῦ ἐπιθυμίας, οὐκ ἐμέρισεν αὐτὴν τῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ἀγάπης ὃ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ αὐτῆς πτόθος· ἀλλὰ ταῖς προσευχαῖς ταῖς δόσιαις ταύτης καὶ ὁ νεώτερος εἰς ἄκρον παιδείας ἤλασε καὶ εἰς τρόπων χρηστότητα. Ἐφθασε δὲ καὶ εἰς γάμον κατὰ τὸν κόσμον τοῦτον ἐπίδοξον, καὶ ἐντὸς τῶν κοσμικῶν ἀξιομάτων ἐγένετο· ἔσχε δὲ καὶ τέκνων δύο δικαιώματα.

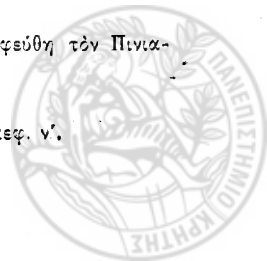
Μετὰ πολλοὺς οὖν τοὺς χρόνους ἀκούσασα αὐτὴ ἡ σεμνοτάτῃ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἐγγόνης ὅτι ἐγγιμε⁽²⁾ καὶ προήρηται ἀποτάξασθαι, φοβηθεῖσα μήποτε περιρραγῶσι κακοδιδασκαλίᾳ ἢ αἰρέσει ἢ κακοζωίᾳ, ἐξήκοντα ἐτῶν πρεσβυτικὸς οὖσα⁽³⁾, ἐνέβαλεν ἑαυτὴν εἰς πλοῖον, καὶ ἀπὸ τῆς Καισαρέων ἀποπλεύσασα διὰ εἴκοσιν ἡμερῶν παρεγένετο εἰς τὴν Ρώμην, καὶ τοῖς ἐκεῖ συντυχούσα, τὸν μὲν μακαριώτατον ἄνδρα καὶ ἀξιολογώτατον, τὸν λαμπρότατον Ἀπρονιανὸν⁽⁴⁾, Ἑλληνα ὄντα, κατηχήσασα Χριστιανὸν ἐποίησε, πείσασα αὐτὸν καὶ ἐγκρατεῦσθαι μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἀδελφιδτῆς δὲ ταύτης τῆς μακαρίας καλουμένης Ἀβίττας· στηρίξασα δὲ καὶ τὴν ἰ-

1) Ἀπὸ τοῦ 373-410

2) Ἡ νεωτέρα Μελάγη θυγάτηρ οὖσα τοῦ Πουπλικόλα ἐνομφεῦθη τὸν Πινιανὸν τὸ 396-7.

3) Ἐν ἔτει 398.

4) Περὶ Ἀπρονιανῶ καὶ Ἀβίττας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἔρ. κεφ. ν'.

δίαν ἐγγόνην Μελάνιον τὴν νεωτέραν σὺν τῷ ταύτης ἀνδρὶ Πινιανῷ, κατήχησε δὲ καὶ Ἀλβίαν⁽¹⁾ τὴν ἑαυτῆς νόμφην, γυναῖκα δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, καὶ παρασκευάσασα πάντας τούτους διαπωλῆσαι τὰ ὑπάρχοντα, τῆς Ρώμης ἐξήγαγε, καὶ ἐπὶ τὸν σεμνὸν καὶ γαληνιῶντα λιμένα τοῦ βίου ἤγαγε· καὶ οὕτως πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ Ρώμῃ συγκλητικούς ἐθριομάχησε καὶ πρὸς τὰς τῶν τούτων ἐλευθέρας κωλύοντων αὐτὴν ἐπὶ τῇ ἀποταγῇ τῶν λοιπῶν οἰκειῶν. Ἡ δὲ τοῦ Χριστοῦ δούλη ἔλεγεν αὐτοῖς: «Παιδίᾳ» πρὸ τριακοσίων ἐτῶν ἐγράφη ὅτι «ἐσχάτη ὥρα ἐστὶν (Α'. Ἰαάν. β'. 18). Τί σὺν ἐμφιλοχωρεῖτε τῇ ματαιότητι τοῦ βίου, μήποτε φθάσωσιν αἱ ἡμέραι τοῦ ἀντιχρίστου, καὶ μὴ δυνηθῆτε ἀπολαῦσαι τοῦ πλοῦτου ὑμῶν καὶ τῶν προγονικῶν ὑμῶν πραγμάτων· καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων πάντας ἐλευθερώσασα ἤγαγεν ἐπὶ τὸν μονήρη βίον. Καὶ τὸν Πουπλικόλαν ἐξ υἱῶν κατηχήσασα τὸν νεώτερον ἤγαγεν ἐπὶ τὴν Σικελίαν, τὰ ἐκυτῆς πάντα πωλήσασα τὰ ὑπολειφθέντα καὶ τὰς τιμὰς ὑποδεξαμένη, ἦλθε πάλιν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα· καὶ διανείμασα τὰς ὕλας ἐντὸς τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἐκοιμήθη ἐν γύρῳ καλῷ⁽²⁾ καὶ τιμίᾳ μνήμῃ καὶ θαυτάτῃ πραότητι κομῶσαις ἐλεημοσύναις καὶ τῷ καρπῷ τῶν ἀγαθῶν ἔργων βριθομένη, καταλεΐψασα καὶ μοναστήριον ἐν Ἱεροσόλοις⁽³⁾ καὶ τὰ τῆς μονῆς ἀναλώματα. Ὡς δὲ πάντες οὗτοι, οἱ ὑπὸ τῆς ἀγίας Μελώνης κατηχηθέντες, τῆς Ρώμης ἀνεχώρησαν, οὐδέλλὰ τις βαρβαρικὴ⁽⁴⁾, ἥ καὶ ἐν προφητείαις πάλαι κειμένη, ἐπέστη τῇ Ρώμῃ, καὶ οὐκ εἶασεν οὐδὲ τοὺς ἐπ' ἀγορᾶς ἀνδριάντας χαλκοῦς, ἀλλὰ πάντα πορθήσασα βαρβαρικῇ ἀπονοίᾳ, παρέδωκεν ἀπωλείᾳ· ὡς τὴν Ρώμην, τὴν ἐν χιλίοις διακοσίαις ἔτεσι φιλοκαληθεῖσαν, ἐρείπιον γεγενῆσθαι. Τότε οἱ κατηχηθέντες ἔχαιρον⁽⁵⁾ μὴ συμπαραπεσόντες τοῖς ἀναικεστάτοις κακοῖς

1) Περὶ Ἀλβίνας ὅρ. κεφ. π'.

2) Ἐν ἔτει 410.

3) Ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν.

4) Ἐν ἔτει 410.

5) «Εὐθὺς Ἀλάριχος ἐπέστη τοῖς κτήμασιν... καὶ πάντες τὸν τῶν

τῆς πορθήσεως, δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ἀρίστη μεταβολῇ τῶν πραγμάτων, καὶ τῇ παραδόξῳ αὐτῶν σωτηρίᾳ, τὸν αὐτοῖς ἔργοις πείσαντα τοὺς ἀπίστους, ὅτι τῶν ἄλλων πάντων αἰχμαλωτισθέντων οὗτοι μόνου διεσώθησαν οἱ οἴκοι, ὀλοκαύτωμα γενόμενοι τῷ Κυρίῳ, σπουδῇ Μελάνης τῆς ἀοιδίμου καὶ ἀθανάτου, τῶν ἐναντιουμένων τῇ τούτων σωτηρίᾳ ἄπρακτα μετανοούντων ὀψὲ τοῦ καιροῦ. [Στάσις].

Ξ΄.

Περὶ Σαλβίας καὶ Ἰουβίνου.

Κατ' ἐκείνῳ καιρῷ συνέβη ἅμα ὀδεῦειν ἡμᾶς ἀπὸ Αἰλίας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον⁽¹⁾, προπέμποντας τὴν μακαρίαν Σαλβίαν⁽²⁾ τὴν παρθένον, γυναικαδέλφην δὲ Ρουφίνου τοῦ ἀπὸ ἐπάρχων ἐν οἷς ἦν σὺν ἡμῖν καὶ Ἰουβίνος⁽³⁾, τότε μὲν διάκονος, νυνὶ δὲ ἐπίσκοπος γεγονὼς τῆς Ἀσκάλωνος, ἀνὴρ εὐλαβῆς καὶ φιλόλογος. Σφοδρῶτα οὖν κύματος καταλαβόντος ἡμᾶς, κατανησάντων ἡμῶν εἰς τὸ Πηλούσιον, ἔτυχε τὸν Ἰουβίνον νιπτήρα λαβόντα νίφασθαι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας πυρρῆ, ψυχροτάτου ὄντος τοῦ ὕδατος, καὶ μετὰ τὸ νίφασθαι δερμὸς τὸν ἐπαναπαῖναι ριφέντι κατὰ τοῦ ἐδάφους. Ἐπιστάσα δὲ τούτῳ ἡ μακαρίτις Σαλβία, ὡς μήτηρ σοφοῦ υἱοῦ κηδομένη γνησίου,

ὄλων Δεσπότην ἐδόξαζον λέγοντες· Μακάριοι οἱ φθάσαντες ἑαυτῶν ἀποδοῦσθαι τὰ πράγματα πρὸ τῆς τῶν βαρβάρων ἐπιστασίας» (Βίος Μελάνης τῆς νεωτέρας κεφ. 19).

1) Περὶ τὸ 388 ἔτος.

2) Τῆς Σιλβίας ταύτης ἢ Αἰθερίας ἀνεκαλύφθη ἑλλειπὲς ὀδοπορικὸν τῆς ἁγίας Γῆς, πολύτιμον ἰδίως διὰ τὰς λεπτομερεῖς λειτουργικὰς τελετὰς καὶ τὰς ἡμερησίας ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων κατὰ τὸν Δ'. αἰῶνα, ὅπερ μεταφρασθὲν ἐκ τῆς λατινικῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Γουάννου Φωκυλίδου ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς Ὀδοπορικοῖς (σ. 28—78. Ἱεροσόλυμα 1912).

3) Ὁ Ἰουβίνος ὡς ἐπίσκοπος Ἀσκάλωνος παρίστατο ἐν τῇ κατὰ Δύσπολιν (Αὐδὲθ) συγκροτηθείσῃ συνόδῳ ἐν ἔτει 415.

ἐπέσχωπτεν αὐτοῦ τῇ ἀπαλότῃτι τοῦ σώματος; λέγουσα αὐτῷ· Πῶς θαρρεῖς σου τῷ σώματι τοιαύτην ἄγων τὴν ἡλικίαν καὶ ἐτι ζέοντός σου τοῦ σώματος; εὐω[ ]σου φιλοκαλεῖς τὸ σαρκίον, ὡς μὴ αἰσθόμενος τὸν ἐξ αὐτοῦ σοι τικτομένων βλαβερῶν; Θάρσει, λέγουσα, τέκνον, ὅτι ἐξηκόστων νῦν ἄγουσα ἔτος τῆς ἡλικίας, ἐκτὸς τῶν ἄκρων τῶν χειρῶν, καὶ αὐτὸ διὰ τὴν κοινωνίαν, οὐκ ὄφισ μου ἤψατο ὕδατος, οὐ ποῦς, οὐδ' ἄλλο τι τῶν μελῶν, καίπερ διαφόροις ληφθεῖσα ἀρρωστίαις, καὶ ὑπὲρ τῶν ἰατρῶν ἀναγκαζομένη λουτρῷ χρῆσασθαι, οὐκ ἠνεσχόμενη ἀποδοῦναι τῇ σαρκὶ τὸ ἔθος, οὐκ ἐπὶ κλίνῃς ἐκαθεύδῃσα, οὐ λεκτικίῳ ὠδευσά που.

Αὕτη λογιωτάτη γέγονεν, ἣ καὶ τὸν θεῖον λόγον ποθήσασα, τὰς νύκτας εἰς ἡμέρας ἀνέτρεψε δαφιλῷ ἐλαίῳ ταύτας καταλάμπουσα, πᾶν σύγγραμμα ἀρχαίων ὑπομνηματιστῶν διελθοῦσα ἐν οἷς Ὁριγένους μυριάδας τριακοσίας, Γρηγορίου καὶ Στεφάνου καὶ Πιερίου καὶ Βασιλείου καὶ ἐτέρων τινῶν σπουδαιοτάτων μυριάδας εἰκοσιπέντε· οὐχ ἀπλῶς οὐδὲ ὡς ἔτυχε παρελθοῦσα ταῦτα, ἀλλὰ πεπονημένως ἕκαστον βιβλίον ἑβδομον ἢ ὄγδον διελθοῦσα. Διὸ καὶ ἠδυνήθη ψευδωνύμου γνώτῃως ἐλευθερωθεῖσα πτερωθῆναι πρῶτον τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, εἶτα καὶ τῇ δυνάμει τῶν λογίων τοῦ πνεύματος, ἐλπίσι χρησταῖς ἐαυτῇ ὄρην ἐργασαμένη πνευματικῇν, καὶ διαπεράσασα τὸν τοῦτου τοῦ βίου ζόφον ἀνέπτη πρὸς τὸν Χριστόν, τὰς ἀθανάτους; ἀμοιβὰς παρ' αὐτοῦ ἀποληψομένη. [Στάσις]

ΞΗ'.

Περὶ Ὀλυμπιάδος.

Ταύτης κατ' ἴχνος βαίνουσα καὶ κατὰ πάσαν ἀρετὴν τῆς ἐν-
 Οἴου πνευματικῆς πολιτείας ἢ σεμνοπρεπεστάτη Ὀλυμπιάς⁽¹⁾ καὶ

1) Περὶ Ὀλυμπιάδος ἑρ. κεφ. π'. Σωζομέν. γ'. 21, Νικηφόρ. Καλλίστου

ζηλωτικωτάτη τῆς εἰς οὐρανὸν φερούσης ὁδοῦ, ἐν πᾶσιν ἀκο-
λουθήσασα τῇ γνώμῃ τῶν θείων Γραφῶν, θυγάτηρ γεγонуῖα
τοῦ κατὰ σάρκα Σελεύκου τοῦ ἀπὸ κομήτων, ἀληθινὸν δὲ
τέκνον Θεοῦ κατὰ πνεῦμα, ἐγγόνῃ δὲ Ἀβλαβίου τοῦ ἀπὸ ἐπάρ-
χων⁽¹⁾, νόμφη δὲ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας Νεβριδίου τοῦ ἀπὸ
ἐπαρχῶν πόλεως Κωνσταντίνου, αὕτη δὲ τῇ ἀληθείᾳ γυνὴ οὐ-
δενός. Λέγεται δὲ ἀμίαντος κειοιμηθῆσαι παρθένος⁽²⁾, σύμβιος
γεγονυῖα τοῦ θείου λόγου, σύνευνος δὲ πάσης ἀληθοῦς ταπει-
νοφροσύνης, κοινωνὸς δὲ καὶ διάκονος πάντων τῶν ἐνδεομένων.
Αὕτη πάντα τὸν ἄπειρον ἐκεῖνον καὶ ἀμέτρητον πλοῦτον, δια-
σκορπίσασα πᾶσιν ἀπλῶς ἀδιακρίτως ἐπήρκεσεν· οὔτε γὰρ πόντις,
οὔτε χώρα, οὔκ ἔρημος, οὔ νῆσος, οὔκ ἐσχατιὰ ἄμιρος ἔμει-
νε τῶν ταύτης ἐπιδόσεων τῆς αἰοιδίμου, ἀλλ' ἐπήρκεσε καὶ ἐκ-
κλησίαις εἰς ἀναθήματα ἱερουργικά, καὶ μοναστηρίοις, καὶ κοινο-
βίοις, καὶ πτωχοτροφείοις, καὶ φυλακαῖς, καὶ τοῖς ἐν ἐξορίαις,
καὶ πᾶσαν ἀπλῶς τὴν οἰκουμένην κατασπείρασα ταῖς ἐλεημο-
σύναις. Αὕτη ἡ μακαρία εἰς τὸν ἀκρότατον ὄρον ἐξεπῆδησε τῆς
ταπεινοφροσύνης, εἰς ὃν οὐκ ἦν ἐφευρεθῆναί τι πλέον ἀκενόδοξος
βίος, ἀσχημάτιστον εἶδος, ἀπλαστον ἦθος, ἀκαλλώπιστος ὄψις,
αἰοιδιμον σῶμα, ἀπέρπερος νοῦς, ἄτυφος γνώμη, ἀτάραχος καρδία,
ἄυπνος ἀγρυπνία, ἀπερίεργον πνεῦμα, ἀμέτρητος ἀγάπη, ἀκα-
τάληπτος κοινωνία, εὐκαταφρόνητος ἐσθής, ἐγκράτεια ἄμετρος, εὐ-
θύτης διανοίας, εἰς Θεὸν ἐλπίδες ἀένναοι, ἐλεημοσύναι ἀνεκδιήγη-
τοι, πάντων ταπεινῶν ἐγκαλλώπισμα· πολλοὺς πειρασμοὺς ἐξαν-
τλήσασα, ἐξ ἐνεργείας τοῦ ἐθελοκράτου καὶ ἀπειροκάλου οὐ μικροῦς
ἀγῶνας ἀγωνισαμένη ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, ἀμέτροις δάκρυσιν νύκτωρ
καὶ μεθ' ἡμέραν ἀνευδῶς συμβιῶσασα, ὑποττατομένη πάσῃ ἀνθρω-

γ'. 24, καὶ διάλογον περὶ τοῦ βίου τοῦ Χρυσοστόμου σ. 35, 56, 60. Ἡ ἐτήσιος αὐ-
τῆς μνήμη τελεῖται τῇ 25 Ἰουλίου.

1) Ὁ Ἀβλάβιος διατελέσας ἐπαρχος τοῦ πραιτωρίου ἀπὸ τοῦ 326—337,
ἐφανεύθη κατὰ προσαγῆν τοῦ Κωνσταντίνου τῇ 337.

2) Ἀὕτη ὁραφὴ οὐσα, ἀνδρὶ συνήφθη μὲν, οὐ διεφθάρη δὲ τὴν παρ-
θενίαν, ὡς φήμη περὶ αὐτῆς ἐδίδαξε· βιώσασα δὲ μετὰ τοῦ αὐτῆς ἀνδρὸς
εἴκοσι μῆνας συντόμως τὸ τῆς φύσεως χρόνος ἀπαιτηθεὶς τέλει τοῦ βίου ἐ-
κρήσατο· (Βίος Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου κσφ. 50).

πίνῃ φύσει διὰ τὸν Κύριον, μετὰ πάσης εὐλαβείας ὑπακλιχομένη τοῖς ἀγίοις ἐπισκόποις, σέβουσα τὸ πρεσβυτέριον, τιμῶσα τὸν κλῆρον, αἰδουμένη τὴν ἄσκησιν, ἀποδεχομένη παρθεσίαν, χηρεία ἐπαρκοῦσα, ὀρφανίαν ἀνατρεφομένη, γήρως ὑπερασπίζουσα, ἀσθενούντας ἐπισκεπτομένη, ἁμαρτωλοῖς συμπνευθοῦσα, πεπλανημένους ἐδηγούσα, τοὺς πάντας ἐλεούσα, τοὺς πνεομένους ἀφειδῶς οἰκτείρουσα, πολλὰς τε τῶν ἀπίστων κατήχησα γυναῖκας καὶ τὰ πρὸς τὴν ζωὴν ἐπικουρήσασα, ἀειμνηστον χρηστότητος ὄνομα διαπαντὸς τοῦ βίου κατηλέησεν, ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν τὸν τῶν οἰκετῶν μύριον ἔσμὸν ἀνακαλεσαμένη, ἰσοτίμους τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀπέφηνε μᾶλλον δέ, εἰ χρὴ τάλυθές εἰπείν, καὶ εὐγενέστεροι τῷ σχήματι ἑαυτῆς ἐδεικνυντο· οὐδὲ γὰρ εὐτελέστερόν τι τῶν ἐνδυμάτων ταύτης εὐρεθῆναι ἠδύνατο, τῶν γὰρ πάνυ ρακοδυτούντων ἀνάξια ἦν τὰ τῆς μακαρίας ταύτης καὶ ἀνδρείας σκεπάσματα. Τοσαύτη δὲ παρ' αὐτῆς νηπιότης ἐτρέφετο, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν παιδίων ὑπερακοντίσαι τὸ ἀφελές. Ψόγος οὐδεὶς οὐδέποτε, οὐδὲ τῶν πέλας παρὰ τῇ χριστοφόρῳ ταύτῃ εὐρίσκετο, ἀλλ' ἅπας ὁ ταύτης ἀθίωτος βίος ἐν κατανόξει καὶ συχνῇ δακρῶν ὑπήρχε ροῆ. Καὶ ἦν ἰδεῖν μᾶλλον πηγῆν τὰ ἑαυτῆς νάματα ἐπιλείπουσαν ἐν τοῖς καύμασιν, ἢ τοὺς ἀμετεωρίστους ταύτης καὶ αἰετὸν Χριστὸν ἐρῶντας ὀφθαλμοῦς διαλιμπάνειν δακρῶν ποτέ. Καὶ τί μέλλω; ὅσον γὰρ ἂν παράσχω τῇ ἐμῇ διανοίᾳ σπουδῆν τοὺς ταύτης ἄθλους τῆς ἐπτερωμένης ψυχῆς καὶ ἀρετὰς διηγούμενος, πολὺ κατόπιν οἱ λόγοι τῶν ἔργων εὐρεθῆσονται. Καὶ μῆτι νομίση μέ τις κεκομφευμένως λέγειν τὰ περὶ τῆς ἀπαθεστάτης ταύτης καὶ λοιπὸν ὅλης τοῦ ἀγίου Πνεύματος τιμίου σκεύους Ὀλυμπιάδος· ἀλλ' αὐτόπτην γεγεννημένον καὶ θεωρούντα τὸν τῆς μακαρίας ταύτης βίον καὶ ἀγγελικὴν πολιτείαν, ὡς ἅτε πνευματικὸν γνήσιον φίλον καὶ συγγενῶν οἰκειοτάτῳ, ὡς καὶ πολλὰ κατὰ γνώμην τῶν ταύτης κατανεμηθῆναι [χρημάτων]. Αὕτη τοίνυν ἢ μηκέτι λοιπὸν τὰ τῆς σαρκὸς φρονούσα, ὑποταττομένη ἀρχαῖς, ὑπεῖκουσα ἑξουσίαις, ὑποκατακλινομένη ἐπισκόποις, σεμνολογούσα τὸ πρεσβυτέριον, τιμῶσα τὸν κλῆρον ἄ-

παντα καὶ ὁμολογίας κατηξιώθη τῆς ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, πολλὰς δεξαμένη νιφάδας ἀκαίρων κατηγοριῶν ἧς τὸν βίον ἐν ὁμολογητρίαις κρίνουσιν ὅσοι τῶν εἰσεβῶν τὴν Κωνσταντινούπολιν οἰκοῦσιν· ἔγγιστα θανάτου ἐκινδύνευσε τοῖς κατὰ Θεὸν ἀγῶσι, καὶ ἐν τούτοις τελευτήσασα τὸ μακάριον ἕρατο κλέος ἐν τῷ ἀπεράντῳ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα χορεύει, τὰς ἀκηράτους μονὰς μετὰ δούλων ψυχῶν καὶ ὁμοίων ἑαυτῆς ἀεὶ κατοικοῦσα, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων παρὰ τοῦ δεσπότη Θεοῦ μετὰ παρρησίας τὰς ἀμοιβὰς ἀπαιτοῦσα. [Στάσις].

ΞΘ.

Περὶ Κανδίδας.

Ταύτης κατόπιν καὶ ὡς ἐν ἐσόπτρῳ ἀξίως τοῦ Χριστοῦ βιώσασα ἢ μακαρία Κανδίδα ἢ Τραϊανῆ θυγάτηρ τοῦ στρατηλάτου¹⁾, καὶ εἰς ἄκρον σεμνότητος ἐλάσασα, ἐκκλησίας τε κατὰ λόγον κοσμήσασα καὶ ἐπισκόπους ἀξίους τῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων θεβασθεῖσα, καὶ πάντα τὸν τοῦ Χριστοῦ κληρὸν καταλλήλως τιμήσασα, καὶ τὴν ἰδίαν θυγατέρα κατηχήσασα εἰς τὸν τῆς παρθενίας κληρὸν, προέπεμψε ταύτην πρὸς τὸν Χριστόν, δῶρον τῶν ἑαυτῆς λαγόνων, εἰς ὕστερον καὶ αὐτῇ σωφροσύνη τε καὶ ἀγνεΐα καὶ τῆς τῶν χρημάτων σκορπισμοῖς ἐπακολουθήσασα τῇ ἑαυτῆς θυγατρὶ. Ταύτην τὴν γενναίαν οἶδα ἐγὼ διὰ πάσης νυκτὸς κοπιῶσαν καὶ ἀλήθουσαν, ταῖς ἰδίαις χερσὶ ποιοῦσαν τὸν ἄρτον τῆς προσκομιδῆς ἐπὶ καθαιρέσει τῆς τοῦ σώματος δυναστείας, διηγουμένην, ὅτι τῆς νηστείας μὴ ἐπαρκούσης, σύμμαχον δίδωμι ταύτῃ καὶ τὴν ἐπίμοχθον ἀγρυνίαν, ἵνα καταλύσω τὸ φρύαγμα τοῦ Ἡσαΐ. Αὕτη ἐναίμων καὶ ἐμφύχων εἰς ἄκρον ἀπέσχετο, πλὴν ἰχθύος καὶ ἐλαίου

1) Ὁ Τραϊανὸς ἦν στρατηλάτης ἐπὶ Οὐάλεντος.

καὶ λαχάνων ἐλάμβανε καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ μόνον, τὸν δὲ ἄλλον ἅπαντα χρόνον διατελοῦσα ὀξυκράματι καὶ ἄρτιφ ξηρῶ ἀρ-
κουμένη ἑαυτῇ, τὴν μακαρίαν ἀνάπαυσιν ἢ ἀσίδιμος κοιμηθεῖσα
τῇ σκληραγωγίᾳ, νῦν ἀπολαύει τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τῶν ἡτοι-
μησμένων τοῖς τῶν ἐν ἀρεταῖς τὸν βίον ἡγαπηκόσιν.

Ο.

Περὶ Γελασίας.

Ταύτης τῆς ἐνάρετου κατὰ ζῆλον ὠδεύουσα τὴν τῆς ἀθανα-
σίας ὁδόν, εὐσεβῶς ἐλύσσασα τὸν τῆς παρθενίας ζυγὸν ἢ σε-
μνοτάτη Γελασία, θυγάτηρ τριβούνου τινός. Ταύτης τῆς ἀρίστης
ἀρετῆς αὕτη φέρεται, ὅτι οὐδὲ ἡλιός ποτε ἐπέδω ἐπὶ λύπη ταύ-
της, οὐ κατὰ οἰκέτου, οὐ κατὰ θεραπευνίδος, οὐ κατὰ τινος ἐτέ-
ρου. Ἀποφυγοῦσα αὕτη ἢ μακαρία τὴν τῶν μνησικάκων ὁδόν,
τὴν εἰς θάνατον αἰώνιον φέρουσαν.

ΟΑ'.

Περὶ τῶν ἐπ' Ἀντινόου μοναζόντων.

Ἐν Ἀντινόφ τῆς Θηβαίδος διατρίψας τέσσαρα ἔτη⁽¹⁾ ἐν
τοσοῦτῳ χρόνῳ γινῶσιν εἴληφα πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναστηρί-
ων⁽²⁾ καθέξονται μὲν γὰρ ἀμφὶ τὴν πόλιν ἄνδρες ὡς χίλιοι

1) Ὁ Παλλάδιος ἐξορισθεὶς εἰς Αἴγυπτον, ὡς φίλος τοῦ Χρυσοστόμου, διέμει-
νεν ἐν Σούγῃ (νῦν Ἀσουάν) καὶ Ἀντινόφ (νῦν Σαῆχ Ἀπαδὲ) ἀπὸ τοῦ 406—412.

2) Ἐνταῦθα ἐν Ἀντινόφ διέμεινε καὶ Ἡλίας τις πρεσβύτης (κεφ. κα' τῆς κατ'
Αἴγυπτ. μοναχ. ιστορίας) πλησίον δὲ αὐτῆς ἐν τοῖς ἔργοις Ἑρμοπόλεως ἦν καὶ
ὁ Ἀββᾶς Ἀπολλῶς (κεφ. ε'), παρὰ τὴν ἑποίαν διήρχε καὶ μοναστήριον τῶν Γε-
βεννησιωτῶν (κεφ. στ') καὶ Βίον ἁγίου Παχωμίου § 86. Ἐρ. χάρτην.

διακόσιοι, ταῖς χερσὶν ἀποζῶντες, εἰς ἄκρον ἀσκούμενοι τὴν ἀρετήν. Ἐν τούτοις εἰσι καὶ ἀναχωρηταὶ ἐν ταῖς σπηλαίοις τῶν πετρῶν ἑαυτοὺς ἐγκαθεύραντες.

ΟΒ΄.

Περὶ Σολομώντος.

Ἐν οἷς ἐστὶ Σολομών τις ἀναχωρητῆς, πρῶτατος καὶ σώφρων ὑπάρχων, χάρισμα ἔχων ὑπομονῆς· ὃς ἔλεγεν ἔχειν πεντηκοστὸν ἔτος ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐπαρκέσας ἑαυτῷ ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν καὶ ἐκμαθῶν πᾶσαν ἀγίαν Γραφήν.

ΟΓ΄.

Περὶ Δωροθέου.

Δωρόθεος ἐν ἄλλῳ σπηλαίῳ οἰκῶν πρεσβύτερος, εἰς ὑπερβολὴν ἀγαθώτατος, καὶ αὐτὸς ζήσας τὸν ἀνεπίληπτον βίον, πρεσβυτερίου ἠξιωμένος καὶ λειτουργῶν τοῖς ἀδελφοῖς ἐν τοῖς σπηλαίοις. Τούτῳ ποτὲ τῷ ἀφιλαργύρῳ τὸν τρόπον Μελανίον ἢ νεωτέρα τῆς μεγάλης Μελανίου ἐγγόνῃ—περὶ ἧς ὕστερον λέξω—ἀπέστειλε νομίσματα πεντακόσια παρακαλέσας αὐτὸν ἐκεῖνα διακονῆσαι τοῖς ἐκεῖσε ἀδελφοῖς. Ὁ δὲ τρία νομίσματα λαβὼν παρέπεμψε τὰ λοιπὰ Διοκλῆ τῷ ἀναχωρητῇ, ἀνδρὶ γνωστικωτάτῳ λέγων, ὅτι σοφώτερός μού ἐστὶν ὁ ἀδελφός Διοκλῆς, καὶ δύναται αὐτὰ ἀβλαβῶς διοικῆσαι, ἐπιστάμενος μᾶλλον ἐμοῦ τοὺς εὐλόγως ὀφειλοντας ἐπικουρηθῆναι, ἐγὼ γὰρ τούτοις ἀρκοῦμαι.

ΟΔ'.

Περὶ Διοκλῆ.

Οὗτος δὲ Διοκλῆς ἀπὸ γραμματικῆς μὲν ἀχθεῖς τὰ πρῶτα, εἰς ὕστερον δὲ δοὺς ἑαυτὸν εἰς φιλοσοφούμενα, τῷ χρόνῳ τῆς χάριτος αὐτὸν ἐλκυσάσης εἰς τὴν οὐράνιον φιλοσοφίαν· εἰκίστον τοίνυν ἔγδοον ἔτος ἄγων τῆς ἡλικίας, ἀπετάξατο μὲν τὴν τῶν ἐγκυκλίων παιδευμάτων, συνετάξατο δὲ τῶν οὐρανίων τοῦ Χριστοῦ μαθημάτων, καὶ αὐτὸς ἔχων τριακοστὸν πέμπτου ἔτος ἐν τοῖς σπηλαίοις. Οὗτος ἔλεγεν ἡμῖν, ὅτι νοῦς ἀποστάς τῆς τοῦ Θεοῦ θεωρίας κατ' ἔννοιαν, ἢ δαίμων γίνεται ἢ κτήνος. Ἡμῶν δὲ προσφιλοπευστοῦντων τὸν τρόπον ὃν εἶπεν, ἔλεγεν οὗτος, ὅτι νοῦς θεωρίας Θεοῦ ἀναχωρήσας, ἐξ ἀνάγκης ἢ τῷ τῆς ἐπιθυμίας δαίμονι περιπίπτει, τῷ ἄγοντι εἰς ἀκολασίαν, ἢ τῷ θυμικῷ πνεύματι· περιπίπτει· πονηρῷ, ὅθεν αἱ ἄλογοι τίκονται ὄρμαί. Καὶ τὴν μὲν ἀκόλαστον ἐπιθυμίαν ἔλεγεν εἶναι κτηνώδη, τὸν δὲ θυμὸν κίνησιν δαιμονιώδη. Ἐμοῦ δὲ ἀντιλέγοντος, ὅτι πῶς δυνατόν ἐστιν εἶναι νοῦν ἀνθρώπινον ἀδιαλείπτως μετὰ Θεοῦ; ἔλεγεν οὗτος, ὅτι ἐν ᾧ διανοήματι ἢ πράγματι τυγχάνουσα ἢ ψυχῇ μόνον, εἰ εὐσεβεῖ λογισμῷ καὶ θεῷ, μετὰ Θεοῦ ἐστι.

[Στάσις].

ΟΕ'.

Περὶ Καπίτωνος.

Τούτου τοῦ γενναιοτάτου ἀθλητοῦ πλησίον κατόκει Καπίτων τις ἀπὸ ληστῶν, γεγονώς μοναχὸς δοκιμώτατος. Οὗτος πενήτηντα ἔτη πληρώσας ἐν τοῖς σπηλαίοις ἀπὸ τεσσάρων μιλίων τῆς πόλεως Ἀντινόου οὐκ ἀπῆλθεν ἀπὸ τοῦ σπηλαίου ἑαυτοῦ οὐδὲ μέχρι τοῦ ποταμοῦ τοῦ Νεῖλου, λέγων· Μήπου δύνασθαί μοι συντυγχάνειν τοῖς ὄχλοις τῷ ἀκμὴν ἀντιπράττειν αὐτῷ τὸν ὑπεναντίον.

ΟΣΤ'.

Περὶ ἀναχωρητοῦ οἴστρω κενοδοξίας ἐμπαιχθέντος.

Ἐγγὺς τούτων ἐωράκαμεν ἕτερον ἀναχωρητὴν ἑμοίως καὶ αὐτὸν ἐνοικεῦντα σπηλαίοις. Οὗτος οἴστρω κενοδοξίας ἐμπαιχθεὶς ὑπὸ δνειράτων, ἀντενέπαιζε τοῖς πρὸς αὐτὸν παραγινομένοις καὶ ἀπατωμένοις ἄφρων γεγενώς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, τοῖς ἐνυπνίοις ἀναπτερούμενος, ἀνέμους ποιμαίνων (Παροιμ. ιθ'. 12) καὶ διώκων σκιάς. Καὶ τὴν μὲν κατὰ τὸ σῶμα σωφροσύνην ἐκέκτητο, καὶ διὰ τὸ γῆρας λοιπὸν καὶ διὰ τὸν χρόνον, τάχα δὲ καὶ διὰ τὴν κενοδοξίαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀρετὴν φρένα ἀπώλεσε διαφθαρεὶς ὑπὸ τῆς ἀκαθάρτου κενοδοξίας, καὶ ἐξοκέλας δι' αὐτῆς τῆς ἐνθέσμου πολιτείας.

ΟΖ'.

Περὶ Ἀματαλίδος.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Ἀντινόου μοναστήριά εἰσι γυναικῶν ἑξήδεκα, κατορθουσῶν πολιτείαν ἀρίστην, ἐν οἷς συντετύχηκα τῇ δούλῃ τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι Ἀματαλίδι, γραῖδι ὀγδοήκοντα ἔτη ἐχούσῃ ἐν τῇ ἀσκήσει, ὡς καὶ αὐτὴ καὶ αἱ γειτιῶσαι αὐτῇ διηγοῦντο. Ταύτη συνήκουν ἐξήκοντα νεάνιδες παρθένοι, τὸν τῆς ἀσκήσεως καθαρῶς ἐξανύουσαι δρόμον, τῇ ταύτης τῆς καλογήρου διδασκαλίᾳ, αἵτινες τοσοῦτον αὐτὴν ἠγάπων πάσαι, ὡς μηδὲ κλειδα ἐφῆσταναι ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐκεῖνῃ, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ κρατεῖσθαι πάσας ὑπὸ τῆς ἀμέτρου ταύτης ἀγάπης, καὶ τῇ ἐνθέῳ ταύτης διδασκαλίᾳ, εἰς ἀφθαρσίαν μετασχηματιζόμεναι. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἤγλασεν ἀπαθείας ἡ γραῦς, ὡς εἰσελθόντι μοι καὶ καθεσθέντι, ἐλθοῦσα συγκαθεσθῆναι μοι, καὶ

τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐπιθεῖναι τοῖς ὤμοις μου, ὑπερβολῇ παρρησίας τῆς εἰς Χριστόν.

ΟΗ.

Περί Ταῶρ Παρθένου.

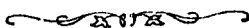
Ἐν τούτῳ τῷ μοναστηρίῳ παρθένος μαθήτρια ταύτης Ταῶρ ὀνόματι, ἔχουσα τριάκοντα ἔτη ἐν τῷ μοναστηρίῳ, ἱμάτιον καινὸν ἢ μαφόριον ἢ ὑπόδημα οὐδέποτε λαβεῖν ἠθέλησε, λέγουσα, ὅτι οὐ χρεῖαν ἔχω, ἵνα μὴ καὶ προελθεῖν ἀναγκασθῶ. Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι πᾶσαι κατὰ Κυριακὴν προέρχονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χάριν τῆς κοινωνίας, ἐκείνη δὲ μένει ρακοδυτοῦσα ἀδιαιλίπτως ἐν τῇ μονῇ, ἐν τῷ ἔργῳ καθεζομένη. Οὕτω δὲ εὐφροσύνην εἶχε τὴν ὄψιν, ὡς ἐγγὺς γίνεσθαι καὶ τὸν πάνυ στερεὸν ἀπατάσθαι τῷ ταύτης κάλλει, εἰ μὴ φρουρὸν εἶχεν ὑπερβάλλοντα τῷ κάλλει τὴν σωφροσύνην, εἰς αἰδῶ καὶ φόβον ἄγουσα τῇ κοσμιότητι τοῦ ἡθους καὶ τὸν εἰς ἄγαν ἀκόλαστον ὀφθαλμόν. [Στάσις].

ΟΘ.

Περί Παρθένου μὴ προερχομένης.

Ἄλλη τις ἐν ἀληθείᾳ παρθένος τῷ τῆς ἀσκήσεως ἔργῳ νηφόντως προσέχουσα ἐμοὶ γειτνιώσα, ἧς τὴν ὄψιν οὐχ ἐώρακα, προήλθε γὰρ αὕτη οὐδέποτε, ὡς λέγουσιν, ἀφοῦ ἀπετάξατο, πληρώσασα ἐξήκοντα ἔτη ἐν τῇ ἀσκήσει μετὰ τῆς ἰδίας μητρός· εἰς ὕστερον δὲ μελλούσης αὐτῆς μεταβαίνειν τὸν βίον πρὸς τὴν ζωὴν τὴν ἀκήρατον, παραστάς τῇ ἀνδρείᾳ ὁ κατὰ

τὸν τόπον ἐκεῖνον ἅγιος μάρτυς ὀνόματι Κόλλουθος⁽¹⁾, λέγει αὐτῇ· Σήμερον μέλλεις ὀδεύειν πρὸς τὸν δεσπότην σου καὶ ὄραν ἅπαντας τοὺς ἁγίους· ἐλθοῦσα οὖν ἀρίστησον μεθ' ἡμῶν ἐν τῷ μαρτυρίῳ. Ἀναστᾶσα οὖν ὄρθρου ἢ μακαρία καὶ ἐνδυσάμενη, καὶ λαβοῦσα ἄρτον καὶ ἐλαίας καὶ λεπτὰ λάχανα ἐν τῇ ἑαυτῆς σπυρίδι, ἐξεληθοῦσα ἀπήλθεν εἰς τὸ μαρτύριον, ἢ τοσαῦτα ἔτη μὴ προσελθοῦσα. Προσευξαμένη καὶ καθεσθεῖσα, καιρὸν ἐπιτήδειον πρὸς τὸ γεύσασθαι ἐπετίθει παραγενομένης δὲ τῆς ἐνάτης καὶ τῆς τοῦ φαγεῖν ὥρας ἐνστάσης, μηδεὶς ἔνδον ὑπάρχοντος, τεθεικυῖα τὰ βρώματα προσκαλεῖται τὸν μάρτυρα, λέγουσα· Εὐλόγησόν μου τὰ βρώματα ἅγιε Κόλλουθε, καὶ συνδευσατόωσάν μοι αἱ πρεσβεῖαί σου, καὶ καθεσθεῖσα ἔφαγε. Καὶ πάλιν προσευξαμένη ἤλθε περὶ ἡλίου δυσμᾶς εἰς τὸν οἶκον, καὶ δίδωσι τῇ ἑαυτῆς μητρὶ σύγγραμμα Κλήμεντος τοῦ Στρωματέως εἰς τὸν προφήτην Ἀμῶς⁽²⁾, καὶ λέγει αὐτῇ· Δὸς τούτῳ τῷ ἐπισκόπῳ τῷ ἐξωρισμένῳ, καὶ εἶπε αὐτῷ, εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὀδεύω γὰρ πρὸς τὸν Κύριόν μου, καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ μὴ πυρέξασα μὴ κεφαλαλγῆσασα, ἀλλ' ἑαυτὴν ἐνταφιάσασα εἰς χεῖρας Θεοῦ τὸ πνεῦμα παρέθετο.

Π'.

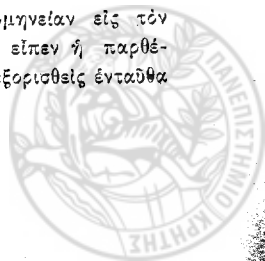
Περὶ Μελανίης τῆς μικρᾶς καὶ Ἀλβίνης τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ Πινιανοῦ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.

Ἐπειδὴ δὲ προὔπεσχόμην ἀνωτέρω⁽³⁾ διηγήσασθαι περὶ

1) Ὁ ἅγιος μάρτυς Κόλλουθος ἢ Ἀκόλουθος, κατὰ τὸν Συναξαριστὴν, ἐορταζόμενος τῇ 19 Μαΐου, ἐκομίσαστο τὸν μαρτυρικὸν στέφανον ἐπὶ Μαξιμιανοῦ (290). ἐν Ἐρμουπόλει τῆς Θηβαίδος.

2) Τὸ σύγγραμμα τοῦτο τοῦ Κλήμεντος, περιέχον ἴσως ἐρμηνεῖαν εἰς τὸν προφήτην Ἀμῶς, δὲν διεσώθη, ὃ δὲ ἐξωρισμένος ἐπίσκοπος, εἰς ὃν εἶπεν ἡ παρθένος νὰ δοθῇ τὸ σύγγραμμα, ἴσως εἶναι αὐτὸς ὁ Παλλάδιος, ὅστις ἐξορισθεὶς ἐνταῦθα διέμεινε 4 ἔτη (ὄρ. κεφ. σκ').

3) Ὁρ. κεφ. σγ'.

τῆς παιδὸς Μελάνης⁽¹⁾, ἀναγκαῖον τὸ χρέος ἀποδοῦναι μοι νῦν οὐ γὰρ δίκαιον ὑπεριδόντας ἡμᾶς τὸ ταύτης νεώτερον ἐν σαρκὶ τοσαύτην ἀρετὴν ἀστηλίτευτον καταλείψαι, γραΐδων τάχα συνειπῶν καὶ σπουδαίων ταύτην πολὺ μᾶλλον διαφέρουσαν, τὴν νέαν τρίνου ἐν ἡλικίᾳ, πρεσβύτην δὲ τῇ γνώμῃ τῆς εὐσεβείας. Ταύτην βίᾳ μὲν οἱ γεννήσαντες ἤγαγον πρὸς γάμον, ζεύξαντες αὐτὴν τῷ πρώτῳ τῆς Ρώμης, ἥτις ἀεὶ τοῖς διηγήμασι τῆς ἑαυτῆς μάμμης νυττομένη, ἐπὶ τοσοῦτον ἐκεντρώθη ὡς μηδὲ δυνηθῆναι ἐξυπηρετήσεσθαι τῷ γάμῳ. Γενομένων γὰρ αὐτῇ δύο παιδίων ἀρρένων, καὶ τῶν δύο τελευταῖαντων, εἰς τοσοῦτον μῖσος τοῦ γάμου ἤλασεν, ὡς εἰπεῖν τῷ ἑαυτῆς ἀνδρὶ Πινιανῶ⁽²⁾ τῷ υἱῷ Σευήρου τοῦ ἀπὸ ἐπάρχων, ὅτι εἰ μὲν⁽³⁾ αἰρήσαι συνοικεῖσθαι μοι κατὰ τὸν τῆς σωφροσύνης λόγον, καὶ δεσπότην σε οἶδα καὶ κύριον τῆς ἐμῆς ζωῆς ὁμολογήσω σε· εἰ δὲ βαρὺ σοι τοῦτο ὡς νεωτέρῳ φαίνεται, πάντα μου λάβε τὰ πράγματα καὶ μόνον τὸ σῶμά μου ἐλευθέρωσον, ἵνα πληροφορήσω μου τὴν κατὰ Θεὸν ἐπιθυμίαν, κληρονόμος γεναμένη τῆς κατὰ Θεὸν ἀρετῆς τῆς ἐμῆς μάμμης, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἔχω· εἰ γὰρ ἐβούλετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ διάγειν καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀπολαύειν, οὐκ ἂν μευ ἔλαβεν ἄωρα τὰ τεχθέντα παιδιά. Ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ζυγομαχοῦντων, εἰς ὕστερον ὁ Θεὸς κατοικτειρήσας τὸν νέον, ἐνέθηκεν καὶ τούτῳ ἕηλον θεοσεβείας, ὡς ἀποτάξασθαι πάσῃ τῇ ὕλῃ τοῦ κόσμου,

1) Τὴν ἐτήσιον μνήμην τῆς ἁγίας Μελάνης τελεῖ ἡ ἐκκλησία τῇ 31 Δεκεμβρίου. Τὸ ἐλληνικὸν κείμενον τοῦ βίου αὐτῆς ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τῶν Βολλανδιστῶν (Annal. Boll. τόμ. 22), ἐν δὲ τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν ἁγίων γυναικῶν, συγγραφέντων ὑπὸ τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαίου, ἀπαντῶνται τρεῖς ἀποφθέγματα αὐτῆς.

2) Ἀπινιανῶ φέρεται ἐν τῷ βίῳ τῆς νεωτέρας Μελάνης.

3) «Εἰ μὲν βούλει, κύριέ μου, ἀγνεύειν σὺν ἐμοὶ καὶ κατὰ τὸν τῆς σωφροσύνης συνοικισθῆναι μοι νόμον, καὶ κύριόν σε καὶ δεσπότην τῆς οἰκείας ζωῆς ἐπιγράφω· εἰ δὲ τοῦτό σοι ἐπαχθὲς καταφαίνεται καὶ οὐκ ἰσχύεις ἐνέργειαν τὴν πύρωσιν τῆς νεότητος, ἰδοὺ πρόκεινται σοι ἅπαντά μου τὰ ὑπάρχοντα, ὧν ἐντεῦθεν ἤδη δεσπότης γενόμενος χρήσει καθὼς βούλει· μόνον τὸ σῶμά μου ἐλευθέρωσον, ἵνα τοῦτο σὺν τῇ ψυχῇ μου ἄσπιλον παραστήσω τῷ Χριστῷ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὴν φοβεράν· οὕτω γὰρ πληροφορήσω τὴν κατὰ Θεὸν ἐπιθυμίαν» (Βίος ἁγίας Μελάνης κεφ. 1).

ὡς πληρωθῆναι τὸ γεγραμμένον τοῦ Ἀποστόλου ρητόν· «Τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας ἄνερ· εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;» (Α΄ Κορινθ. ζ'. 16). Γημμαμένη οὖν δεκατριῶν ἐτῶν καὶ συζήσασα τῷ ἀνδρὶ ἑπτὰ ἔτη, τῷ εἰκοστῷ ἔτι ἀπετάξατο⁽¹⁾. Καὶ πρῶτον μὲν πάντα αὐτῆς τὰ σηρικὰ ὠμοφόρια καλύμματα τοῖς θυσιαστηρίοις ἐδωρήσατο⁽²⁾, τοῦτο δὲ πεποίηκε καὶ ἡ σεβασμιωτάτη Ὀλυμπιάς, τὰ δὲ λοιπὰ σηρικὰ ἐνδύματα συγκόψασα ἐποίησεν ἐκκλησιαστικά· ἐπιπλα. Τὸν δὲ ἄργυρον καὶ τὸν χρυσοῦν⁽³⁾ ἐμπιστεύσασα Παῦλω τινὶ πρεσβυτέρῳ μοναχῷ Δαλματησίῳ, ἀπέστειλεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, Αἰγύπτῳ τε καὶ Θηβαΐδι νομίσματα μύρια, εἰς Ἀντιόχειαν καὶ τοῖς μέρεσι ταύτης νομίσματα μύρια, Παλαιστίνῃ νομίσματα μύρια, πεντακισχίλια ταῖς ἐν ταῖς νήσοις ἐκκλησίαις, καὶ πᾶσιν τοῖς ἐν ταῖς ἐξορίαις νομίσματα μύρια, ταῖς κατὰ δύοσιν ἐκκλησίαις⁽⁴⁾ καὶ μοναστηρίοις καὶ ξενοδοχείοις καὶ πᾶσι τοῖς ἐνδεομένοις δι' ἑαυτῆς χορηγήσασα καὶ χορηγοῦσα τούτων τετραπλασίονα, ὡς ἐπὶ Θεοῦ ἐξαρπάσασα ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος Ἀλαρίχου τῇ ἑαυτῆς πίστει. Ἠλευθέρωσε δὲ τὰ βουληθέντα ἀνδράποδα ὀκτακισχίλια, τὰ λοιπὰ γὰρ οὐκ ἠβουλήθησαν, ἀλλ' ἠρήσαντο μᾶλλον δουλεῦσαι τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς⁽⁵⁾, ᾧ παρεχώρησε δοῦσα ἐκάστῳ ἀπὸ τριῶν νομισμάτων,

1) Νομφεθεῖσα ἡ Μελάγη τῷ 396—7, ἀπετάξατο τῷ 403—4.

2) «Πᾶσάν τε αὐτῶν τὴν ὀλοσήρικον στολὴν πολλὴν οὖσαν καὶ βαρύτιμον, θυσιαστηρίοις ἐκκλησιῶν τε καὶ μοναστηρίων προσήνεγκαν τὸν δὲ ἄργυρον αὐτῶν, πολὺν σφόδρα τυγχάνοντα, συγκόψαντες θυσιαστηρία τε καὶ κειμήλια ἐκκλησιαστικά καὶ ἕτερα ἀναθήματα τῷ Θεῷ ἐποίησαν» (ἐνθ. ἀν. κερ. 19).

3) «Ἄπερ εὐθέως ἀρξάμενοι προθύμως ἐμέριζον, ἅγιοις ἀνδράσι τῆς ἐλεημοσύνης διακονίαν ἐγχειρίζοντες ἀπέστειλλον ἐν ἄλλαις χώραις δι' ἐνὸς μὲν μυριάδας τέσσαρας, δι' ἑτέρου δὲ τρεῖς, δι' ἄλλου δὲ δύο καὶ ἑτέρου μίαν καὶ τὰ λοιπὰ καθὼς συνήργει ὁ Κύριος (ἐνθ. ἀν. κερ. 15).

4) «Ποία γὰρ πόλις ἢ πατρις ἄμοιρος τῶν μεγίστων αὐτῶν εὐποιῶν γεγένηται, ἐὰν εἴπομεν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν λοιπὴν Συρίαν, Παλαιστίνην τε πᾶσαν καὶ τὰ μέρη τῆς Αἰγύπτου καὶ Πενταπόλεως; καὶ ἵνα μὴ πολλὰ λέγωμεν, πᾶσα ἢ δύοσιν καὶ πᾶσα ἢ ἀνατολῇ τῶν μεγίστων αὐτῶν εὐποιῶν μετείληφεν» (ἐνθ. ἀν. κερ. 19).

5) Σευῆρος ἔ Πινιανοῦ ἀδελφός «ἀνέπεισεν τοὺς δούλους αὐτῶν εἰπεῖν, ὅτι

πάντα τὰ κτήματα ἐν Σπινίαις καὶ Ἀκυτανίᾳ καὶ Ταρακωνησίᾳ καὶ Γαλλίαις διαπωλήσασα⁽¹⁾, τὰ ἐν Σικελίᾳ καὶ Καμπανίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἑαυτῇ καταλέλοιπεν εἰς χορηγίαν μοναστηρίων, καὶ πάντων τῶν προσδεσμένων. Αὕτη ἡ σοφία τῆς θεοφιλεστάτης καὶ πρεσβυτικῶν νοῦν ἔνθεον ἀνειληφύιας περὶ τῆς ὕλης τοῦ φορτίου τῶν χρημάτων Μελανίης τῆς νέας. Ἡ δὲ ἄσκησις αὐτῆς ἐστὶ τοιαύτη· Ἦσοι:ε μίαν παρὰ μίαν, — ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς καὶ ὑπὲρ πέντε — εἰς ἑφημερίαν ἑαυτὴν τάξασα τῶν ἑαυτῆς δουλίδων, ἃς συνασκητρίας εἰργάσατο.

Ἐχει δὲ μεθ' ἑαυτῆς καὶ τὴν μητέρα Ἀλβίαν ἀσκουμένην ὁμοίως, καὶ διασκορπίζουσιν ὁμοίως κατ' ἰδίαν πάλιν τὰ ἴδια χρήματα. Εἰσὶν οὖν οἰκιστῆραι ἐν ἀγροῖς, ποτὲ ἐν ταῖς Σικελίαις, ποτὲ ἐν ταῖς Καμπανίαις⁽²⁾, μετὰ εὐνοῦχων δεκαπέντε καὶ παρθένων καὶ δουλίδων. Ὅμοίως καὶ Πινιανὸς, ὁ ποτὲ ἀνὴρ αὐτῆς, νῦν δὲ τῆς ἀρετῆς συνεργὸς ἐμόφρων, συνασκούμενος μετὰ μοναζόντων τριάκοντα, καὶ ἀναγινώσκων τὰς θείας Γραφὰς καὶ περὶ κήπον μετεωρίζομενος καὶ [περὶ σεμνάς] συντυχίας. Οὐ μικρῶς δὲ καὶ ἡμᾶς πλείονας ὄντας ἐτίμησαν ἀπελθόντας εἰς Ρώμην διὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην τὸν ἐπίσκοπον, ἀναπαύσαντας ἡμᾶς καὶ ξενοδοχεῖα καὶ ἐψεδίοις δαφιλεστάτοις, μετὰ πολλῆς χαρᾶς καρπούμενοι τὴν αἰώνιον ζωὴν τοῖς θεοδωρήτοις ἔργοις τῆς ἀρίστης πολιτείας.

[Στάσις].

Ὅλος οὐ πιπρασόμεθα· εἰ δὲ βιασθῶμεν ἐπὶ πλείον τοῦ παραθῆναι, ὁ ἀδελφός σου Σευήρος δεσπότης ἡμῶν ἐστὶν καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ἀγοράζει» (ἐνθ. ἀν. κεφ. 10).

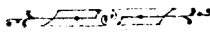
1) «Πωλήσαντες δὲ τὰ περὶ τὴν Ρώμην καὶ Ἰταλίαν [καὶ Σπανίαν] καὶ Καμπανίαν κτήματα» (κεφ. 19). Κεὶ Κατωτέρω· «πωλοῦντες τὰ κτήματα ἐν τῇ Νουμιδίᾳ καὶ Μαυριτανίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Ἀφρικῇ, ἀπέσειλαν τὰ χρήματα τὰ μὲν εἰς τὴν τῶν πτωχῶν διακονίαν, τὰ δὲ εἰς ἀγορασίαν τῶν αἰχμαλώτων» (κεφ. 20).

2) Ἐν Καμπανίᾳ ἐπισκέφθη αὐτοὺς ὁ Παλλάδιος (405), τῷ 412 ἡ Μελάνη ἡ μήτηρ αὐτῆς Ἀλβίνα καὶ ὁ Πινιανὸς ἀπῆλθον εἰς Ἀφρικὴν, τῷ 416 ἐγκαθίστανται ἐν Ἱεροσολύμοις καὶ οἰκοδομοῦσι δύο μοναστήρια, ἐν ἀνδρῶν, ἐνθα ζῆμενεν ὁ Πινιανὸς καὶ ἐν γυναικείον, ἐνθα μετὰ τὴν τελευταίην τῆς μητρὸς αὐτῆς (431) κατόψεαι ἡ Μελάνη μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου, ὅτε καὶ ἐτελεύτησεν.

ΠΑ΄.

Περὶ Παμμαχίου.

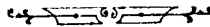
Τούτων συγγενῆς ὀνόματι Παμμαχίος⁽¹⁾ ἀπὸ ὑπάτων ἐμοί-
ως ἀποταξάμενος ἔζησε τὸν ἄριστον βίον, πάντα τὸν πλοῦτον
αὐτοῦ τὸν μὲν ζῶν διασκορπίσας, τὸν δὲ τελευτῶν τοῖς πτωχοῖς
καταλείψας πρὸς Κύριον ἀπεδήμησεν.

ΠΒ΄.

Περὶ Μακαρίου καὶ Κωνσταντίου.

Ὅμοίως καὶ Μακάριός τις ὀνόματι ἀπὸ Βικαρίας καὶ
Κωνσταντίος συγκάθεδρος γενόμενος τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐ-
πάρχων, ἄνδρες καὶ ἐπίσημοι καὶ ἐλλογιμώτατοι καὶ εἰς ἄ-
κρον φιλοθείας ἐλάσαντες· οὗς ἔτι νομίζω καὶ νῦν ἐν σαρκὶ ὑ-
πάρχειν τὸν ἄριστον τῆς πολιτείας θεσμὸν ἐξασκοῦντας, τὴν μα-
καρίαν καὶ ἀκήρατον ζωὴν ἀναμένοντας.

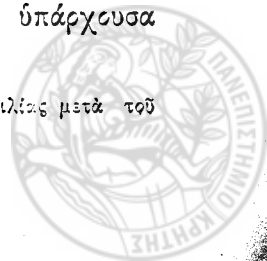

ΠΓ΄.

*Περὶ τῆς Παρθένου τῆς ὑποδεξαμένης τὸν
μακάριον Ἀθανάσιον.*

Παρθένον οἶδα ἐγὼ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἣν κατείληφα ὡς
ἑβδομήκοντα· ταύτην ὁ κληρὸς ἅπας προσεμαρτύρει, ὅτι νέα
οὖσα τῇ ἡλικίᾳ ὡς ἑτῶν εἴκοσι, σφόδρα ὠραιότατη ὑπάρχουσα

1) Ὁ Παμμαχίος γαμβρὸς ὢν τῆς Παύλας, συνεδέετο διὰ φιλίας μετὰ τοῦ
Ἱερωνύμου.

φευκτὴ ἦν τοῖς ἐναρέτοις διὰ τὸ κάλλος, ἵνα μὴ τινα μῶμον δῶ ἐξ ὑπονοίας⁽¹⁾. Ὅτε οὖν συνέβη τοὺς Ἀρειανούς⁽²⁾ συσκευάσασθαι τὸν μακάριον Ἀθανάσιον τὸν ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας δι' Εὐσεβίου τοῦ κατὰ καιρὸν πραιποσίτου ἐπὶ Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, ἀθέμιτα τούτου κατηγοροῦντες ἐσυκοφάντην.

Φεύγων οὖν ὁ μακάριος τοῦ διεφθαρμένου κριτηρίου οὐκ ἐθάρρησεν οὐδενί, οὐ συγγενεῖ οὐ φίλῳ οὐ κληρικῷ οὐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν συνήθων, ἀλλὰ εἰσελθόντων τῶν ἐπαρχικῶν αἰφνίδιον εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον καὶ ζητούντων αὐτόν, λαθῶν ἑαυτοῦ τὸ στοιχάριον καὶ τὸ βηρρίον⁽³⁾ ἐν μεσοτάτῃ νυκτὶ πρὸς ταύτην κατέφυγε τὴν παρθένον ἢ δὲ ξενισθεῖσα ἐπὶ τῷ πράγματι διεπτοίθη. Λέγει οὖν αὐτῇ τότε ὁ ἐπίσκοπος, ὅτι ἐπειδὴ ἐπιζητοῦμαι παρὰ τῶν Ἀρειανῶν ἀθέμιτα συκοφαντούμενος ὑπ' αὐτῶν, ἵνα οὖν μὴ κἀγὼ ἄλογον ἀπενέγκωμαι δόξαν καὶ εἰς ἀμαρτίαν ἐμβάλω τοὺς τιμωρήσασθαι με βουλομένους, τούτου χάριν ἐνεθυμήθην φυγεῖν. Ἀπεκάλυψεν οὖν μοι ὁ Θεὸς ταύτῃ τῇ νυκτὶ, ὅτι παρ' οὐδενὶ ἐτέρῳ δύνασαι σωθῆναι, εἰ μὴ παρ' ἐκείνῃ⁽⁴⁾. Ἀπὸ πολλῆς οὖν χαρᾶς ἐκείνη ρίψασα πάντα λογισμὸν ὅλη γαγέννηται τοῦ Κυρίου, καὶ προθύμως κατέκρυψε τὸν ἀγιώτατον ἐπίσκοπον ἐπὶ ἔτη εἴς μέχρι τῆς ζωῆς Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως. Αὕτη καὶ περὶνίπτουσα τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ τὰ περιττώματα διακονοῦσα, [καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ χρεῖας ἀπάσας

1) «Ἦν ἐπὶ τοσούτῳ κάλλει τὰς τότε γυναῖκας υπερβάλεσθαι παρειλήφμεν, ὡς θαῦμα μὲν αὐτὴν εἶναι τοῖς ὁρῶσι, φευκτέαν δὲ τοῖς ἐπιεικείαν καὶ σαφροσύνην ἐπαγγελλομένοις, ἵνα μὴ τινα φόγον ἐξ ὑπονοίας αὐτοῖς προστρέψηται. Ἦν γὰρ καὶ ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας σεμνή τε καὶ σώφρων εἰς ἄγαν ἢ μηδὲ τῆς φύσεως συλλαμβανούσης διαζοσιμῆν εἶωθε τὸ σῶμα εἰς εὐπρόκειαν κάλλους» (Σωζομέν. ε'. 6, Νικηφόρ. Καλλιόστου ι'. 6).

2) «Ἦνίκα γὰρ ἐξ ἐπιβουλῆς τῶν Γεωργίου ἐπιτηδεῖων, προστάξαντος τοῦ βασιλέως σπουδάσας αὐτὸν συλλαβέσθαι ὁ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ταγματίων ἡγεμῶν ἀπέτυχεν... διαφυγὼν παρὰ τινα παρθένον ἱερὰν ἐν Ἀλεξανδρίῳ ἐκρύπτετο» (ἐνθ. ἀν.)

3) «Χλαμὺς δὲ ἦν ἔνιοι μαιδύην, οἱ δὲ ἐφροστίδα, οἱ δὲ βήριον καλοῦσι» (παρ' Ἀρτεμιζώρφ).

4) «Ἀθανάσιον δὲ λόγος, κατὰ θεῖαν ὄψιν ὡδὶ ὑποτεθέμεν αὐτῷ σωθῆσθαι, πρὸς ταύτην τὴν παρθένον καταφυγεῖν» (ἐνθ. ἀν.).

εἰκονομοῦσα], καὶ βιβλία χρωμένῃ καὶ παρέχουσα αὐτῷ καὶ οὐδεις ἄνθρωπος ἄλλης Ἀλεξανδρείας ἔγνω ποῦ διάγει ὁ μακάριος Ἀθανάσιος⁽¹⁾. Ὡς οὖν ἠγγέλθη ὁ θάνατος Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως⁽²⁾ καὶ ἦλθεν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοάς, σεμνῶς οὖν καὶ κοσμίως ἐνδυσάμενος πάλιν ἐν τῇ νυκτὶ εὐρέθη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ⁽³⁾ καὶ ἰδόντες αὐτὸν πάντες ἐξέστησαν ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντα τοῦτον ἀπειληγότες, ἅμα καὶ ἐγκαλοῦντες οἱ φίλοι τὴν ἀνεύρετον τούτου· κατέδυσιν τῇ ἐκείνων ἀγνοίᾳ. Ἀπελογοῖτο οὖν ὁ μακάριος τοῖς γνησίοις φίλοις αὐτοῦ, οἱ τούτου χάριν πρὸς ὑμᾶς οὐ κατέφυγον, ἵνα εὖορκον ἡμῖν ὑπάρχει⁽⁴⁾, ἄλλως δὲ καὶ διὰ τὴν ἔρευναν· κατέφυγον δὲ πρὸς ἐκείνην, πρὸς ἣν ὑποψίαν οὐδεις ἰδύνατο ἔχειν, ὡς πρὸς ὠραίαν καὶ πρὸς νεωτέραν, δύο μνηστευσάμενος καλὰ, καὶ τὴν σωτηριαν ἐκείνης—ὠφέλησα γὰρ αὐτὴν—καὶ τὴν ἐμὴν δόξαν καὶ ἀσφάλειαν⁽⁵⁾.

ΠΑ΄.

Περὶ Ἰουλιανῆς παρθένου.

Ἰουλιανή τις πάλιν παρθένος ἐν Καισαρείᾳ τῆς Καππαδο-

1) «Δι' ἀνδρείαν δὲ αὐτὸν ὑπεδέξατο καὶ διὰ φρόνησιν ἀπέσωσεν· ἐπὶ τοσοῦτον πιστοτάτη φύλαξ καὶ διάκονος σπουδαία γενομένη, ὡς πόδας αὐτοῦ νίπτειν καὶ τὰ περὶ τροφήν καὶ τ' ἄλλα πάντα, καὶ ὅσα φύσις ὑπομένειν βιάζεται ἐν ταῖς κατεπειγουσαῖς χρείαις, μόνην αὐτὴν διακονεῖσθαι προσέτι δὲ καὶ βίβλους ὧν ἔδειτο παρ' ἄλλων κομίζειν. Καὶ ἐπὶ πολλῶ χρόνῳ τούτων γενομένων μὴδένα τῶν κατοικοῦντων τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν μθεῖν» (ἐνθ. ἀν).

2) Ὁ Κωνσταντῖος ἀπέθανε τῇ 3 Νοεμβρίου τοῦ 361 ἔτους.

3) «Ἐν δὲ τῷ τότε καὶ Ἀθανάσιος τὸν πρὸ τούτου χρόνον λανθάνων (ἦν) διέτριβεν ἀγγελθείσης τῆς Κωνσταντίου τελευταίας, ἀνεφάνη νύκτωρ ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ. Ἦν δὲ τοῦτο εἰκότως παράδοξον, ἐξαπίνης ὧδε παρὰ τὴν προσοχίαν συμβίαν» (ἐνθ. ἀν).

4) «Ὡς καὶ τοῖς Ἀθανασίου ἐπιτηδεῖους μὴ ἔχειν πράγματα, εἴ τις αὐτὸς πολυπραγμαίνειν περὶ αὐτοῦ ἐπεχείρησεν ἢ ὀμνῶντι ἐβιάσατο, καὶ αὐτὸν διαλαθεῖν παρὰ ταύτῃ κρυπτόμενον, ἢ τῷ μὲν κάλλει οὐ συνεχῶρει ὑπονοεῖσθαι ἐνθάδε διάγειν τὸν ἱερέα» (ἐνθ. ἀν).

5) Τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Παλλαδίου περὶ τοῦ ἀθανασίου ἐπιβεβαιούμενον

κίας λογιωτάτη καὶ πιστοτάτη ἐλέγετο εἶναι· ἥτις Ὀριγένην τὸν συγγραφέα, φεύγοντα τὴν ἐπανάστασιν τῶν Ἑλλήνων, ἐδέξατο ἐπὶ ἔτη δύο κατακρύπτουσα, ἰδίως ἀναλώμασι καὶ τῇ δι' ἑαυτῆς ὑπηρεσίᾳ ἀναπαύουσα τὸν ἄνδρα. Εὐρον δὲ ἐγὼ ταῦτα γεγραμμένα ἐν παλαιοτάτῃ βιβλίῳ στιχηρῶ, ὅπερ ἐγγέγραπτο χειρὶ Ὀριγένους· τοῦτο τὸ βιβλίον εὐρον ἐγὼ παρὰ Ἰουλιανῇ παρθένῳ ἐν Καισαρείᾳ κρυπτόμενος παρ' αὐτῇ, ἥτις ἔλεγε παρ' αὐτοῦ Συμμάχου τοῦ ἐρμηνέως τῶν Ἰουδαίων αὐτὸ εἰληφέναι(1). Οὐ παρέργως δὲ τέθεικα καὶ ταύτας τὰς ἀρετὰς τούτων τῶν αἰοδίμων γυναικῶν, ἀλλ' ἵνα μάθωμεν, ὅτι πολυτρόπως ἐστὶ κερδαίνειν, ἐὰν ἐθέλωμεν ἐκ διαφορῶν προφάσεων.

ΠΕ'.

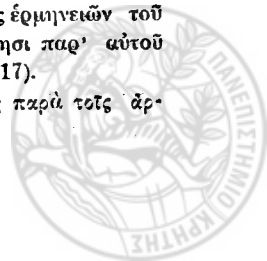
Περὶ τῆς παρθένου τῆς ἐν Κορίνθῳ καὶ τοῦ Μαγιστριανοῦ.

Ἐν ἄλλῳ βιβλιδαρίῳ, ἐπιγεγραμμένῳ Ἰππολύτου τοῦ γνωρίμου τῶν Ἀποστόλων, εὐρον διήγημα(2) τοιοῦτον, ὅτι εὐγενεστάτη τις κόρη καὶ ὠραιστάτη παρθένος ὑπῆρχεν ἐν τῇ Κορινθίων πόλει ἀσκουμένη τὸν ἐνάρετον βίον. Ταύτην κατ' ἐκεῖνο καιροῦ διέβαλον τῷ τότε δικάζοντι Ἕλληνι ὄντι ἐπὶ τῷ καιρῷ τῶν διωγμῶν, ὡς βλασφημοῦσαν καὶ τοὺς καιροῦς

καὶ ὑπὸ τοῦ Σωζομένου ἀντίκειται πρὸς αὐτὰς τὰς πληροφορίας τοῦ Ἀθανασίου (Ἀπολογ. περὶ φυγῆς § 24), καὶ ὡς δικασθεὶς οὗτος ἐκ θαύματος τῇ νυκτὶ τῆς 9 Φεβρουαρίου 356 ἐκ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Θεωνᾶ, περιεπλανᾶτο ἀπὸ ἐρήμου εἰς ἔρημον μέχρι τοῦ 362 καταδεδικασμένος ὢν εἰς θάνατον ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίου.

1) Ταῦτα δὲ ὁ Ὀριγένης μετὰ καὶ ἄλλων εἰς τὰς γραφὰς ἐρμηνειῶν τοῦ Συμμάχου σημαίνει παρὰ Ἰουλιανῆς τινος εἰληφέναι, ἣν καὶ φησι παρ' αὐτοῦ Συμμάχου τὰς βίβλους ἵποδέξασθαι (Εὐσεβ. ἐκκλ. ἱστορία. στ'. 17).

2) Οὐδεμίαν πληροφορίαν περὶ τοῦ διηγήματος τούτου διασώθη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πατέρας.

καὶ τοὺς βασιλεῖς καὶ τὰ εἶδωλα, προεπαίνουσι δὲ τὸ ταύτης κάλλος οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα κάπηλα, γυναικομανοῦντι τῷ ἄθεῳ τῶν δικαστῶν. Ὁ δὲ ἡδέως ἐδέξατο τὴν διαβολὴν τοῖς ἱππικοῖς ὠτίεισι, καὶ τοῖς θηλυμανέσι λογιμοῖσι. Προσαχθείσης δὲ ταύτης τῷ μαιφόνῳ, πολὺ πλέον τῇ ἀσωτία ἐκμέμηθεν· ὡς δὲ πᾶσαν μηχανὴν κατ' αὐτῆς ἐκίνησεν ὁ βέβηλος καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀνθρωπὸν πείσαι οὐκ ἠδυνήθη, διαφόροις αἰκίαις ταύτην τὴν γενναίαν ὑπέβαλεν. Ὡς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπέτυχε μὴ ἰσχύσας αὐτὴν ἀποστήσαι τῆς ἐμολογίας τῆς τοῦ Χριστοῦ, ἀπομανεὶς πρὸς αὐτὴν ὁ ἀνήμερος, τότε τιμωρίᾳ τοιαύτην παρέδωκε· Στήσας τὴν σώφρονα εἰς πορνεῖον ἐνετελεῖσθαι τῷ ταύτης νέμοντι λέγων, δέξαι ταύτην καὶ ἡμερήσια ἐξ αὐτῆς τρία νομίσματα ἀποκόμιζε. Ὁ δὲ εἰσπραττόμενος τὸν ἐκ τῆς αἰσχροπραγίας χρυσόν, ἐκδοτὸν ἑαυτὴν ἔστησε τοῖς βουλομένοις ἐν τῷ τοῦ μύσου ἐργαστηρίῳ. Ὡς οὖν ἔγνωσαν οἱ περὶ τὰ τοιαῦτα γυναικοῖέρακες, παρήδρευον τῷ παρανόμῳ ἐργαστηρίῳ τῆς ἀπωλείας, δίδόντες τὸν τῆς ἀτίμου ἐργασίας μισθόν, καὶ βουλόμενοι ταύτῃ τὰ πρὸς φθορὰν ὀμιλεῖν, ἢ σεμνοτάτῃ αὐτῇ καὶ τοὺς λόγους πρὸς ἀπάτην ἐκκλίνουσα, ἐκλιπαροῦσα αὐτοὺς παρεκάλει λέγουσα, ὅτι ἔλκος ἔχω τι εἰς κεκρυμμένον τόπον, ὅπερ ἐσχάτως ὄζει, καὶ δέδοικα μὴ εἰς μισός μου ἔλθητε τῷ ἀποτροπαίῳ τοῦ ἔλκου· ἔνδοτε οὖν ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἐξουσίαν μοι ἔχετε καὶ δωρεάν με ἔχειν. Τούτοις δὲ τοῖς λόγοις ἢ μακαρία πείσασα τοὺς ἀσώτους ἀπέπεμψεν ἐμμελεστάταις δεήσεσι τὸν Θεὸν δυσωπήσασα, κατανευγμέναις ἰκεσίαις τοῦτον εἰς εὐσπλαγχνίαν κατέκαμψε. Προσεσχηκῶς οὖν ὁ Θεός, ὁ τὰς ἐννοίας εἰδώς, πῶς ἐκ καρδίας ἢ σώφρων τῆς ἀγνείας ἐκήδετο, ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οἰκονόμησεν ὁ φύλαξ τῆς πάντων ἀνθρώπων σωτηρίας τοῖόνδε τι. Νεανίσκος τις Μαγιστριανός, ὠραῖος τῷ εἶδει, εὐσεβὴς τὴν γνώμην, ᾧ ἐντέθηκεν ὁ Θεὸς ζῆλον πνευματικὸν πυριφλεγῆ, ὡς καὶ θανάτου καταφρονῆσαι, ἀπελθὼν τῷ σχήματι τῆς ἀκολασίας, εἰσέρχεται ἑσπέρας πρὸς τὸν τρέφοντα ταύτας, καὶ δίδωσιν αὐτῷ πέντε νομίσματα, καὶ λέγει αὐτῷ· Συγχώρησόν μοι μείναι ταύτην τὴν νύκτα μετὰ ταύτης τῆς κό-

ρης. Εἰσελθὼν οὖν μετ' αὐτῆς εἰς τὸν ἀπόκρυφον οἶκον, λέγει αὐτῇ· Ἄνάστα σῶσον σαυτήν. Καὶ ἐκδύσας αὐτὴν τὰ ἱμάτια καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐσθῆτι μεταμφιάσας αὐτὴν τοῖς τε καμισίοις καὶ τῇ χλανίδι καὶ τοῖς ἀνδράσιν πᾶσι, λέγει αὐτῇ· Τῷ ἄκρῳ τῆς χλαμίδος περικαλυψαμένη, ἔξελθε. Καὶ οὕτω ποιήσασα, καὶ ὄλην ἑαυτὴν κατασφραγίσασα τῷ μυστηρίῳ τοῦ σταυροῦ, ἔξελοῦσα ἄφθορος τοῦ τόπου ἐκείνου καὶ ἀμίαντος παντελῶς, διέσωσται, τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ τοῦ νεανίσκου αἰτίᾳ, τοῦ τῷ ἰδίῳ αἵματι τῆς ἀτίμου φθορᾶς ἀπκλλάξαντος. Τὴν δ' ἄλλην ἡμέραν ἐγνώσθη τὸ δράμα, καὶ προσηγάθη ὁ Μαγιστριανὸς τῷ θηριωδεστάτῳ δικαστῇ· ἀνακρίνας δὲ τὸν γενναῖον ἀθλητὴν τοῦ Χριστοῦ ὁ ἀνήμερος, καὶ πάντα μαθὼν, θηρίοις τοῦτον παραβληθῆναι ἐκέλευσεν, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ ὁ μισόκαλος δαίμων καταισχυθῇ· νομίσας γὰρ τὸν ἀνδρείον τιμωρίᾳ ἀθεμίτην περιβαλεῖν, διπλοῦν μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ τοῦτον ἀπέφηνε, καὶ ὑπὲρ τῆς εὐσεβοῦς ἑαυτοῦ καὶ ἀθανάτου ψυχῆς ἀθλήσαντα γενναίως, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀοιδίμου ἐκείνης καὶ μακαρίας ἀθλητικῶς τοῖς πόνοις ἐγκαρτερήσαντα, διὸ καὶ διπλῆς τῆς τιμῆς παρὰ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων στεφάνων παρὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπίας ἠξιώθη. [Στάσις].

ΠΣΤ.

Περὶ Σευήρου τοῦ ἀπὸ κομήτων.

Ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Γαλατίας ἐν αὐτῇ τῇ πόλει περιέτυχεν Σευήρῳ τινὶ λαμπροτάτῳ ἀπὸ κομήτων οὖν τῇ τούτου ἐλευθέρῳ Βοσπορίᾳ, ὧν καὶ πείραν ἔσχον οἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον ἐλπίδων χρηστῶν ἐπληρώθησαν, ὡς καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν παραλογίσασθαι, ἔργῳ τὰ μέλλοντα βλέποντες. Τὰς γὰρ προσόδους τῶν χωρίων ἀναλίσκουσιν εἰς τοὺς δεομένους, ἔχοντες τέσσαρας υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας, οἷς οὐδὲ κτήμα ἐπέδιδον, παρεκτὸς τῶν γεγαμηκότων, λέγοντες τοῖς λοιποῖς τῶν τέκνων, ὅτι μετὰ τὴν ἡ-

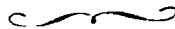
μετέραν ἀποβίωσιν πάντα ἐστὶν ὑμέτερα, ἐνῷ δὲ περίεσμεν τοὺς καρποὺς τῶν κτημάτων ἡμεῖς κομισόμεθα, διανεμόντες ἐκκλησιαίαις καὶ μοναστηρίοις καὶ ξενοδοχείοις καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις. Ἐν οἷς καὶ τοῦτο ἐν αὐτοῖς ἐνάρετον ὑπῆρξεν· Λιμοῦ γεναμένον μεγάλου καὶ κατὰ σπλάγγων χωροῦντος πάντων ἀνθρώπων, τότε ἐκεῖνοι τὰς αἱρέσεις τὰς ἐκεῖσε εἰς ὀρθοδοξίαν μετήνεγκαν. Ἐν γὰρ πολλοῖς χωρίοις τοὺς σιτοβολῶνας αὐτῶν ἀνοίξαντες παρέσχον εἰς διατροφὴν τοῖς πεινῶσιν, ὡς ἐκ τῆς τούτων ἀφάτου φιλανθρωπίας, εἰς μίαν συμφωνίαν τῆς ὀρθῆς πίστεως τοὺς τὰς αἱρέσεις δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ τούτων ἀπλή πίστει καὶ ἀμέτρῳ εὐποιῖᾳ. Ἡ δὲ ἄλλη ἄσκησις τούτων θαυμασία· Σχῆμα σεμνότατον καθ' ὑπερβολήν, λιτότης ἐσθῆτος καὶ εὐτέλεια περὶ αὐτῆς πολλή καὶ ἀνεκφραστος, ὀλιγοδάπανοι σφόδρα, λιτότητι τροφῆς ἀποχρῶμενοι ὅσον τὸ διαζῆν, ἐξασκοῦντες τὴν εἰς Θεὸν σωφροσύνην ὑπερφυῶς, τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου ἐν ἀγροῖς διαιτῶμενοι, ἥδιστα μᾶλλον τῇ ἡσυχίᾳ προσμιλοῦντες, φεύγοντες αἰετὰς πόλεις καὶ τὰς ἐκ τούτων τικτομένας κακίας, μήποτε τῷ συνασμενισμῷ τῶν ὄχλων σπάσωσι τῶν θορύβων τῶν πολιτῶν, ἐκπίπτοντες τῆς ἐνθέου προθέσεως, διάτοι ταῦτα πάντα τὰ κατορθώματα τῆς ἐναρέτου πολιτείας τούτων τῶν μακαρίων ἐντεῦθεν ἤδη βλέπουσι τοῖς νοητοῖς ὀφθαλμοῖς τὰ ἡτοιμασμένα αὐτοῖς παρὰ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ. [Στάσις].

ΠΖ'.

Περὶ Μάγνας.

Ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Ἀγκύρα πολλοὶ μὲν εἰσὶ καὶ ἄλλοι παρθένοι ὡς χιλιάδες δύο ἢ καὶ πλείω ἀσκούμενοι τὴν ἐνθεσμον πολιτείαν τῆς ἀρετῆς, ἐγκρατεῦμενοι καὶ πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ τρόπων ἡπίων οὐζῶσαι· εἰσὶ δὲ καὶ ἐπίσημοι γυναῖ-

κας διάπρέπουσαι καὶ τὸν θεῖον ἀγῶνα μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐξανύουσαι, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ κατ' εὐλάβειαν Μάγνα(1) σεμνοτάτη γυνή καὶ δοκιμωτάτη, ἣν οὐκ οἶδα τί ἑνομάσω ἄρα παρθένον ἢ χήραν. Βία γὰρ συναφθεῖσα ἀνδρὶ παρὰ τῆς ἰδίας μητρὸς, ὅμως δελεάσασα τοῦτον διαφόροις ὑποθέσεσι, σκηπτομένη νόσους σωματικὰς, τοῦ μύσους ἄψαυστος καὶ ἀμίαντος ἔμεινεν, ὡς φασιν οἱ ταύτης ἴδιοι: ἐν οἷς μετ' ὀλιγοστὸν χρόνον, τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς, πάντων ὁμοῦ μονοκληρονόμος γεγένηται καὶ διὰ τῶν προσκαιρῶν τὰ αἰώνια ἀλλάξαμένη, λοιπὸν δὴν ἑαυτὴν προσενήνοχε τῷ Θεῷ, εἰς ἄκρον φροντίσασα τῆς ἀειμενούσης ζωῆς, προϊσταμένη σεμνῶς τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ζήσασα ἀσκητικώτατον βίον καὶ σωφροσύνης γέμοντα, τοιαύτην ἔχουσα ἀκριβῆ συντυχίαν ὡς αἰδεῖσθαι αὐτῆς τὴν αὐτοψίαν καὶ τοὺς ἐν ἐξοχῇ ἐπισκόπους ὑπερβολῇ εὐλαβείας. Αὕτη τὴν μὲν πολλὴν καὶ περιστῆν ὕλην τῷ τῆς ἀκτημοσύνης πυρὶ κατηνάλωσε, τὰς δὲ περισσευούσας χρείας ἔταξεν εἰς διακονίαν μοναστηρίοις, ξηνοδοχείοις καὶ ἐκκλησίαις, διοδεύουσιν ἐπισκόποις, ὀρφανοῖς, χήραις, καὶ πᾶσι τοῖς χρῆζουσιν ἐπικουρίας χορηγοῦσα οὐκ ἐπαύετο ἰλαρῶς ἐργαζομένη τὴν εὐσέβειαν κατὰ τὸ λεληθὸς καὶ δι' ἑαυτῆς καὶ διὰ οἰκετῶν πιστοτάτων, μὴ ἀπολιμπανομένης τῆς ἐκκλησίας, μάλιστα ταῖς νυξίν' ἐν πᾶσιν ἐργαζομένη τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀρετὴν ἐπ' ἐλπίδι τῆς αἰωνίου ζωῆς.

ΠΗ'.

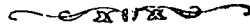
Περὶ μονάζοντος ἐλεήμονος.

Ὅμοίως ἐν ταύτῃ τῇ πόλει εὗρήκαμεν μονάζοντα, χειροτονίαν μὲν πρεσβυτέρου μὴ καταδεξάμενον δέξασθαι, ἀπὸ στρα-

1) Πρὸς τὴν ἐνταῦθα σεμνοπρεπεστάτην Μάγναν διάκονον Ἀγάρας ἀπευθύνεται ὁ ἐξ' εἰς' κεφαλαίων περὶ Ἀκτημοσύνης λόγος τοῦ Ἀλέξ. Νεῖλου (ὁρ. Πατρολογ. τόμ. 79, σ. 968—1060,

τείας ἡγμένοσ ὀλίγου χρόνου, ὅσ εἰκοστὸν ἔτοσ οὔτοσ ἐν τῇ ἀσκήσει ταύτην ἔχων τὴν πολιτεῖαν· παρέμεινε μὲν τῷ ἐπισκόπῳ τῆσ πόλεωσ ἀνδρὶ ἀγιωτάτῳ, τοσοῦτοσ δέ ἐστὶ φιλάνθρωποσ καὶ ἐλεήμων ὡσ καὶ πάντασ περιείνα· καὶ ἐλεεῖν τοὺσ δεομένουσ. Οὔτοσ οὐκ ἀμελεῖ οὐ φυλακῆσ, οὐ νοσοκομείου, οὐ πτωχείου, οὐ πλουσίου, οὐ πένητοσ, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπικουρεῖ, τοῖσ μὲν πλουσίοισ λόγουσ εὐσπλαγχνίασ παρέχων καὶ ἐλέουσ, ὡσ ἀσπλάγχχοισ καὶ ἀνελεήμοσι, τῶν δὲ ἐνδεομένων φροντίζων ἐκάστου τὰ πρὸσ τὰσ χρεῖασ, τοὺσ μαχομένουσ εἰρηνεύων, τοῖσ γυμνοῖσ χορηγῶν ἐνδύματα, τοῖσ ἀσθενούσι τὰ ἀλεξητήρια πρὸσ θεραπείαν. Οἶα δὲ φιλεῖ γίνεσθαι ἐν πάσαισ ταῖσ πόλεσι ταῖσ μεγάλαισ, ἔστω καὶ ἐν ταύτῃ· ἐν γὰρ τῇ στοᾶ τῆσ ἐκκλησίοσ πλήθοσ λωδῶν ἐστὶ κατακείμενον, ἐρασιζόμενον τὴν τροφήν τὴν ἐφήμερον, τῶν μὲν ἀγάμων, τῶν δὲ γεγαμηκότων. Συνέβη οὖν μῖασ τῶν ἡμερῶν ἐν νυκτὶ τίκτειν ἐνὸσ τούτων γυναῖκα ἐν τῇ στοᾶ καὶ αὐτὸ ἐν χειμῶνι. Βρώσῃσ οὖν αὐτῆσ καὶ ἐκκεντουμένησ ὑπὸ τῆσ ἀφορήτου ἐκείνησ δόδυνησ, ἐπῆκουσε τῆσ ὀλολυγῆσ ὁ μακάριοσ οὔτοσ προσευχόμενοσ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ καταλείψασ τὰσ συνήθεισ προσευχάσ, ἐξεληθὼν ἐπέιδε, καὶ μηδένα εὐρῶν τὸν ταύτῃ παρασθηόμενον ἐν τῇ ἀνάγκῃ ἐκείνῃ, αὐτὸσ ἰατρῖνησ τάξιν ἐπέσχεν, οὐ βδελυξάμενοσ τὸ μῦσοσ τὸ παρακολουθῶν ταῖσ τικτούσαισ τῶν γυναικῶν, ἀναισθησίαν αὐτῷ χαρισμένησ, τῆσ βαθυτάτησ ταύτησ ἐλεημοσύνησ τῆσ παρ' αὐτοῦ γεγενημένησ. Τούτοσ τὸ μὲν εἶδοσ τῶν ἱματίων, ὧν περιβέβληται, οὐκ ἔστω ἀξιον ὀβολοῦ, τὸ δὲ βρῶμα τῶν ἱματίων ἀμφήριστοσ· πυκτίῳ ἐγκύψαι οὐ καρτερεῖ, τῆσ φιλάνθρωπίασ αὐτὸν ἀπελευνούσῃσ τῶν ἀναγνώσμάτων. Βιβλίον ἐάν τισ αὐτῷ χαρίσῃται τῶν ἀδελφῶν, παραχρῆμα τοῦτο πιπράσκει, ἐπιλέγων τοῦτο τοῖσ ἐπισκῆπτουσι, διατὶ ταῦτα πωλεῖ, ὅτι πόθεν ἔχω πείσαι μου τὸν διδάσκαλοσ, ὅτι τὴν τέχνην αὐτοῦ μεμάθηκα ἀκριβῶσ, ἐάν μὴ αὐτὸν ἐκείνοσ καταχρήσωμαι εἰσ τὸ τῆσ τέχνησ κατόρθωμα· ὁ ἀθάνατοσ οὔτοσ ἐν ταύτῃ παραμείνασ τῇ πράξει ἄχρι τῆσ δεῦρο, ἀειθαλέσ μνήμησ ὄνομα πάσῃ τῇ περιοίκῳ κατέλιπεν, αὐτὸσ τὴν αἰώνιον χαρὰν ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ καρπού-

μενος, ἀπολαμβάνει τῶν μακαρίων πόνων τὰ ἄξια ἔπαθλα, πεινῶντας θρέψας ἐνθάδε καὶ γυμνοῖς περιβόλαια χαρισάμενος, νῦν παρὰ τῷ μισθαποδότῃ τῶν καλῶν ἔργων παντοδαπῆς τρυφῆς ἀπολαύων.

ΠΘ'.

Περὶ Ὀλυμπίου⁽¹⁾.

Ὀλύμπιον ἔγνω Ποντικὸν τῷ γένει ἀπὸ αἰκετικῆς τάξεως γενόμενον· οὗτος λαθραίως διαδράσας παρὰ τοῦ ἰδίου δεσπότη, κατέλαβε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ κατελθὼν ἐπὶ τὴν Ἱερικὴ εὐχῆς ἕνεκα, ἐκαθέσθη εἰς ἓνα παράδεισον, οὕτως ἀποσκληρῶς ἀσκήσας, ὡς μὴ μόνον τοὺς δαίμονας φοβεῖσθαι αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν διάβολον φρίξει αὐτοῦ τὴν πολιτείαν. Οὗτος ἐνδυσάμενος σάκκον ἀπηγῆ καὶ σιδήρα περιθέμενος, ἀπὸ Θεοφανείων ἕως Πασχῶν ἦσθιε διὰ πέντε ἡμερῶν, τὸν δὲ ἄλλον χρόνον μίαν παρὰ μίαν καὶ διὰ τριῶν. Τοῦτο δὲ αὐτοῦ θαῦμα φέρεται, ὅτι ἐξαετίαν ἀσκήσας ἐν Ἱερικῷ οὐκ ἄρτου ἤψατο, οὐκ ὀσπρέου, οὐκ ἐλαίου, οὐκ ὀπώρας, οὐχ ὕδατος, οὐ παντὸς χλωροῦ πλήν κολοκασίων μόνων ἐν τοῖς ἕξ ἔτεσιν οὐκ ἐγεύσατο ἄλλου τινός, ἐργαζόμενος ἔργον πλείστον ἐκ θαλλῶν, πειῶν μούζικας καὶ ταύτας κελεύων πωλεῖσθαι διεδίδει τοῖς δεομένοις πτωχοῖς, καὶ ἐν τοῖς ἕξ ἔτεσι τελειωθείς ἐτέθη ἐν αὐτῷ τῷ παραδείσῳ ἕως τοῦ νῦν. Εἴ τις ριγιάζεται ἢ πυρεκτιᾶ καὶ ἀφεται τοῦ μνήματος, ἀπκλάττεται πάσης ἄρρωστίας· καὶ τῶν μὲν ἰάσεων πολλοὶ ἀπολαύουσιν, οὐκ εἰδότες δὲ πόθεν. [Στάσις].

90.

Περὶ Παρθένου ἀπατηθείσης.

Ἀσκήτριά τις παρθένος συνοικοῦσα ἄλλαις δυοῖς παρθένοις

1) Τὸ διήγημα τοῦτο δὲν ἀπαντᾶται ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσιν.

ἠσκήθη ἐπὶ ἔτη ἑννέα ἢ δέκα. Αὕτη δελεασθεῖσα ὑπὸ τινος, τούτῳ συνεφθάρη, καὶ λαβοῦσα κατὰ γαστρὸς ἔτεκεν. Εἰς ἄκρον δὲ μῖσος ἐλθοῦσα τοῦ ταύτην ἀπατήσαντος, κατενόγη τὴν ψυχὴν εἰς βάθος, καὶ εἰς τοσοῦτον ἐφθασε μέτρον μετανοίας ὡς ἀνακατεργήσασαν ταύτην τῇ ἐγκρατεῖα καὶ λιμῶ θέλειν αὐτὴν ἀποκτείνειν, τοῦτο προσευχομένη μετὰ δακρύων καὶ τῷ Θεῷ δεομένη καὶ λέγουσα, ὅτι ὁ Θεὸς ὁ μέγας, ὁ βαστάζων πάντων ἡμῶν τὰ ἀμαρτήματα καὶ παντὸς τοῦ κόσμου τὴν ἄμετρον κακίαν, ὁ μὴ βουλόμενος τὸν θάνατον τῶν ἀμαρτωλῶν καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν πταιόντων, ἀλλ' ἐλεῶν τὴν πᾶσιν κτίσιν, σὸν γάρ ἐστι θέλημα τοῦ σώζεσθαι πάντας· εἰ οὖν καὶ ἐμὲ τὴν ἀπολλυμένην σωθῆναι θέλεις, ἐν τούτῳ μοι δεῖξον τὴν σὴν ἀγαθωσύνην καὶ νῦν δὸς φθάσαι ἐν ἐμοὶ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ κέλευσον συναχθῆναι τὸν καρπὸν τῆς ἐμῆς ἀνομίας τὸ συλληφθῆν ἐν ἀσελγείᾳ καὶ γεννηθῆν ἐν ἀμαρτίᾳ τῆς ἐμῆς ἀπωλείας. Ἐὰν γὰρ τοῦτο μὴ γένηται, ἢ ἀγχόνη ἔχω χρῆσασθαι ἢ ἑαυτὴν διασκευάσω· ἔνεκεν τούτου δεομένη εἰσηκούσθη, τὸ γὰρ τεχθὲν μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτησεν. Ἀπὸ οὖν τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῷ μὲν ταύτην αἰχμαλωτίσαντι οὐκέτι συνέτυχεν, ἔκδοτον δὲ ἑαυτὴν εἰς ἄκραν ἐγκράτειαν δεδωκυῖα, νοσοῦσαις καὶ λελωθημέναις ἐξυπηρετήσασα ἐπὶ τριάκοντα ἔτη, οὕτω τὸν Θεὸν δυσωπήσασα καὶ ἴλεων αὐτὸν καταστήσασα, ὡς ἀποκαλυφθῆναι τινι τῶν ἀγίων πρεσβυτέρῳ, ὅτι ἡ δεῖνά μοι μᾶλλον εὐπρέστησεν ἐν τῇ μετανοίᾳ ἢ ἐν τῇ παρθενίᾳ.

Ταῦτα δὲ γράφω, ἵνα μὴ καταφρονῶμεν τῶν πολλὰ ἀμαρτανόντων καὶ ἐκ καρδίας μετανοούντων, καθὼς καὶ ἡ μακαρία αὕτη τὴν ἑαυτῆς καρδίαν συντρίψασα καὶ ἐν ταπειναφροσύνῃ τὴν ἑαυτῆς ζωὴν κατατήξασα οὐκ ἐξουδενώθη παρὰ τοῦ Δεσπότου τῶν ταπεινῶν.

91.

Περὶ παρθένου συκοφαντησάσης τὸν ἀναγνώστην.

Πρεσβυτέρου τινὸς θυγάτηρ παρθένος ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης ἐκπεσοῦσα παρὰ τοῦ ταύτην φθείραντος, ἐδιδάχθη ἀναγνώστην τινὰ τῆς πόλεως συκοφαντῆσαι, κἀκείνῳ περιβῆναι τὴν διεφθαρμένην αἰτίαν· καὶ γεναμένη πρὸς γαστρούς, ἐταξομένη παρὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς, κατείπε τοῦ ἀναγνώστου. Ἀκούσας δὲ τοῦτο ὁ πρεσβύτερος, ταραχθεὶς ἀνήνεγκε τῷ ἐπισκόπῳ. Μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ ἐπίσκοπος συνεκρότησε τὸ ἱερατεῖον, καὶ ποιήσαντες κληθῆναι τὸν ἀναγνώστην, ἐβασάνιζον τὴν ὑπόθεσιν. Ἐρωτώμενος τοίνυν ὁ ἀναγνώστης παρὰ τοῦ ἐπισκόπου οὐχ ὠμολόγει· τὸ γὰρ μὴ πραχθῆν ὑπ' αὐτοῦ πῶς ἐνήν ρηθῆναι; ἀγανακτῶν οὖν ὁ ἐπίσκοπος, μετὰ ἐμβριθεστάτης φωνῆς ἔλεγεν αὐτῷ· Οὐχ ὠμολογεῖς σου τὸ πταίσμα· καὶ μετανοεῖς, ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε καὶ ἀκαθαρσίας μεμεστῶμένε; Ἀπεκρίθη ὁ ἀναγνώστης· Ἐγὼ δέομαί σου, τὸ ὃν εἶπον, ὅτι ἐν τούτῳ πράγμα οὐκ ἔχω, ἀναίτιος γὰρ εἰμι, καὶ τῆς ἐνοχίας τῆς πρὸς ἐκείνην· εἰ δὲ θέλετε ἀκοῦσαι τὸ μὴ ὃν ἵνα εἶπω, πέπραχα. Τοῦτο αὐτοῦ εἰρηκότος καθείλε τὸν ἀναγνώστην. Μετὰ τοῦτο προσπεσὼν παρεκάλει τὸν ἐπίσκοπον, λέγων· Εἰ τοῦτό σοι ἔδοξε, κύριε ἐπίσκοπε, ἐπειδὴ εἶπον ὅτι ναὶ ἔπταισα, τὸ εἶναί με χωρὶς τοῦ τιμίου βήματος καὶ μὴ εἶναί με ἄξιον τοῦ εἶναι κληρικὸν τῆς σῆς ἀγιωσύνης, κέλευσόν μοι αὐτὴν ἀπὸ τοῦ νῦν δοθῆναι εἰς γυναῖκα· οὔτε γὰρ ἐγὼ λοιπὸν κληρικὸς, οὔτε δὲ ἐκείνη παρθένος. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἐπίσκοπος καὶ ὁ πρεσβύτερος ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἔκδοτον αὐτὴν δεδώκασι τῷ ἀναγνώστῳ, προσδοκῆσαντες διαχεισθαι τὸν νεώτερον περὶ ταύτην, καὶ ἄλλως μὴ δύνασθαι ἀποκοπῆναι τῆς ἀληθείας. Λαθὼν δὲ αὐτὴν ὁ νεώτερος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ παρὰ τοῦ πικτρὸς αὐτῆς, ἀπαγαγὼν αὐτήν, παρακαλέσας δὲ ταύτην, παρέθετο μοναστηρίῳ γυναικῶν, παρακαλέσας τὴν αὐτόθι διάκονον τῆς ἀδελφότητος μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ τοκετοῦ αὐτῆς ἀνασχέσθαι αὐτῆς. Καὶ καταλιπὼν αὐτήν

ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὁ ἀναγνώστης, ἀπελθὼν ἐγκαθειρξεν ἑαυτὸν ἐν κελλίῳ αὐχμηρῷ, ἀναλαβὼν πολιτείαν σκληραγωγίας ἀκροτάτην, προσελθὼν τῷ Χριστῷ ἐν καρδίᾳ συντετριμμένη μετὰ πολλῶν δακρῶν καὶ στεναγμῶν, λέγων· Σὺ οἶδας, Κύριε, τὰς ἐμὰς πράξεις, ὁ ἐπιστάμενος τὰ πάντα, ὃν οὐδὲν ἔλεγκθεν, οὐδὲ ἐστὶ τις τόπος ἀπόκρυφος, ἐν ᾧ τις ἀποκρυθήσεται τῆς σῆς παντεφύρου δυνάμεως ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσθαι· σὺ μόνος βλέπεις βάθη λογισμῶν, καὶ πᾶσα ἔννοια παρὰ σοῦ ἔρᾳται ὀφθαλμοφανῶς. Σὺ ὢν ἑταστής ἐνθυμήσεων ὀξύς, δικάζεις ἀκριβῶς. Σὺ ἀδικουμένων βοηθός. Αὐτὸς εἶ συκοφαντῶν ἐλεγκτής, ᾧ οὐδὲν ἀρέσκει τῶν ἀδίκων, πᾶσα δὲ ροπή ζυγοῦ δικαιοσύνης παρὰ σοί· πάρεστι γὰρ πάντοτέ σοι φῶς ἀπρόσιτον, καὶ πᾶν ἔργον ἀνθρώπων ἐνώπιόν σου ἐστί. Τῆς οὖν σῆς ἐστί δικαίας ἀπαραλλάκτου κρίσεως ἀποφῆναι καὶ τὴν δίκην τὴν ἐμήν. Προσευχομένον οὖν τοῦ νεανίσκου ἐναργῶς καὶ τῇ νηστείᾳ προσκαρτεροῦντος ἐμμελῶς, ἐντὸς ὀλίγου χρόνου παρεγένοντο αἱ ἡμέραι τοῦ τοκετοῦ αὐτῆς· καὶ ἐνοστάσης τῆς ὥρας, παρεγένετο καὶ ἡ δικαία κρίσις τοῦ Θεοῦ, φέρουσα ἀπότομον ἐδύνην καὶ ἀφόρητον τῇ συκοφαντησάσῃ στεναγμῶν πλήθος ἀμέτρητον, ὠδίνες πόνων ἀνεκδιήγητοι, καταχθονίων κολαστηρίων ὀράσεις φοβεραί, ταύτην τὴν ἀθλίαν ἐπολιόρχουν ἰσχυρῶς, καὶ τὸ βρέφος τῆς γαστρὸς τῷ ἔγκῳ οὐ πρόεκυπτε. Παρῆλθεν ἡμέρα πρώτη καὶ δευτέρα, καὶ ὠδίνες ἀφορητότεραι ἐπέστη τρίτη καὶ τετάρτη καὶ τὸ ἄλγος πολυπλασίως χαλεπώτερον, πέμπτη καὶ ἕκτη οὖν ἐξδόμη σκοτεινῇ, καὶ ἡ ταλαίπωρος γυνὴ ἀπὸ πολλῆς ἀνοίας τῷ ἄδῃ προσωμίλει· ἐν ταύταις ἔλαις ταῖς ἡμέραις μηδὲ δόλως τροφῆς προσλαμβανομένη μὴδὲ τὸ τυχὸν ὑπνευ μετασχοῦσα, ἀλλ' οἰμωγαῖς βασάνων, πόνους ἀνηκέστοις διαδεχομένη. Μετὰ ταῦτα πάντα, ταῖς προσευχαῖς τοῦ νεανίσκου, ἢ τῆς διεφθαρμένης καὶ ψευδηγόρου ἀμειλικτος καρδία τοῖς ἀνυποίστοις πόνους καὶ ἡ ἐξομολόγησις προήλθε γοεραῖς φωναῖς βοῶσα· Οἴμοι τῇ ἀθλίᾳ, κινδυνεύω ἀπολέσθαι δυοὶ κακοῖς περιπεσοῦσα, συκοφαντία καὶ πορνεία, ἀπολέσασα τὴν παρθενίαν διχοστασία παρεδόθην, ὑπὸ ἐτέρου καταφθαρεῖσα τοῦ ἀναγνώστου κατεστάθην. [Στάσις].

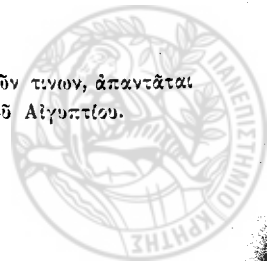
Ἀκούσασαι δὲ ταῦτα αἱ παρθένοι τοῦ μοναστηρίου, τῷ πατρὶ αὐτῆς ἀπήγγειλαν τὰ πάντα. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτῆς αἰδούμενος τοὺς πάντας ὡς μὴ καταγνωσθῆναι ἐπὶ τῇ συκοφαντίᾳ τοῖς εἰρημένοις οὐ πιστεύσας, ἤσυχασεν. Ὡς δὲ ἡ δικαία κρίσις ἐφεστῶσα, ἡ δικάζουσα τὰ πάντα, πάλιν ἐπαλλήλους ταύτη, τῇ ἀθλίᾳ ἔτικτεν ὠδίνας, λαιπὸν μὴ δυναμένη ἤσυχάσαι ἢ ζῆσαι ἢ ἀποθανεῖν καὶ τοῦ τοκετοῦ μὴ ἐκφυτώσης, ἐπιφαίνεται ἡ ὀγδόη ἡμέρα, καὶ πάλιν ἡ ἐνάτη βαθυτάτῳ σκότῳ τῶν ἀλήκτων στροφῶν ταύτην ἀμαυροῦσα. Ὡς οὖν οὐκ ἔφερον ἡ συνοδία τὰς μεγάλας ταύτης οἰμωγὰς, δρομαῖαι ἀπελθεῖσαι ἀναγγέλλουσι τῷ ἐπισκόπῳ, ὅτι ἐστὶν ἐνάτη σήμερον ἡμέρα ἡ δεῖνα ἐξομολογεῖται, ὅτι τοῦδε τοῦ ἀναγνώστου κατεστάθην καὶ ἀποκυῖσαι οὐκ ἰσχύω· ἐσυκοφάντησα γὰρ τοῦτον. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος ἀκούσας παρὰ τῶν παρθένων πάντα, πέμπει πρὸς τὸν ἀναγνώστην δύο διακόνους, δηλῶν αὐτῷ πάντα καὶ ἵνα εὐξῆται ρυοθῆναι τῆς ἀνάγκης τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα. Ὁ δὲ γενναῖος οὗτος νεανίσκος οὐδὲ ἀπόκρισιν αὐτοῖς δέδωκεν, οὐδὲ τὴν θύραν ἀνοίξας, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας εἰσῆλθεν εἰς τὴν κέλλαν, τὸν συνήθη κανόνα τῆς νηστείας ἐκπληρῶν καὶ ταῖς δεήσεσιν ἰκετεύων τὸν Θεόν. Κατακαμφθεὶς δὲ ὁ πατὴρ εἰς οἶκτον τῆς ἰδίας θυγατρὸς, ἐλθὼν πρὸς τὸν ἐπίσκοπον ἐδεήθη αὐτοῦ σφόδρα, εὐχὴν ὑπὲρ ταύτης γενέσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ γενομένης ὑπὸ πάντων προσευχῆς πρὸς τὸν Δεσπότην, οὐδὲ οὕτως ἡ ἀθλία τῆς ἀνάγκης ἐλυτρώθη, αἱ γὰρ εὐχαὶ τοῦ συκοφαντηθέντος δυσωποῦσαι τὸν Δεσπότην, ἀπετείχισαν τὰς τούτων τοῦ μὴ παραδεχθῆναι. Τούτων οὕτω γεγονότων, ἀναστὰς ὁ ἐπίσκοπος ἐπορεύθη εἰς τὴν κέλλαν, ἐν ἣ ἦν ὁ ἀναγνώστης, καὶ κρούσας τὴν θύραν, οὐκ ἔθελεν ἀνοίξει. Ἐπὶ πολὺ δὲ ἔξω τοῦ ἐπισκόπου παρεστῶτος, κἀκείνου ἔνδον ὄντος, κελεύει ὁ ἐπίσκοπος τὴν θύραν ἐπαρθῆναι· καὶ εἰσελθόντες εὗρον τὸν νεανίσκον προσευχῇ προσκαρτεροῦντα, ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἠπλωμένον, καὶ πολὺ παρακαλέσας τοῦτον ὁ ἐπίσκοπος, λέγει· Ἀδελφὲ Εὐστάθιε ἀναγνώστα, φανερωθείσης τῆς συκοφαντίας, Θεοῦ οἰκονομία, τῶν σῶν εὐχῶν εἰσακουσθεισῶν, κατοικτερίψας τὴν εἰς σὲ ἡμαρτηκυῖαν, πολὺ

καταικισθεῖσαν ταῖς μάστιξι τῶν βασάνων, λύσον τῆς ἀμαρτίας· ταῖς γὰρ σαῖς εὐχαῖς τοιαῦτα πάσχει, καὶ εἶπέ πρὸς τὸν Δεσπότην, ἵνα αὐτὴν ἐλευθερώσῃ τοῦ τοκετοῦ τῆς κοιτίας. Τοῦ δὲ αἰδιδίμου ἀναγνώστου ἅμα τῷ ἐπισκόπῳ ἐκτενῶς προσευξαμένου, παραχρῆμα ἡ ἀθλία ἠλευθερώθη τῆς ἀνάγκης, ἀποκυήσασα παιδίον, ἱκετεύουσα τοὺς πάντας ἀφεθῆναι αὐτῆς τὴν ἀνομίαν ταῖς πρεσβείαις τοῦ δικαίου· ἐν λοιπὸν πάντες εἶχον τὸν γενναῖον ἐν τάξει τῶν μαρτύρων. Πάσης γὰρ μερίμνης ἑαυτὸν ἐλευθερώσας, εἰς ἄκραν πολιτείαν τῆς ἀρετῆς ἀνήλθεν, ὡς καὶ χαρίσματος πνευματικοῦ τοῦτον καταξιωθῆναι⁽¹⁾.

Ταῦτα δὲ ἐγράψαμεν, ἵνα μηδεὶς συκοφαντήσας περιπαγῆ τοῖς δικτύοις τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐμπέσῃ εἰς ὠδίνας ἀφορήτους τέως τῆς σαρκός, καθὰ καὶ ἡ προλεχθεῖσα ψευδοτικός, μετὰ δὲ τὴν ἐνευθεν τοῦ σώματος ἀπαλλαγὴν παραδοθῆ ῥολαστηρίαις αἰωνίοις καὶ ἀτελευτήτοις. Ὁ γὰρ συκοφαντῶν παροργίζει τὸν Θεόν, ὁ δὲ συκοφαντούμενος καὶ ὑποφέρων εὐλαβῶς, καὶ εὐχαῖς ἐπιτρέπων τὴν φανέρωσιν καὶ ἀναμένων τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ ὁ στεφανίτης οὗτος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ ἐνταῦθα κατὰ κράτος δοξασθεὶς καὶ τῶν αἰωνίων στεφάνων καταξιωθείς. Μάθωμεν οὖν ἀκριβῶς τὴν ἀήττητον δύναμιν τῆς εὐχῆς, τῆς τοὺς ἐν πίστει στηριζούσης καὶ τοὺς ἐν ἀμαρτίαις ἐλευούσης καὶ τοῖς τὴν ἀρετὴν κατορθοῦσιν βοηθούσης καὶ τὴν κτίσιν πᾶσαν κρατούσης καὶ τὸν κτίστην πάντων δυσωπούσης καὶ τοὺς κατορθοῦντας τὴν ἀρίστην πολιτείαν στεφανούσης καὶ τοὺς συκοφάντας φανερούσης καὶ τοῖς ταύτῃ προσκαρτεροῦσιν οὐρανῶν βασιλείαν δωρουμένης.

1) Παρόμοιον πρὸς τὸ ἐνταῦθα διήγημα, μετὰ παραλλαγῶν τινῶν, ἀπαντᾶται ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 257), περὶ Μικχαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.

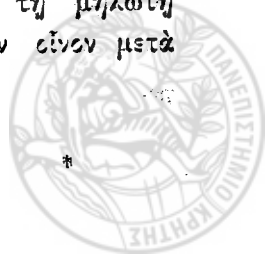

92

Περὶ τοῦ βίου ἑαυτοῦ διηγείται ὁ συγγραφεύς⁽¹⁾.

Ὀλίγα τείνουν περὶ τοῦ συνόντος μοι ἀδελφοῦ ἀπὸ νεότητος ἕως τῆς σήμερον εἰρηκῶς ἐνταῦθα, λοιπὸν καταπαύσω τὸν λόγον. Τοῦτον ἐγὼ ἔγνων ἀκριβῶς ἐκ μακρῶν τῶν χρόνων τὴν ἀρίστην πολιτείαν κατορθώσαντα, περὶ μοναχοῦ δοκιμωτάτου, καὶ παθῶν κατακρατούντα καὶ εἶδα τοῦτον ἐγὼ ἀκριβῶς μὴ φυγόντα πάθει, μὴ προσπαθῶς νηστεύσαντα, νικήσαντα ὡς νομίζω, πάθος φιλαργυρίας, τὸ πλείστον κενοδοξίαν ἐκφυγόντα, ἀρκούμενον ἀεὶ τοῖς παροῦσιν, μὴ καλλωπιζόμενον ἐν ἱματίοις, καταφρονούμενον ὑπὸ τινῶν ἢ κατευτελιζόμενον εὐχαριστεῖν, ὑπερκινδυνεύοντα γνησίως φίλων, πείραν λαβόντα δαιμόνων ἕως χιλιάκις καὶ ἐπάνω ὡς καὶ μίας τῶν ἡμερῶν δαίμονα αὐτῷ συντετυχηκένα· καὶ εἰπεῖν μόνον Σύνθευ μοι τοῦ κἂν ἅπαξ ἀμαρτήσῃ, καὶ ἦν ἂν ἐδόξῃ σοι εἰπεῖν εὐγενεῖα καὶ πλουσίαν, ἐγὼ σοὶ ἄξω εὐχερῶς. Καὶ πάλιν ἄλλοτε πυκτεύσας ὁ τῆς βλασφημίας δαίμων ἐν νυκτομέροις δεκατέσσαρσιν, ὡς αὐτὸς μοι διηγήσατο, καὶ ἐν νυξὶ σύρας τοῦτον ἐκ ποδῶς, φωνῇ ἐπ' ἀνδρῶ προσωπίμῃ λέγων· Μὴ προσκύνει τὸν Χριστόν, καὶ οὐ μὴ σοὶ προτεγγίσω. Τὸν δὲ ἀποκρινόμενον εἰπεῖν αὐτῷ· Διὰ τοῦτο δὲ αὐτὸ ἐπειδὴ σὺ τοσοῦτον ἀηδίῃ, ἐγὼ αὐτὸν προσκυνήσω καὶ δοξάσω, καὶ πάλιν καὶ πολλάκις καὶ πολλαπλασίως δεηθήσομαι, καὶ ἕως ἔνεστί μοι πνεῦμα, τοῦτον ἱκετεύσω διὰ τὸ σὲ ἐναντιοῦσθαι τῇ τοῦ Θεοῦ λατρείᾳ. Ἐκατὸν ἔξ̄ πάλαι πατήσας, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις καὶ χρονίως, γυναικὸς οὐκ ἔσχεν ἐλέει τοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ τὸ κατ' ἄναρ, πλήν τοῦ πολέμου τοῦ κατὰ τὴν πορνείαν δαίμονος. Τρίτον τοῦτον εὗρον χρίζοντα βρωμάτων καὶ ἐκ χειρὸς ἀγίων ἀγγέλων λαβόντα. Ἐν μὲν τῶν ἡμερῶν εὐρεθεῖς ἐν ἀκρατάτῃ ἐρήμῃ καὶ μηδὲλωθῆ βρώματα βαστάζων, τρεῖς ἄρτους εὗρε θερμοὺς ἐν τῇ μηλωτῇ αὐτοῦ, ἄλλοτε πάλιν παξαμάδας, καὶ εἰς τὸ τρίτον εἶνον μετὰ

1) Ἐν ἄλλ. Περὶ τοῦ συνόντος αὐτῷ ἀδελφοῦ.

ἄρτων. Ἐγνων πάλιν τούτον λειπόμενον ἀναλωμάτων, ἀκούσας παραγγέλλων, ὅτι ἀπελθὼν λάβε παρὰ τοῦδε ἔλαιον καὶ σίτον, ἀπελθὼν οὐκ ἐκείνος πρὸς ὃν αὐτὸν πέπευμεν, λέγει αὐτῷ ἐκείνος· Σὺ εἶ ὁ δεῖνα ὁ μονάζων; λέγει ναί, ἐγὼ εἰμι, ὃν λέγεις. Ὁ δὲ οἰκοδεσπότης λέγει· Ἐκελεύσθη σοι δοθῆναι τριάκοντα μοδίους σίτου καὶ δώδεκα ξέστας ἐλαίου. «Ἵπὲρ τοῦ τοιούτου καυχῆσομαι» (Β'. Κορινθ. ιβ'. 5), οἷος ἦν οὗτος, ὃν ἐγὼ ἔγνων. Τούτον οἶδα ἐγὼ δακρύσαντα ἐπὶ ἀνδρῶν, ἐν ἀνάγκῃ ὄντων καὶ ἀπορουμένων ἐν πενίᾳ, παρεσχηκότα εἶ τι εἶχε, πλὴν τῆς ἑαυτοῦ σαρκός. Οἶδα τούτον ἐγὼ κλαύσαντα καὶ ἐπὶ ἐκπεσόντος ἐν ἀμαρτίᾳ, ὃς τοῖς δάκρυσιν εἰς μετάνοιαν ἤγαγε τὸν ἐκπεσόντα. Οὗτός μοι ποτε διωμόσατο, ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐδείθην μηδένα νύξαι, μάλιστα τῶν φαύλων πλουσίων ἐπὶ τῇ δουραί μοι τι ἐν ταῖς χρεαίαις.

Ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἀρκεῖ, τὸ μνημόνευσαι καταξιωθῆναι παρὰ τῆς θείας χάριτος τούτων ἀπάντων καὶ δυναθῆναι ταῦτα γραφῇ παραδεδωκέναι. Οὐκ ἔστι γάρ, εἶμαι, τὸ κινηθῆναι σοι τὴν ἀγαθὴν διάνοιαν ἀνευ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεργείας εἰς τὸ ἐπιτάξαι τῇ ἐμῇ οὐδενείᾳ τὴν συνταγὴν τοῦ βιβλίου τούτου ποιήσας καὶ γραφῇ τε παραδοῦναι σοι τοὺς βίους τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων Πιτέρων.

Σὺ δέ, πιστότατε δούλε, τίμιε τοῦ Χριστοῦ **Λαῦσε**, καὶ πικρῶν ἐμῇ φιλῇ καὶ γνήσιωτάτῃ κεφαλῇ, ἡδέως ἐντυγχάνων ἐν ταύτῃ τῇ βίβλῳ, ἱκανὴν ὠφέλειαν ἐν τῇ τῶν δικαίων ἀναστάσει παρέξεις σοι τῇ ἀθανάτῳ ψυχῇ, τῶν ἀσιδίων ἀθλητῶν τῆς ἐναρέτου πολιτείας τοὺς βίους καὶ τοὺς πένους καὶ τὴν τοσαύτην ἀρετὴν καὶ ὑπομονὴν καὶ καρτερίαν σκληραγωγίαις λαμβάνων ἐν νῆφ. Ἔπευ τούτοις προθύμως, χρηστῇ καὶ ἀκηράτῳ τρεφόμενος ἐλπίδι, βραχυτέρας αἰεὶ τὰς ἔμπροσθεν τῶν ὀπισθεν ἔρων ἡμέρας, καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ προσεύχου, σεαυτὸν διατηρῶν ἀνεπιληπτον καὶ φυλάσσων ἀκέραιον, οἷόν σε οἶδα καὶ εἶχον ἀπὸ τῆς ὑπατείας Τατιανοῦ⁽¹⁾ μέχρι τῆς σήμερον, καὶ οἷόν σε πύ-

1) Ὁ Τατιανὸς γενόμενος ὑπατος τῷ 391 καὶ πρότερον ἐπαρχὸς τῆς πόλεως (388), ἐφρονεῖτο διὰ τῶν ραδιουργιῶν τοῦ Γουζτίου τῷ 392.

λιν εὖρον τοῖς τρόποις χρηστότερον χειροτονηθέντα πραιπόσιτον τοῦ εὐσεβεστάτου κοιτῶνος. Ὅν γὰρ ἀξία τοιαύτη μετὰ χρημάτων τοσούτων καὶ ἐξουσίας τηλικαύτης τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐποίησε χεῖρον, οὗτος ἀνέκειτο τῷ Χριστῷ, τῷ ἀκούσαντι ὑπὸ τοῦ διαβόλου: «Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσῶν προσκυνήσῃς μοι.» (Ματθ. δ'. 9).

**Τοῦτο τὸ βιβλίον λέγεται Παράδεισος,
φιλεῖ δὲ τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἔστι τοῖς συνέσει πνευματικῇ
ἐντυγχάνουσιν.**

α χ ξ σ

Η ΚΑΤ' ΑΙΓΥΠΤΟΝ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

(Φύλ. 116—168)

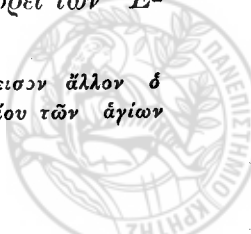
—•—

[Προοίμιον]

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς «ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α'. Τιμοθ. β'. 4), ὁ καὶ ἡμᾶς καθοδηγήσας ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, καὶ δείξας ἡμῖν μεγάλα καὶ θαυμαστά, καὶ μνήμης καὶ γραφῆς ἄξια· ὁ δὸς ὑπόθεσιν ἡμῖν σωτηρίας, καὶ γνῶσιν τοῖς ἐθέλουσι σωθῆναι ὑπόδειγμα ζωῆς ἀγαθῆς, καὶ ὑφήγησιν ἱκανὴν διεγείραι ψυχὴν πρὸς εὐσέβειαν δυναμένην, καὶ ἐναρέτου πολιτείας καλὸν ὑπόδειγμα. Καγὼ μὲν γὰρ ἀνάξιος ὢν τῆς τοιαύτης ὑφηγήσεως κατάρξασθαι διὰ τὸ μὴ ἱκανὸν εἶναι τοὺς μικροὺς τῶν μεγάλων ἄπτεσθαι ὑποθέσεων, μὴ ἐπαξίους δυναμένους τὰ ἀληθῆ ἐξειπεῖν, καὶ μάλιστα γραφῇ παραδοῦναι τὸ πρᾶγμα, καὶ μετρίῳ λόγῳ τὰ δύσφραστα κατατολμῶντας, ὅπερ καὶ τολμηρότερον ἄγαν καὶ ἐπικίνδυνον εὐτελεστέροις οὖσιν ἡμῖν, πρῶτως ἐπὶ τὴν ὑψηλοτάτην ὑπόθεσιν ταύτην διὰ γραμμάτων χωρεῖν, ὅμως παρακληθεῖς συνεχῶς ὑπὸ τῆς σῆς εὐλαβοῦς ἀδελφότητος, τῆς ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει τῶν Ἑ-

---

1) Ἐν ἄλλ. Ἡ κατ' Αἴγυπτον ἱστορία, ἣν καὶ παράδεισον ἄλλον ὁ συγγραφεὺς ὀνομάζει διὰ τὸ τερπνότερον τοῦ κατὰ Θεὸν βίου τῶν ἀγίων καὶ ἀξιάγαστον.

λαιῶν πολιτενομένης⁽¹⁾, γράφαι αὐτοῖς τὰς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ μοναχῶν πολιτείας, ἃς ἐθεασάμην τὴν πολλὴν ἀγάπην καὶ πολλὴν ἄσκησιν, ταῖς αὐτῶν εὐχαῖς καταπιστεύσας, ἐτόλμησα πρὸς τὴν διήγησιν ταύτην τραπήναι, ἵνα καί μοι κέρδος τι γένηται τῆς αὐτῆς ὠφελείας, μμησαμένῳ αὐτῶν τὴν πολιτείαν καὶ τὴν παντελῆ τοῦ κόσμου ἀναχώρησιν καὶ ἡσυχίαν, διὰ τῆς ὑπομοτῆς τῶν ἀρετῶν, [ἧς] μέχρι τέλους κατέχουσιν. Εἶδον γὰρ ἀληθῶς τὸν τοῦ Θεοῦ θησαυρὸν κεκρυμμένον ἐν ἀνθρωπίνοις σκεύεσι καὶ οὐκ ἀπεκρυφάμην τὴν τῶν πολλῶν ὠφελειαν, ἀλλ' εἰς κοινὸν τὸ κέρδος ἤγαγον, ἡγησάμενος ἔσεσθαι μοι καλὴν ταύτην ἐμπορίαν τὸ μεταδοῦναι τοῖς ἀδελφοῖς τῆς ὠφελείας, ἵνα εὕξωνται ὑπὲρ τῆς ἐμῆς σωτηρίας.

Πρῶτον μὲν ποιήσομαι τὴν γραφὴν ταύτην τῇ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ, καὶ ὅτι κατὰ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν οἱ ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὶ ἄγουσι τὴν ἑαυτῶν πολιτείαν. Εἶδον γὰρ ἐγὼ ἐκεῖ πολλοὺς πατέρας ἀγγελικὸν βίον βιοῦντας, καὶ κατὰ μίμησιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ ἐρχομένους καὶ νέους ἄλλους τιὰς προφήτας κατὰ τὴν πολιτείαν ἔνθεον αὐτῶν καὶ θανασταὴν καὶ ἐνάρετον ἔχοντας ἐνεργεῖαν θεοειδῆ, ὡς ἀληθῶς Θεοῦ θεράποντας, οὐδὲν γῆϊνον φρονοῦντας, οὐδέ τι τῶν προσκαίρων τούτων λογιζομένους, ἀλλ' ὄντως οὕτως ἐπὶ τῆς γῆς ζῶντες, ἐν οὐρανῷ πολιτεύονται. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐδὲ ὅτι κόσμος ἐστὶν ἕτερος ἐπὶ τῆς γῆς ἐπίστανται, οὐδὲ ὅτι κακία ἐν πόλεσιν ἐμπολιτεύεται, ἀλλ' ὄντως «εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου» (Ψαλ. ρη'. Ιβ'), καὶ τὸ «ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς πατέρα καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ». Πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ξενίζονται τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἀκούοντες, λήθην παντελῶς τῶν γῆϊων φροντίδων ἔχοντες. Ἔστι γὰρ ἰδεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἐρημίαις σποράδην, οἷά τε υἱοὺς γρησίους τὸν ἑαυτῶν πατέρα τὸν Χρι-

1) Προέβηται περὶ τῆς ἀδείχ' ὀλίγου ἀμφοτέρων τῶν μοναχικῶν τῆς πρεσβυτέρου Μελάτης.

στον περιμένοντα, ἢ στρατιάν τινα τὸν ἑαυτῶν βασιλέα, ἢ οἰκειάν σεμνήν τὸν ἑαυτῶν δεσπότην καὶ ἐλευθερωτὴν ἀναμένοντα· οὐ φροντὶς οἰκεῖ παρ' αὐτοῖς οὐκ ἐσθῆτος, οὐ βρωμάτων μέριμνα, ἀλλὰ προσδοκία μόνη ἐν ὕμνοις τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας. Τριγαροῦν δὲ τινες αὐτῶν ἐν ταῖς ἀναγκαίαις χρεαῖαις ἐλλείπεται, οὐ πόλιν ἐπιζητεῖ, οὐ κώμην, οὐκ ἀδελφόν, οὐ φίλον, οὐ συγγενῆ, οὐ γονεῖς, οὐ τέκνα, οὐκ οἰκετίαν, ἵνα ἐκεῖθεν τὰς χρεῖας πορίσῃται, ἀλλ' ἡ βούλησις ἤρκεσε μόνη πρὸς ἰκετείας τὰς χεῖρας ἐκτείνασα καὶ λόγους εὐχαριστίας τῷ Θεῷ ἐκ χειλέων προσφέρουσα, ταῦτα ἐξ ἀμηχάνων αὐτῷ πάντα παραστήσαι. Καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν περὶ τῆς εἰς τὸν Χριστὸν αὐτῶν πίστεως δυναμένης καὶ ὄρη μεδιστάνει; πολλοὶ γάρ αὐτῶν καὶ ποταμῶν ρεύματα ἔστησαν καὶ θῆρας ἀπέκτειναν καὶ ἰάσεις καὶ θαύματα ἐποίησαν καὶ δυνάμεις, ὅσας οἱ ἄγιοι προφηταὶ καὶ ἀπόστολοι ἐπέτελεσαν. Καὶ ὡσαύτως δι' αὐτῶν θαυματουργεῖ ὁ Σωτὴρ καὶ πᾶσιν εὐδελόν ἐστι τοῖς ἐκεῖ, ὡς δι' αὐτῶν ἔστηκεν ὁ κόσμος καὶ δι' αὐτῶν ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ τετίμηται.

Εἶδον δὲ καὶ ἕτερον πλῆθος ἄπειρον μοναχῶν καὶ μὴ δυνάμενον ἀριθμῶ ὑποβάλλεσθαι, πᾶσαν ἡλικίαν ἔχον ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ ἐν ταῖς χώραις, ὅσον οὐ δύναται βυσιλεὺς γῆνιτος ἑαυτῷ στρατεύματα συναθροῖσαι. Οὐ γὰρ ἐστι πόλις οὔτε κώμη ἐν Αἰγύπτῳ τε καὶ Θηβαΐδι, ἢ οὐχὶ τοῖς μοναστηρίοις καθάπερ τείχεσι περιβέβληται, καὶ ταῖς εὐχαῖς αὐτῶν οἱ λαοὶ ὡσπερ ἐπὶ Θεῷ ἐπερείδονται. Καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς σπηλαιαῖς ἐρήμοις τε, οἱ δὲ ἐν ταῖς ἀπωτάταις, πάντες πανταχοῦ φιλονεκώτερον ἀλλήλων τὴν ἑαυτῶν ἄσκησιν θαυμαστήν ἐπιδείκνυνται οἱ μὲν πόρρωθεν σπουδάζοντες μὴ τις ἕτερος ἐν τοῖς κατορθώμασιν αὐτοὺς ὑπερβάλλοι, οἱ δὲ ἐγγύθεν, μὴ τῆς κακίας αὐτοῖς πάντοθεν ὀχλοῦσης ἤτιον τῶν πορρωτάτω εὐδοκμήσουσιν.

Ὅθεν πολλὴν ὠφέλειαν ἐξ αὐτῶν πορισάμενος ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν ταύτην ἐχώρησα, πρὸς ζῆλον μὲν καὶ ὑπόμνησιν τῶν τελείων, πρὸς οἰκοδομὴν δὲ καὶ ἀσφάλειαν τῶν ἀρχομένων ἀσεκτῶν. Πρώτην οὖν, Θεοῦ θέλοντος, ἀρχὴν ποιήσομαι ὑψηλῆ-

σεως τὴν τῶν ἀγίων καὶ μεγάλων Πατέρων πολιτείαν ἐκδιηγούμενος, ὡς ὅτι καὶ νῦν τὰ αὐτὰ ὁ Σωτὴρ δι' αὐτῶν ἐνεργεῖ, ἅπερ διὰ τῶν ἀποστόλων ἐνήργησεν· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριός ἐστιν, ὁ καὶ τότε καὶ νῦν καὶ ἔπειτα «ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν» (Α'. Κορινθ. ιβ'. 6). [Στάσις].

Α'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ προφήτου.

Ἐθεασάμην εὖν ἐν τοῖς ἐρίοις Λυκῶ τῆς Θηβαΐδος τὸν μέγαν καὶ μακάριον Ἰωάννην⁽¹⁾, ἄνδρα ἅγιον ἀληθῶς καὶ ἐνάρετον, ὃς καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἐκδηλὸς γέγονε πᾶσι, προφητείας χαρίσματα κεκτημένος· καὶ γὰρ πάντα τὰ ἐκ Θεοῦ ἐρχόμενα τῷ κόσμῳ, τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ προεμήνυε Θεοδοσίῳ, καὶ τὰ ἐκβησόμενα προαπήγγειλε· τὴν τε τῶν τυράννων⁽²⁾ αὐτῷ ἐπανάστασιν καὶ τὴν ταχέαν αὐτῶν πάλιν ἀνίξεις καὶ τὴν τῶν ἐπεισευμένων αὐτῷ ἔθνῶν ἀφανισμόν. Καὶ στρατηλάτῳ δέ τινος πρὸς αὐτὸν ἐλθόντος πυθέσθαι, εἰ περιγενήσεται τῶν Αἰθιοπίων τῶν κατὰ Συήνην⁽³⁾—ἣτις ἐστὶν ἀρχὴ τῆς Θηβαΐδος—τότε συνεισπερόντων καὶ τὴν περίχωρον αὐτῆς ἐρημωσάντων, φήσαντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πατρὸς, ὅτι ἀνελθὼν αὐτοὺς καταλήψῃ καὶ χειρώσῃ καὶ υποτάξῃς καὶ παρὰ τοῖς βασιλεῦσιν εὐδοκιμήσεις· γέγονέ τε οὕτως καὶ τὰ συμβάντα τοῦ πράγματος τὴν πρόρρησιν ἐβεβαίωσεν. Ἐλεγε δὲ ὅτι καὶ οἰκείῳ θανάτῳ ὁ χριστιανικώτατος Θεοδοσίος ὁ βασιλεὺς τελευτήσῃ⁽⁴⁾. Εἶχε δὲ τινα

1) Περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου ἔρα κατ. λογ. τῆς πρὸς Λαῶν. ἱστορ. σ. 105-110· μνεία αὐτοῦ γίνεται καὶ ἐν τῷ δ'. Ἀποφθέγματι τοῦ Ἀββᾶ Βησσαρίωνος (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 110).

2) Τοῦ Μαξίμου καὶ Εὐγενίου, περὶ ὧν ἔρ. σ. 106, σὴμ. 1, 2.

3) Συήνη νῦν Ἀσουάν.

4) Περὶ τοῦ χρόνου τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἔρα σ. 106, σὴμ. 3.

καὶ ὑπερβολὴν ὁ ἀνὴρ προφητείας, ὡς ἐκ τῶν παραμενόντων αὐτῷ πατέρων ἀκηκόαμεν, ὧν ὁ βίος δόκιμος παρὰ τοῖς ἐκεῖ πᾶσι πεφήμεσταί, καὶ ὅτι οὐδὲν κεχαρισμένον, ἀλλ' ἑλαττόν τι περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὑψηγγήσαντο· ράδιον ἐντεῦθεν μαθεῖν.

Τριβούνου γάρ τινος ἀπελθόντος πρὸς αὐτὸν καὶ ἰκετεύοντος συγχωρεῖν ἔλθειν πρὸς αὐτὸν καὶ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν πολλὰ ποθοῦσαν καὶ θέλουσαν αὐτὸν θεάσασθαι, ἐπὶ τὴν Συήνην μέλλουσαν ἀνιέναι, ἵνα δὴ πρότερον περὶ αὐτῆς εὐξηται καὶ εὐλογήσας αὐτὴν ἀπολύσῃ, ὁ δὲ μὴ ἑωρακῶς γυναῖκα τσοσαρικοστὸν ἤδη ἔτος ἔχων ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐνενηκονταετῆς πευ ὑπάρχων, καὶ μήτε αὐτὸς ἐξελθὼν ποτε, μήτε γυναῖκα ὀφθῆναι αὐτῷ συγχωρῶν, παρηγεῖτο θεάσασθαι τὴν ἐλευθέραν· ἀλλ' οὐδὲ ἀνὴρ τις εἰσῆλθε πώποτε πρὸς αὐτόν, ἠδύλογοι γὰρ μόνον διὰ θυρῶν καὶ ἠσπάζετο τοὺς προσίοντας, ἐκάστῳ ὑπὲρ τῆς ἰδίας σπουδῆς διαλεγόμενος. Ὡς οὖν ἐπέμενε δεόμενος ὁ τριβούνος, εἰ κελεύει ἤξειν αὐτῷ τὴν ἐλευθέραν—ἦν γὰρ ὡς ἀπὸ διαστομῆτος πέντε σημείων τῆς πόλεως ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ ὄρει δαίγων—οὐκ ἐπένευεν, ἀλλὰ ἀδύνατον εἶναι λέγων, κατηφῆ τὸν ἀνδρα ἀπέπεμψεν. Ἢ δὲ ἐλευθέρα οὐκ ἐπαύετο ἡμερούσιον διαχλοῦσα καὶ ἐνωμότως λέγουσα μηδαμῶς ἀπιέναι, εἰ μὴ τὸν προφήτην θεάσασαιτο. Ὡς δὲ ἀπηγγέλοη τῷ μακαρίῳ Ἰωάννῃ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς ὁ τῆς γυναικὸς ὄρκος, κατανοήσας τὴν πίστιν αὐτῆς, ἔφη πρὸς τὸν τριβούνον· ὀφθήσομαι αὐτῇ ταύτῃ τῇ νυκτὶ κατ' ὄναρ, καὶ μὴ προσθείη ἔτι ἐν σαρκὶ ἰδεῖν τὸ πρόσωπόν μου· ἀπήγγειλε δὲ τῇ γυναικὶ τοὺς λόγους τοῦ πατρὸς ὁ ἀνὴρ. Καὶ δὴ καθ' ὕπνον ὄρα ἢ γυνὴ τὸν προφήτην ἐρχόμενον πρὸς αὐτήν, πρὸς ἣν φησι· «Τί ἐμοὶ καὶ σὺ γύναι; (Ἰωάν. β'. 4), τί τῶν ἐμῶν ὄψεων ἐπεθύμησας; μὴ γὰρ προφήτης εἶμι ἐγὼ ἢ δικαίου τάξιν ἐπέχω; ἀνθρωπὸς εἶμι ἁμαρτωλὸς καὶ ἐμιοπαθὴς ὑμῖν· ὁμως ἠδξάμην ὑπὲρ τε σοῦ καὶ τοῦ οἴκου τοῦ ἀνδρὸς σου, ἵνα κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθῆτω ὑμῖν πορευεσθῆε οὖν ἐν εἰρήνῃ, καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπηλλάγη. Ἐξυπνος εἰ ἢ ἡ γυνὴ γενομένη ἀπήγγειλε τῷ ἀνδρὶ τὰ τοῦ προφήτου ῥήματα καὶ τὸ σχῆμα διηγείτο καὶ εὐχαριστηροῦς αὐτῷ φωνᾶς εἰς

τοῦ ἀνδρὸς προσεπέμπετο. Ἴδὼν δὲ αὐτὸν ὁ μακάριος Ἰωάννης, προλαθὼν εἶπεν αὐτῷ· Ἰσοῦ τὴν ἀξίωσίν σου ἐπλήρωσα, ἔδων γὰρ αὐτὴν ἐπληροφόρησα τοῦ μηκέτι ὄραν με, ἀλλὰ πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

Ἄλλου δὲ πραιποσίτου γυνὴ ἀπόντος ἐκυφόρει καὶ δὴ γενήσασα κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τῷ πατρὶ Ἰωάννῃ συνέτυχεν, ἐμελλε κινδυνεύειν λιποψυχήσασα. Ὁ δὲ ἅγιος εὐαγγελίζεται αὐτῷ λέγων· «εἰ ἤθεεις τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. δ'. 10), καὶ ὅτι υἱὸς σοι σήμερον γεγέννηται, ἐδόξασες ἂν τὸν Θεόν, ἀλλ' ἡ μήτηρ αὐτοῦ μικροῦ δεῖν ἐκινδύνευσεν. Ἀπελθὼν οὖν εὐρήσεις τὸν παιῖδα ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔχοντα, καὶ ἐπιθεις αὐτῷ τὸ τοῦ Ἰωάννου ὄνομα καὶ κατ' ἐπιστήμην αὐτὸν ἀναθρέψας εἰς ἑβδομὸν ἔτος ἐλθὼντα, πρὸς τοὺς μοναχοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπόστειλον. Καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἔξωθεν ἐρχομένους ἐπεδείκνυε τὰ θαυμάσια· τοῖς δὲ ἐκ τῆς πολιτείας συνεχῶς διὰ τὰς ἐαυτῶν χρείας πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνοντες· πρὸς ἐξήλθον τε καὶ προσεγίνωσκε τὰ ἐσόμενα καὶ τὰ ἔκρυφως ἐκάστω πεπραγμένα, καὶ περὶ τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ καὶ περὶ τῆς εὐφορίας αὐτῆς προηγόρευεν· ὁμοίως δὲ καὶ ἀπειλήν τινα τοῦ Θεοῦ ἐρχομένην ἐπ' αὐτοὺς προήγγειλε καὶ τοὺς αὐτίκως διήλεγε. Καὶ αὐτὸς μὲν ὁ μακάριος Ἰωάννης προφανῶς τὰς ἰάσεις οὐκ ἐπετέλει, ἔλαιον δὲ διδοὺς πλείστους τῶν κακῶν μόνων θεράπευεν. [Στάσις]

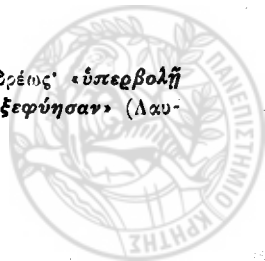
Συγκλητεκοῦ γὰρ τινος γυνὴ τὰς ὁράσεις ἀποβαλοῦσα καὶ λευκώματα κατὰ τῶν κορῶν ποιήσασα, ἠξίου τὸν ἐαυτῆς ἀνδρᾶ πρὸς αὐτὸν ἀπαχθῆναι· ὁ δὲ ὡς ἔλεγε γυναικὶ αὐτὸν μηδέποτε συντετυχηκένοι, παρεκάλει μόνον αὐτῷ δηλωθῆναι καὶ εὐχλῆν ὑπὲρ αὐτῆς ἐκτελέσαι. Ὁ δὲ ὡς ἐποίησεν καὶ ἔλαιον ἀπέστειλε, καὶ χρίσασα μόνον τοὺς ὀφθαλμοὺς τρίτον, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβλεφε καὶ τῷ Θεῷ φανερῶς ἠὲ χαρίστησεν.

Καὶ τί δεῖ λέγειν περὶ τῶν ἄλλων ἔργων αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ περὶ τῶν αὐτοφει· παρελήφामεν; ἐπὶ γὰρ ἡμεν ἀδελφοί, ξένοι πάντες, πρὸς αὐτὸν ἀπελθόντες, ὡς δὲ ἠσπάσατο ἡμᾶς φαίδρα τῷ προσώπῳ ἐκάστω προσαγορευόμενος, ἠξιοῦμεν αὐτὸν εὐθὺς

εὐχὴν ἐπιτελέσαι ὑπὲρ ἡμῶν, — τοῦτο γὰρ ἔθος τοῖς πατράσιν ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ, — ὁ δὲ ἐπύθετο, μὴ ἄρα τις κληρικὸς ἐν ὑμῖν εἴη ὧδε· ὡς δὲ ἔφαμεν πάντες μὴ εἶναι, περιβλεφάμενος ἅπαντας ἐπέγνω τὸν κεκρυμμένον, ἦν δὲ ἄρα εἰς ἐξ ἡμῶν τῆς διακονίας ἡξιωμένος, ἐνὸς ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦτο συνειδότες μόνον, ὃ καὶ παρήγγειλε μηδενὶ φράζειν ταπεινοφροσύνης χάριν, καὶ οὗτοι ἐν συγκρίσει τοιούτων ἀγίων καὶ τῆς προσηγορίας τῶν Χριστιανῶν μόλις ἑαυτὸν, ἀξίον ἡγήετο μὴ τι γε τοῦ ἀξιόμακτος· τῇ χειρὶ οὖν ἐπιδεικνύς αὐτὸν ἅπασιν ἔλεγεν οὗτος διάκονός ἐστι. Τοῦ δὲ συνεχῶς ἀρνούμενου καὶ λαθεῖν πειρωμένου, λαθόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς ἐκ τῆς θυρίδος ἐφίλει, καὶ νοθετῶν παρεκάλει λέγων Μὴ ἀθέτει τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, τέκνον, μηδὲ ψεύση ἀρνούμενος τὴν δωρεὰν τοῦ Χριστοῦ, τὸ γὰρ ψεῦδος ἀλλότριόν ἐστι Χριστιανοῦ, κὰν ἐπὶ μικρῷ κὰν ἐπὶ μεγάλῳ γένηται πράγματι, κὰν ἕνεκεν διὰ τι χρήσιμον γένηται, ὅμως οὐκ ἔστιν ἐπαινετόν, τοῦ Σωτῆρος εἰπόντος, ὅτι «τὸ ψεῦδος ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶ» (Ἰωάνν. ἡ'. 44)· ὁ δὲ ἐλεγχθεὶς ἠσούχασε, καταδεξάμενος τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ ἐπιτίμησιν. Εὐξαμένον δὲ ἡμῶν καὶ τὴν εὐχὴν πληρωσάντων, εἰς ἐξ ἡμῶν ἀδελφός τριταίῳ δὴ πυρετῷ δεινῷ συνεχόμενος, ἡξίου θεραπευθῆναι. Εἰπόντος δὲ τοῦ πατρὸς πρὸς αὐτὸν συμφέρειν αὐτῷ τέως τὴν κάκωσιν, δι' ὀλιγοπιστίαν αὐτῷ προσγινομένην, ὅμως ἐπιδοὺς ἔλαιον ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀλείφεσθαι· ἀλειψαμένου δὲ αὐτοῦ, πᾶν ὅτι καὶ εἶχεν ἔνδοθεν διὰ τοῦ στόματος ἦνεγκεν, ἀπαλλαγείς καθόλου τοῦ πυρετοῦ, καὶ οἰκείοις ποσὶν ἐπὶ τὴν ξενίαν ἐχώρησεν.

Ἦν δὲ ἰδεῖν αὐτὸν ἐνενηκοστὸν ἡδὴ ἄγοντα ἔτος τετηγημένον ὅλην τῷ σώματι, ὡς ὑπὸ ἀσκήσεως μηδὲ τὴν πώγωνα φῦναι⁽¹⁾ εἰς τὸ πρόσωπον· ἦσθι γὰρ οὐδὲν ἕτερον, πλὴν ὀπώρας, καὶ τοῦτο μετὰ τὴν ἡλίου εὐσίην [ἐν τοιοῦτῳ] γήρει, πολλὰ προασκήσας πρότερον καὶ μήτε ἄρτου μετεληφώς, μήτε ὄσα

1) Τοιοῦτόν τι ἀπαντᾶται καὶ περὶ Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως· «ὕπερβολῆ γὰρ πόνων ἀσκήσεως, οὐδὲ αἱ τρίχες τῆς γενειάδος αὐτοῦ ἐξεφύσησαν» (Λαυραϊκ. ἱστορ. κηφ. κ'. σ. 62).

διὰ πυρὸς ἔχει τὴν χρῆσιν. Κελεύσαντος δὲ αὐτοῦ καθεσθῆναι ἡμᾶς, ἠὺχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ συντυχίας. Ὁ δέ, ὡς ἄτε γνήσια ἑαυτοῦ τέκνα, διὰ πολλοῦ χρόνου ὑποδεξάμενος μαιδιῶντι προσώπῳ, πρὸς ἡμᾶς ταιούτους ἀπεφθέγγετο λόγους· Πέθην, ὦ τέκνα, καὶ ἐκ ποίας χώρας πρὸς ἄνθρωπον ταπεινὸν παρεγένεσθε; ὡς δὲ εἶπομεν τὴν πατρίδα, καὶ ὠφελείας ψυχῶν ἕνεκα ἀπὸ Ἱεροσολύμων παρεγενόμεθα πρὸς ὑμᾶς, ἴνα, ἅπερ δι' ἀκοῆς παρειλήφαμεν, ταῦτα ὄψει παραλάβωμεν—ὣτα γὰρ πέφυκεν ἀπιστότερα εἶναι ὀφθαλμῶν—καὶ δι' τῆ ἀκοῆς πολλάκις λήθη τις ἔπεται, τῆς δὲ ἐράσεως ἢ μνήμη οὐκ ἀπαλείφεται, ἀλλ' ἢ ἰστορία τῆ διανοίᾳ οἰοῖται ἐντετύπωται. Εἶπε πρὸς ἡμᾶς ἀποκριθεὶς ὁ μακάριος Ἰωάννης· Καὶ τί θαυμαστὸν ἐψόμενοι, ὦ προσφιλέστατοι παῖδες, τοσαύτην ἐδὸν καὶ κάματον ἐπήλθετε, ἄνθρώπους ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς ἐπιθυμήσαντες ἐρᾶν, οὐδὲν ἄξιον θεωρίας οὐδὲ θαύματος ἔχοντας; πῦνταχοῦ δὲ εἰσιν οἱ ἄξιοι θαύματος καὶ ἐπαίνου, ὅπου Θεοῦ προφήται τε καὶ ἀπόστολοι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀναγινώσκονται, οὓς δεῖ μιμῆσθαι. Θαυμάζω δὲ λίαν, φησὶν, ἐγὼ τὴν ὑμῶν σπουδὴν, πῶς τοιούτους ὑπερδόντες κινδύνους δι' ὠφέλειαν πρὸς ἡμᾶς ἐληλύθατε, ἡμῶν ὑπὸ δακνηρίας μὴδ' αὐτοῦ τοῦ σπηλαίου προελθεῖν βουλομένων. [Στάσις].

Ἄλλ' ἄγε νῦν, φησὶν, εἰ καὶ ἐπαινον ὑμῖν ἔχει τὸ πρᾶγμα, μὴ ὡς τι κτλὸν κατορθώσαντες ἰκανῶς ἔχουν δόξητε, ἀλλὰ μιμήσθητε τὰς ἀρετὰς, αἱ οἱ πτερές ἡμῶν μετέρχονται· εἰ δὲ καὶ πάσας κτήσησθε, ὅπερ καὶ σπάνιον, μὴδ' οὕτως ἑαυτοῖς καταπιστεύσητε. Τινὲς γὰρ οὕτω θαρρήσαντες καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ ὄψει τῶν ἀρετῶν γεγονότες, τέλος ἀφ' ὕψηλου ἐκπεπτώκασι. Ἄλλ' ὁράτε εἰ εὖ ἔχει ὑμῖν ἐν ταῖς προσευχαῖς, εἰ μὴ τὸ καθαρὸν τῆς διανοίας ὑμῶν τεθόλωται, εἰ μὴ ὁ νοῦς ὑμῶν ρεμβασμοῦς ἔχει τινὰς εἰς εὐχὴν τῷ Θεῷ παριστάμενος· μὴ ἕτερός τις παρεισελθὼν λογισμὸς τὸν νοῦν ἐπ' ἄλλο τι στρέφει, μὴ μνήμη τις τῶν ἀτόπων ἐνθυμημάτων παρενοχλεῖ τῇ διανοίᾳ. Ὅρατε, εἰ κατὰ ἀλήθειαν τῷ κόσμῳ ἀπετάξασθε, εἰ μὴ ὡς κατασκοπήσαντες τὴν ἐλευθερίαν ὑμῶν προσεληλύθατε, εἰ μὴ

πρὸς κενοδοξίαν τὰς ἡμετέρας ἀρετὰς θηράτε, ἵνα δὴ ὡς ἐπι-
δεικτικῶντες φανήσεσθε τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἡμῶν ἔργα μιμούμενοι.
Ὅρατε, μὴ πάθος ὑμῖν ἐνοχλήσῃ, μὴ τιμὴ καὶ δόξα καὶ ἔπα-
νος ἀνθρώπινος, μὴ ἰσρατείας ὑπόκρισις καὶ φιλαυτίας, μήτε
νομίζεσθε εἶναι δικαίως μηδ' ἐπὶ δικαιοσύνη καυχήσησθε, μὴ
μνήμη συγγενείας ἐν τῇ διανοίᾳ προσευχομένων, μὴ μνήμη εὐ-
παθείας ἢ ἄλλης τινὸς διαθέσεως, μηδ' αὐτοῦ ὄλου τοῦ κόσμου.
εἰ δὲ μή, ματαιότης τὸ πρᾶγμα γίνεται, ὅταν τις ὀμιλῶν τῷ
Δεσπότη ὑπὸ πᾶν ἀντισπῶντων λογισμῶν καταφέρεται. Πάσχει
δὲ τὸν ὀλισθόν τοῦτον τῆς διανοίας ἕκαστος, μὴ παντελῶς τὸν
κόσμον ἀπαρνησάμενος, ἀλλὰ θηρώμενος αὐτοῦ τὴν ἀρέσκειαν.
διὰ γὰρ τὰς πολλὰς ἐγχειρήσεις μερίζονται αὐτοῦ τὴν διάνοιχί-
αι φροντίδας, σωματικαὶ εὔσαι καὶ γήγαια καὶ λοιπὸν πρὸς τὰ
πάθη διαμαχόμενος οὐ δύναται εἶδαν τὸν Θεόν. Ἄλλ' οὐδὲ εἰς
αὐτὴν τὴν γνῶσιν ὀφείλει τις ἀκριβῶς καταγίνεσθαι, μήπως ἀν-
άξιος ὢν τοῦ τοιοῦτου κτήματος, καὶ μικροῦ τινος αὐτῆς κατα-
ξιωθῆς, νομίσει τὸ πᾶν κατεληφέναι καὶ παντελῶς ἐκπέσει πρὸς
τὴν φθοράν, ἀλλὰ χρὴ μετρίως ἀεὶ καὶ εὐλαβῶς τῷ Θεῷ
προσιέναι, ὅσον ἕκαστος δύναται τῷ καὶ προσδεύων, καὶ ὅσον
ἀνθρώποις ἐστὶν ἐφικτόν. Δεῖ οὖν τῶν ἄλλων ἀπάντων σχολά-
σαι τὴν γνῶμην τῶν τὸν Θεὸν ἐπιζητούντων. «Σχολάσατε
γάρ, φησί, καὶ γνῶτε ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Θεός» (Ψαλμ.
μέ. 11). Ὁ οὖν γνώσεως Θεοῦ ἐκ μέρους καταξιωθῆς — τὴν
πᾶσαν γὰρ οὐδενὶ δυνατόν ἐστιν ὑποδέξασθαι. — τυγχάνει καὶ τῆς
τῶν ἄλλων ἀπάντων γνώσεως καὶ ὄρα μυστήρια Θεοῦ, δεικνύον-
τος αὐτῷ, καὶ προβλέπει τὰ μέλλοντα καὶ θεωρεῖ ἀποκαλύψεις,
οἷας οἱ ἅγιοι, καὶ δυνάμεις ἐπιτελεῖ καὶ φίλος γίνεται τοῦ Θεοῦ
καὶ πᾶν αἶτημα παρὰ Θεοῦ κομίζεται. Εἶπέ τε πολλὰ καὶ περὶ
ἀσκήσεως, καὶ ὡς ὅτι δεῖ τὸν θάνατον, ὥσπερ μετὰ θείων ἀγα-
θῆς ζωῆς, περιμένειν καὶ μὴ προσορᾶν ἀσθένειαν σωματικὴν καὶ
μὴ ἐμπιπλᾶναι κἄν τῶν τυχόντων γούν τὴν γαστέρα, — κορεσά-
μενος γάρ τις, φησί, τὰ αὐτὰ τοῖς τρυφῶσι πάσχει βουλευματα.
— ἀλλὰ πειρασθαι δι' ἀσκήσεως καὶ τὴν τῶν ὀρέξεων ἀπάθειαν
κτίσασθαι. Καὶ μηδεὶς τὰ ἔτοιμα καὶ τὴν ἄνεσιν ἐπιζητείτω,

ἀλλὰ στενούσθω νῦν καὶ ὀλιβέσθω, ἵνα τὴν εὐρύχωρίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ βασιλείας κληρονομήσῃ· «Δεῖ γὰρ ἡμεῖς, φησί, διὰ πολλῶν θλίψεων εἰς τὴν βασιλείαν [τοῦ Θεοῦ] εἰσελθεῖν» (Πράξ. ιθ'. 22)· τίς «στενή γάρ, φησὶν, ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν»· τίς «πλατεία ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ πορευόμενοι δι' αὐτῆς» (Ματθ. ζ'. 13—14)· Καὶ τί δεῖ, φησὶν, ἡμᾶς ὀλιγοφρεῖν ἐνεαυθα ὀλίγον, ὕστερον εἰς αἰώνιαν ἀνάπαυσιν ἀπίνταται· καὶ οὐ δεῖ ἐπαίρεσθαί τινα ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ κατορθώμασιν, ἀλλὰ ταπεινοῦσθαι πάντοτε καὶ πᾶς μακροτέρας ἐρήμους μεταδιώκειν, ἵνῃκα τις αἰσθάνηται ἑαυτὸν ὑπεραιρόμενον· Ἡ γὰρ πλησίον τῶν χωρῶν διχωγῆ πάλλαις καὶ τοὺς τελείους ἔβλαψε· διόπερ καὶ Δαβὶδ ψάλλει τοιοῦτόν τι περὶ πονθῶς· «Ἴδου ἐμὰ κρῶνα φυγαδεύων καὶ ἠὲ ὀλιβέσθην ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἡρσο δεδεχόμην τὸν Θεὸν τὸν σωζόντά με ἀπὸ ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ καταϊγέδοσ» (Ψαλμ. νθ'. 8—9). Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν πεπόνθασι τοιοῦτον, καὶ δι' ἀλαζονείαν τοῦ σκοποῦ πεπτῶκασι. . . [Στάσις].

Ἦν γὰρ τις τῶν μοναχῶν ποτε, φησὶν, ἐν τῇ πλησίον ἐρήμῳ διάγων ἐν τῷ σπηλαίῳ, πᾶσαν ἀκτικὴν ἐνδεικνύμενος, καὶ χεράσιν οἰκείαις τὸν ἑαυτοῦ ἄρτον πορίζόμενος· Ὡς δὲ πρὸς ἔμενε ταῖς δεήσεσι κατ' ἐπιπέσει ταῖς ἀρεταῖς, ἐφ' ἑκαστῷ λοιπὸν ἐπέποιθει θαρρῶν ἐπὶ τῇ καλῇ πολιτείᾳ· Ὁ δὲ πειράζων αὐτὸν ὡς τὸν Ἰωδῆ ἐξητήσατο, καὶ δὴ φωνασίαν αὐτῷ παρέχεται πρὸς ἑσπέραν γυναικὸς εὐμόρφου, πλανωμένης κατὰ τὴν ἐρημον, ἣτις εὐρούσα τὴν θύραν ἀνεφιγμένην, εἰσεπήδησεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ προσπεσούσα τοῖς γόνασι τοῦ ἀνδρὸς ἤγει παρ' αὐτοῦ τὴν ἀνάπαυσιν, ὥς ἑσπέρας αὐτὴν καταλαβούσης· Ὁ δὲ ὡς ἠλέγησεν αὐτήν, ὕπερ οὐκ ὤφειλεν, ἐδέξατο αὐτὴν ἐν σπηλαίῳ, καὶ δὴ ἐπυθάνετο αὐτῆς τὴν πλάνην· Ἡ δὲ ὡς ἀπήγγειλε καὶ λόγους αὐτῷ κολακείας καὶ ἀπάτης ὑπέσπειρε,

καὶ παρέτεινεν ἐπὶ πολὺ τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν, ἡρέμα δὲ πῶς αὐτὸν καὶ ἐπὶ ἔρωτα προεκαλείτο, καὶ λόγῳ πλείους λοιπὸν πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς γίνονται καὶ γέλωσ καὶ μειδιάμα· ἀπεπλάνησε δὲ αὐτὸν πολλῇ ὁμιλίᾳ καὶ τὸ ἐντεῦθεν λοιπὸν ἀφῆ χειρὲς καὶ γενεῖου καὶ αὐχένος, καὶ ἤχημαλώτευσσε τέλος [τὸν ἀσκητήν]. Ὡς δὲ ἐστρέφετο μὲν ἐκεῖνος ἐνδοθεν τοῖς λογισμοῖς, ἅτε δὴ ἐν χειρὸν ἔχων τὸ πρᾶγμα, τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ ἐκτελεῖν τὴν ἡδονὴν λογιζόμενος, συγκατέθετο λοιπὸν τῇ διακρίσῃ, καὶ δὴ καὶ συναλθεῖν αὐτῇ ἐπειράτο, ἄφρων ἦδη καὶ θηλυμανῆς ἔπος γενόμενος. Ἡ δὲ ἐξαίφνης μέγα ἀναβοήσασα, ἄφαντος ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γέγονεν, ὥσπερ σκιά τις ἀποδραμεῖσα· γέλωσ δὲ ἐν τῷ ἀέρι πολὺς ἀκούεται, δαιμόνων ἐλεγχόντων αὐτὸν καὶ τῇ ἀπάτῃ παραγκύοντων καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ πρὸς αὐτὸν βοώντων «Ἡ ἄς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινώθησεται» (Λουκ. ιη'. 14), οὐ δὲ ὑψώθησ ἕως τῶν οὐρανῶν, ἐταπεινώθησ ἕως τῶν ἀβύσσων. Ἐντεῦθεν ἀνίσταται τὸ πρῶτ, τὸ νυκτερινὸν πένθος ἐπισυρόμενος καὶ διημερεύσασ ἐν τοῖς θρήνοις, ἀπογνοὺς ἑαυτοῦ τῆς σωτηρίας, ὅπερ οὐκ ὤφειλεν, εἰς τὸν κόσμον πάλιν ὑπέστρεψε. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τοῦ πονηροῦ τὸ ἐπιτήδευμα, ὅταν τινὰ καταπαλαίση, εἰς ἀφροσύνην αὐτὸν καθίστησιν, ἵνα τοῦ λοιποῦ μηκέτι δύνηται ἀναστήναι. Ὅθεν, ὡ τέκνα, οὐ συμβάλλεται ἡμῖν ἡ πλησίον τῶν χωρῶν οἰκησῖς, οὐδὲ ἡ τῶν γυναικῶν συντυχία ἀνεξάλειπτον ἔχουσα μνήμη, ἣν ἐκ τῆς ὄψεωσ καὶ ὁμιλίας ἐπισπώμεθα· αὐτε δὲ ὀφείλομεν ἑαυτῶν ἀπογνῶναι καὶ εἰς ἀνελπιστίαν ἑαυτοὺς καταγαγεῖν. Ἡδὴ γὰρ πολλοὶ καὶ τῶν ἀπογνόντων τῆς παρὰ τοῦ ἐλεῆμονοσ Θεοῦ φιλανθρωπίας οὐκ ἐστερήθησαν.

Ἦν γάρ τις ἕτεροσ νεανίας ἐν τῇ πόλει, πάνυ πολλὰ κακὰ ἐργασάμενοσ καὶ χαλεπῶσ ἡμαρτηκῶσ, δεσ νεύματι Θεοῦ κατακυγαῖσ ἐπὶ ταῖσ πολλαῖσ ἁμαρτίασ, καὶ τοὺσ τάφοσ καταλαβῶν, τὴν προτέραν ζωὴν ἀπωδύρετο, ἐπὶ πρόσωπον ἑαυτὸν κατακλιῶν, καὶ μὴ τολμῶν ἀφίεναι φωνήν, μηδὲ ὀνομάζειν Θεόν, μηδὲ ἱκετεῦσιν, ἀνάξιον ἑαυτὸν ἡγοούμενοσ καὶ αὐτῆσ τῆσ ζωῆσ, καὶ πρὸ θανάτου ἐν τοῖσ νεκροταφείοσ ἑαυτὸν κατακλείσασ, καὶ

ἀπειπῶν ἑαυτοῦ τὴν ζωὴν, ἔστενε μόνον κάτωθεν ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας. Ἐβδομάδος δὲ ἐπ' αὐτῆ παρελθούσης, νύκτωρ αὐτῆ ἐφίστανται δαίμονες, οἱ τὸ πρὶν αὐτοῦ τὴν ζωὴν καταβλάφαντες, κεκραγότες καὶ λέγοντες· Ποῦ ὁ μιαρός ἐστίν ἐκεῖνος, ὁ ταῖς λαγνεῖαις ἰκανῶς κορεσθεῖς, νῦν ἡμῖν ἄκαιρος, σῶφρον ἐξαίφνης φανείς, καὶ κίχλος ἀνεφάνη, καί, ὅτε οὐκέτι δύναιται, τότε χριστιανὸς καὶ εὐτακτος εἶναι βούλεται; καὶ τί καλὸν ἐπιἔσεσθαι σεαυτῷ προσδοκᾶς, ἐμφορηθεῖς τῶν ἡμετέρων κακῶν, οὐκ ἀναστήσει ταχὺ ἐκείθεν; οὐκ ἐπὶ τὰ συνίθη μεθ' ἡμῶν ἤξεις; μένουσί σε πόρνοι καὶ κάπηλοι οὐκ ἐλεύσει καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν ἀπολαύσεις, πάσης σου τῆς ἄλλης ἐλπίδος κατασβεσθείσης; ἤξει σοι πάντως ταχεῖα ἢ κρίσις, οὕτως ἑαυτὸν ἀναίρουσιν. Καὶ τί σπεύδεις πρὸς τιμωρίαν, ὦ ἄθλιε; τί δὲ φιλονεικεῖς θάκτον σοι ἐπελθεῖν τὴν δίκην; ἄλλα τε πολλὰ λέγοντες ἡμέτερος εἶ, ἡμῖν συνετάξω, ἀνομίαν ἤσκησας πᾶσαν, πάντων ἡμῶν ὑπεύθυνος γέγονας καὶ δραπετεύειν τολμᾶς; οὐκ ἀποκρίνη; οὐ συνθήσῃ; οὐ συναξελεύσῃ; ὡς δὲ ἐκεῖνος πρὸς ταῖς οἰμωγαῖς καρτερῶν, οὐδὲ τὴν ἀκοήν ὑπεῖχεν αὐτοῖς, οὐδ' ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτοὺς λόγον, ἐπὶ πολὺ ἐπιμενόντων αὐτῷ τῶν δαιμόνων, ὡς οὐδὲν ἤμωσαν [τὰ αὐτὰ πολλάκις] λέγοντες, διαλαβόντες αὐτὸν οἱ πονηροὶ καὶ αἰσχροὶ δαίμονες, ἤκιζον χαλεπῶς ἄγαν, τὸ σῶμα αὐτοῦ καταξαινοντες καὶ βασανίζοντες αὐτὸν χαλεπῶς, ἡμιθανῆ κκαταλιπόντες ᾤχοντο. Ὁ δὲ οὐδὲν ἤττον ἀκίνητος, ἐνθαπερ αὐτὸν κατέλιπον, ἔκειτο στένων αὐθις, ἐπειδὴ τὴν φυγὴν συνελέξατο. Τῶν δὲ οἰκείων αὐτοῦ κατ' ἔχρος ἀναζητησάντων αὐτὸν καὶ εὐρόντων, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ σώματος συμφορᾶς μαθόντων, ἤξιον αὐτὸν ἀπάγειν οἶκαδε. Ὁ δέ, ἐπὶ πολὺ πολλάκις βασανμένων, ἀντέσχεν καὶ πάλιν αὐτῷ τὴν ἐπιούσαν νύκτα χεῖρονα τῶν ἐμπροσθεν οἱ δαίμονες ἐπὶ ταῖς αὐτοῖς διατίθενται, καὶ οὐδ' οὕτω πάλιν αὐτὸν οἱ προσήκοντες πείθουσι μεταστῆναι τοῦ τόπου, κρεῖττον εἶναι τεθνάναι λέγοντα, ἢ ἐν τοιαύταις κηλῖται τοῦ βίου ζῆν. Ἡ τρίτη νύξ τῶν δαιμόνων μικροῦ πάντη τὸν ἄνθρωπον [τῆς ζωῆς] ἀπήλλαξεν, ἀνηλεῶς ἐπιπεσόντων αὐτῷ τῶν δαιμόνων, καὶ ἕως τῆς ὑστάτης πνοῆς κακωσάντων.

Ὡς δὲ οὐκ εἶδον ἐνδόντα ὄχοντο, ἄπνου μὲν καταλιπόντες τὸν ἄνθρωπον. Ἀπελθόντες οὖν ἐκκράγισαν λέγοντες: Ἐνίκησας, ἐνίκησας, ἐνίκησας. Καὶ οὐκέτι αὐτῷ συνήντησεν οὐδὲν δαιμόν, ἀλλὰ καθαρῶς τὸν τάφον ὄκησεν ἕως ἕξῃ, ἀσκήσας καθαρὰν τὴν ἀρετὴν, οὕτω καὶ Θεῷ τίμιος γενόμενος ἐν δυνάμεσι καὶ θαυμάτων ἐπιδείξεισιν, ὥστε πολλοῖς θαῦμα καὶ ζῆλον καλῶν ἐπιτηδευμάτων παρασχεῖν. Ἐκ τούτου πλείστοι καὶ τῶν σφόδρα ἀπεγνωκότων ἑαυτῶν μετῆλθον τὰς καλὰς πράξεις καὶ κατέρρωσαν, καὶ γέγονεν αὐτοῖς τὸ τῆς Γραφῆς λεγούσης: «*Ἡ ἄς ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψώθησεται*» (Λουκ. ιη'. 14). Προηγούμενος οὖν, τέκνα, ταπεινοφροσύνην ἀσκήσωμεν, κρηπίδα πρώτην πασῶν οὖσαν τῶν ἀρετῶν πάνυ δὲ συμβάλλεται ἡμῖν καὶ ἡ μακροτέρα ἔρημος πρὸς τὴν ἀσκησιν. **[Στάσις]**

Γέγονε γάρ τις καὶ ἕτερος μοναχὸς τὴν πόρρω ἔρημον κατειληφώς καὶ ἐν πολλοῖς ἔτεσι τὰς ἀρετὰς κατορθώσας. Ἐν γῆρει λοιπὸν τυγχάνων τῆς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλῆς ἐπειράτο, ἦν γὰρ πάνυ ὁ ἀσκητὴς τὴν ἡσυχίαν ἀσπαζόμενος καὶ ἐν εὐχαίς καὶ ὕμνοις καὶ θεωρίαις πολλαῖς διημερεύων, καὶ ὁράσεις θεϊοτέρας τινὰς ἐναργεῖς ἐθεώρει, τοῦτο μὲν ἐγγηγορῶς, τοῦτο δὲ καὶ καθ' ὑπνους καὶ σχεδὸν ἔχνος ἐπειληπτο τῆς ἀσωμάτου ζωῆς, οὐ γὰρ φοτεῶν, οὐδὲ φροντίζων διαίτης, οὐδὲ ἐν ταῖς φυταῖς ζητῶν ὀπώρας, οὐτις παρέχει τῷ σώματι δεομένῳ, ἀλλ' οὐδὲ ἐκ τῆς χλόης, οὐδ' ἄγραν ὀρνίθων, οὐδ' ἄλλου τινὸς μετήρχετο ζῶν, ἀλλὰ πεποιθήσεως γέμων εἰς Θεόν, ἐξ ὅτου ἐκ τῆς οἰκουμένης μετῆλθεν ἐκεῖ, καὶ λόγον οὐδενὸς εἶχεν, ὅπως αὐτῷ τρεφόμενον διαμείνοι τὸ σῶμα, ἀλλ' ἐν λήθῃ πάντων ἀγῶνα ἔχων ἀνεῖχεν ἐκυτῷ τελείῳ πρόθῳ πρὸς Θεὸν παραμένων καὶ περιμένων τὴν κλήσιν καὶ τὴν ἐκ τοῦ κόσμου μετάθεσιν, καὶ τῷ πλείστῳ γε τῇ τέρψει τῶν μὴ φαινομένων καὶ ἐλπίζομένων ἐτρέφετο καὶ οὕτε τὸ σῶμα κατετήκετο αὐτῷ τῇ παρατάσει, οὐτ' ἄθυμος ἦν ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ἐν σεμνῇ τινι καταστάσει τὴν καλὴν ἔξιν εἶχεν. Πλὴν ἀλλὰ τιμῶν αὐτὸν ὁ Θεὸς εἰάτινος τεταγμένου χρόνου, δύο ἢ τριῶν ἄρτων ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐδίδου φαίνεσθαι τε καὶ εἶναι καὶ κεχρηθῆναι καὶ εἰσιῶν ἐν τῷ

σπηλαίῳ, ἡνίκα ἠσθάνετο δεομένου τοῦ σώματος, ἠύρισκέ τε τὴν τροφήν καὶ προσκυνήσας καὶ εὐωχηθεὶς, πάλιν τῶν ὕμνων ἀπήλαυεν, ἐπιμόνως τῆς εὐχῆς καὶ τῆς θεωρίας ἐχόμενος, θάλλων ὁσημέραι καὶ ἐπιδιδούς τῷ παρόντι τῆς ἀρετῆς καὶ τῷ μέλλοντι τῆς ἐλπίδος ἐπὶ τὸ μείζον προβαίνων αἰεὶ, καὶ σχεδὸν ἐθάρασε περὶ τῆς ἀμείνωνος αὐτοῦ λήξεως, ὡς ἔχων αὐτὴν ἐν χερσὶν ἦδη, καὶ γέγονεν αὐτῷ μικροῦ δεῖν ἀποπεσόντι ἐκ τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπελθόντος αὐτῷ πειρασμοῦ. Τί γάρ, οὐ λέγομεν αὐτοῦ τὴν παρ' ὀλίγον πτώσιν: ὡς γὰρ εἰς τὸ φρόνημα τοῦτο προήλθεν, ἔλαθεν ἑαυτὸν οἰόμενος πλέον εἶναι τι τῶν πολλῶν, καὶ ὡς ἦδη παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους μείζον τι κεκτημένος, καὶ τοιοῦτος ὢν, λοιπὸν ἑαυτῷ ἐπεποιθεῖ. Γεννάται οὖν οὐκ εἰς μακρὰν αὐτῷ πρῶτόν τις μικρὰ ραθυμία, ὅσον μῆδὲ εἶναι ραθυμίαν δοκεῖν, εἶτα γύεται μείζων ἀμέλεια, ὅσον καὶ αἰσθησὶν εἶναι. Καὶ γὰρ ἐκ τῶν ὕπνων ὀκνηρότερον διανίστατο πρὸς τοὺς ὕμνους καὶ τὸ τῶν εὐχῶν ἦδη ἀργότερον καὶ ὁ ὕμνος οὐχ οὕτως ἐκτεταμένος καὶ ἡ ψυχὴ βουλομένη, φησὶν, ἀναπαύεσθαι: καὶ ὁ νοῦς ἔνευσε κάτω καὶ οἱ λογισμοὶ ρεμβασμούς τινας ἔπασχον, καὶ πού τις ἐν κρυφίοις καὶ ἀτοπία ἐμελετάτο: πλὴν ἀλλ' ὁ ἐθισμὸς ὁ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἀπήγγε πως ἔτι τὴν ἀσκητήν, ὥσπερ ρύμη τις, καὶ διέσωζεν ἐκ τῆς ἐρμῆς ἐκείνης. Καὶ ποτε εἰσελθὼν μετὰ τῆς συνήθους εὐχᾶς πρὸς ἑσπέραν, εὔρε τὸν ἄρτον ἐπὶ τῆς τραπέζης θεῖθαι αὐτῷ χρηρηγηθέντα, καὶ ἀνεκτίρατο: ἐν νῷ δὲ τὰς μειώσεις ἐκείνας οὐκ ἀπεθάλατο, οὐδὲ ἐλογίσατο, ὅτι τὰ παροράματα τὴν σπουδὴν βλάπτει, οὐδὲ ἐπὶ τὴν ἴασιν ἐτρέπετο τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ μικρὸν ᾤήθη τὸ παρ' ὀλίγον τῶν δεόντων ἀποπεσεῖν. Τοιγαροῦν αὐτὸν ἔρωσ ἐπιθυμίας ἀρπάσας, ἐπὶ τὴν κόσμον ἀπήγε τοῖς λογισμοῖς: ὁμως ἐπισχὼν ἑαυτὸν τέως εἰς τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν, ἐπὶ τὴν συνήθη τρεπόμενος ἀσκησιν, καὶ εὐξάμενος καὶ ὕμνήσας, εἰσελθὼν ἐν τῷ σπηλαίῳ, τὸν μὲν ἄρτον ἠύρεν αὐτῷ παρακείμενον, οὐχ οὕτω δὲ ἐπιμελῆ καὶ καθαρὸν, ἀλλὰ ρερυπωμένον πως ἦδη: καὶ θαυμάσας καὶ πως ἦδη κατηφῆς γενόμενος, ὁμως μετέσχε καὶ ἀνεκτίρατο. Τρίτη νύξ γέγονε καὶ τριπλάσιον τὸ κακὸν πρᾶ-

ετίθετο· καὶ γὰρ θάπτον ἐ νοῦς αὐτῷ τοῖς λογισμοῖς ἐγκατέσκηψεν, ἡ μνήμη δὲ αὐτῷ, ὡς ἂν παρούσης γυναικὸς καὶ συνανακειμένης, συνδιετίθετο, καὶ τὸ πρᾶγμα ἐν ὀφθαλμοῖς εἶχε καὶ ὡς πράττων αὐτὸ διετέλει. Ἐξήλθε δὲ ὁμοῦ καὶ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ τὴν εὐχὴν καὶ τοὺς ὕμνους οὐκέτι καθαρὰς ἔχων τὰς ἐνθυμήσεις, ἀλλὰ πυκνὰ μεταστρεφόμενος μετεωρίζετο τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς κἀκεῖ ἀκοντιζῶν· διέτεμνον γὰρ αὐτοῦ τὸ καλὸν ἔργον αἱ μνήμαι τῶν ἐπιθυμιῶν. Ἐσπέρας οὖν ἐπανήλθεν ἄρτου δεόμενος, τὸν δὲ ἡῦρε μὲν αὐτὸν ἐν τῇ τραπέζῃ, εἶον ὑπὸ μυῶν ἢ κυνῶν θεβρωμένον καὶ λείψανόν τι τῶν ψυχίων ἐξωθεν· τότε στένει μὲν καὶ δακρύει, ἀλλ' οὐχ ὅσον ἱκανόν, οὐδ' ὅσον στείλαι τὴν ἀτοπίαν, καὶ τραφεὶς οὐχ ὅσον ἤθελεν, εἰς τε ἦν ἀναπαύσασθαι· ἐπήλθον δὲ αὐτῷ οἱ λογισμοὶ ἀθρόως πάντοθεν αὐτὸν περιέχοντες, καὶ πολεμοῦσιν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν καὶ εὐθὺς αἰχμάλωτον αἴρουσιν εἰς τὸν κόσμον. Ἀναστάς δὲ ὄχθετο ἐπὶ τὴν οἰκουμένην διὰ τῆς ἐρήμῃς νυκτοπορῶν. Καταλαβούσης δὲ αὐτὸν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς οἰκουμένης ἔτι μακρὰν ἀπεχούσης, καὶ τοῦ καύματος αὐτὸν θλίβοντος, ἐκοπίασεν, κατενόει δὲ πάντοθεν ἑαυτοῦ κύκλω περισκοπῶν, εἴ που μοναστήριον ἀναφανείη καὶ εἰσελθὼν ἀναπαύσεται, ὅπερ καὶ γέγονεν. Ὑποδεξαμένων αὐτὸν εὐλαβῶν τινων καὶ πιστῶν ἀδελφῶν, οἳ, ὡς πατέρα γνήσιον θεασάμενοι, ἐνίψαν τὰς ὄψεις αὐτοῦ καὶ τοὺς πόδας, καὶ εὐξάμενοι, τράπεζαν παραθέντες τῶν εὐρεθέντων, ἠξίουσαν μετὰ ἀγάπης μεταλαβεῖν. Ὡς δὲ ἀνεκτῆσατο, ἠρώτων, λόγον σιτηρίας αὐτοῖς παρ' αὐτοῦ οἱ ἀδελφοὶ λέγεσθαι καὶ οἷαις μεθεδεῖαις δύνανται σωθῆναι ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, καὶ πῶς τῶν αἰσυχρῶν λογισμῶν περιγέωνται. Ὁ δὲ αὐτοῖς, ὡς πατὴρ τέκνα νουθετῶν, παρήνει προσκαρτερεῖν ἐν τοῖς πόνοις, ὀλίγον ὑστερον [εἰς] ἀνάπαυσιν πολλὴν μεθισταμένοις, καὶ πολλὰ ἕτερα περὶ ἀσκήσεως αὐτοῖς διαλεγόμενος, λίαν ὠφέλησε. Πausάμενος δὲ τῆς νουθετήσεως, καὶ μικρὸν ἐν ἑαυτῷ γενόμενος, διελογίζετο, πῶς ἄλλους νουθετῶν αὐτὸς ἀνουθέτητος ἔμεινε. Καὶ συνιδὼν ἑαυτοῦ τὴν ἤτταν, δραμαῖος πάλιν ἐπὶ τὴν ἔρημον ἐχώρει, ἀπεδυρόμενος ἑαυτὸν καὶ λέγων· «Εἰ

μη ὅτι Κύριος ἐβοήθησέ μοι, παρὰ βραχὺ παρῶ-
 κησε τῷ ἄδῃ ἢ ψυχῇ μου» (Ψαλμ. 117), καὶ «Παρ'
 ὀλίγον ἐγενόμην ἐν παντὶ κακῷ» (Παροιμ. ε'. 14),
 παρὰ μικρὸν «συνετέλεσάν με ἐν τῇ γῆ» (Ψαλμ. 137),
 καὶ γέγονεν ἐπ' αὐτῷ τὸ εἰρημένον «Ἀδελφοὶ ἐπὶ
 ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ» (Παροιμ. 17),
 καὶ ὡς τεῖχος ἄπτωτον. Καὶ τότε ἐκείθεν πενθῶν διετέλει
 πάντα τὸν βίον, τὴν θεῖον τράπεζαν ζημιωθείς καὶ μετὰ κα-
 μάτου τὸν ἄρτον ἑαυτοῦ ποριζόμενος. Καθεῖρξας γὰρ ἑαυτὸν ἐν
 τῷ σπηλαίῳ καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ἑαυτῷ ὑποστρώσας, οὐ πρό-
 τερον ἀνέστη χαμίθην, οὐδὲ ἐπαύσατο ἀποδυρόμενος, πρὶν φω-
 νῆς ἀκούσας ἀγγέλου πρὸς αὐτὸν λέγοντος κατ' ὄναρ· Ἐδέξατο
 ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιάν σου καὶ ἠλέησέ σε, καὶ ὄρα τοῦ λοιποῦ
 μὴ ἀπατηθῆς. Ἐλεύσονται δὲ οἱ ἀδελφοὶ πρὸς σε παρακαλούν-
 τές σε, οὓς οὐ ἐνουθέτησας, καὶ κομιούσι σοι εὐλογίας, ἃς ὑπο-
 δεξάμενος μεταλήψῃ σὺν αὐτοῖς καὶ τῷ Θεῷ διὰ παντός εὐ-
 χαριστήσεις. **[Στάσις]**

Ταῦτα οὖν, ὦ τέκνα, ὑμῖν ὑψηγγασάμην, ἵνα τὴν ταπει-
 νοφροσύνην πρώτην ἀσκήσητε, κἂν ἐν μικροῖς, κἂν ἐν μεγάλοις
 δόξητε εἶναι—αὕτη γάρ ἐστὶν ἡ ἀγία τοῦ Σωτῆρος ἐντολὴ
 λέγοντος· «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι
 αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ε'. 3)
 —καὶ ἵνα μὴ ἀπατηθῆτε ὑπὸ τῶν δαιμόνων τὰς φαντασίας ὑ-
 μῖν ἐγειρόντων. Ἄλλ' ἐάν τις ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς ἀδελφὸς ἢ φί-
 λος ἢ γυνὴ ἢ πατήρ ἢ μήτηρ ἢ ἀδελφὴ ἢ διδάσκαλος ἢ παῖς
 ἢ οἰκέτης, πρῶτον εἰς προσευχὴν τὰς χεῖρας ἐκτείνετε, καὶ
 ἐάν ἤ φάντασμα, φεύξεται ἀφ' ὑμῶν, κἂν ἀπατώσιν ὑμᾶς οἱ
 δαίμονες ἢ οἱ ἄνθρωποι κολακεύοντες ὑμᾶς καὶ ἐπαινοῦντες,
 μὴ πείθεσθε αὐτοῖς μηδὲ ἐπαίρεσθε τῇ διανοίᾳ. Κἀμὲ γὰρ οὕ-
 τω πολλάκις ἠπάτησαν οἱ δαίμονες ἐν νυκτί, καὶ οὕτε εὐξασθαι
 με οὕτε ἀναπαύσασθαι συνεχώρησαν, φαντασίας μοί τινας παρέχον-
 τες ὅλην τὴν νύκτα, καὶ πρῶτὶ ἐμπαίζοντες προσέπεσάν μοι λέγον-
 τες· Συγχώρησον ἡμῖν, Ἀββᾶ, ὅτι κόπους σοι παρέσχομεν ὅλην
 τὴν νύκτα. Ἐγὼ δὲ εἶπον πρὸς αὐτοῦς· « Ἀπόστητε ἀπ'

ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν» (Ψαλμ. στ'. 9), οὐ γὰρ μὴ ἐκπειράσητε δοῦλον Κυρίου. Ὡστε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὦ τέκνα, τὴν ἡσυχίαν μεταδιώξατε, πρὸς τὴν θεωρίαν ἀεὶ γυμναζόμενοι, ἵνα καθαρὸν κτήσησθε νοῦν τῇ Θεῷ προσευχόμενοι. Καλὸς μὲν γὰρ κἀκείνος ὁ ἀσκητὴς, ὁ συνεχῶς ἐν τῇ κόσμῳ γυμναζόμενος καὶ περὶ τὰς καλὰς πράξεις ἀσχολούμενος, ὁ τὴν φιλαδελφίαν ἐπιδεικνύμενος καὶ τὴν φιλοξενίαν καὶ ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνας διαπραττόμενος, καὶ εὐεργετῶν τοὺς παρόντας καὶ τοῖς κάμνουσι βοηθῶν καὶ ἀσκανδάλιστος διαμένων. Καλὸς μὲν οὖν οὗτος καὶ πάνυ καλός· πρακτικὸς γὰρ καὶ ἐργάτης ἐστὶ τῶν ἐντολῶν, ἀλλὰ περὶ τὰ γήινα ἀσχολεῖται. Κρείττων γὰρ μὲν τούτου καὶ μείζων ὁ θεωρητικὸς ἐκείνος, ὁ ἀπὸ τῶν πρακτικῶν ἐπὶ τὴν νόησιν ἀναδραμιών, πᾶσις ἐτέροις ταῦτα φροντίζειν. Αὐτὸς δὲ καὶ ἑαυτὸν ἀπαρηγόσιμος, καὶ ἑαυτοῦ λύθην ἔχων, πολυπραγμονεῖ τὰ οὐράνια, [εὐλύτῳ] ἑαυτὸν πάντων τῇ Θεῷ παριστάμενος, ὑπ' οὐδεμιᾶς φροντίδος ἐτέρας ὀπισθεν κατασπώμενος· ὁ τοιοῦτος γὰρ Θεῷ συνδιάγει, Θεῷ συμπολιτεύεται, ἀπαύστοις τε ὕμνοις ἀεὶ ὕμνων τὸν Θεόν.

Ταῦτά τε καὶ ἄλλα ἀμύπολλα ἡμῖν διηγούμενος ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἄχρις ὥρας ἐνάτης διαλεγόμενος, τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐθεράπευσε. Δούς δὲ ἡμῖν εὐλογίας ἐν εἰρήνῃ πορευθῆναι, προσέταξεν, εἰπὼν ἡμῖν καὶ προφητεῖαν τινά, ὅτι σήμερον τὰ ἐπινίκια τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδοσοῦ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν εἰσελήλυθαι τῆς τοῦ τυράννου Εὐγενεῖο ἀναιρέσεως, καὶ ὅτι δεῖ τὸν βασιλέα οἰκείῳ θανάτῳ τελευτῆσαι, ἅπερ συνέβη κατὰ ἀλήθειαν οὕτω γενέσθαι.

Ὡς δὲ πολλοὺς καὶ ἄλλους Πατέρας ἐθεασάμεθα, ἤκασιν ἀδελφοὶ ἀναγγέλλοντες ἡμῖν τετελειώσθαι τὸν μακάριον Ἰωάννην θαυμαστόν τινα τρόπον· ἐντειλάμενος γὰρ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας μηδένα συγχωρεῖν πρὸς αὐτὸν ἀνιέναι, κλίνας τὰ γόνατα εἰς προσευχὴν ἐτελειώθη πρὸς Θεὸν ἀπερχόμενος· ἢ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν. [Στάσις]

B.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ὡρ.

Ἐθεασάμεθα καὶ ἕτερον ἄνδρα θαυμάσιον ἐν Θιβραΐδι, Ἀβ-
 εᾶ Ὡρ(1) ὄνομα αὐτῷ, πατέρα μοναστηρίων ἀδελφῶν χιλίων,
 σχῆμα ἔχοντα ἀγγελικόν, ἐνενηκονταετῆ που ὄντα καὶ γένειον
 ἄχρι τοῦ στήθους ἔχοντα, λαμπρὸν ἄγαν καὶ φαειρὸν τῷ προσ-
 ὄπῳ, ὡς καὶ ὁρώμενον μόνον δυσωπήσιμον εἶναι τὸν ἄνδρα.
 Οὗτος πολλὰ πρότερον καθ' ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀσκήσας τῇ
 πορρωτέρᾳ, ὕστερον ἐν τῇ πλησίον ἐρήμῳ τὰ μοναστήρια συνε-
 κρότησεν, ἔλος φυτεύσας χερσὶν ἰδίαις, ξύλων ἀγρίων ὄντων ἐν
 τόπῳ, ὡς ὕλην τινὰ εἶναι ἐν τῇ ἐρήμῳ πυκνήν. Ἐλεγον γὰρ
 ἡμῖν οἱ περὶ αὐτὸν πατέρες, ὅτι οὔτε βλαστὸς εἰς ἦν ὡδέ ποτε,
 ὅτε τὸ πρὶν ὁ ἀνὴρ ἐκ τῆς ἐρήμου παρεγένετο· ἐφύτευσε δὲ
 τοῦτο, ἵνα μὴ διὰ τινὰ χρεῖαν οἱ συνερχόμενοι πρὸς αὐτὸν ἀδελ-
 φοὶ ἀναγκασθῶσι περιάγειν, ἀλλὰ πᾶσαν πρόνοιαν αὐτῶν ἐποιεῖτο
 εὐχόμενος τῷ Θεῷ καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἀγωνιζόμενος,
 ἵνα ἐν μηδενὶ λείπωνται τῶν ἀναγκαίων καὶ μὴ πρόφασίς
 τις αὐτοῖς ραθυμίας γένηται. Οὗτος ἐν τῇ ἐρήμῳ πρῶτον διά-
 γων, ἤρθηε μὲν βοτάνας καὶ ρίζας τινὰς γλυκείας, ἔπινε δὲ ὕ-
 δωρ, ὅτε καὶ ἠύρισκεν, ἐν εὐχαίς καὶ ὕμνοις διατελῶν πάντα
 τὸν χρόνον. Ὡς δὲ λοιπὸν εἰς τὴν τελείαν τοῦ γήρωος ἐφθασεν
 ἡλικίαν, ἄγγελος αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ φαίνεται· κατ' ὄναρ λέ-
 γων, ὅτι ἔσῃ εἰς ἔθνος μέγα καὶ πολλὸν λαὸν πιστευθήσῃ· ἔ-
 σονται δὲ οἱ σωζόμενοι διὰ σοῦ μυριάδες ἑξήκκ. Ὅσους γὰρ ἂν
 ἐνθάδε κερδήσῃς, τοσούτων ἄρξεις ἐν τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι,
 καὶ μηδὲν διστάσῃς, φησὶν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· οὐδέποτε
 γὰρ σοὶ λείψει τι τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν ἄχρι τῆς τελευταίας,
 ὁσάκις ἂν ἐπικαλέσῃ τὸν Κύριον. Ταῦτα ἀκούσας, ἐπὶ τὴν πλη-
 σίον ἐρημον ὤρμησε, καταμύνας πρῶτον διάγων, καλύβιον τι
 μικρὸν ἑαυτῷ κατασκευάσας, λαχανίοις συνθέτοις μόνον ἀρκού-
 μενος, πολλάκις δὲ καὶ δι' ἑβδομάδος ἅπαξ μεταλαμβάνων·

1) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ὡρ ἔρα Σωζομέν. σ'. 28 καὶ Νικηφόρ. Καλλιστ. κ'. 34.

ἀγράμματος μὲν ὢν τὸ πρῶτον, ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν οἰκουμένην ἤρχετο, χάρις αὐτῷ θεόθεν διδοται καὶ τὰς Γραφὰς ἐξῶθεν διὰ μνήμης ἀπεστήθιζεν· ἐπιδειθέντος γὰρ αὐτῷ εἰβλίου παρὰ τῶν ἀδελφῶν, ὡς ἔμπειρος τῶν Γραφῶν, οὕτω λοιπὸν ἀνεγίνωσκεν. Εἰλήφει δὲ καὶ ἑτέραν χάριν, τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων ἐλασίαν, ὡς πολλοὺς τῶν πασχόντων καὶ μὴ βουλομένους παριστᾶν ἐσῶντας αὐτοῦ τὴν πολιτείαν, ἰάσεις τε τὰς ἄλλας ἐπιτελῶν οὐκ ἐπαύετο, ὡς συναχθέντας πανταχόθεν πρὸς αὐτὸν μοναχὸς εἰς χιλιάδας συνάγεσθαι.

Ἰδὼν οὖν ἡμᾶς ὁ ἀνὴρ καὶ περιχαρῆς γενόμενος, ἠσπάσατό τε καὶ εὐθὺς ὑπερῆύδατο, νίφας δὲ τοὺς πέδας ἡμῶν χερσὶν οἰκείαις, πρὸς διδασκαλίαν ἐτρέπετο· ἔμπειρος γὰρ ἦν λίαν τῶν Γραφῶν, θεόθεν ταύτην τὴν χάριν κτησάμενος. Πολλὰ δὲ ἡμῖν τῶν Γραφῶν λύσας κεφάλαια καὶ τὴν ὁρθόδοξον πίστιν παραδοῦς, ἐπὶ τὰς εὐχὰς προετρέπετο· ἔθος γὰρ τοῖς μεγάλοις μὴ πρότερον τροφήν προσίεσθαι τῇ σαρκί, πρὶν ἢ τὴν πνευματικὴν τροφήν τῇ ψυχῇ παραδοῦναι· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ τοῦ Χριστοῦ κοινωνία. Μεταλαμβάνοντας οὖν ταύτης καὶ εὐχαριστήσαντας, ἐπὶ τὴν τράπεζαν προετρέπετο, αὐτὸς τε ἀεὶ τῶν σπουδαίων ὑπεμύνησκε, καθήμενος καὶ λέγων ἡμῖν· Οἶδα γὰρ ἐγὼ τινα ἄνθρωπον ἐν τῇ ἐρήμῳ μηδὲν γήινον βρώμα ἐπὶ τρία ἔτη γευσάμενον, ἀλλ' ἄγγελος αὐτῷ κατὰ τρεῖς ἡμέρας οὐράνιον βρώμα ἐκόμιζε, καὶ ἔβαλλεν αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα, καὶ τοῦτο αὐτῷ ἀντὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ ἐγένετο. Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐν φαντασίᾳ οἱ δαίμονες ἀγγελικᾶς στρατιάς, ἐπιδεικνύντες καὶ ἄρμα πυρὸς καὶ δορυφορίαν πολλήν, οἷά τε βασιλέως τινὸς ἐπιδημούντος καὶ λέγοντος αὐτῷ· Κατώρθωσας πάντα, ὦ ἄνθρωπε, λοιπὸν προσκύνησόν μοι καὶ ὡς Ἡλίαν σε ἀναλήψομαι. Ἐλεγε δὲ ὁ μοναχὸς ἐν τῇ αὐτοῦ διανοίᾳ· Καθ' ἡμέραν προσκυνῶ τῷ ἐμῷ βασιλεῖ καὶ Σωτῆρι καὶ εἰ ἦν οὗτος ἐκεῖνος, οὐκ ἂν νῦν τοῦτο παρ' ἐμοῦ ἦται. Ὡς δὲ μόνον εἶπεν αὐτῷ τὰ τῆς διανοίας, ὅτι ἔχω ἐγὼ τὸν ἐμὸν βασιλέα Χριστόν, ἐν ἀεὶ προσκυνῶ, οὐ δὲ οὐκ εἰ ἐμὸς βασιλεύς, εὐθέως ἐκεῖνος ἄφαντος γέγονε. Ταῦτα οὖν ἡμῖν,

ὡς περὶ ἄλλου διαλεγόμενος, τὰς ἑαυτοῦ πολιτείας κρύπτειν ἐβούλετο· οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ πατέρες αὐτὸν ἔλεγον ταῦτα ἑωρακέναι.

Ἦν γὰρ οὗτος ὁ ἀνὴρ ἐπίδοξος ἐν πολλοῖς ἄλλοις πατράσιν ὡς πολλῶν ἀδελφῶν πρὸς αὐτὸν ἐρχομένων, πάντας τοὺς παρόντας ἀδελφοὺς συγκαλεσάμενος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ κελλία αὐτοῖς ποιεῖν, τοῦ μὲν πηλὸν ἐπιδιδόντος, τοῦ δὲ πλίνθον, ἄλλου δὲ ὕδωρ ἀντλοῦντος, ἐτέρου δὲ ξύλα κόπτοντος⁽¹⁾, καὶ ἀποτελεσθέντων αὐτοῖς τῶν κελλίων, αὐτὸς τὰς χρείας ἐπήρκει τοῖς δεομένοις.

Οὗτος, ψευδάδελφόν ποτε ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ τὰ ἑαυτοῦ ἱμάτια ἀποκρυψάμενον, ἐλέγξας αὐτὸν ἐπὶ πάντων, εἰς μέσον αὐτὰ παρήγαγεν, ὥστε μηκέτι λοιπὸν τολμᾶν μηδένα ἐπ' αὐτοῦ ψεύσασθαι, τοσούτην χάριν ἀρετῆς ἔχοντος, ἣν διὰ τῆς πολλῆς καὶ καλῆς πολιτείας ἑαυτῷ συνελέξατο. Ἦν δὲ ἰδεῖν τὸ πλῆθος τῶν σὺν αὐτῷ μοναχῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, εἶον χορούς τινας δικαίων λαμπαδοφόρουμένων καὶ ἀπαύστοις ὕμνοις τὸν Θεὸν δοξαζόντων. [Στάσις]

Γ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Βῆ

Εἶδομεν δὲ καὶ ἄλλον πρεσβύτερον πραύτητι πάντας ἀνθρώπους υπερβαλλόμενον, Ἀββᾶ Βῆ⁽²⁾ ἐνόματι, ὃν διεβεβαιούντο

1) Κελλία διὰ τοὺς ἐρχομένους ἀδελφοὺς ἐποίει καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἀρμόνιος (ἔρ. κφ. κδ') μετὰ τῶν ὑπ' αὐτῷ ἀδελφῶν ἐν τῇ Νιτρῆ, ὁ δὲ Ἀββᾶς Δωρόθεος ἕνα ποιῶν κατ' ἔτος ἐν τοῖς Ἑρημικαῖς, ἐξῆσθεν Ἀλεξανδρείας, παρέδωκε τούτου τῷ χρεῖαν ἔχοντι. (ἔρ. Λαυσαῖκ. ἱστορ. κφ. β'. σ. 16).

2) Βῆνος παρὰ τῷ Σωζομέν. στ'. 28, καὶ Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 81.

οἱ περὶ αὐτὸν ἀδελφοὶ μηδὲ πώποτε ὁμωμοκέναι, μηδὲ φεύσασθαί ποτε, μήτε ὀργισθῆναι κατὰ τινος, μήτε ἐπιπλήξαι λόγῳ τινὰ πώποτε. Ἦν γὰρ ὁ βίος αὐτοῦ λίαν ἥσυχος καὶ ὁ τρόπος ἐπιεικής, εὐαγγελικὴν κατάστασιν ἔχων· ἦν καὶ ταπεινόφρων ἄγαν καὶ ἑαυτὸν εὐτελεῖζων. Πολλὰ δὲ ἡμῶν παρακαλοῦνταν αὐτὸν εἰπεῖν πρὸς ἡμᾶς προτρεπτικόν τινα λόγον, μόλις ἠνέσχετο περὶ πραότητος ἡμῖν μόνον ἐλίγα διαλεχθῆναι.

Οὗτος, ἱπποποτάμου ποτὲ λυμνηναμένου τὴν γείτονα χώραν, ἐπιστάς τῷ τόπῳ, ὑπὸ τῶν γεωργῶν παρακληθείς, καὶ ἰδὼν τὸ θηρίον, μέγεθος ἐξαισίον ἔχον, πραεῖα φωνῇ ἐνετείλατο αὐτῷ λέγων· Παραγγέλλω σοι, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, μηκέτι λυμῆνασθαι τὴν χώραν. Ὁ δὲ, ὡς ὑπὸ ἀγγέλου ἀπελαθεὶς τοῦ τόπου, παντάπασιν ἀφανῆς γέγονεν· οὕτω καὶ κροκόδειλον ἀπέδιωξεν ἄλλοτε.

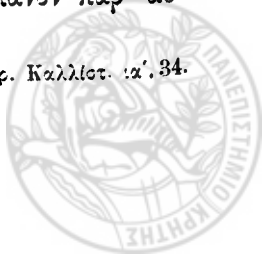
Δ΄.

Περὶ Ἀββᾶ Θεώνος.

Εἶδομεν καὶ ἄλλον οὐ μακρὰν τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν ἔρημον, ὀνόματι Θεώνα⁽¹⁾, ἄνδρα ἅγιον, ἐν οἰκίῳ καταμόνας ἐγκλεισμένον, ἐπὶ τριακονταετῇ χρόνιον σιωπὴν ἀσκήσωντα, ὃς πλείστας δυνάμεις ἐπιτελῶν, ὡς προφήτης παρ' αὐτοῖς ἐνομίζετο. Ἐξήρχετο γὰρ πρὸς αὐτὸν ἡμερούσιον τὸ πλῆθος τῶν ἀσθενούντων καὶ διὰ θυρίδος ἐπιτιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας, υγιεῖς ἀπέλυεν. Ἦν δὲ ἰδεῖν αὐτὸν πρόσωπον ἀγγέλου ἔχοντα χαρποῖδν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ πολλῆς χάριτος ὄλον μεστόν.

Ὅς, οὐ πρὸ πολλοῦ τινος χρόνου ληστῶν αὐτῷ ἐπελθόντων νυκτὸς μακρόθεν, οἰθθέντων χρυσίον εὑρεῖν ἱκανὸν παρ' αὐ-

1) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Θεώνος βρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικηφόρ. Καλλιστ. α'. 34.
Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

τῷ καὶ βουλομένων αὐτὸν ἀνελεῖν, ἠΰξαστο καὶ ἀκίνητοι πρὸς τὰς θύρας αὐτοῦ ἄχρι πρωῒ ἔμειναν. Παραγενομένων δὲ πρὸς αὐτὸν τῶν ὄχλων καὶ πυρὶ παραδοῦναι αὐτοὺς προαιρουμένων, ἀναγκασθεῖς ἕνα πρὸς αὐτοὺς ἀπεφθέγγαστο λόγον. Ἄφετε τούτους ὑγεῖς ἀπελθεῖν, εἰ δὲ μή γε ἡ χάρις τῶν ἱαμάτων ἀπ' ἐμοῦ φεύξεται. Οἱ δὲ ἤκουσαν αὐτοῦ, οὐδὲ γὰρ ἀντειπεῖν ἐτόλμων· καὶ ἦσαν [οἱ ληστοὶ] εὐθὺς ἐν τοῖς πέριξ μοναστηρίοις σὺν τοῖς μοναχοῖς μεταβαλόντες τὸν τρόπον καὶ ἐπὶ τοῖς προπεπραγμένοις μετανοοῦντες. Παιδαγευτο δὲ ὁ ἀνὴρ τριπλῆ τῶν διαλέξεων χάριτι, ἐν τε Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Αἰγυπτιακοῖς ἀναγνώσμοι, καθὼς παρὰ πολλῶν καὶ πρὸ αὐτοῦ ἐκείνου ἐμάθομεν. Ἐπιγνοὺς γὰρ ἡμᾶς ξένους ὄντας, γράψας ἐν πίνακι, τῷ Θεῷ ἐν ἡμῖν ἠὲ χάριστος ἐγενήθη. Ἦσοιτι δὲ τῶν σπερμάτων τὰ ἀνεφθα· ἐξῆκει δέ, ὡς φασί, νύκτωρ ἐκ τοῦ κελλίου καὶ ἀγρίοις θηρίοις συναγελάζετο, καὶ ἐξ οὗ εἶχεν ὕδατος αὐτὰ ἐπότιζεν. Ἦν γὰρ ἰδεῖν ἔγχνη ἐνάγρων καὶ βουβάλων καὶ δορκάδων τινῶν περὶ τὴν μονὴν αὐτοῦ, οἷς ἀεὶ προσετέρετο.

Ε΄.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀπολλῶ.

Ἐθεασάμεθα δὲ καὶ ἄλλον ἄνδρα ἅγιον, ἐνόματι Ἀπολλῶ⁽¹⁾, ἐν Θηβαῖδι, ἐν τοῖς ὄρειοις Ἐρμουπόλεως⁽²⁾, ἐν ᾧ ὁ Σω-

1) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀπολλῶ ὁρ. Σωζομέν. στ' 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 34. Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ 25 Ἰανουαρίου καὶ τῇ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Ἐκ τῶν διασωθέντων τριῶν Ἀποφθεγμάτων (Ἀποφθεγγμ. Πατέρ. σ. 133) μόνον τὸ τρίτον ἀνήκει τῷ ἐνταῦθα Ἀββᾷ Ἀπολλῶ, διότι τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ἀπαντᾷται ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ, τὸ δὲ πρῶτον καὶ δεύτερον ἀποδίδεται ἐτέρῳ Ἀπολλῶ διαμένοντι εἰς τὰ Κελλία καὶ ἄλλοτε εἰς τὴν Σκήτην. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀπολλῶ συνέγραψε καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Τιμόθεος (380—385) κατὰ τὸν Σωζομένον (στ' 29). • Οἷα μὲν ἀγωγῇ ἐχρήτο, καὶ ἡλικίον ἦν θείον καὶ παραδόξων πραγμάτων ποιητής, ἱστορεῖ Τιμόθεος ὁ τὴν Ἀλεξανδρείαν Ἐκκλησίαν ἐπιτροπεύσας· εὐμάλα αὐτοῦ, καὶ πολλῶν ὧν ἐπεμνήσθη, καὶ ἄλλων δοκιμῶν μοναχῶν τοῖς βίοις διεξελθόντων.

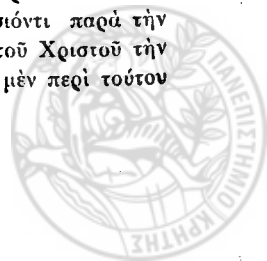
2) Ἡ Ἐρμουπόλις αὕτη τῆς Θηβαίδος (τὸν Σχημὸν ἢ Ἀσχυρομένον) ἐκαλεῖτο

τῆρ μετὰ Μαρίας καὶ τοῦ Ἰωσήφ παρεγένετο, Ἡσαΐου τὴν προφητείαν ἀναπληρῶν, λέγοντος: «Ἴδου Κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης, καὶ ἦξει εἰς Αἴγυπτον, καὶ συστήσονται τὰ χειροποίητα Αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ» καὶ πεσοῦνται ἐπὶ τὴν γῆν (Ἠσ. ιθ'. 1). Εἶδομεν γὰρ ἐκεῖ καὶ τὸν ναόν, ἔνθα, εἰσελθόντος τοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν πόλιν, τὰ εἰδωλα πάντα κατέπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν⁽¹⁾.

Εἶδομεν οὖν τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐν τῇ ἐρήμῳ ὑπὸ τὸ ὄρος ἔχοντα μοναστήριον, πατέρα μοναχῶν πεντακοσίων. Ὅς διαβόητος ἦν ἐν Θηβαΐδι καὶ ἔργα μεγάλα ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ δυνάμεις μεγάλας ἐποίει δι' αὐτοῦ ὁ Κύριος. Οὗτος γὰρ ἐκ παιδέθεν πολλὴν ἀσκησιν ἐπιδειξάμενος, ἐν τῷ τέλει τῆς ἡλικίας τριαύτης ἔτυχε χάριτος: Ὁγδοηκοστοῦ γὰρ ὄντος ἔτους, μέγα μοναστήριον ἑαυτῷ συνεκρότησε τελείων ἀνδρῶν πεντακοσίων, δυναμένων σχεδὸν πάντων σημεῖα ἐπιτελεῖν. Οὗτος δεκαπέντε ἐτῶν ἀναχωρήσας τοῦ κόσμου καὶ τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ ἐρήμῳ διατελέσας, πᾶσαν ἀρετὴν ἀκριβῶς ἐξασκήσας, ὕστερον φωνῆς ἀκούειν ἔδοξε τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν λέγοντος: Ἀπολλῶ, Ἀπολλῶ, διὰ σοῦ τὴν σοφίαν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ σοφῶν καὶ τὴν σύνεσιν τῶν ἀσυνέτων ἀθετήσω (Ἠσ. κθ'. 14, Α'. Κορινθ. α'. 19), ἀπολέσεις δὲ οὖν αὐτοῖς καὶ τοὺς σοφοὺς Βαβυλωνος, καὶ πᾶσαν τὴν δαιμονικὴν λατρείαν ἐξαφανίσεις. Καὶ νῦν πορεύου εἰς τὴν οἰκουμένην· γεννήσεις γάρ μοι «Λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων» (Τίτ. β'. 14). Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν: Ἀφελε ἀπ' ἐμοῦ, Δέσποτα, τὴν ἀλαζονείαν, μήπως ὑπεραρθεῖς

μεγάλη, πρὸς διάκρισιν ἐτέρας μικρᾶς (νῦν Δαμανχούρ), ὑπὸ τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐποικίας ὑπήνετο τὸ ὄρος τῆς Νυτρίας, καὶ ἤδη μνησθὲν ποιεῖται ἢ πρὸς Λαῦσ. ἱστορ. κερ. νστ'. σ. 140. (ἐρ. χάρτην).

1) Πλὴν τοῦ θαύματος τούτου ἀναφέρει καὶ τὸ ἔξης ὁ Σωζόμενος (σ'. 21): «Ἦνίκα διὰ τὸν Ἡρώδηn ἔφυγεν ὁ Ἰωσήφ, παραλαβὼν τὸν Χριστὸν καὶ Μαρτίαν καὶ ἁγίαν Θεοτόκον, ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἐρμούπολιν... εἰσιόντι παρὰ τὴν πόλιν, μὴ ἐνεγκὼν τοῦτο τὸ δένδρον (ἢ περσίς), μέγιστον ὄν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἐπιδημίαν, ἐπὶ τὸ ἔδαφος κλίται καὶ προσκυνῆσαι. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου τοῦ φυτοῦ παρὰ πολλῶν ἀκούσας, εἶπον».

ὑπὲρ τὴν ἀδελφότητα ζημιωθῶ. Εἶπε δὲ πάλιν ἡ θεία φωνὴ πρὸς αὐτόν· Ἐπίβαλε τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸν αὐχένα σου καὶ καθέξεις καὶ κατορύξεις αὐτὴν ἐν τῇ ἄμμῳ. Ὁ δὲ ταχέως τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸν αὐχένα ἐπιβαλὼν ἐδράξατο Διθίσπα μικρὸν καὶ κατέχωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ βωῶντα αὐτὸν καὶ λέγοντα· Ἐγὼ εἰμι ὁ τῆς ὑπεργφανίας δαίμων. Καὶ πάλιν φωνὴ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· Πορεύου, ὅτι πᾶν, ὃ ἐὰν αἰτήσης παρὰ τοῦ Θεοῦ, λήψῃ. Ὁ δὲ εὐθὺς ἀκούσας, ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ἐξώρμησε κατὰ τὸν καιρὸν Ἰουλιανοῦ τοῦ τυράννου καὶ παραβάλλει τέως ἐν τῇ πλησίον ἐρήμῳ. [Στάσις].

Σπήλαιον δὲ μικρὸν καταλαβὼν ἐκεῖ, κατέμενεν ὑπὸ τὸ ἔρος· τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ ἦν πανημερίους εὐχὰς ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ, ἑκατοντάκις μὲν ἐν νυκτί, τσαυτάκις δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, κάμπτοντος τὰ γόνατα· ἡ τροφή δὲ αὐτοῦ τέως, καθάπερ πρῶτον παρὰ Θεοῦ, ἐξ ἀμηχάνου ἐχορηγεῖτο, ἐν τῇ ἐρήμῳ γὰρ αὐτῷ ἡ τροφή δι' ἀγγέλου ἐχορηγεῖτο, τὸ δὲ ἔνδυμα αὐτοῦ ἦν ὁ λεβίτων, ὃν περ τινὲς κολόβιον⁽¹⁾ προσαγορεύουσι, καὶ λέντιον μικρὸν περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ταῦτα γὰρ ἔμειναν αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ μὴ παλαιούμενα. Ἦν γοῦν ἐν τῇ πλησίον τῆς οἰκουμένης ἐρήμῳ, ἐν τῇ δυνάμει διαγῶν τοῦ πνεύματος, σημεῖά τε καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶν θαυμαστάς, ἅς οὐκ ἂν πᾶς τις δι' ὑπερβολὴν θαύματος πάσας ἐξεπιεῖν δύναιτο, καθὼς παρὰ τῶν συνόντων αὐτῷ προσευτέρων ἠκούσαμεν, καὶ αὐτῶν τελείων ὄντων καὶ ἡγουμένων πολλῆς ἀδελφότητος. Γέγονεν οὖν εὐθὺς διαδόχτος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἂν νέος τις προφήτης ἢ ἀπόστολος τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ ἐπιφοιτήσας, φήμης τε πολλῆς περὶ αὐτοῦ διαδραμούσης, πάντες οἱ περὶξ σοποράδην μὲν ὄντες μοναχοὶ πρὸς αὐτὸν ἀεὶ ἔφθανον, ὡς πατρὶ γνησίῳ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς δῶρα

1) Ὁ λεβίτων ἢ λεβητωνάριον καὶ τὸ κολόβιον θεωροῦνται ὑπ' ἄλλων δύο διάφορα ἐνδύματα· «Ἐχε εἰς λόγον τοῦ χειμῶνος, δύο κολόβια στερεὰ καὶ ἐν λεβητωνάριον, καὶ εἰς τὸ θέρος δύο κολόβια ἐλαφρά, καὶ ἐν λεβητωνάριον» (Βαρσανούφ. ἀπόκρ. τγ'). Ἄγνωστον ἔμως, ἐὰν ὁ λεβίτων ἦτο ἀχειρίδωτος ὡς τὸ κολόβιον. Λεβίτονας λινοῦς ἐφόρουσιν οἱ Ταβερνησιῶται· ἐν ταῖς νύκτιν (Ὁρ. Παλ. λκ'. Λαυσι. ἱστορ. κεφ. λδ' σ. 97).

προσφέροντες. Ὁ δὲ οὗς μὲν πρὸς θεωρίαν προσεκαλεῖτο, οὗς δὲ τὴν πρακτικὴν συνεβίβαζε μετελθεῖν ἀρετὴν, πρῶτον δεικνὺς ἔργῳ, ἅπερ λόγῳ ποιεῖν αὐτοὺς ἐνουθέτει. Πολλάκις γὰρ ἐπιδεικνύων αὐτοῖς τὴν ἀσκησιν, κατὰ Κυριακὴν μόνον μετ' αὐτῶν μετελάμβανεν, αὐτὸς μὲν οὐδὲν πλέον ἢ ὅσα περ τῶν λαχάνων αὐτομάτως ἐκ γῆς ἀναφύεται, οὐκ ἄρτον τέως, οὐκ ὄσπριον, οὐ τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς ἐπωρῶν τι διαιτώμενος, οὐδὲ ὅσα διὰ πυρὸς ἔχει τὴν χρῆσιν. Ἀκούσας δὲ ποτε ἐν τοῖς τοῦ Ἰουλιανοῦ καιροῖς, ὅτι ἀδελφὸς εἰς στρατείαν κρατηθεὶς, ἐν φυλακῇ δεσμώτης κάθηται, παρεγένετο πρὸς αὐτὸν μετὰ τῆς ἀδελφότητος, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ νοουθετῶν καρτερεῖν ἐν τοῖς πόνοις καὶ τοὺς ἐπερχομένους αὐτῷ κινδύνους ὑπερορᾶν· καιρὸν γὰρ εἶναι, φησὶν, ἀγώνων αὐτῷ τὸ τηρῆκαυτα καὶ τὴν γνώμην αὐτοῦ τῇ τῶν πειρασμῶν προσβολῇ δοκιμάζεσθαι. Ὡς δὲ ἐπεστήριξεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν τοῖς λόγοις τούτοις, ἐπιστάς ὁ χιλιάρχος, ὁρμῇ τῆς κακίας φερόμενος, ἀπαγγειλαντος αὐτῷ τινος περὶ αὐτῶν, καὶ ἐπιθεὶς κλειθρα τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, αὐτὸν τε καὶ τοὺς μοναχοὺς αὐτοῦ πάντας κατέκλεισεν, ὡς ἐπιτηδείους ἐσομένους πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ φύλακας ἱκανοὺς καταστήσας ἐπὶ τὴν ἐαυτοῦ οἰκίαν, ἀνεχώρησε, μηδὲ ἄχρις ἀκοῆς παρακληθῆναι ὑπ' αὐτῶν ἀνασχόμενος. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἄγγελος λαμπαδηφόρος φαίνεται καὶ τοῖς φυλάττουσι, φωτὶ καταστράπτων πάντας ἐν τῇ οἰκίῳματι, ὡς ὑπ' ἐκπλήξεως ἀχανεῖς γενέσθαι τοὺς φύλακας, οἳ καὶ ἀναστάντες ἤξιουν αὐτοὺς ἀπελθεῖν ἅπαντας, τῶν θυρῶν αὐτοῖς ἀνοιχθεισῶν ἄμεινον γὰρ εἶναι αὐτοὺς τεθνάναι ὑπὲρ αὐτῶν ὁμολόγουν, ἢ τὴν θεοθεν ἐλθοῦσαν τοῖς ἀλόγως κατεχομένοις ἐλευθερίαν παριδεῖν. Ὁ τοίνυν χιλιάρχος σὺν τοῖς ἄρχουσι ἐωθεν ἀναστάς καὶ τῇ φυλακῇ ἐπιστάς, ἐσπούδαζε τοὺς ἄνδρας τῆς πόλεως ἐξελεῖν· σεισμῷ γὰρ τὸν οἶκον αὐτοῦ ἔφασκε πεπτωκέναι, καὶ τοὺς βελτίστους τῶν θεραπόντων αὐτοῦ κατελιφέναι. Οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν, φωνᾶς εὐχαριστηρίους ἄδοντες τῷ Θεῷ, ἀπήεσαν ἐπὶ τὴν ἔρημον, καὶ ἦσαν λοιπὸν ὁμοῦ πάντες, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον, ἔχοντες καρδίαν καὶ ψυχὴν μίαν. (Ἠράξ. ε'. 32). [Στάσις]

Ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς καθ' ἡμέραν διαπρέπειν ταῖς ἀρεταῖς, καὶ τὰς μηχανὰς τοῦ διαβόλου, τὰς ἐν τοῖς λογισμοῖς παρὰ τὴν ἀρχήν, εὐθὺς διακρέυεσθαι· θραυσθεῖσθαι γὰρ, φησί, τῆς κεφαλῆς τοῦ ὄφρατος, ἅπαν τὸ σῶμα νεκρὸν ἔσται· τῆρεῖν γὰρ ἡμῖν, φησὶν, ὁ Κύριος ἐντέταλται τὴν κεφαλὴν τοῦ ὄφρατος. Τοῦτο δὲ ἔστιν, ἵνα μηδὲ παρὰ τὴν ἀρχὴν τοὺς φαύλους καὶ ἀπρεπεῖς λογισμοὺς διανοεῖσθαι καταδεξώμεθα, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰσχρὰν φαντασίαν τοῦ νοῦς ἡμῶν ἀπαλείψαι· πειρασθαι δὲ ἀλλήλους ὑπερβάλλειν ταῖς ἀρεταῖς, μὴ τις ἐλάττων ἐν ταῖς εὐδοκίμησιν ταύταις φανεῖται ἑτέρου. Τεκμηρίον δέ, φησὶν, ὁμῶν ἔστω ἡ τῶν ἀρετῶν προκοπή, ἔταν τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀνορεξίαν κτήσησθε· ἀρχὴ γὰρ τῶν τοῦ Θεοῦ χαρισμάτων. Ὅταν δὲ καὶ θαυμαμάτων ἐπίδειξιν παρὰ Θεοῦ κτήσηται τις, μὴ ὡς ἱκανῶς ἔχων πεφυσισθῆσθαι, μηδὲ ὑπεραρθῆτω τῇ λογισμῶ, ὡς ἴδῃ πλέον τι παρὰ τοὺς ἄλλους τιμημένους, μηδὲ ὡς ἐπίδεικνύμενος πᾶσιν, ὅτι τοιαύτης εἴληφε χάριτος· εἰ δὲ μὴ, φρεναπατᾶ ἑαυτὸν συληθεῖς τὰς φρένας καὶ τῆς χάριτος ζημιωθείς. Εἶχεν οὖν μεγάλα ταῦτα ἐν τοῖς λόγοις διδάγματα, ὧν καὶ ἡμεῖς πολλάκις ὑστερον παρ' αὐτοῦ ἀκηκόαμεν, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις μείζονα ἐπετέλει, — πᾶν γὰρ αἴτημα αὐτῷ εὐθὺς ἐδίδοτο παρὰ Θεοῦ αἰτουμένῳ, — καὶ ἀποκαλύψεις δὲ ἑώρα τινάς· εἶδε γὰρ τὸν ἑαυτοῦ προσύτατον ἀδελφὸν καὶ αὐτὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ τελειωθέντα καὶ μείζονα πολιτείαν ὑπὲρ ἑαυτὸν ἐνδειξάμενον, ὃ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ πολλὴν συνέζησε χρόνον. Καθ' ὕπνον οὖν ἐφαντάζετο σύνθρονον αὐτὸν τῶν Ἀποστόλων γενόμενον, καὶ τὴν κληρονομίαν τῶν ἀρετῶν αὐτῷ καταλείψαντα, καὶ ὡς ἐπρέσβευεν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν, ἱκετείων ταχεῖαν καὶ αὐτοῦ τὴν μετὰ θεοῖν ποιεῖσθαι καὶ οὖν αὐτῷ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀναπαύεσθαι, εἰπόντος δὲ πρὸς αὐτὸν τοῦ Σωτῆρος· ἔτι μικρὸν χρεωστεῖν αὐτῷ χρόνον ἐπὶ τῆς γῆς πρὸς τὴν τελείωσιν, ἄχρις ἂν τῆς πολιτείας αὐτοῦ πολλὰ ζῆλωται ἔσονται· λαὸς γὰρ αὐτῷ μέγας τῶν μοναχῶν ἐμπιστευθήσεται· ἔμελλε καὶ στρατεία τις εὐσεβῆς, ἵνα ἀξίαν τῶν καμάτων τὴν εὐδοκίμησιν οὕτως ἔχη παρὰ τῷ κρείττονι. Ταῦτα ἑώρα ἅπερ καὶ γέγονε.

Συνελθόντων γὰρ πολλῶν ἐξ ἀκοῆς μοναχῶν πρὸς αὐτόν, καὶ διὰ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνατροφῆς πλείστων παντελῶς ἀποταξαμένων τῷ κόσμῳ, ἐγένετο συνοικία τῶν ἀδελφῶν ὁμοῦ πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ὄρει ἄχρι πεντακκοσίων, κοινὸν τὸν βίον ἔχόντων καὶ τράπεζαν μίαν διαιωμένων. Καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτοὺς ἀγγελικὴν τινα στρατείαν κεκοσμημένην κόσμῳ παντὶ λευκοφορούντων, καὶ τὸ τῆς Γραφῆς ἐπ' αὐτοῖς πεπληρῶσθαι λεγούσης· «*Εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα· ῥῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ᾧδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μάλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα*» (Ἦσ. νδ'. 1). Πεπλήρωτο μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξ ἔθνῶν ἐκκλησίας τὸ προφητικὸν τοῦτο λόγιον, τετελείωτο δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐρήμου πλείονα τέκνα τῷ Θεῷ παριστώσης ὑπὲρ τὴν οἰκουμένην γῆν· ποῦ γὰρ τσοῦται ἐν ταῖς πόλεσι τῶν σωζομένων μοναχῶν ἀγέλαι, ὅσαι αἱ κατ' Αἴγυπτον ἔρημοι τῷ Θεῷ παριστώσιν; ὅσοι γὰρ ἐνταῦθα λαοί, τσοῦτοι ἐν ταῖς ἐρήμοις ἐκεῖ μοναχοί. Κάμοι δοκεῖ τὸ τοῦ ἀποστόλου ρητὸν καὶ ἐπ' αὐτοῖς πεπληρῶσθαι λέγοντος· «*Ὁπου ἐπλεόνασεν ἡ ἀμαρτία, ἐκεῖ ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις*» (Ρωμ. ε'. 20). Ἐπλεόνασε γὰρ ποτε ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολλή τις καὶ ἄσημος εἰδωλολατρεία, ὡς ἐν οὐδενὶ ἔθνει· κύνας γὰρ καὶ πιθήκους καὶ ἄλλα τινὰ ἐθεράπευον¹⁾ καὶ σκόροδα καὶ κρόμμυα καὶ πολλὰ τῶν εὐτελῶν λαχάνων θεοὺς ἐνόμιζον, ὡς αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἤκουσα διηγουμένου περὶ αὐτῶν καὶ τῆς προτέρας πολυθείας τὴν αἰτίαν ἀπαγγέλλοντος. Τὸν μὲν γὰρ βεῦν, φησὶν, ἐθεσπίουν οἱ τὸ πρὶν παροικούντες παρ' ἡμῖν Ἕλληνες, ἐπειδὴ δι' αὐτοῦ τὴν γεωργίαν ἐπιτελοῦντες, τὴν τροφήν ἐπορίζοντο, τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ Νεῖλου, ὅτι τὰς χώρας πάσης διήρθευεν· ἐσέβοντο δὲ καὶ τὴν γῆν, ὡς εὐφορωτάτην οὖσαν παρὰ τὰς ἄλλας χώρας,

1) «Τινὰ γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι... ἄλλα ἐστὶν ἡ τιμῶσι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαῖται πρόβατον καὶ Θηβαῖται, λάτουν δὲ τῶν ἐν τῷ Νεῖλῳ τινὰ ἰχθύν Λατοπολίται, λύκον τε Λυκοπολίται, κυνοζέφυλον δὲ Ἐρμπολίται, κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ κατὰ Μέμφιν... ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, λέοντα δὲ Λεοντοπολίται, αἶγα δὲ καὶ τράγον Μενδῆσιοι, μυγάλην δὲ Ἀθριβίται, ἄλλοι δὲ ἄλλο τι τῶς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένως λέγουσιν» (Στράβ. βιβλ. ε').

τὰ δὲ ἄλλα βδελύγματα, κύνας τε καὶ πιθήκους καὶ πᾶσαν τὴν λοιπὴν ἀπρέπειαν τῶν ζώων τε καὶ λαχάνων ἐθεράπευον, καθότι πρόφασις αὐτοῖς αἱ περὶ ταῦτα χρεῖαι γεγόνασι σωτηρίας ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Φαραῶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπασχολῆσαι, ἥνικα ἐκεῖνος τὸν Ἰσραὴλ διώκων κατεποντίσθη· ἕκαστος γάρ, περὶ ὃ ἠσχολήθη μὴ ἐπακολουθήσας τῷ Φαραῶ, τοῦτο ἐθεσποίησε [λέγων· τοῦτό μοι ἔστι θεός, δι' οὗ σήμερον συναπωλόμην τῷ Φαραῶ]· ταῦτα μὲν ἐν λόγοις εἶχεν ὁ μακάριος Ἀπολλῶς. **[Στάσις].**

Πρὸ δὲ τῶν λόγων, ἅπερ ἐν ταῖς ἔργοις ἐκέκτητο, χρῆ γράφαι· Ἦσαν γὰρ αὐτῷ ποτε Ἕλληνες περικουντες κατὰ πάντας τοὺς τόπους, καὶ κῶμαι δέ, καὶ μᾶλλον αἱ πλησίον αὐτοῦ, τὴν δαιμονικὴν εἰδωλολατρειάν ἐσέβοντο. Νὰς δὲ ἦν μέγας ἐν μιᾷ τῶν κωμῶν καὶ εἰδῶλον ἐν αὐτῷ ἐπιφανέστατον, ξύλινον δὲ ἄρα τὸ ξόανον τοῦτο ἦν· ἐπόμπευον δὲ περιφέροντες αὐτὸ κατὰ τὰς κώμας οἱ μισροὶ ἱερεῖς, βακχεύοντες μετὰ τοῦ πλῆθους, ὡς δὴ ὑπὲρ τοῦ ποταμιαίου ὕδατος τὴν τελετὴν ἀποδιδόντες. Συνέβη οὖν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐκεῖθεν παριέναι τὸν Ἀπολλῶ, ἅμα τισὶν ἀδελφεῖς ὀλίγοις· ὡς δὲ εἶδε τὸ πλῆθος ἐξαίφνης δαιμονιωδῶς κατὰ τὴν χώραν μαινόμενον, κάμψας τὰ γόνατα καὶ προσευξάμενος τῷ Σωτῆρι, πάντας ἐξαίφνης τοὺς Ἕλληνας ἀκινήτους ἐποίησεν. Ὡς δὲ προσελθεῖν ἐκείνου τοῦ τόπου οὐκ ἠδυνήθησαν, ἄλλος τὸν ἄλλον ὠθοῦντες, ἐφρύγοντο τῷ καύματι πανηγμέριοι, τὸ συμβᾶν αὐτοῖς ἀποροῦντες, πέθην γεγένηται. Τότε οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἔφασκον Χριστιανὸν εἶναι τινὰ ἐν τοῖς ὄρισις αὐτῶν καταμένοντα εἰς τὴν ἔρημον καὶ ταῦτα αὐτοῖς ἐνεργοῦντα, τὸν Ἀπολλῶ λέγοντες, καὶ δεῖν αὐτὸν ἰκετεύειν, εἰ δὲ μὴ κινδυνεύσουσιν. Ὡς δὲ οἱ πόρρωθεν προσοικούντες, τὰς φωνὰς καὶ τὸν θρόλλον ἀκούσαντες παρεγένοντο, καὶ τί, φησὶν, τὸ συμβᾶν ὑμῖν ἐξαπίνης, ἢ πέθην γέγονεν; οἱ δὲ οὐκ εἰδέναι ἔφασκον, πλὴν ἐν ὑποψίᾳ εἶναι περὶ τοῦ ἀνδρὸς λέγοντες, ὅτι δεῖ ἐξιλεῦσθαι ἐκεῖνον· οἱ δὲ καὶ ἐμαρτύρουν ὡς θεασάμενοι αὐτὸν παρίοντα. Καὶ ὡς ἤξιον αὐτοὺς ταχεῖαν αὐτοῖς γενέσθαι τὴν βοήθειαν, βόας ἀγαγόντες, μετακινεῖν τὸ εἰδῶλον ἐπειρώντο, τὸ δὲ ὡς ἀκίνητον σὺν αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσι διέμενε· καὶ μη-

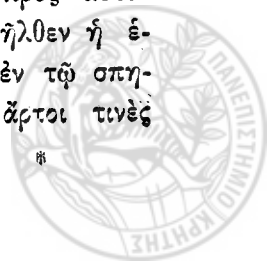
δεμίαν μηχανὴν ἐφευρόντες, πρεσβείαν διὰ τῶν παροικούντων πρὸς τὸν Ἀπολλῶ ἔπεμπον, ὥστε ἀπαλλαγέντας ἐκείθεν ἀποστῆναι τῆς πλάνης. Τούτων δὲ τῷ ἀνδρὶ ἐηλωθέντων, κατήλθον ὡς τέχιστα πρὸς αὐτούς ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, καὶ προσευξάμενος, πάντας ἔλυσε τοῦ δεσμοῦ. Οἱ δὲ ἐμοθυμαδὸν πάντες ἐπ' αὐτὸν ὄρμησαν, τῷ Σωτῆρι τῶν ὅλων καὶ παραδοξοποιῷ Θεῷ πιστεύσαντες, τὸ εἶδωλον εὐθέως τῷ πυρὶ παραδόντες· οὕς ἅπαντας κατηγγύσας ταῖς ἐκκλησίαις προσέθηκε. Πολλοὶ δὲ αὐτῶν μέχρι νῦν ἐν ταῖς μοναστηρίοις διαίουσι. Διέδραμε δὲ πανταχοῦ φήμη περὶ αὐτοῦ καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐπὶ τὸν Κύριον, ὡς μηκέτι ἐν τοῖς ὄροις αὐτοῦ Ἑλληνα ὀνομάζεσθαι.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ χρόνου δύο κῶμαι πρὸς ἀλλήλας συμβάλλουσι πόλεμον ὑπὲρ ἀρουρῶν διαμαχόμενοι. Ὡς δὲ ἀπηγγέλθη τῷ ἀνδρὶ, εὐθύς κάτεισι πρὸς αὐτούς, διαλλάσων αὐτούς εἰς εἰρήνην· οἱ δὲ ἐξ ἐναντίας οὐκ ἐπέθοντο, ἀλλ' ἀντιλέγοντες αὐτῷ, ἐφ' ἐνὶ τινὶ ἀρχιληστῇ πεποιθότες, ὡς γενναιοτάτῳ πρὸς πόλεμον. Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἀντιλέγοντα ὁ Ἀπολλῶς, εἶπε πρὸς αὐτόν· Εἰ πεισθήσει μοι, ὡς φίλος ἐρωτήσω μου τὸν Δεσπότην ἀφεθῆναι σοὺ τὰς ἁμαρτίας. Ὁ δὲ ὡς ἤκουσεν οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ ρίψας τὰ ὄπλα τοῖς γόνασι, προσικέτευσε καὶ μεσίτης εἰρήνης γενόμενος, τοὺς ἰδίους εἰς τὰ οἰκεία ἀπέστρεψε. Τῶν δὲ εἰρηνευσάντων καὶ ἀπελθόντων, ὁ διαβόητος αὐτῶν πρόμαχος εἶπετο λοιπὸν τῷ ἀνδρὶ τὴν ὑπέσχεσιν φανερώς ἀπαιτῶν· ὃν προσλαβόμενος ὁ μακάριος Ἀπολλῶς ἐν τῇ πλησίον ἐρήμῳ, ἐνουθέτει καὶ παρεκάλει μακροθυμεῖν, δυνατὴν γὰρ εἶναι τὸν Θεόν, λέγων, τοῦτο αὐτῷ παρασχεῖν. Ὡς δὲ ἡ νύξ ἐπέστη, καὶ δὴ ἄμφω κατ' ὄναρ ἦσαν ἐν οὐρανῷ τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ παρσετώτες· ἐθεώρουν δὲ ἀμφοτέρω τούς ἀγγέλους σὺν τοῖς δικαίοις τῷ Θεῷ προσκυνούντας. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι πεσόντες ὁμοῦ προσεκύνησαν τῷ Σωτῆρι, φωνή πρὸς αὐτούς γέγονε τοῦ Θεοῦ λέγοντος· «Τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου;» (Β'. Κορινθ. στ'. 15), τί δὲ καὶ ὁ ἀνδροφόνος σὺν τῷ δικαίῳ

περίεστηκέν ἀνάξιος ὢν τῆς τοιαύτης θεωρίας; ἀλλὰ ἀπελθε σύ, ὦ ἄνθρωπε, κεχάρισται σοι γὰρ ὁ ἐπιγόνος οὗτος πρόσφυξ. Ἄλλα τε θαύματα πάμπολλα ἰδόντες τε καὶ ἀκούσαντες, ἅ οὔτε λόγος τολμᾶ φράσαι, οὔτε οὖς ἀκοῦσαι, ἔξυπνοι γίνονται καὶ τοῖς συνοῦσιν ἀπήγγελλον· θαῦμα δὲ πάντας ἔσχεν ἐξαίσιον, τὸ ἐν ὄραμα ἀμφοτέρων διηγουμένων. Διέμενε γοῦν σὺν τοῖς ἀσκηταῖς, οὐκέτι ἀνδροφόνος ἄχρι τῆς τελευταῖης τὸν ἑαυτοῦ τρόπον διορθωσάμενος, εἶον ἀρνίον τι ἄκακον ἐκ λύκου μεταβληθεῖς. Ἐπληροῦτο δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ ἡ προφητεία Ἡσαΐου, λέγοντος· « Ὑψοὶ καὶ ἄρνες βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ λέων καὶ βοῦς ἅμα φάγονται ἄχυρα » (Ἡσ. ξε'. 25). Ἦν γὰρ ἰδεῖν ἐκεῖ καὶ Αἰθιοπίας σὺν τοῖς μοναχοῖς ἀσκούοντας καὶ πολλοὺς υπερβάλλοντας ἐν ταῖς ἀρεταῖς καὶ πεπληρωμένην ἐπ' αὐτοὺς τὴν Γραφήν, λέγουσαν· « Αἰθιοπία προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ Θεῷ » (Ψαλμ. ξξ'. 32). [Στάσις]

Ἄλλοτε δὲ ἦσαν Ἕλληγες πρὸς Χριστιανούς κωμῆται διχμαχόμενοι ὑπὲρ ὀρίων αὐτῶν· πλήθος δὲ ἦν ἑκατέρων ἐνόπλων, εἰς ἐπέστη ὁ Ἀπολλῶς εἰρηνεύσων. Ἀντίστατο δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Ἑλλήνων πρόμαχος, δεινός τις καὶ ἄγριος ὢν, διαθεβαίσιμος καὶ λέγων, μὴ δώσῃν εἰρήνην ἄχρι θανάτου. Ὁ δέ, φησι πρὸς αὐτόν· καὶ δὴ γενέσθω, ὅπερ καὶ εἴλω, οὐδεὶς γὰρ ἕτερος ἀναιρεθήσεται· πλήν σου. Ἔσται δέ σοι θανόντι οὐχ ἡ γῆ τάφος, ἀλλὰ γαστέρες θηρίων καὶ γυπῶν πλησθήσονται ἀπὸ σοῦ· καὶ δὴ ὁ λόγος ἔργον γέγονεν, οὐδενὸς ἐξ ἑκατέρου μέρους ἀναιρεθέντος· πλήν τοῦ προμάχου, ὃν καὶ χώσαντες ἐν τῇ ἄμμῳ, πρῶτ' εὔρον εἰς μέλη ἐσπαραγμένον ὑπὸ γυπῶν καὶ ὑαινῶν. Οἱ δέ, ὡς εἶδον τὸ θαῦμα καὶ τὴν τοῦ λόγου ἔκβασιν, πάντες τῷ Σωτῆρι πιστεύσαντες, προφήτην αὐτὸν ἀνεκέρυττον.

Ἦν δὲ ἔτι πρὸ τούτου ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ὄρους ὁ ἅγιος Ἀπολλῶς σὺν πέντε τισὶν ἀδελφοῖς, εἰ πρῶτοι πρὸς αὐτὸν ἐμαθητεύσαντο νεωστὶ τῆς ἐρήμου ἐληλυθότες. Ἐπῆλθεν ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα καὶ τὴν λατρείαν ἐπιτελέσαντες ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἔμελλον τὰ εὐρισκόμενα διαιτᾶσθαι· ἦσαν δὲ ἄρτοι τινὲς

ξηροὶ καὶ ὀλίγα σύνθετα λάχανα. Καὶ δὴ πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἄπολλῶς ἔφη· εἰ πιστοὶ ἔσμεν, ὧ τέκνα, καὶ γνήσιοι τοῦ Θεοῦ παῖδες, αἰτησάσθω ἕκαστος ὑμῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὃ καταθύμιον ἔχει πρὸς τὴν μετάληψιν. Οἱ δὲ αὐτῷ τὸ πᾶν ἐπέτρεψαν, ἀναξίους ἑαυτοὺς ἡγούμενοι ταύτης τῆς χάριτος. Φαιδρῶ σὺν τῷ προσώπῳ προσευξαμένου αὐτοῦ, καὶ πάντων τὸ Ἄμην εἰρηκότων, εὐθὺς ἐπέστῃσαν ἐν τῷ σπηλαίῳ τινὲς νεκτὸς ἄνδρες ἄγνωστοι παντελῶς, καὶ πύρρωθεν αὐτοὺς φάσκειν ἤκοντες, πάντα φέροντες, ὅσα οὐδὲ εἰς ἀκοὴν αὐτῶν ἐληλύθει, καὶ ὅσα ἐν Αἰγύπτῳ οὐ γίνονται, καρποὺς παντοδαποὺς παραδείσου καὶ σταφυλὰς καὶ ροὰς καὶ σῦκα καὶ κάρυα, παρὰ καιρὸν ἅπαντα εὐρημένα, καὶ μελικήριον καὶ γάλακτος νεαρῷ στάμνον καὶ Νικολάου(1) παμμεγέθεις ἄρτους ξέκα καθαροὺς καὶ θερμούς, ξένης χώρας αὐτοῖς νομιζομένους. Οἱ δὲ κομίσαντες αὐτὰ ἄνδρες, ὡς παρὰ τινος αὐτοῖς ἄνδρος μεγάλου καὶ πλουσίου ἀποσταλέντα, εὐθὺς μετὰ σπουδῆς ἀνεχώρουν. Μεταλαβόντες δὲ τῶν ἐδωδύμων, ἄχρι Πεντηκοστῆς ἐξ αὐτῶν ἐπηρέσθησαν, ὡς θαυμάζειν αὐτοὺς καὶ λέγειν ἀληθῶς ταῦτα παρὰ Θεοῦ ἀπεστάλησαν.

Εἰς δὲ τις τῶν μοναχῶν ἡξίου παραχρῆμα τὸν πατέρα δεηθῆναι ὑπὲρ αὐτοῦ χάριτος ἀξιωθῆναί τινας. Προσευξαμένῳ σὺν αὐτοῦ, ἢ τῆς ταπεινοφροσύνης αὐτῷ εἶδοται χάρις καὶ τῆς πραότητος, ὡς θαυμάζειν πάντας ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑπερβολὴν πραότητος κτησαμένου. Ἐξηγουντο δὲ ἡμῖν οἱ περὶ αὐτὸν πατέρες ταύτας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις, μαρτυρούντων ταῦτα καὶ πολλῶν ἀδελφῶν. Καὶ γὰρ λιμοῦ ποτε, οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου τινός, κατὰ τὴν Θηβαΐδα γεναμένου, ἀκούσαντες οἱ προσοικούντες τοῖς τόποις λαοί, ὅτι οἱ περὶ αὐτὸν μοναχοὶ πολλακίς ἐξ ἀμηχάνων ἐτρέφοντο, παρήσαν ὀμνομαδὸν πρὸς αὐτὸν σὺν γυναίξϊ καὶ

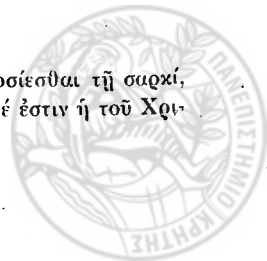
1) Νικόλαος· ὁ Ἀμασηνός, πολυγράφος συγγραφεὺς καὶ ἱστορικὸς φιλόσοφος τῶν ἀπὸ περιπάτου, ἐγένετο καὶ γραμματεὺς Ἡρόδοτου τοῦ Μεγάλου· καταξιωθείς δὲ καὶ τῆς Ἀγούστου φίλος, πλακοῦντάς τινας διέπεμπεν αὐτῷ, οὓς Νικόλαος ὠνόμαζε (Φωτίου Μυριόβιβλ. ρπθ'), κατὰ τὸν τύπον τῶν ἑσπίων ἦσαν, πιθανῶς, οἱ ἐνταῦθα ἀναφερθεῖς οἱ Νικόλαοι ἄρτοι.

τέκνοις εὐλογίας ἅμα καὶ τροφήν αἰτοῦντες. Ὁ δὲ μηδὲν δεδι-
 ῶς, μήποτε λείψῃ τι τῶν βρωμάτων, ἐδίδου πᾶσι τοῖς ἐρχαμέ-
 νοις ἐκάστῳ τὸ αὐταρκές ἡμέριον. Ὑπολειφθέντων δὲ τριῶν
 σφυρίδων μεγάλων μόνων, μεστῶν ἄρτων, καὶ τοῦ λιμοῦ δια-
 κρατοῦντος, προστάσσει εἰς μέσον ἄγεσθαι τὰς σφυρίδας, ἃς οἱ
 μοναχὸν κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἐσθίειν ἐμελλον, καὶ εἰς ἐπή-
 κοσον πάντων τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν ὄχλων, εἶπε μεγάλη τῇ φω-
 νῇ· Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ Κυρίου πληθῆναι ταῦτα; τὰδε λέγει
 τὸ Πνεῦμα τὸ ἅριον. Οὐ μὴ ἐκλείψῃ ἄρτος ἐκ τῶν σφυρίδων
 τούτων, ἄχρις ἂν κορεσθῶμεν ἅπαντες τοῦ νέου σίτου. Καὶ δι-
 εβεβαιώσαντο πάντες οἱ παραγενόμενοι τότε τετράμηνον πᾶν
 ἐπαρκέσαι τοὺς ἄρτους· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ ἐλαίου καὶ σίτου πε-
 ποίηκεν, ὡς πρεῖναι τὸν σατανᾶν καὶ εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· Μὴ
 Ἠλίяс εἶ σύ, ἢ τις τῶν προφητῶν καὶ ἀποστόλων, ὅτι ταῦτα
 τολμᾷς; ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· Τί γάρ; Οὐκ ἄνθρωποι ἦσαν οἱ
 ἅγιοι προφῆται καὶ ἀπόστολοι, οἱ ταῦτα ἡμῖν ποιεῖν παραδώ-
 σαντες; ἢ τότε μὲν παρῆν ὁ Θεός, νῦν δὲ ἀπεδήμησε; Δύναται
 δὲ ὁ Θεὸς ἀεὶ ποιεῖν ταῦτα καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει αὐτῷ· εἰ
 οὖν ὁ Θεὸς ἀγαθός, οὐ ἵνατί πονηρός; Τί γάρ; Οὐ δεῖ λέγειν
 καὶ ἃ ἡμεῖς ἐωράκαμεν, ὅτι μεστὰς σφυρίδας εἰσήγον ἄρτους
 ἐν ταῖς τραπέζαις τῶν ἀδελφῶν οἱ τοὺς ἄρτους εἰσφέροντες, καὶ
 ἐσθιόντων πεντακοσίων ἄχρι κόρον μεστὰς, πάλιν αὐτὰς ἀπα-
 λάμβανον;

Ὡς δὲ καὶ ἕτερον θαῦμα ἰδόντες ἐξεπλάγημεν, [ὅπερ καὶ
 δίκαιόν ἐστιν εἰπεῖν· Ἐλθόντες γὰρ πρὸς αὐτὸν τρεῖς ἡμεῖς ἀ-
 δελφοί, ἐγνωρίσθημεν πόρρωθεν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ὁραθέντες,
 τῶν προακουσάντων πορ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἡμῶν πρὸς αὐτοὺς ἀ-
 φιξέως. Οἱ μετὰ σπουδῆς προσδραμόντες ὑπήντησαν ἡμῖν ψάλ-
 λοντες, — τοῦτο γὰρ ἔθος ἐστὶ πρὸς πάντας τοὺς μοναχοὺς, —
 καὶ προσκυνήσαντες ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν, ἐφίλου ἡμᾶς,
 ἀλλήλοις ἐπιδεικνύοντες ἡμᾶς καὶ λέγοντες· Ἴδου ἦκασι οἱ ἀ-
 δελφοί, περὶ ὧν ὁ πατὴρ πρὸ τριῶν ἡμερῶν προεῖργκεν ἡμῖν
 λέγων, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔξουσι πρὸς ἡμᾶς τρεῖς ἀδελφοί
 ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐρχόμενοι. Καὶ οἱ μὲν προήγον ἡμᾶς, οἱ

δὲ ἠκολούθουν ἐπισθεὲν ψάλλοντες, ἄχρις ἂν πλησίον αὐτοῦ ἐφθάσαμεν. Ἀκούσας δὲ ὁ πατὴρ Ἀπολλῶς τῆς φωνῆς τῶν ψαλλόντων, ὑπήντησεν ἡμῖν, κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ, τὸ πρὸς πάντας τοὺς ἀδελφούς· καὶ ἰδὼν ἡμᾶς προσεκύνησε πρῶτος ἐπὶ τὴν γῆν ἑαυτὸν ἐξαπλώσας, καὶ ἀναστὰς ἐφίλησε καὶ εἰσαγαγὼν ὑπερῆύξατο, καὶ τοὺς πόδας ἡμῶν νίψας χερσὶν οἰκείαις πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν προετρέψατο· τοῦτο δὲ πᾶσιν ἐποίει τοῖς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένοις ἀδελφοῖς. Οἱ γὰρ σὺν αὐτῷ ἀδελφοὶ οὐ πρότερον τῆς τροφῆς μετελάμβανον, πρὶν ἢ τῆς εὐχαριστίας τοῦ Χριστοῦ κοινωνήσουσι⁽¹⁾· τοῦτο δὲ ἐποίουν κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν ἡμέριον, εἰθ' οὕτως διαιτηθέντες, ἐκάθηντο ἀκούοντες αὐτοῦ διδάσκοντος πάσας τὰς ἐντολάς ἄχρι τοῦ πρωτοῦ πνιού· ἐκεῖθεν οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἔρημον ἀνεχώρου, ἀποστηθίζοντες τὰς Γραφὰς ἔλθον τὴν νύκτα, οἱ δὲ ἐκεῖ προσεκαρτέρουν, ἀπαύστοις ὕμνοις τὸν Θεὸν εὐφημοῦντες ἄχρις ἡμέρας, οὓς αὐτοφει ἐγὼ ἐθεασάμην, ἐσπέρας ἀρξαμένους τῶν ὕμνων καὶ μέχρι πρωτῆ οὐ παυσαμένους τῆς ᾠδῆς. Πολλοὶ γοῦν αὐτῶν κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν μόνον κατήρχοντο ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τῆς εὐχαριστίας μετελάμβανον, καὶ πάλιν ἀνῆεσαν, τῇ πνευματικῇ μόνη ἀρκούμενοι τροφῇ ἄχρις ἄλλης ἐνάτης. Τοῦτο δὲ ἐποίουν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ἦν δὲ ἰδεῖν αὐτοὺς ἀγαλλιωμένους κατὰ τὴν ἔρημον, ὡς οὐκ ἂν τις ἴδοι ἐπὶ τῆς γῆς τοιαύτην ἀγαλλίασιν οὐδὲ εὐφροσύνην σωματικὴν· οὐδὲ γὰρ στυγνὸς οὐδὲ κατηφῆς ἦν ἐν αὐτοῖς, ἀλλ' εἴ ποῦ τις καὶ στυγνάζων ἐφάνη, εὐθὺς ἐπύθετο παρ' αὐτοῦ ὁ πατὴρ Ἀπολλῶς, τὴν αἰτίαν καὶ τὰ ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς καρδίας ἐκάστῳ ἀπήγγελλεν. Ἔλεγε δὲ οὐ χρὴ στυγνάζειν τοὺς μέλλοντας βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομεῖν· στυγνάσουσι μὲν, φησὶν, οἱ Ἕλληνες, κλαύσουσι δὲ Ἰουδαῖοι, πενθήσουσι δὲ ἁμαρτωλοί, οἱ δὲ δίκαιοι εὐφρανθήσονται. Καὶ οἱ τὰ μὲν γήϊνα φρονοῦντες ἐπὶ τοῖς

1) «Ἔθος γὰρ τοῖς μεγάλοις, μὴ πρότερον τροφήν προσέσθαι τῇ σαρκί, πρὶν ἢ τὴν πνευματικὴν τροφήν τῇ ψυχῇ παραδοῦναι· αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ τοῦ Χριστοῦ κοινωνία» (Ὁρ. κεφ. β'. σελ. 206).

γῆνοις εὐφραίνονται· ἡμεῖς δὲ εἰ τυγχανούτης ἐλπίδος καταξιωθέντες, πῶς οὐχὶ διαπαντὸς εὐφραινόμεθα, τοῦ Ἀποστόλου ἡμᾶς παρορμῶντος πάντοτε χαίρειν, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖν; (Α'. Θεσσαλ. ε'. 18). Καὶ τί δ' ἄν τις εἴποι τὴν ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ χάριν καὶ τὰς λοιπὰς αὐτοῦ ἀρετάς, ἅς δι' ὑπερβολὴν θαύματος ἐσιωπήσαμεν, ἐκάστοτε παρ' αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀκούοντες.

Πολλὰ δὲ περὶ ἀσκήσεως καὶ πολιτείας ἡμῖν διαλεχθεῖς κατὰ μόνας, πολλάκις καὶ περὶ τῆς ὑποδοχῆς⁽¹⁾, ἔλεγεν, ὅτι δεῖ ἐρχομένους τοὺς ἀδελφοὺς προσκυνεῖν· οὐ γὰρ αὐτούς, ἀλλὰ τὸν Θεὸν προσεκύνησας. Εἶδες γάρ, φησί, τὸν ἀδελφόν σου, εἶδες καὶ τὸν Θεόν σου. Καὶ τοῦτο, φησί, παρὰ τοῦ Ἀβραάμ παρειλύψαμεν καὶ ὅτι δεῖ ἐσθ' ὅτε τοὺς ἀδελφοὺς πρὸς ἀνάπαυσιν παραβιάζεσθαι, παρὰ τοῦ Λῶτ μεμαθήκαμεν, παραβιασμένου τοὺς ἀγγέλους· καὶ ὅτι δεῖ, εἰ δυνατόν, τοὺς μοναχοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν τῶν μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ κοινωνεῖν⁽²⁾. Ὁ γὰρ μακρύνων ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, μακρύνεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ συνεχῶς τοῦτο ποιῶν, τὸν Σωτῆρα συνεχῶς ὑποδέχεται. Ἡ γὰρ σωτήριος φωνὴ φησιν· «Ὁ ἐσθίων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, μένει ἐν ἐμοὶ καὶ γὼ ἐν αὐτῷ». (Ἰωάν. στ'. 54). Τοῦτο οὖν συμφέρει τοῖς μοναχοῖς, ὑπόμνησιν τοῦ σωτηρίου πάθους συνεχῶς ποιουμένοις καὶ καθ' ἡμέραν ἐτοιμοὺς εἶναι παρασκευάζειν ἑαυτοὺς τοιούτους, ὡς ἀξίους εἶναι πάντοτε πρὸς τὴν τῶν οὐρανίων καὶ ἀγίων μυστηρίων ὑποδοχὴν, ἐπεὶ καὶ ἀφέσεως [ἁμαρτιῶν] οὕτω καταξιούμεθα. Τὰς δὲ καθολικὰς νηστείας, φησί, μὴ ἐξὲν λύειν ἄνευ πάσης ἀνάγκης· ἐν γὰρ Τετράδι ὁ Σωτῆρ περαδέδεται, ἐν δὲ τῇ Παρασκευῇ σταυροῦ-

1) «Καὶ περὶ τῆς ὑποδοχῆς—παραβιασμένου τοὺς ἀγγέλους» Ὁρ. Ἀποφθῆμ. Πατέρ. σ. 136).

2) «Τὸ κοινωνεῖν καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ μεταλαμβάνειν τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καλὸν καὶ ἐπωφελεῖς αὐτοῦ σαφῶς λέγοντος· Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Τίς γὰρ ἀμφισβᾷλλει, ὅτι τὸ μετέχειν συνεχῶς τῆς ζωῆς οὐδὲ ἄλλο ἐστὶν ἢ τὸ ζῆν πολλαχῶς» (Μεγάλ. Βασιλείου, ἐπιστολ. 93, πρὸς Κωνσταντῖνον Πατριάρχην Πατρολογ. Τόμ. 32. σ. 481).

ται⁽¹⁾. Ὁ οὖν ταύτας λύων συμπαραδίδωσι τὸν Σωτήρα καὶ σταυροὶ· ἀλλ' ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς ἀδελφοί, ἀναπαύσεως δεόμενος, νηστείας εὐσχεῖς, παραθήσεις αὐτῷ μόνῳ τὴν τράπεζαν, εἰ δὲ μὴ βούλεται, μὴ ἀναγκάσῃ· κοινὴν γὰρ ἔχομεν πάντας τὴν παράδοσιν. Ἐμέμεφετο δὲ πολλὰ τοὺς τὰ σιδηρα φοροῦντας, καὶ τοὺς κομῶντας· οὗτοι γὰρ ἐνδεικτικῶσι, φησί, καὶ τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν θηρῶσι· δέον αὐτοὺς μᾶλλον νηστείαις ἐκλύειν τὸ σῶμα καὶ ἐν κρυπτῷ τὸ καλὸν πράττειν· οἱ δὲ οὐ τοῦτο, ἀλλὰ πᾶσιν ἑαυτοὺς φανεροὺς καθιστῶσιν.

Καὶ τί ἂν τις εἴποι τὰς διδασχὰς αὐτοῦ πάσας, παραπλησίας αὐτοῦ εὐσας τῇ πολιτείᾳ, ἅς οὐδὲ γράφαι τις οὐδὲ φράσαι κατ' ἀξίαν δύνησεται. Πλείστα οὖν πολλάκις ἡμῖν κατὰ μόνας ἄλλην τὴν ἐξδομάδα διαλεγόμενος, προπέμπων τε ἡμᾶς, ἔλεγεν· Εἰρήνην ἔχετε μετ' ἀλλήλων καὶ μὴ ἀπ' ἀλλήλων εἰς ἔδδον χωρίζεσθε. Εἰπόντος δὲ τοῖς σὺν αὐτῷ ἀδελφοίς, τίς ἂν ἐκὼν βούλοιο ἐξ αὐτῶν συμπροπέμψαι ἡμᾶς ἄχρι τῶν ἄλλων Πατέρων, σχεδὸν ἅπαντες παρεκάλουν προθύμως συμπροπέμψαι ἡμᾶς. Ὁ δὲ ἅγιος Ἀπολλῶς τρεῖς ἐπιλεξάμενος ἄνδρας, ἱκανοὺς ἐν λόγῳ καὶ πολιτείᾳ, καὶ ἐμπείρους ὄντας τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου καὶ Ρωμαϊκῆς καὶ Αἴγυπτιακῆς, καὶ συμπροπέμπων ἡμῖν αὐτοῖς, ἐνετειλατο μὴ πρότερον ἀφιέναι ἡμᾶς, πρὶν ἂν ἱκανῶς ἔχομεν ὅλους τοὺς Πατέρας θεωρήσαντες· οὗς ἐὰν βούληται τις εἰδέναι ἅπαντας, οὐκ ἂν φθάνοι διὰ παντὸς τοῦ θείου θεάσασθαι. Εὐλογήσας οὖν ἡμᾶς ἐξαπέστειλε λέγων· «Εὐλογήσαι ὑμᾶς Κύριος ἐκ Σιῶν καὶ ἴδοιτε τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ὑμῶν» (Ψαλμ. ρκζ' 5).

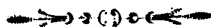
[Στάσις].

1) «Ὅτι τῇ μὲν Τετράδι ἢ κρείσις ἐξῆλθεν ἢ κατὰ τοῦ Κυρίου, Ἰούδα χοήμασιν ἐπαγγελιαμένου τὴν προδοσίαν· τὴν δὲ Παρασκευῆν, ὅτι ἐπάθεν ὁ Κύριος ἐν αὐτῇ πάθος τὸ διὰ σταυροῦ» (Ἀποστολ. Διαταγαὶ βιβλ. ζ'. κεφ. 23. Περὶ Βαρνάβ. ἐπιστ. κεφ. γ'. Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. λόγ. ζ'. σ. 71κ. Ἐπιφαν. εἰρ. νκ' 26, τὴν ἔχουσιν τοῦ αὐτοῦ § 22 καὶ τὴν ξβ' ἀποστολ. κανόνα).

ΣΤ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμωνος.

Ἐθεασάμεθα δὲ καὶ ἄλλον τινὰ ἄνδρα ἐν τῇ Θηβαΐδι ἐνόματι Ἀμμωνα⁽¹⁾, πατέρα μοναχῶν τρισχιλίων, οὗς καὶ Ταβεννησιώτας ὠνόμαζον, μεγάλην ἔχοντας πολιτείαν καὶ μηλωτὰς⁽²⁾ φοροῦντας καὶ κεκαλυμμένῳ προσώπῳ ἐσθίοντας καὶ κάτω νεύοντας⁽³⁾, μή τις τὸν ἄλλον θεάσασθε [μωσώμενον], καὶ σιωπὴν ἀσκοῦντας πολλήν⁽⁴⁾, ὡς δοκεῖν ἐν ἐργασίαις εἶναι, ἐκάστου τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν κρυφῆ ἐκτελοῦντος, μόνον δὲ σχήματι καθημένους ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ δοκεῖν ἐσθίειν, πειρωμένους δὲ λανθάνειν ἀλλήλους. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἅπαξ ἢ δεῦτερον τῷ στόματι τὴν χεῖρα προσήγον ἄρτον ἢ ἐλαίων ἢ τινος τῶν παρακειμένων ἀφάμενοι, καὶ ἐκάστου προσφαγίου ἅπαξ γευσάμενοι, ἤρκευοντο τῇ τροφῇ ταύτῃ. Ἄλλοι δὲ τὸν ἄρτον ἠρέμα μωσώμενοι, ἀπροσπειρήτως τε τῶν ἄλλων ἔχοντες, οὕτως ἐνεκαρτέρου· ἄλλοι δὲ τοῦ ζωμοῦ μόνον τρίτον ἐγεύοντο, ἐνεκρατεύοντο τῶν ἄλλων ἅπερ πάντα κατὰ λόγον θαυμάσας, εὐπερὶ τῆρα τὴν ἐκ τούτων ὠφέλειαν. [Στάσις].

1) Περὶ Ἀμμωνος ἐρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικηφόρ. Καλλίστ. ια'. 34.

2) «Ἐκαστος αὐτῶν ἔχειτο μηλωτὴν τὴν αἰγίαν εἰργασμένην λευκήν, ἣς ἄνευ μηδὲ ἐσθιέτωσαν, μηδὲ καθευδέτωσαν» (Λαυραϊκ. ἱστορ. κεφ. λζ'. σ. 97).

3) «Καὶ τὰ κοικοῦλια ἕως κάτω τῶν βλεφάρων φοροῦσιν οὗτοι, (οἱ Ταβεννησιώται), ἵνα μὴ ρεμβοῦς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, περιεργότερον ἀλλήλους ἐνορῶσι· τῇ δὲ τραπέζῃ μόνον καὶ τῇ τοῦ τρέφοντος Θεοῦ εὐχαριστίᾳ ἵνατενίζουσι» (Κασσιανὸς περὶ διατυπώσεως Κοινοῦ § 7. Πατρολογ. τόμ. 28).

4) «Παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ μάλιστα τοῖς Ταβεννησιώταις, τοσαύτη σιωπὴ ὑπὸ πάντων εἰς τοσοῦτον πλῆθος πολυαριθμητῶν τῶν ἀδελφῶν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς συνάξεως τῆς τραπέζης αὐτῶν, ἔσθιν σχεδὸν ἐν ἄλλοις μὴ εὐρίσκοντας οὕτως ὥς μὴ τολμᾶν ἐρῆξαι τινα παρεκτός τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς τραπέζης, ἕως εἰ τινος χρεῖα γένηται, κρούσασθαι μᾶλλον ἢ φωνῆ τοῦτο σημαίνει» (Αὐτῶν).

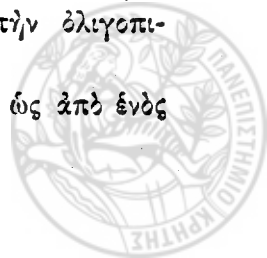

Ζ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμοῦν.

Πορευομένων δὲ ἡμῶν κατὰ τὴν ἔρημον ἐν μεσημβρία, ἐξαίφνης ἐρώμεν σύρμα μεγάλου δράκοντος, οἷά τε δοκοῦ διὰ τῆς φάμμου ἐλκυσθείσης· καὶ ἰδόντες φόβῳ συνεσχέθημεν πολλῶ. Οἱ δὲ ἐδηγοῦντες ἡμᾶς ἀδελφοὶ παρεκάλουν μὴ δεδιέναι, ἀλλὰ μάλλον θαρρεῖν καὶ ἐπεσθαι τῷ ἔχνει τοῦ δράκοντος· ὄψεσθε γάρ, φησί, τὴν πίστιν ἡμῶν μελλόντων αὐτὸν χειροῦσθαι. Πολλοὺς γάρ, φησί, καὶ δράκοντας καὶ ἀσπίδας καὶ κεράστας ἐκ χειρὸς ἀνηγήκαμεν, καὶ τὸ γεγραμμένον ἐπ' αὐτοῖς ἐπληροῦτο· «Δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφειων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. ι'. 19). Ἡμεῖς οὖν ἀπιστία φερόμενοι καὶ ἔμφροβι μάλλον γενόμενοι, μὴ κατ' ἔχνος τοῦ δράκοντος ἠξιοῦμεν αὐτούς, ἀλλὰ τὴν εὐθείαν βαδίζειν. Εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀδελφὸς ὑπὸ πολλῆς προθυμίας καταλιπὼν ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ τόπου, ἐπὶ τὴν ἔρημον ὤρμησεν ἀνιχνεύων τὸ θηρίον, καὶ εὐρῶν οὐκ εἰς μακρὰν τὸν φωλεόν, φωνῇ ἐβόα ἡμῖν, ἐν τῷ σπηλαίῳ εἶναι τὸν δράκοντα, καὶ ἐκάλει πρὸς ἑαυτὸν ὄψεσθαι τὸ ἐκβησόμενον, προτρεπομένων ἡμᾶς καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν μὴ δεδιέναι. Ὡς δὲ ἡμεῖς μετὰ πολλοῦ φόβου ἀπήειμεν ὀφόμενοι τὸ θηρίον, συναντήσας ἡμῖν ἐξαίφνης εἰς ἀδελφός, ἐκ χειρὸς εἶλκεν εἰς τὸ ἑαυτοῦ μοναστήριον, φάσκων μὴ δυνατοὺς ἡμᾶς εἶναι ὑπενεγκεῖν τὴν ὄρμην τοῦ θηρίου, καὶ μάλιστα, ὅτι οὐδέποτε ἡμῖν τι τοιοῦτον ἑωρακότες. Πολλάκις γὰρ ἑαυτὸν ἔλεγεν ἑωρακέναι τὸ ζῷον ὑπερμέγεθες ὑπάρχον, καὶ ὑπὲρ δεκαπέντε πήχεις ἔχον. Μένειν οὖν ἡμᾶς κελεύσας ἐπὶ τοῦ τόπου, ἀπήγει πρὸς τὸν ἀδελφόν, πειθῶν μεταστῆναι τοῦ φωλεοῦ· ἐπειράτο γὰρ ἐκεῖνος μὴ μεταστῆναι τοῦ τόπου, πρὶν ἀνέλαι τὸν δράκοντα. Καὶ δὴ πείσας αὐτὸν ἄγει πρὸς ἡμᾶς τὴν ὀλιγοπιστίαν ἡμῶν μεμφόμενος.

Ἀναπαυσάμενοι δὲ πρὸς ἐκεῖνον τὸν ἀδελφόν, ὡς ἀπὸ ἐνός

μιλλίου τὸ μοναστήριον ἔχοντα, ἱκανῶς ἀνεκτησάμεθα. Διηγεῖτο δὲ ἡμῖν ἐκεῖνος, γεγενῆσθαι κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἔνθα περ αὐτὸς ἐκαθέζετο, ἄνδρα ἅγιον, ᾧ αὐτὸς ἐμαθήτευσεν, Ἀμοῦν ὀνόματι, πλείστας δυνάμεις ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ ποιήσαντα· πρὸς ὃν πολλακίς ἐλθόντες λωποδύται, τοὺς ἄρτους καὶ τὰς τροφὰς αὐτοῦ ἐλάβανεν. Ἐξελθὼν δὲ μιᾶ τῶν ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον, δύο δράκοντας μεγάλους πρὸς ἑαυτὸν συνηγάγετο, κελεύσας αὐτοῖς παραμένειν τῷ τόπῳ καὶ φυλάσσειν τὴν θύραν. Οἱ δὲ ἀνδροφόνοι, κατὰ τὸ ἔθος, ἐλθόντες καὶ θεασάμενοι τὸ θαῦμα, ἀχανεῖς γενόμενοι ὑπὲρ ἐκπλήξεως, ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον. Ἐξελθὼν δὲ εὗρεν αὐτοὺς ἐννεοὺς γενομένους καὶ σχεδὸν ἡμίθανεῖς, καὶ ἀναστήσας αὐτοὺς ὠνειδίξε λέγων· Ὁρᾶτε πῶσον ὑμεῖς ἀγριώτεροι τῶν θηρίων ἐστέ; οἱ μὲν γὰρ ἡμῶν διὰ Θεὸν τοῖς βουλήμασι πειθόνται, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὸν Θεὸν ἐφοβήθητε, οὐδὲ τὴν τῶν Χριστιανῶν εὐλάβειαν ἐδυσωπήθητε. Εἰσαγαγὼν δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ κελλίῳ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἐνουθετεῖ μεταβαλεῖν τὸν τρόπον. Οἱ δὲ πάραυτα μεταστάντες, κρείττους πολλῶν ἀνεφάνησαν μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ σημεῖα ἐπιτελοῦντες ὤφθησαν.

Ἄλλοτε δέ, φησὶν, ἐνὸς μεγάλου δράκοντος τὴν πλησίον χώραν λυμαιομένου καὶ τὰ πολλὰ τῶν ζῴων ἀναιροῦντος, ἤλθον οἱ προσοικοῦντες τὴν ἔρημον πάντες ἑμοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, δεόμενοι ἀφανισθῆναι ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν τὸ θηρίον. Ὁ δέ, ὡς μηδὲν δυνάμενος αὐτοὺς ὠφελεῖν, λυπουμένους τοὺς ἄνδρας, ἀπέπεμψεν. Ἐωθεν δὲ ἀναστάς, ἐπὶ τὴν δίδρον τοῦ θηρίου ἀπήρχετο· ὡς δὲ ἔκλινε τὰ γόνατα εἰς προσευχὴν ἐπὶ τρίτον, ἤρχετο ἐπ' αὐτὸν τὸ θηρίον ἐν ροιζήματι μεγάλῳ, ἄσθμα δεινὸν προπέμπον καὶ φυσῶν καὶ συρίζον καὶ πνοὴν πονηρὰν ἀποστέλλων. Ὁ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς, ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν δράκοντα εἶπε· Χειρώσεται σε Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ μέλλων τὸ μέγα κῆτος χειρώσασθαι. Καὶ τοῦτο εἰπόντος, εὐθὺς ὁ δράκων ἐρράγη, πάντα τὸν ἴδν μετὰ τοῦ αἵματος διὰ τοῦ στόματος ἐξέμεσεν. Ἐλθόντες δὲ οἱ ἄγριοι μεθ' ἡμέραν, καὶ τὸ μέγα θαῦμα ἐκεῖνο θεασάμενοι καὶ τὴν πνοὴν μὴ φέροντες, ἄμμον

πολλήν ἐπὶ τὸ ζῆλον ἐσώρευσαν, παρεστῶτος αὐτοῖς ἐκεῖ τοῦ Πατρὸς· οὐ γὰρ ἐτόλμων προσιέναι, καίτοι νεκροῦ ὄντος τοῦ δράκοντος. Παῖς γάρ, φησί, ποτὲ ποιμαίνων ἀβρώως, ἔτι ζῶντα τὸν δράκοντα θεασάμενος, ἐν ἐκστάσει γενόμενος ἐλιποθύμησεν· ἔκειτα οὖν ἄπνους ὁ παῖς ἐν τῷ χωρίῳ παρὰ τὴν ἔρημον πᾶσαν ἡμέραν. Εὐρόντες δὲ αὐτὸν πρὸς ἐσπέραν εἰ ἴδιοι μικρὸν ἐμπνέοντα, πεφουσημένον ὄλον ἐκ τῆς ἐκστάσεως, ἄγουσι πρὸς τὸν Πατέρα, ἀγνοοῦντες τὴν αἰτίαν τοῦ συμβάντος αὐτῷ. Εὐδαμένου δὲ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίῳ αὐτὸν χρίσαντος, ἀνέστη ὁ παῖς διηγούμενος τὸ ἔραθέν· ἔθεν μάλιστα κινηθεὶς ὁ ἀνὴρ πρὸς τὴν ἀναίρεσιν ἐτράπη τοῦ δράκοντος.

Η

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Κόπρη τοῦ πρεσβυτέρου.

Ἦν δέ τις πρεσβύτερος, πλησίον ἔχων ἐκεῖ μοναστήριον ἐν τῇ ἐρήμῳ, Κόπρης¹⁾ λεγόμενος, ἀνὴρ ἅγιος, ἐτῶν σχεδὸν ἐνενήκοντα, ἡγούμενος ἀδελφῶν πενήκοντα, ὃς καὶ αὐτὸς πλείστας δυνάμεις ἐποίει θεραπεύων τὰς νόσους καὶ ἰάσεις πολλὰς ἐπιτελῶν καὶ θαύματα ἀπελαύνων καὶ πολλὰ θαύματα διαπραττόμενος τινὰ μὲν καὶ ἐν ὄψεσιν ἡμετέραις. Ὡς γοῦν ἡμᾶς ἐθεάσατο, ἠσπάσατό τε καὶ ὑπερηύξατο, καὶ τοὺς πόδας ἡμῶν νύψας, ἠρώτη ἡμᾶς τί ἐν τῷ κόσμῳ πραττόμενα. Ἡμεῖς δὲ ἠξιούμεν αὐτὸν μᾶλλον ἡμῖν οἰκείας ἑαυτοῦ πολιτείας τὰς ἀρετὰς ὑφηγήσασθαι, καὶ ὅπως αὐτῷ τὰ χαρίσματα ὁ Θεὸς ἐδώρησατο,

1) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Κόπρη ἔρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 34. Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Ὑπὸ τὸ ἔθνος αὐτοῦ ἐπισώθησαν 3 Ἀποφθέγματα (Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 252), ἀγνωστον ἑμῶς ἐάν ἀνήκωσι τούτῳ. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα Κόπρη καὶ τοῦ ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ Πατερμουθίου, ἀναφέρονται δύο ἕτεροι ὄσιοι Αἰγύπτιοι, οἵτινες κομισάμενοι τὸν μαρτυρικὸν στέφανον ἐπὶ τοῦ παραβάτου Ἰουλιανοῦ, ἑορτάζονται τῇ 17 Δεκεμβρίου.

καὶ ἐκ ποίας μεθόδου ταύτην μετελήφει τὴν χάριν. Ὁ δὲ μηδὲν ὑπερήφανον λογιζόμενος, ὑψηγέιτο ἡμῖν τὸν τε ἑαυτοῦ βίον καὶ τῶν αὐτοῦ προγενεστέρων καὶ μεγάλων καὶ πολλῶν μειζόνων αὐτοῦ γεγονότων, ὧν τὴν πολιτείαν αὐτῶν αὐτὸς ἐμίμειτο. Οὐδὲν γάρ, φησί, θαυμαστόν, ὧ τέκνα, τὸ ἐμὸν ἔργον πρὸς τὸ τῶν Πατέρων ἡμῶν πολίτευμα. [Στάσις]

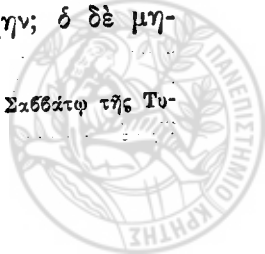
→ ←

Θ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Πατερμουθίου.

Ἦν γάρ τις πατήρ πρὸ ἡμῶν, ὀνόματι Πατερμουθιος⁽¹⁾, πρῶτος τῶν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ μοναχῶν αὐτὸς γενόμενος, καὶ τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα τοῦτο πρῶτος αὐτὸς ἐφευρών. Οὗτος ἀρχι-ληστής πρῶτον καὶ νεκροτάτος Ἑλλήνων ὑπάρχων, καὶ διαβήτης ἐπὶ κακίᾳ γενόμενος, πρόφασιν εὗρατο σωτηρίας τοιαύτην. Ἐπέστη ποτὲ νυκτὸς τινι παρθενευούσῃ συλῆσαι τὸ μοναστήριον αὐτῆς τροθυμηθεὶς· εὐρέθη δὲ μηχανῇ τινι ἐπὶ τὰ δώματα. Μὴ εὐρῶν δὲ ποίας εἰσέλθῃ εἰς τὸ ταμεῖον, ἢ ποίας πάλιν ὑποχωρήσῃ, ἔμεινε λογιζόμενος ἐπὶ τοῦ δωματος ἄχρις ἡμέρας, καὶ μικρὸν ἀφυπνώσας, εἶδεν ὡς βασιλέως τινὸς λέγοντος αὐτῷ κατὰ τοὺς ὕπνους· Μὴ περὶ τοὺς φόνους ἔτι καὶ τῶν μικρῶν τούτων κλεμμάτων τὴν σπουδὴν ἔχειν ἐπαγρυπνοῦντα, ἀλλ' εἰ βούλοιο μεταβαλεῖν τὸν τρόπον ἐπ' ἀρετὴν καὶ στρατηγίαν ἀγγελικὴν, λαβεῖν παρ' αὐτοῦ ταύτην τὴν ἐξουσίαν· ὃ δὲ ὡς ἀσμένως ὑπεδέξατο, τάγμα μοναχῶν αὐτῷ ὑποδείκνυσι καὶ ἄρχειν αὐτῷ παρεκελεύετο. Ἐξυπνος δὲ γενόμενος ὁ ἀνὴρ, εἶδεν τὴν παρθένον ἑαυτῷ παρεστῶσαν καὶ λέγουσαν· Πόθεν σὺ παραγέγονας, ὦ ἄνθρωπε, ἢ τίς ὑπάρχεις τὴν τύχην; ὃ δὲ μη-

1) Ἡ ἐτήσιος μνήμη τοῦ Ἀββᾶ Πατερμουθίου τελεῖται τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρνής.

δὲν δεδιέναι φήσας αὐτῆ, τὴν ἐκκλησίαν ἐπιδεικνυσθαι αὐτῆ παρακάλει. Καὶ δὴ ὡς ἐπέδειξε, προσπεσὼν τοῖς τῶν πρεσβυτέρων γόνασιν, ἤξιον μοναχὸς γενέσθαι καὶ μετανοίας χώραν εὐρεῖν. Ἐπιγινόντες δὲ αὐτὸν οἱ πρεσβύτεροι, καὶ θαυμάσαντες ἐνευθέτουν λοιπὸν αὐτὸν καὶ ἐδίδασκον τοῦ μηκέτι εἶναι ἀνδροφόνον, ἡξίου δὲ αὐτοῦς τῶν φαλμῶν ἐπακούειν, καὶ τριῶν στίχων ἐπακούσας μόνον τοῦ πρώτου φαλμοῦ, ἀρκεῖν ἑαυτῷ τέως ταῦτα ἔφη πρὸς μάθησιν καὶ ἐπιμείνας πρὸς αὐτοὺς τρεῖς ἡμέρας, ἐξελθὼν εὐθύς, ἐπὶ τὴν ἔρημον ὤρμησε, καὶ τριετῆ διάγων χρόνων κατὰ τὴν ἔρημον, ἐν εὐχαῖς καὶ δάκρυσι διημερεύων, πρὸς τροφήν ταῖς ἀγρίαις βοτάναις ἤρκειτο, καὶ ταῦτας ἐνέμετο. Ἐπανήλθε δὲ ἐκ τῆς ἐρήμου εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἔμπρακτον ἀπαγγέλλων τὸ μάθημα· χάριν γὰρ αὐτῷ θεθῆναι ἔλεγε δεδόσθαι, ἀποστηθίζειν ἕξωθεν τὰς Γραφάς. Ἐθαύμαζον δὲ αὐτὸν πάλιν οἱ πρεσβύτεροι ἀκρυτάτην μετελθόντα τὴν ἄσκησιν, καὶ φωτίσαντες αὐτὸν παρεκάλουν συνδιατρίβειν [αὐτοῖς]. Ὁ δὲ ἐπιμείνας πρὸς αὐτοὺς ἑπτὰ ἡμέρας, ἐπὶ τὴν ἔρημον πάλιν ἐξῆλθε. Καὶ δὴ ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἄλλοις ἐν τῇ πανερίμῳ διατελέσας, πολλῆς χάριτος ὁ ἀνὴρ ἡξιώθη· ἄρτος μὲν γὰρ αὐτῷ τῇ Κυριακῇ μόνῃ πρὸς κεφαλὴν ἠύρισκετο εὐξαμένῳ, οὐ μεταλαμβάνων, ἕως ἄλλης Κυριακῆς ἤρκειτο. Ἐπανήλθε πάλιν ἐκ τῆς ἐρήμου τὴν ἄσκησιν ἐπιδεικνύμενος καὶ τινὰς πρὸς τὴν αὐτοῦ πολιτείαν ἐλθεῖν ἐρεθίζων. Προσῆλθε δὲ αὐτῷ τις νεανίσκος μαθητευθῆναι βουλόμενος· ὁ δὲ εὐθύς ἐνδύσας αὐτὸν λευκίωνα καὶ κουκούλιον αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ περιθεῖς, ἐπὶ τὴν ἄσκησιν προεβίβαζε τὴν μηλωτὴν περὶ τοὺς ὤμους αὐτοῦ περιθέμενος, καὶ λέντιον αὐτὸν περιζωσάμενος. Καὶ δὴ εἰ πού τις τῶν Χριστιανῶν ἐτελεύτα, προσκαρτερῶν αὐτῷ ταῖς ἀγρυπνίαις, καθαρῶς ἐκήδευσεν. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ μαθητής, θαυμασίως τοὺς τεθνεώτας κηδεύοντα, εἶπε πρὸς αὐτόν· Εἰ κάμῃ θανόντα, οὕτω κηδεύσῃς, διδάσκαλε; ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἔφη· οὕτω κηδεύσω σε, ἕως ἂν εἴπῃς ἀρκεῖ. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τῷ χρόνῳ τέθνηκεν ὁ νεανίας, καὶ ὁ λόγος ἔργον ἐγένετο. Κηδεύσας γὰρ αὐτόν, λέγει πρὸς αὐτὸν ἐπὶ πάντων· Καλῶς ἐκηδεύθης, ὦ τέκνον, ἢ ἔτι

μικρὸν λείπεται; Φωνὴν δὲ ἀφ᾽ ἧκεν ὁ τεθνηκώς νεανίας εἰς ἐπίσκεσιν πολλῶν ἔχει καλῶς, ὡ πάτερ· τὴν γὰρ ἐπαγγελίαν ἐπλήρωσας. Θαῦμα δὲ τοὺς παρόντας ἔσχεν ἐξαιτίαν, καὶ ἐδόξαζον ἀπ' αὐτῶ τὸν Θεόν. Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἐρήμουν εὐθὺς ἀνεχώρει τὴν εὐδοξίαν ἐκκλίνων.

Καὶ δὴ ποτε ἀπὸ τῆς ἐρήμου [κατῆει] εἰς ἐπίσκεψιν ἀδελφῶν τῶν παρ' αὐτοῦ μαθητευθέντων, νόσφ κατελιημμένων· καὶ μέλλαντος τοῦ ἐνὸς αὐτῶν τελευτᾶν, τοῦτο τοῦ Θεοῦ αὐτῶ ἀποκαλύψαντος, — ἐσπέρα δὲ ἤδη προσῆγε καὶ ἡ κόμη πύρρον ἐτύχχανε, — μὴ βαυλομέναι νυκτὸς εἰσελθεῖν, τὴν ἀκαιρίαν ἐκκλίνοντας καὶ τὸ σωτήριον παράγγελμα μελετῶντος: « Περὶπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἔχετε », καὶ ὁ πορευόμενος ἐν τῷ φωτὶ οὐ μὴ προσκώψη (Ἰωάν. 13. 35), καὶ εὐομένου λοιπὸν τοῦ ἡλίου, φωνὴν ἐφθέγγετο πρὸς αὐτὸν λέγων· Ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ στῆθί μοι μικρὸν τῆς ἐδοῦ σου, ἄχρισ ἂν εἰς τὴν κόμην ἀφίκομαι. Ὁ δὲ ὡς ἡμικύκλιον εὐόμενος περιέστη, καὶ οὐ πρὶν ἔδω, ἄχρισ ἂν ἐκεῖνος ἦκε πρὸς τὸ χωρίον, ὡς φανερὸν τοῦτο τοῖς ἐγγχωρίοις γενέσθαι, εἰ πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου θέαν συνδρομὴν ποιησάμενοι ἐθαύμαζον, ἐπὶ πολλαῖς ὥραις θεωροῦντες αὐτὸν μὴ εὐόμενον. Ἰδόντες δὲ τὸν Πατερμονθίου ἐκ τῆς ἐρήμου ἐρχόμενον, ἐπυθάνοντο παρ' αὐτοῦ, τί τὸ σημεῖον τοῦτο ἄρα εἶη τοῦ τοῦ ἡλίου. Ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτούς Οὐ μένησθε τὴν τοῦ Σωτήρος φωνὴν, λέγουσαν « Ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον συνάπεως, καὶ μείζονα ταύτων σημεῖα ποιήσητε » (Ματθ. 17. 20, Ἰωάν. 13. 12) τοὺς δὲ εὐθὺς εἰσήλθε φέρος. Παρέμεινάν τε αὐτῶ τινες ἐξ αὐτῶν μαθητευσόμενοι. [Στάσις]

Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐνὸς τῶν ἀδελφῶν τῶν νεοσύνητων καὶ εὐρών αὐτὸν ἤδη θανόντα, προσελθὼν τῇ κλίνῃ καὶ προσευξάμενος καὶ καταφιλήσας αὐτὸν ἡρώτα, εἰ πρὸς τὸν Θεὸν βούλοιο ἀπιέναι μᾶλλον ἢ ἐτι ζῆν ἐν σαρκί; Ὁ δὲ ἀνακαθίσας, εἶπεν αὐτῷ· κρείσσον « τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι » (Φιλιπ. α'. 23), τὸ δὲ ζῆν ἐν σαρκὶ οὐκ ἀναγκαῖον ἐμοί. Οὐκοῦν κάθειυδε, φησὶν, ἐν εἰρήνῃ, ὡ τέκνον, πρε-

σβεύων πὲρ ἑμεῦ πρὸς τὸν Θεόν. Ὁ δέ, ὡς εἶπεν, εὐθὺς ἀναπέ-
σων ἐκοιμήθη, οἱ δὲ παρόντες πάντες ἐξεπλάγησαν λέγοντες· ἀλη-
θῶς Θεοῦ ἀνθρωπῶς ἐστὶν οὗτος. Κηδεύσας δὲ αὐτὸν καθαρῶς,
ἐν ὕμνοις πᾶσαν τὴν νύκτα διετέλεσε. Τὸν ἕτερον δὲ ἀδελφὸν κά-
μνοντα ἐπισκεψάμενος, ὡς εἶδεν αὐτὸν δυσφοροῦντα πρὸς τὴν
τελευτήν, δαινῶς ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενον, ἔλεγε
πρὸς αὐτόν· Ἦὼς ἀνέτοιμος ὑπάγεις πρὸς τὸν Θεόν, κατηγόρουσ
ἀποσφῆρων τοὺς λογισμοὺς τῆς ραθύμου σου πολιτείας; Ὁ δὲ ἐδέ-
ετο αὐτοῦ καὶ ἰκέτευε προσθεῖναι ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τὸν Θεόν,
χρόνον ἐνδοῦναι αὐτῷ μικρὸν τῆ ζωῆ, μέλλοντα τὸ πᾶν διορθου-
σθαι. Ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτόν· Νῦν καιρὸν μετανόιας ζητεῖς, ἕτε ἢ
ζωὴ σου πεπλήρωται; τί ἐποιοῖς πάντα τὸν βίον; οὐκ ἐβόου· τὰ σε-
αυτοῦ τράύματα θεραπεῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἕτερα προσετίθει; Ὁ δὲ
ὡς ἐπέμενεν ἰκετεύων, ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτὸν ὁ φέρων· Ἐἰ μὴ
ἕτερα τῆ ζωῆ σου προσθήσῃς κακά, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν με-
τανοεῖς, δεόμεθα τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ σου· ἀγαθὸς γάρ ἐστι καὶ μα-
κρόθυμος, καὶ χαρίζεται σοὶ ἔτι μικρὰν ζωὴν, ἵνα τὸ πᾶν ἀπε-
θύσῃς. Καὶ εὐξάμενος εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ τρία ἔτη κεχάρισται σοὶ
ὁ Θεὸς ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ, μόνον ἐκ ψυχῆς μετανόησον. Καὶ
λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρός, ἀνέστησε παρὰ χεῖρμα, καὶ ἀπήγα-
γεν εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ πληρωθέντων ἑτῶν τριῶν, πάλιν ἦγεν
ἐπὶ τὸν τόπον οὐκ ἀνθρωπον, ἀλλὰ ἄγγελον τῷ Θεῷ παριστῶν,
ὡς θαυμάσαι πάντας ἐπὶ τῇ αὐτοῦ πολιτείᾳ. Καὶ συνελθόντων
πρὸς αὐτὸν τῶν ἀδελφῶν, τίθησιν αὐτὸν ἐν μέσῳ ὑγιῆ, καὶ δι-
ῶλης τῆς νυκτὸς λόγον διδασκαλίας αὐτοῖς παρεδίδου· ὡς δὲ
ἀπενύσταξεν ὁ ἀδελφός, καὶ δὴ εἰς ὕπνον γενόμενος, παντελῶς
ἐκοιμήθη, ἐπευξάμενος αὐτῷ ἐκίθουσε κατὰ τρόπον, προπέμφσας
πρὸς τὴν ταφήν. **[Στάσις]**

Πολλάκις δὲ αὐτόν, φασί, καὶ τῶν ποταμίων ὑδάτων ἐπιβάν-
τα, τὸν Νεῖλον ἄχρι γονάτων διαπορθημεῦσαι· ἄλλοτε δὲ δι' ἀέρος
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τοῦ δώματος εὐρῆσθαι τῶν θυρῶν κεκλει-
σμένων, πολλάκις δὲ, ὅπουπερ ἂν ἤθελε, παραχεῖρμα ἠδρίσκατο.
Διηγαίτο ποτε τοῖς ἀδελφοῖς ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπανελθόν, ἀνελθῆ-
φθαι αὐτὸν ἐν ὄραματι εἰς οὐρανὸν καὶ θεάσασθαι, ἕσα μὲνεί

ἀγαθὰ τοὺς κατὰ ἀλήθειαν μοναχοὺς, ἅπερ οὐδεὶς ἐξείπειν λόγος δύναται. [Καὶ ἀπήχθαι δὲ αὐτὸν ἐν σαρκί, ἔφη, εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἑωρακέναι πλῆθος τῶν ἀγίων μετεληφέναι δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ παραδείσου καὶ μάρτυρα τοῦ πράγματος ἐδείκνυε· οὐκ ἔν μὲγα καὶ ἐξαίρετον καὶ εὐωδίας πλήρες μεστὸν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς ἀπεκόμισεν, ἐπιδεικνύων αὐτοῖς, ὅτι ἀληθῆ εἰσι τὰ παρ' αὐτοῦ λαλούμενα, ὅπερ οὐκ ὁ διηγούμενος ἡμῖν ταῦτα Κόπρης ὁ πρεσβύτερος, νεανίας τότε ὑπάρχων, ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐθεάσθη καὶ κατεφίλησε, καὶ τὴν πνοὴν ἐθαύμασε. Πολλοὶ γὰρ ἔτεσι διέμεινε παρὰ τοῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ ἀδελφοῖς εἰς ἐπίδειξιν φυλαττόμενος· ἦν γὰρ παμμέγεθες. Μόνον γὰρ εἰ δοφρήσατό τις τῶν νοσούντων, εὐθέως τῆς νόσου αὐτοῦ ἀπηλλάττετο]. Κατὰ δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ αὐτοῦ ἀναχωρήσεως, ἐπὶ πέντε ἑβδομάδας αὐτὸν μὴ βεβρωκότα, ἀνθρωπον, φασίν, αὐτὸν εὐρηκέναι κατὰ τὴν ἐρημον, ἄρτον ἐπιφερόμενον καὶ ὕδωρ, ὃς πείσας αὐτὸν μεταλαβεῖν ἀπηλλάγη. Ἄλλοτε τὸν δαίμονα θησαυροῦς αὐτῷ ὑπεδειξαι τοῦ Φαραῶ χρυσοῦ καθαροῦ γέμοντα· πρὸς δὲ φησὶν ὁ ἀνήρ· «Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν» (Ἠρᾶξ· ἡ'. 20).

Ταῦτα καὶ ἄλλα πλεῖστα καὶ μεγάλα, φησί, κατώρθωσεν ὁ πατὴρ ἡμῶν Πατερμουθίος ποιῶν σημεῖα καὶ τέρατα. Τοιοῦτοὶ καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸ ἡμῶν γεγονάσιν, «ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος» (Ἐβρ. ια'. 38). Καὶ τί δὲ θαυμαστόν, εἰ ἡμεῖς οἱ μικροὶ τὰ μικρὰ ταῦτα πράσσομεν, χωλοὺς καὶ τυφλοὺς θεραπεύοντες, ἅπερ καὶ ἐκ τέχνης οἱ ἰατροὶ ἐνεργοῦσι. Καί, ὡς ἦν ταῦτα ἡμῖν διηγούμενος Κόπρης ὁ πρεσβύτερος, ἀπονυστάξας εἰς ἑξ ἡμῶν ἀδελφός, ἀπιστία περὶ τῶν λεγομένων φερόμενος; ὁρᾷ βίβλον θαυμαστὴν ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ ἀνδρὸς ἐπικειμένην, χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένην, καὶ ἐφροσῶτα ἄνδρα τινὰ πολὺν μετὰ ἀπειλῆς αὐτῷ λέγοντα· Οὐκ ἀκούεις προσεχῶς τοῦ ἀναγνώσματος, ἀλλὰ νυστάξεις; ὁ δὲ ταραχθεὶς, εὐθὺς ἡμῖν ἀκροαμένοις αὐτοῦ τὸ ὄφθην Ρωμαῖσι ἐξέφηγεν. Ἐπι δὲ τούτου λαλοῦντος πρὸς ἡμᾶς ταῦτα, ἐπήλθε τις πρὸς ἡμᾶς ἄγροικος· κάλαθον ἔχων

μεστὴν ψάμμου, καὶ παραιοτήκει ἐκδεχόμενος πληρῶσαι αὐτὴν τὴν διήγησιν. Ἐπυθανόμεθα δὲ ἡμεῖς αὐτοῦ τοῦ πρεσβυτέρου, τί ἄρα θέλει ὁ ἄγραικος μετὰ τῆς ψάμμου; ἀπεκρίνατο δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁ πατὴρ λέγων τέκνα, οὐκ ἐχρῆν μὲν καυχᾶσθαι πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲ ἐξαιρεῖν τὰ τῶν πατέρων ἡμῶν κατορθώματα, ἵνα μὴ ἐπαρθέντες κατὰ διάνοιαν, τὴν μισθὸν ἀπολέσωμεν διὰ δὲ τὴν ὑμῶν σπουδὴν καὶ ὠφέλειαν, ὅτι ἐκ τοσοῦτου μήκους πρὸς ἡμᾶς ἐληλύθατε, οὐ ζημιώσω ὑμᾶς τῆς ὠφελείας, ἀλλὰ, ἅπερ δι' ἡμῶν ὁ Θεὸς ὠκονόμησε, παρόντων τῶν ἀδελφῶν, διηγῆσομαι. [Στάσις]

Ἄκαρπος ἦν ἡ πλησίον ἡμῶν χώρα, καὶ οἱ κεκτημένοι αὐτὴν ἄγραιοι σπείροντες σίτον, μόλις ἐν διπλῷ τὸ σπέρμα ἐθέριζον· σκώληξ γὰρ γενόμενος ἐν τῷ στάχει, ὄλον τὸν ἀμυγρὸν διεφθειρεν. Οἱ δὲ κατηχηθέντες παρ' ἡμῶν γεωργοί, καὶ Χριστιανοὶ γεγονότες, ἠξίουσαν ἡμᾶς εὐχεσθαι ὑπὲρ τοῦ θερισμοῦ. Εἶπον δὲ πρὸς αὐτούς· Εἰ ἔχετε πίστιν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ἐρημικὴ αὕτη ψάμμος ὑμῖν καρποφορήσει. Οἱ δὲ οὐδὲν ἀναβαλλόμενοι, τῆς ψάμμου ταύτης τῆς παρ' ἡμῶν πατουμένης τοὺς ἑαυτῶν κόλπους πληρῶσαντες προσέφερον, εὐλογίαν ἀξιοῦντες. Ἐγὼ δὲ ὡς ἠδξάμην αὐτοῖς κατὰ τὴν πίστιν αὐτῶν γενέσθαι, ἔσπειραν αὐτὴν σὺν τῷ σίτῳ ἐν ταῖς χώραις, καὶ ἐξαίφνης πολὺκαρπος αὐτῶν ἡ χώρα γεγένηται παρὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον· τοῦτο οὖν ποιεῖν ἔθος ἔχοντες κατ' ἐνιαυτὸν ἡμῖν ἐνοχλεῦσιν.

Ἐν δὲ μοι μέγα, φησὶν, ὁ Θεός, πολλῶν παρόντων, θαῦμα παρέσχε. Κατελθὼν γὰρ ἐγὼ ποτε ἐν τῇ πόλει, εὔρον ἄνδρα τινὰ Μανιχαῖον τοῦς δῆμους ἀποπλανήσαντα. Ὡς δὲ πείθειν αὐτὸν δημοσίᾳ σὺν ἡδυνάμην, στραφεὶς πρὸς τὸ πλῆθος, εἶπον· Ἡυρὰν μεγάλην εἰς τὴν πλατεῖαν ἀνάψατε, καὶ εἰσερχόμεθα ἅμω ἐν τῇ φλογί, καὶ εἰ τις ἡμῶν ἀφλόγιτος διαμείνη, οὗτος ἔχει τὴν καλὴν πίστιν. Ὡς δὲ γέγονε τοῦτο, καὶ οἱ ὄχλοι ἐν σπουδῇ τὴν πυρὰν ἤψαν, εἰλικον αὐτὸν μετ' ἐμαυτοῦ εἰς τὸ πῦρ. Ὁ δὲ φησιν· Εἰς ἕκαστος καταμόνας εἰσελθέτω καὶ πρῶτος εἰσελθεῖν ὀφείλει αὐτός· ὁ προστάξας. Ὡς δὲ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κατασφραγιζόμενος εἰσελήλυθα, ἡ φλῆξ

ὡδὲ κἀκεῖ διαμερισθεῖσα, οὐ παρηνώχλησέ μοι, ἡμίωριον ἐν αὐτῇ διατρίψαντι. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι τὸ θαῦμα, ἀνεβόησαν καὶ ἠνάγκαζον πάλιν ἐκείνον εἰς τὴν πυρὰν εἰσελθεῖν. Ὁ δὲ ὡς οὐκ ἠθέλησε δεδιώς, λαβόντες αὐτὸν οἱ δῆμοι εἰς μέσον ὤθησαν, καὶ περιφλογισθεὶς ὄλος, ἀτίμως τῆς πόλεως ἐξερρίφη, τῶν δῆμων κραζόντων· τὸν πλάνον ζῶντα καύσατε· ἐμὲ δὲ ἀναλαβόντες οἱ ὄχλοι καὶ εὐφήμευοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν προέπεμψαν.

Ἄλλοτε μου παριόντος διὰ ναοῦ τινος, τινὲς τῶν ἔθνῶν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν ἐθουσίαζον. Εἶπον δὲ αὐτοῖς· Εἰ λογικοὶ ὄντες ἀλογίστοις θύετε, καὶ ὑμεῖς αὐτῶν ἔστε ἀλογώτεροι λοιπόν. Οἱ δὲ, ὡς καλῶς εἰπόντι εὐθέως μοι ἠκολούθησαν, τῷ Σωτῆρι πιστεύσαντες.

Κήπου δὲ μοί ποτε ἐν τῇ πλησίον χώρᾳ ὑπάρχοντος, διὰ τὴν ἐρχομένην πρὸς ἡμᾶς ἀδελφότητα, καὶ ἐνός τινος αὐτῶν πένητος ἐργαζομένου, εἰσῆλθέ τις τῶν Ἑλλήνων συλῆσαι τὰ λάχανα. Ὡς δὲ συλῆσας ἀπῆλθεν, ἕως τρίτης ὥρας ἐφεῖν αὐτὰ οὐκ ἠδύνατο, ἀλλ' ἔμειναν ἐν τῷ λέβητι, οἷά περ καὶ ἐλήφθησαν, μὴ θερμαινομένου ὄλως τοῦ ὕδατος. Ἐν ἑαυτῷ δὲ γινόμενος ὁ ἀνὴρ καὶ λαβὼν τὰ λάχανα, πρὸς ἡμᾶς διεκόμισε παρακαλῶν συγχωρηθῆναι αὐτῷ τὸ πλιγμμέλημα, καὶ γενέσθαι Χριστιανόν, ὅπερ καὶ γέγονεν. Ἦσαν δὲ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν ξένοι πρὸς ἡμᾶς ἐλθόντες ἀδελφοί, δι' οὓς μάλιστα ἐπιτηδεύωσ ἡμῖν τὰ λάχανα προσενέχθη· μεταλαβόντες σὺν ἐξ αὐτῶν ἠδύχαριστήσαμεν τῷ Θεῷ διπλῆν εὐφροσύνην ποιησάμενοι, τὴν τε τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν καὶ τὴν τῶν ἀδελφῶν ἀνάπαυσιν.

Ταῦτα καὶ ἄλλα πλείονα θαύματα ὁ πατὴρ Κόπρης διηγούμενος ἡμῖν κατὰ τρόπον εἰς τὸν αὐτοῦ κήπον εἰσῆγαγε, δεικνύων ἡμῖν φοίνικας καὶ ἄλλα ὀπωρικά, ἅπερ αὐτὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐφύτευσεν ὑπὸ τῆς τῶν ἀγροίκων πίστεως ὑπομονηθεὶς, πρὸς οὓς εἶπεν, ὅτι δύναται ἡ ἔρημος καρποφορῆσαι τοῖς ἔχουσι πίστιν πρὸς τὸν Θεόν. Ὡς γὰρ εἶδε, φησί, τοὺς τὴν ἄμμον σπειραντας καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καρποφορήσασαν, καὶ αὐτὸς τε αὐτὸ ἐπιχειρήσας, ἐπέτυχε τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ. [Στάσις]

I.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σούρου καὶ Ἀββᾶ Ἡσαίου
καὶ Ἀββᾶ Παύλου.

Ὁ Ἀββᾶς Σούρος⁽¹⁾ δέ ποτε καὶ Ἡσαίας⁽²⁾ καὶ Παῦλος⁽³⁾ συνέτυχον ἀλλήλοις ἐξαπίνης ἅμα ἐπὶ τῷ ποταμῷ εὐρεθέντες, ἄνδρες εὐλαθεῖς καὶ ἀσκηταὶ τὸν μέγαν ἐμολογητὴν Ἀνοῦφ⁽⁴⁾ ἐπισκεψόμενοι, — ἀπέιχεν δὲ αὐτῶν τρεῖς μονὰς τὸ διάστημα — καὶ φασὶν πρὸς ἀλλήλους· ἐπιδειξάτω ἕκαστος ἡμῶν τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν, καὶ ὅπως παρὰ Θεοῦ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ τετίμηται. Ὁ Ἀββᾶς Σούρος πρὸς αὐτοὺς ἔφη· αἰτοῦμαι παρὰ Θεοῦ δῶρον, ἀκαμάτους ἡμᾶς φθάσαι ἐπὶ τοῦ τόπου, ἐν δυνάμει τοῦ πνεύματος. Καὶ μόνον εὐξαμένου αὐτοῦ, πλοῖον ἑτοιμον εὕρηται παραχρῆμα, καὶ ἄνεμος ἐπιτήδειος, καὶ ἐν ροπῇ εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ τόπου, ἀνελθόντες κατὰ τοῦ ρεύματος. Ἡσαίας δὲ φησι πρὸς αὐτοῦς· Καὶ τί θαυμαστόν, ὦ φίλοι, ἐὰν συναντήσῃ ἡμῖν ὁ ἀνὴρ, ἐκάστου τὰς πολιτείας διαγορευῶν; Παῦλος δὲ φησι πρὸς αὐτοῦς· Εἰ ἀπεκάλυψε καὶ ἡμῖν ὁ Θεός, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον; ὡς δὲ προήλθον μικρὸν ἔμπροσθεν τοῦ τόπου, ὁ ἀνὴρ αὐτοῖς ἀπαντήσας ἀσπάζεται. Ὁ δὲ Παῦλος φησὶ πρὸς αὐτόν· φράσον ἡμῖν τὰ σεαυτοῦ κατορθώματα, μαθαύριον γὰρ πρὸς τὸν Θεὸν ἀπελεύσει.

Εἶπε δὲ Ἀββᾶ Ἀνοῦφ πρὸς αὐτοῦς· Εὐλογητὸς ὁ Θεός,

1) Πλὴν τοῦ ἐντιθέα Ἀββᾶ Σούρου ἀπαντάται καὶ ἕτερος, περὶ οὗ ὁρ. Ἀποφθέγμ. Πατερ. σ. 483.

2) Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Τοῦ Ἀββᾶ Ἡσαίου ἐδημοσιεύσαμεν 29 λόγους, 68 κανόνας πρὸς ἀρχαίους μοναχοὺς καὶ ἀποσπάσματα τινα ἐκ μὴ διασωθέντων αὐτοῦ λόγων (Ἱεροσόλυμα 1911). Τοῦ αὐτοῦ ἐπίσης ὑπάρχει δεύτερον βιβλίον ἀνεκδοτὸν περιέχων Ἀποφθέγματα ἁγίων γυναικῶν καὶ ἐπιστολὰς τινας πρὸς Θεοδώραν τὴν Φωκαίτισσαν, ἕπερ Θεοῦ εὐδοκοῦντος, ἰσως δημοσιεύσομεν βραδυτέρων.

3) Τὸ ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 380) διασωθὲν Ἀπόφθεγμα ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀββᾶ Παύλου, ἄγνωστον ἐὰν ἀνίκη τῷ ἐνταῦθα.

4) Περὶ Ἀνοῦφ ὁρ. Σωζομέν. γ'. 14. Παρὰ Νικηφόρ. Καλλιστ. (θ'. 14) καὶ ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρ. σ. 129) γέρεται Ἀνοῦδ.

ὁ κἄμοι ταῦτα γνωρίσας καὶ τὴν ὑμετέραν παρουσίαν καὶ πολιτείαν. Εἰπὼν δὲ ἐκάστου τὰ κατορθώματα, καὶ τὰς ἑαυτοῦ λοιπὸν ἐξηγεῖτο λέγων· ἐξ ὅτου τὸ τοῦ Σωτήρος⁽¹⁾ ὄνομα ἐπὶ τῆς γῆς ὠμολόγησα, οὐ προήλθε ψεύδος ἐκ τοῦ στόματός μου, γίνον οὐδὲν διγνήθην, τοῦ ἀγγέλου με ἡμερεύσιον διατρέφοντος τὴν οὐράνιον τροφήν, οὐδὲ ἐτέρου τινὸς ἐπιθυμία ἀνήλθεν ἐν τῇ καρδίᾳ μου, πλὴν ἢ τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ ἀπέκρυψεν ὁ Θεὸς τῶν ἐπιγείων τι, ὃ οὐκ ἐγνώρισέ μοι, οὐκ ἔληξε φῶς τοῖς ὀφθαλμοῖς μου, οὐκ ἐν ἡμέρᾳ ὕπνωσα, οὐκ ἐν νυκτὶ ἀνεπαυσάμην τὸν Θεὸν ἐκζητῶν, ἀλλ' ἀγγελὸς μοι ἀεὶ συμπάρῃν τὰς τοῦ κῆρυου δυνάμεις ἐπιδεικνύων, τὸ φῶς τῆς διανοίας μου οὐκ ἐσβέσθη, πᾶν αἴτημα τῆς διανοίας μου εὐθὺς ἐλάμβανον. Εἶδον πολλάκις μυριάδας ἀγγέλων τῷ Θεῷ παρεστῶσας, εἶδον χοροὺς δικαίων, εἶδον μαρτύρων ἀθροίσματα, εἶδον μοναχῶν πολιτεύματα, εἶδον πάντων δι' ἔργων τὸν Θεὸν εὐφημούντων, εἶδον τὸν σατανᾶν πυρὶ παραδιδόμενον, εἶδον τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ κολαζομένους, εἶδον τοὺς δικαίους αἰώνιως εὐφραينوμένους.

Ταῦτά τε καὶ ἄλλα πολλὰ διηγούμενος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, παραδίδωσι τὴν ψυχὴν· τὴν δὲ εὐθὺς ἀγγελοὶ ὑποδεξάμενοι καὶ χοροὶ μαρτύρων, εἰς οὐρανὸς ἀνήγον, αὐτῶν ὁρώντων καὶ ἀκουόντων τοὺς ὕμνους. [Στάσις]

ΙΑ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἑλλην.

Ἄλλος δὲ τις πατήρ, Ἀββᾶ Ἑλλην⁽²⁾ καλούμενος, ἐκ παιδέθεν τῇ ἀσκήσει προσκατεργήσας τοῖς πλησίον αὐτοῦ ἀδελφοῖς, πολλάκις πῦρ ἐν κόλπῳ ἐβάσταζεν, ἐρεθίζων αὐτοὺς προ-

1) Ἐξ ὅτου τὸ τοῦ Σωτήρος—ἐκ τοῦ στόματός μου» (ἐρ Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 129).

2) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἑλλην ἐρ. Σωζομέν. στί. 28, Νικηφόρ. Καλλίστ. τὰ. 34.

θαίνειν εἰς ἐπίδειξιν τῶν σημεῖων, λέγων αὐτοῖς· Εἰ κατὰ ἀλήθειαν ἀσκεῖτε, τὰ σημεῖα λοιπὸν τῆς ἀρετῆς ἐπιδείξασθε. Ἄλλοτε δὲ αὐτῷ καθ' ἑαυτὸν γενομένῳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐπιθυμία γέγονε μέλιτος· εὐθὺς δὲ ὑπὸ πέτρῃ κηρία εὐράμενος, φησὶν· Ἄπελθε ἀπ' ἐμοῦ ἢ ἀκόλαστος ἐπιθυμία· γέγραπται γάρ· « Πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε » (Γαλάτ. ε'. 16), καὶ καταλιπὼν αὐτὰ ἀπηλλάγη. Ἦδη δὲ αὐτοῦ τρεῖς ἐβδομάδας νηστεύοντος, ὁπώρας εὐρῶν ἔρριμμένας, εἶπεν· Οὐ μὴ φάγω, οὐδὲ ἄψωμαι τινος ἐξ αὐτῶν, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω, τουτέστι τὴν ψυχὴν, γέγραπται γάρ· Οὐκ ἐπὶ τροφῇ μόνῃ ζήσεται ἄνθρωπος (Ματθ. δ'. 4, Λουκ. δ', 4). Νηστεύσας δὲ καὶ ἄλλην ἐβδομάδα, μικρὸν ἀπενύσταξε, καὶ ἐλθὼν ἄγγελος, φησὶ πρὸς αὐτόν· ἀναστὰς τὰ εὐρισκόμενα ἄρον καὶ φάγε. Ὁ δὲ ἐξανέστη κύκλῳ περιθλεπόμενος, καὶ ἐρᾷ πηγὴν βοτάνας τρυφερὰς κύκλῳ βλαστήσασαν· Μετεληφὼς δὲ τοῦ ποτοῦ καὶ τῆς τροφῆς τῶν βοτανῶν, διεβηαιούτο μηδὲν ἤδύτερον αὐτῶν πώποτε γεγενῆσθαι. Σπῆλαιον δὲ εὐρῶν μικρὸν ἐν τῷ τόπῳ, ἔμεινεν ἐκεῖ ὀλίγας ἡμέρας ἄσιτος. Ὡς δὲ λοιπὸν τροφῆς ἐδέετο, κλίνας τὰ γόνατα προσήχετο· εὐθὺς δὲ αὐτῷ πάντα τὰ τῶν θρωσίμων παρέκειντο, καὶ ἄρτοι θερμοί, καὶ ἐλαίαι, καὶ ὁπώρα τινεσὶ διάφοροι. Ἐπεσκέφατο δέ ποτε τοὺς ἑαυτοῦ ἀδελφούς, οὓς καὶ πολλὰ νοουετήσας, ἐπὶ τὴν ἐρημον ἔσπευδεν, ἐπικομιζόμενός τινα τῶν εἰς τὰς χρείας ἐπιτηδεῖων. Ἰδὼν δὲ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ ἠκέτω μία ἐξ ὑμῶν ὑποδεξομένη μου τὸ βᾶρος. Ἡ δὲ εὐθὺς ἐπ' αὐτὸν ὄρμησεν· ἐπιθεῖς δὲ αὐτῇ τὰ σκεῦη καὶ ἐπικαθίσας ἐν μονημέρῳ τὸ σπῆλαιον ἔφθασε. Διαθέντος οὖν αὐτοῦ τοὺς ἄρτους καὶ τὰς ὁπώρας ἐν τῷ ἡλίῳ, ἦλθον ἐπ' αὐτά, ὡς ἔθος ἦν, τὰ θηρία πρὸς τὴν πηγὴν καὶ ἀψάμενα μόνον τῶν ἄρτων ἀπέψυξαν.

Παραβαλὼν δὲ ποτε πρὸς τινὰς μοναχοὺς, Κυριακῆς οὔσης, ἔλεγε πρὸς αὐτούς· Τί δὴ ἔτι σήμερον τὴν σύναξιν οὐκ ἐπετελέσατε; τῶν δὲ φασκόντων, διὰ τὸ μὴ ἐλγλυθῆναι πέραθεν τὸν πρεσβύτερον, ἔλεγε πρὸς αὐτούς, ἀπελθὼν καλέσω αὐ-

τόν; οἱ δὲ ἔφρασκον μὴ δύνασθαι τινα διαβαίνει τὸν πόρον διὰ τὸ βάθος· ἀλλὰ γὰρ καὶ θηρίον μέγιστον ἔλεγον εἶναι ἐν τῷ τόπῳ κροκόδειλόν τινα, πολλοὺς ἀνθρώπους καταναλίσσαντα. Ὁ δὲ οὐδὲν μελλήσας, εὐθὺς ἀναστὰς ὤρμησεν ἐπὶ τὸν πόρον· καὶ εὐθὺς αὐτὸν τὸ θηρίον ἐπὶ τοῦ νώτου ὑποδεξάμενον εἰς τὸ πέραν ἀποκατέστησεν· εὐρών δὲ τὸν πρῶτον ἐν τῷ χωρίῳ, παρεκάλει μὴ ὑπεριδεῖν τὴν ἀδελφότητα· ἴδων δὲ αὐτὸν ἐκείνος ῥάκος ἐνδεδυμένον πολὺρραφον, ἐπύθετο παρ' αὐτοῦ· πῶθεν ἄρα τὸ ῥάκος ἐκέκτητο ἐπιειπῶν, κάλλιστον ἔχεις ἱμάτιον τῆς ψυχῆς, ἀδελφέ. Τὴν ταπεινοφροσύνην αὐτοῦ θαυμάσας εἶπετο αὐτῷ ἀπίοντι ἐπὶ τὸν ποταμὸν. Ὡς δὲ πορθμεῖον εὐχ εὔρον, φωνὴν ἀφίει ὁ ἄββας Ἐλλην προσκαλούμενος τὸν κροκόδειλον. Ὁ δὲ εὐθὺς ὑπακούσας αὐτῷ παρῆν τὸν νῶτον ὑποστρωσάμενος, ἤξιόν δὲ τὸν πρῶτον συνεπιβῆναι αὐτῷ. Ἐμφοβος δὲ γενόμενος ἐκείνος, ἔωρακώς τὸ θηρίον, ἐπὶ τὰ ὀπίσω ὑπεχώρει. Ὡς δὲ θάμβος ἔρχεν αὐτὸν καὶ τοὺς τὴν ἀντιπέραν οἰκοῦντας ἀδελφοὺς, θεασαμένους αὐτὸν οὖν τῷ θηρίῳ τὸν πόρον διαπορθμεύοντα, ἀνελθὼν εἰς τὴν ξηρὰν συνεσπάσατο τὸ θηρίον τεθνάναι ἄμεινον λέγων αὐτῷ καὶ κερδαίνει τῶν ἀναιρεθεισῶν ψυχῶν τὴν δίκην, τότε παραχρῆμα πεσὼν ἐξέφυξεν. Προσκαρτερήσας δὲ τοῖς ἀδελφοῖς ἡμέρας τρεῖς, ἐκάθητο διδάσκων αὐτοὺς τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ ἐκάστου ἐν τῷ κρυπτῷ βουλευόμενος φανερώς ἐξαγγέλλων, τὸν μὲν ὑπὸ πορνείας ἐνοχλεῖσθαι λέγων, τὸν δὲ ὑπὸ κενοδοξίας, ἄλλον ὑπὸ τρυφῆς. Καὶ ὃν μὲν πρᾶον, ὃν δὲ εἰρηλικὸν ἀπεφύνατο· καὶ τῶν μὲν τὴν κακίαν τῶν δὲ τὰς ἀρετὰς ἐξελέγχων. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα ἐθαύμαζον λέγοντες· ἀληθῶς οὕτως εἶναι. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς· ἐτοιμάσατε ἡμῖν λάχανα, ἐλεύσονται γὰρ σήμερον πλείονες ἀδελφοὶ πρὸς ἡμᾶς. οἱ δὲ ὡς ἔτι ἠυτρέπιζον, ἐπιστάντων τῶν ἀδελφῶν, ἀλλήλους ἠσπάζοντο. Ἠξίου δὲ τις αὐτὸν τῶν ἀδελφῶν συνδιαγίνει αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ βουλόμενος. Λέγοντος δὲ αὐτοῦ μὴ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν τοὺς πειρασμοὺς τῶν δαιμόνων, φιλονεικότερον ἐκείνος διαλεχθεὶς πάντα ὑπενεγκεῖν ἐπηγγέλλετο· καὶ δὴ ὑποδεξάμενος αὐτὸν εἰς ἕτερον σπήλαιον οἰκῆν παρεκλεύετο. Ἐπι-

στάντες δὲ νύκτωρ εἰ δαίμονες, πνίγειν αὐτὸν ἐπεχείρουν τὸ πρῶτον αἰσχροῖς λογιμοῖς ἱκανῶς διαταράξαντες· ἐκδραμῶν οὖν ἐκείνος, τὰ συμβάντα ἀπήγγειλε τῷ Ἀββᾶ Ἑλλην· περιχαράξας δὲ ἐκείνος τὸν τόπον ἐκέλευσε τὸ λοιπὸν μετὰ ἀδείας μένειν αὐτόν.

Ἄρτων δὲ ποτε αὐτοῖς ἐπιλιπόντων ἐν τῷ σπηλαίῳ, ἐπιστὰς ἄγγελος ἐν ἀδελφοῦ σχήματι, ἐκόμισεν αὐτοῖς τὴν τροφήν. Ἄλλοτε δὲ ἐπιζητούντες αὐτὸν ἀδελφοὶ δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἐπελάζοντο κατὰ τὴν ἔρημον ἐβδόμην ἡμέραν ἄσιτοι διατελοῦντες· εὐρῶν δὲ αὐτοὺς ἐκέλευσεν ἀναπαύεσθαι ἐν τῷ σπηλαίῳ. Οἱ δέ, ὡς ὑπέμνησαν περὶ διαίτης, ἐκείνος μὴδὲν ἔχων παραθῆναι ἔλεγε πρὸς αὐτούς· δυνατός ἐστιν «ὁ Θεὸς ἐτοιμάσαι τράπεζαν ἐν τῇ ἐρήμῳ» (Ψαλμ. ος'. 19). Εὐθὺς δὲ πρὸ θυρῶν παῖς τις νεανίας καλῶς ἐπέμενε κρούων εὐχομένων δὲ αὐτῶν, ἀνοίξαντες εἶδον τὸν νεανίαν σκυρίδα μεγάλην μεστήν ἄρτων τε καὶ ἐλαιῶν ἔχοντα. Ὑποδεξάμενοι δὲ αὐτὰ μετελάμβανον εὐχαριστήσαντες τῷ Κυρίῳ, τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀφανοῦς γενομένου.

Ταῦτά τε καὶ ἄλλα πλείονα ὁ πατήρ Κόπρης ἡμῖν ὑψηγησάμενος καὶ φιλοφρονησάμενος ἡμᾶς κατὰ τρόπον, εἰς τὸν ἑαυτοῦ κήπον εἰσήγαγε, δεικνύων ἡμῖν φοίνικας καὶ ἄλλα ὀπωρικά, ἅπερ καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐφύτευσεν ὑπὸ τῆς τῶν ἀγροίκων πίστεως ὑπομνηθεῖς. Πρὸς οὖς εἶπεν, ὅτι δύναται καὶ ἡ ἔρημος καρποφορῆσαι τοῖς ἔχουσι πίστιν εἰς τὸν Θεόν· ὡς γὰρ εἶδον αὐτοὺς, φησί, τὴν ἄμμον σπεύραντας, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν καρποφορήσασαν, κἀγὼ τε αὐτὸς ἐπιχειρήσας ἐπέτυχον. [Στιάσις].

IB'.

Περὶ Ἀπελλῆ τοῦ πρεσβυτέρου.

Εἶδομεν καὶ ἕτερον πρεσβύτερον ἐν τοῖς μέρεσι [τῆς Ἀχωρέως]¹, ἐνόματι Ἀπελλῆ², ἄνδρα δίκαιον, τὴν χαλκευτικὴν τέχνην πρῶτον μετελθόντα, κἀκείθεν εἰς ἄσκησιν τραπέντα. Ὅς, ἐλθόντος ποτὲ τοῦ διαβόλου πρὸς αὐτὸν ἐν γυναικίῳ σχήματι, ὡς τὰς χρεῖας τῶν μοναχῶν χαλκεύων [ἐτύγγανεν], ἀρπάσας ἐκ τοῦ πυρὸς πεπυρωμένον τὸ σιδήριον τῇ χειρὶ διὰ τὴν σπουδῆν, τὸ πρόσωπον αὐτῆς ὄλον καὶ τὸ σῶμα κατέκαυσε. Καὶ ἤκουον αὐτῆς οἱ ἀδελφοὶ ὀλολυζούσης ἐν τῇ κελλίῳ. Ἐξ ἐκείνου λοιπὸν ὁ ἀνὴρ πάντοτε τῇ χειρὶ τὸ σιδήριον ἐκράτει πεπυρωμένον μὴ βλαπτόμενος. Ὅς ἡμᾶς φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος περὶ τῶν σὺν αὐτῷ γενομένων ἀξιοθέων ἀνδρῶν ὑφηγεῖτο ἔτι νῦν περιόντων.

II'.

Περὶ ἑτέρου Ἀββᾶ Ἰωάννου.

Ἔστι, φησὶν, ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἀδελφὸς ἡμέτερος, Ἰωάννης⁽³⁾ καλούμενος, ἄλλης μὲν ἡλικίας, πάντας δὲ τοὺς νῦν μοναχοὺς ταῖς ἀρεταῖς ὑπερβάλλων, ἐν οὐδεὶς ταχέως εὐρεῖν δύναται, διὰ τὸ ἀεὶ μεταβαίνειν αὐτὸν τόπον ἐκ τόπου ἐν ταῖς ἐρήμοις. Οὗτος πρῶτον ἐστὼς ἐπὶ τρισὶν ἔτεσιν ὑπὸ πέτραν τινα, πάντοτε προσευχόμενος διετέλεσε, μὴ καθίσας ὄλωσ, μὴ κοιμηθεὶς, ἀλλ' ὅσον ἐστὼς τοῦ ὕπνου μόνον ἀφήρπαξε, τῇ Κυ-

1) Ἡ Ἀχωρίς νῦν καλεῖται Ταναχ ἢ Τούναχ (ἑρ. χάρτην).

2) Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀπελλῆ, ἑρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 34.

3) Περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου ἑρ. Σωζομέν. στ'. 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 35.

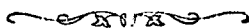

ριακῇ μόνῃ τῆς Εὐχαριστίας μεταλαμβάνων, τοῦ πρεσβυτέρου αὐτῷ ἀποφέροντος, ἄλλο δὲ οὐδὲν διητάτο. Καὶ δὴ μιᾶς τῶν ἡμερῶν μετασχηματισόμενος ἑαυτὸν ὁ σατανᾶς εἰς τὸν πρεσβύτερον, ταχύτερον πρὸς αὐτὸν ἄπεισιν, προσποιούμενος αὐτῷ τὴν κοινωνίαν ἐπιδιδόναι. Ἐπιγνοὺς δὲ αὐτὸν ὁ μακάριος Ἰωάννης, εἶπε πρὸς αὐτόν « ὦ παντὸς δόλου καὶ πάσης ραδιουργίας πατήρ, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης » (Ἠράξ. ιγ'. 10), οὐ παύσῃ ἀπατῶν τὰς τῶν Χριστιανῶν ψυχάς, ἀλλὰ τόλμᾳς καὶ αὐτοῖς ἐπιβῆναι τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις. Ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο. Παρὰ μικρὸν ἐκέρδισα ἂν σε καταβαλῶν. Οὕτω γὰρ καὶ τινὰ τῶν σῶν ἀδελφῶν ἀπεπλάνησα, καὶ ἔκφρονα πεποίηκα, καὶ εἰς μανίαν ἀνελθεῖν ὑπὲρ οὗ πολλοὶ δίκαιοι πολλὰ προσευξάμενοι, μόλις ἴσχυσαν αὐτὸν εἰς φρόνησιν ἀγαγεῖν· καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ δαίμων ἀπηλλάγη ἀπ' αὐτοῦ.

Διαρραγέντων δὲ αὐτοῦ τῶν ποδῶν ἐκ τῆς ἀκίνησίας τοῦ πολλοῦ χρόνου, καὶ τῶν ἰχώρων προερχομένων καὶ σήψιν ἐργασαμένων, ἐπιστάς ἄγγελος ἤψατο τοῦ στόματος αὐτοῦ, λέγων. Ὁ Χριστὸς ἔσται σοι ἀληθὴς βρώσις καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀληθὲς πόμα καὶ ἀρκεῖ σοι τέως ἢ πνευματικὴ τροφή, ἵνα μὴ ἐμπλησθῆς ἐξεμέσης. Καὶ θεραπεύσας αὐτὸν μετέστησεν ἐκ τοῦ τόπου· διῆγε δὲ κατὰ τὴν ἔρημον λοιπὸν περιάγων καὶ ἐσθίων βοτάνας, τῇ Κυριακῇ δὲ εἰς τὴν αὐτὸν τόπον γήρυσκετο τῆς κοινωνίας μεταλαμβάνων. Βαίᾳ δὲ ὀλίγα παρὰ τοῦ πρεσβυτέρου αἰτησάμενος, ζῶνας τοῖς ζώοις εἰργάζετο. Βουλευθέντος δὲ ἀπελθεῖν πρὸς αὐτὸν χωλοῦ τινος θεραπείας ἕνεκα, καὶ ἐπιβάντος μόνον τῷ ὄνῳ, ὡς οἱ πόδες αὐτοῦ ἤψαντο τῆς ζώνης, τῆς παρὰ τοῦ ἁγίου ἀνδρός γενομένης, παραχρῆμα ἐθεραπεύθη. Ἄλλοτε εὐλογίας τοῖς ἀρρώστοις ἀπέστειλε, καὶ ἀπηλλάγησαν εὐθὺς τῆς νόσου. Ἀποκαλύπτεται δὲ αὐτῷ ποτε περὶ τῶν αὐτοῦ μοναστηρίων, ὅτι τινὲς αὐτῶν οὐκ ὀρθῶν ἔχουσι πολιτείαν. Καὶ γράφει πᾶσιν ἐπιστολὴν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου, ὅτι οἱ μὲν ραθυμοῦσι, οἱ δὲ σπεύδουσι πρὸς ἀρετὴν· καὶ γήρῃ ἢ ἀλήθεια οὕτως ἔχουσα. Γράφει δὲ τοῖς πατράσιν, ὅτι τινὲς ἐξ αὐτῶν ὀλιγορροῦσι περὶ τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας, ἄλλοι δὲ ἰκανῶς

παρακαλοῦσι· καὶ ἐκατέρων τὰ τιμὰς καὶ τὰ κολάσεις ἀπήγγειλε. Καὶ πάλιν ἄλλους πρὸς τὴν τελειότεραν κατάστασιν προσκαλοῦμενος, ὑπεμίμησεν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ νοητὰ ἀναχωρεῖν· καιρὸς γὰρ λοιπὸν τὴν τοιαύτην ἐνδείξασθαι πολιτείαν. Οὐ γὰρ παῖδες, φησί, καὶ νήπιοι τὸν πάντα χρόνον ὀφείλομεν διαμένειν, ἀλλ' ἤδη τοῖς τελειότεροις ἐπιβαίνειν νοήμασι καὶ τῆς ἀνδρείας ἐφάσασθαι, καὶ ταῖς μεγίσταις ἀρεταῖς ἐπιθῆναι.

Ταῦτα καὶ ἕτερα ἡμῖν πλείονα ὁ πατήρ περὶ τοῦ ἀνδρὸς διηγείτο, ἅπερ δι' ὑπερβολὴν θαύματος ἅπαντα οὐκ ἐγράψαμεν· οὐχ ὅτι οὐκ ἦν ἀληθῆ, ἀλλὰ διὰ τὴν τινων ἀπιστίαν. Ἡμεῖς δὲ ἀκριβῶς πεπληροφορήμεθα πολλῶν καὶ μεγάλων τὰ αὐτὰ ἡμῖν διηγουμένων καὶ αὐταῖς ἔψεσιν ἑωρακόντων. [Στάσις].

ΙΔ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παφνουτίου.

Ἐθεασάμεθα δὲ καὶ τὸν τόπον Παφνουτίου⁽¹⁾ τοῦ ἀναχωρητοῦ, ἀνδρὸς μεγάλου καὶ ἐναρέτου, ὃς οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου τινὸς ἐτελειώθη ἐν τῇ περιχώρῳ Ἡρακλέους⁽²⁾ τῆς Θηβαΐδος, περὶ οὗ πολλοὶ πλείστα διηγοῦντο.

Οὗτος μετὰ πολλὴν ἀσκησιν ἐδέετο τοῦ Θεοῦ, τίνι τῶν κατορθωσάντων ἀγίων εἶη ὅμοιος. Ἄγγελος δὲ ὄφθεις εἶπεν αὐτῷ· ὅμοιος εἶ τῷδε τῷ ἀυλιτῇ τῷ ἐν τῇ πόλει. Ὁ δὲ μετὰ σπουδῆς ἐρμύσας ἐπ' αὐτῷ, ἐπέθετο παρ' αὐτοῦ τὴν αὐτοῦ πολιτείαν καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ διηρευνάτο. Ὁ δὲ φησὶ· πρὸς αὐτόν, ὅπερ καὶ ἦν ἀληθές, ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν εἶναι, καὶ μέθυσον καὶ πόρνον οὐ πρὸ

1) Ὁ Ἀββᾶς Παφνουτίος κατὰ τινος συνέγραψε τὸν βίον τοῦ ἀγίου Ὀνουφρίου, καὶ ἄλλων τινῶν ἐρημιτῶν πατέρων συγχρόνων αὐτοῦ. Ἴσως τὰ ἐν τοῖς Ἀπορθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 37δ) διασωθέντα ἢ Ἀπορθέγματα ἀνέγκουσι αὐτῷ.

2) Ἡ Ἡρακλέους ἢ Ἡρακλεούπολις νῦν καλεῖται Γνὲς Ἀχνας (ἔρ. χάρτην).

πολλοῦ χρόνου ἐκ τῆς ληστρικῆς εἰς τοῦτο μεταβλήθηνα. Ὡς δὲ ἠκριβέυετο παρ' αὐτοῦ, τί τῶν καλῶν αὐτῷ κατώρθωτο πρόποτε, ἔφησα πρὸς αὐτόν· Μηδὲν καλὸν ἐαυτῷ συνειδέναί, πλὴν ὅτι ποτὲ ἐν τῷ ληστρικῷ τρόπῳ ὑπάρχων, παρθένον Θεοῦ μέλλουσαν ὑπὸ τῶν ληστῶν διαφθαρεῖναι ἐξείλατο, καὶ νυκτὸς ἄχρι τῆς κώμης αὐτὴν ἀποκατέστησεν. Ἄλλοτε πάλιν γυναῖκα εὐμορφον εὐρῶν πελαζομένην κατὰ τὴν ἔρημον, φυγαδευθεῖσαν ὑπὸ τῶν ταξιωτῶν τοῦ ἀρχοντος καὶ τῶν βουλευτῶν, διὰ χρέος δημοσίον ἀνδρικόν, καὶ ἀποδυρομένην τὴν πλάνην, ἐπυθόμην παρ' αὐτῆς τοῦ ὄδυρμου τὴν αἰτίαν. Ἡ δὲ εἶπε· Μηδὲν με ἐρώτα, δέσποτα, μὴδὲ ἐξέταζε τὴν ἀθλίαν, ἀλλ' ὡς θεραπαινίδα σὴν, ὅπου βούλει, ἄπαγε· τοῦ γὰρ ἀνδρός μου πολλάκις μαστιγθέντος ἐπὶ διετῆ χρόνον, ὑπὲρ χρέους δημοσίου χρυσίνων τριακοσίων, καὶ ἐν φυλακῇ καθειργμένον, καὶ τῶν φιλότιμων μου παιδῶν τριῶν διαπραθέντων, ἐγὼ φυγὰς οἴχομαι, τόπον ἐκ τόπου περιερχομένη· νῦν δὲ κατὰ τὴν ἔρημον πλανῶμαι, πολλάκις εὐρεθεῖσα καὶ συχνῶς μαστιγωθεῖσα, τρίτην ἔχω ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέραν, ἄσιτος διαμείνασα. Ἐγὼ δὲ ἐλεήσας αὐτήν, φησί, ἀπαγαγὼν εἰς τὸ σπήλαιον, δούς αὐτῇ τοὺς τριακοσίους χρυσίνους ἄχρι τῆς πόλεως ὠδήγησα, ἐλευθερώσας αὐτῆς μετὰ τῶν τέκνων καὶ τὸν ἄνδρα. Πρὸς ὃν ἀπεκρίνατο ὁ Παφνούτιος· Ἐγὼ μὲν ἐμαυτῷ οὐδὲν σύνοιδα τῶν τριούτων τι κατωρθώκοι, ἐν δὲ τῇ ἀσκήσει πάντως ἀκήκοάς με εἶναι διαβήτητον· οὐ γὰρ ραθύμως τὴν ἐμυτοῦ ζωὴν διελήλυθα. Ἐμοὶ οὖν ὁ Θεὸς περὶ σοῦ ἀπεκάλυψεν, ὅτι οὐδὲν ἐμοῦ ἔλαττον ἔχεις ἐν τοῖς κατορθώμασιν· εἰ οὖν οὐκ ὀλίγος λόγος, ἀδελφέ, περὶ σοῦ τῇ θεότητι γίνεται, μὴ τῆς σεαυτοῦ ψυχῆς, ὡς ἔτυχεν καταφρονήσης. Ὁ δὲ ρίψας εὐθύς, ὡς εἶχεν ἐν χερσὶ τοὺς αὐλοὺς καὶ τὴν ἐναρμόνιον τῆς μουσικῆς ᾠδὴν εἰς πνευματικὴν μεταβαλὼν μελωδίαν, τῷ ἀνδρὶ εἰς τὴν ἔρημον ἠκολούθησεν. Ἐν τρισὶ δὲ ἔτεσιν ὄλοις κατὰ κράτος ἀσκήσας, καὶ ἐν ὕμνοις καὶ ἐν προσευχαῖς τὸν ἑαυτοῦ χρόνον τῆς ζωῆς διατελέσας, πρὸς τὴν οὐράνιον πολιτείαν ἐστέλλετο, σὺν χοροῖς ἁγίων καὶ τάγμασι δικαίων ἀριθμηθεὶς ἀνεπαύσατο.

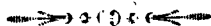
Ὡς γοῦν ἐκείνον ἐνασκήσαντα καλῶς ταῖς ἀρεταῖς πρὸς τὸν Θεὸν προαπέστειλεν, ἐπιθείς ἑαυτῷ μείζονα πολιτείαν τῆς ἔμπροσθεν, ἠρώτα τὸν Θεὸν πάλιν δηλωθῆναι αὐτῷ, τίνι τῶν ἀγίων ἄρα εἴη ὁμοιος. Καὶ πάλιν φωνή τις γέγογε θεία πρὸς αὐτὸν λέγουσα· Ἐοικας τῷ τῆς πλησίον κώμης πρωτοκωμήτῃ. Ὁ δὲ ὡς τάχιστα πρὸς αὐτὸν ἦκε· καὶ δὴ κρούσαντος αὐτοῦ τὸν πυλῶνα, προσῆλθεν ἐκείνος κατὰ τὸ ἔθος αὐτῷ τὸν ξένον ὑποδεξόμενος. Νίψας δὲ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ παραθείς τράπεζαν, προετρέπετο μεταλαμβάνειν τῶν ἐδωδύμων· πυθαμένου δὲ τὰς πράξεις αὐτοῦ καὶ λέγοντος, ὦ ἄνθρωπε, τὰς σαυτοῦ πολιτείας φράσον, πολλοὺς γὰρ μοναχοὺς, ὡς ἐδήλωσέ μοι ὁ Θεός, ὑπερβέβηκας. Ὁ δὲ ἔλεγεν ἀμαρτωλὸν ἑαυτὸν εἶναι καὶ ἀνάξιον τοῦ ἐνόματος τῶν μοναχῶν. Ὡς δὲ ἐπέμενε ἐρωτῶν, ἀπεκρίνατο ὁ ἄνθρωπος λέγων· Ἐγὼ μὲν οὐκ εἶχον ἀνάγκην τὰ ἑμαυτοῦ πράγματα ἀξαγορεύειν, ἐπειδὴ δὲ παρὰ Θεοῦ λέγεις ἐληλυθέναι, τὰ προσόντα μοι ἀπαγγελῶ σοι. Ἐμοὶ μὲν τριακοστὸν ἔτη τοῦτο ἔστιν ἔτος, ἐξ οὗ ἑμαυτὸν τῆς γαμετῆς μου ἐχώρησα, τρία αὐτῇ μόνον προσομιλήσας ἔτη, καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῆς υἱοὺς ποιήσας, οἳ δὴ καὶ ταῖς χρεῖαις μου ὑπηρετοῦσιν. Οὐκ ἐπαυσάμην τῆς φιλοξενίας ἄχρι τῆς σήμερον· οὐ καυχᾶται τις τῶν κωμητῶν πρὸ ἐμοῦ τὸν ξένον ὑποδεξάμενος· οὐκ ἐξήλθε πένης οὐδὲ ξένος κεναῖς χερσὶ τὴν ἐμὴν αὐλήν, μὴ πρότερον ἐφροσισθῆναι κατὰ λόγον· οὐ παρῆν πένητα δυστυχῆσαντα, μὴ ἱκανὴν παραμυθίαν αὐτῷ χρησάμενος· οὐκ ἔλαβον πρόσωπον τέκνου μου ἐν κρίσει· οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸν οἶκόν μου καρποὶ ἀλλότριου· οὐκ ἐγένετο μάχη, ἣν μὴ εἰρήνευσα· οὐκ ἐμέμψατό τις ἐπὶ ἀτοπία τοὺς ἐμοὺς παῖδας, οὐχ ἤψαντο τῶν ἀλλοτρίων καρπῶν αἱ ἀγέλαι μου, οὐκ ἔσπειρα πρῶτον τὰς ἐμὰς χώρας, ἀλλὰ πᾶσιν αὐτὰς κοινὰς προθέμενος, τὰς ὑπολειφθείσας ἐκαρπώσαμην· οὐ συνεχώρησα καταδυναστευθῆναι πένητα ὑπὸ πλουσίου· οὐ παρελύπησά τινα ἐν τῷ βίῳ μου· κρίσιν πονηρὸν κατ' οὐδενός ποτε ἐξενήνοχα. Ταῦτα Θεοῦ θέλοντος σύνοιδα ἑμαυτῷ πεπραγμένα. Ἀκούσας δὲ ὁ Παφνουτίος τὰς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετάς, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐφίλει

λέγων «Εὐλογῆσαι σε Κύριος ἐκ Σιών καὶ ἴδοις τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλήμ» (Ψαλμ. ριζ'. 5), καλῶς γὰρ ταῦτα κατώρθωσας· λείπεται δέ σοι τῶν ἀρετῶν τὸ κεφάλαιον, ἢ πάνσοφος περὶ Θεοῦ γνῶσις, ἣν οὐκ ἂν δύνῃ ἀπόνως κτήσασθαι, εἰ μὴ σαυτὸν οὖν τῷ κόσμῳ ἀπαρνησάμενος, λαβὼν τὸν σταυρὸν, τῷ Σωτῆρι ἀκολουθήσης. Ὁ δὲ ὡς ἤκουσε ταῦτα, εὐθὺς μηδὲ τοῖς ἑαυτοῦ συνταξάμενος, εἶπετο τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τὸ ὄρος. Καὶ δὴ ἐλθόντων ἐπὶ τὸν ποταμόν, μηδαμοῦ σκάφους παραφανέντος, προσέταττεν ὁ Παφνούτιος πεζεεύειν τὸν ποταμόν, ὃν οὐδεὶς πώποτε κατ' ἐκείνον τὸν τόπον ἐπέξευσε διὰ τὸ βάθος. Παρελθόντων δὲ αὐτῶν, καὶ τοῦ ὕδατος αὐτοῖς ἕως τῆς ζώνης γενομένου, κατέστησεν αὐτὸν ἐν τινὶ τόπῳ· αὐτὸς δὲ ἑαυτὸν διαχωρίσας, ἐδέετο τοῦ Θεοῦ κρείττω φανῆναι τῶν τοιούτων. Μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνου, εἶδε τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνδρός ὑπὸ ἀγγέλων ἀναλαμβάνομένην, ὑμνούστων τὸν Θεὸν καὶ λεγόντων· «Μακάριος ὃν ἐξελέξω καὶ προσελάβου, κατασκηνώσει ἐν ταῖς εὐχαῖς σου» (Ψαλμ. ξδ'. 5)· καὶ πάλιν τῶν δικαίων ἀποκρισμένων καὶ λεγόντων· «Εἰρήνην πολλὴν τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου» (Ψαλμ. ριη'. 16δ), καὶ ἔγνω ὅτι ὁ ἀνὴρ τετελειώτο.

Ὡς δὲ ἐπέμενε ὁ Παφνούτιος ταῖς εὐχαῖς δυσωπῶν τὸν Θεόν, τὴν νηστείαν πάλιν παρατείνων, ἤξιον δηλωθῆναι αὐτῷ, τίνι ἂν εἴη ὅμοιος. Ἐφη πάλιν ἡ θεία φωνὴ πρὸς αὐτόν· Ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας ἔοικας. Ἀλλὰ ἀνάστηθι λοιπὸν καὶ μὴ μέλλε· προαπαντᾷ γάρ σοι ὁ ἀνὴρ, ὃ ἀπεικάσθη. Κατελθὼν δὲ ἐκεῖνος εἶδεν ἄνδρα τινὰ ἔμπορον, ἄνθρωπον Ἀλεξανδρέα, εὐλαβῆ καὶ φιλόχριστον, δύο μυριάδας χρυσίων πραγματευόμενον μετὰ ἑκατὸν πλοίων ἐκ τῆς ἄνω Θηβαΐδος κατείνοντα, πᾶσαν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ καὶ ἔμπορίαν τοῖς πτωχοῖς καὶ μοναχοῖς διανείμαντα. Ὅς μετὰ τῶν ἑαυτοῦ παίδων δέκα σάκκους ὀσπρίων ἀνέφερε πρὸς αὐτόν· καὶ τί ταῦτα, ὦ φίλε; ἔφη πρὸς αὐτόν ὁ Παφνούτιος. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Οἷ δεοὶ καρποὶ τῆς ἐμῆς ἐμπορίας εἰσὶν εἰς δικαίων ἀνάπαισιν τῷ Θεῷ προσφερόμενοι. Τὶ δέ, φησὶ πρὸς αὐτόν ὁ Παφνού-

τιος, καὶ σὺ τοῦ ὀνόματος οὐκ ἀπολαύεις τοῦ ἡμετέρου; ὁ δὲ ὡς ἐπὶ τοῦτο σπεύδειν ἑαυτὸν ὠμολόγει, ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτόν· Μέχρι τίνος οὖν γήϊνα σὺ πραγματεύεαι, τῶν οὐρηνίων ἐμπορευμάτων μὴ ἀπτόμενος; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἑτέροις⁽¹⁾ μέλεισιν ἄφες· σὺ δὲ τῶν καιριωτάτων ἐχόμενος ἀκολούθησον τῷ Σωτήρι, ὀλίγον ὕστερον πρὸς αὐτὸν ἀφιζόμενος. Ὁ δὲ μηδὲν ὑπερθέμενος, τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ἐνετέλλετο τὰ λοιπὰ τοῖς πτωχοῖς διανεῖμαι· αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν εἰς τὸ ὄρος καὶ ἑαυτὸν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ καθειρίζας, ἔνθα αἱ πρὸ αὐτοῦ δύο ἐτελειώθησαν, προσεκαρτέρει τῷ Θεῷ προσευχόμενος· ὀλίγου δὲ διήππευσαντος χρόνου, καταλιπὼν τὸ σῶμα οὐρανοπολίτης ἐγένετο.

Ὡς δὲ καὶ τοῦτον προπέμφας εἰς οὐρανοῦς λοιπὸν καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν ἀπελείπετο, μηκέτι πλέον ἀσκήσαι δυνάμενος, ἄγγελος παραστάς εἶπεν αὐτῷ· Δεῦρο δὴ μοι λοιπόν, ὦ μακάριε, [καὶ] σὺ εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ αἰωνίους σκηνάς ἦκασι γὰρ οἱ προφήται εἰς τοὺς ἑαυτῶν χοροὺς, σὲ ὑποδεξόμενοι· τοῦτο δέ σοι τὸ πρὶν οὐκ ἐξεφάνη, ἵνα μὴ ἐπαρθῆς ζημιωθῆς τῆς ἀξίας. Ἐπιζήσας δὲ μίαν ἡμέραν μόνον, πρεσβυτέρων τινῶν κατὰ ἀποκάλυψιν πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότων, πάντα αὐτοῖς ὑψηλοῦσάμενος, παρέδωκε τὴν ψυχὴν. Ἐμφανῶς δὲ αὐτὸν οἱ πρεσβύτεροι ἐθεάσαντο σὺν χοροῖς ἁγίων καὶ ἀγγέλων ἀναλαμβανόμενον ὑμνούντων τὸν Θεόν. [Στάσις].

ΙΕ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Πιτυρίωνος.

Εἶδομεν δὲ κατὰ τὴν Θιβαΐδα ὄρος ὑψηλόν, τῷ ποταμῷ ἐπικείμενον, ἄγαν κρημνώδες, καὶ μοναχοὺς ἐκεῖ βιούντας

1) Ἐν ἄλλοις ἑτέροις ἀφεῖναι μέλλεις.

ἐν τοῖς σπηλαίοις· πατὴρ δὲν ἦν αὐτῶν, ὀνόματι Πιτυρίων(1), εἰς τῶν μαθητῶν Ἀντωνίου γενόμενος καὶ τρίτος τὸν τόπον ἐκεῖνον διαδεξάμενος· ὃς πολλὰς καὶ ἄλλας δυνάμεις ἐπιτελῶν, τὴν τῶν πνευμάτων ἐλασίαν ἐναργῶς ἐποιεῖτο. Διαδεξάμενος γὰρ Ἀντωνίων καὶ τὸν τούτου μαθητὴν Ἀμμωνᾶν, εἰκότως καὶ τὴν κληρονομίαν τῶν χαρισμάτων ὑπεδέξατο, ὃς πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους πρὸς ἡμᾶς ἐποιεῖτο λόγους, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν πνευμάτων διακρίσεως ἰσχυρῶς διελέξατο λέγων, δαίμονας εἶναι τινὰς τοὺς τοῖς πάθεισιν ἀκολουθεῦντας καὶ τὰ πάθη ἡμῶν πολλάνκις ἐπὶ τὸ κακὸν μετατρέποντας. "Ὁς ἂν οὖν, ὧ τέκνα, φησὶ πρὸς ἡμᾶς, βούλεται τοὺς δαίμονας ἀπελαύνει(2), πρότερον τὰ πάθη δουλώσῃται. Οἷον γὰρ ἂν πάθους τις περιγένῃται, τούτου καὶ τὸν δαίμονα ἀπελαύνει· καὶ δεῖ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς δουλώσαι τὰ πάθη, ἵνα τούτων τοὺς δαίμονας ἀπελάσῃτε· Ἐπεταὶ δαίμων τῇ γαστριμαργίᾳ· ἐὰν οὖν τῆς γαστριμαργίας κρατήσῃτε, ἀπελαύνετε ταύτης τὸν δαίμονα. Ἦσθιτε δὲ ὁ ἀνὴρ τῆς ἑβδομάδος δευτέρου ἔν τε τῇ Κυριακῇ καὶ τῇ Πέμπτῃ ζωμὸν ἀλεύρου ζιαιτώμενος μικρὸν, μηδεὲς ἐτέρου μεταλαμβάνειν δυνατόν διὰ τὸ τὴν εἶξιν αὐτοῦ οὕτω τετυπωκέναι.

ΙΣΤ΄.

Περὶ Ἀββᾶ Εὐλόγιου τοῦ πρεσβυτέρου.

Εἴδομεν δὲ καὶ ἄλλον πρεσβύτερον Εὐλόγιον(3) ὀνόματι, ὃς ἐν τῇ προσφέρειν τῇ Θεῷ τὰ δῶρα τσοαύτην χάριν ἐλάμβανε γνώσεως, ὡς ἐκάστου τῶν προσείοντων τὰς γνώμας εἶδέναι.

1) Περὶ Πιτυρίωνος ἔρ. σελ. 103, σημ. 1, καὶ Σωζομέν. γ. 14.

2) Τοὺς δαίμονας ἀπελαύνειν—ἀπελαύνετε ταύτης τὸν δαίμονα (ἔρ. Ἀποφθέγμ. Πατέρ. σ. 376).

3) Περὶ Εὐλόγιου ἔρ. Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 34. Ἡ ἐτήσιος αὐτοῦ μνήμη τελεῖται τῇ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Ἐν τῇ ὑπ' ἀρ. 43 Σαβαΐτικῇ χειρογράφῳ φιλ.

Οὗτος ἰδὼν πολλάκις μέλλοντας μοναχοὺς τινὰς προσίεναι τῷ
 θουσιαστηρίῳ, ἐπισχὼν αὐτοὺς ἔλεγε· Πῶς κατατολμάτε τοῖς ἀγί-
 οῖς προσελθεῖν μυστηρίοις, πονηρὰς τὰς διανοίας ἔχοντες; καὶ
 οὐ μὲν ἐλογίσω τῇ νυκτὶ ταύτῃ τὴν ἀπρεπῆ τῆς πορνείας ἐν-
 θύμησιν· ὁ δὲ ἕτερος, φησὶν, ἐλογίσατο ἐν τῇ ἑαυτοῦ διανοίᾳ
 οὐδὲν διαφέρειν κἂν ἀμαρτωλόν, κἂν δίκαιον προσελθεῖν τῇ χά-
 ριτι τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἄλλος διεκρίθη πρὸς τὸ δῶρον, ἄρᾳ με-
 ἀγιάσει προσελθόντα; ὑποχωρήσατε εὐν μικρὸν τῶν ἀγίων μυσ-
 τηρίων καὶ μετανοήσατε ἐκ ψυχῆς, ἵνα ἄψεις ὑμῖν γένηται
 τῶν ἀμαρτιῶν καὶ ἄξιοι γένησθε τῆς τοῦ Θεοῦ κοινωνίας. Ἐὰν
 γὰρ μὴ πρῶτον τὰς ἐνθυμήσεις καθάρητε, οὐ δύνασθε προσελ-
 θεῖν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

ΙΖ.

Περὶ τῶν ἐν τῇ Νιτρίᾳ μοναχῶν.

Κατήχθημεν δὲ καὶ εἰς τὴν Νιτρίαν, ἔνθα πολλοὺς καὶ
 μεγάλους ἀναχωρητὰς⁽¹⁾ εἶδομεν, τοῦτο μὲν ἐγχωρίους, τοῦτο
 δὲ καὶ ξένους, ἀλλήλους ταῖς ἀρεταῖς ὑπερβάλλοντας καὶ φιλο-
 νεϊκότερον πρὸς τὴν ἄσκησιν διακειμένους, πᾶσαν τε ἀρετὴν ἐν-
 δεικνυμένους καὶ ἀγωνιζομένους ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀλλήλους ὑπερβάλ-
 λοντας. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν περὶ τὴν θεωρίαν, οἱ δὲ περὶ τὴν πρακτι-
 κὴν ἡσχολοῦντο. Ἰδόντες γὰρ ἡμᾶς τινὰς ἐξ αὐτῶν πόρρωθεν ἐρ-
 χομένους διὰ τῆς ἐρήμου, οἱ μὲν μετὰ ὕδατος ἡμῖν προὔπνιγνεν, οἱ
 δὲ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐνιπτον, οἱ δὲ τὰ ἱμάτια ἐπλυνον, οἱ δὲ
 ἐπὶ τροφῆν παρεκάλουν· ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὴν τῶν ἀρετῶν μάθη-

τιη'. τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς βιβλιοθήκης σφίξεται· ἐν ἀνέκδοτον διήγημα, ἔπερ πιθα-
 νῶς ἀνήκει τῷ ἐνταῦθα Εὐλόγιῳ· ἀμφίβολον ἔμοιws ἐὰν καὶ τὸ ἐν τοῖς Ἀποφθέγμα-
 σι τῶν Πατέρων (σ. 169) ἀπαντῶμενον Ἀπόφθεγμα ἐπίσης ἀνήκη αὐτῷ.

1) Περὶ τῶν ἐν τῷ ἔρει τῆς Νιτρίας (νῦν Πύσου—Ἀμπιχόσεμ) μοναχῶν ἔρ.
 σελ. 24-26, Σωζομέν. στ'. 31 καὶ Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 38.

σιν, ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὴν θεωρίαν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ γνῶσιν, καὶ ὅπερ ἕκαστος αὐτῶν ἠδύνατο, τούτο ἔσπευδεν ἡμᾶς ὠφελεῖν. Καὶ τί ἂν τις εἴποι πάσας αὐτῶν τὰς ἀρετάς, μηδὲν ἐπαξίως λέγειν δυνάμενος;

Ἐρμημον οὖν οἰκοῦσι τόπον, καὶ τὰ κελλία ἐκ διαστήματος ἔχουσιν, ὡς μηδένα γνωρίζεσθαι πόρρωθεν ὑφ' ἑτέρου, μηδὲ δρᾶσθαι ταχέως, μηδὲ φωνῆς ἀκούειν, ἀλλ' ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ διάγει ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν κάθειργμένος· μόνον δὲ ἐν Σαββάτῳ καὶ τῇ Κυριακῇ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνάγονται καὶ ἀλλήλους ἀπολαμβάνουσι¹. Πολλοὶ δὲ αὐτῶν πολλάκις καὶ τεταρταῖοι τεθνεῶτες ἐν τοῖς κελλίοις αὐτῶν εὐρίσκονται ἐκ τοῦ μὴ δρᾶν ἀλλήλους, πλὴν ἐν ταῖς συνάξεσι. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπὸ τριῶν σημείων καὶ τεσσάρων εἰς τὴν σύναξιν ἔρχονται, τσοῦτον ἀπ' ἀλλήλων μακρὰν διεστῆκασιν· ἀγάπην δὲ τσοαύτην ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους καὶ περὶ τὴν λοιπὴν ἀδελφότητα, ὡς πολλοῖς βουλγηθεῖσιν αὐταῖς συσσωθῆναι ἕκαστον τὸ ἑαυτεῦ κελλίον σπεύδειν αὐταῖς εἰς ἀνάπαυσιν διδόναι. [Στάσις].

III.

Περὶ Ἀββᾶ Ἀπολλωνίου μάρτυρος καὶ διακόνου.

Γέγονε δὲ τις κατὰ τὴν Θηβαΐδα μοναχὸς ἑνόματι Ἀπολλωνίου. Οὗτος πλείστας δυνάμεις τῆς πολιτείας αὐτοῦ ἐπεδείξατο· ἦν δὲ καὶ τοῦ ἐνόματος τῆς διακονίας² ἠξιωμένος, ὑπερβάλλον δὲ πάσαις ταῖς ἀρεταῖς τοὺς πρόποτε εὐδοκίμησαντας. Οὗτος ἐν τῷ κειρῷ τοῦ διωγμοῦ πρᾶθαρσύνων τοὺς τοῦ Χρι-

1) Ὁρ. σελ. 129, σημ. 2.

2) Ὁ Μεταφραστὴς ἕως διαφόρου ἐκθέτων τὰ κατὰ τὸ μαρτύριον Ἀπολλωνίου καὶ Φιλήμονος (Πατρολ. Τόμ. 116), λέγει: ἔτι δ' Ἀπολλώνιος ἦν ὁ τῶν τάξιν ἀναγνώστης κερ. κη'.

στοῦ ἁπολογητᾶς πολλοὺς μάρτυρας ἀπετέλεσε· καὶ αὐτὸς δὲ συλληφθεὶς ἐν τῇ εἰρκτῇ ἐφυλάττετο, πρὸς ὃν ἤρχοντο τῶν Ἑλλήνων οἱ φαυλότεροι καὶ λόγους αὐτῷ παροξυσμοῦ καὶ βλασφημίας προσῆγον.

Ἦν δέ τις ἐξ αὐτῶν χοραύλης⁽¹⁾, ἀνὴρ διαβόητος ἐν ταῖς ἀτοπήμασιν, ὃς προσελθὼν αὐτὸν ὕβριζεν, ἀνόσιον λέγων καὶ ἐπιθέτην καὶ πλάνον καὶ παρὰ παντὸς ἀνθρώπου μισούμενον καὶ ὀφειλοντα θάττον ἀποθανεῖν. Πρὸς ὃν φησὶν ὁ Ἀπολλώνιος· Ἐλεῆσαι σε Κύριος, ἄνθρωπε, καὶ μηδὲν σοι τῶν παρὰ σοῦ εἰρημένων εἰς ἁμαρτίαν λογίσγεται. Ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ χοραύλης ἐκεῖνος, Φιλήμων ὀνόματι, ἐδάκνετο ταῖς φρεσὶν ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ ἀνδρὸς κατακυγεῖς. Ὁρμήσας δὲ εὐθὺς ἐπὶ τὸ βῆμα, τῷ δικαστῇ παρειστῆκει, καὶ δὴ φησὶ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τοῦ δήμου· Ἄδικα πράττεις, ὦ δικαστά, θεοφιλεῖς καὶ ἀναιτίους ἄνδρας κολάζων· οὐδὲν γὰρ φαῦλον οἱ Χριστιανοὶ ποιοῦσιν οὐδὲ λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἑαυτῶν εὐλογοῦσιν. Ὁ δέ, ταῦτα αὐτοῦ λέγοντος, τὰ πρῶτα μὲν ἔρετο αὐτὸν εἰρνεύεσθαι ἢ γελοιάζειν· ὡς δὲ ἐπιμένοντα εἶδε, μέμνηνας, φησὶν, ὦ ἄνθρωπε, πρὸς αὐτόν, καὶ ἐκ φρενῶν γέγονας ἐξάπινα. Ὁ δέ, οὐ μαίνεμαι, φησὶν, ἀδικώτατε δικαστά, Χριστιανός εἰμι⁽²⁾.

1) «Ἐτύγχανέ τις ἀνὴρ πλησίον ἐκείνου ἐσῶς, Ἕλλην τὸ σέβας, τὴν κλήσιν Φιλήμων, τὴν τέχνην ἀληθῆς, ὃς διὰ ταύτην ἐκαλεῖτο.. χοραύλης» (Αὐτέθ).

2) Ὡς ἐξῆς διηγείται ὁ Μεταφραστὴς τὰ κατὰ τὸν Φιλήμονα· Συλληφθεὶς δ' Ἀπολλώνιος ὑπὸ τῶν ἔθνικῶν καὶ πλησίον αὐτοῦ ἰδὼν τὸν Φιλήμονα «καλεῖ τε πρὸς ἑαυτὸν καὶ ὑπεκρίνεται χρυσοῦς τέσσαρας, εἰ ἂν' ἐκείνου τὴν θυσίαν ὑπέλθοι, καὶ τοῦτον μὲν τῶν βασιάνων ρύσαιτο, τοὺς ὀρώντας δὲ καὶ αὐτὸν Ἀρριανὸν ὡς αὐτὸς εἶη Ἀπολλώνιος παρακρούσαιτο. Πείθεται τοίνυν Φιλήμων, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν μετενδύς, καὶ τὸ πρόσωπον ὡς ἐνὶν καλυψάμενος, ἐχώρει πρὸς τὴν θυσίαν..... περιαστρέψας γὰρ τότε Φιλήμονι φωτισμόν, ὥσπερ ἅμα τῇ στολῇ καὶ τὴν ψυχὴν ἀμείψαι παρασκευάσας, ταῦτόν εἶναι πεποίηκεν, ὅπερ ἄρα καὶ ὑπεκρίνετο· σφραγισάμενος γὰρ οἷα χριστιανὸς τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ, ἵνα κἂν τούτῳ δεῖξῃ τὸν Ἀπολλώνιον... παρ' αὐτὸν εὐθέως τὸν ἡγεμόνα ἐχώρει. Ὁ δὲ τὸν ἄνδρα ἰδὼν, τίς οὗτος ἠρώτα τοὺς παρεστῶτας. Ὡς δὲ, τῶν Χριστιανῶν, εἶπον, ὥσπερ ἔοικεν εἰς.... θύειν αὐτὸν παραχρῆμα ἐπέταττε... Τότε Φιλήμων... λαμπρῶ, ὡς εἶχεν, ἀνέκραγε τῇ φωνῇ· Οὐ θύω, Χριστιανὸς γὰρ εἰμι, Χριστοῦ δοῦλος, Χριστοῦ τοῦ ζῶντος Θεοῦ» (καρ. κη'. κθ'). Βεβαίῳν τὰ ἀνωτέρω καὶ ὁ Ἀλέξ. Βηρκανούριος λέγει· «Φιλήμων γὰρ τις χοραύλης μέλλον ἀντι-τοῦ ἁγίου

Ὁ δὲ πολλαῖς κολακείαις ἅμα τῷ ὄχλῳ πείθειν αὐτὸν ἐπειράτε (1), ὡς δὲ ἀμετάθετον εἶδε, παντοίας βασάνους αὐτῷ προσήγε (2). Τὸν δὲ Ἀπολλώνιον ἀνάρπαστον (3) ποιησάμενος καὶ πολλαῖς αἰκίαις περιβαλὼν, ὡς πλάνον αὐτὸν ἐβασάνιζεν. Ὁ δὲ Ἀπολλώνιος πρὸς αὐτὸν ἔφη: Πυθαίμην ἂν σε, δικαστά, καὶ πάντας τοὺς παρόντας ταύτῃ τῇ πλάνῃ μου ἐξακολουθήσαι. Ὁ δὲ, ὡς ταιῦτα λέγοντας, ἀμφοτέρους πυρὶ παραδοθῆναι (4) προατάττει ἐν ὄψει παντὸς τοῦ πλήθους. Ὡς δὲ ἐν τῇ φλογὶ ἦσαν, παρόντος τοῦ δικαστοῦ, φωνὴν ἀφίησι πρὸς τὸν Θεὸν ὁ μακάριος Ἀπολλώνιος εἰς ἐπήκοον παντὸς τοῦ δήμου καὶ τοῦ δικαστοῦ: «Μὴ παραδῶς, Δέσποτα, θηρίοις ψυχὰς ἐξομολογουμένας σοι» (Ψαλμ. ογ'. 19), ἀλλὰ σαυτὴν ἐμφανῶς ἡμῖν ἐπίδειξον. Καὶ δὴ νεφέλη δροσοειδῆς καὶ φωτεινῆ ἐπελθοῦσα, ἐκάλυψε τοὺς ἄνδρας τὸ πῦρ ἀπροσέσασα. Θαυμάσαντες δὲ οἱ ὄχλοι καὶ ὁ δικαστής, ἐβόων: Εἰς ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν. Ἀναγγέλλει δὲ τις τῶν κακοῦργων ταῦτα τῷ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπάρχῳ (5), ὃς ὠμῶς τινὰς καὶ ἀγρίους προτί-

1 Ἀπολλωνίου θῆναι, καὶ θέλων λαθεῖν. τοὺς ὀρώντας, ἐνεδύσατο τὸ αὐτοῦ ἔνδυμα, καὶ διὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως μετεβλήθη καὶ μάρτυς ἐγένετο» (Ἀπόκρισ. φνθ', Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου ἐρωταποκρίσεις ἐκδ. Βενετίας 1816, σ. 281).

1) «Ὁ μὲν σὺν δῆμος (ισχυρὸς γὰρ εἶχε πόθος αὐτοῦς Φιλήμονος) πάντες τῆς ἐκείνου γλώττης καὶ τῶν αὐτῶν ἐξεκρέμαντο, αὐτίκα μάλᾳ ἤξιον τὸν ἡγεμόνα, μὴ ἀπολλύναι λέγοντες τὴν κοινὴν τῆς πόλεως ἡδονήν» (κεφ. λα').

2) «Υπὸ τριῶν εὐτόνων στρατιωτῶν τὰς ὄψεις ραπίζεσθαι» (κεφ. λς').

3) «Ἄγεται οὖν αὐτίκα καὶ Ἀπολλώνιος, ᾧ μακρὸν τε καὶ ἄγριον ἐμβλέψας Ἀρριανός: Τί τοῦτο, φησί, μαρώτατε πάντων ἀνθρώπων, ὃ καὶ ἡμᾶς καὶ τὴν πόλιν καὶ τουτοῖ τὸν δαίλιον εἰργασαι;» (Αδθθ').

4) Ἀντὶ τῆς τοῦ πυρὸς καταδίκης ὁ Μεταφραστὴς ἀναφέρει, ἔτι πρῶτον διετυρήθησαν αὐτῶν οἱ ἀστράγαλοι τῶν ποδῶν, δι' ὧν διαπεράσαντες σχοινία εἰλκεν διὰ τῆς πόλεως, ἕτερον δὲ, κρεμασθέντος τοῦ Φιλήμονος ἐπὶ τινοσ φυτοῦ καὶ τοξευομένου, ἐν τῶν βελῶν ἐτύφλωσε τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ἀρριανοῦ, προεῖπεν δὲ αὐτῷ ὁ Φιλήμων, εἰ μὲν μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ λάβῃ χάριμα ἐκ τοῦ τάφου αὐτοῦ καὶ ἐπιθήσῃ ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν, θά θεραπευθῇ. Μὴ δυνήθεις τέλος ὁ Ἀρριανὸς νὰ πείσῃ αὐτοῦς ἕπως ἀρνηθῶσι τὸν Χριστόν, ἀπέτεμε τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

5) Πουήσας ὁ Ἀρριανός, ὡς προεῖπεν αὐτῷ ὁ Φιλήμων, περὶ τῆς θεραπείας τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ καὶ τυχῶν τῆς ἰάσεως, ἐπίστευσε τῷ Χριστῷ, ἕπερ μαθῶν ὁ Διοκλητιανὸς ἀπέστειλε 4 προτίκτορας (σοματοφύλακας), ἕπως φέρωσιν αὐτὸν ἐμπροσθεν αὐτοῦ. Παρασταθεὶς ὁ Ἀρριανὸς καὶ ἐμολογήσας τὸν Χριστόν, κρίνεται δε-

κτορας καὶ ταξιώτας ἐπιλεξάμενος, ἀπέστειλε πρὸς τὸ δεσμιόυς πάντας ἀχθῆναι τοὺς περὶ τὴν δικαστήν καὶ Φιλῆμονα. Ἦγετο οὖν σὺν αὐτοῖς ὁ Ἀπολλώνιος καὶ ἄλλοι τινὲς ὁμολογήσαντες. Ἡρπευομένων δὲ πάντων κατὰ τὴν ὁδόν, ἐπῆλθε χάρις ἐπ' αὐτὸν καὶ ἤρξατο διδάσκειν τοὺς στρατιώτας. Ὡς δὲ καὶ αὐτοὶ κατανουγένης ἐπίστευσαν τῷ Σωτῆρι, πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ βῆμα ἤεσαν δέσμοιοι· οὗς ἅπαντας ὁ ἑπαρχος θεασάμενος, ὡς εἶδεν ἀμεταθέτους τῆς πίστεως, τῷ θυθῆ τῆς θαλάσσης κελεύει παραδοθῆναι· τοῦτο δὲ σύμβολον αὐτοῖς ἐγένετο τοῦ βαπτίσματος. Εὐρόντες δὲ αὐτοὺς εἰ οἰκτεροῖ πρὸς τὰς ὄχθας ἐκπεριμμένους, πᾶσιν ὁμοῦ τέμενος ἐν κατεσκευάσαν, ἔνθα δικαίαις πολλαὶ νῦν ἐπιτελοῦνται· τσαύτη γὰρ χάρις γέγονε τοῦ ἀνδρός, ὥστε καὶ ὑπὲρ ὧν γῆξατο εὐθὺς ἀκουσθῆναι, τοῦ Σωτῆρος αὐτὸν οὕτω τιμήσαντος, ὃν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ μαρτυρίῳ εὐξάμενοι, εὐθεασάμεθα ἅμα σὺν τοῖς σὺν αὐτῷ μαρτυρήσασιν καὶ προσκυνήσαντες τῷ Θεῷ ἠσπαζάμεθα τὰ σκηνώματα ἐν τῇ Θηβαΐδι. [Στάσις].

10.

Περὶ Ἀββᾶ Διοσκόρου τοῦ πρεσβυτέρου

Ἄλλον δὲ πρεσβύτερον εἶδομεν ἐν Θηβαΐδι, Διόσκορον⁽¹⁾ ὄνόματι, πατέρα μοναχῶν ἑκατόν, ὅς, μέλλοντας αὐτοὺς προσελ-

θεμένος διὰ δεσμῶν σιδηρῶν ἐν τινὶ χάσματι καὶ κατακωννίσεται, ἐξ οὗ λυτρωθέντος παραδόξως, πιστεύουσι ἐπὶ τῷ γενομένῳ θαύματι καὶ οἱ 4 προτίκτορες, ὅς μετὰ τοῦ Ἀρριανοῦ εἶψαντες εἰς τὴν θάλασσαν, εὗρον μετὰ τρεῖς ἡμέρας τὰ λείψανα αὐτῶν παρὰ τὸν Αἰγυλιὸν οἱ παῖδες τοῦ Ἀρριανοῦ, ἅπερ λαβόντες κατέθεντο ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Θηβαΐδος Ἀντινόη. Ἡ ἐτήσιος αὐτῶν μνήμη τελεῖται τῇ 14 Δεκεμβρίου.

1) Περὶ Διοσκόρου ὁρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια'. 34. Πλὴν τοῦ ἐνταῦθα ἀναφέρονται: α) Διόσκορος εἰς ἓκ τῶν Μακρῶν ἀδελφῶν καὶ ἐπίσκοπος Ἐρμουπόλεως (ὁρ. εσλ. 32, 35, 140), καὶ β) Διόσκορος ὁ ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 160) ἀναφερόμενος, οὗτινος διεσώθησαν 3 Ἀποφθέγματα.

θεῖν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ, ἔλεγε πρὸς αὐτούς· [Ὅρατε μὴ τις ἐν γυναικὸς φαντασίᾳ γενόμενος ἐν νυκτί, τολμήσει προσελθεῖν τοῖς μυστηρίοις τοῦ Χριστοῦ· μὴ τις ἐξ ὑμῶν φανταζόμενος ἐνυπνιασθῆ. Αἱ γὰρ ἄνευ τῶν φαντασιῶν γονόρροιαι αὐτομάτως γενόμεναι, οὐκ ἐκ προαιρέσεως ἐκάστου, ἀλλὰ ἀβουλήτως ἐγγίνονται· ἐκ φύσεως γὰρ προέρχονται καὶ περιττεύουσιν ὕλης ἐκκρίνονται, διὸ οὐδὲ ὑπεύθυνοί εἰσι τῇ ἁμαρτίᾳ. Αἱ οὖν φαντασίαι· ἐκ προαιρέσεως ἔρχονται, καὶ τῆς κακῆς γνώμης εἰσὶ τεκμήρια]. Δεῖ τὸν μοναχὸν καὶ τῆς φύσεως ὑπερβαίνειν τὸν νόμον καὶ μηδὲ εἰς τινα μικρὸν μολυσμὸν σαρκὸς εὐρεθῆναι, ἀλλὰ τήρειν τὴν σάρκα καὶ μὴ συγχωρεῖν ἐν αὐτῇ περισσεύειν τὴν ὕλην· πειρᾶσθε οὖν κενῶσαι ταύτην τῇ τῆς νηστείας ἱκανῇ παρατάσει, εἰ δὲ μὴ, καὶ πρὸς τὰς ὀρέξεις ὑμᾶς ἐρεθίζει. Οὐ δεῖ δὲ τὸν μοναχὸν τῶν ὀρέξεων ὀλως ἐφάπτεσθαι, ἐπεὶ ἐν τίνι διαφέρει τῶν κοσμικῶν; εὖς πολλάκις δρῶμεν καὶ τῶν τερπνῶν ἀπεχομένους δι' ὑγίαν σώματος, ἢ διὰ ἄλλας τινας οὐκ ἀλόγους αἰτίας; πόσω δεῖ οὖν μᾶλλον, φησὶν, ἐπιμελητέον τῷ μοναχῷ τῆς ψυχῆς τὴν ὑγίαν καὶ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ πνεύματος;

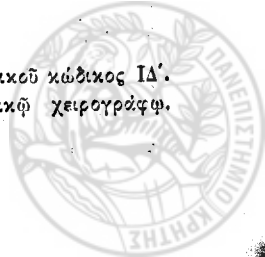
K.

Περὶ τῆς Ὁξυρύγχου πόλεως (1).

Παρεγενόμεθα δὲ καὶ εἰς Ὁξυρύγχον⁽²⁾, τὴν πόλιν τῆς Θηβαΐδος, ἧς οὐκ ἔστιν εἰπεῖν κατ' ἀξίαν τὰ θαύματα· γέμει γὰρ αὕτη ἔνδον μοναστηρίων, ὡς τὰ τείχη ὑπ' αὐτῶν ἐξωθεῖσθαι τῶν μοναχῶν, περιέχεται δὲ ἐξωθεν ἐτέροις μοναστηρίοις ὡς ἄλλην εἶναι

1) Τὸ παρὸν κεφάλαιον ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὑπ' ὄρ. 432 Συναγτικῆς κώδικος ΙΔ' αἰῶνος, φύλ. 112β-113α, ὡς μὴ ἀπαντῶμενον ἐν τῷ Ἱεροσολυμιτικῷ χειρογράφῳ.

2) Ὁξυρύγχος νῦν Μπεχνοεὶχ ἢ Πεχνέζε, ὄρ. χάρτην.

παρ' αὐτήν τὴν ἔξω πόλιν. Ἔγεμα δὲ τῆς πόλεως οἱ ναοὶ καὶ τὰ καπετώλια τῶν μοναχῶν καὶ κατὰ πᾶν μέρος τῆς πόλεως οἱ μοναχοὶ ὄκρουν. Δώδεκα γὰρ ἐν ταύτῃ εἰσὶν ἐκκλησίαι, μεγίστης οὔσης τῆς πόλεως, ἐν αἷς οἱ ὄχλοι συναγόνται. Τὰ γὰρ τῶν μοναχῶν εὐκτήρια καθ' ἕκαστον ἦν μοναστήριον καὶ σχεδὸν πλείστοι ἦσαν μοναχοὶ ὑπὲρ τοὺς κοσμικοὺς [πολίτας] κατὰ πάσας τὰς εἰσόδους τῆς πόλεως καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν πυλῶν καταμένοντες. Πεντακισχίλιοι γὰρ μοναχοὶ ἐλέγοντο εἶναι ἔνδον, τόσοῦτοι δὲ ἄλλοι ἔξωθεν αὐτὴν περιέχοντες· καὶ οὐκ ἦν ὥρα [ἡμερινὴ οὐδὲ] νυκτερινή, ἐν ἣ τὰς λατρείας οὐκ ἐπετέλουν τῷ Θεῷ· ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ εἰς οἰκίῳ αἰρετικὸς οὐδὲ ἐθνικὸς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ πάντες ὁμοῦ οἱ πολῖται πιστοὶ καὶ κατηχούμενοι, ὡς δυνάσθαι δοῦναι τὸν ἐπίσκοπον ἐν τῇ πλατεῖα εἰρήνην τῷ λαῷ. Οἱ δὲ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄρχοντες, οἱ τὰς φιλοτιμίας τοῖς δήμοις παρέχοντες, κατὰ τὰς πύλας καὶ τὰς πλατείας τῆς πόλεως σκοποὺς ἔστησαν πρὸς τό, εἰ ξένος τις πενόμενος φανεῖται, ἀχθῆναι πρὸς αὐτοὺς ληψόμενος πρὸς παραμυθίαν ἀναλώματα. Καὶ τί ἂν τις εἴποι τὴν εὐλάβειαν τῶν δήμων, ὁρῶντων ἡμᾶς τοὺς ξένους διὰ τῆς ἀγορᾶς παριόντας καὶ ὡσπερ ἀγγέλους ἡμῖν προσιόντων; τίς δὲ τὸ πλῆθος ἐξεῖποι τῶν μοναχῶν [καὶ παρθένων, ἀναριθμήτου ὄντος;] πλὴν ὅσον παρὰ τοῦ ἐκεῖσε ἀγιωτάτου ἐπισκόπου Ἱερακίωνος ἠκριθώσαμεθα, ἐδηλώσαμεν, μυρίους μὲν μοναχοὺς ὑπ' αὐτόν, διςμυρίους δὲ παρθένους ἔχοντος. Τὴν δὲ φιλοξενίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀγάπην, ἣν εἶχον, ἐμὲ οὐχ οἶόν τε ἐξαιρεῖν· διεσπάτο γὰρ ἡμῶν τὰ παλλία, ἑκατέρων ἡμᾶς πρὸς ἑαυτοὺς ἀνθελκόντων.

Εἶδομεν οὖν ἐκεῖ πολλοὺς καὶ μεγάλους πατέρας διάφορα χαρίσματα ἔχοντας, τοὺς μὲν ἐν λόγῳ, τοὺς δὲ ἐν πολιτείᾳ, τοὺς δὲ ἐν δυνάμεσι καὶ σημείοις.

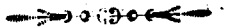

ΚΑ΄

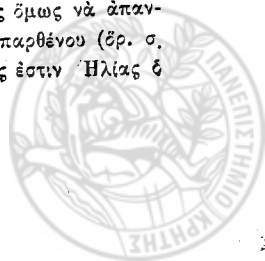
Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἡλίου

Εἶδομεν καὶ ἕτερον πρεσβύτερον ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἀντινόου μητροπόλεως τῆς Θηβαΐδος, Ἡλίαν⁽¹⁾ ὀνόματι, ἑκατὸν δέκα ἐτῶν λοιπὸν ὄντα· ἐφ' ὃν ἔλεγον τὸ τοῦ προφήτου Ἡλιοῦ πνεῦμα ἀναπεπαῦθαι. Διαδόχτος γὰρ ἦν οὗτος ἐν τῇ φοβερᾷ ἐρήμῳ ἐκείνῃ ἑβδομήκοντα ἔτη ποιήσας. Οὐ δύναται δὲ λέγος ἐπαξίως τὴν τραχείαν ἐκείνην ἔρημον διηγήσασθαι, τὴν ἐν τῷ ὄρει, ἐν ᾧ ἐκείνος ἐκαθέζετο, μηδέποτε κατελθὼν εἰς τὴν οἰκουμένην. Ἀτραπὸς δὲ στενὴ τις ἦν πρὸς αὐτὸν [ἀπάγουσα], ὡς μόλις ἐπιβαίνειν τοῖς ἔχουσι τῶν ἀφικνουμένων, ἔνθεν καὶ ἔνθεν λίθων ἀγρίων παρακειμένων. Ἦν δὲ καθήμενος ὑπὸ πέτραν τινα εἰς σπήλαιον, ὥστε καὶ τὸ ἰδεῖν αὐτὸν λίαν ἦν φοβερὸν· ἔτρεμε δὲ λοιπὸν ὄλος ὑπὸ γήρως συνεχόμενος, πολλὰ δὲ καθ' ἡμέραν σημεῖα ἐπιτελῶν καὶ ἰώμενος τοὺς κάμνοντας οὐκ ἐπαύετο. Ἐλεγον δὲ περὶ αὐτοῦ οἱ πατέρες, ὅτι οὐδεὶς μέμνηται τὴν αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει γεγεννημένην ἄνοδον· ἦσθη δὲ ἐν τῷ γήρει τρεῖς οὐγκίας ἄρτου εἰς ἑσπέραν καὶ τρεῖς ἐλαίας, ἐν νεότητι δὲ αἰεὶ δι' ἑβδομάδος ἅπαξ ἐσθίων διέμενεν.

[Στάσις].

1) Περὶ Ἡλίου ἔρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικηφόρ. Καλλίστ. ... κατὰ τὴν 12 Ἰανουαρίου ἑορταζόμενος ἕστις Ἡλίας ὁ θαυματουργὸς εἶνε ὁ ἐνταῦθα, ὡς ἐπιτελῶν σημεῖα καὶ ἰώμενος τοὺς κάμνοντας. Ὁ αἰθιόμος Νικόδημος ὁ ἀγορευτῆς παραδέχεται ἕτερον Ἡλίαν ὡς θαυματουργόν, καὶ οὕτως διεσώθησαν ἐν τοῖς Ἀποφθέγμασι τῶν Πατέρων (σ. 184) ἑπτὰ Ἀποφθέγματα, χωρὶς ὅμως νὰ ἀπαντᾶται· ἐὰν ἐποίησε θαύματα. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο, Ἡλιοῦ τοῦ φιλοπαρθένου (ἔρ. σ. 92), καὶ Ἡλίου τοῦ ἀσκουμένου ἐν Ἰορδάνῃ (σ. 151), ἀγνωστον τίς ἐστὶν Ἡλίας ὁ ἐνδοξος, ὁ ἑορταζόμενος τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς.

ΚΒ'.

Περί τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου.

Εἶδομεν δὲ κατὰ τὴν Θηβαΐδα μονὴν Ἰσιδώρου⁽¹⁾ τινός, μεγάλην τεῖχει πλινθίνῃ ὀχυρωμένην, χιλίους μοναχοὺς ἔνδον ἔχουσιν· εἶχε δὲ ἔνδον καὶ φρέατα καὶ παραδείσους καὶ ὄσα πρὸς τὴν χρείαν ἐστὶν ἀναγκαῖα, μηδεὶς τῶν μοναχῶν ἔξω ποτὲ ἐξιώντων, ἀλλὰ πρεσβύτερος ἦν ὁ οὐρωρὸς, μηδένα συγχωρῶν ἐξιέναι, μηδὲ εἰσιέναι ἄλλον, πλὴν εἴ ποῦ τις ἐβούλετο ἄχρι τελευτῆς ἐκεῖ παραμένειν μηδαμοῦ προερχόμενος. Ὅς δὲ καὶ πρὸς τὸν πυλῶνα εἰς μικρὸν καταγώγιον τοὺς ἐρχομένους ἐξένιζε, καὶ διδοὺς εὐλογίας πρῶτ' ἐν εἰρήνῃ προσέπεμπεν. Δύο δὲ ἐξ αὐτῶν πρεσβύτεροι μόνον τὰ ἔργα τῶν ἀδελφῶν διοικούντες ἐξήρισαν καὶ τὰς ἀναγκαίας αὐτοῖς χρείας ἀπεκόμιζον. Ἔλεγε δὲ ἡμῖν ὁ τῶν πυλῶνι προσκαρτερῶν πρεσβύτερος τοιοῦτος εἶναι τοὺς ἔνδον ἀγίους, ὡς δύνασθαι πάντας σημεῖα ἐπιτελεῖν, καὶ μηδένα ἐξ αὐτῶν προεμπεσεῖν εἰς νόσον πρὸ τῆς τελευτῆς, ἀλλ' ὅταν ἐκάστου ἢ μετὰστασις ἤρχετο, προμηνύων ἅπκω κατακλιθεῖς ἐκοιμάτο.

ΚΓ'.

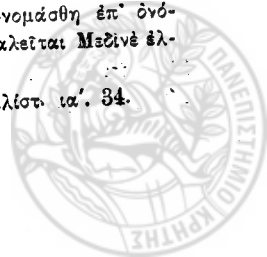
Περί Ἀββᾶ Σεραπίωνος τοῦ πρεσβυτέρου

Εἶδομεν δὲ ἐν τοῖς μέρεσιν τοῦ Ἀρσινότου⁽²⁾ πρεσβυτέρου τινὰ ὀνόματι Σεραπίωνα⁽³⁾, πατέρα πολλῶν μοναστηρίων

1) Περὶ Ἰσιδώρου ὅρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικοφόρου Καλλίστου. κα'. 34.

2) Ἡ Κροκοδειλούπολις ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ὠνομάσθη ἐπ' ὀνόματι τῆς γυναίκος αὐτοῦ Ἀρσινόης, ἡ δὲ νομός Ἀρσινότης γυνὴ καλεῖται Μεθινὴ ἐλ-Φαγιούμ, ὅρ. Χάρτην.

3) Περὶ Σεραπίωνος ὅρ. Σωζομέν. στ'. 28, Νικοφόρου Καλλίστου. κα'. 34.

καὶ ἡγούμενον πολλῆς ἀδελφότητος ὡς μιᾶς μυριάδος ὄντων τὸν ἀριθμὸν, πολλήν τε διὰ τῆς ἀδελφότητος ἐκτελοῦντα οἰκονομίαν, πάντων ἑμοῦ ἐν καιρῷ θερισμοῦ συγκομιζόντων τοὺς ἑαυτῶν καρποὺς πρὸς αὐτόν, οὗς ἐπὶ μισθῷ θέρουσ ἐκκομίζοντο ἕκαστος ἐνιαυσίως ζίτου ἀρτάβας δεκαδύο, ὡς τεσσαράκοντα τοὺς παρ' ἡμῖν μοδίους λεγομένους· καὶ ταῦτα εἰς διακονίαν πτωχῶν δι' ἑαυτοῦ χορηγοῦντος, ὡς μηδένα πένεσθαι λοιπὸν ἐν τῇ περιχώρῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς εἰς Ἀλεξάνδρειαν πτωχοῖς διαπέμπεσθαι. Οὐ μὲν οὐδὲ οἱ προρρηθέντες πατέρες κατὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἡμέλησάν ποτε ταύτης τῆς διοικήσεως, ἀλλ' ἐκ τῶν καμάτων τῆς ἀδελφότητος μεστὰ πλοῖα οἴτου καὶ ἀμφιάσεως εἰς Ἀλεξάνδρειαν τοῖς πτωχοῖς ἀποστέλλουσι, διὰ τὸ σπανίους εἶναι παρ' αὐτοῖς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας.

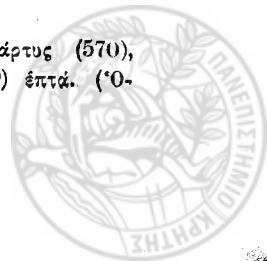
Εἶδομεν δὲ καὶ εἰς τὴν περίχωρον Βαβυλώνας καὶ Μέμφεως πατέρας πολλοὺς καὶ μεγάλους, καὶ πλῆθος μοναχῶν ἄπειρον ποντοῖαις ἀρεταῖς κεκοσμημένον. Εἶδομεν δὲ καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἰωσήφ⁽¹⁾, ἔνθα τὸν οἶτον κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον συνήγαγεν.

ΚΔ.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμωνίου.

Εἶδομεν καὶ πατέρα τινὰ τῶν ἐκεῖ, Ἀμμωνίου ὀνόματι, ἐξαίρετα κελλία ἔχοντα καὶ αὐλήν καὶ φρέαρ καὶ τὰς λοιπὰς χρεῖας. Ἐλθόντος δὲ πρὸς αὐτόν τινος ἀδελφοῦ, σωθῆναι σπεύδοντος καὶ λέγοντος αὐτῷ ἐπινοεῖν αὐτῷ κελλίον πρὸς οἴκησιν, ὡς ἐπὶ τοῦτο ἐξελθὼν παρήγγειλεν αὐτῷ μὴ ἀναχωρεῖν αὐ-

1) Τῶν σιτοβολῶνων τοῦ Ἰωσήφ μνημονεύων Ἀντωνίνος ὁ μάρτυς (570), λέγει ὅτι ἦσαν δώδεκα, ὃ δὲ σοφὸς μοναχὸς Βερνάρδος (περὶ τὸ 870) ἐπτά. (Ὁδοιπορικὰ ἀγίας Γῆς, σ. 142, 245).

τὸν τῶν κελλίων, ἄχρις ἂν εὕρῃ αὐτῷ ἐπιτίθειον καταγώγιον καὶ καταλιπὼν αὐτῷ πάντα ὅσα σὺν αὐτοῖς τοῖς κελλίοις, ἑαυτὸν εἰς μικρὸν κελλίον μακρὰν ἐκείθεν ἀπέκλεισεν. Εἰ δὲ καὶ πλείονες ἦσαν οἱ βουλόμενοι σωθῆναι, συνήγε πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα, τοῦ μὲν πλίνθους ἐπιδιδόντος, τοῦ δὲ ὕδωρ, ἐν ἡμέρᾳ μᾶ τὰ κελλία ἀπεπληροῦντο. Τοὺς δὲ μέλλοντας οἰκεῖν τὰ κελλία ἐκάλουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς εὐωχίαν· καὶ ὡς ἔτι ἐκείνοι γυφραίνοντο, ἕκαστος ἐκ τοῦ οἰκείου κελλίου γεμίσας ἑαυτοῦ τὴν μηλωτήν, ἢ τὴν σφυρίδα ἄρτων ἢ τῶν λοιπῶν ἐπιτιθεῖων, εἰς τὰ νέα κελλία ἀπέφερε, κατὰ μόνας ἕκαστος, ἵνα μηδενὶ φανερὰ γένηται ἢ ἐκάστου καρποφορία· ἐρχόμενοι δὲ εἰς ἐσπέραν οἱ μέλλοντες οἰκεῖν τὰ κελλία, γυρισκὸν ἐξαίφνης πάντα τὰ ἐπιτίθαι.

Πολλοὶ δὲ αὐτῶν⁽¹⁾ τῶν ἐκεῖσε πατέρων οὔτε ἄρτον ἤσθιον οὔτε ὀπώρας, ἀλλὰ πικρίδας μόνον, τινὲς δὲ αὐτῶν οὐδὲ ἐκάθειδον ὄλην τὴν νύκτα, ἀλλ' ἢ καθήμενοι ἢ ἐστῶτες ἄχρι πρωτὶ ἐκαρτέρουν προσευχόμενοι. [Στάσις]

ΚΕ΄.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Διδύμου.

Εἶδομεν δὲ ἐκεῖ ἄνδρα, ὀνόματι Δίδυμον⁽²⁾, πρεσβύτην τῆ ἡλικία, ἀστείον τῆ ἐράσει, ὃς τοὺς σκορπίους καὶ κεράστας καὶ τὰς ἀσπίδας ποσὶν οἰκείους ἀπέκτεινε, μηδενὸς ἐτέρου τοῦτο τολμῶντος ποιεῖν, ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλοὶ ἕτεροι τῶν δοκούντων ὑπ' αὐτῶν ἀνηρέθησαν τῶν θηρίων μόνον ἀφάμενοι.

1) «Πολλοὶ δὲ αὐτῶν—ἐκαρτέρουν προσευχόμενοι» τίθενται εἰς τὸ τέλος τοῦ κζ' κεφ. περὶ Εὐαγρίου, ἀλλ' εἶναι σφάλμα τοῦ ἀντιγραφέως. Ὅθεν ἀτέθησαν ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Preuschen ἀπαντάται.

2) Περὶ Διδύμου ὁρ. Σωζομέν. στ. 30, Νικηφόρ. Καλλιστ. ια' 37.

ΚΣΤ'.

Περὶ Κορνηλίου.

Εἶδομεν δὲ καὶ ἕτερον πατέρα μοναχῶν Κορνήλιον⁽¹⁾ ὄνιματι, ἐν γῆρει καλῶ προσδεύσαντα, ἕνα τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν σὺν Ἀντωνίῳ γενόμενον, ἑκατὸν δέκα ἐτῶν ὑπάρχοντα. Ὅς πολλά παρακαλέσας ἡμᾶς καὶ νουθετήσας, ἑαυτὸν ἐξηγητέλιζε, τσαύτην ταπεινοφροσύνην μέχρι γῆρως κεκτημένος.

Εἶδομεν δὲ καὶ τινας ἀδελφοὺς λογίτους πάνυ καὶ ἐνάρετους, εἰ διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτῶν πολιτείαν εἰς ἐπίσκοπὸν κηρύτθεντες διὰ πολλὴν εὐλάβειαν τὰ ἑαυτῶν ὠτὰ ἀπέτεμον, τολμηρῶς μὲν ἄγαν ποιήσαντες, ὅμως κατ' εὐλογίαν τινὰ σισπὸν, ἵνα τοῦ λοιποῦ μηδεὶς αὐτῶν ἐνοχληθῇ.

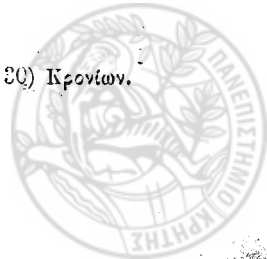

ΚΖ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Εὐαγρίου.

Εἶδομεν δὲ καὶ Εὐάγριον⁽²⁾ ἀνδρα σεφὸν καὶ λόγιον, ὃς τῶν λογισμῶν ἱκανὴν εἶχε διάκρισιν ἐκ πείρας τὸ πρᾶγμα παρῆληφώς. Ὅς πολλάκις κατέλθων εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τοὺς τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφους ἀπεστόμιζεν. Οὗτος παρήγγειλε τοῖς μεθ' ἡμῶν ἀδελφοῖς ὕδατος μὴ κορέννυσθε· οἱ γὰρ δαίμονες, φησί, τοῖς ὕδροχόοις τόπως συνεχῶς ἐπιβαίνουσιν, ἄλλους τε πολλοὺς πρὸς ἡμᾶς περὶ ἀσκήσεως ἐποιήσατο λόγους, ἐπιστηρίξας ἡμῶν τὰς ψυχάς.

1) Ἐν ἄλλαις ἐκδόσεσι Κρονίδην, παρὰ δὲ τῷ Σωζομένῳ (στ' 20) Κρονίων.
2) Περὶ τοῦ Εὐαγρίου ἐρ. σ. 119—125.

ΚΗ'.

Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου μαθητοῦ τοῦ
Ἀββᾶ Ἀντωνίου

Διηγούντο δὲ ἡμῖν πολλοὶ τῶν ἐκεῖ πατέρων Μακαρίου⁽¹⁾ τὴν βίον, τοῦ μαθητοῦ Ἀντωνίου, πρὸ βραχείας χρόνου κομιδῆ τελειωθέντος⁽²⁾. Ὅς πλείστας μὲν δυνάμεις, ὡσπερ Ἀντώνιος, διεπράξατο ποιῶν λάσεις τε καὶ σημεῖα, ἃ οὐκ ἂν φθάνοι τις ἅπαντα ἐξειπεῖν. Ὀλίγα δὲ αὐτοῦ τινὰ μνημονεύσαντες τῶν κατορθωμάτων μετρίως δηλώσωμεν.

Οὗτος θεασάμενός ποτε παρὰ τῷ μεγάλῳ πατρὶ Ἀντωνίῳ βαῖτα ἐκλεκτὰ αὐτὸν ἐργαζόμενον, ἤτησε παρ' αὐτοῦ μίαν δέσησιν τῶν θαίων. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος γέγραπται, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὰ τοῦ πλησίον σου (Ἐξέδ. κ'. 17), καὶ μόνον εἰπόντος, εὐθέως τὰ θαῖα ἅπαντα ὡς ὑπὸ πυρὸς ἐφλογίσθη. Ὅπερ ἰδὼν ὁ Ἀντώνιος ἔφη τῷ μακαρίῳ Ἰδοῦ ἀναπέπαιται τὸ πνεῦμα ἐπὶ σέ, καὶ ἔση λοιπὸν τῶν ἐμῶν ἀρετῶν κληρονόμος.

Ἐκείθεν πάλιν αὐτὸν ὁ διάβολος εὔρεν ἐν τῇ ἐρήμῳ λίαν κεκμηκότα τῷ σώματι καὶ φησι πρὸς αὐτόν Ἰδοῦ τὴν χάριν εἰληφας Ἀντωνίου, τί ἐγὼ μὴ κέχρησαι τῷ ἀξιώματι καὶ αἰτεῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ θρώματα καὶ ἰσχὺν πρὸς τὴν ὁδοιπορίαν; ὁ δὲ φησι πρὸς αὐτόν «Ἰσχύς μου καὶ ὕμνησίς μου ὁ Κύριός ἐστιν» (Ψαλμ. ριζ'. 14), σὺ δὲ οὐ μὴ ἐκπειράσεις τὸν δούλον τοῦ Θεοῦ. Ποιεῖ οὖν φαντασίαν αὐτῷ ὁ διάβολος κάμηλον ἀχθοφόρον διὰ τῆς ἐρήμου πελαζομένην, ἔχουσαν πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν ἐπιτήδεια, ἣτις ἰδοῦσα τὸν μακάριον ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐκάθησεν. Ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτὴν φάντασμα εἶναι, — ὅπερ καὶ ἦν, — ἔστη εἰς προσευχὴν ἢ δὲ εὐθύς εἰς τὴν γῆν κατεπόθη.

Ἄλλοτε δὲ πολλὰ νηστεύσας καὶ προσευξάμενος, ἤτήσατο παρὰ τοῦ Θεοῦ δειχθῆναι αὐτῷ τὴν παράδεισον, ἐν ἐν τῇ ἐρή-

1) Περὶ Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου ἔρ. σ. 43—49.

2) Ἐν ἔτει 390.

μοφ τῆς Αἰγύπτου Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἐφύτευσαν⁽¹⁾, ἀντίτυπον τοῦ ἀληθινοῦ παραδείσου ποιῆσαι βουλόμενοι. Πελαζόμενον οὖν αὐτὸν διὰ τῆς ἐρήμου ἐπὶ τρισὶν ἔβδομάσι καὶ ἄσιτον διατελέσαντα καὶ ἤδη λειποφυχῆσαντα, ἄγγελος τῷ τόπῳ ἐπέστησεν ἦσαν δὲ ἄξιονες φυλάσσοντες τὰς εἰσόδους τοῦ παραδείσου καὶ μὴ ἐδόντες αὐτὸν εἰσελθεῖν, ἦν δὲ παμμέγεθες τὸ χωρίον καὶ πολὺ τὸ διάστημα εἶχεν. Ὡς δὲ προσευξάμενος εἰσελθεῖν κατετόλμησεν, εὔρεν ἔνδον δύο ἄνδρας ἁγίους, οἱ καὶ αὐτοὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκεῖ ἐηγήλυθεισαν χρόνον ἰκανὸν ἤδη ἔχοντες. Προσευξάμενοι δὲ ἀλλήλους ἠσπάζοντο, λίαν ἐπ' ἀλλήλοις χαίροντες· νύφαντες δὲ αὐτοῦ τοὺς πόδας, τῶν καρπῶν τοῦ παραδείσου παρέθηκαν. Ὁ δὲ μετεληφώς νῦχαρίστησε τῷ Κυρίῳ, θυμάζων ἐπὶ ταῖς καρποῖς ταῖς μεγάλοις καὶ παμπουκίλοις οὖσιν. Ἐλεγον οὖν πρὸς ἀλλήλους· καλὸν ἦν πάντας ᾧδε εἶναι τοὺς μοναχοὺς. Ἦσαν δέ, φησί, πηγαὶ τρεῖς ἐν τῷ παραδείῳ μεγάλαι ἐκ τῆς ἀβύσσου βρύουσαι καὶ ποτιζούσαι τὸν παράδεισον, δένδρα δὲ παμμέγεθη καὶ πολύκαρπα, πᾶν γένος ὀπώρας, τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καρποφοροῦντα. Ἐπιμείνας οὖν πρὸς αὐτοὺς ἡμέρας ἑπτὰ, ἠξίου ἀπελθεῖν ὁ Μακάριος εἰς τὴν οἰκουμένην, καὶ ἄξιον οὖν αὐτῷ τοὺς μοναχοὺς· οἱ δὲ ἅγιοι ἄνδρες ἔλεγον πρὸς αὐτόν, μὴ δύνασθαι αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν· πολλὴν γὰρ εἶναι τὴν ἔρημον καὶ ἐκτεταμένην, καὶ πολλοὺς εἶναι δαίμονας τοὺς πλανῶντας τοὺς μοναχοὺς, κατὰ πᾶσαν τὴν ἔρημον καὶ ἀναίρουντας, ὡς πολλοὺς καὶ ἄλλους πολλακίς βουληθέντας ἐλθεῖν ἀνηρῆσθαι. Ὁ δὲ Μακάριος μὴ ἀνασχόμενος ἔτι μέγειν ἐκεῖ, ἀλλ' εἰπὼν, ὅτι δεῖ με αὐτοὺς ἀγαγεῖν ἐνθάδε, ἵνα τῆς τρυφῆς ἀπολαύσωσι, ὤρμησεν ἐπὶ τὴν οἰκουμένην ἐπιφερόμενός τινα τῶν καρπῶν εἰς ἐπίδειξιν· καὶ βαίτων δὲ πλῆθος συλλέξας, ἐβάσταζε σημεῖα τεθεῖς ἐξ αὐτῶν κατὰ τὴν ἔρημον, ἵνα μὴ σφαλῇ που ἐπανερχόμενος. Ἀπονυστάξας δέ που κατὰ τὴν ἔρημον καὶ ἐξυπνος γενόμενος εὔρε πάντα τὰ βαῖτα πρὸς

1) Τὸ περὶ παραδείσου διήγημα ἀποδίδει ὁ Παλλάδιος οὐχὶ τῷ Αἰγυπτίῳ Μακάριῳ, ἀλλὰ τῷ Αλεξανδρεῖ (ἔρ. σ. 51—54).

κεφαλῆς αὐτοῦ συνηγμένα ὑπὸ δαιμόνων. Πρὸς εὖς φησὶν ἀνα-
 στάς· Εἰ θέλημα Θεοῦ ἐστίν, οὐ δύνασθε ἡμᾶς κωλύσαι τοῦ εἰς-
 ελθεῖν εἰς τὸν παράδεισον· Παραγενόμενος δὲ εἰς τὴν οἰκου-
 μένην, ἐπεδείκνυε τοὺς καρποὺς τοῖς μοναχοῖς, προτρεπόμενος
 αὐτοὺς ἀπελθεῖν εἰς τὸν παράδεισον. Συναχθέντες δὲ πατέρες
 πολλοὶ πρὸς αὐτόν, εἶπον· Μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ὁ
 πκράδειςος ἐκεῖνος γέγονεν; εἰ γὰρ νῦν ἀπολαύσομεν, ἀπειλή-
 φκαμεν τὰ ἀγαθὰ ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· τίνα δὲ μιοθὸν ἔξομεν
 ὕστερον πρὸς τὸν Θεὸν ἀφικόμενοι, ἢ ὑπὲρ πράξας ἀρετῆς τιμη-
 θησόμεθα; καὶ ἐπεισῶν αὐτὸν τοῦ μηκέτι ἀπελθεῖν. Ἄλλοτε δὲ
 σταφυλὰς πεμφθείσας αὐτῷ νεαράς, ἐπιθυμήσαντι μεταλαβεῖν, ἐν-
 δεικνύμενος τὴν ἐγκράτειαν, ἀπέστειλεν αὐτὰς πρὸς ἀδελφόν τι-
 να κάμνοντα, καὶ αὐτὸν σταφυλὰς ἐπιθυμοῦντα. Ὅς δεξάμενος
 καὶ λίαν περιχαρῆς γενόμενος, κρύπτειν ἑαυτοῦ τὴν ἐγκράτειαν
 βουλόμενος, πρὸς ἄλλον αὐτὰς ἀδελφὸν ἐξαπέστειλεν, ὡς αὐτὸς
 ἀνορέκτως ἔχων περὶ τὸ βρῶμα, δεξάμενος δὲ κἀκείνος τὸ αὐ-
 τὸ πάλιν ἐποίησε, λίαν καὶ αὐτὸς πεθὼν μεταλαβεῖν. Ὅς δὲ
 λοιπὸν εἰς πολλοὺς ἀδελφοὺς ἦλθον αἱ σταφυλαί, μηδεὶς βου-
 ληθέντος αὐτῶν μεταλαβεῖν, ὁ τελευταῖος αὐτὰς πάλιν λαβὼν,
 πρὸς Μακάριον ἀπέστειλε, ὡς μέγα δῶρον αὐτῷ χαρίζομενος.
 Ἐπιγνοὺς δὲ αὐτὰς ὁ Μακάριος καὶ πολυπραγμονήσας, εθαύμα-
 σεν εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτῶν ἐγκρατεία καὶ
 οὐδὲ αὐτὸς αὐτῶν τέλος μετέληφεν. [Στάσις].

Ἄλλοτε δέ, φησί, τὸν Μακάριον σπήλαιον οἰκοῦντα ἐν τῇ
 ἐρήμῳ προσεύεσθαι· ἄλλο δὲ σπήλαιον ὑαίνης ἐτύγχανε πλη-
 σίον, ἣτις, εὐχομένου αὐτοῦ, ἐπέστη καὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἤπτε-
 το, καὶ λαβομένη αὐτοῦ, ἡρέμα τοῦ κρασπέδου εἴλκεν ἐπὶ τὸ ἴδιον
 σπήλαιον. Ὁ δὲ ἠκολούθει αὐτῇ λέγων· ἄρα τί θέλει τὸ θηρίον
 τοῦτο ποιεῖν; ὡς δὲ ἤγαγεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἑαυτῆς σπηλαιοῦ,
 εἰσελθοῦσα ἐξάγει πρὸς αὐτὸν τοὺς ἑαυτῆς σκύμνους τυφλοὺς
 γεννηθέντας· ὁ δὲ ἐπευξάμενος, θεωροῦντας τοὺς σκύμνους τῇ
 ὑαίνῃ ἀπέδωκεν. Ἡ δέ, ὡσπερ δῶρον εὐχαριστήριον φέρουσα
 τῷ ἀνδρὶ, δέρμα μέγιστον κριοῦ μεγάλου τοῖς ποσὶν αὐτοῦ παρ-
 ἔθηκεν. Ὁ δὲ ἐπιγελάσας αὐτῇ, ὡς εὐγνώμων καὶ αἰσθησῶν

ἐχούσῃ, λαβὼν ἐαυτῷ ὑπεστρώσατο· ἔπερ δέρμα μέχρι νῦν πά-
ρά τινι διασέσωσται⁽¹⁾.

Φασὶ δὲ αὐτὸν ποτε κακούργου τινὸς παρθινεύουσαν κό-
ρην μαγείαις τισὶν εἰς φοράδα μεταβαλόντος, καὶ τῶν γονέων
αὐτῆς ταύτην αὐτῷ προσαγαγόντων, καὶ δεηθέντων αὐτῶν αὐ-
τοῦ, εἰ βουληθεῖη ταύτην εὐξάμενος μεταβαλεῖν εἰς γυναῖκα,
ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἐγκλείσας αὐτήν, κατὰ μόνας τῶν γονέων αὐ-
τῆ παραμένοντων, αὐτὸν δὲ εἰς ἕτερον κελλίον τῆ δεήσει· σχο-
λάζειν, τῆ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ εἰσελθόντα μετὰ τῶν γονέων, ἀλείψας
αὐτήν ὄλην ἐλαίῳ, καὶ κλίνας τὰ γόνατα ἠϋξάτο σὺν αὐτοῖς,
καὶ ἀναστάντες εὗρον αὐτήν εἰς κόρην μεταβληθεῖσαν⁽²⁾.

ΚΘ'.

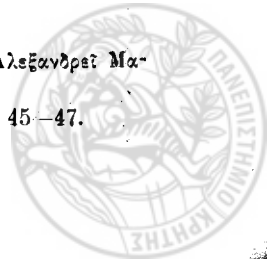
Περὶ ἐτέρου Ἀββᾶ Ἀμοῦν τοῦ Νιτριώτου.

Ἦν δὲ τις πρὸ τούτου ἐν τῇ Νιτρίᾳ Ἀμοῦν⁽³⁾ ὄνοματι,
οὗ τὴν ψυχὴν ἀναλαμβανομένην ὁ Ἀντώνιος εἶδεν. Οὗτος πρῶ-
τος τῶν μοναχῶν τὴν Νιτρίαν κατελιφεν, εὐγενῆς μὲν ὑπάρ-
χων καὶ πλουσίους ἔχων γεννήτορας, οἳ καὶ ἠνάγκαζον αὐτὸν
γῆμαι μὴ βουλόμενον· ὡς δὲ αὐτῷ τὴν ἀνάγκην ἐπέθηκαν,
πειθεὶ τὴν κόρην ἐν τῷ θαλάμῳ συμπαρθενεῦειν αὐτῷ ἐν τῷ κρυ-
πτῷ. Μετ' οὗ πολλὰς δὲ ἡμέρας ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὴν Νιτρίαν
ἐξῆγει, ἐκεῖνη δὲ τὴν οἰκετίαν πᾶσαν πρὸς παρθινίαν προσεκα-
λεῖτο· καὶ δὴ τὸν οἶκον αὐτῆς μοναστήριον κατεσκεύασε.

1) Τὸ περὶ δαίνης διήγημα ἀποδίδει ὁ Παλλάδιος ἐπίσης τῷ Ἀλεξανδρῷ Μα-
καρίῳ καὶ ἔρ. τοῦτο ἐν σελ. 61—62.

2) Καὶ τὸ διήγημα τοῦτο μετὰ τινων παραλλαγῶν ἔρ. ἐν σ. 45—47.

3) Περὶ Ἀββᾶ Ἀμοῦν τοῦ Νιτριώτου ἔρ. σ. 26—28.

Μόνου σὺν αὐτοῦ ἐν τῇ Νιτρίᾳ διάγοντος, φέρουσι παῖδα λυσσῶντα πρὸς αὐτὸν ἀλύσει δεδεμένον· λυσομανῆς γὰρ αὐτὸν δήξας κύων, ἐκείνῳ τὴν λύσσαν μετέδωκεν. Ἐσπάραιτεν οὖν ἑαυτὸν ὄλον, ἀφόρητον ἔχων τὸ πάθος. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτοῦ τοὺς γονεῖς πρὸς τὴν ἰκεσίαν χωροῦντας, τί μοι, φησί, κόπους πρέχετε, ὦ ἄνθρωποι, τὰ ὑπὲρ τὴν ἐμὴν ἀξίαν ζητοῦντες, ἔχοντες ἐν χερσὶ τὸ βοήθημα; ἀπέδοτε γὰρ τῇ χήρᾳ τὸν βούν, ἐν λαθραίῳ αὐτῆς ἀπεκτείνασθε, καὶ ὑγιῆς ὑμῖν ὁ παῖς ἀποδοθήσεται. Οἱ δὲ ἠλέγχθησαν καὶ δὴ χαίροντες ἐποίουν τὰ προσταχθέντα, οἱ παῖς ἐβόυε, εὐξαμένου αὐτοῦ, ἁγίασεν.

Ἄλλοτε δὲ παρήσαν τινες πρὸς αὐτὸν ἐπισκέψεως ἕνεκα, πρὸς οὓς δοκιμάζων τὴν γνώμην· αὐτῶν ὁ ἀνὴρ, εἶπε· Πίθον ἕνα κομίσασθε, ἵνα ἔχω ὕψω ἱκανὸν πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐρχομένων. Ἐπαγγειλαμένων δὲ αὐτῶν ἐνεγκεῖν, μεταμεληθεῖς ὁ ἕτερος παραγενόμενος εἰς τὴν κώμην λέγει τῷ ἐτέρῳ· Οὐκ ἀποκτενώ μου τὴν κάμηλον, οὐδὲ ἐπιτίθημι, φησί, τὸν πίθον αὐτῇ, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ ἄλλος τὰς οικείας ὑποζεύξας ὄνους, πολλῶν καμάτων τὸν πίθον ἀπήνεγκε. Προλαβὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἀμοῦν εἶπε· Τί ὅτι ἡ κάμηλος τοῦ ἐταίρου σου τέθνηκεν, ἕως σὺ παραγένοντας ἐνταῦθα; ὁ δὲ ἐπιστρέψας εὗρεν αὐτὴν ὑπὸ λύκων ἐσπαραγμένην.

Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα θαυμάσια ὁ ἀνὴρ διεπράξατο. Ἦλθον δὲ ποτε ἀδελφοὶ τινες πρὸς αὐτὸν, παρὰ Ἀντωνίου ἀποσταλέντες καὶ φωνοῦντες αὐτόν· ἦν γὰρ ἐν τῇ ἐσωτέρᾳ ἐρήμῳ ὁ Ἀντώνιος. Ὡς δὲ ἀπήεσαν πρὸς αὐτὸν, διώρυξ τις τοῦ Νείλου εὗρηται μέση· οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἐξαίφνης εἶδον αὐτὸν μετατεθέντα ἐν τῷ πέραν, αὐτοὶ κολύμβῳ διαπεράσαντες. Ἐπεὶ δὲ πρὸς Ἀντώνιον παρεγένοντο, πρῶτος ὁ Ἀντώνιος εἶπε πρὸς αὐτόν· Τοῦ Θεοῦ μοι περὶ σοῦ πολλὰ ἀποκαλύψαντος καὶ τὴν μετάθεσίν σου δηλώσαντος, ἀναγκαῖόν σε πρὸς ἑμαυτὸν μετεκαλεσάμην, ἵνα ἀλλήλων ἀπολαύσαντες ὑπὲρ ἀλλήλων πρεσβεύσωμεν. Τάξας δὲ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ κεχωρισμένῳ μακρὰν, μὴ ἀναχωρεῖν ἐκείθεν ἄχρι τῆς μεταθέσεως προετρέφατο. Τελειωθέντος δὲ

κατὰ μόνας, εἶδεν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὁ Ἀντώνιος ἀναλαμβάνο-
μένην ὑπὸ ἀγγέλων εἰς τὸν οὐρανόν⁽¹⁾. [Στάσις].

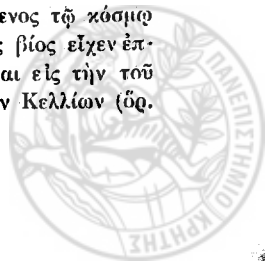
Λ΄.

Περὶ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Σκητιώτου καὶ πολιτικοῦ.

Ἄλλον δὲ φασὶ Μακάριον γεγενῆσθαι, ὃς εἰς τὴν Σκήτιν
πρῶτος μοναστήριον ἐπηξεν⁽²⁾. ἔστι δὲ καὶ ὁ τόπος ἔρημος, νυ-
χθήμερον τῆς Νιτρίας ἀπέχων τῷ διαστήματι ἐπὶ τὴν ἔρημον,
καὶ κίνδυνος μέγας ἐστὶ τοῖς ἀπιούσιν· ἂν γὰρ μικρὸν σφαλῆ
τις, πλάζεται κατὰ τὴν ἔρημον κινδυνεύων. Εἰσὶ δὲ ἐκεῖ πάν-
τες τέλειοι ἄνδρες· οὐδεὶς γὰρ ἀτελής ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ δύ-
νεται παραμῆναι, ἀγρίου ὄντος καὶ ἀπαραμυθῆτου πάντων τῶν
ἐπιτηδείων. Ὁ οὖν προρρηθεὶς οὗτος ἀνὴρ Μακάριος, πολιτικὸς
ὑπάρχων, συνήφθη ποτὲ τῷ μεγάλῳ Μακαρίῳ, καὶ ὡς ἔμελλον
διαπορθμεύειν τὸν Νεῖλον, συνέβη εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς πορθμεῖον
μέγιστον, ἐν ᾧ τριβοῦνοι δύο τινὲς μετὰ πολλοῦ κόμπου εἰσε-
ληλύθασιν, ραῖδιον ἔχοντες ἔσω ὀλόχαλκον, καὶ χρυσοχαλίους
ἵππους καὶ δορυφόρους τινὰς στρατιώτας καὶ κλοισφόρους παι-
δας καὶ χρυσοζώνους τινὰς. Ὡς οὖν εἶδον τοὺς μοναχοὺς εἰ
τριβοῦνοι, ῥάκη παλαιὰ ἐνδεδυμένους καὶ καθημένους εἰς τὴν

1) Τὸ διήγημα τοῦτο ὅλως διάφορον ἀπαντῶμενον παρὰ τῷ Παλλαδίῳ,
βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐν σελ. 28.

2) Πρῶτος οἰκιστὴς τῆς Σκήτεως ἀναφέρεται Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος πε-
ρὶ τὸ 330. Μακάριος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ καὶ πολιτικὸς, ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ
μετὰ τὸ 310, δὲν δύναται νὰ λογισθῆ τοιοῦτος, διότι ὁ μοναχικὸς βίος εἶχεν ἐπ-
εκαθῆ ἤδη ἐν τῇ Σκήτει· ἄλλως τε ἡ πληροφορία αὕτη ἀντίκειται εἰς τὴν τοῦ
Παλλαδίου, ὅστις καλεῖ αὐτὸν πρᾶσβύτερον τοῦ διαμερίσματος τῶν Κελλίων (ὄρ.
σ. 49).

γωνίαν, ἐμακάριζον αὐτῶν τὴν εὐτέλειαν. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν τριβούνων ἔφη πρὸς αὐτούς· μακάριοι ἐστὲ ὑμεῖς οἱ τῷ κόσμῳ ἐμπαιξαντες. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Μακάριος ὁ πολιτικός, εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἡμεῖς μὲν τῷ κόσμῳ ἐνεπαίξαμεν, ὑμῖν δὲ ὁ κόσμος ἐμπαιζέει. Γίνωσκε δὲ ὅτι οὐχ ἑκόν, ἀλλ' ἐκ προφητείας τοῦτο εἵρηκας, ἀμφοτέροι γὰρ Μακάριοι καλούμεθα. Ὁ δὲ κατανογείς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπαλθὼν οἴκαδε ἀπεδύσατο τὰ ἱμάτια καὶ μονάζειν ἤρξατο, ποιήσας πολλὰς ἐλεημοσύνας.

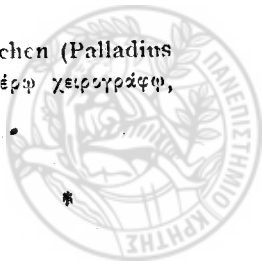
ΛΑ'.

Περὶ Παύλου τοῦ ἀπλοῦ⁽¹⁾.

Γέγονε δὲ τις Παῦλος⁽²⁾, μαθητὴς Αντωνίου, ὀνόματι, ἀπλοῦς λεγόμενος. Οὗτος τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἐπ' αὐτοφύρῳ καταλαβὼν μοιχευομένην, μηδενὶ μηδὲν εἰπὼν, ἐπὶ τὴν ἔρημον πρὸς Ἀντώνιον ὤρμησε, καὶ προσπεσὼν αὐτοῦ τοῖς γόνασι, παρεκάλει συνεῖναι αὐτῷ, σωθῆναι βουλόμενος. Ἐφη δὲ πρὸς αὐτόν ὁ Ἀντώνιος· Δύνη σωθῆναι, ἐὰν ἔχῃς ὑπακοήν, καὶ ὅπερ ἂν παρ' ἐμοῦ ἀκούσῃς τοῦτο ποιήσῃς. Ὁ δὲ Παῦλος ἀποκριθεὶς εἶπε· Πάντα ποιήσω ὅσα περ ἂν προστάξῃς. Δοκιμάζων δὲ αὐτοῦ τὴν γνώμην ὁ Ἀντώνιος, λέγει πρὸς αὐτόν· Στήθι καὶ πρόσευξαι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἕως οὗ εἰσελθὼν ἐξενέγκω σοι ἔργον, ὅπερ ἐργάσῃ, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ σπήλαιον, προσεῖχεν αὐτῷ διὰ θυρῆος, ἀκινήτου μένοντος ἐκ τοῦ τόπου ὄλην τὴν ἐβδομάδα ὑπὸ καύματος φρυγεμένου. Ἐξελθὼν δὲ μετὰ τὴν ἐβδο-

1) Τὸ διγίγμα τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐκδόσεως· E. Preuschen (Palladius und Rufinus Giessen 1897), ὡς μὴ εὑρισκόμενον ἐν τῇ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ, οὐδὲ ἐν ἑτέρῳ τῆς Ἱεροσολυμητικῆς βιβλιοθήκης.

2) Περὶ Παύλου τοῦ ἀπλοῦ ἔρ. σελ. 76—81.

μάδα, εἶπε πρὸς αὐτόν· Δεῦρο, μετάλαβε τῆς τροφῆς. Ὡς δὲ παρέθηκε τράπεζαν καὶ τὰ σιτία· κάθησον, φησὶ καὶ μὴ φάγῃς ἕως ἑσπέρας, ἀλλὰ πρόσεχε μόνον τοῖς ἐδωδίμοις. Ἐσπέρας δὲ γενομένης καὶ τοῦ Παύλου μὴ βεβρωκότος, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος· Αναστὰς εὐξαι καὶ κάθευδε. Ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν τράπεζαν, ἐποίησεν οὕτως. Μεσαζούσης δὲ τῆς νυκτός, ἐγείρας αὐτὸν εἰς προσευχὴν, ἄχρις ἐνάτης ὥρας ἡμερινῆς παρέτεινε τὰς εὐχάς. Παραθείς δὲ πάλιν τράπεζαν, ἐκέλευσεν αὐτὸν μεταλαβεῖν ὡς δὲ μόνον τρίτον τὸν ἄρτον τῷ στόματι προσενήνοχεν, ἀναστῆναι προστάξας αὐτῷ καὶ ὕδατος μὴ ἄπτεσθαι, ἔπεμπεν εἰς τὴν ἔρημον περιάγειν, λέγων αὐτῷ· μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἦκε ἐνταῦθα. Τοῦτου δὲ γενομένου, καὶ ἀδελφῶν τινων πρὸς αὐτὸν ἐληλυθότων, προσεῖχεν ὁ Παῦλος τῷ Ἀντωνίῳ, τί κελεύει αὐτὸν ἐργάσασθαι. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος· σιωπῶν διακόνησον τοῖς ἀδελφοῖς καὶ μηδενὸς γεύσῃ, ἄχρις ἂν ἐδεύσωσιν. Ὡς δὲ λοιπὸν τρίτη ἑβδομάς ἐπληρώθη, μὴ βεβρωκότος τοῦ Παύλου, οἱ ἀδελφοὶ ἠρώτων αὐτόν, τίνας ἔνεκεν σιωπᾶς· τοῦ δὲ μὴ ἀποκρινομένου, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος· τί σιωπᾶς; ἐμίλησον τοῖς ἀδελφοῖς· ὁ δὲ ὠμίλησεν.

Ἄλλοτε δὲ στάμνου μέλιτος αὐτῷ ἐνεχθέντις, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος πρὸς αὐτόν· κλάσον τὸ ἀγγεῖον καὶ ἐκχυθῆτω τὸ μέλι· ἐποίησε δὲ οὕτω. Καὶ λέγει αὐτῷ· σύναξον πάλιν τὸ μέλι μυακίῳ ἄνωθεν, ἵνα μὴ ρυπαρίαν τινὰ συνεισενέγκῃς. Καὶ πάλιν ἀντλεῖν ὕδωρ προσέταξε πᾶσαν ἡμέραν. Καὶ διδάξας αὐτὸν σπυρίδας πλέκειν, μεθ' ἡμέρας τινὰς κελεύει· πάσας αὐτῶν ἀναλύειν τὰς σπυρίδας. Καὶ παραλύσας αὐτοῦ τὸ ἱμάτιον ἐκέλευσε ράπτειν καὶ πάλιν παρέλυσεν καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἔρραπτεν. Καὶ τοσαύτην ὁ ἀνὴρ ἐκτίσατο ὑπακοήν, ὥστε καὶ χάριν αὐτῷ δεδῶσθαι θεόθεν τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων ἐλασίαν· οὗς γὰρ οὐκ ἠδύνατο ὁ μακάριος Ἀντώνιος ἐκβαλεῖν δαίμονας, τούτους πρὸς Παῦλον ἀπέστειλλε καὶ αὐθωρὸν ἐξεβάλλοντο⁽¹⁾. [Στάσις]

1) Ὁ ἴδιος γὰρ οὐδαμοῦ, λέγει· Ἰωάννης δὲ τῆς Κλίμακος περὶ τοῦ ἐπιτ. ἁπλ. ἁ Παύλου, τοσαύτων ἀποκοπήν ἐν ὀλίγῳ οἰδὲ οἰδεῖν, οὐδὲ ἤκουσεν, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται πώποτε· (λόγ. καθ. ιγ.)

ΛΒ'.

Περὶ ἀββᾶ Πιᾶμμωνος τοῦ πρεσβυτέρου.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη ἔρημος ἐν Αἰγύπτῳ παράλιος μὲν οὐσα, ἀλλὰ χαλεπωτάτη, ἐν ἣ πολλοὶ καὶ μεγάλοι ἀναχωρηταὶ κατεικοῦσι, πλησίον ὑπάρχουσα τῆς Διόλκου πόλεως.

Εἶδομεν δὲ ἐκεῖ πρεσβύτερον ἄνδρα, ἅγιον καὶ λίαν ταπεινόφρονα, καὶ ὀπτασίας συνεχῶς ὄρωντα, ὀνόματι Πιᾶμμωνα⁽¹⁾. Οὗτος προσφέρων ἀπαξ τῷ Θεῷ τὰς λατρείας, ὄρα ἄγγελον ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θουσιαστηρίου καὶ τοὺς προσερχομένους τῇ χάριτι ἀδελφοὺς σημειούμενον καὶ γράφοντα αὐτῶν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ. Μὴ παραγενομένων δέ τινων ἐν τῇ συνάξει, εἶδε τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀπαλειφόμενα, οἱ μετὰ δεκατρεῖς ἡμέρας ἐτελεύτησαν. Τοῦτον πολλάκις οἱ δαίμονες βασάνισαντες, ἀσθενεῖα περιέβαλον, ὥς μὴ δύνασθαι αὐτὸν στήναι πρὸς τῷ θουσιαστηρίῳ μήτε προσφέρειν ἄγγελος δὲ ἐλθὼν καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς χειρὸς, ἐνεδυνάμωσε παραχρῆμα καὶ ὑγιῆ τῷ θουσιαστηρίῳ παρέστησεν, οὗ τὰς βασάνους οἱ ἀδελφοὶ θεασάμενοι ἐξεπλάγησαν.

—ⲉⲓⲗⲓⲟⲩⲟⲩⲟⲩⲟⲩ—

ΛΓ'.

Περὶ ἐτέρου Ἀββᾶ Ἰωάννου.

Εἶδομεν δὲ καὶ ἄλλον πατέρα Ἰωάννην⁽²⁾ ὀνόματι ἐν Διόλκῳ, πατέρα μοναστηρίων, καὶ αὐτὸν πολλὴν χάριν ἔχοντα, τότε Ἀβραμαῖον σχῆμα καὶ τὸν πῶγονα τοῦ Ἀαρῶν, δυνάμεις τε καὶ ἰάσεις ἐπιτελέσαντα καὶ πολλοὺς παραλυτικούς καὶ ποδάλγους θεραπεύσαντα.

1) Περὶ Πιᾶμμωνος ὄρ. Σωζομέν. στί. 29 Νικηφόρ. Καλλιστ. κατ. 35.

2) Περὶ Ἰωάννου ὄρ. Σωζομέν. στί. 29, Νικηφόρ. Καλλιστ. κατ. 35.

ΛΔ.

[Ἐπίλογος]

Εἶδομεν δὲ καὶ ἄλλους πολλοὺς πατέρας καὶ μοναχοὺς κατὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον, πολλὰς δυνάμεις καὶ σημεῖα ἐπιτελοῦντας, ὧν διὰ τὸ πλῆθος οὐκ ἐμνημονεύσαμεν, ἀλλ' ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν διηγησάμεθα. Τί γὰρ ἂν τις εἴποι περὶ τῆς ἄνω Θηβαΐδος, τῆς κατὰ Συήνην, ἐν ἣ ἑθαυμασιώτεροι ἄνδρες τυγχάνουσι καὶ πλῆθος μοναχῶν ἄπειρον; ὧν οὐκ ἂν τις πιστεύσειεν τὰς πολιτείας ὑπὲρ ἀνθρωπίνην ζωὴν ὑπαρχούσας, οἱ καὶ νεκροὺς μέχρι σήμερον ἀνιστῶσι καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων ἐπιβαίνουσιν ὡσπερ ὁ Πέτρος, καὶ πᾶν ὅ,τι ὁ Σωτὴρ διὰ τῶν ἁγίων ἐπετέλεσε, ταῦτα καὶ νῦν δι' αὐτῶν ἐπιτελεῖ.

Ἄλλ' ἐπειδὴ κίνδυνος ἡμῖν μέγιστος ἦν, περαιτέρω τῆς Λυκῶ ἀνελθεῖν διὰ τὴν τῶν ληστῶν ἔφοδον, οὐκ ἐτολμήσαμεν τοὺς ἁγίους ἐκείνους ἰδεῖν. Οὐδὲ γὰρ τοὺς προρρηθέντας πατέρας ἀκινδύνως εἶδομεν ἢ ἀπόνως, οὐδὲ ἀμογητὶ τὰς ἱστορίας ταύτας ἐωράκαμεν· ἀλλὰ προπαθόντες καὶ μικροῦ [δεῖν] κινδυνεύσαντες, μόλις κατηξιώθημεν ταῦτα θεάσασθαι· ἔβδομον γὰρ θάνατον ὑπεμείναμεν, ἐν δὲ τῷ ὀγδέφ οὐχ ἤψατο ἡμῶν τὸ κακόν. Ἄπαξ μὲν γὰρ λιμῶ καὶ δίψῃ πέντε νυκτομέρους διὰ τῆς ἐρήμου περιπατήσαντες, μικροῦ δεῖν ἐλιποψυχήσαμεν, Ἄλλοτε δὲ ὀξέοις καὶ τραχέσιν ἐμπεσόντες, καὶ τοὺς πόδας ἑαυτῶν διατρήσαντες, ὡς ἀνυπόιστους γενέσθαι τὰς ἀλγυθόνας, μικροῦ δεῖν ἀπεψύξαμεν. Τρίτον δὲ βορβόροις ἐνεπάγημεν ἄχρι δ' ὀσφύος, καὶ οὐκ ἦν ὁ ρυόμενος καὶ τὰς τοῦ μακαρίου Δαβὶδ φωνὰς ἀνεβοῶμεν· «Σῶσόν με, Κύριε, ὅτι εἰσῆλθον ὑδάτα ἕως ψυχῆς μου· ἐνεπάγην εἰς ἰλὺν βυθοῦ καὶ οὐκ ἔστιν ὑπόστασις· καὶ, σῶσόν με ἀπὸ πηλοῦ, ἵνα μὴ ἐμπαγῶ» (Ψαλμ. ξη'. 2, 3, 15). Τέταρτον τοῦ τῶν ὑδάτων ἡμῖν πλήθους ἐπιρρυέντος ἐκ τῆς τοῦ Νεῖλου ἀξήσεως, καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας δι' ὑδάτων πορευομένοις καὶ ἐν τοῖς στομίοις μικροῦ δεῖν κατακλυθῆσιν, ὅτε καὶ ἐβοῶμεν λέ-

γοντες. «Μή με καταποντισάτω καταιγίς ὕδατος μηδὲ καταπιέτω με βυθός, μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ» (Ψαλμ. ξγ'. 16). Πέμπτον δὲ λησταίς περιεπέσαμεν κατὰ τὴν Θαλασσίαν ὄχθην ἐπὶ τὴν Δίοικον ἀφικόμενοι, οἳ ἄχρι τούτου ἡμᾶς κατεδίωξαν καταλαβεῖν θουλόμην, ἄχρις οὗ τὴν πνοὴν ἡμῶν ἐν ταῖς ρισὶ μικρὰν ὑπολειφθῆναι, ὡς ἐπὶ δέκα μίλια ἡμῶν διωχθέντων. Ἐκτον δὲ τὸν Νεῖλον πλέοντες, μικροῦ καταποντισοθῆμεν [καταστραφέντες]. Ἐβδομον ἦν, ὅτε κατὰ τὴν Μαρεώτιδα λίμνην, ἐν ἧ ὁ χάρτης γίνεται, εἰς νησὸν τινα μικρὰν ἀπερρίφημεν ἔρημον, καὶ τρία νυχθήμερα ὑπαίθριοι ἐμείναμεν, κρύους μεγάλου καὶ ἔμβρου ἡμῖν ἐπικαιμένων ἦν γὰρ ὁ καιρὸς τῶν Θεοφανείων. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ περισσόν ἐστὶ τὸ διήγημα, ὅμως ὠφέλιμον. Παριόντων γὰρ ἡμῶν διὰ τινος τόπου εἰς τὴν Νιτρίαν, κοιλὰς τις ἦν κατὰ τὴν χώραν μεγάλη ὕδατος γέμουσα, ἐν ἧ ἐναπομείναντες κροκοδείλοι πολλοὶ ἦσαν, τοῦ ὕδατος ἐκ τῶν χωρῶν ὑποχωρήσαντος. Τριῶν οὖν μεγάλων κροκοδείλων ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ βόθρου ἐκτεταμένων πρόκειμεν ἡμεῖς ὀφόμενοι, τὰ θηρία νομιζόντες αὐτὰ τεθνηκέναι· τὰ δὲ εὐθὺς ἐφ' ἡμᾶς ὤρμησαν. Ἡμεῖς δὲ μεγάλη φωνὴν τὸν Χριστὸν ὠνομάσαμεν ἐκβιήσαντες· Χριστὲ βοήθει ἡμῖν. Οἱ δὲ θῆρες, ὡσπερ ὑπὸ τινος ἀγγέλου ἀποστραφέντες, ἑαυτοὺς εἰς τὸ ὕδωρ ἠκόντισαν. Ἡμεῖς δὲ δρόμῳ συχνοῦ ἐπὶ τὴν Νιτρίαν ἀπεληλύθαμεν, τὴν τοῦ Ἰώβ φωνὴν μελετώντες, ἔνθα φησὶν· «Ἐπτάκις ἐξ ἀναγκῶν ἐξελεῖται σε, ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ οὐ μὴ ἄψηται σου κακὸν» (Ἰώβ. ε'. 19).
 Εὐχαριστοῦμεν οὖν τῷ Κυρίῳ, τῷ ἐκ τούτων κινδύνων ἡμᾶς ρυσαμένῳ καὶ μεγάλας Θεωρίας ἡμῖν ἐπιδείξαντι, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

“Εως ὧδε ἡ κατ’ Αἴγυπτον τῶν μοναχῶν ἱστορία.

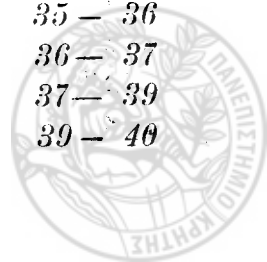
ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ Τῷ ΘΕῶ ΛΟΞΑ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἡ πρὸς Λαῦσον ἱστορία.

	σελ.
Πρόλογος	ε.— κδ'.
Προοίμιον τοῦ βίου τῶν ἁγίων Πατέρων	1— 3
Παλλαδίου ἐπιστολὴ πρὸς Λαῦσον	4— 5
Βίος τῶν ἁγίων Πατέρων	7— 13
A'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου	13— 15
B'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου	15— 17
Γ'. Περὶ Ποταμιαίνης	17— 18
Δ'. Περὶ Διδύμου τοῦ συγγραφέως	17— 20
Ε'. Περὶ Ἀλεξάνδρας	20— 21
ΣΤ'. Περὶ τῆς φιλοπλούτου παρθένου	21— 24
Z'. Περὶ τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας καὶ περὶ τῶν ἐν Νιτρίᾳ μοναχῶν	24— 25
H'. Περὶ Ἀρσισίου	25— 26
Θ'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἀμοῦν τοῦ Νιτριώτου	26— 29
Γ'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ὠρ τοῦ πατρὸς ἡμῶν	29
ΙΑ'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ	29— 32
ΙΒ'. Περὶ τοῦ Ἀμμωνίου μαθητοῦ τοῦ Ἀββᾶ Παμβῶ	32— 35
ΙΓ'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Βενιαμίν	35— 36
ΙΔ'. Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ ἀπὸ πραγματευτῶν	36— 37
ΙΕ'. Περὶ Παΐσιου καὶ Ἡσαίου τῶν ἀδελφῶν	37— 39
ΙΣΤ'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ νεωτέρου	39— 40

	σελ.
IZ'. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ναθαναὴλ	40 — 43
IΗ. » τῶν ἁγίων Μακαρίων	43— 49
ΙΘ'. » τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Ἀλεξανδρέως	49— 60
Κ'. » τοῦ Ἀββᾶ Μάρκου	60— 63
ΚΑ'. » τοῦ Ἀββᾶ Μωϋσῆ τοῦ Αἰθίοπος	63 — 68
ΚΒ'. » τοῦ Ἀββᾶ Παύλου εἰς Φέρμην	68— 69
ΚΓ. » Εὐλογίου τοῦ σχολαστικοῦ καὶ τοῦ λε- λωβημένου τὸ σῶμα	69 — 75
ΚΔ'. » Παύλου τοῦ ἀπλοῦ	76— 81
ΚΕ'. « τοῦ Ἀββᾶ Παχῶν	82 — 84
ΚΣΤ'. » Στεφάνου τοῦ Λίβνος	84— 85
ΚΖ'. » Οὐάλεντος τοῦ φυσιωθέντος	85— 87
ΚΗ'. » Ἡρωνος	88 — 89
ΚΘ'. » Πτολεμαίου	89— 91
Λ'. » παρθένου σακκοφορούσης	91— 92
ΛΑ'. » Ἡλιὸν τοῦ φιλοπαρθένου	92— 94
ΛΒ'. » Δωροθέου τοῦ διαδόχου Ἡλιὸν	94
ΛΓ'. » Πιαμοῦν τῆς παρθένου	94— 96
ΛΔ'. » τοῦ Ἀββᾶ Παχωμίου	96— 102
ΛΕ'. » τῆς Ἀμμᾶς Ἰσιδώρας	102— 105
ΛΣΤ'. » Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ προφήτου	105— 110
ΛΖ'. » Ποσειδονίου τοῦ Θηβαίου	110— 112
ΛΗ'. » Σεραπίωνος τοῦ ἐπίκλην σινδοτίου	112 — 119
ΛΘ'. » Εὐδαργίου τοῦ διακόνου	119— 125
Μ'. » τοῦ Ἀββᾶ Πίωρ	125— 126
ΜΑ'. » Μωϋσέως τοῦ Λίβνος	126 — 127
ΜΒ'. » Ἐφραίμ	127— 129
ΜΓ'. » Παύλης καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς	129— 130
ΜΔ'. » Βενερίας	130
ΜΕ'. » Θεοδώρας	»
ΜΣΤ'. » Οὐσίας καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς	131
ΜΖ'. » Βασιανίλλης καὶ Φωτεινῆς	»

σελ.

ΜΗ΄.	Περὶ Σαβιανῆς τῆς θείας τοῦ μακαρίου Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως	131—132
ΜΘ΄.	» Ἀσέλλης τῆς παρθένου	132
Ν.	» Ἀβίττας	»
ΝΑ΄.	» Ἰουλιανοῦ	133
ΝΒ΄.	» Ἀδολίου	133—134
ΝΓ΄.	» Ἰννοκεντίου	134—136
ΝΔ΄.	» Φιλορόμου	136—138
ΝΕ΄.	» Λεοντίου	138—139
ΝΣΤ΄.	» Μελανιῆς τῆς Ρωμαίας	139—141
ΝΖ΄.	» Ρουφίνου	141—142
ΝΗ΄.	» Χρονίου	142
ΝΘ΄.	» Ἰακώβ καὶ Παφνουτίου	143—148
Ξ.	» Ἐλπιδίου Καππαδόκου	148—149
ΞΑ΄.	» Σισινίου	150
ΞΒ΄.	» Γαδδανᾶ	150—151
ΞΓ΄.	» Ἥλια	151—152
ΞΔ΄.	» Σαββατίου	»
ΞΕ΄.	» Ἀβραμίου τοῦ Αἰγυπτίου	152—153
ΞΣΤ΄.	» Μελάνης	153—156
ΞΖ΄.	» Σαλβίας καὶ Ἰουβίνου	156—157
ΞΗ΄.	» Ὀλυμπιάδος	157—160
ΞΘ΄.	» Κανθίδας	160—161
Ο.	» Γελασίας	161
ΟΑ.	» τῶν ἐπ' Ἀντινόου μοναζόντων	161—162
ΟΒ΄.	» Σολομώντος	»
ΟΓ΄.	» Δωροθέου	162—163
ΟΔ΄.	» Διοκλῆ	»
ΟΕ΄.	» Καπίτωνος	»
ΟΣΤ΄.	» ἀναχωρητοῦ οἰστρω κενοδοξίας ἐμπαιχθέντος	164
ΟΖ΄.	» Ἀματαλίδος	164—165
ΟΗ΄.	» Ταῶρ παρθένου	»
ΟΘ.	» παρθένου μὴ προερχομένης	165—166

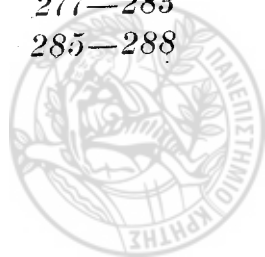
σελ.

Π'.	Περὶ Μελιανῆς τῆς μικρᾶς καὶ Ἀλβίνης τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ Πιριανοῦ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς	166—169
ΠΑ'.	» Παμμαχίου	170
ΠΒ'.	» Μακαρίου καὶ Κωνσταντίου	»
ΠΓ'.	» τῆς παρθένου τῆς ὑποδεξαμένης τὸν μακάριον Ἀθανάσιον	170—172
ΠΔ'.	» Ἰουλιανῆς παρθένου	172—173
ΠΕ'.	» τῆς παρθένου τῆς ἐν Κορίνθῳ καὶ τοῦ Μαγιστριανοῦ	173—175
ΠΣΤ'.	» Σενήρου τοῦ ἀπὸ κομήτων	175—176
ΠΖ'.	» Μάγνας	176—177
ΠΗ'.	» μονάζοντος ἐλεήμονος	177—179
ΠΘ'.	» Ὀλυμπίου	»
90.	» παρθένου ἀπατηθείσης	179—180
91.	» παρθένου συκοφαντησάσης τὸν ἀναγνώστην	181—184
92.	» τοῦ βίου ἑαυτοῦ διηγεῖται ὁ συγγραφεὺς	185—187

Ἡ κατ' Αἴγυπτον τῶν μοναχῶν ἱστορία.

	Προοίμιον	189—191
Α'.	Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ προφήτου	191—204
Β'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ὡρο	205—207
Γ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Βῆ	207—208
Δ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Θεώρος	208—209
Ε'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἀπολλῶ	209—222
ΣΤ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμωνος	223
Ζ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἀμοῦν	224—226
Η'.	» τοῦ Ἀββᾶ Κόπρη τοῦ πρεσβυτέρου	226—227
Θ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Πατερμουθίου	227—233

Γ'.	Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Σούρου καὶ Ἀββᾶ Ἡσαίου καὶ Ἀββᾶ Παύλου	234 - 235
ΙΑ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἑλλη	235 - 238
ΙΒ'.	» Ἀπελλῆ τοῦ πρεσβυτέρου	239
ΙΓ'.	» ἐτέρου Ἀββᾶ Ἰωάννου	239 - 241
ΙΔ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Παφνουτίου	241 - 245
ΙΕ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Πιτυρίωνος	245 - 246
ΙΣΤ'.	» Ἀββᾶ Εὐλόγιου τοῦ πρεσβυτέρου	246 - 247
ΙΖ'.	» τῶν ἐν τῇ Νιτρία μοναχῶν	247 - 248
ΙΗ'.	» Ἀββᾶ Ἀπολλωνίου μάρτυρος καὶ διακόνου	248 - 251
ΙΘ'.	» Ἀββᾶ Διοσκόρου τοῦ πρεσβυτέρου	251 - 252
Κ'.	» τῆς Ὄξυρυγγου πόλεως	252 - 253
ΚΑ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἡλίας	254
ΚΒ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἰσιδώρου	255
ΚΓ'.	» Ἀββᾶ Σεραπίωνος τοῦ πρεσβυτέρου	255 - 256
ΚΔ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Ἀμμωνίου	256 - 257
ΚΕ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Διδύμου	257
ΚΣΤ'.	» Κορνηλίου	258
ΚΖ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Εὐαγρίου	»
ΚΗ'.	» τοῦ Ἀββᾶ Μακαρίου μαθητοῦ τοῦ Ἀββᾶ Αντωνίου	259 - 262
ΚΘ'.	» ἐτέρου Ἀββᾶ Αἰμοῦν τοῦ Νιτριώτου	262 - 264
Λ'.	» Ἀββᾶ Μακαρίου τοῦ Σκητιώτου καὶ πολιτικοῦ	264 - 265
ΛΑ'.	» Παύλου τοῦ ἀπλοῦ	265 - 266
ΛΒ'.	» Ἀββᾶ Πιάμμωνος τοῦ πρεσβυτέρου	267
ΛΓ'.	» ἐτέρου Ἀββᾶ Ἰωάννου	»
ΛΔ'.	» Εἰλόγος	268 - 269
Πίναξ τῶν περιεχομένων		271 - 275
Πίναξ τῶν ὀνομάτων		277 - 283
Κατάλογος συνδρομητῶν		285 - 288

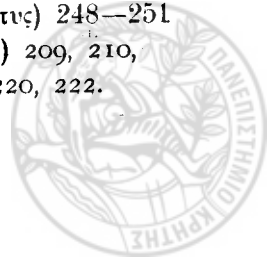

ΠΙΝΑΞ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α.

- Αβίττα 132, 154
Αβλάβιος (ἔπαρχος) 158.
Αβράμιος (μοναχ. Αἰγύπτιος) 152.
Αγγίων (μοναχ. Νιτρίας) 25
Ἄγκυρα (Γαλατίας) 175, 176
Αδελφίος (μοναχός) 140
Αδολία 131
Αδόλιος Ταρσεὺς 133, 134
Αθανάσιος Ἀλεξανδρείας 14, 20,
28, 170, 171, 172
Αθῆναι 114
Αθροίβις (πόλις) 92
Αἴγυπτος 8, 40, 51, 68, 189,
190, 194, 210, 214, 232.
Αἰγύπτιοι 73.
Αἴλια (Ἱερουσαλήμ) 156
Αἰνέσιος (μοναχός) 149
Ακκλησία 141
Ακυτανία 169
Αλάριχος 155, 168
Αλβίνα (μήτηρ Μελάνης) 155,
166, 169
Αλβίνιος (μοναχός) 88, 124, 143
Αλεξάνδρα (μάρτυς) 20
Αλεξάνδρεια 13, 17, 21, 24, κ. ἑ.
Αλύπιος (ἡγεμὼν) 107
Λιταλις (μοναχή) 164
Λμάτας (μαθητ. Ἀντωνίου) 70
Λμοῦν Νιτριώτης 26—28, 263
Λμοῦν (Αββᾶς) 224, 225.
Λμμων (Πιγούμ. Ταβερνησιωτῶν)
223.
Λμμωνᾶς (μαθητ. Αντωνίου) 246
Λμμώνιος (παρότης) 29, 30, 31,
32, 33, 34, 35, 84, 140
Λμμώνιος (Αββᾶς Νιτρίας) 256
Αναλήψεως βουνός 133
Ανουφ (Αββᾶς) 234
Αντιόη 161, 163, 164
Αντιόχεια 131, 168
Αντώνιος ὁ μέγας 17, 19, 26,
28, 32, 70—80 (πολλῆκις)
82, 84, 103
Απολλώνιος (μοναχ. Νιτρία) 36
Απολλώνιος (μάρτυς) 248—251
Απολλῶς (Αββᾶς) 209, 210,
215 — 218, 220, 222.
Αραβία 138

Αρσινοΐτης 255	Αφρόνιος (φίλος Παλλαδίου) 98
Αρσίσιος (μοναχ. Νιτρίας) 25, 26, 140.	Αφρική 169
Ασέλλα (παρθένος) 132	Αχαΐα 145
	*Αχωρις 239

Β.

Βαβυλῶν 210.—ἡ ἐν Αἰγύπτῳ 70	Βηθλεὲμ 110, 111, 130
Βασιανίλλα 131	Βιθυνία 109
Βασίλειος ὁ μέγας 120, 127, 137, 157.	Βῆς (Αββᾶς) 207
Βενερία 130	Βλέμμιες (ληστρική φυλή) 99
Βενιαμίν (μοναχ. Νιτρίας) 35, 36.	Βοσπορία 175
	Βρεττανία 153

Γ.

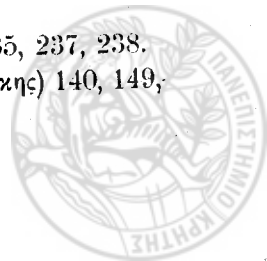
Γαδδανᾶς (μοναχ. Ἰορδάνου) 150, 151	Γελασία 161.
Γαλατία 107, 136, 175.	Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς 120, 157.
	Γρηγόριος Νύσσης 120, 127

Δ.

Δαλματία 130	Διόσκορος (ἐπισκ. Ἐρμουπόλεως) 29, 32, 35, 140.
Δημήτριος ἐπίσκοπος 14, 15.	Διόσκορος (πρεσβύτερος) 251
Δίδυμος τυφλὸς 18, 19, 20, 34.	Δομνῖνος (μοναχὸς) 117
Δίδυμος (μοναχ. Νιτρίας) 257	Δούκα (ὄρος) 148
Διογένης (φιλόσοφος) 10	Δρακόντιος 30
Διοκαισάρεια 140	Δρῦς 35
Διοκλῆς (ἀναχωρητῆς) 162, 163.	Δωρόθεος (Θηβαῖος) 15, 16
Δίοκλος 267.	Δωρόθεος (μοναχ. Αθρίβεως) 94
Διονύσιος (ἐπίσκοπος) 110	Δωρόθεος (πρεσβύτερος) 162

Ε.

Ελαιῶν (ὄρος) 133, 134, 135, 158	*Ἑλλην (Αββᾶς) 235, 237, 238.
*Ἐλενούπολις 109	Ἐλπίδιος (Καππαδόκης) 140, 149, 150

Ερημικά (τοποθεσία) 14.
 Ερμούπολις μικρά 13, 140.
 — μεγάλη 209,
 Ερυθρά θάλασσα 70, 80
 Εὐάγριος (διάκονος) 33, 34, 35,
 82, 84, 88, 106, 107, 109
 121, 122, 124, 125, 143, 258.
 Εὐγένιος (τύραννος) 106, 204
 Εὐθύμιος (μακρὺς) 29, 32.
 Εὐκάρπιος (μοναχ. ἐκπεσῶν) 143

Εὐλόγιος σχολαστικός 70, 71, 72,
 73, 74, 75.
 Εὐλόγιος (πρεσβύτερος) 246
 Εὐνομία 132
 Εὐσέβιος (μακρὺς) 29, 32
 Εὐσέβιος (πραιπόσιτος) 171
 Εὐστάθιος (ἀναγνώστης) 183
 Εὐστόχιον (θυγάτηρ Παύλας)
 130
 Εφραίμ Σύρος 127, 128, 129, 133

Η.

Ηλίας (φιλοπάρθενος) 92, 94
 Ηλίας (μοναχ. Ιορδάνου) 151,
 152
 Ηλίας (πρεσβύτερος) 254
 Ηράκλειος, Ηρακλεούπολις 241

Ἡρων (μοναχ. ἐκπεσῶν) 88, 93,
 143
 Ησαΐας (μοναχ. Νιτρίαις) 37
 Ησαΐας (Αββᾶς) 234

Θ.

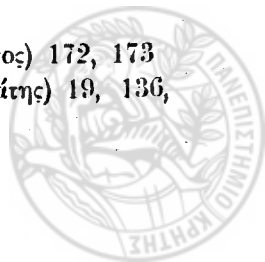
Θεοδόσιος (βασιλεὺς) 105, 191,
 204
 Θεοδώρα 130
 Θεόδωρος (μαθητ. Αμοῦν) 28,
 29
 Θεόδωρος (ἐρμηνεὺς) 107

Θεοσέβιος (Ἀντιοχεὺς) 59
 Θεσσαλονίκη 55
 Θεωνᾶς (Αββᾶς) 208
 Θηβαῖς 8, 55, 106, 110, 190,
 191, 205, 209, 210, 218, 223,
 241 245, 248, 251.

Ι.

Ιακώβ (γλωδός) 142, 143, 144,
 Ιαννῆς Ιαμβρῆς (μάγοι) 51
 Ιβρα (πόλις) 120
 Ιέραξ (μοναχός) 76
 Ιερικὼ 27, 148, 179
 Ιερουσαλήμ 22, 28, 91, 122,
 133, 135, 141, 155, 205, 219
 Ιερὸννμος (πρεσβύτερος) 111,
 112, 130

Ιννακέντιος (πρεσβύτερος Ελαιῶ-
 νος) 134, 135
 Ιορδάνης 151 152
 Ιουβίνος (ἐπίσκοπος Ασκάλωνος)
 156
 Ιουδαία 27
 Ιουλιανή (παρθένη) 172, 173
 Ιουλιανός (παραβάτης) 19, 136,
 211, 212.

- Ιουλιανὸς (ἕξ Εδέσσης) 133
 Ἰππόλυτος (γνώριμος Ἀποστόλων)
     173
 Ἰσιδώρα (Ἀρμιᾶς) 102, 103
 Ἰσίδωρος ξενοδόχος 13, 14, 17,
     30
 Ἰσίδωρος (πρεσβύτερος) 65, 67
 Ἰσίδωρος (ἐπισκ. Ερμουπόλεως)
     140
- Ἰσιδώρου μονή 125
 Ἰωάννης (μαθητ. Μακαρίου) 44
 Ἰωάννης ὁ ἐν Λυκῷ 105, 191,
     192, 193, 195
 Ἰωάννης Χρυσόστομος 109, 132
     169
 Ἰωάννης (μοναχ. Αχώρεως) 239
 Ἰωάννης ὁ ἐν Διόλκῳ 267

Κ.

- Κοισάρεια (ἡ παραλία Παλαι-
     στίνης) 154, 181
 Κοισάρεια (Καππαδοκίας) 172
 Καρμανία 8, 109
 Κανδίδα 160
 Κανδιδιανὸς (στρατηλάτης) 130
 Καπίτων (ἀναχωρητής) 163
 Κελλία (Νιτρίας) 28, 123
 Κλήμης (Στρωματεὺς) 166
 Κλίμαξ (τοποθεσία) 90
 Κόλλουθος (μάρτυς) 166
- Κόρης (πρεσβύτερος) 226, 231,
     233, 238
 Κόρινθος 166, 173
 Κορνήλιος (μοναχ. Νιτρίας) 258
 Κρόνιος (πρεσβύτερος) 25, 69,
     74, 75, 76
 Κωνσταντινούπολις 14, 34, 158,
     160
 Κωνσταντῖος (βασιλεὺς) 77, 134,
     158, 171, 172, 173
 Κωνσταντῖος (ἐπαρχος) 170

Λ.

- Λαζάριον (Βηθανία) 136.
 Λακεδαιμών 115
 Λαῦσος (πραιπόσιτος) 1, 2, 9,
     43, 187.
 Λεόντιος (μοναχός) 138
- Λιβύη 8, 30.
 Λύκος (ποταμὸς) 28
 Λυκόπολις 105, 191
 Λυκῷ (ὄρεος) 106, 191

Μ.

- Μαγιστριανὸς 173, 174, 175.
 Μάγνα (διάκονος) 176, 177.
 Μάξιμος (ληστρικὴ φυλὴ) 24.
 Μακάριος νεώτερος 39, 40
- Μακάριος Αἰγύπτιος 43, 44, 45,
     46, 47, 48, 49, 51,
 Μακάριος Ἀλεξανδρεὺς 43, 44,
     49, 51, 52, 54, 55, 56, 57,

58, 59, 60, 61, 69, 86.
 Μακάριος (μαθητ. Ἀντωνίου)
 70, 73.
 Μακάριος (ἀπὸ Βικαρίας) 170
 Μανιχοῖοι 10, 15, 232
 Μαξιμιανὸς (διώκτης) 17
 Μάξιμος (τύραννος) 106.
 Μάρεια (λίμνη) 24, 39.
 Μαρεώτης 24, 84.
 Μαρκελλῖνος (ὑπάτος) 139
 Μάρκος (ἀσκητῆς) 60, 61, 62, 63.
 Μάρκου (ἀποστόλ. μαρτύριον) 138

Μαυριτανία 124, 169.
 Μελάνη (πρεσβυτέρα) 20, 29, 30.
 120, 139, 153, 156 162.
 Μελάνη (νεώτερα) 154, 155, 162,
 167, 168, 169.
 Μέμφις 256
 Μεσοποταμία 8
 Μονάζων ἐλεήμων 178.
 Μωϋσῆς ὁ Αἰθίοψ 63, 64, 65,
 67, 68
 Μωϋσῆς (Λίβυς) 126.

N.

Ναθαναήλ (μοναχὸς) 40, 41, 42,
 43.
 Νεβρίδιος (ἑπαρχος) 158.
 Νεῖλος (ποταμὸς) 28, 64, 92, 168,
 214, 230.
 Νεκτάριος (ἐπίσκοπος) 120

Νεκρὰ θάλασσα 151.
 Νικίου πόλις 110
 Νιτρία 13, 16, 24, 25, 29, 36,
 37, 39, 55, 68, 106, 120, 140.
 Νουμιδία 169.

O.

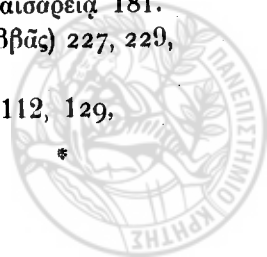
Ολιμπιάς (διάκονος) 157, 168.
 Ολίμπιος (Ποντικός) 179.
 Οξυπτερόντιος (μοναχὸς) 112.

Ουάλης (μοναχ. ἐκπεσὼν) 85,
 86, 87, 92, 143.
 Ουάλης (βασιλεὺς) 139.
 Οὐσία 131.

Π.

Παῖσιος (μοναχὸς Νιτρίας) 37
 Παλαιστίνη 8, 109, 140, 168.
 Παμβῶ (Αββᾶς) 21, 29, 30, 31,
 32, 38, 149.
 Παμμάχιος (ὑπάτος) 170
 Πανόπολις 92, 100.
 Παρθένος φιλόπλουτος 21, 22.
 Παρθένος σακκοφοροῦσα 91, 92.
 Παρθένος μὴ προσερχομένη 165.

Παρθένος ἡ κρύψασα τὸν Ἄ-
 θανάσιον 170.
 Παρθένος ἡ ἐν Κορίνθῳ 173,
 174.
 Παρθένος ἡ ἐκπεσοῦσα 179
 Παρθένος ἡ ἐν Καισαρείᾳ 181.
 Πατερμούθιος (Αββᾶς) 227, 229,
 231.
 Παῦλα (Ρωμαία) 112, 129,

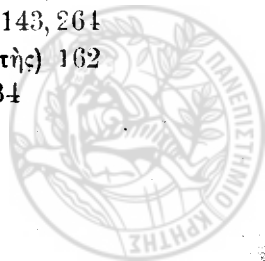
- Παῦλος (Φέρμης) 68
 Παῦλος ἀπλοῦς 76, 77, 78, 79,
 81, 265, 266.
 Παῦλος (υἱὸς Ἰννοκεντίου) 135.
 Παῦλος (Δαλμάτης) 168.
 Παῦλος (Αββαῖς) 234.
 Παυλῖνος 142
 Παφνούτιος Κεφαλᾶς 61, 143,
 144, 148.
 Παφνούτιος (Σκητιώτης) 140.
 Παχώμιος (Αββῆς) 26, 55, 56,
 57, 96, 98, 99
 Περσία 153
 Πέτρου ἀποστόλ. μαρτύριον 137
 Πέτρος (μοναχ. Αἰγύπτιος) 112
 Πηλοῦσιον 156
 Πιαμοῦν (παρθένος) 94, 95, 96.
 Πιέριος (συγγραφεὺς) 34, 157
 Πινιανὸς 155, 167, 169
 Πισίμιος 140
 Πίσπιρ (τοποθεσία) 70
 Πιτηροῦμ (ἀνοχωρητῆς) 103, 104.
 Πιτηρίων ὁ ἐν Θηβσίδι 246.
 Πίωρ (ἀσκητῆς) 32, 125, 126
 127
 Πλάτων (φιλόσοφος) 10
 Ποιμενίη 109
 Ποιμένιον 110
 Πορφυρίτης (ἔρημος) 76, 103,
 111
 Ποσειδόνιος Θηβαῖος 110, 111,
 112
 Ποταμαίνη (μάρτυς) 17
 Πτολεμαῖος (μοναχ. ἐκπεσών) 89
 90, 92, 143
 Πουβλικόλας (υἱὸς Μελάνης) 155
 Πουτοβάστης (μοναχ. Νιτρίας)
 25
 Πυθαγόρας (φιλόσοφος) 10

Ρ.

- Ραῖθῶ 32
 Ριγιανή (μήτηρ Λεοντίου) 138
 Ρουφινιανὰ (μαρτύριον) 35
 Ρουφῖνος (ἐπαρχος) 34, 156, 185

Σ.

- Σαββάτιος κοσμικὸς 152
 Σαβιανή θεία Χρυσοστόμου 132
 Σαλβία (παρθένος) 156
 Σέλενκος (κόμης) 158
 Σεραπίων ὁ ἐν Νιτρία 25, 112,
 140
 Σεραπίων σινδόνιος 112, 113,
 116, 119
 Σεραπίων ὁ ἐν Αρσινόῃ 256
 Σευῆρος (ἐπαρχος) 167
 Σευῆρος (κ' ἡμης) 158
 Σικελία 169
 Σινᾶ 32 40
 Σισίνιος (μοναχὸς) 150
 Σκήτη 13, 50, 65, 66, 67, 68
 82, 86, 88, 90, 143, 264
 Σολομὸν (ἀνοχωρητῆς) 162
 Σοῦρος (Αββαῖς) 234

Στέφανος (συγγραφεὺς) 34, 157	Συήνη 8, 191, 192
Στέφανος Λίβυς 84, 85	Συμεὼν (μοναχός) 112
Στέφανος (μοναχ. ἐκπεσῶν) 84, 143	Σύμμαχος (ἐρμηνεὺς) 172
	Συρία 8

Τ.

Ταβέννησις 96	Τιμόθεος (ἐπίσκοπος) 33
Ταβεννησιῶται 8, 45, 55, 98	Τιμόθεος (χωρεπίσκοπος) 148
Ταρσὺς 9	Τοξότιος (υἱὸς Παύλας) 130
Τατιανὸς ὕπατος 186	Τραϊανὸς (στρατηλάτης) 160
Ταῶρ (παρθένος) 165	

Φ.

Φέρμη (ὄρος) 68	Φοινίκη (κώμη) 142
Φιλήμιον (μάριτυς) 249, 250, 251.	Φωτεινή (παρθένος) 131
Φιλόρωμος (ἀσκητής) 133, 138	

Χ.

Χαιρήμιον (Αββᾶς) 66	Χρόνιος (μοναχός) 142
Χαιρήμιον (ἀσκητής) 143	

Ω.

Ω (Αββᾶς Νιτροίας) 29	Ωριγένης (ἀδελφιδοῦς Δρακον- τίου) 30
Ωρ (Αββᾶς Θεβαΐδος) 205	Ωριγένης (οἰκονόμ. Παμβώ) 30 31
Ωριγένης (συγγραφεὺς) 34, 117, 157, 173	

